

A

"HANGYA"

TERMELŐ-ÉRTÉKESÍTŐ ÉS
FOGYASZTÁSI SZÖVETKEZET, A MAGYAR
GAZDASZÖVETSEG SZÖVETKEZETI
KÖZPONTJA

ELSŐ 25 ÉVE

A "HANGYA" SAJÁT KIADÁSA

NYOMATOTT A **HANGYA** HÁZINYOMDÁBAN

BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 15

1923

ELŐSZÓ

„HANGYA“-KÖZPONT fennállásának huszonötödik évfordulója alkalmából igazgatóságunk külön emlékkönyv kiadását határozta el. Feladata ennek az emlékkönyvnek az, hogy a „Hangya“-központ és szövethetetei negyedszázados fejlődésének történetét tömören ismeresse és a múltból meríthető tanulságokat megörökítse a benünket követő nemzedék számára is. A „Hangya“-szövetheteket multja a maga egyszerűségében a szövetheteti eszme diadalmas érvényesülésének történetét tartalmazza. Bizonyosága ez a történet a céltudatos erősszettel és a következetes munka teremtőképességének. És bizonyosága annak, hogy nincs akadály, amelyet a meggyőződés kohójában összeforrott emberi akarat le ne győzne.

Néhány férfi szilárd akarata s erayedetlen kitartása teremtette meg Magyarországon a szövetheteti életet: a hitelszövetheteti szervezeteket, majd a „Hangyá“-t. E férfiak, élőkön a megboldogult Károlyi Sándor gróffal, tőkeletes önzetlenséggel, tisztán a közjó érdekében végeztek az uttörés és az alapítás munkáját. Azonban tisztán a közjóért fáradozó, áldozatkész férfiak kivételes erényeire a gyakorlati életnek szánt intézmények állandóan nem támaszkodhatnak; ezeket a nagy tömeg átlagos erkölcsi képességeinek kell fenntartaniok. S a szövetheteti eszme sikerének biztosítéka éppen abban mutatkozók, hogy az a magunkon és a másokon való segítés gondolatát egyesítvén, a jogosult egyéni érdek érvényesülését a közérdekkel kapcsolja össze, tehát egyéni szempontból is hasznossá teszi a közös jóért való fáradozást. A szövetheteti munka utján szereshetők és kipróbáltan értékes előnyök olyan propagatív erőt biztosítanak immár szövetheteink számára, amelyek jobban hatnak és hódítanak az elméletek egész irodalmánál.

Jönniök kellett a szövetheteteknek és élniök kell, mert hasznosok. Ebben van fundamentumuk, ebben van jövőjük.

Nagy és fáradságos munkának kellett azonban lezajlania, míg ezt a tételt a virágzó szövethetetek százai és ezrei igazolhatták.

Ugy érezzük, hogy ennek a munkának főbb mozzanataiban való ismeretése, a szövetheteti eszme hívő seregén tul, mindazok részéről is érdeklődésre tarthat számot, akik gazdasági és társadalmi életünk fejlesztésének érdekeit szívükön viselik.

Kögyűlési jelentéseinkben a „Hangya“-szövetkezetek működéséről évről-évre hű tükörfépet mutatunk ugyan be, de mindenestre rendkívül megkönnyítjük az érdeklődők tájékozódását azzal, hogy ebben a könyvben összefoglalva adjuk a huszonöt év történetét, kiegészítve azt olyan adatokkal, amelyek fogasztsági és értékesítő szövetkezeteink mai helyzetéről lehetően teljes áttekintést nyújtanak. Iparkodtunk a lehetőség szerint szövetkezeti intézményeinket, áruaktárainkat, berendezéseinket stb. képekben is ismertetni.

A „Hangya“-szövetkezetek történetét Károlyi Sándor gróf korának, küzdelmeinek s alapvető munkájának rövid ismertetésével vezetjük be. Ezt követően a „Hangya“-központot vonultatjuk fel lépésről-lépésre haladó fejlődésében s ezzel a semmiből nagygyá levésnek örökké érdekes történetét adjuk. Külön fejezetben ismertetjük azután a „Hangya“-központ szervezetét, nyomon követve fokról-fokra hatalmasabb arányban való izmosodását, mint a folyóvá duzzadó patakat. Ezzel kapcsolatban ugyancsak külön fejezetben tárgyaljuk a „Hangya“-központ által a szövetkezeti munkásság támogatása céljából létesített intézményeket. Majd a „Hangya“ vidéki és fővárosi szövetkezeteinek munkásságát, betöltött hivatásuk jelentőségét és emelkedésük útját rajzoljuk meg. Könyvünk végén a „Hangya“ jubiláris ünnepének lefolyását találja az olvasó megörökítve.

Igyekezünk a cselekedetek és a tények egyszerű előadására szorítkozni. Írói hatásokra itt nincs szükség. A szövetkezeti munka nagy teljesítményeit elismerteti a valóság parancsoló ereje. És nincs szükség ezen a helyen a toll lelkesítő munkájára sem, hiszen mindennél hatalmasabb buzdítás a szövetkezeti eszme mellett a negyedszázados szövetkezeti mult.

De ez a mult a maga drámai eseményeivel megtanít arra is, hogy ne bizakodjunk el a sikereken. Am a balszerencse miatt sem szabad kétségbe esnünk. Mert ime: a hazánkat sújtó pusztítás után szövetkezeteink kisarjadtak s az elszakítottak is teljesítik hivatásukat elfojthatatlan életerővel. Valóban hinnünk kell: hogy a szövetkezés is ama hasznos és nagy eszmék közé tartozik, amelyek isteni védelem alatt állanak.

Budapest, 1923. szeptember havában.

A „Hangya” Termelő-Értékesítő és Fogyasztási Szövetkezet, a Magyar Gazdaszövetség Szövetkezeti Központja új székháza 1921—22. években épült a IX., Közraktár-utca 30. szám alatti, közvetlenül a „Hangya”-szövetkezet régi székháza mellett s annak mintegy toldalék-épületét képezi. E hatalmas palotának az utcai fronton hat teljesen kiépített emelete van, míg az udvar felől hét emelet a magassága. Az épület Györgyi Dénés műépítész, az Országos Magyar Királyi Iparművészeti Iskola tanára tervezte. E nagyszabásu palota is a „Hangya”-szövetkezet nagy fejlődését hirdeti s mint érdekes adatként közöljük, hogy a „Hangya”-szövetkezet irodái az 1922-ik évben nyolcszor akkora területen voltak elhelyezve, mint hét év előtt, az 1915-iki évben.

A „Hangya”

első igazgatósági

tagjai

Dr. Bernát István

Gr. Károlyi Sándor

Förster Aurél dr.

Löherer Andor

Jovánka Orcsár

A „Hangya”

első felügyelő-bizottsági

tagjai

Scitovszky János

Gr. Zselénzky Károly

Szilassy Zoltán

A "Hangya"

igazgatósági

tagjai

Dr. Dessewffy Emil
elnök

Jvánka Oszkár
alelnök

Dr. Bernát István
alelnök

Mező Pál

Balogh Elemér
vezetigazgató

Dömötör László

Grün János

Inolyi Keller Gyula

1898

1923

"Hangya" igazgatósági

tagjai

A

Mayer János

Emey Károly

Németh Gábor

Hujzár Károly

Dr. Főryter Aurel

Lang József

Budai Barna

Dr. Szűry János

Terfi Béla

Dr. Zichy Aladár

Gombóczy Gyula

Szöröspálka Szabó István

1898-1923

Dr. Thalgy Zsigmond

"Hangya" igazgatósági

tagjai

A

Mayer János

Emey Károly

Németh Gábor

Hujzár Károly

Dr. Fölyter Aurel

Lang József

Budai Barna

Dr. Szűry János

Terfi Béla

Gr. Zichy Aladár

Gombóczy Gyula

Szöröspálkai Szabó Jstván

1898-1923

Dr. Thalay Zsigmond

A „Hangya” felügyelő-bizottsági tagjai

Czobor László

Kallivoda Ferencz
elnök

Appel Aurél

Dr. Dömötör Mihály

Zalesky Jenő

Dr. Spelt Ferencz

Mézáros István

Mulychenbacher Emil

1898

1923

Kálmán János

Szijj Bálint

Zuzda Albert

MAGYARORSZÁG A SZÖVETKEZETEK KORA ELŐTT

AMAGYAR SZÖVETKEZETI MOZGALOM előzményei szoros kapcsolatban vannak azzal a gazdasági és társadalmi válsággal, amely a XIX. században zúdult az országra. A jobbágyság alól felszabadult földmivelő népnek nagyon korán szakadt a nyakába az amerikai verseny okozta agrárválság. A tengerentúli gabona- és kukoricabehozatal a mezőgazdaság jövedelmezőségét gyökereiben támadta meg. Tetőzte a bajt, hogy az ország irányításában a gazdasági liberalizmus jutott uralomra, mely a gazdasági életbe való beavatkozástól tartózkodott még akkor is, ha a gyengébbeket kellett volna megvédeni a kizsákmányolás ellen. Széchenyit, aki a nemzeti vagyonosodást hirdette, félremagyarázták s megindult a kíméletlen harc az egyéni vagyonosodásért az eszközök válogatása nélkül.

A gazdasági liberalizmus megeremtetette az ipari nagytőkét s ennek nyomában új társadalmi felső osztály alakult ki: a plutokrácia.

A főúri világ egyik része, a mezőgazdasági válság okozta anyagi bajokkal küzdve, visszavonult; *Széchenyi* István szelleme, mely a magyar faj nemesítését és erősítését ismerte kötelességének, lassan háttérbe szorult: nem akadtak követői. A középbirtokos-osztály tönkrement. Míg a 70-es esztendőben még 6 és fél millió kat. hold volt a magyar középbirtok területe, negyedszázad múlva már csak 3 millió 900 ezer hold volt a magyar középbirtokosságé. Ilyen gyors ütemben alig indult pusztulásnak társadalmi réteg. S ez volt tragédiánk egyik oka. A felső osztályok és a földmives osztály között nagy szakadék támadt, mert elpusztult az összekötő középosztály.

A középbirtokosság földjének mozgósítása után a kisbirtokos osztálynak szegezte törét az uszoráskodó spekuláció, melyet az akkori Magyarországon üzleti szellemnek neveztek. A közgazdasági szabadság pompásan csillogó leple alatt sorvasztó folyamat indult meg s egész vidékeket itélt halálra. Az üzérszellem hitel formájában adta be mérgét a falu népének, mely a mezőgazdasági bajok közepette kapva-kapott a halálos segítség után. Országszerte merészen tombolt a hiteluzsora. A hegyvidékeken, a rutén földön és az erdélyi részeken minden falunak megvolt a maga bankárja, aki batyuval és sippal érkezett a faluba s rövidesen a korcsmajog birtokába jutott. Italmérések, a pálinkabodegák jobbára idegen, a galíciai határon át bevándorolt elemek kezébe kerültek. Ezek készítették elő a védtelen földmives nép csödjét. A szorult helyzetbe került falusi gazdák előre eladták termésüket a falubeli uszorásnak, aki gyakran váltót vett s az így kiszolgáltatott adós feje fölött hamarosan megütötte a dobót. A kényszerárverések járványszerűen terjedtek.

Aminthogy a kuriából kipusztultak a magyar urak, éppen úgy kezdtek hajléktalanná válni egykori jobbágyaik is. Előkerültek a vándorbotok s fölkerekedett a magyar nép új hazát keresni. A Kárpátok északkeleti szorosain egyre észrevehetőbben szívárgott be a galíciai beván-

dorló s ugyanakkor egyre feltünőbbben erősödött a magyarok kivándorlása a tengeren túlra. A támadáshoz sem a föld népet, sem a föld termését nem védte a külföldi verseny megsemmisítő támogatásával szemben. Galiciát nem zárhatta el, mert a bécsi politika nem túrt sorompókat a monarchia két állama között, de a mezőgazdasági vámvédelemlről sem lehetett szó, mert az osztrák iparnak ez nem volt érdeke. Az uzsora ellen s a kereskedelmi leleményesség (gépmegrendelések, részletfizetéses rendelések gyűjtése, váltókkal való visszaélések) sokféle fajtája ellen védehette volna ugyan a társuláshoz a falusi népet, de ki gondolt erre az „állami beavatkozásra“ a közgazdasági liberalizmus mézes heteiben?!

Az amerikai és orosz gabona versenyéhez járultak az egymásután következő rossz termések is. Ez az emberektől és természettől szenvedett sok csapás 1873-ban akuttá tette a romboló közgazdasági válságot. A gazdák hitlere szorultak, de tisztességes kölcsönhöz sehol sem jutottak. A pénzsora általánossá vált s föllépett a gabona-elővételi üzlet. Hiteléletünk, vámpolitikánk teljesen commercialis irányban haladt, agrárpolitikánk nem volt; a falu, mely 1848-ban fölszabadult a jobbágyság alól és utolsó támaszát, tanácsadóját is elvesztette a földesurában, az uzsora rabja lett.

Ilyen körülmények közt tűnik fel a közélet porondján *Károlyi Sándor* gróf, aki valószínűleg *Széchenyi* István gróf hivatását veszi át s az Országos Gazdasági Egyesületben áll fel először ama indítványával, hogy tanácskozmányokat kell tartani a mezőgazdaság hanyatlásának okairól és a hanyatlást orvosló eszközökről.

A nemzeti ébredés korában született, 1831-ben s mint lelkes ifju, már a szabadságharcban is részt vett. A magyar kurucvezér egyenes leszármazója, *Károlyi István* gróf és *Eszterházy Franciska* grófnő fia volt. Alig 18-éves korában huszár főhadnagyi ranggal lépett atyja ezredébe s *Klapka* tábornok vezérlete alatt a komáromi hadtesthez került. Itt honvéd-hőstettekkkel tünt ki a magyar gazdák későbbi vezére s a szövetkezeti mozgalom legendás atyja.

Életfolyása csodálatosan hasonlít *Széchenyi*éhez. Mint *Széchenyi*, ifju korában ő is hosszabb külföldi tanulmányuton szerezte azokat az értékes tapasztalatokat és tanulságokat, amelyekkel visszatérve, hazája gazdasági életének reorganizálásában vezető szerepet vállalt. A fegyverletétel után bujdosnia kellett hazájából, számkivetett lett, mint jobbaink számosan és csak messziről, a franciák földjéről figyelhette, mikor hajnalodik. Száműzetésének idejét a társadalmi reformok tanulmányozására fordította. Különösen lebilincseltek érdeklődését azok a nagyarányú szociális intézmények, melyeket a társadalmi béke nagy apostola, *Le Play* és elvarátai alkottak. A fiatal magyar mágnás csodálattal és tisztelettel kísérte a nagy francia szociálpolitikus munkáját, akit joggal lehet mesterének mondani. Tőle tanulta meg a szövetkezeti ideál ismeretét. Az amnesztia után visszaérkezvén, épp oly szomorú viszonyokat, épp oly tespedést látott itt, mint annak idején *Széchenyi*.

Nyilvános társadalmi tevékenységét a gazdák szervezésével indítja meg a hetvenes évek végén. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesületnek 1879 március 2-iki közgyűlésén tünt fel először, mikor azt indítványozta, hogy állandó bizottságot küldjenek ki a mezőgazdaság hanyatlásának okainak és az agrárválság orvosszereinek tanulmányozására. Az ugyanezen évben egybehívott székesfehérvári kongresszusnak gazdátársadalmunkra valósággal ébresztő hatása volt. Megyei és vidéki gazdasági egyesületek alakulnak, szövetségbe lépnek s ezen szövetség mellett az agráriusok személyes érintkezésének élénkítésére 1881-ben lép életbe a *Gazdakör*, melynek lelke és mozgatója gróf *Károlyi Sándor* lett. Ez a *Gazdakör* volt sokáig közérdekű tevékenységének központja s ebben került szönyegre — a magyar szövetkezeti eszme.

A *Gazdakör*ben maga köré gyűjtötte azokat a férfiakat, akik munkatársai lettek az uttörés nehéz munkájában. *Desseuffy Aurél* gróf mellett, aki rövid idővel meg is előzte *Károlyit* az agrár munkában, ott találjuk *Gaal Jenőt* és *György Endrét*. Ez a vezérkar élénk mozgalmat fejtett ki, ugyannyira, hogy az első nemzetközi kongresszust a világ gazdátársadalmi vezetői Magyar-

ország fővárosában tartották. A kongresszus elnöke Károlyi Sándor gróf lett, aki itt bontotta ki első ízben a szövetkezeti eszme lobogóját. Mikor a következő évben, 1886-ban, a Pestmegyei Gazdasági Egyesület meghívja elnöki székébe, ezt Károlyi Sándor gróf azzal a kikötéssel fogadta csak el, hogy az egyesület indítonsz mozgalmat a megyei gazdák hitelviszonyainak javítása érdekében. Ezzel biztosítva volt a később nagyra nőtt magyar szövetkezeti mozgalom megindulása, amely első éveiben Pest vármegyében vert gyökeret.

A szövetkezeti eszmének már az agrárius mozgalmat megelőzően is voltak nyomai Magyarországon, de ezek szórványos és parciális jellegűknél fogva nem tudtak az egész országra kiterjedő hatást előidézni. Különösen Erdélyben jelentkeztek korán a szövetkezeti törekvések. Marosvásárhelyen már 1840-ben alakult az első szövetkezeti intézmény, melynek címe „Maros-széki Tűzkármentesítő Társaság” volt. Az erdélyi százok szövetkezeti mozgalma ugyancsak az 1886-ik évben kezdett nagyobb lendületet venni Wolf Károly vezetésével, akit méltán lehet az erdélyiek Raiffeisen-jének nevezni.

Mikor Károlyi Sándor gróf a hitelszövetkezeteket szervező mozgalomnak élére állott, a falusi közállapotok valóban szomorú képet mutattak. A középbirtokos-osztály már csak roncsaiban élt. Legnagyobbreszt elhagyta kuriáit, hogy az új földesuraknak adjon helyet. Akik megmaradtak helyükön, fásultan küzdöttek az ősi birtok töredékével és a sok adóssággal. A falu elvesztette természetes vezető-rétegét. A falvak értelmisége, a tanítók és a lélkészek kara tájékozatlan volt s nem ismerte fel akkor még azt a hivatást, amely a népjóléti munka terén várt reá. A jegyzők a központi hatalom szemöldökmögését figyelték, mely egyáltalán nem kedvezett a sokak által lekicsinyelt, sokaknál idegenkedéssel találkozó antifliberalis „fészkelődésnek”. A faluban legnagyobb befolyása a szatócsnak volt, aki bankárja, korcsmárosa, magtárosa s első virilistája lett a községnek.

Ilyen volt a helyzet akkor, amikor a szövetkezeti uttörők: Károlyi Sándor gróf, György Endrével és Hajós Józseffel felkeresték az elhagyott falvakat és bennük az új, lelkes vezetőket toborozták. Lassan, de fokozatosan haladt az uttörés munkája. Mácsa, Tass, Dömsöd, Cinkota, Pécel községekben egymásután megalakulnak a községi hitelszövetkezetek s az 1887. év végén már 14 szövetkezet, 1889. év végén pedig 60 szövetkezet működött a pestmegyei központ kötelekében. És megkezdődött a falvak vezetőkarának a kialakulása is.

A népművelő munka azonban olyan akadályokra talált a plutokratikus befolyás alatt álló sajtó és a politikai közigazgatás magatartásában, amelyek Károlyi Sándor grótot arra ösztönözték, hogy a szövetkezeti eszméért a parlamentben is felvegye a harcot. 1881-ben szabadelvű-párti programmal lépett fel, de 1884. év elején már kivált a kormánypartból, mert hiába várta a liberális kormánytól az ország közzgazdasági és társadalmi bajainak orvoslását. Kilépett megokolt beszéde valóságos program volt, melyben először bontakozott ki az agrárpolitika tervszerű és rendszeres átgondolásban. 1888 január hó 31-én a nemzeti párt padosaiból tartott beszédével vezette be a magyar országgyűlés első szövetkezeti vitáját. „Részemről ma egyebet a szövetkezetek terjesztése érdekében nem kérnék a kormánytól, — mondá — mint erkölcsi támogatást, mely abból állana, hogy a kormány a Pestmegyéhez hasonló eljárást ajánlja a vármegyéknek. A szövetkezetek — mint a gazdasági nehézségekkel küzdő kismemberek népjóléti intézményei — erkölcsi támogatást joggal elvárhattak s várhatnak az államtól, amely minden népjóléti törekvést támogat”. A vita során Dessewffy Aurél gróf, Gaál Jenő, Polónyi Géza és Tisza István képviselők szólahtak fel a szövetkezetek mellett.

A sajtóban ezidőtájt alig juthattak szóhoz a Károlyiék által képviselt törekvések. Hogy tehát a szövetkezeti eszmét népszerűsítsék, az uttörőknél külön szövetkezeti sajtóról kellett gondoskodni. Apponyi Albert gróf már 1884-ben javasolta szövetkezeti szaklap megindítását. Végre 1890-ben megszületett a „Szövetkezés”, melynek szerkesztésére Károlyi Sándor gróf, Gyulay Pál tanácsa alapján, Bernát Istvánt kérte fel, aki ettől fogva a nemes gróf egyik leghűségesebb

munkatársa és bizalmasa lett. A „Szövetkezés“ hasábjain megjelent szociológiai tanulmányok mintegy évtizeddel megelőzték azokat, akik a huszadik század zavaros éveiben társadalombontó céllal maguknak akarták felolnálni a szociálpolitikát. A szövetkezeti eszme és az agrárpolitika harcias sajtóorganumaként indult meg a „Hazánk“ című napilap is, melynek hasábjain különösen *Bernát István*, *Baross Károly* és *Buday Barna* fejtették ki lelkes publicisztikai működést.

Eközben a hitelszövetkezeti ügy is egyre nagyobb lendületet vesz. A Szapáry-kabinetben a földművelésügy külön miniszteri tárcát kap. *Bethlen András* gróf lett az első földművelésügyi miniszter, aki már érdeklődéssel fordul a szövetkezeti ügy felé. Szapáry Gyula grófort azonban, aki a szövetkezeti ügy iránt némi érzéket kezdett mutatni, a Wekerle-kormány váltotta fel. Míg aztán a kormány és a parlament belemerült az egyházpolitikai harcokba, a mezőgazdasági válság tetőpontját érte el. Tultermelésről kezdtek beszélni s a buza ára 6 forintra esett a budapesti börzén. A gazdák potom áron voltak kénytelenek eladni terményüket. A balkáni és orosz behozatal versenye szabadon támadta a magyar mezőgazdaságot, mert agrárvámvédelem egyáltalán nem volt.

Az országot ilyen körülmények között találta az 1896-os képviseléválasztás, amikor a gazdák külön pártkeretekben, de külön agrárprogrammal mennek az ország elé. A kongresszus határozata alapján 1896. év derekán, a képviseléválasztások küszöbén, megszületik az *első magyar agrárprogram*. A program hallatára felriadtak lanyhaságukból a gazdaosztály jobbja s a választások eredményén — dacára a hirhedt Bánffy-féle rendszabályoknak — meglátszott az agráriusok mozgalma.

Az uralkodó rendszer még egy kísérletet tett, hogy az agráriusok erőfeszítését leküzdje. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesületben meglepetéssel lezavaztatta az elnökválasztásnál a nagy népszerűségnek örvendő agrárius vezért: *Desseffy Aurél* grófort. Bár néhány hétre rá az új közgyűlésen szinte diadalünnepeléssel ültették újból az elnöki székbe *Desseffy Aurél* grófort, a felrajzolt gazdatársadalom elhatározta, hogy megalakítja a „független gazdák“ harcos taborát s így jött létre 1896-ban a Magyar Gazdaszövetség *Károlyi Sándor* gróf elnöklete alatt.

Az ezredik esztendő örvendetes mozzanatai, a nemzeti érzés új erőre lobbanása csak újabb tápot adott a magyar földért folyó nemes mozgalomnak. S mindehhez járult, hogy a kormányzat körében is megtörik a jég és az agrárgondolat iránt megértést tanúsít az új földművelésügyi miniszter, aki *Károlyi Sándor* grófnak legbensőbb barátja s később a vezéri székben letéteményese és utóda lett: *Darányi Ignác*.

A hitelszövetkezeti mozgalom nagyobb arányokat ölt. A Hazai Szövetkezetek Központi Hitelintézete *Károlyi Sándor* gróf elnöklete alatt már négyezszáznál több szövetkezetet számlál. Beterjeszti a kormány az „Országos Központi Hitelszövetkezet“ megalakításáról szóló törvényjavaslatot s azt a parlament törvényerőre emeli. Ennek nyomán 1898-ban megalakul az Országos Központi Hitelszövetkezet. Polgárjogot nyert tehát a szövetkezeti program a törvényhozásban is. A kereskedelmi miniszter kiadja első türelmi rendeletét, hogy a hatóságok ne górdítsenek akadályokat a szövetkezeti mozgalom elé.

De míg egyik oldalon a népjóléti mozgalom egyre erőteljesebben bontakozik ki, addig a másik oldalon veszedelmes néprontó munka folyik. *Bartha Miklósnak* a kazárveszedelemről írott cikkei éles sikoltásokként hasítanak bele a társadalom lelkiismeretébe. A hegyvidéket ellepte Galícia söpredéke s a beregi és máramarosi magyarság együtt pusztul a rúthékkal. „A kazárföldön“ írója megrendítő hűséggel festi a nemzeti tragédiát, melynek annyi Tíborc után hősi vértanuja lesz *Egán Ede* is . . .

A szocialista agitátorok nemcsak a főváros külső részein izgatnak vakmerő elszántsággal, hanem az alföldi rónákon is. A földosztás, a vagyonelosztás és az „urak“ elleni lázítás csábító jelszavaival buzdítják gyujtogatásra és vérontásra a bajokkal küzdő föld népét a „népapistolok“.

A falvakat fenyegető veszedelmekkel szemben a hitelszövetkezetek egymagukban elégtelen védőgátaknak mutatkoztak, annál inkább, mert a sarokba szorított pénzüzsora most már áru-uzsorává alakult át. A nyereszkdő szellem türhetetlen üzleti sarcot vetett ki a falu népére akkor, mikor szükségleteit beszerezte és terményeit eladta. Munkájának haszna ilyenformán jó részében elődsi exisztenciák zsebébe vándorolt s a kizsákmányoltságnak ez az állapota megkönnyítette azoknak a munkáját, akik a népet a felsőbb osztályok és a jogrend ellen izgatták. A hiteluzsora leküzdését célzó mozgalom folytatásaként most már az áru-uzsora ellen kellett a népnek védelmet biztosítani. Mert hiába ad a hitelszövetkezet kölcsönt, ha az áru-uzsorások szípolozzák a népet. Az italmérésekbe nemcsak a kazárföldön, de az ország más vidékein is idegen üzerek jutottak, akik az alkohol ölü mérget is uzsorára adták. S a korcsma lett a népbolondítás tanyája is. Károlyi Sándor gróf kezdetül fogva átlátta, hogy a sorrend és szükség szerint következő feladat a fogyasztási szövetkezetek megszervezése.

Midőn a fogyasztási szövetkezeti mozgalom zászlaját kibontotta, jól tudta, hogy nem lesz könnyű a győzelem: a nehézségek itt a legnagyobbak, az ellenfelek itt elkeseredettebbek. A merkantilizmus rendezett csatasorait találta magával szemben. Nagy hatalom és elszánt ellenfél volt ez a századvégi Magyarországon. De a küzdelmet fel kellett venni, mert különben minden összeomlik. A falusi szövetkezeti vezetők támogatásával megindul a fogyasztási szövetkezetek szervezése s a védő-mozgalom szélesebb területre is átlép. A felébresztett gazdátársadalomban hadat üzen a kartelleknek és trösztöknek. *Széchényi* Imre gróf vezérlete alatt terményeinek értékesítését kezébe akarja venni s megalakítja a Mezőgazdák Szövetkezetét. A biztosító-társaságok tulkapásaira hadüzenettel felel s életre kel a Gazdák Biztosító Szövetkezete. Előre veti sugarait a hajnali nap, mely a szövetkezeti eszmét virágzásra hajtja. Minden oldalról feltör a fejlődésben megakadályozott nemzeti munkakedv s a falu ébredése meghozza a létében megtámadott falusi nép védővárát: a Hangyát.

Károlyi Sándor gróf mellett, *Bernát* Istvánon kívül, már ott vannak a jövő emberei: almási *Balogh* Elemér, aki a Hangyának alapításától fogva való vezetésével kitörölhetlenül bevészte nevét az ország alkotó munkásai közé; *Meskó* Pál, aki apostoli szavával utat talál a nép szívéhez s a szövetkezetek ezreit kelti életre; dr. *Dömötör* László, aki *Károlyi* Sándor grófnak nemcsak magánügyeiben, hanem szociális és jogpolitikai kérdésekben hű tanácsadója volt — és a fejlődés történetébe kerül a nevük mind a többinek, akik vezetik a magyar gazdasági szabadságharcot.

Előreveti fényét ekkor már a földbérlo szövetkezeti eszme is, a gazdakörök tervezete s a falusi földművesgazdák felsorakozása. S mindez a megújulás szorosan egybe van forrva *Károlyi* Sándor gróf nevével és cselekedeteivel.

A következő fejezetben elmondjuk a Hangya alapításának és fejlődésének küzdelmes történetét. Az előrebocsátottak után nem fogunk újat mondani, amidőn összefoglaló feleletet igyekszünk adni arra a kérdésre: vajjon mi adott *Károlyi* Sándor grófnak lelket és erőt ahhoz az elhatározásához, hogy életének nyugalomra hívó korszakában életcéljait fogyasztási szövetkezetek alapításának munkakörében igyekezzék megtalálni? *Károlyi* Sándor nemcsak azért alapította a szövetkezeit, hogy néhány falusi zugbankárt és szatócsot sarokba szorítson, hanem alapította a nemzeti társadalom egységének megmentésére.

Most már talán a felületelen néző szem is látja a magyar társadalom veszedelmét. Szétrepedés fenyeget bennünket, mert a középbirtokosság bukásával egyre tökéletlenebb a működése annak az eleven kapocsnak, amely a társadalom alsó és felső rétegeit századokon át gondolatilag és érzelmileg összekötötte.

Károlyi Sándor ismervén az európai áramlatokat, ezt a bajt már huszonöt év előtt felismerte. És látván, hogy bukás felé haladunk, életének céljául tűzte ki azt a feladatot, hogy a felső társadalomnak a néplélek talajából kiszakadt gyökerét régi helyében megszilárdítsa. Kijelölt feladatra két részből állott. Mindenekelőtt a felsőbb osztályokat serkentette arra, hogy ne hagyják

sorsára a falu népét, hanem foglalkozzanak vele, igyekezzenek megérteni, mert csak ezuton szereshetik vissza az elvesztett bizalmat. A felsőbb osztályok beavatkozásának pedig a maguk erkölcsi létjogának elismertetése mellett azt a célt kellett szolgálnia, hogy a gazdasági kulturájában megerősítendő nép minél hamarabb felküldhesse fiait a középosztályba és egészséges véranyagával pótolja a kidőlt vezetők helyét. A kisember-politikával tehát Károlyi voltaképpen a középosztály regenerálását vette munkába és végső célja munkásságának az volt, hogy a nemzeti társadalom továbbra is történelmi alapjain fejlődhessek.

Howy miért éppen a szövetkezeteket választotta társadalmi politikájának eszközéül, erre egyszerű a válasz. Azért, mert a szövetkezetnél nincs tökéletesebb eszköze a nép szervezésének és megerősítésének. A szó nemes értelmében vett szövetkezet megteremtí azt a keretet, melyben belül az emberek legszegényebbjei tömörülhetnek és ellenálló képességüket a gazdasági versenyben alig sejtett mértékben fokozhatják. Ez a szervezet önkormányzatra tanít, megszabadít az elszigeteltség és elhagyatottság árvaságától; sulyt ad az odáig figyelembe sem vett egyének; megteremtí az összetartozás érzését és kifejleszti az élelmesség szunnyadó képességeit. Lassacskán a szövetkezet értelmesebbjeiből vezető erő alakul ki, mely minden vonatkozásban érvényesül. Idővel pedig a kiépítendő szövetkezeti rendszer a népek millióit magához ölelvén, gazdasági érdekszálakkal segít összekapcsolni és egységessé tenni a nemzeti társadalmat.

Ma már az eredmények bizonyítják, hogy Károlyi Sándor nem csalódott. De 25 évvel ezelőtt a Hangya-szövetkezet alapítása végtelenül szerény vállalkozásnak tűnt fel a hozzáfűzött gondolatok és céltűzések nagyságához képest. Mintha csak ujynyi vékonyságu élő galyacskát dugott volna valaki a földbe, mondván: hogy ebből lesz a fa, amelynek magvait széthordja a szél s belőlük lesz az erdő, amely megvédi otthonunkat a vihar ellen és tüzelőt ad

Ez a vékony galyacska volt a Hangya-központ, amely immár hatalmas szálfává szökkent, a védő erdő pedig a kétezer Hangya-szövetkezet; bennük és általuk megvalósult az, mi 25 évvel ezelőtt még gondolatnak is merész volt. Dicsőség érte a jó Istennek, elismerés az emberi akaratnak, mely a sasróptú gondolat vezérlete alatt legyőzte a nehézségeket!

A nemzetvédelem győzelmes gondolatát ünnepli a jubileumon nemcsak az a több száz-ezer család, mely oltalmat lel a szövetkezetek fedezékében, hanem az egész magyarság, mely a jubiláló szövetkezeti rendszerben jövőjének zálogát szerezte meg!

A »HANGYA« SZÖVETKEZE- TEK SZÁMA

I.

A "HANGYA"-SZÖVETKEZETI KÖZPONT TÖRTÉNETE

Cél és program.

BUSZONÖT éve annak, hogy a magyar fogyasztási szövetkezetek első életképes központja: a „Hangya“ megalakult.

Nem külföldi mintára létesült. Magyar földből nőtt ki a magyar földön szerzett tapasztalatok követték ki rögös útját. Innét van a különbség közte s a külföldi szövetkezeti központok között.

Már keletkezésének oka is más volt, mint amazoknál. Különleges viszonyainkban mélyen gyökerező, olyan bajt kellett orvosolnia, amely hasonló arányban a külföldi államokban nem jelentkezett.

A falvak népét megrontó uszora Magyarországnak valóságos rákfenéje volt. Az uszorások zöme a falusi szatócsok és korcsmárosok sorából került ki, akik rendszerint könnyű batyúval a hátukon lépték át a határt s letelepedvén a faluban, egy évtized múltán virilistákká vedlettek át.

Nem lett volna talán irigyelhető tőlük a jó mód, ha azt becsületes munkával szerették volna meg. De pénzükhöz sok ezer vagyonából kiforgatott szegény földműves verejtéke és panasza tapadt. Majd megtollasodván, az eszközökben nem válogató kufár szellemet s az erkölcsi követelmények iránti érzéketlenséget s a közigazdaság és a közélet egész területén szétthurcolták.

Ezt a folyamatot kellett Magyarországon megállítani.

Kulturáltabb külföldi államokban a nép értelmi fejlettsége és erkölcsi tulajdonságai már eleve is kizárják azt, hogy ott az uszora, mint sorvasztó vérsz, elhatalmasodhassék. És mégis a külföldiek évtizedekkel megelőzve bennünket, oly kiterjedt szövetkezeti hálózatokat alkottak, amelyek méltán rászolgálnak bámulatunkra. De míg a külföldi szervezkedés célja csupán az volt, hogy a fogyasztási szövetkezetek útján olcsóbbá tegye az életet, addig a mi szövetkezetünk hivatásának a fogyasztók olcsó és becsületes kiszolgálása mellett abban

a szociális munkában kellett kidomborodnia, hogy az elmaradt falusi népet hozzá neveljék a modern üzleti élethez, hiányzó kereskedelmi érzékét kifejlesszék s eként felvértezzék minden kizsákmányoló szándékkal szemben.

Nálunk tehát a programm ez volt: Fogyasztási szövetkezetek útján a falvak lakosságát, gazdákat, iparosokat s általában a kispolgárokat jó és olcsó áruval ellátni s ezzel felszabadítani az áru-uszorától. Megszervezni az értékesítést, előmozdítani a többtermelést s a magyarságot kereskedelmi pályára terelni.

Ez a munkaterv lebegett *Károlyi* Sándor gróf szeme előtt, amikor megindította a fogyasztási szövetkezeti mozgalmat. Hajlott korban, közel hetvenedik évéhez, fogott ehhez a nagy munkához. Egészségi állapota is kedvezőtlen volt, de lelkesedése fiatal, hite sugárzó.

Előkészítő munkálatok.

Viszonyaik azt az eljárást ajánlották, hogy felülről kezdődjék meg a munka, a Hangya-központ kiépítésével, hogy ebben a központban, a szervezendő vidéki szövetkezetek már a kezdet elején megfelelő irányító és ellenőrző tényezőre támaszkodhassanak.

A Hangya-központ alapszabályait *Bernát* István, a Magyar Gazdaszövetség igazgatója dolgozta ki, aki *Károlyi* Sándor gróf oldalán egy kis, de lelkes gárda élén már a hitelszövetkezeti szervezkedés terén is nagy-jelentőségű rögtörő munkát fejtett ki; az ő lelkes munkájuk alapozta meg a későbbi eredményeket.

Különösen két pont adott okot vitára az alapszabály tárgyalása során. Egyik az, vajjon kötelezni kell-e a tagokat arra, hogy mindent a szövetkezeti boltban vásároljanak. Akadtak jóhiszemű idealisták, akik a kötelezés állapotján voltak. Felfogásuk azonban nem volt elfogadható. Nyilván súlyos feltétele lett volna a megindulásnak ez a kötelezés, amely a legfejlettebb országokban is csak jámbor óhajítás maradt, mert kereszttüvéle alig leküzdhető nehézségekbe ütközik.

Másik vitás pont a várható tiszta jövedelem felosztásának kérdése volt, nevezetesen az, hogy a tiszta jövedelem bizonyos hányadát alapszabályszerűen biztosítsák-e a Magyar Gazdaszövetség céljaira, vagy pedig a Hangya mindenkori vezetőségére kell-e bízni, hogy a szövetkezetek tehetőségéhez képest, legjobb belátása szerint támogassa azt az intézményt, amely a szövetkezeti gondolat bölcsőjét ringatta. A politikai és a célszerűségi szempontok mérlegelése folytán ez az utóbbi fel fogás érvényesült.

Az alapszabály megállapítása után az alaptöke előteremtése volt a feladat.

Károlyi Sándor gróf egymaga is könnyű szerrel rendelkezésre bocsáthatta volna a szükséges összeget. Nem is takarékoskodásán mult, hogy ezt nem tette. Szélesebb érdeklődésre akarta építeni az intézményt, s ezért súlyt helyeztet a mások hozzájárulására is. Csakhogy az anyagi hozzájárulások megszerzése nehezen ment. Gyéren jelentkeztek az aláírók s ezek is csak inkább *Károlyi* Sándor gróf köztisztelt egyénisége iránt való figyelemből, mint a jó ügy sikerére vetett bizalom alapján jegyezték üzletrészeket. Mindössze 17.000 korona névértékű üzletrészt jegyezték. Az így jegyzett összeget *Károlyi* Sándor gróf 50.000 koronára egészítette ki.

A megalakulás.

Ezzel az 50.000 korona alaptökével alakult meg a „Hangya”-Szövetkezet 1898. évi január 23-án.

Az alakuló közgyűlésen megválasztott első igazgatós a következőkből állott:

Igazgatóság: *Károlyi* Sándor gróf, *Ivanka* Oscár, *Bálintffy* Pál, *Bernát* István, *Bujanoovics* Sándor, *Forster* Géza, *Förster* Aurél dr., *Löherer* Andor, *Keglevich* Gábor gróf, *Mailáth* József gróf, *Makfalovay* Géza, *Semsey* László.

Felügyelő-bizottság: *Zselenski* Róbert gróf, *Rubinek* Gyula, *Szilassy* Zoltán és *Scitovszky* János.

Hátramaradt még ezután a kérdések egyik legfontosabbja, tudniillik az, hogy kinek a gondjaira bizzák az elindulásra kész hajót. Nem volt ez könnyű dolog, mert a feladat kiváló rátermettséget feltételezett: gyakor-

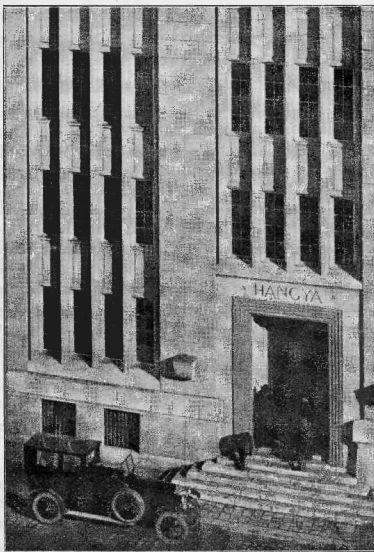
lati iskolázottságot, üzleti érzéket, feltétlen megbízhatóságot és jellemerőt s végül a szövetkezetek magasabb etikai céljainak megértését.

Magá *Károlyi* Sándor gróf szemelte ki azt a férfit, aki ezeknek a követelményeknek megfelelt. *Balogh* Elemérre esett választása, akit akkor még személyesen nem ismert, tájékozva volt azonban munkássága felől, ismerte családját s különösen az a közmondás irányította figyelmét az akkor még kezdő fiatal ember felé, hogy amint mondá, az alma nem esik messze a fájától. Felhívást intézett tehát hozzá, hogy a Hangya ügyvezetését titkári címmel vállalja el. Ez a felhívás *Balogh* Elemér Párisban találta, ahol külföldi tanulmány-utjának befejezésekor tartózkodott.

Balogh Elemér bankpályára készült, pályafutását a Magyar Országos Központi Takarékpénztárnál kezdte meg. Innét öt évi szolgálat után külföldre ment, gyakorlati, közgazdasági és pénzügyi ismereteit gyarapítani. Különféle bécsi, berlini és párisi bankházakban volt alkalmazásban. Tanulmányai eredményeként írta meg 1896-ban „A valuta szerepe a gazdaságban” című munkáját, amely az agrárius táborban általános tetszéssel találkozott. Ez a mű *Károlyi* Sándor gróf érdeklődését is felkeltette. *Balogh* Elemér, aki már Franciaországban is, a munkáskérdés tanulmányozása közben, meggyőződött arról, hogy milyen fontos szerepet töltenek be a népjólét előmozdításában a fogyasztási szövetkezetek, készséggel vállalta a megistelő feladat megoldását. Február 1-én érkezett Budapestre. Néhány hétig *Bernát* István magánlakásán, utóbb pedig *Károlyi* Sándor gróf Zöldfa-utca 12. számú házában egyik földszinti udvari helyiségében végezte a hivatalos teendőket.

A kezdet nehézségei.

A munka súlypontja ekkor a propagandára esett. Mindenek előtt való feladat volt a közöny megőrése és még inkább az előítéletek és a bizalmatlanság letörése. Mert mielőtt a Hangya megszületett volna, avatlatlan és lelkiismeretlen kísérletek kompromittálták

A „Hangya” központi épületének főbejárata.

a szövetkezeti eszmét. Rossz kóstólót kapott a szövetkezeti munkából a magyar társadalom. A közöny, amely minden új eszmének ellenáll, előléttel is felfegyverezte magát s ezzel a szigorított ellenállással kellett mérkőznie a propaganda munkájának, amelynek fogyatékos eszközök állottak rendelkezésére.

Megértés, jóindulatú biztatás nem támogatta a megindult munkát. Maga a kormány is hívós tartzkodással, sőt bizalmatlansággal nézte az első szárnypróbálgatásokat, a közigazgatási hatóságok magatartása pedig csaknem ellenséges volt. Ilyen körülmények között a kereskedelem nem tulajdonított nagyobb jelentőséget a mozgalomnak. A kezdet valóban nem olyan volt, hogy irigységet vagy féltékenységet ébreszthetett volna. Bajlódás volt az indulás a szövetkezeti élet új és nálunk különösen mostoha területén.

A vezetőknek töretlen uton kellett haladniuk. Sokáig üzleti könyveik sem voltak. *Balogh Elemér* egy zsebkönyvbe jegyezte be uti kiadásait s ma is kegyelettel őrzi a „Hangya“-nak ezt az első pénztárkönyvét.

Az alapítás évének végéig mindössze 17 szövetkezetet sikerült alakítani, de ezek közül is csak három-négy kezdte meg működését. Ebben az időben a „Hangya“ alig tudott szövetkezeteinek valamelyes előnyt szolgáltatni. Személyzete, raktára nem volt, mindenütt bizalmatlansággal találkozott s alig akadt kereskedő, aki részére árut szállítani még jó drágán is hajlandó lett volna.

Az igazgatóság ekkor az áruügylek intézésére hivatásos és gyakorlott kereskedőt kívánt alkalmazni, a választás azonban nem jól sikerült, úgy, hogy az illető már a következő évben elbocsátotta.

Mind e nehézségek ellenére a munka szaporodott. Még 1898 őszén átköltözött a „Hangya“ az Üllői-ut 8. számú ház kétszobás lakásába, melynek konyhája és cselédszobája raktárhelyiségnek volt kiszemelve.

Az első beraktározás, amely néhány zsák kávéra és mandulára szorítkozott, érthető izgalmat keltett a „Hangya“ sorsa iránt érdeklődők körében.

Az 1898-ik év tavaszán *Horváth Mihály* banktisztviselőt könyvelőnek, *Kappaan Ilonát* pedig gépirónak

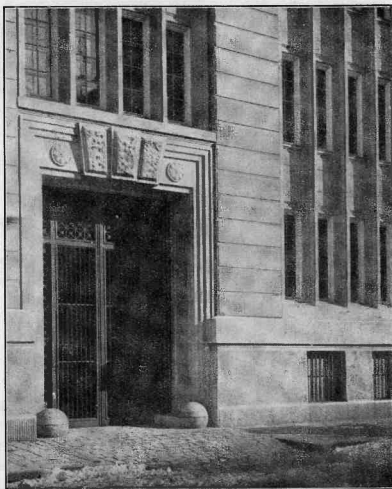
alkalmazták, míg az áruügylek *Gruner Ede* kereskedőre bízottak. Ettől kezdve a „Hangya“ már több erőt fejtett ki.

Az első üzleti év eredményei.

1899. év végén zárták le az első üzletét, amely 21 hónap eredményét foglalta össze. Ebben a majdnem két évre terjedő időszakban az árutorgalom 512.000 korona volt, amelyet a központ 70 szövetkezettel bonyolított le. A mérleg mintegy 12.000 korona deficittel zárult, *Károlyi Sándor* gróftól ez az eredmény nem lepte

meg, de annál inkább bántotta *Balogh Elemér*-t. Nehéz feladat elé került. Ha kimutatja a veszteséget, ezzel okvetlenül csorbítja a szövetkezet hitelképességét, holott erre soha nagyobb szükség nem volt, mint akkortájt. Ettől eltekintve, a deficit ránehézedett volna a következő évekre, lényegesen hátráltatva a „Hangya“ fejlődését. Ilyen körülmények között *Balogh Elemér* merész elhatározással gróf *Károlyi Sándor*hoz fordult, arra kérve őt, hogy a 12.000 korona deficitet térítse meg magánpénztárából. A gróf néhány pillanattal szótlanul szegyezte rá acéllék szemeit, végre kurucosan ezt dörmögte: „Butaság... de azért megteszem“. — Ez a rövid válasz visszatükrözi *Károlyi Sándor* egyéniségét, aki kemény, gyakran cinikus szavakkal leplezte alkotásihoz való apai ragaszkodását. Nemsokára ezután a „Hangya“ átköltözött a Baross-utca 10. számú ház földszinjére, ahol a Gazdaszövetkezéssel közösen négy szobás lakást bérelt irodahelyiségül. Ugyanebben a házban egy tágas pinchehelyiség volt a raktár.

Am ezzel meg távolról sem szűntek meg a nehézségek. Az egyre szaporodó szövetkezetek többet követeltek a „Hangya“-tól, mint amit ez szerény eszközeivel nekik juttatni képes volt. Tőkéjének csekély volta miatt hitelt nem adhatott s az áruszállítás és ellenőrzés is sok kívánnivalót hagyott hátra. Pedig a legtöbb szövetkezet nem igen volt hajlandó áldozni a szebb jövő reményében. Az igazgatóság tagjai ekkor egy budapesti pénzügytiszettől 160.000 korona kölcsönt szereztek egyéni jóállással.

A „Hangya“ főépülete. Oldal-bejárat kocsiak számára.

Egyidejűleg felkérték *Meskó Pált*, hogy a fogyasztási szövetkezetek szervezését vegye kezébe. Ebben az évben választották meg alelnökké *Ivánka Oszár* igazgatósági tagot.

Szervező munka.

Meskó Pál akkoriban a nyitraivármegyei gazdasági egyesület titkára volt. Az egyesület ügyeinek mintaszervi vezetése, különösen a népiesség mozgalma pompás szervezésre ért sikerei, e mellett jeles szónoki képességet terelték a figyelmet az agrártársadalomban már akkor is közismert egyéniségére.

Meskó Pál működése igazolta a hozzáfűzött várakozásokat. Kiténő szervező erőnek bizonyult. Csakhamar alig remélt sikereket mutatott fel. Agitatórius munkájának eredményeként 1900-ban már 100 szövetkezet működik, 1905-ben 500, 1911. március 15-én pedig országos ünnep keretében nyílik meg az 1000-ik Hangya-szövetkezet Dömösön. S ez az eredmény még mindig csak záloga volt a későbbi nagyarányú fejlődésnek, amely szakadatlanul tartott a világháború kitöréséig.

Az 1900. évtől kezdve a vidéki szervezkedés sikerei folytán a Hangya-központ nagyobb lépésekkel haladhatott előre. Am a szövetkezetek gyorsütemben megindult szaporodása újabb fogas kérdés elé állította az igazgatóságot. Minél jobban szaporodtak ugyanis a szövetkezetek, annál gyorsabban kimerült a nemrég szerzett hitel s annál érezhetőbbé vált egy jól felszerelt áruraktárnak és megfelelő tisztviselői karnak a hiánya.

A hiányt pótolni kellett. Az erre irányuló lépések elhatározása előtt: 1900 tavaszán az elnök, *Ivánka Oszár* alelnök tanácsára *Pallaiváciné Ede* ögróft, a Magyar Általános Hitelbank alelnökét kérte fel, hogy a Hangya helyzetét szakszerűen megbírálja.

Pallaiváciné ögróf életképesnek találta a vállalatot. Erre felszólították *Balogh Elemért*, hogy a szükséges intézkedésre vonatkozóan javaslatot tegyen. Ez megtörténvén, a javasolt intézkedéseket *Károlyi Sándor* gróf azzal tette végrehajthatókká, hogy 200.000 koronát bocsátott a Hangya rendelkezésére.

Egyidejűleg *Pallaiváciné Ede* ögróf is belépett az igazgatóságba, mely *Balogh Elemért* ügyvezető-igazgatónak nevezte ki s felhatalmazta két ellenőr és több tisztviselő alkalmazására, valamint megfelelő raktárhelyiség kibérlésére. Az iroda is szöknek bizonyulván, a Hangya megvált a Gazdaszövetségtől s ugyanazon ház első emeletén 8 szobát bérelt a megszorodott személyzet számára. Raktárnak a Csepreghy-utca 6. szám alatt vett ki új tágas pincét, utóbb pedig egy földszinti üres kávéház-helyiséget.

1901. A vidéki szövetkezetek szervezése és irányítása tekintetében lényeges reformok történtek. Az igazgatóság

okulva az eddigi tapasztalatokon, kimondta, hogy ezentúl csak befizetett tőkével rendez be szövetkezeteket. Szabályozta egyuttal a hitelezés kérdését is. Ezeknek az údvös intézkedéseknek tulajdonítható, hogy a szövetkezetek legtöbbször ma szilárd alapon nyugszik s hogy a Hangyát 25 évi működése alatt veszteségek nem érték.

Az újítások életbeléptetésétől fogva rohamosan javult a helyzet. Évről-évre nagyobb arányokról s jobb üzleteredményekről számolhatott be a Hangya s ezt a kedvező fordulatot a pénzügyi intézetek is méltányolták. Az igazgatóság kezességi nyilatkozatát visszakarta s ettől fogva az igazgatósági tagok kezessége nélkül is annyi hitelt élvez a Hangya, amennyire csak szükséges van.

Az egyre növekvő bizalom jele volt, hogy az Országos Központi Hitelszövetkezet a rúthén hitelszövetkezeti áruraktárak felügyeletével is a Hangyát bízta meg. Ezek az áruraktárak és boltok, amint a következő esztendő beigazolták, felszabadították a Máramaros, Ung, Bereg és részben Ugocsa megyékben lakó ruténeket a Galiciából bevándorolt oroszországi karmai közül.

Nagy lendületet adott a fejlődésnek *Károlyi Sándor* gróf elnök azzal, hogy a Hangya rendelkezésére újabb 270.000 koronát bocsátott.

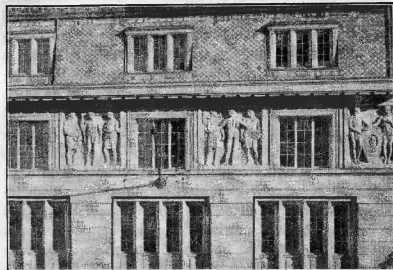
1902. A pozsonyi mezőgazdasági kiállításban szervezeti mintaboltot állított fel a Hangya, amely általános érdeklődést keltett. Kiállításunkért díszoklevelet nyertünk.

Az 1903-iki közgyűlés akképpen módosította az alapszabályokat, hogy a rendes 100 koronás üzletreze-

Balogh Elemér vezérigazgató dolgozószobája.

ken kívül 1000 koronás elsőbbségi üzletrészek jegyzése is lehetővé vált. Az alapszabályok jóváhagyása után Károlyi Sándor gróf mind a régebbi 200.000, mind a

Szimbolikus szoborcsoportok a léopárd homlokzatán.

később adott 270.000, tehát összesen 470.000 koronát ezekbe [az új típusú elsőbbségi üzletrészekbe fektette s ezekből az értékpapirokból nagyobb alapítványokat tett. Az alapítványlevelekben kifejezett korlátozás a fent megnevezett összeget a Hangyának minden eshetőségre biztosítja. Ez nagy horderejű cselekedet volt. A Hangya alapítóje az 1903. évi üzletrész jegyzési akció eredményeként jegyzett 126.000 koronáról 600.000 koronára szökött fel s ezzel a Hangya jövője biztosítottak volt tekinthető.

Központi áruház.

1904. Az igazgatóság most már nyugodtan tehette megfontolás és számítás tárgyává egy központi áruház létesítésének tervét, amire azért volt szükség, mert a szűk és célszerűtlen iroda- és raktárhelyiségek nagyban hátráltatták a helyes munkabeosztást és az áruszállítást.

Az elvi elhatározás megtörténvén, az igazgatóság megvette 295.000 koronáért a Közraktár-utca és Boráros-tér sarkán fekvő 623 négyszögöles, 30 évi adómentességet élvező telket s pályázatot írt ki egy ötemeletes bérpalota építésére, melynek pincéje és földszintje raktárnak, első emelete pedig irodahelyiségnek volt szánva. A pályaművek felülvizsgálására szakértő gyanánt Schmahl Henrik műépítész kérték fel, ki azt tanácsolta, hogy válasszák el a bérházat az áruházról, mert a kettőnek egyesítése igen sok kellemetlenség kuforrásává válhat.

Az igazgatóság elfogadta Schmahl eszméjét s miután a pályanyertes építész visszalépett, őt bízta meg, hogy a $\frac{2}{3}$ rész telken háromemeletes bérházat, az $\frac{1}{3}$ részen pedig négyemeles bérházat építsen.

1905. Ez év december 31-én szerencsésen fedél alá került a Közraktár-utcai áruház és a bérház is.

1906. július 21-én a Hangya tisztikara már az új áruházban intézte az ügyeket.

Fájdalom, Károlyi Sándor gróf már nem érthette meg művének betetőzését. 1906. április 27-én Mentonban, ahol enyhülést keresett bajára, hosszas szenvedés után megszűnt élni.

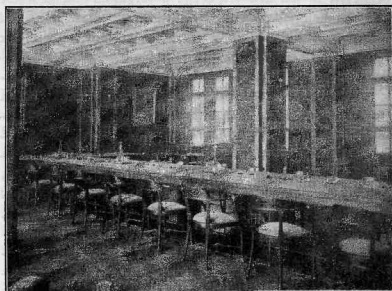
Az igazgatóság az elhunyt helyébe Pallavicini Ede öröfrotot, a szövetségi mozgalom egyik kimagasló vezérférfiát választotta elnökvé. A Károlyi-család képviselőjében pedig Károlyi Mihály gróf, a megboldogult unokaöccse lépett az igazgatóságba.

Károlyi Sándor gróf halála a „Hangyát” mélyen lejutította. Nemcsak alapítóját, hanem atyai gondozóját veszítette el benne, akinek szívéhez sok emberbaráti alapítása között a „Hangya” állott legközelebb. De elhunyt idején a „Hangya” már annyira erős volt, hogy diadalmas fejlődésének a később jelentkező nehézségek sem állhatták útját. Ezerszer legyen áldott a magvető!

További fejlődés.

A „Hangya” életének következő korszakát, egészen a világháború kitöréséig, a fokozatos biztos fejlődés jellemzi. Működésének főbb mozzanatait az alábbi évről-évre haladó krónikában adjuk:

1907. A „Hangya”-alaptökeének felemelésével és azzal, hogy szervezetneivel a hitelezést a legszűkebb korlátok közé szorította, pénzügyi konszolidációt teremtett. Ebben az évben nyitotta meg tőrcáját az Osztrák-Magyar Bank a „Hangya”-váltóinak. A Központ kedvező mérlege lehetővé tette, hogy a Központ 25.000 koronát térítsen vissza azoknak a szervezeteknek, amelyek évi áruforgalmuk több mint 50%-át a Központnál bonyolították le. Ellenőrzési kerületek létesülnek kellő számu ellenőrökkel. A nagyenyedi kirendeltség után megnyílik a nagyszombati. A sérelmes szövetségi törvénytervezet

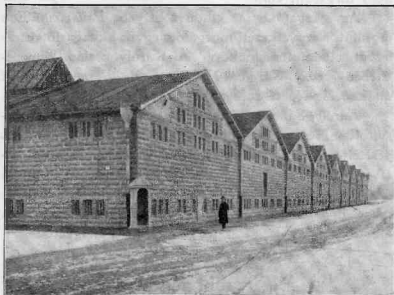

Igazgatósági ülőterem.

erélyes tellépésünkre revízió alá került. A cseronai nemzetközi szövetségi kongresszuson képviseltetjük magunkat. Elvállaljuk a Gazdák Biztosító Szövetke-

zetének képviseletét. — Évi áruforgalmunk 12 és fél millió korona.

1908. A községek tömegesen kéri a szövetkezetek

A központi tárház a Ceglédi-úton.

alakítását, de mi kellő óvatossággal esetről-esetre szemügyre vesszük, hogy meg vannak-e a szövetkezet létét és virágzását biztosító anyagi és erkölcsi feltételek. A pénzügyi viszonyok jelentékenyen javultak. Megkezdjük a vidéki kerületi szövetkezeti értekezletek tartását. A külföldi szövetkezetek példájára évkönyvet adunk ki. A külföldi szövetkezetek együttműködése céljából részt veszünk Newportban a fogyasztási szövetkezetek nemzetközi közös bevasárló központjának előkészítő munkálataiban. Áruforgalmunk 14 millió korona. Külön engedmény címén 20.000 korona vásárlási visszatérítést osztunk szét.

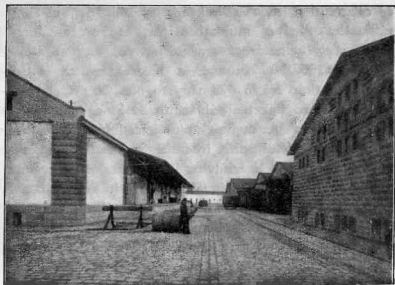
1909. Az 1908. év őzén megkezdett és a tavasszal befejezett 31 kerületi értekelet a forgalom emelkedésére kedvező befolyással volt. Felállítjuk a balassagyarmati kirendeltséget. Budafokon nagyszabású pincét bérélünk s a bor- és szeszüzletet házi kezelésbe vesszük. Berendezzük kézműára-osztályunkat. Kérélműnkre a szövetkezetek adókulcsát 10% helyett 5%-ban állapítja meg a törvényhozás. Kídolgozzuk a vidéki boltkezelők nyugdíj-intézetének alapszabály-tervezetét. — A darmstadti tanfolyamon, amelyet a németországi szövetkezetek rendeztek, képviseltetjük magunkat. Évi forgalmunk 16 millió K. Szövetkezeteinknek 20.000 K vásárlási visszatérítést adunk.

1910. A megnövekedett forgalom szükségessé tette, hogy az iroda- és raktárhelyiségek bővítéséről gondoskodjunk. Az építkezéssel kapcsolatban kávépörkölőt, kötélverő-, asztalos- és lakatos-műhelyeket, lágagyarat, ugyancsak sós-, cukor- és fűszerlőrő-telepeket állítottunk fel. A munkások számára lakásról, étkezdéről és fürdőhelyiségről gondoskodtunk. Rövidára-osztályunkat kiegészítjük kézműárakkal. Külön engedmény címén 25.000 koronát térítünk meg szövetkezeteinknek. Az évi forgalom 19 millió korona.

1911. Megalakul az ezredik szövetkezet Dömsödnön. Az ország különböző vidékein 18 kerületi szövetkezeti értekelet tartunk. A szövetkezetellenes körök ama vádjával szemben, hogy a fogyasztási szövetkezetek adómentességet élveznének, kimutattuk, hogy a fogyasztási szövetkezetek több adót fizetnek, mint évi tiszta feleslegük 50%-a. A „Hangya” kebelében felállítjuk az értékesítő alosztályt. Központi kezelésbe vesszük a tűz- és betörésbiztosítást. A nőtlen tisztviselők számára internátust szervezünk. Vásárlási külön jutalom gyanánt 30.000 koronát adunk. Évi forgalmunk ebben az évben 24 millió korona volt.

1912. Ebben az évben készült el a nagyenyedi és sátoraljaújehelyi áruaktár iparvágánnyal és minden tekintetben modern felszereléssel. Az újonnan berendezett szövetkezetekhez kísérletképpen, egy-két heti időtartamra, ellenőrök küldettek ki, akik az üzleti gyakorlatban még tapasztalatlan szövetkezeti vezetőket az első utbaigazítással ellátták. Nagyobb forgalmu szövetkezetek helyes üzletvezetésének biztosítására képzetesebb kereskedői alkalmazottaikat küldöttük ki boltkezelőül. A boltkezeléssel kapcsolatban életbeptettük a boltoshánybiztosítást.

1913. A háborus készület és az elemi csapások gazdasági és pénzügyi válságot idéztek fel, amely egyformán sújtotta a termelőt és a fogyasztót. Ennek ellenére a „Hangya” nemcsak nagyobb forgalmat és kedvezőbb üzleteredményt ért el, mint tavaly, hanem pénzügyileg is szilárdan megállotta a helyét. Az elemi csapások folytán keletkezett inasg enyhítésére szövetkezeteink utján kedvezményes áron osztottunk ki terményeket, vetőmagvakat és fontosabb élelmicikkeket. A földművelésügyi miniszter nagyobb mennyiségű kedvezményesáru tengerit bocsátott az inséges vidékeken levő szövetkezetek rendelkezésére. Pípereszappan- és vegyiműhelyt létesítettünk.

A központi tárház udvar-részlete.

A nagyenyedi és a mult évben felállított sátoraljaújehelyi áruházakat modern felszereléssel, gépekkel és iparvágányokkal láttuk el. Nagyenyedi áruházunkkal

kapcsolatban szesz-szabadraktárt, továbbá rum- és likőrgyárat állítottunk fel. Mezőgazdasági gépüzletünk örvendetes fejlődésnek indult. Az okserű gazdálkodás előmozdítása céljából a műtrágya használata népszerűsége is törekedtünk. Részt vettünk a kassai gazdaságkongresszuson, csatlakoztunk a mezőgazdasági vámpolitikai központhoz. A szövetkezetek nemzetközi központja Glasgoban tartott kongresszusán a „Hangya” vezérigazgatóját igazgatósági tagjává választotta. A tisztviselő nyugdíjárulékát s a „Hangya” hozzájárulását a nyugdíjalaphoz 3%-ról 5%-ra emeltük. A nyugdíjintézet a hűséges szövetkezeti üzletvezetőket felveszi tagul és befizetésekhez a „Hangya” a biztosított összeg 3%-ával járul hozzá. Az évi forgalom 30 és fél millió korona.

Háborus évek.

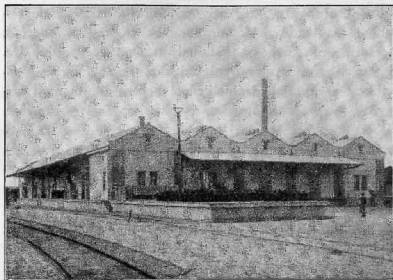
1914. Az első mozgósításirendelet közhírré tétele után a „Hangya” alkalmazottai százával vonultak be csapataikhoz, s az itthonmaradottak az adminisztrációs munkálatokat csak a legnagyobb erőfeszítéssel végezték. Nagy nehézséget okozott az is, hogy minden hitel megszűnt s a „Hangya” csak előzetes készpénzfizetés mellett vásárolhatott árukat. Mindemellett nem tagadhattuk meg az áruszállítást azoktól a szövetkezetektől sem, amelyeket a háború készüléte utánálalt s így nem voltak képesek megrendeléseik értékét a „Hangyá”-nak előzetesen beküldeni. A bankok a moratóriumra hivatkozva, megtagadták betéteink és új hitelek folyósítását. Csaknem 450 boltkezelő vonult be katonai szolgálatra s igen sok helyen a bolti forgalom ideiglenesen szünetelt. E nehézségek leküzdésében nagy hasznát vettük a boltoskiszegítőintézménynek. A vagonhiány hátráltatta az áruk

Csomagolt áruk a vasúti kocsiakba rakás előtt.

expedícióját és különösen a szállításánál idézett elő komolyabb bajokat. A petróleumhiány főként a galiciai petróleumforrások hozzáférhetetlensége miatt öltött tartós

jelleget. A szappan- és vegyigyár felépítését el kellett halasztanunk. A forgalom lebonyolítását elősegítő, Nagysurányban, Zsolnán, Nagykárolyban és Csornán

A központi tárház. Vasáruraktár.

kisebb árudepókat állítottunk fel, hogy a lépten-nyomon jelentkező vasúti zavarokat ellensúlyozva, szövetkezeink gyorsabban áruhoz juthassanak. Az Országos Magyar Mészeti Egyesülettel történt megegyezés folytán a főlerakatot magunknak biztosítottuk és a pozsonyi mészeti kiállításon a legnagyobb díjat, az állami aranyérmert nyertük el. A bevonult alkalmazottak hozzátartozói között 50.000 korona pénzegylet osztottunk szét. Hadikölcsönre 250.000 koronát jegyeztünk. A tisztviselői kar tagjai 16.000 koronát, üzletrészes tagjaink kezeltetésünkkel 383.000 koronát jegyeztek. Áruengedmény címén 50.000 koronát juttattunk szövetkezeinknek. Évi forgalom 30 és fél millió korona.

Ez évi közgyűlésen választotta meg a „Hangya” elnökétül *Dessseffy Emil* grótot, aki az elnöki tisztséget mind e mai napig viseli.

1915. Az árubeszerzésnél és szállításnál jelentősen fokozódtak a nehézségek. A nem maximál fogyasztási cikkek ára napról-napra emelkedett. Nagy készletek felhalmozása kockázatos, mert az árak meglepésszerű maximálásából előállható veszteségeknek nem tehetjük ki a „Hangyá”-t, de, noha az árufelhajtó spekulációval egyenlően küzdelmet folytatunk, mégis sikerül ellátunk szövetkezeinket a szükséges fogyasztási cikkekkel. Jellemző a „Hangya”-szövetkezetek működésének árszabályozó hatására az a tapasztalat, hogy amint valahol az üzletvezető bevonult s a szövetkezet kénytelen volt üzletét ideig-óráig zárva tartani, ott az üzletek nyomban szűntek, sőt néha még ennél is több százalékkal emelkedt az árakat. Minthogy a budapesti tcherpályaudvarokat nagybörzst a katonaság vette igénybe, Rákóc-Rendező-pályaudvaron feladó raktárakat létesítettünk, ahová az egyidejűleg beszerzett három therautomobilvonaton szállítottuk ki a szövetkezeinknek szánt árukat. Tekintettel a fokozódó drágaságra, a tisztviselői

kart rendkívül drágasági pótlékban és jutalomban részesítettük. Több helyen a szövetkezeti üzletvezetők, hirtelen bevonulásuk miatt, leltár nélkül voltak kénytelenek a boltot utódaiknak átadni. Ebből folyóan több helyen támadt áruhány s a hiány pótlására a tiszta feleslegekből törlesztendő kölcsönműveletekkel kellett fedeztet teremtenünk, nehogy valamely szövetkezet önhibáján kívül a háborús viszonyok áldozatai essék. Egyes iparcikkek aránytalan áremelkedése arra indította a „Hangyát”, hogy a fogyasztási cikkek saját üzemében állítsa elő. Ezt az ipari termelést egy külön e célra létesített intézmény: a Hangya Ipar Részvénytársaság keretében valósítottuk meg, amelyről bővebben külön fejezetben említezzük meg. Erre annál is inkább szükség volt, mert mindazon források, amelyekből a szövetkezetek árusükségletét a béke idején fedezhették, sorra kiapadtak. A hadiközpontok felállítására folytán a fogyasztási cikkek nagyobb részének szétosztása oly szervezetek kezébe került, amelyek csak kivételesen méltányolták a szövetkezetek tevékenységét a lakosság ellátása körül. A fontosabb élelmezési cikkek kiosztása a hatóságok útján történt, a lepadt és az igények kielégésére nem elegendős árukészletek spekulációs célokra visszatartják. A magánüzemek, a rendelkezők kiájtása, cserkereskedésre kényszerítik az áldozatrakész vásárlót. Szövetkezeink özönével jönnek panaszra intézetünkhöz. Tiltakozó szavunk több irányban sikerrel jár. Ebben az évben Salgótarjánban és Tornaalján áruraktárakat létesítettünk. Nagyszombati áruházunkat a szükségnek megfelelően kibővítettük. Az 1909 óta bérelt budafoki pincét, melyben rum- és líkőrgyárunk is elhelyezést talál, örökran megvettük. A Haditermény R.-T. alapításában részt vettünk s elvállaltuk egyúttal a bizományosságot. Szövetkezeink közül immár mintegy 600 saját házában működik és a több mint 5 millió koronáért vásárolt ingatlan csupán 179 szövetkezetnél van mindössze 1,200.000 koronával megterhelve. Évi forgalom 46 millió korona.

1916. 1386 szövetkezetben közel 300.000 család, tehát több mint másfél millió fogyasztó várta tőlünk igényeinek kielégését. A szövetkezetek altruisztikus működésének méltatása arra készítette az illetékes köröket, hogy az egyes hatósági áruk szétosztását a „Hangya”-szövetkezetekre bízták. A szövetkezetek altruisztikus enyhítésére és a spekuláció ellenuloyzására, Háztartás-szövetkezetünkkel karöltve, hentes-üzemet rendeztünk be. Hadikölcsönből az eddig jegyzetekkel közel 4,000.000 koronát jegyeztünk. A román inváziót Erdélyben 127 szövetkezetünk szynlette meg; káruk több mint 1/2 millió korona. A kirabolt és felperzselt szövetkezetek rekonstrukcióját teljes erővel és lelkeséssel megindítjuk s a legtöbbet szenvedett vármegyék székhelyén központi raktárakat szervezünk. Az ellenség által kirabolt sepsiszentgyörgyi raktárunkat ismét üzembe helyeztük. Üzembe állítottuk a Hangya Ipar Rt.-ot. Csatlakoztunk az O. K. H. által megindított akcióhoz a középeurópai gazdasági

közleledés előkészítése tárgyában és részt vettünk a hegyvidéki hitelszövetkezeti áruboltokból létesített altruista részvénytársaság alapításában. Miskolcon béreltünk és megnyitottunk egy áruraktárt. Nagyváradon és Pozsonyban nagyobb telket vásároltunk azval a céllal, hogy a háború után nagyobb szabású kirendeltséget létesítsünk. 1915. évre 570.000 K., ez évben pedig 865.000 korona jutott szövetkezeinknek vásárlási visszatérítés címén; összesen tehát közel másfél millió korona. A szövetkezetek kiváló vezetőinek elismerésünk kifejezéséeként 100.000 koronás alapítványt tettünk, ennek jóvedelmét érdem szerint fogjuk közöttük kiosztani. Évi forgalom 57 és fél millió korona.

1917. 1700 szövetkezet működik az országban. Budapesti áruházunk szűknek bizonyulván, megvásároltuk a Gregersen-féle nagy telektömböt, hogy azon egy nagy

Berakás a vagonokba.

székházat építsünk. Addig is kibéreltük az O. K. H. május havában megüresedett székházat, amelyben ideiglenesen több osztályunkat helyezhettük el. Zsolán megvettünk egy nagyobb kiterjedésű ingatlan. Közösséget vállaltunk a Magyar Külkereskedelmi R.-t. vállalattal, hogy a vállalat útján termelvényeinknek a külföldön piacot biztosíthassunk és a külföldi üzleteket lebonyolíthassuk. Részt vettünk a Fructus gyümölcsértékesítő- és szeszfőző-szövetkezetek központja mint szövetkezet alapításában. Képvisellett bírnak a Haditermény R.-t., az Átmeneti Gazdasági Tanács, az Országos Népruházati Bizottság, a Takarmányforgalmi R.-t., az Olaj- és Zsirdékügyi Bizottság, a Korpaközpont, a Magyar Bőrbeszerési R.-t., a Cipőközpont, a Pamutközpont, a Burgonyaközpont, a Kávéközpontban. Egymillió koronás alapítványt ajánlunk fel a kormánynak a Közgazdasági Egyetem céljára; az egyetem felépüléséig tíz 2000 K-ás és tíz 600 K-ás ösztöndíjat tűztünk ki jelesen maturált fiatal emberek számára, hogy tanulmányjaikat egyrészt nem kereskedelmi főiskolákon, másrészt Budapesti Kereskedelmi Akadémia főiskolai tagozatán folytathassák.

A szövetkezeti vezetőink megjutalmazására száz 100.000 koronás alapítvány kamatait 50 érdemes szövetkezeti vezető között szétosztottuk s az alapot 200.000 koronával nagyobbitottuk. Hadikölcsönünk több mint 6,000,000 koronára emelkedett. Az évközben megvásárolt beregszentmiklósi Freyer-féle faárgyár kielégítően működik.

A Hangya-Ipar R.-T. megszerezte a Csongrád-mindszenti műalmot, érdekeltséget vállalt a Krausz-féle Szesz- és Élesztőgyár R.-t.-nél. Megszerezte az Első Törökszentmiklósi Gőzmalom R.-t. részvénységét és bérbevette az Első Debreceni Gőzcukorkagyárat; A nyugdíjintézetnek 20-éves évfordulója alkalmával 1,000,000 koronát adományoztunk. Vásárlási visszatérítés címén 2¹/₄ millió koronát osztottunk szét. Évi forgalom 88 millió korona.

A központi tárház gyarmatáru-osztálya.

Központi raktár.

A „Hangya“ külső szerveinek szaporodásával és az áruforgalom emelkedésével kapcsolatban a központ be rendezésének fejlesztéséről is gondoskodni kellett. Még a háború előtt érezhető volt a helysüké. Ezen kezdetben a dunaparti vasuti raktárakban birt bérletekkel és a Szent István-téren egy áruház kibérlésével segítettünk. Majd a fokozódó nehézségek arra indították a „Hangya“ igazgatóságot, hogy a X. kerületben, a Ceglédi-ut mentén, nagyobb telket vásároljon s azon egy, a technika minden vívmányával felszerelt raktárt építtessen.

A raktár a háború alatt készült el s külföldi szövetkezeti vezetérfiák állítása szerint a második helyen áll egész Európában, sőt még az amerikaiak bámulatát is kivívta. A teleknagság 8171 □-ól, melynek legnagyobb része be van építve. A raktárfelettel 11,600 négyzetméter. A fölraktár földszintje négy nagy szakaszra van bontva, a szekérrel, vasuttal bújó és kimenő áruk, továbbá tárolás, részletezés és csomagolás számára. Külön fedett aláhajóiban történik az áruk kirakodása és be-

rakása. Négy sínpar vezet be a telepre és naponként különvonatok hozzák be az érkező árukat és viszik ki az expedálásra szánt küldeményeket. A telep petróleum-tartállyal, benzín- és olajtartóval, kávépörkölővel, ládagyárral, asztalos- és lakatosműhellyel, fűszer- és cukor-őröl-malommal van felszerelve. Külön épületben van a vasraktár. A therautók befogadására 9 autogarage szolgál. A Budapest közelében lévő szövetkezetekhez próbaképpen therautójárásokat rendezünk be.

A tisztviselőknék és munkásoknak öltözőjük és étkezőhelyiségük vannak, ahol jutányos áron izletes ebédet kapnak.

1918. A „Hangya“ 20-éves jubileuma alkalmával több közcélú alapítványt tettünk 4,000,000 korona értékben. A szövetkezeti vezetők jutalmazására megszavazott 300,000 korona kamatait 148 érdemes szövetkezeti vezető között osztottuk ki. Jelentős eseménye az évnék a Keresztény Szövetkezetek Központjának beolvadása a „Hangya“-ba.

A „Hangya“ alapításával egyidejűleg nagy ügybuzgósággal, sok küzdelemmel és áldozatkészséggel alapította Zichy Nándor gróf a Keresztény Szövetkezetek központját abban az időben, mikor nemcsak a szövetkezeti gondolat, de még inkább a „keresztény“ jelző nagy száflka volt sokaknak szemében. Annak vezetését fiára Zichy Aladár grófra bízta, ki husz éven át igazgatósági elnöke volt a Keresztény Szövetkezet központjának. A Keresztény Szövetkezetek központja husz éves fennállása után Zichy Aladár gróf a szövetkezeti ügy érdekében jónak látta, hogy a magyarországi fogyasztási szövetkezetek egy központ körül csoportosuljanak, ezért 1918 május hó végén rendkívül közgyűlést hívott össze s ott a Keresztény Szövetkezetek Központja kötelekébe tartozó mintegy 300 szövetkezet helyeslőleg fogadta el az igazgatóság ama javaslatát, hogy a Keresztény Szövetkezetek Központja a „Hangya“-val fuzionáljon. A Keresztény Szövetkezetek Központja kötelekébe tartozó valamennyi szövetkezet csatlakozott a Hangyához s a Keresztény Szövetkezetek Központja kötelekében megkezdett áldásos működésüket tovább folytatták és folytatják ma is a „Hangya“ kötelekében.

A mezőgazdasági termelés fejlesztésére gyakorlatias irányú ismeretterjesztő füzeteket terjesztünk a kisgazdák és földmivesek között. Géposztályunk lehetőséget adott szövetkezetneinknek a legújabb gépek és gazdasági eszközök beszerzésére. A lerongyolódott falusi nép igényeinek kielégítésére a kormány a Népruházati ügyek központi kezelésére a Ruházati Cikkek Beszerző R.-T. cím alatt központot létesített, melynek első elnöke a „Hangya“ vezérigazgatója lett. A Gregersen-féle telken tervezett új székház felépítése pénzügyi és technikai szempontból nem volt lehetséges s ezért a Közraktár-utcai Áru-raktár legnagyobb részét átalakítottuk a rövid-, kézmű-, norinbergi-áru és konfekciós-osztály céljaira. Transzító

raktár-hálózatunk bővítésére Kassán nagyborszábus raktárt vásároltunk, Szegeden pedig kirendeltséget létesítettünk. A Hegyvidéki Áruboltok R.-T. ügyeinek inté-

Központi tárház. Gyarmat- és terményárúk.

zését átvettük és annak vezetésével a sátoralrajhelyi kirendeltséget bíztuk meg, hogy könnyebben láthassuk el a rutén testvér-szövetkezeteket. Részt vettünk a Szövetkezeti Paprika Ipar R.-T., a Magyar Zsálforgalmi R.-T., a Mező- és Erdőgazdasági Hadianyag Értékesítő R.-T., a Sertésnagyvágó R.-T., Magyar Gyógynövény R.-T. és a Hegyaljai Bortermelők Szövetsége alapításában. A Szövetkezeti Paprika-Ipar-t azért létesítettük, hogy a termelőket közelebb hozzuk a fogyasztókhoz s kiküszöböljünk minden felesleges közvetítőt. Ezzel biztosítottuk egyrészt az áru hamisítatlan minőségét, másrészt gátat vetettünk az árak indokolatlan felhajtásának. Ugyan-

A „Hangya“ budafoki borpincéjének egyik ága.

ezek az okok vezettek bennünket a többi felsorolt vállalatok alapításával. A Hangya Ipar R.-T. alaptőkéjét 4,000,000 koronáról 10,000,000 koronára emeltük és

átdtuk neki a kezelésünkben volt kefe- és seprőgyártó-üzemet, mely célra a Hangya-Ipar R.-T. Albertfalvai gyárat épített.

Az 1918. év utolsó negyedének katasztrófális eseménye: a háborús összeomlás és az ezt követő forradalom, ha nem is szakíthatta el teljesen a „Hangya“ működésének fonálát, de az előlejtett végzetesen súlyos zavarokkal megbénította működését s fájdalmas nyomokat vágott a „Hangya“ belső életében is. A kilenc forradalmi hónap viszonyosságainak ismertetésével alább bővebben foglalkozunk.

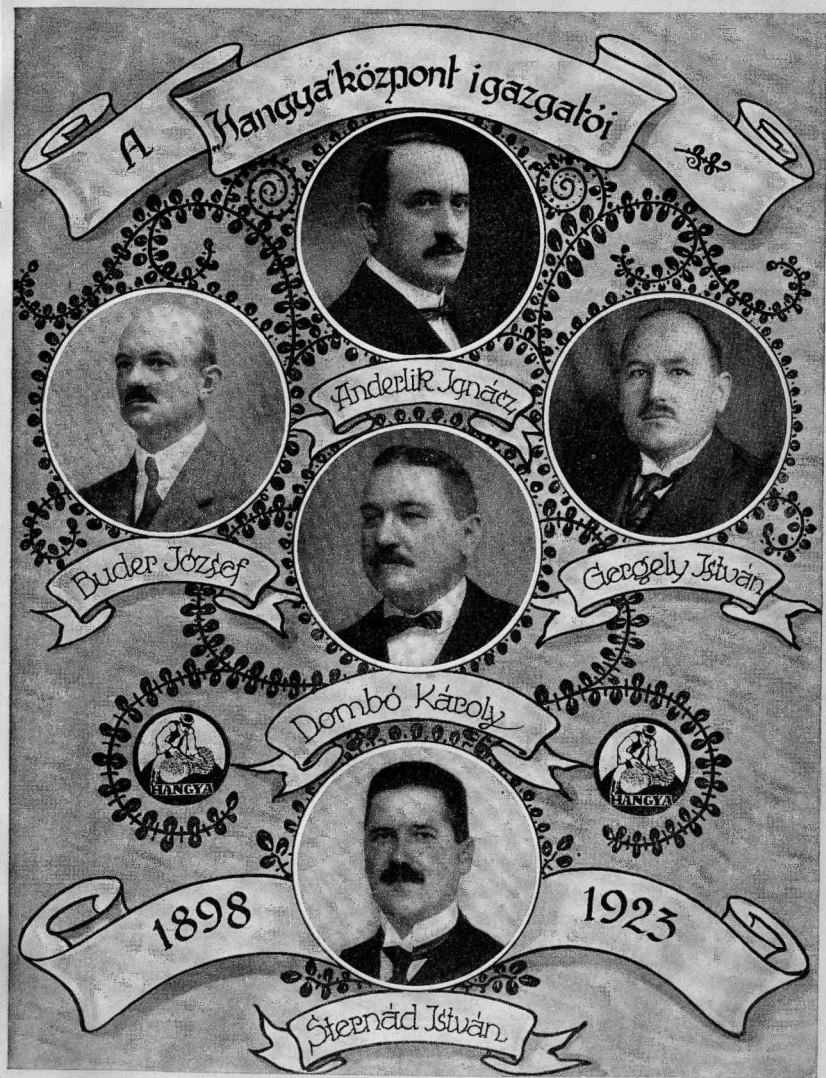
Forradalmi idők.

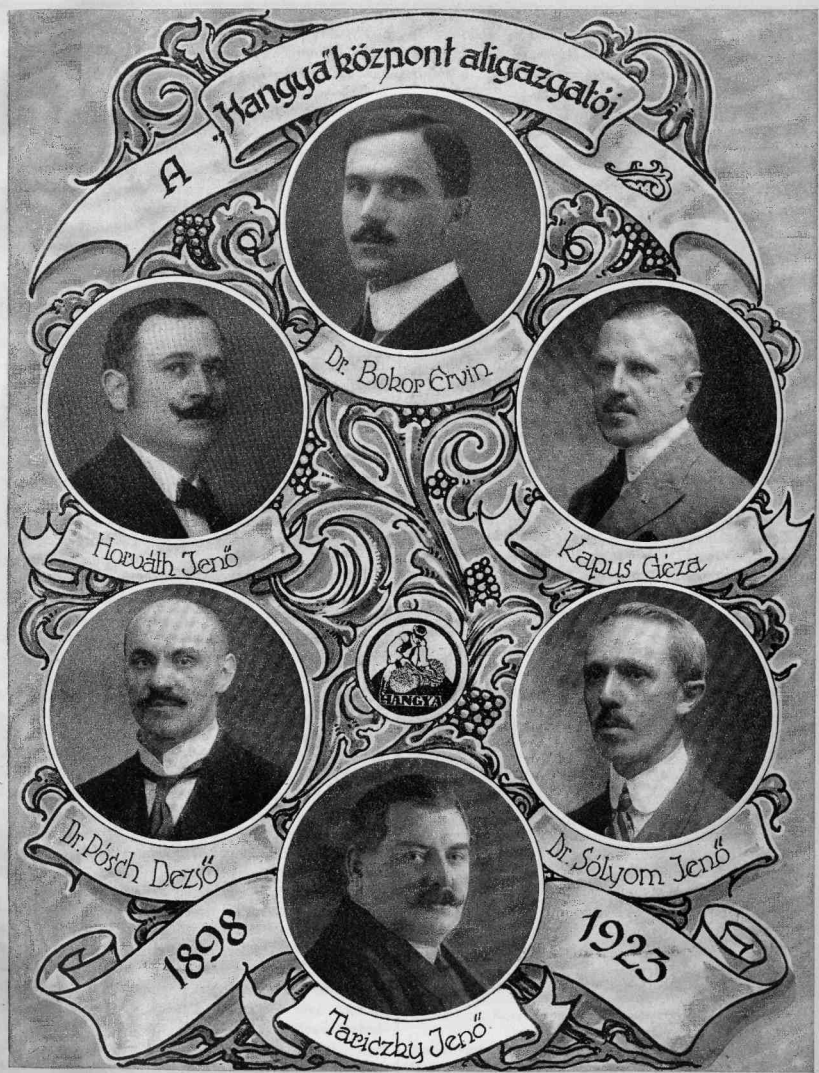
1919. A világháború erőfeszítésében kimerült nemzetet a külső ellenséggel folytatott küzdelem ötödik évében a belső ellenség szervezett hadai támadták meg s a hazug jelszavakkal elámitott hősök kezéből elcsent fegyverek segítségével magukhoz ragadták a kormány gyeplőjét.

A forradalmi kormányok a „Hangya“-központ és a kötelékébe tartozó szövetkezetek működését kezdetől fogva gyanakvó figyelemmel kísérték. Már az első forradalmi kormány kebelében felmerült az a terv, hogy a „Hangya“-központ autonómiáját felfüggeszsek és élére kormánybiztost állítsanak. Igazgatóságunk ezt a tervet oly módon hűsította meg, hogy a nemzeti célok érdekében a politikai téren is érdemeket szerzett tagjai: *Bujánovics Gyula, Emödy József Eszterházy Miklós herceg, Förster Aurél, Szilassy Zoltán, Zichy Aladár* és Ráfal profok önként kiléptek sorunkból s helyüket rendkívüli közgyűlésen a gazdasági minisztériumok képviselőivel töltöttük be.

A proletárdiktatúrának nevezett rémuralom gyökereiben támadta meg a szabad egyesülés szerveit, a szövetkezeteket a világos felismerésével annak, hogy a romboló munka legnagyobb akadályja a falu népe, fokozott erőszakossággal vetette magát a földművesosztály szövetkezeire. A diktatúra kikiáltása napján a pénzügyi népbiztos a Népszava egy *Berkes* (Buchsbbaum) nevű munkatársát nevezte ki a „Hangya“ politikai megbízottjává, aki később *Saamuely* oldalán az alföldi kivégzések körül játszott sötét szerepet. Ez a *Berkes*, a „Hangya“ elbocsátott tisztviselőivel és az alkalmazottak selejtes elemeivel szövetkezve, az igazgatóság és felügyelő-bizottság egybehívását megtiltotta, *Balogh Elemér* vezérigazgatót, *Meskó Pál* és *Dömötör László* dr. ügyvivő-igazgatókat hatáskörüktől megfosztotta és a szövetkezetet valamennyi tisztviselőjét lefokozta. Egyes osztályokba a kommunista párt külön megbízottait helyezték el fokozottabb ellenőrzés céljából. Az üzem tökéletesen megbénult, árúk helyett a kötelékébe tartozó szövetkezetek rőpiratokkal látták el.

A népbiztosok kormánya tudomással bírván arról a féltékeny ragaszkodásról, amellyel a vidéki szövetkezetek központjuk iránt viseltettek, maga is meghökken a

A. Hangya központ aligazgatói

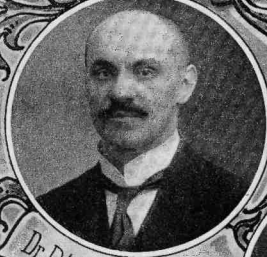
Dr. Bokor Ervin

Horváth Jenő

Kapus Géza

Dr. Pösch Dezső

Dr. Solyom Jenő

Taviczky Jenő

1898

1923

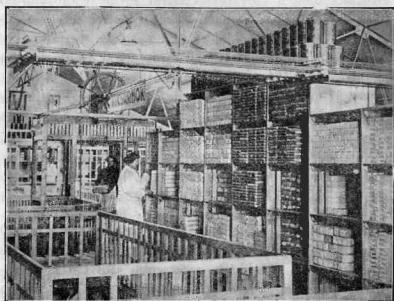
„Hangya”-nál jelentkező anarchiától, ugyanazért a fogyasztási szövetkezetek ügyeinek irányítására külön politikai megbízottakat küldött ki az Országos Munkásbiztosító Pénztár és az Altalános Fogyasztási Szövetkezet alkalmazottjainak személyében. Első intézkedésük az volt, hogy a hírlapiró terroristát, a „Hangya” éléről eltávolították s az abszolút szakértelem nélkül működő intézőbizottság hatáskörét korlátozták, az adminisztráció élére *Balogh Elemért* visszahelyezték s a szövetkezeti ügyek intézésénél mindinkább az ő és a többi főtisztviselők közreműködését vették igénybe. Ennek a rendszerváltozásnak kell tulajdonítanunk, hogy a következő válságok hónapok alatt a „Hangya” és társintézményei nem estek áldozatul a kontárság és rosszakarat pusztításainak.

De még ezután is nagyarányú erkölcsi és anyagi károkat szenvedtek szövetkezetünk. A népbiztosok kormánya a „Hangya” népszerűségét akarta felhasználni az éhez Budapest élelmészére oly módon, hogy szövetkezeti útján iparcikkeket kellett volna becserelni élelmiszerekért. Am a falu termelő népe ellenállt a kísértesnek, sőt felháborodásában sok helyütt szétrombolta a proletár árucseré-üzleteket. Nagy károkat okozott a szövetkezeteknek a fehérpénz forgalma, mert a forradalmi kormányzótanács rendeletei következtében a szövetkezeteknek kékpénzt nem volt szabad elfogadni. A szövetkezetek árucseleete utánpótlás híján kifogyott és értékelen papiros-pénné változott.

A legválságosabb korszak a „Hangya” és szövetkezeteinek életében akkor állott be, amikor a tanácskormány a szövetkezetek államosítását elhatározta. Ennek a veszedelmnek elhárítására igazgatóink és megbízható munkatársaik a passzív ellenállás rendszerét tették magukévá, ugyanis az államosítás előkészítésére vonatkozó intézkedéseket keletelték, amiben segítségükre jöttek a gazdasági életben megérlelődött válságok és ebben támogatta őket a tanácskormány tagjainak avatatlansága, hozzá nem értése is. A legképtelenebb terveket kovácsolták, kezdve a kényszer-szövetkeztéstől egészen az állami szövetkezetekig, közben összeomlott esztelen rendszerük, mielőtt önmagukkal tisztába jöttek volna. Szövetkezeti téren is nyilvánvalóvá lett a kommunista-rendszer általános jellemvonása, hogy rombolni mindent tudnak, de alkotni semmit sem.

Hogy a rémuralom pusztításai a „Hangya”-szövetkezetnek csak károkat okozott, de azt tönkre nem tette, ezt a Gondviselés segítségén kívül annak köszönhetjük, hogy a nemzeti érzésű tisztviselőkarunk mindvégig kitartott intézetünk mellett s néhány megtevélyedett kivételével, mindenkor oda irányította törekvését, hogy az előrelátott és előkészített jobb jövő számára mentse, ami menthető. Tette ezt személyes szabadsága, testi épsége, sőt élete kockáztatásával, mert a politikai megbízottak gyanakvó figyelemmel kísérték működését.

Amikor a tanácskormány a nemzeti társadalom képviselőinek letartóztatását megkezdte, börtönbe hurcolták a „Hangya” igazgatóit: *Balogh Elemért*, *Meskó*

A központi tárház papiros-osztálya.

Pált és *Dömötör* László dr.-t. Meggyanúsították őket azzal, hogy részük van a nagyváradi ellenforradalom előkészítésében, amelyben a nagyváradi „Hangya”-tisztviselők valóban résztvettek. De mert a gyanut adatok híján váddá kovácsolni nem bírták, a közelemezési népbiztos rendeletére *Balogh Elemért* szabadlára helyezték, ellenben *Meskó* Pál és *Dömötör* László dr. mint politikai fogoly, később mint tuzs, 5 hétig voltak elzárva a kobányai gyűjtőfogházban. És hogy a diktatura helyesen ítélte meg tisztviselőkarunk lelkiületét, azt igazolta a júniusi ellenforradalom, amikor a „Hangya” ifjúságából négyen jutottak fogságba, hárman a forradalmi törvénszék elé. A véstörvénszék az elfogottakat halálra ítélte, később ítéletét *Romanelly* olasz ezredes közbelépé-

Központi tárház. Tartalék-készletek.

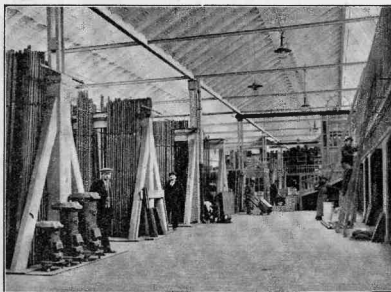
sére nyihette és *Ocskay* Sándor főtőkárt élettogytiglan, *Márkus* Emil és *Pörffy* Elemér osztályfőnököket pedig 5—5 évi kényszermunkára ítélte.

De nemcsak a központ vezetői és tisztviselőikara, hanem a „Hangya” kötelékébe tartozó szövetkezetek vezetői is tulnyomó részben (amennyiben a diktatura erőszaka őket a szövetkezet éléről el nem mozdította) hűen kitartottak a nemzeti eszme és szövetkezeti erkölcsök mellett, sőt közülök nagyon sokan vértanúságot szenvedtek, amikor szemközt fordultak a tőlük annyira idegen eszmékkel és zsarnokokkal.

A rémuralom után, sőt annak következeként újabb csapás nehezedett hazánkra s ezzel a „Hangya”-ra és szövetkezeteire: a román megszállás.

Elszakított szövetkezeteink.

Az ellenséges megszállás következtében 1200 szövetkezetünkkel együtt a nagyszombati és nagyenyedi kirendeltségek, továbbá a perecsenyi, szolyvai és máramarosi hegyvidéki transitó-raktárak is elszakadtak a „Hangya”-tól. A csehek a trianoni békeszerződés határozmányainak semmibe veszésével zárgondnokság alá helyezték a „Hangya” nagyszombati kirendeltségét és meghozták az Európa-szerte hírhedté vált 210. sz. szövetkezeti törvényt, amely megfosztja a felvidéki magyar és tót szövetkezeteket autonómiájuktól és belekényszeríti őket egy „Ustredne Drustvo” cím alatt, államtámogatással létesült szövetkezet központba, amely kellő tőke és szakértelem nélkül működik és távolról sem képes a szövetkezetek ügyeit egy ellátni, mint a „Hangya” megszüntetett kirendeltsége. Elnöke: *Medovecki* nevű, volt zolyomi ügyvéd, a sikertelenségeken elkedvetlenülve, lemondott, vezérigazgatóját pedig visszaélések miatt elbocsátották. A „Hangya” és a magyar kormány minden arra irányított igyekezete kárba veszett a cseh, u. n.

Központi tárház. Részlet a vasárú-raktárból.

„Demokratikus” kormányok konok ellentállásán, hogy a békeszerződés eme flagrans megsértését jövegyék. A csehek eljárását a Szövetkezetek Nemzetközi Szövet-

sége is megbélyegezte az 1920. évben Genfben tartott igazgatósági ülésén.

Az Erdélyben működő szövetkezeteknek sikerült

A ruházati osztály expedíciója.

autonóm-szervezettel központot alapítani, ugyancsak „Hangya” cím alatt, amely végre kiküzdötte magának a teljes függetlenséget és zavartalanul folytathatja áldásos működését a régi tisztviselői kar vezetésével s a „Hangya” irányelvei alapján.

A szerbek által megszállott területeken elszórtan működő szövetkezetek a maguk erejéből, minden központi irányítás és támogatás nélkül, igyekeznek működni.

Az osztrákok által elfoglalt területeken működő szövetkezetek egy része a bécsi szövetkezeti központhoz csatlakozott.

A ruténföldi szövetkezetek legnagyobb része magán kezekbe ment át, miután a cseh kormány magartatása miatt ezek számára sem lehetett autonóm-központot szervezni.

Ujjáépítés a kommun után.

A diktatura bukása után nagy lendülettel újult fel a szervezködő mozgalom s az 1919. év végéig 140 szövetkezet alakult a „Hangya” kötelékében. A kőbányai nagyszabású raktár építése annyira előrehaladt, hogy 1920-ban átadhattuk a forgalomnak. Kirendeltségeket létesítettünk Nagykanizsán, Szombathelyen, Kaposváron, Veszprémben, Szekesfehérváron és Szegeden. Transitó-raktárakat Zalaegerszegen és Pápán. Az áruellátás igen nagy nehézségekbe ütközik. Ugy a belföldi, valamint külföldi árukra a lánckereskedtem tette rá a kezét. Ennek ellensúlyozására alaptökén nagyobb mérvű fel-emelését határoztuk el. Tőrekvésünket szívesen karolja fel az O. K. H. és a Pesti Hazai Első Takarékpénztár előzetkeny magartatása. Szövetkezeteink körében a „Hangya”-alapítványi üzletrészek jegyzése szép eredménnyel jár. Két hónap alatt közel 15 millió korona új jegyzés történik s ezzel alaptökénk már is meghaladja

a 30 millió koronát. Az árügyjűtés, értékesítés (gabona, toll, gyapjú stb.) és a forgalomnak különösen a külföldi piacokon való lebonyolítása céljára megalapítottuk az

Ruházati osztály. Cernák és fonalak átvétele.

O. K. H.-val együttesen a „Futura” áruforgalmi részvénytársaságot, amelyről bővebben külön fejezetben emlékezünk meg. A Hangya-Ipar gyufagyárat állít üzembe. Az összeomlás után bekövetkezett gazdasági elszigeteltségünk arra készítetett, hogy külföldi összeköttetéseink alátámasztására más vállalatokat is alapítsunk. Így létesült a Nostra r.-t., továbbá annak leányvállalata: a bécsi Nostra r.-t., amelyeknek az a hivatásuk, hogy a Futura által gyűjtött terményeket exportálják, továbbá, hogy a „Hangya”-szövetkezet behozatalainál közreműködjenek. A ker. szoc. munkások megalakítják kötelekünkben Budapesten a Pannónia keresztény fogyasztási szövetkezetet (bővebben külön fejezetben). A Szövetkezeti Paprikaipar r.-t. és a Magyar Gyógyinövényipar r.-t. szép eredményt működik. A „Hangya” ügykört bankosztállyal bővítjük ki, mely összeköttetésbe lép a külföld nagy pénzintézeteivel. Ugyancsak ez évben indul meg *Mesko* Pál főszerkesztő és *Schandl* Károly dr. felelős szerkesztő irányításával a „Hangya”-újság, mely hétről-hétre tájékoztatja a szövetkezeteket a szövetkezeti ügy fejlődéséről, a szövetkezeti vezetőknek pedig felvilágosítókat és tanácsokat ad. A kormány megvalósította vezérigazgatónk eszméjét: a Közgazdasági egyetemet. A központ forgalma 1919-ben 210 millió korona volt.

1920. A gyászos trianoni békeszerződés 2242 szövetkezetünkéből 951 majd pedig 1044 szövetkezetet hagyott meg Csonka-Magyarországon. Annál erősebben kézbe vettük a szervezés munkáját. Szűkre szorított működési területünkön az eredmény az volt, hogy az 1920. évben 733 szövetkezetet alakítottunk, illetve rendeztünk be. Így tehát az év végén 1777 szövetkezet működött a „Hangya” kötelekében. Hogy a várható nagy forgalmat lebonyolíthassuk, irada- és raktárhelyiségünket ki kellett bővítenünk. Ezért a Közraktár-utcai székházra új eme-

letet toldottunk, továbbá új utcai épületszárny építésébe fogtunk bele, hét emeletos magasságban. A kirendeltségeket ellátó központi raktárakat átépítettük a Ceglédi-uti nagy áruraktárba, míg a Közraktár-utcai régi raktárhelyiségeket a budapesti kirendeltség foglalta el. További helynyerés céljából a rövid-, kézmű- és norinbergi-osztályunk részére kibéreltünk egy áruházat, melyet megfelelően átalakítottunk. A nyugatmagyarországi részekben levő szövetkezetek részére megalapítottuk a Soproni Mezőgazdasági Termelő és Értékesítő R.-T.-ot. Wienben a „Futura”-val külön kirendeltséget létesítettünk. Az új szövetkezetek berendezésére és ellenőrzésére új ellenőri gárdát kellett nevelnünk s erre a célra tanfolyamokat rendeztünk. Az ellenőrzés megkönnyítésére 18 főellenőri körzetet létesítettünk, élükön kipróbált főellenőrökkel, ezek mindegyikéhez 4 ellenőr van beosztva. A forradalmak, a rémuralom és a román megszállás okozta zavarokból a beható ellenőrzés és irányítás szövetkezteinket a szolid gazdasági és erkölcsi alapokra terelte vissza. 21 millió korona vásárlási visszatérítést adtunk, az évi forgalom pedig közel 1400 millió korona. Az O. K. H.-val együtt létesítettük a Szövetkezetek Erzsébet-kórházát, amely hivatva van szanatóriumszerű ápolásban és gyógykezelésben részesíteni a szövetkezetek tagjait és alkalmazottait. A kórház 60 beteg részére 2 és 4 ágyas szobákkal, 2 műtőteremmel, megfelelő számú fürdőszobákkal, villamosgépekkel van felszerelve. 1922. év folyamán 808 fekvő beteg állott ápolás alatt, 439 műtét végeztek és 96 szülés volt. 2891 járó beteg 4104 izben kapott orvosi tanácsot és segítséget. Felállítottuk a könyvosztályt, hogy szövetkezteink tagjai körében, különösen pedig a gazdátársadalomban könnyen hozzáférhetővé tegyük a jó és nemzeti iránynt szolgáló könyveket és kizsírítsuk a selejtes irodalmi termékeket. A románok által megszállott területen

Ruházati osztály. Kötőtáru csoport. Számlázás.

működő szövetkezetek Nagyenyed székhellyel külön szövetkezeti központot alakítottak, amely az eddig általunk betöltött hivatásnak akar megfelelni. Az új

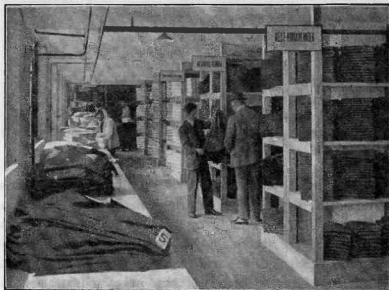
központ neve: „Hangya“-szövetkezetek központja mint termelő, értékesítő és fogyasztási szövetkezet“. Igazgató-sága az ügyek ellátására a volt nagyenyedi és nagyváradi kirendeltségi tisztviselőkre bízta. A szerbek által megszállt területen működő szövetkezetekről, sajnos minden hírt nélkülözünk.

A „Hangya“ üzemében levő és érdekkörébe tartozó vállalatok ezidőszent a következők: Hangya-Ipar R.-T., Futura, Háztartás, Pannonia, Kéve (Budapest közép-osztályú társadalmunk alsó és felső ruházati szükség-letének ellátására alakult szövetkezet), Mone (A Magyar Orvosok Nemzeti Egyesülete kezdeményezésére alakult, orvosi műszerek, kötszerek, orthopédiai felszerelések és kórházi berendezések gyártására és forgalombahozatalára), a Centrum, a Hangya textilipari érdekeltsége, Magyar Pénz-ügyi Szindikátus, Tőzégkitermelő R.-T., Ecclesia R.-T., Középeurópai Szállítmányozási és Viszontbiztosító R.-T., Hegyvidéki Aruboltok R.-T., Kőzalkalmazottakat Ellátó Közérdekű R.-T., Nostra Kereskedelmi R.-T., Magyar-Lengyel Kereskedelmi R.-T., Wawel Magyar Szállít-mányozási és Forgalmi R.-T.

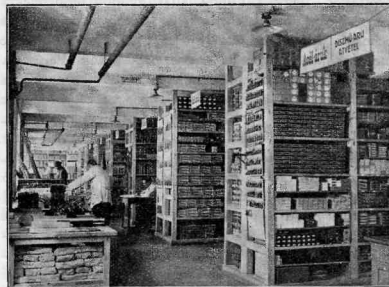
1921. A Felvidék 597, Erdély 655, a Bánát és Bácska 39 „Hangya“-szövetkezete után bucsuzunkon kell Nyugat-Magyarországon levő 59 szövetkezetünkétől is. Ezzel szemben a szerb megszállás alól visszakerült 27 szövetkezet-ünk, melyeknek vezetői a megszállás alatt is önfelel-dőzőn képviselték a szövetkezeti tagok érdekeit. Az év elején beállott olcsósági hullám okozta válságban a „Hangya“-központ 1918 szövetkezete szilárdan megállta helyét. Miközben a válság számos vállalatot létalapjá-ban rendített meg, a „Hangya“, tapasztalva a hitel-igényeknek az áremelkedések nyomán fokozódó szük-ségletét, a szövetkezet tagjaihoz fordult, hogy újabb üzletrészejgyezésekkel és áruelőlegnyújtással a szükséges forgatókéket biztosítsák. A tagok ennek a felhívásunknak készséggel tettek eleget, tekintélyes tőke gyűlt egybe. Az érdekkörünkbe tartozó soproni Mezőgazdasági Ter-melő és Értékesítő R.-T. a Soprontól nyugatra eső vidék elvesztése folytán felszámoltattuk és egyidejűleg „Hangya“-kirendeltséggé alakítottuk át. Kaposvári kirendeltségünk áruraktára május hóban leégett, de a kár legnagyobb része biztosítás útján megtért. A vasuti és járási gőpcépon-tonok havonta bevásárló napokat rendeztünk, ahová a kör-nyékbeli szövetkezeteket összehívtuk. Belső szervezetünk tökéletesítésére felállítottuk az ügyviteli ellenőrzési főosztályt, mely az összes osztályok ügyvitelét figyelemmel kíséri és az összehangatos működést biztosítja, az adminis-trációt egyszerűsíti. Felállítottuk a „Hangya“ részére az önálló Vállalati Betegségélyző Pénztárt. Részben az alkalmazottak köréből megnyilvánuló kívánságnak engedve, részben mert az igazgatóság tudatában volt annak, hogy a „Hangya“-nak, mint egyik legnagyobb közzgazdasági intézménynek mindent meg kell tennie, hogy alkalmazottainak egészségügyi gondozásáról minél kielégítőbb módon gondoskodjék. Az Országos Mene-

külgügyi Hivatal által az elbocsátott és menekült állami tisztviselők, valamint a leszerelt katonatisztek részére tan-folyamatot rendeztünk; a végzett hallgatók egyrésze a „Hangya“-nál nyert alkalmazást. Résztvettünk a Szövetkezetek Nemzetközi Szövetsége koppenhágai és baseli kongresszusán. Belépünk a keresztény szövetkezetek világszövetségébe. 193 új szövetkezetet rendeztünk be úgy, hogy most már 1918 szövetkezetünk működik. Évi for-galmunk 1900 millió korona.

1922. A pénz újabb romlása fokozta a drágasági folyamatot. A kormány valutastabilizáló törekvése az

Ruházati osztály. Kézmű- és konfekció-árúk raktára.

Ruházati osztály. Dizműáru-raktár. Számlázás.

üzletvitelhez szükséges forgatókéik hiányát idézte elő. Nemcsak a Jegyintézet nem állhatott elegendő hitellel rendelkezésünkre, hanem a legerőszakosabb hitelforrás-tól, a szövetkezeti tagok betétgyűjtésétől el voltunk egy ideig zárva. Az 1921 júliusában megszüntetett ár-előleggyűjtést 1922 augusztusában kezdhettük meg újból, amikor is megkezdhetjük az áruelőlegpénztárak szerve-zését. A tőkegyűjtés nem tarthatott lépést az áremelke-déssel, úgy hogy a Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület vezetése alatt álló pénzcsoport a Jegyintézettel

karoltve jött segítségünkre. A forgatóéke hiánya mellett megnehezítették az üzletvitelt a behozatali tilalmak és korlátozások, továbbá a behozatali engedélyek megszerzésének nehézségei, ezenkívül a külföldi fizetési eszközök sem voltak elegendő mértékben és időben beszerezhetők. Törekvésünk odairányul, hogy külföldi nagyobb üzletfeleinkkel oly megállapodásokat létesítsünk, melyek ezen akadályozó körülményeket némileg ellensúlyozzák.

Kirendeltségeinket fokozatosan kiépítettük, hogy a

Ruházati osztály. Rövidárú-raktár. Rendelés összeállítás.

Ruházati osztály. Részlet a díszmúru-raktárból.

szállítási költségek kevesbedjenek és a szövetkezetek áruellátása gyorsabbá váljék. Az egri és székesfehérvári áru-raktárakat kirendeltségekké alakítottuk át s így az év végén 15 kirendeltségünk és 3 áruraktárunk működött. Szövetkezeink közül számosan új üzletággal (termény, tejértékesítés, építkezési anyagokkal való kereskedés, gép, könyvüzlet, pékműhely, malom stb.) egészítették ki üzlemlüket. Központi székházunk új épületét az 1923. jubileumi évben rendeltetésének átadhattuk. A Ceglédi-úti központi tárháztelepen 15 vagon befogadó képességű pet-

róleum- és olaj-tárolót, Lónyay-utcai telkünkön pedig autógaragét és javító-műhelyt építettünk. Ugyanott a régi meglévő gyárépületet gépraktárrá alakítottuk át. Az igazgatóság a helyzettel számolva, több ízben nyújtott a tisztviselőknek beszerzési segélyeket és drágasági pótlékokat. A jöletti osztály tisztviselői étkedzében százezer ebédet szolgáltatott ki, átlagban 25 koronás áron. A vállalati betegsegélyző pénztár január 1-vel kezdte meg működését 10 budapesti, 3 vidéki és 2 nögyógyászati szakorvos közreműködésével. Kórházi ápolásra szorult betegeknek a Szövetkezetek Erzsébet Kórházában nyertek elhelyezést. Tisztviselőink részére lehetővé tettük azt is, hogy gyógyfürdőt vehessenek igénybe és az év folyamán 48 tisztviselőnk nyaralt Parádon, Balatonkenesén, illetőleg Hévízfürdőn. Kulturális és gazdasági célokra 6,137,000 koronát adtunk. A jubileumi évre 30 millió koronát irányoztunk elő többtermelési és közjótékony, különösen falusi gyermekvédelmi célokra és a diáknymor enyhítésére.

Fokozatosan megszüntettük a háború és a forradalmi évek után szükségszerűen létesített vállalatokat, melyek a változott viszonyok folytán nem szolgálhatták többé tiszta szövetkezeti céljainkat. Kileptünk a „Nostra“ Kereskedelmi R.-T.-ből, a „Wawel“ Szállítmányozási Részvénytársaságból, az Autó-szindikátusból, a Tözegtermelő-szindikátusból, a Magyar-Lengyel Kereskedelmi R.-T. likvidálása pedig folyamatban van; ellenben érdekeltséget vállaltunk a hazai tejtermelésre és a tejtermékek feldolgozására a Földművelésügyi Minisztérium támogatásával szövetkezeti alapon létesített Országos Magyar Tejszövetkezeti Központnál. Szövetkezeinknek petróleum ellátásának biztosítása céljából részesedést vállaltunk a Steaua Kőolaj Kereskedelmi R.-T.-nél. Megvásároltunk Kaposvárot egy ecetgyárat.

A külföldi nagy szövetkezeti központokkal fentartottuk az összeköttetést. A svájci és hamburgi központ előzékenysége révén néhány fiatal tisztviselőnk tanulmányutra hozzájuk kiküldöttük. A Keresztény Szövetkezetek Nemzetközi Szövetségének innsbrucki választmányi ülésén képviseltettük magunkat. A Szövetkezetek Nemzetközi Szövetsége londoni központjának áprilisban Milanóban tartott választmányi ülésén szintén képviselve voltunk. A londoni szövetség átirata a román kormányhoz az erdélyi „Hangya“-szövetkezetek autonómiája és szabadsága érdekében nem volt eredménytelen. Ennek következtében a román kormány a nagyenyedi önálló központ működését lehetővé tette és megengedte a „Hangya“ név használatát is. Sajnálatos kell azonban megállapítani, hogy Szlovénzkóban a „Hangya“-szövetkezetek még mindig a 210. számú cseh törvény pusztító hatása alatt sínylődnek s a cseh-szlovák kormánnyal folytatott közvetlen tárgyalásaink és a kilátásba helyezett kedvező elintézés ellenére, eddig semmi változás sem történt. Nagyszombati kirendeltségünk zárgondnokság alatt van. A szlovenszkoí szövetkezetek

a Pozsonyban székelő „Ustredne Drustvo“ nevű szövetkezeti központ alá tartoznak, ahonnan semmiféle irányításban vagy támogatásban nincs részük, miért is sok szövetkezet megszűntette működését. Az Erdős Kárpátokban működő Hegyvidéki Árubboltok R.-t.-hoz tartozó boltokat, minthogy azoknak további vezetése és irányítása lehető nem volt, ingatlanokkal és üzletberendezésükkel együtt eladtuk.

Szövetkezeteink száma az 1922. év végén 1969.

Ruházati osztály. Cipőraktár.

Áruforgalmunk 6558 millió korona volt. A forgalomnak ez a hatalmas fejlődése tette lehetővé, hogy szövetkezeteinknek a velünk ez évben lebonyolított forgalom arányában központi üzletreszkekben 333 millió korona vásárlási visszatérítést nyújtsunk s ezáltal alap-tökénket 611 millió koronára emeljük.

Ebben az évben választott meg a „Hangya“ alelnökévé *Bernát István*, aki a „Hangya“ alakulása óta az igazgatósági tagok között foglalt helyet.

Az évi krónikákat ezzel be is fejeztük s áttérünk működésünk néhány főbb mozzanatának összefoglaló ismertetésére.

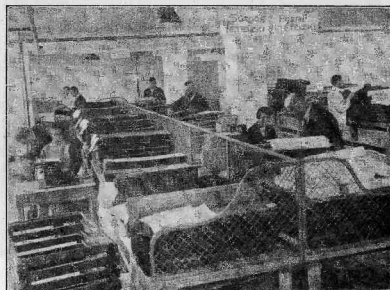
A „Hangya“-központ pénz- és hitelügyei 1922. év végéig.

Mint már elmondottuk, a „Hangya“-központ működését 50.000 K üzletresztökével kezdte meg. Ez a tőke 100 K-ás üzletreszkekből állott és az üzletreszkegyzők a jegyzett érték ötszöröséig vállaltak felelősséget. Habár az üzletreszkegyzés mozgalom az akkor már érezhető nehéz pénzügyi viszonyok ellenére is elég szép eredményeket mutat fel, (1903-ban 126.000 K az üzletresztőke) nyilvánvaló lett, hogy az egyre nagyobb mértékben emelkedő forgalom lebonyolítására ilymódon a szükséges tőkét nem lehet egybehozni. Ezért vezetjük be 1904-ben az alapítványi 1000 K-ás üzletreszkeket. Az újítás az

első évben fél millió korona tőkét hoz a „Hangya“-nak, melynek legnagyobb részét gróf *Károlyi Sándor* jegyzi le jótékonycélu alapítványokra. A világháború elején már két és fél millió korona tőke áll rendelkezésünkre. A jegyzés oly arányban halad előre, hogy 1918-ban 16, 1919-ben 100 és 1920-ban 231, 1922-ben pedig 611 millióra emelkedik üzletresztökénk, a „Hangya“ életképességének és az általános bizalom fényes bizonyítékaként.

A „Hangya“ forgatókéjét üzletresztökéjén kívül a rendelkezésre álló hitelforrásokból merítette. Eltekintve attól, hogy ez a hitel csak váltóhitel volt, kezdetben még a pénzügyi körök teljes bizalmatlanságával is meg kellett küzdenie, csupán A MOKTAR és a Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület tanúsítottak megértést a „H.angya“ hitelgéneivel szemben. 1910-ben az Osztrák-Magyar Bank megnyitván tárcáját a „Hangya“ váltói részére, a helyzet egy csapásra megváltozott. — A „Hangya“ csakhamar az egész piacon hitelképpé vált. A számunkra immár megnyitott hitelforrásokból pénzügyi szükségletünket kellő mértékben biztosíthattuk. Fennakadás nélkül szolgáltathattuk szövetkezeteinknek is az igényelt áruhitelt is s az üzleteink lebonyolításához szükséges anyagi eszközök rendelkezésünkre állottak mindaddig, míg a háborús összeomlás s a következő forradalom ránk nem szakadt.

A forradalom és a román megszállás után, mint egész közgazdasági életünk, ugy szövetkezeti intézményünk is, új problémával került szemköz, amely valutánk megállíthatatlan romlásából származott és a folyton fokozódó

Ruházati osztály. Kézműárúk számlázása és csomagolása.

drágaság alakjában s a közbeeső valuta-ingadozások bizonytalanságaival különösen kereskedelmi vállalatainkra nehezedett sulyosan.

A valuta romlásával kapcsolatban pénzügyi szükségletünk olyan rohamos ütemben és nagy arányokban fokozódott, hogy újabb anyagi eszközökről kellett gondoskodnunk. Elkerülhetetlenül szükségessé tette ezt a „Hangya“ szövetkezeteinek pénzügyi helyzete.

A falusi szövetkezetek tőkegyűjtése a rohamosan emelkedő árakkal nem tarthatott lépést. Ezért megengedték azt, hogy a „Hangya” erkölcsi felelősége mellett a falusi fogyasztási szövetkezetek tagjaitól áruelőlegeket gyűjtsenek s ezt forgatóké gyantán felhasználhassák. Az áruelőleggyűjtési akció gyönyörű eredménnyel járt, rövid néhány hónap alatt 400 millió korona volt az eredmény. Sajnos, a pénzügyi tanács az áruelőlegeket betéteknek minősítette s ennek alapján az 1920. XXXVII. t.-c. életbelépése után a szövetkezetek kénytelenek voltak a további áruelőleggyűjtést megszüntetni. A szövetkezetek forgatókéval való ellátásának gondja tehát újból a „Hangya”-központra hárult, amely egyedüli pénzforsrá-sává válik a szövetkezeteknek.

A magyar közgazdaság egyetlen hitelforrása: az Állami Jegyintézet, csak bankok útján juttathatja el a hitelt a termelőkhoz, iparosokhoz, kereskedőkhoz. Amde a valuta áresése a bankoknak a tőzsdén olyan nyereszkesedési lehetőséget kínál, amely az Állami Jegyintézet által rendelkezésükre bocsátott hitel nagy részét a tőzsdéi spekuláció csatornáiba vezeti. A bankok ezenkívül csakis az érdekkörükhoz tartozó vállalatok hiteléről gondoskodnak. Így fokozódik mesterségesen is a pénzüszükség és ez az oka annak, hogy a „Hangya” élő valamennyi régi hitelforrás elzárkózott. Saját tőkéje gyűjtésével nem volt képes fedezni az árak emelkedésével együtt növekedett óriási forgatóké-szükségletét, miért is kénytelen volt többször a pénzügyi kormányhoz fordulni, hogy az elkerülhetetlenül szükséges forgatókét rendelkezésére bocsássa.

Ilyen körülmények között a „Hangya” Hegedűs Lóránt pénzügyminiszterrel 1921. év őszén olyan megállapodásra jutott, amelynek értelmében az állam 100 millió korona névértékű üzletrészt jegyez a Hangyánál továbbá 50 millió korona kölcsönt nyújt a „Hangya”-nak, a „Hangya” kötelékén kívül élő, válsággal küzdő szövetkezetek szanalására, végül 250 millió korona erejéig elvállalta az állami garanciát egy, a Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület vezetése alatt álló pénzügyi csoporttal szemben a „Hangya”-nak nyújtandó hiteltért és kieszközli az Állami Jegyintézetnél, hogy ezt az összeget a pénztintézet rendes hitelén kívül folyósítsa.

Ezzel a megoldással a „Hangya” fel évig képes volt működését tovább folytatni.

Amde a magyar korona árfolyama 1922. év folyamán ismét nagyot zuhan s a „Hangya”-ra megint elodáthatatlanná vált, hogy eddigi forgatókéjének többszörösét teremtesse elő. Újból tárgyalásokat kezdett most már Kállay Tibor pénzügyminiszterrel s ennek eredményeként a pénzügyminiszter külön törvényjavaslattal teszi lehetővé, hogy a „Hangya”-központ korlátolt összeg erejéig saját céljaira áruelőlegeket gyűjtsön, továbbá addig is, amíg ennek eredménye mutatkozik: 300 millió korona hitelt bocsát a „Hangya” rendelkezésére a Pénztintézeti Központ útján és 95 millió koronát a „Hangya” kötelékéhez tartozó

székesfővárosi nagyobb szövetkezetek (Háztartás, Pannónia, Centrum stb.) és a Hangya-Ipar R.-T. számára, mert ezek az intézmények épp úgy ki vannak zárva a bankok hitelközvetítéséből, mint maga a „Hangya”, tehát ezeknek hiteléről is a „Hangya” kénytelen gondoskodni. Egyidejűleg a pénzügyminiszter további 500 millió koronáért vállalta el a garanciát a fentemlített csoporttal szemben, amely összeg — a valuta ártólódását feltételezve — elegendőnek látszik a Hangya-Ipar R.-t. és

A „Hangya” mezőgazdasági gépráktára.

a „Hangya” kötelékéhez tartozó fővárosi és kétezer falusi fogyasztási szövetkezet hiteligényeinek ellátására.

Megjegyzendő, hogy ezek a hitelek ugyszólván kizáróan a „Hangya” intézményei, illetve a „Hangya” kötelékében működő szövetkezetek által vétettek igénybe. Magát a központot több milliárdos vagyona menti attól, hogy más hitellel is éljen, mint amelyet a betevők (áruelőlegek) bocsátanak rendelkezésére. Hitelszükségletét saját tőkéjével, tartalékaival és áruhitelével látja el.

Vásárlási visszatérítések.

A „Hangya” áru- és árpoltikája, valamint pénzügyi megerősödése igen szorosan összefügg a „Hangya”-üzletreszek kamatozásával és a vásárlási visszatérítésekkel.

A „Hangya” első üzletében, mely veszteséggel végződött, az üzletreszek nem kamatoztak. A második üzletétől kezdve 1902-ig 4%o, azóta pedig mindig 5%o-ka kamatoznak az üzletreszek. A vásárlási visszatérítés címén szövetkezetainknak juttatott összeg 1908-ban már 25.000 koronát tesz, de a visszatérítések összegét fokozatosan emeljük, 1917-ben 1 1/2 milliót, 1920-ban 21 milliót juttatnak a szövetkezeteknek a velünk lebonyolított forgalom arányában. 1921-ben a „Hangya” nem adhatott vásárlási visszatérítést, mert nyereséget és árutartalékjainak nagy részét igénybevettek azok a veszteségek, amelyeket az olcsósági hullám előidézett. Ez igen vál-

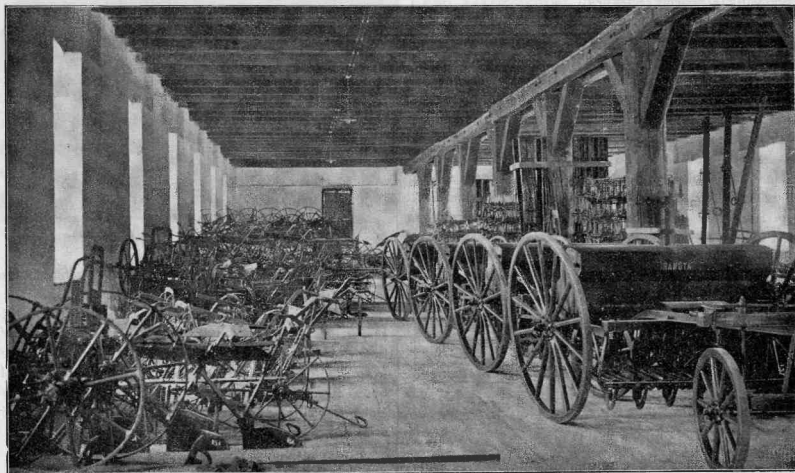
ságos időszak volt nemcsak az iparra és kereskedelemre, hanem sokkal inkább a szövetkezetekre, amelyek boltjait nem csukhatták be, kénytelenek voltak tehát drágán szerzett árukészletüket olcsó napiáron forgalomba hozni. Ámde ezt a válságot úgy a „Hangya”, mint a szövetkezetek kiheverték minden külső támogatás nélkül.

1922-ben rendkívüli módon fellendül a forgalom; ennek feleslegéből a jubiláris közgyűlés 333 millió korona vásárlási visszatérítést állapít meg a szövetkezeteknek, „Hangya” alapítványi üzletrészekben, így a visszatérítés összegével a „Hangya” alaptőkéje növekszik. Ezzel a „Hangya” befizetett alaptőkéje 611 millió koronára nőtt s tökéreó tekintetében az ország első vállalatai közé

viszonyoknak megfelelően a tagok áldozatkész hozzájárulásával emeli alaptőkéjét, a vásárlási visszatérítéseket pedig üzletrészekben adja ki s anyagi erejét ily módon is gyarapítja.

A „Hangya”-központ a jogéletben.

A „Hangya”-szövetkezeti központ alapításában a jogászoknak nem volt jelentősebb szerepük; fejlődésében és működésében azonban a „Hangya” ügyésége, később jogügyi osztálya maradandó értékeket termelt úgy a szövetkezeti jog, valamint a falusi nép gazdasági életét szabályozó egyéb jogintézmények terén. Megalakulása után

A „Hangya” mezőgazdasági gépraktára.

emelkedett. Árutartalékjai pedig védelmet biztosítanak esetleges olcsósági hullám veszteségei ellen is.

A konszolidáció kétségbevonhatatlan eredményei nem maradnak hatás nélkül. A nagy anyagi eredmények elismeréseképp a Schweizerische Kreditanstalt, Helvécia legnagyobb bankja, 2 millió svájci frank giróhittelt (300 millió magyar korona) nyújt a „Hangya”-nak s ezzel lehetővé teszi, hogy a „Hangya” a szövetkezeteket a szükséges importcikkekkel zavartalanul elláthassa.

Vidéki szövetkezeteink szintén hasonló szellemben dolgoznak és a maguk fogyasztóinak külön is fizetnek vásárlási visszatérítést s ezzel természetesen fokozzák a kis existenciák gazdasági megerősödését. A vidéki szövetkezetek anyagi megerősödése általában a legszebb eredményekre jogosít. A legtöbb szövetkezet a megváltozott

félévig a „Hangya”-nak rendszeres jogi képviselete sem volt. 1898. év őszén bízta meg gróf Károly Sándor saját joggyűleinek intézésével Dömötör László dr. ügyvédet — most ügyvezető-igazgatónk — s felkérte őt, hogy rendes teendői mellett a „Hangya” joggyűveivel is foglalkozzék.

A szövetkezetek elhelyezkedése a magyar gazdasági és jogélet terén ezidőben még elég bizonytalan volt. A szövetkezeti jogot is magába foglaló kereskedelmi törvény ugyan már több mint husz esztendeje életbe lépett, sőt éppen 1898. évben alkotta meg a törvényhozás a gazdasági és ipari hitelszövetkezetekről szóló külön törvényt, amely korszakot alkot a magyar szövetkezeti jog fejlődésében, azonban a „Hangya”, mint fogyasztási szövetkezeti központ s ennek viszonya a kötelekbe tartozó szövetkezetekhez törvényes szabályozás nélkül a

szakasjog alapján fejlődött ki s az egyes vidéki fogyasztási szövetkezetek viszonya a kereskedelmi, ipari és pénzügyi hatóságokhoz szintén nélkülözöte a szabatos törvényes körülírást úgy, hogy mindezen ügyeket az egész országra kiterjedőleg a „Hangya“-központ ügyészeinek kellett egységesen intézni és irányítani.

A részletekre jelentésünk nem terjeszkedhet ki, de példaképpen rá kell mutatnunk a „Hangya“ szerepére a szövetkezeti illetékek és adózás terén. Amidőn az alkotmány helyreállítása után az adózási és illetékügyi alaptörvényeink meghozták, a szövetkezetek intézménye még ismeretlen volt hazánkban, minthogy pedig 1875-ben a kereskedelmi törvény a szövetkezeteket a kereskedelmi társulatok közé sorozta, a pénzügyi hatóságoknál állandó volt a törekvés, hogy a szövetkezeteket a nyerskedésre alakult kapitalista társaságokkal egy kategóriába sorozzák. Nagyon természetes, hogy ezeknek közterheit a néhány ezer korona alapítókével alakult és a nyerskedés kizárásával működő falusi szövetkezetek nem bírhatták el. A „Hangya“-központ tehát azt az álláspontot foglalta el, hogy habár pénzügyi törvényeink a szövetkezeteket még nem ismerték, s habár jogi műveltségük fogva a szövetkezetek a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok közé tartoznak, a kötelekünkbe tartozó fogyasztási szövetkezeteket adózás és illetékes szempontjából azonos jogok illetik a régebbi törvényeink által említett élelmiszeri önszegélyző egyesületek és társulatokkal. Hatvanegyházi pénzügyigazgatóság területén ezen törvényeinkben kifejezetten el nem ismert elvet érvényesíteni nem volt könnyű feladat. Azonban pénzügyi hatóságainknak sokak által kétségbevitte, de központunk által nem ritkán tapasztalt szociális érzéke a „Hangya“ álláspontját idővel teljesen magáévá tette. Törvényes alapot erre a m. kir. közigazgatási bíróság döntései adtak, amelyek a „Hangya“ panaszával hozzá felterjesztett ügyekben csaknem kivétel nélkül a szövetkezeti álláspontot fogadták el.

Amikor pedig elavult törvényeink újalkotását a pénzügyi kormány napirende tűzte, a „Hangya“ jogügyi osztálya feladatává tette, hogy a szövetkezeteknek méltányos, gazdasági erejükhez mért adóztatását a törvényhozás előtt is kiküzdje. Felterjesztések, emlékiratok egész sorozatát intézte a kormányhoz és törvényhozáshoz, melyekben a nyerskedés kizárásával működő szövetkezeteknek a kapitalista vállalatoktól eltérő adóztatását javasolta. Ezek a felterjesztések a jövőre nézve is a legszabatosabb körülírást foglalják magukban a szövetkezeti adózás helye elveinek. Az 1909. évi adótörvény megalkotásánál *Wekerle* Sándor, de még inkább *Telesky* János pénzügyminiszter az 1916. évi adónovella megalkotásánál teljes megértést tanúsítottak a „Hangya“ felterjesztései iránt s a törvényhozás a nyerskedés kizárásával működő szövetkezetek adókulcsát a tervezett 10% helyett 5%-ban állapította meg, az önszegélyző szövetkezetek (melyek üzletkörüket kizárólag tagjaikra szorít-

ják) alapítókéjük 6%-a erejéig adómentességben részesültek, a szövetkezetek közölcu adományainak adómentessége biztosítva lett s a fogyasztási szövetkezetek vásárlási visszatérítésének az adóköteles nyereségtől eltérő jellege kifejezetten elismertett.

Ezen törvényalkotásokra hivatkozva, már könnyebb helyzete volt a „Hangya“-nak, midőn a vagyonváltási törvény előkészítésénél előbb *Hegedűs* Lóránt pénzügyminiszterrel megállapodott a vagyonváltásnak a szövetkezetek által elviselethő kivetése és lerovási módjában, sőt a törvényhozásnál a kisebb alapítókével működő falusi fogyasztási szövetkezetek váltságmentességét is kieszközölte. Legújabb adótörvényeink, dacára *Kállay* Tibor pénzügyminiszter és a törvényhozás jóakarátának, egyre súlyosabb terheket rónak a szövetkezetekre; különösen áll ez a forgalmi adóra nézve, amelynek lerovási módja azt eredményezi, hogy a fogyasztási szövetkezetek kivétel nélkül többszörösen fizetik a velük azonos viszonyok között működő egyéni kereskedők forgalmi adóját. Eme visszásság megszüntetésére tett lépésnek eddigéle eredményre nem vezettek, pedig szövetkezeink már a vállalati adó címén is erősebben adóznak az egyéni kereskedőknél. A „Hangya“ előjogokat nem kér sem maga, sem szövetkezeti részére, elvünk jövőben is az, ami volt a multakban: egyenlő terhek, de egyenlő jogok is a szövetkezetekkel azonos viszonyok mellett működő egyéni kereskedelemmel.

Ennek dacára a kereskedelmi körök és érdekképviseletek kezdettől fogva a legellenesébb magatartást tanúsították a „Hangya“ és a kötelekébe tartozó fogyasztási szövetkezetekkel szemben. Központunk életének első két évtizedét az alkotás, a szervezkedés munkája mellett a védekezés küzdelmei töltötték be. Amidőn a kereskedelmi érdekképviseletek tapasztalták, hogy tiltakozásokkal, hírlapi és közgyűlési támadásokkal célt nem érnek, több helyen a közigazgatási hatóságoknál, sőt a bíróságoknál is eljárást indítottak a „Hangya“-szövetkezetek ellen és azok feloszlását követelték a kereskedelmi törvény 248. §-a alapján, azaz az ürüggyel, hogy a fogyasztási szövetkezetek egyes cikkeket nemtagoknak is árusítván, működésüket a törvénytlő elűtő célokra terjesztik ki. Ügyészségünk minden esetben sikerrel védte ki ezen támadásokat, azonban a helyzet válságossá lett akkor, amidőn 1908-ban a kereskedelmi érdekképviseletek kivánsága utat talált az igazságügyminisztérium által közzétett szövetkezeti törvénytervezetbe, amely előbb bírálással, aztán feloszlattalással akarta sújtani azokat a fogyasztási szövetkezeteket, melyek akár csak kivételesen is nemtagoknak árusítanak.

A „Hangya“ álláspontja az volt és ma is az, hogy a helyes szövetkezeti elvek alkalmazásával a fogyasztási szövetkezetek csak tagjaiknak árusítsanak, azonban helyi körülmények, emberieségi szempontok, sőt gyakran hatósági intézkedések indokoltá tehetik, hogy a szövetkezet alapszabálya, avagy ügyvezetősége a nemtagoknak való

árusítást is engedélyezze s ezen pusztán célszerűségi kérdés semmiesetre sem szolgálhat fegyverül ellenségeinknek a szövetszervezetek zaklatására.

A helyzet komolyságának megfelelően, elnökünk gróf *Károlyi* Sándor 1904. év őszén a Magyar Gazdasági Szövetségre szaktanácskozást hívott egybe, melyen a szövetszervezeti szakférfiak kivétel nélkül a „Hangya” álláspontját tették magukévá, majd megerősítette ezt az összes „Hangya”-szövetszervezetek kiküldöttjeiből alakult kongresszus, sőt az 1905. évben Budapesten tartott nemzetközi szövetszervezeti kongresszus is. A legilletékesebb szövetszervezeti tényezők egységes állásfoglalása után az igazságügy-minisztérium törvénytervezete lekerült a napirendről.

E tapasztalatok folytán gróf *Károlyi* Sándor szűkebb körűnek látta, hogy a szövetszervezetek egyetemes érdekeinek képviseletére az összes szövetszervezeti intézmények bevonásával egy autonóm szövetszervezeti érdekképviselet alakuljon s megbízására a „Hangya” ügyésze elkészítette a Szövetszervezetek Szövetségének alapszabályait és ügyrendjét, melynek alapján a szövetség gróf *Károlyi* Sándor elnöke alatt meg is alakult, működését azonban csak gróf *Károlyi* Sándor halála után 1908-ban kezdte meg.

De nemcsak a szoros értelemben vett szövetszervezeti téren fejtett ki tevékenységet jogügyi osztályunk, hanem minden oly kérdésben is, amely a falusi nép jogbiztonságát és boldogulását érintette. Legyen elég rámutatni a Magyar Gazdasági Szövetség gabona-üzorsora elleni akciójára. Emlékeztet, hogy a „Hangya” alapítását megelőző és követő években a falu népének kiszípolozására szolgáló módok közül a legelterjedtebb a gabona-üzorsora volt. A gabonakereskedők kora tavasszal — amikor a gazdának rendszerint legkevesebb a pénze s legtöbb a kiadása — potom áron, métermázsánként 3–5 koronáért összevásárolták a kevésbé tehető földművesek reménybeli gabonatermését s ha, ami a magyar klíma kiszámíthatatlansága folytán gyakran előfordult, a tényleges termés alatta maradt a várt és eladott gabonamennyiségnek, a kereskedő a földmivestől nem a neki előre kifizetett vételár, hanem a rossz termés folytán felszökött piaci gabona-árat követelte vissza. Örökös szegényfolt lesz a magyar gazdasági életben, hogy ezt a praktikát évek során át türte, még inkább a magyar törvénykezésén, hogy azt jogi segítyben is részesítette. A kormány és a törvényhozás tétlenek maradtak ezzel a méltélytel szemben, egyedül gróf *Károlyi* Sándor és munkatársai szövetszervezetek és siettek a falu népének segítségére. A „Hangya” ügyésze a délvidéken és az ország északkeleti megyéiben az üzorsás esetek ezreit gyűjtötte egybe s azokat feldolgozván, a Magyar Gazdasági Szövetség nevében az ország legelső jogtudósai elé terjesztette. Ezek lesújtó véleményüket részint külön tanulmányként írásban, részint szaktanácskozáson szóval adták elő s az így összegyűjtött tudományszer és ténybeli adatokat *Dömötör* László dr. egy összefoglaló munkában az igazságügy-

miniszter elé terjesztette. A minisztérium a felterjesztés honorálásaként készítet is törvényjavaslatot az üzorsora megfékezésére, de ezt a törvényhozás elé nem terjesztették; ellenben bíróságaink a szaktanácskozáson megállapított helyesebb jogelvek alapján megváltoztatták ítélezésüket, ami a gabona-üzorsának csakhamar végét is vetette.

Jelentőségében és eredményében nem kevésbé fontos volt az a küzdelem, amit a Magyar Gazdasági Szövetséggel együtt a „Hangya” jogügyi osztálya az úgynevezett könyvkirovati perek különleges bírósági illetékessége ellen folytatott.

A kiegyezés után uralkodóvá vált szabadalvó politika különös súlyt fektetett a kereskedelem gyors, mondhatnók mesterséges fejlesztésére. Evégből jogainak érvényesítése terén oly privilégiumot adott neki, aminél az egyetlen jogállamban sem rendelkezett. Eszerint ugyanis a kereskedelmi ügyletekből támasztott, vélt, vagy valóságos követelésnek érvényesítésére a kereskedő nem volt kénytelen valóságos, vagy vélelmezett adósa után ennek bírósága elé menni, hanem azt az ország minden részéből saját bírósága elé idézhette. Ezt az előjogot kevésbé lelkiismeretes kereskedők arra használták fel, hogy részint maguk, részint ügynökeik után a falu népet teljesen szükségtelen és rossz árúkkal árasztották el s a vételárát saját bíróságuk előtt persesítették, arra számítva, hogy alperes messze földről úgy sem fog megjeleni védekezésére. Aki ismeri a falu népének gondolkodását, elképzelheti — mi még vissza is emlékszünk — mennyi jogtalan haszonnak és igazságtalan megkárosodásnak volt alapja ez a példátlan kereskedői előjog. A „Hangya” országos hálózata révén teljes mértékben felismerte a bajt és annak orvoslását a sajtóban, a kormány és törvényhozás előtt állandóan sürgette. Amidőn *Plóssz* Sándor Európázerte elismert tervezetét az új perrendtartásról elkészítette, a kereskedők előjogát, amelyet minden más társadalmi osztályjal szemben élveztek, a javaslatból kihagyta. Természetesen a kereskedelmi érdekképviseletek mindent elkövettek a szerzett jogok megvédésére s az igazságügy-minisztérium már-már hajlott az engedelmények felé, amikor a Magyar Gazdasági Szövetség a „Hangya” ügyésze által kidolgozott felterjesztéssel a képviselőházhoz a kereskedők privilegiumának jogi lehetetlenségét és gazdasági káros voltát kimutatta. Erre a kormány az összes gazdasági érdekképviseletek bevonásával pártközi értekezletet tartott, melyen a falu érdekeit ismét *Dömötör* László dr., a Hangya ügyésze képviselte. Az értekezlet a perrendtartás híres 34. §-át az ő szövegével állapította meg, ami törvényvé is vált s amely a kereskedőknek kivételes perlési jogait a nemkereskedőkkel szemben reméljük minden időkre eltörölte.

Legnagyobb tevékenységet a „Hangya” ügyészegek és jogi osztálya a kötelékébe tartozó szövetszervezetek és ezek tagjainak ügyei ellátása terén fejt ki. Évente több ezere emelkedik a cégügyek, italmérési és dohányárusítási kérvények és perek száma, melyeket jogi osztályunk a kormánynál, a pénzügyi és iparhatóságoknál, bírósá-

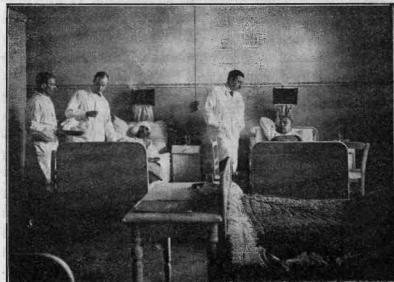
Szövetkezetek Erzsébet-kórháza. Utcai homlokzat.

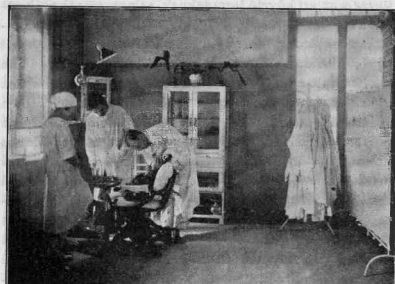
Kerti üdülőhely.

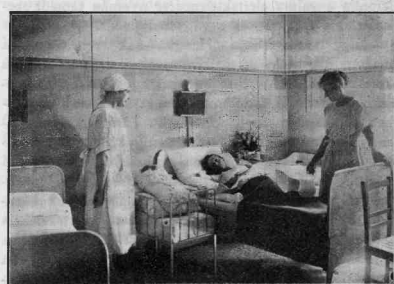
Műtörvosok munkaközben.

Orvosok két súlyos beteg körül.

Fájós fogat javítanak.

Itt a kis baba! Négyógyászati osztály.

goknál a kötelekünkbe tartozó szövetkezetek érdekében elintéz. Minthogy pedig a „Hangya” nemcsak szövetkezeteinek ügyeit, hanem ezek tagjainak érdekeit is magáévá teszi, jogügyi osztályunk 25 esztendő során ugyyszólván az összes falusi érdekek jogvédő irodájává lett.

A „Hangya”-központ általános gazdasági és kulturális programja.

A „Hangya” egyik főcélja az volt, hogy kiszabadítsa a magyar földmies népet az őrzsorosa karmai közül. Ezt a hivatását fényesen betöltötte. Ott, ahol fogyasztási szövetkezet létesült, néhány év alatt megváltozott a falu képe. A tagok kifizetgették adósságaikat, hozzászoktak a készpénzen való vásárláshoz, végül megtakarításokat értek el. Házuk tájékká rendezhették, nagyobb gondot fordítottak a föld megművelésére, az ifjúság pedig kiszabadult a korcsmai légkör elzüllesztő hatása alól. A szalmafedelű viskók helyén csinos külsejű, takaros cseresep házak épültek. Ezalatt a szatócsok és korcsmárosok kénytelenek voltak házuikat, korcsmájukat stb. gyakran a szövetkezetnek eladni s más községbe, vagy a közeli városba vándorolni, mert a faluban nem volt már mit keresniük. Tagadhatatlan, hogy a fogyasztási szövetkezeti mozgalom hozzájárult ahhoz, hogy a falusi uszorások a városok felé tudáltak s ez a mozgalom nem maradt hatás nélkül a városok fejlődésére. Amde a szövetkezeti mozgalom sem állott meg a falu határában, hanem nyomon követte a falvakból kirajzott elemeket s ma már a legtöbb városban fogyasztási szövetkezet működik. Ha nem jött volna közbe a háború és valutánk katasztrófális leromlása, ami az uszorásoknak és sibereknak bőséges aratást kínált, ellenben megfosztotta vagyonától a városi lakosság széles rétegeit: akkor a problémát a szövetkezetek azóta már megoldották volna. Így azonban addig, amíg valutánk nem stabilizálódik, sajnos, a városi szövetkezetek inkább csak sypshusi munkát végeznek, mert enyhítik ugyan a városi polgárság és munkásság nyomorát, de az így juttatott előnyt, sajnos, sokszorosan lerontja a valuta elértéktelenedése nyomán támadt spekuláció, a drágaság és a vagyoneltolódás.

Egy másik célja a „Hangyá”-nak az volt, hogy a magyar nép széles rétegeiben az általános gazdasági és kereskedelmi ismereteket terjessze. Egyszerű falusi emberekől hosszas, kitarító munkával szakképzett könyvelőket, pénztárosokat képeztünk ki. Tanfolyamokat létesítettünk, amelyeken szövetkezeti ügyvezetőket és boltosokat neveltünk és ma már számtalan kiskereskedő köszöni önállóságát a „Hangyá”-ban szerzett ismereteknek. A szövetkezeti tagok részére kongresszusokat rendeztünk, a szövetkezeti vezetők részére kerületi értekezleteket tartottunk és minden alkalmat megragadtunk a tanításra. A munka és tanulási kedv fokozására 1916-ban a kiváló szövetkezeti vezetők részére 100.000 K-ás alapítványt létesítettünk, melyet a következő évben 300.000

K-ra egészítettünk ki. Tanulmányi ösztöndíjakat is létesítettünk és minden olyan intézményt, mely az általunk kitűzött célokéval azonos feladat megoldásáért munkálkodik, a legmesszebbmenő erkölcsi és anyagi támogatásban részesítettük.

A falu kulturájának fejlesztése érdekében könyv-osztályt állítottunk fel és a „Hangya” családi könyvtárai az egész országban közkezdveltségnek örvendek. Könyvszekerényeinket ma már országszerte használják. Eddig 412 szövetkezetnek van könyvszekerénye, de könyv-árusítással mintegy 1000 szövetkezet foglalkozik. A könyv-osztálynak 1920-ban 2³/₄ millió, 1921-ben 7 millió, 1922. évben 41 millió korona forgalma volt.

A kultúra érdekében történt fáradozásunk nem vezett kárba. Legkiválóbb íróink munkáit olvassák ma a falun, a seletjes, méteyles iróladmat pedig szép eredménnyel kisorítottak. A könyveket úgy válogattuk össze, hogy azok az okeszerű gazdálkodás mellett szórakoztató olvasmányokkal is szolgáljanak s e mellett természetleg hassanak a falusi lakosság erkölcsére.

Magyarország mezőgazdasági állam lévén, a mezőgazdaság fejlesztésére minden rendelkezésünkre állott eszközök igyekeztünk megmozgatni. Intézetünkben külön mezőgazdasági géposztályt rendeztünk be. Szövetkezeteinknél bizományi gépraktárákat létesítettünk. A többtermelés érdekében vetőmag-osztályt rendeztünk be, a műtrágya behozatalára érdekltséget szerveztünk. A hazai és külföldi legkiválóbb szakírók tanulmányait néhány fillérért terjesztettük tagjaink között és sajtóorganumaink: a „Szövetkezés”, „Barázda” és a „Hangya” útján is állandóan felszinen tartottuk a többtermelés kérdését.

Amde a „Hangya” nemcsak a nép nevelésére fektetett súlyt, hanem kezdő szerepet vitt az értelmi osztály közzgazdasági kiképzésében is. Balogh Elemér vezérigazgató még 1900-ban a Kassán tartott gazdaságkongresszuson megpendítette egy közzgazdasági egyetem tervét, azóta is állandóan napirenden tartotta a kérdést és sikerült a gazdasági érdekképviseleteket is az eszmének megnyerni. Az 1912-ik évi politikai felfordulás, majd a háború kitörése s az ezt követő forradalmak, sajnos, megakadályozták a terv létrejövetelét. 1917-ben a „Hangya” 20-éves jubileuma megörökítésére: egy millió korona alapítványt tett egy létesítendő közzgazdasági egyetem céljaira, amivel újabb lökést adott a mozgalomnak. A proletárdiktatúra bukása után végre megoldották a teljesen megérlt kérdést s a rendeltileg alapított Közzgazdasági Egyetemet, amelyhez több a nemzetgyűlés jóváhagyását adta, Horthy Miklós kormányzó úr jelenlétében ünnepélyesen felavatták. Az ország megcsönkítása után derült csak ki, milyen óriási szerencsétlenség volt az, hogy ifjúsunk színe-jaiva kizárólag a jogi pályákra tödült. Ezek egyrésze állását veszítette s még ma sem képesek elhelyezkedni, mert hiányzik a gyakorlati életpályákhoz szükséges elméleti előképzettségük. Rettenetesen sínlyi országunk a közzgazdasági szakértelem hiányát. A nemzetgyűlésen, sajtó-

ban és a közélet más fórumán is tanácsalansággal, kapkodással vagy abszolút közönnyel találkozunk. Mennyivel másképpen alakult volna a helyzet, ha a Közgazdasági Egyetem a század elején létesül s a háborút követő idők közgazdasága megfelelő szakképzett, tág látókörű férfiakkal rendelkezett volna!

Az intenzívebb termelő munka támogatása érdekében az értékesítés megszervezéséhez is hozzáálltunk. Első lépésünk ez irányban a „Háztartás” útján történt. Nevezett fővárosi szövetkezetünk a vidéki szövetkezetekkel összeköttetésbe lépve, megszervezte a tojás, baromfi, gyümölcs és méz értékesítését. Az (Országos Méhészeti Egyesülettel) 1914-ben a pozsonyi kiállításon a nagy aranyérmert kaptuk meg a „Zita”-mézért.)

1917-ben 2 millió koronával *többermelési* alapot létesítettünk, amelyet a következő esztendőben további 3 millióval dotáltunk. Ennek az alapnak kamataiból fedezzük azokat a költségeket, amelyek a gazdasági ismeretek terjesztését célozzák. Ismeretterjesztő füzetek megírására, továbbá vándorelőadások megtartására elsőrangú szakembereket kértünk fel.

Az értékesítés terén újabb haladást jelentett a „Futura” megalapítása. A „Futura” ugyanis nemcsak a szorosan vett mezőgazdasági termények és a gyapjú s gyógynövény bel- és külföldön való értékesítésével foglalkozik, hanem az ugynevezett hulladék-termékeket: tollat, ócskavasat, rongyot stb. is gyűjti és ezáltal tetemes bevételhez juttatja tagjainkat.

A „Hangya” működésének első idejétől kezdve teljesítőképességének végső határáig kivette részét minden kulturális és szociális mozgalomból. Nem soroljuk fel itt gondoskodásunk részletes tételeit, hiszen a „Hangya” évi jelentései és a különböző emberbaráti és kulturális intézmények forgónaplói beszámoltak ezekről. Hogy azonban kulturális és közjótékonyági irányelveinket körvonalaazzuk a már itt is szóba hozott adományainkon (Közgazdasági Egyetem, többermelési-alap, ösztöndíjak, Magyar Gazdaszövetség, Magyarországi Szövetkezetek Szövetségének támogatása) még a következőket említjük meg:

A világháború kezdetén 21 ágyas hadikórházat állítottunk fel. Az orosz és román invázió által sújtott lakosság élelmiszerellátásában tevékeny részt vettünk. 1 milliós alapot létesítettünk a háború által sújtott szövetkezetek vezetői és családtagjai segélyezésére. A gyermekhalandóság csökkentésére, a Magyar Tudományos Akadémia működésének továbbfolytatására, a népfőiskolák támogatására, az ifjúsági és testnevelő egyesületek s a szociális missziók számára állandóan nagyobb összegeket adományoztunk. A legújabb nyomorrenyhítő akcióból iskolák és egyházak kéréseit mindig honoráltuk. Átképző tanfolyamokat állítottunk fel a menekült tisztviselők és leszerelt katonatisztek részére és állandóan támogatjuk a hadirokkantak, hadiözvegyek és hadiárvak egyesületeit, a menházak lakóit és kórházakat.

A „Hangya”-központ nemzetközi kapcsolatai és külföldi szereplései.

A magyar gazdasági önállóság, később pedig a gazdasági elszigeteltségünk megszüntetése érdekében minden erőnkkel rajta voltunk a külföldi kapcsolatok megteremtésén. 1903-ban beléptünk a Szövetkezetek Nemzetközi Szövetségébe és ettől az időponttól kezdve hazai szövetkezeti mozgalomunk együtthalad a külföld nemzetivel.

1904-ben már részt vettünk a szövetkezetek budapesti kongresszusán, amely alkalommal a külföldiek egyhangú elismeréssel nyilatkoztak működésünkről. 1907-ben *Károly* Sándor gróf és *Bernát* István dr. utján képviseltettük magunkat a cremonai kongresszuson, 1908-ban a newpori szövetkezeti értekezleten jelenünk meg, 1909-ben pedig képviseltettük magunkat a németországi szövetkezetek darmstadti kongresszusán. A Szövetkezetek Nemzetközi Szövetségének 1913-ban Glasgowban tartott kongresszusán *Balogh* Elemér, a „Hangya” vezérigazgatóját igazgatósági tagnak választják. Ugyanebben az évben az Egyesült-Államok kiküldöttéi meglátogatják a budapesti „Hangya”-központot és tömegyeri szövetkezetünket. A kiküldöttek a legnagyobb meglepődésüknek adtak kifejezést a látottakért.

1917-ben résztvettünk a Szövetkezetek Nemzetközi Szövetségének békeakciójában; sajnos, munkánk az angolok magatartása miatt nem vezethetett eredményhez. Az 1919-iki genfi kongresszuson elvi határozatot provokáltak a szövetkezetek autonómiájának érdekében és a kongresszus erőlyesen foglalt állást a 210. sz. cseh törvénnyel szemben. 1921-ben megjelentünk a Szövetkezetek Nemzetközi Szövetségének koppenhágai és baseli, 1922-ben pedig a keresztény szövetkezetek insbrucki kongresszusán. Résztvettünk a keresztény szövetkezetek milánói konferenciáján és kivettük részünket a Franciaországból kiindult agrármozgalomból is (Zöld Internationale).

Balogh Elemér vezérigazgatónk 1905-ben tanulmányozza Svájc, Németország s Dánia szövetkezeit. Tanulmányutjáról „Külföldön és itthon” című munkájában számolt be. Ezt a munkát minden szövetkezetünk megkapta. Ugyancsak vezérigazgatónk vezetése alatt szappan- és vegyi-műhelyünk személyete 1914-ben felkeresi és tanulmányozza a Grossenkaufsgesellschaft Deutscher Konsumvereine gróbarási szappangyárát. 1919 óta intézetünk főtítkársága állandó érintkezést tart fenn a külföldi szövetkezetek központokkal és különösen a franciául és németül kiadott havi gazdasági beszámolóinkkal foglalkoznak a külföldi szövetkezetek sajtóorgánumai. A „Hangya”-újság esetről-estere feldolgozza a külföldi sajtó általános érdekű szövetkezeti közleményeit.

Természetesen, ez irányú működésünk tetemes anyagi áldozatokkal kíván, de éppen a szomszéd államok példája igazolja, hogy ezek a befektetések csak gyümölcsözők lehetnek.

II.

A „HANGYA“-KÖZPONT SZERVEZETE

Igazgatóság:

Gróf *Dessewffy* Emil elnök; *Ivánka* Oscár, dr. *Bernát* István alelnökök; *Balogh* Elemér vezérigazgató, *Buday* Barna, dr. *Dömötör* László ügyvezető-igazgató, *Erney* Károly, dr. *Förster* Aurél, *Gömbös* Gyula, dr. *Grünn* János, *Huszár* Károly, *Ipolyi-Keller* Gyula, *Láng* József, *Mayer* János, *Meskó* Pál ügyvezető-igazgató, *Németh* Gábor, sokorópátkai *Szabó* István, dr. *Szűry* János, *Térfi* Béla, gróf *Zichy* Aladár

Végrehajtó-bizottság: gróf *Dessewffy* Emil elnök; *Ivánka* Oscár alelnök; *Balogh* Elemér vezérigazgató; dr. *Bernát* István, dr. *Dömötör* László, *Erney* Károly, dr. *Grünn* János, *Ipolyi-Keller* Gyula, *Meskó* Pál. A m. kir. pénzügyminiszter ut delegálja az igazgatóságban és végrehajtó-bizottságban: dr. *Thaly* Zsigmond min. tanácsos.

Felügyelő-bizottság:

Kalliuoda Ferenc elnök; *Appel* Aurél, *Caobor* László, dr. *Dömötör* Mihály, *Kálmán* János, *Mészáros* István, dr. *Mutschenbacher* Emil, dr. *Spett* Ferenc, *Szifj* Bálint, *Zalesky* Jenő, *Zysda* Albert.

Központi igazgatás.

A „Hangya“ összes ügyei *Balogh* Elemér vezérigazgató kezében futnak össze. Munkájában az ügyvezető-igazgatóság támogatja, melynek tagjai dr. *Dömötör* László, dr. *Grünn* János és *Meskó* Pál.

Igazgatók: *Anderlik* Ignác, dr. *Bokor* Ervin, *Buder* József, *Dombó* Károly, *Gergely* István, *Sternád* István.

Aligazgatók: *Horváth* Jenő, *Kapus* Géza, dr. *Pösch* Dezső, dr. *Sólyom* Jenő, *Tariczky* Jenő.

Cégeszetők: *Aigner* István, *Berger* János, *Biró* Géza, *Bogdán* István, dr. *Bogsch* Gyula, *Boross* Béla, *Brein* ch *Mátyás*, *Fekete* Lajos, *Frenyó* Imre, dr. *Gidró* László, *Hess* Miklós, *Kováts* Pál, dr. *Magurányi* Jenő, *Miske* György, *Mocsáry* Elek, *Németh* Vince, *Oláh* Lajos, *Porfily* Elemér, *Ragács* Sándor, *Ruttikay* Albert, *Schöller*

Rudolf, *Sipőcz* László, *Spirk* Nándor, *Stark* Endre, *Szabó* István.

A „Hangya“ tevékenységét a következőkben foglalhatjuk össze: szövetkezeteket alapít, azokat berendez, állandóan ellenőrzi és árforgalmukat lebonyolítja. A központban ezidőszent 1142 tisztviselőt foglalkoztat. Ezek közül az 1922. év végén 95 ellenőrzési teendővel volt megbízva. Az ellenőrök folyton uton vannak, egyik szövetkezettől a másikhoz utaznak, hogy a könyveket megrovincsolják, leltárakat vegyenek fel, elkészítsék a szövetkezetek mérlegeit s megadják a szövetkezeti vezetőknek a szükséges kereskedelmi irányítást.

Ügyosztályok Budapesten.**Főtítkárság.**

Háború után világszerte hatalmas fejlődésnek indult a szövetkezeti mozgalom. Szükségessnek mutatkozott a nemzetközi összeköttetés megszervezése, hogy a különböző országok mozgalmi között eszmei kapcsolat létesüljön a szövetkezetek egységes fejlődésének és befolyásuk fokozásának biztosítására. A háború előtti időben alakult *Londoni Nemzetközi Szövetkezeti Központ* ebben a tekintetben egyre hatásosabb tevékenységet kezdett kifejteni. Elmulaszthatatlan feladattá vált, hogy a „Hangya“-központ a külfölddel való kapcsolatok megerősítésére és gondozására. A főtítkárság készíti elő mindazonoknak a nemzetközi konferenciáknak az anyagát, amelyeken a „Hangya“ képviselteti magát. Ez az osztály tájékoztatja a külföldi szövetkezeti intézményeket a magyar szövetkezeti központok fejlődéséről. A nagyobb szövetkezeti központoknak rendszeres időközi jelentéseket küld, amelyekben minden szövetkezeti vonatkozású eseményre kitér. Ezenkívül a nemzetközi szövetség hivatalos közlönyében és más külföldi lapokban cikke-

ket helyez el a „Hangya” működéséről, viszont a külföldi szaklapok tartalmáról az igazgatóságot tájékoztatja. Kalauzolja a külföldről jövő szövetkezeti embereket és érintkezést tart fenn a Budapesten tartózkodó külföldi képviselőkkel. Állandóan figyelemmel kíséri az egész belföldi napisajtót és a külföldi szaklapok közleményeit.

Ügyviteli ellenőrzési főosztály.

1921-ben létesült arra a célra, hogy a központban működő összes osztályok, továbbá a kirendeltségek ügyvitelét ellenőrizze. A vidéki szövetkezetek panaszait és reklamációit megvizsgálja és azokat orvosolja. Az osztály rövid működése máris érezeti hatását, mert a panaszok száma fokozatosan csökken, amely eredmény az osztály létjogosultsága mellett tanuskodik.

Pénzügyi főosztály.

A „Hangya” első vagyonát megalakulásakor *Balogh Elemér* őrizte egy vas-kazettában, az első kiadásokat zsebkönyveskébe jegyezte fel. Ez volt a „Hangya” első pénztárkönyve. Csak 1906-ban, amikor a „Hangya” Közraktár-utcai új székházába költözött, jutott a pénztár elkülönített helyiséghez. Ebben az időben a központ értékpapírosait, amelyek inkább csak üzletrészekből állottak, egy pénztárnéznél őriztette és kezelte. Az idők során azonban mind több szövetkezet és tag helyezte a lététjeit a „Hangya”-központnál, ugyanígy, hogy külön letétosztály felállítását vették tervébe. Ezt a tervet a hadikölcsön-jegyzések mozgalmá után okvetlen meg kellett valósítani. A „Hangya” ugyanis teljes mértékben kivette részét a hadikölcsön-jegyzések hazafias munkájából is. Tetemes összegeket gyűjtött s a hadikölcsön-kötvények őrzését is elvállalta. E mellett a Hangya-Ipar R.-T. tokeemelési következtében az értékpapírosok olyan nagy tömegét helyezték el a „Hangya”-nál, amelynek közbeeső pénztárnéznél való nyilvántartása és kezelése tarthatatlanul nehézessé vált. 1920-ban tehát a „Hangya” felállította a letétosztályát és megszervezte a páncélszobát. Most már a szövetkezetek és a tagok folyószámla-betétjeit és eddig otthon őrzött készpénzüket a „Hangya”-nál helyezték el. — A „Hangya” pénztáránál bonyolították le az értékpapírok és idegen pénznemek vételét és eladását, az intézetek tokeemeléseiből folyóan az elővételi jogok vételét és eladását és a sorsjegyek ellenőrzését is. A „Hangya” irányában megnyilvánult bizalom következményeként immár a letétosztály páncélszobája az értékpapírok nagy tömegét őrz, kezeli és tartja nyilván. Ebben a tekintetben alábbi statisztikai adatok szolgálnak tájékoztatóul.

A letétulajdonosok száma körülbelül 10.000. Az általuk elhelyezett „Hangya” alapítványi és rendes üzletrészek értéke mintegy 60,000,000 K n. é.

54.000 drb Hangya-Ipar részvény 44,000,000 „

tőzsdéi részvények: 15.000 darab,
értékük 130,000,000 „

egyéb részvények 264.000 88,200,000 „

államadóssági kötvények (háború előtti és hadikölcsön-kötvények)
értéke kb. 7,500,000 K n. é.

záloglevelek és egyéb kamatos kötvények 4,000,000 „ „ „

sorsjegyek 1200 drb.

A pénzügyi főosztály levelezési osztálya.

Az osztály 1918. év tavaszán keletkezett, a „Hangya” összes levelezését intéző osztály átutalási, illetve banklevelezési csoportjából. 1919. év őszén szükségessé vált az Osztrák-Magyar Bank giróforgalmába való bekapcsolódás. Egyidejűleg több budapesti nagybankkal létesített folyószámla-összekötésünk következtében a banklevelezés is lényegesen megszorodott. Ugyanekkor a „Hangya” több külföldi céggel került összekötésbe és ezekkel közvetlenül bonyolította le árúvásárlásait, mely körülmény a kiegyenlítésnek egy újabb módját vonta maga után, t. i. a meghitelezéseket. Minthogy a meghitelezésekkel kapcsolatban felelőket is kellett érintkezni, a munka rendes lebonyolítása meglehetősen nehézségekbe ütközött.

1920. év elején léptünk először folyószámla-összekötésbe külföldi pénztételekkel és pedig legelőnnek az Allgemene Verkehrsbank wieni főintézetével, amelynek rövid időn belül német, majd csehországi bankokkal való folyószámla-összekötései követték. Az osztályt ekkor lényegesen kibővítettük.

1920. év őszén valamennyi kirendeltségünk részére postatakarékpénztári csekkzámlákat nyitottunk, amelyek szintén az osztályt kezelte. Fejlődött érintkezésünk a külföldi bankokkal is, melyekkel különösen átutalási forgalmunk révén állottunk élénk összeköttetésben. Forgalmunk emelkedésével párhuzamosan fokozatosan fejlesztettük az osztályt; működése ma már teljesen bankszerű. Ez idő szerint az osztály keretében a következő csoportok működnek: átutalási, tőzsdéi, pénzügyi és átutalási-nyilvántartó; bank- és folyószámla, levelezési, üzletrészelőmórisi és vásárlás-visszatérítési csoportok, valamint az 1920. év őszén önálló hatáskörrel felruházott primánóta-csoport. A szorosan vett levelezési osztály személyzete 17 főből, míg az osztály keretén belül működő pr.anáta-csoport személyzete 7 főből áll.

Aru-főosztályok.

A „Hangya“ áruosztályának fejlődése azonos a „Hangya“ fejlődésével. Szerény kezdetből fejlődött ki mai hatalmas, sokfelé ágazó szervezete. Kezdetben árukészlet elenyészően csekély volt úgy, hogy az első szövetkezeteknek a termelő forrásokból, gyárakból, nagykereskedők raktáraiból szállította a megrendelt áruk egy részét. Raktárát folytatólagosan a növekvő forgalomnak megfelelően látta el mindig nagyobb és nagyobb mennyiségű áruval. Kezdetben különböző helyeken bérelt kis raktárakban helyezte el az árukat, míg azután 1906-ban a Közraktár-utcai székházban rendezett be raktárt.

Amikor pedig ez a raktárhelyiség is szűknek bizonyult és kiegészítő-raktárakkal sem lehetett a forgalmat lebonyolítani, felépült 1917/1920-ban a Ceglédi-uton a központi tárház, amely a Kőbánya–hízlalóállomáson keresztül iparvágánnyal kapcsolódik a főváros egyik nagy rendező-pályaudvarához, a Ferencvárosi teherpályaudvarhoz.

Ez a hatalmas tárház úgy méreteivel, mint modern és célszerű berendezéseivel kitűnően megfelel rendeltetésének és a mainál is nagyobb forgalom lebonyolítására van berendezve.

A „Hangya“ eleinte csak a legszükségesebb fogyasztási cikkekhez hozta forgalomba és csak később, fokozatosan terjesztette ki üzletkörét mindazokra a fogyasztási szükségleti cikkekre, továbbá gazdasági anyagokra, mezőgazdasági gépekre, ruházati cikkekre, amelyekre a szövetkezeti tagoknak szükségük van.

Az áruosztálynak eleinte egy közös bevásárló szerve volt, fejlődésével kapcsolatosan azonban az áruosztályból két főosztályt szerveztünk, amelyek egyike az élelmi, fogyasztási szükségleti, gazdasági cikkekkel, mezőgazdasági gépekkel, vasárakkal, papiros- és bőrárakkal foglalkozik *ez az áruosztály*, a másik pedig ruházati cikkekkel, rövidáru-, kézműáru- és norinbergi áruval, kész ruhával, készcipővel stb.-vel foglalkozik s ez a *ruházati-osztály*.

A továbbfejlődés folyamán kellett azután a két főosztály, tehát az *áruosztály* és *ruházati osztály* kebelén belül is megfelelő felosztásokat létesíteni, elsősorban a bevásárlás szempontjából. E felosztás áruszakmánként történt ama főszempont figyelembevételével, hogy minden egyes árucsoport szakosztálya élén széles látókörű, szakmájának magas színvonalán álló, a világpiacon is figyelemmel kísérni tudó, tőkletes szakember álljon, aki a saját szakosztályához tartozó szükségletek beszerzéséről minden irányba kiterjedőleg a legjobban és legelőnyösebben tudjon gondoskodni. A legnagyobb ügyszeretetel teljesített munka mellett sem kis feladat ez akkor, amidőn immár hosszú ideje: a háborús évek alatt és a hazánkra nézve szerencsétlenül megkötött béke óta a gazdasági életben folyton változó s igen gyakran bizonytalan tényezők működnek közre s amikor a leg-

realisabb számításokat előre soha nem látható körülmények befolyásolják és másítják meg minduntalan.

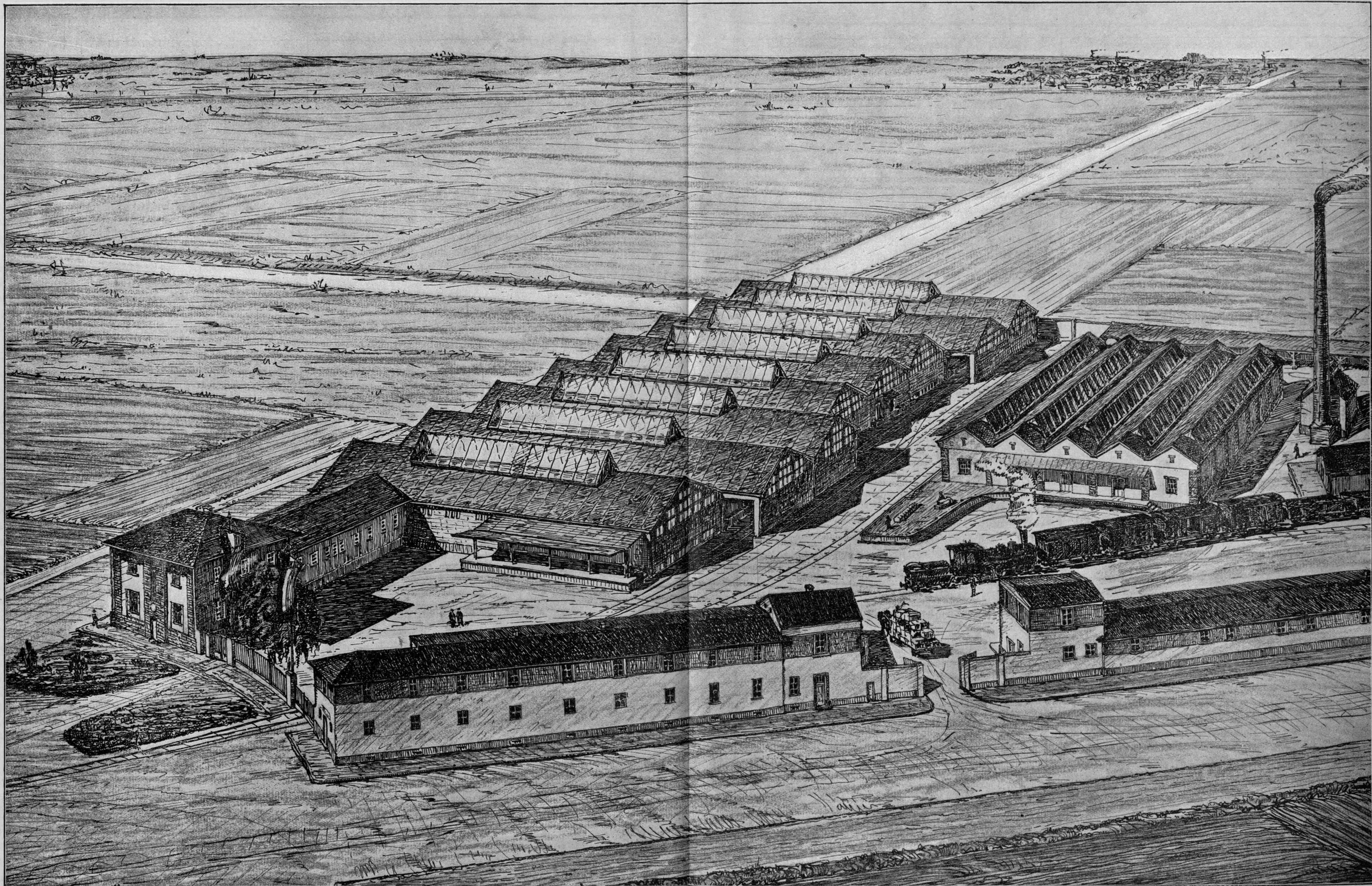
A „Hangya“ áruüzletének a lebonyolításánál, az árubevásárlásnál szükségessé vált felosztást kellett érvényre juttatni az áruk szétosztásánál, vagyis az *eladásnál* is. Itt azonban a körülményeknek és követelményeknek megfelelően egészen más irányban. Az egyes szövetkezetek szükséglete ugyanis a különböző szakmabeli árukból külön-külön ma még nem oly nagy, hogy célszerű volna – ugyintam a nagyobb forgalmu külföldi szövetkezeteknél – ha a szövetkezetek is külön-külön a bevásárló szakosztályokkal állnának közvetlen összeköttetésben. Az áruellátás felosztását tehát másképpen – *helyileg* kellett megoldani a *decentralizálással*.

Már a háború előtti időben, amikor működésünk csonkítatlan Magyarország egész területén működő szövetkezeinkre terjedt ki, tapasztaltuk, hogy az áruellátást tökéletesen csak azazal lehetjük, ha az ország különböző részein megfelelő göpcpontokon jól felszerelt raktárakkal kirendeltségeket létesítünk. A háború alatti szállítási nehézségek s az azóta is tartó szállítási korlátozások, állandó fuvarremelés stb. még jobban sítették e program megvalósítását és bár a számos kirendeltség áruval való ellátása alig teljeshető anyagi áldozatot követel, Csonk Magyarországon területén a budapesti központi áruraktáron és a budapesti főraktáron kívül 15 kirendeltségi és 3 transzító áruraktárt állítottunk szövetkezeink érdekében az áruellátás szolgálatába. A 15 kirendeltségi áruraktárnak önálló adminisztrációja van, ők vezetik a körzetükbe tartozó szövetkezetek folyószámláját is, míg a transzító raktárakból kiszolgáltatót árukat az a kirendeltség szállítja, amelyikhez a transzító raktár tartozik.

A mai ügykezelés szerint a bevásárló-szakosztályok feladata gondoskodni arról, hogy a központ és a kirendeltségek raktáraiban mindig elegendő és a szükségletnek megfelelő áru álljon rendelkezésre. Az eladási osztálynak Budapestben és a kirendeltségeknek a vidéki körzetekben pedig feladatuk a körzetükhöz tartozó szövetkezetek áruval való ellátása.

A Budapesthez közel lévő szövetkezetek kiszolgálását az eladási osztály végzi, ahol megfelelő számú szövetkezetet egy-egy főnökhöz van besztva abból a célból, hogy ez a főnök és csoportja a szövetkezet megrendeléseit és az áruüzlettel kapcsolatos minden ügyét megismerje, az áruszállítást gyors és pontos lebonyolítását teljesítse, a felszámolásokat elintézte, szóval a szövetkezetnek az áruszállítással kapcsolatos minden ügyesbajos dolgát elvégze. Szükség volt erre a beosztásra azért, mert olyan hatalmas központi intézménynél, mint amilyen ma a „Hangya“, az ügyek elintézésére több tényezővel kellene érintkezni, ami a szövetkezetekre, illetve sokszor azok személyesen eljáró megbízottaira terhes és körülményes volna.

Ugyanezt végzik kirendeltségeink a körzetükbe tartozó szövetkezetek áruellátásával.

A „HANGYA”-KÖZPONT CEGLEDI-ÚTI ÁRÚRAKTÁRA. Magyar Mezőgazdasági Múzeum és Könyvtár

Az áruosztályok mai szervezete a következő:

a) **Áruosztály:**

A/1. *szakosztály.* Foglalkozik fűszer- és gyarmatárúk, élelmiszer, stb. bevásárlásával.

A/11. *szakosztály.* Foglalkozik a terményárúk: hüvelyesek, mák, dió, liszt, gabonafélék, zsír, szalonna stb. bevásárlásával.

B. *szakosztály.* Foglalkozik vegyi-, festék- és anyagárúk, világítóanyagok stb. bevásárlásával.

C/1. *szakosztály.* Foglalkozik papirosárúk, csomagoló-, írópapiros és írószerek bevásárlásával.

C/11. *szakosztály.* Üzletkörébe tartozik a könyvertesztés.

D/1. *szakosztály.* Foglalkozik gazdasági cikkek és anyagok: rézgalic, raffiaháns, kötélárú, szerszámok, tűelőanyag stb. bevásárlásával.

D/11. *szakosztály.* Foglalkozik építkezési anyagok bevásárlásával.

D/111. *szakosztály.* Foglalkozik vetőmagvak bevásárlásával, tisztításával és exportálásával.

E. *szakosztály.* Foglalkozik bőrárúk: felsőbőr, talpbőr és cipészkelekek bevásárlásával.

F. *szakosztály.* Foglalkozik vasárúk és próbbé szerzőmók, vas-, zománczott- és porcellánedények, továbbá üvegárúk bevásárlásával.

G. *szakosztály.* Foglalkozik mezőgazdasági gépek beszerzésével.

b) **Ruházati osztály:**

Késműaru-szakosztály. Foglalkozik pamut-, len- és gyapjuszövetekkel, vászon, schiffon és minden egyéb fehérneműanyagok, valamint ruhaszövet bevásárlásával.

Költői-, szövőtáru-szakosztály. Foglalkozik kötöttárúk, ugymint harisnya, kötött ujjas, gyapjúkendők stb. bevásárlásával.

Rövíd- és norinbergi árúk szakosztálya. Foglalkozik tú, cérna, gombfélék, továbbá pipák, pipaszárak, szivarkapapiros, szivarkahüvelyek és ronccikkek, késárúk stb. bevásárlásával.

Konfekciós-osztály. Foglalkozik kész fehérneműk, kész ruházati cikkek bevásárlásával és előállításával.

Cipőáru-szakosztály. Foglalkozik a szövetkezeteknek szükséges lábbeliek bevásárlásával, illetve előállításával.

c) **Raktárak:**

Központi tárház. Iparvágánnyal bekapcsolva a Kőbánya—hízlalóállomásba. Végzi az áruosztály árúinak a szállításait a kirendeltségekhez és a budapesti központi tartozó szövetkezetekhez, ugyszintén továbbítja a vidéki kirendeltségekhez tartozó szövetkezeteknek Budapestről szállítandó árúkat, valamint a ruházati főosztály vasuton történő szállításait ugyanilyen irányban.

Mezőgazdasági gépraktár (Közraktár-utca) végzi a mezőgazdasági gépek szállítását.

Vetőmagraktár és tisztítótelep, gyűjti, tisztítja, osztályozza és expedálja a szövetkezeteknek szükséges vetőmagvakat s exportálja a szövetkezetek útján gyűjtött s külföldön értékesített vetőmagvakat.

Ruházati főosztály raktára az intézet központi házában. Végzi a ruházati főosztály ugyanazon szállításait, mint a központi tárház.

d) **Budapesti főraktár:**

Az eladási osztály kezelésében. Kiszolgálja az árúkat a budapesti központi tartozó ama szövetkezeteknek, amelyek azokat saját fuvarukkal vitetik el.

e) **Kirendeltségi áruraktárak:**

Balassagyarmaton, Debrecenben, Egerben, Győrött, Kaposváron, Miskolcon, Salgótarjánban, Nyíregyházán, Sátoraljaújhelyen, Sopronban, Szegeden, Székesfehérváron, Szolnokon, Szombathelyen, Veszprémben.

f) **Transto raktárak:**

Csornán, Pápán, Salgótarjánban.

Könyvelési főosztály.

Felállított 1921. évben, addig a „Pénzügyi főosztály“ keretében működött. Vezeti a szövetkezeti folyószámlák, valamint az áruelőlegek kivételével az összes központi és kirendeltségi könyveket. Mindazok a szájak, amelyek részben 15 vidéki kirendeltségünkön, részben pedig a központ 9 szakosztályából és a többi főosztályokból erednek, itt futnak össze és itt kerülnek feldolgozásra. Innen történik a szövetkezetek folyószámláinak irányítása, amelyek a kirendeltségeknél vezetettek. Ez a főosztály tartja nyilván és ellenőrzi az intézet összes vagyon- és teherleteit és év végén könyvei és leltári alapján mérleget készít.

Ellenőrzési főosztály.

Felállított 1908-ban. Ellenőrzi és irányítja a szövetkezetek ügymenetét, felülvizsgálja a leltárakat és mérlegeket, a szövetkezetek ház- és ingatlan vételét elbírlja. Egyik osztályának ügyköré a szövetkezetek statisztikájának vezetése, szövetkezeti ügyvezetők kirendelése, boltosok alkalmaztatása, közgyűlési és pályázati hirdetések elintézése és időnként ellenőrzéző tanfolyamok rendezése. Egy másik osztálya a szövetkezetek propagálásával és szervezésével foglalkozik. Szerkeszti a hetenként megjelenő „Hangya“ című lapot, mely a hivatalos tudnivalókon kívül általános ismeretterjesztő, leginkább a szövetkezet életébe vágó cikkeket közöl. „Földmivelés“ című mellékletében pedig a gazdaságosság részére gyakorlati kérdéseket fejteget, üzemi, gazdaságberendezési ügyekben szaktanácsot ad. A lap közkevdétségére mutat, hogy ma 15 ezer előfizetője van. Biztosítási osztálya a központ, kirendeltségek, valamint áruraktáraknak és az összes szövetkezetek tűz-, betörés-, áruhiány-biztosítás és szállítmány-biztosításait intézi.

A nagyarányú munkakör a főosztály átszervezését tette szükségessé, ez most folynak. Valószínű, hogy a kirendeltségek központi vezetése, illetőleg ellenőrzése, a főosztály egyik ügykörébe fog tartozni, ami lehetővé teszi a szövetkezetek gyakoribb látogatását és elősegíti a fokozottabb ellenőrzést úgy az áruellátás gyorsabb lebonyolítása, valamint a szövetkezetek helyes és céltudatos mederben való vezetésének érdekében.

Jogügyi osztály.

A szövetkezeti jog valamennyi kérdésével foglalkozik és a „Hangya“ kötelekébe tartozó szövetkezetek és ezek tagjai ügyeinek jogi képviseletében is élénk tevékenységet fejt ki. Működésének bővebb ismertetésével az általános részben foglalkozunk.

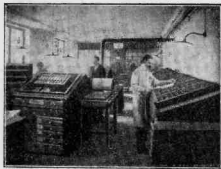
Biztosítási osztály.

A szövetkezeti vagyon megvédése céljából a „Hangya“ biztosítási osztálya már 1907-ben kezdett működni. Elvállalta a Gazdák Biztosító Szövetkezetének képviseletét és összpontosította az összes szövetkezetek biztosításait. 1910-ben a szövetkezetek, valamint a köz-

kibocsátott egyszeri díjfitéses 5000 korona névértékű kész életbiztosítási kötvények propagálására és kezelésére. A biztosítási osztály kezeli a nagyobb városi szövetkezetek üvegbiztosításait és a külszolgálatot teljesítő tisztviselőknél, a raktárak alkalmazottainak és munkásainak balesetbiztosításait, valamint minden tagnak egyéni biztosításait, akik az osztályhoz fordulnak. A biztosítási osztályban tehát a szövetkezetek és azok tagjai részére egy olyan szervezet áll rendelkezésre, amely a biztosító felek érdekeit a biztosító intézetekkel szemben minden irányban képviseli és megvédi.

Műszaki osztály.

A „Hangya“ rohamos fejlődése nagyarányú építkezéseket tett szükségessé. Ezek az építkezések s a velük kapcsolatos gépbereendezések, ingatlanvásárlások és a mind sürűben előforduló technikai szakképzettséget igénylő ügyek önálló vezetésére és irányítására a „Hangya“ műszaki osztályt állított fel, amelynek élére 1918 január 1-én Balogh Lóránt építésztanárt hívta meg. A forradalmak és súlyos politikai viszonyok eleinte

A „Hangya“ Termelő, Értékesítő és Fogyasztási Szövetkezet, a Magyar Gazdaszövetség Szövetkezeti Központja házinyomdája.

pont, a kirendeltségek és az áruaktárak érükszletének, berendezésének tűz és betörés ellen való biztosítását központi kezelésbe vette. A mindenkor érükszlettel arányban nem álló csekély boltos-övedékek kiegészítésére 1912. évben meghonosította az áruhiány elleni biztosítást. Kezdetben a legmagasabb biztosított érték 6000 korona volt, később az árviszonyok megváltozásával kiterjesztette a biztosítást 100.000 koronára s 1923 január 1-től kezdődően a biztosított értékek határát 400.000 koronára sikerült felemeltetnie. 1914. évben elvállalta a Gazdák Biztosító Szövetkezte főügynökségét és működését kiterjesztette a jég- és életbiztosításra is, hogy így a biztosítás minden ágazatát népszerűsítse azokban a társadalmi rétegekben, amelyek a „Hangya“ kötelekébe tartozó szövetkezetek köré csoportosulnak. Az 1920. évben szerződéses viszonyba lépett a Középeurópai Szállítmány és Visszontbiztosító Részvénytársasággal. A teher- és postaszállítás közben felmerülő károk elleni biztosítást valamennyi szövetkezetre kiterjesztette és alig két év alatt 800 szövetkezetnél több mint 5 millió korona szállítmányi kárt térített meg. Az 1922. évben működési körét kiterjesztette a Gazdák Biztosító Szövetkezte által

megbénították az osztály működését; a műszaki gárda időt szakíthatott a németországi vegyi és szappangyártak tanulmányozására s alkalma nyílt csakhamar tapasztalatainak értékesítésére. 1918-ban a „Hangya“ Albertfalván 9 millió K költséggel felépítette a Hangya-Ipar szappan-, mosópor-, vegyszeti és kozmetikai gyárat, amelyek gépfelszerelése 13 millió koronába került. 1921–1922-ben a gyárat gliceringyártásra is berendezte s a gyufagyár részére szükséges telkeket is megvásárolta. A műszaki osztály létesítette később a Mihálkovich-utcai régi kis szappangyár helyén a kefégyárat, Nagykanizsán a sörfejtő-telepet, Albertfalván a gyújtógyárat, továbbá a késgyárat és megszervezte az asztalos-, lakatos-, bádgos-, villany- és vízvezeték-szerelő-műhelyeket.

A „Hangya“-központ eleinte kicsiny helyen működött, mindössze két szobáskában húzódtott meg a Zöldfa-utcában. Később 1906-ban elköltözött a Közraktár-utcai helyiségbe, ahol gondoskodni kellett megfelelő hivatalos helyiségekről is, a legszükségesebb műhelyekről, tágas raktárakról, teherautókról, benzín- és kőolaj-tárolókról, hogy a szövetkezetek igényeit az egész vonalon fennakadás nélkül kielégíthesse.

A műszaki osztály tervezete alapján készült el a Ceglédi-uti nagy tárház, amelyet a kőbányai hízaló állomásról kiinduló iparvágánnyal kötött össze s amelyet 1920 január havában adott át a forgalomnak. Szerkezete, belső felszerelése a haladottnál külföld hasonló építkezéseivel felveheti a versenyt. Sok nálunk járt külföldi szakember a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott erről a monumentális tárházról, amely a hozzátartozó iroda-épülettel, vasuti vágánnyal együtt 9,800,000 koronába került. A főtárház még el sem készült és máris felmerült a vasraktár építésének szükségessége. A vasraktár 2000 négyzetméter területen épült, ebből 1300 négyzetméter van alapíncézve. Felépítése 8,700,000 koronába került. Az egész telep főállal van bekerítve és azon belül a később létesítendő további építkezések helye is programmszerűen van megépítve. A Ceglédi-út felé eső részen a műszaki osztály egy 8 emeletes, 24,000 négyzetméternyi férőhelyiséggel tervezett úgynevezett Mammuth-raktár részére tartott fenn megfelelő területet, de ez a raktár természetesen egyelőre csak a jövő zenéje, mert felépítése a mai árak mellett a 150 millió koronát is meghaladná (0,20 korona alapon). Felépítette a műszaki osztály a géperőre berendezett kávépörkölőt, a 900 négyzetméter területű hordóraktárt és kádárműhelyt is, a munkásjelölti épületet 80 tisztviselő és 300 munkás részére szükséges étkezővel és konyhával. Ugyiszintén az autógaraget két mosóhelyiséggel és gépjármű műhelyvel 19 drb teherautó részére, továbbá a ládagárat és végül a 12 vagon befogadású petróleum- és olaj-tárolót. Ennek az új épületnek pincéjében tárolja a „Hangya” a kocsi-kenőcsöt is. Valamennyi épület *Orbán* Ferenc építész-tanár, a gépi berendezések pedig *Asbóth* Oszkár főmérnök tervei alapján kerültek kivitelre.

Amint a „Hangya” kinőtt a pályából, saját otthonról is gondoskodnia kellett. A Boráros-tér Közraktár-utca sarkán kínálkozott alkalmas telek. A „Hangya” későbbi nagyarányú fejlődése szükségessé tette a székház fejlesztését; állandó átalakítások, toldalékepitkezések után végre elhatározta az igazgatóság, hogy a 25-éves jubileumra új székházat épít. A mostani új székház építése 1920 végén vette kezdetét és a jubileumi évfordulóra készen is lett.

A „Hangya” gazdasági géposztálya is kinőtt a gyermekcipőből és ezért a „Hangya” a géposztályt a Lónyai-utca, Kapisztrán-utca, Kinizsi-utca és Közraktár-utca által határolt telekre, egy ottlevő régi gyárpépületbe telepítette át. Ugyanezen telekre egy földszinti műhely-épületet is épített, amely teher- és személyautó javítására van berendezve. 1916-ban megvásárolta a „Hangya” az időközben megszűnt keresztény fogyasztási szövetkezetek Bakáts-tér 8. szám alatt levő sarak bérházát. A bérlakásokon kívül az első emelet egy részét és az összes raktárakat a „Háztartás”-szövetkezet bérlé. A „Hangya” azonban kívül a vidéki kirendeltségek részére is telkeket vásárolt, amelyeken a kirendeltségek részére építkezett.

Kirendeltségi ügyosztály.

A kirendeltségi ügyosztály 1921 április 1-én kezdte meg működését. Hatásköre kiterjed az összes kirendeltségek és áruraktárak adminisztratív ügyeinek intézésére és e mellett összekötő kapcsot alkot a központ különböző osztályai és a kirendeltségek között, biztosítja a kirendeltségek és áruraktárak ügymenetnek zavartalan-ságát s az ezeknél levő árukészletekre felügyel. A nagy készletek felhalmozását megakadályozza és viszont a hiányos árúleltézésből származó panaszokat — ha azok a kirendeltségek mulasztásából származnak — erélyes intézkedéssel orvosolja. (Atszervezés alatt áll s egyvesítve az ellenőri főosztállyal: Kirendeltségi és szövetkezeti ügyek főosztálya címet fogja viselni).

Személyzeti ügyek osztálya.

A „Hangya” fokozatos fejlődése úgy a központban, valamint a vidéken egymásután felállított kirendeltségek és áruraktárak alkalmazottainak nyilvántartása, azoknak személyi, betegsegélyző-, adó-, és nyugdíj-ügyei 1919-ben halaszthatatlanul szükségessé tették a személyzeti ügyek osztályának felállítását. A „Hangya” vállalati betegsegélyző pénztára szintén ügykörébe tartozik. A jóléti osztály keretébe tartozik a tisztviselők beszerzési csoportja, az étkezde, valamint az internátus az évi közgyűlési jelentések statisztikai adatai bizonyítják, hogy ezek az intézmények megfelelő irányítással és sikeresen oldják meg feladatukat.

A „Hangya”-újság szerkesztősége.

A „Hangya”-szövetkezetnek megalakuláskor hivatalos lapja volt a „Szövetkezés”, amely *Bernát* István szerkesztésében jelent meg. Ez a lap a Magyar Gazdaszövetség hivatalos lapja lett, 1912-ben a „Gazdaszövettség” címet vette fel. A „Gazdaszövetség” című lap a kommunizmus kitérésével megszűnt, ennek bukása után a „Barázda” vette át a szövetkezetek alapszabályai szerint előírt hirdetések közlését. A „Szövetkezés” s az abból kifejlődött lapok azonban nem csupán a szorosabb értelemben vett szövetkezeti dolgokat tárgyalták, hanem a magyar agrárpolitika minden számottevő kérdését. Az áruüzleti, könyvelési szakkérdések tárgyalása tette szükségessé azt, hogy a „Hangya” a „Gazdaszövetség”-gel kapcsolatban külön mellékletet adjon ki, amely kizárólag azokat az ismereteket terjeszti, amelyekre a szövetkezeti vezetőknek, üzletrésztelőknek, szövetkezeti könyvelőknek van szükségük. Így jött létre a „Hangya”-újság előzőtt 14 évvel. Szükség volt ezenkívül az önálló „Hangya”-szerkesztőség megteremtésére is, mert a „Hangya” ügyviteli szabályainak sűrű átdolgozása, az évkönyves szerkesztése állandó irodalmi munkarészeket igényelt, amelyet a „Hangya” légkörében élő olyan tisztviselőkkel kellett kifejlesztetni, akik tisztában vannak a „Hangya” ügyvitelével s gyakorlati munkásságával és ismerik ezen-

kívül a falusi fogyasztási szövetkezeteket is, amelyek főleg a régi időben nagyon rá voltak utalva a kereskedelmi oktatásra.

A „Hangya”-újság első felelős szerkesztője *Meskó Pál* volt, ki jelenleg mint főszerkesztő szerepel. *Csernag Ödön*, a „Budapesti Levelező” volt segédszerkesztője s a „Gazdaszövetség” munkatársa, kezdetül segédszerkesztője a lapnak. Az ő szerkesztésében jelentek meg a „Hangya” közkezen forgó évkönyvei. A háboru alatt ideiglenesen *Mauks Gyula* működött mint segédszerkesztő-helyettes.

A „Hangya” szerkesztése csakis a proletárdiktatura alatt szünetelt. Egyetlenegy szám jelent meg az újságból, ez azonban egyáltalán nem volt inyére a politikai megbízottaknak. Tárgyalások folytak arról, hogy a kommunizált szövetkezetek közös lapot fognak kiadni, de a tervből semmi sem lett.

A proletárdiktatura bukása után a lap szerkesztését dr. *Schandl Károly* jelenlegi földmivvelésügyi államtitkár vette át, aki akkoriban a „Hangya”-nak főtisztviselője volt. Ezt a tisztségét államtitkárra való kinevezéséig megtartotta s utódja mint felelős szerkesztő *Anderlik Ignác* lett.

A háboruban elesett és eltűnt „Hangya”-központi tisztviselők és alkalmazottak.

A „Hangya” tisztviselői és alkalmazottai a világháboru folyamán híven kivették részüket a honvédelem kötelességéből, amely munkásgárdánkból súlyos áldozatokat követelt. Husz tisztviselőnk és alkalmazottunk halt hősi halált; hárman eltűntek a harc térről, ezeket is a háboru vértanúi közé kell immár számítanunk. A mi veszteségünk fájdalmas, de az ő sorsukban a legsebbe férfi végzet teljesült. Becsülettel éltek békés hivatásukban és becsülettel állottak helyt a ránk kényszerített harcban, hol vérükkel kellett megszentelniök a hazafias kötelességteljesítést. Halálukkal nem tudták megváltani szegény hazánk jobb jövőjét, de megszerezték nevüknek az örök díszet. Kegyeletünk jeléül mindenkor emlékünken maradó neveiket e helyen is megörökítjük.

Mészáros Arisztid †

A lap főleg az utolsó két év alatt vett nagy lendületet, mert sikerült a szövetkezeti tagokkal megérteni, hogy a lap a legjobb s a legközelebbi kapcsolat a központ és a vidék között. A „Hangya” ma már a szövetkezetek számát jóval meghaladó példányszámban: 15.000 példányban jelenik meg. Folyó év januárjától kezdve az újság a „Földmivvelés” rovattal bővült ki. Az újság ma már nem csupán szorosan vett szövetkezeti cikkeket közöl, hanem foglalkozik az időszerű s a szövetkezeteket és azok tagjait közelről érintő társadalmi, gazdasági és egyéb kérdésekkel is. Vannak oktató, tanácsadó rovatai, amelyből úgy a szövetkezeti tagok, mint a háziasszonyok mindig hasznos ismereteket meríthetnek. A lap olvasóinak szaporodása a lapot fentartó „Hangya”-szövetkezetet természetesen arra ösztönzi, hogy az újságot állandóan fejlessze. Igyekszünk nemcsak a közélet kiválóságai közül, hanem a gyakorlat terén munkálkodó szövetkezeti vezetők közül is újabb és újabb munkatársakat megnyerni. Szövetkezeti, gazdasági és erkölcsi irányban nevelni: mindenkor legfőbb célja a „Hangya”-újság szerkesztőségének.

Hősi halált haltak :

Tózsér István ariszt. tisztv.	Makrai István raktárszolga
Szűcs Sándor altiszt	Cserekye Mihály „
Csitáry Lajos főkönyvv. tisztv.	Budai Mihály „
Mészáros Arisztid fkv. tisztv.	László András „
Esztergomi János „	Pap György „
Lukácsy Endre „	Czeplédi János „
Gacsay Béla ellenőr	Pintér Ferenc altiszt
Brenner János kézműgárú „	Csicsáky Sándor „
Csontos Lajos postaoszt. „	Rattai Pál raktártisztv.
Fejős György „	Kozma Jenő Bakteriologiai int.

Ellentek:

Petrasek Aladár raktárnok
Lesznitzky Márton
Kemény Sándor altiszt.

Lukácsy Endre †

III.

A „HANGYA“ KÖTELEKÉBE TARTOZÓ SZÖVETKEZETEK

Általános jellemzés.

„HANGYA“-KÖZPONT azért alakult, hogy megteremtse az országban a fogyasztási szövetkezetek hálózatát. Nem öncélú életre jött létre, hanem az alkotás céljaira.

Meg kellett szervezni életműszereit; a fogyasztási szövetkezetek százaiban és ezreiben ki kellett építenie a szövetkezeti kereskedelem véredény rendszerét, hogy szívének lüktetésével szabályozhassa a vérkeringést s az egészséges vérkeringés erejével kiküszöbölje az áruzsora kóranagyát. A szövetkezeti boltokban találta meg a központ életének célját, eszméjének testi részét, munkásságának eszközeit; érték és általuk élt, fejlődött, bennük domborodott ki hivatásának nagy jelentősége.

A fogyasztási szövetkezetek számára elsősorban a falvak kínáltak hézagpótló hivatást. Itt kellett a munkát megkezdni. Ez a szervező munka lángelkesedést, de egyuttal hideg fegyelmet parancsolt. Apostolok módjára járták a falvakat a magvetők s minden egyéni képességüket felhasználták arra, hogy érdeklődést, buzgalmat és hitet keltsenek a szövetkezeti eszme javára. De tartózkodtak attól, hogy pillanatnyi és külszínes sikerek felmutathatása kedvéért olyan alkotásokat hozzanak létre, amelyek nem reális feltételek alapján épültek. Minden egyes szövetkezet megszervezésénél szemügyre vették a helyi viszonyokat, a lakosság anyagi erejét, felvevő képességét, hogy a szövetkezetek életképessége már kezdetből fogva biztosítva legyen. Ennek az óvatosságnak az alkalmazása folytán a kezdet lassu volt, tüneményes sikerek nem kápráztattak, de viszont a Hangya által létesített szövetkezetek szolid alkotásoknak bizonyultak. Fejlődésük lassu, de fokozatos és szilárd irányzatú.

A kezdetben idegenkedőkkel szemben nem alkalmaztak erőszakos buzdításokat. Fokról-fokra önként meghódította bizalmukat a helyesen irányított szövetkezetek fejlődése, ezzel együtt javult a kedv, az üzleti gyakorlat és az avatottság s nőtt az önbizalom. Párhuzamosan teremték meg a siker anyagi és erkölcsi

feltételei a természetes fejlődés rendjén. A központ üzleteit mindig erkölcsi mérlegeléssel bonyolította le. Ezt a szempontot a szövetkezetek is átvették és lassacskán megszerezték maguknak a tartózkodó tagok bizalmát is.

Kezdetben a szövetkezetek csak élelmiszerek szétosztásával foglalkoztak. Fokozatosan terjesztik ki üzletkörüket gazdasági cikkek, háztartási dolgok árusítására, majd ruházati cikkekre és olyan üzletágakra, amelyek a lakosság foglalkozásaival egybefüggnek. A földműves tagokból alakult szövetkezetek üzletkörükbe vonják a gazdasági gépek és eszközök árusítását, az iparos tagok pedig a maguk szövetkezetében megtalálják az iparuk folytatásához szükséges cikkeket és anyagokat. Utóbb már a Hangya szövetkezetek a kulturális szükségleteket is kiszolgálják, a papírosnemek, írószerek és könyvek árusításával.

A falusi szövetkezetek életében a vezetőszerpelt általában a pap, a tanító és a jegyző töltötte be. De nevezetesen közreműködtek a kispolgárság értelmes becsavágyó tagjai is, akik a szövetkezeteken keresztül kapcsolódtak bele a társadalmi közmunkába s a szövetkezeti iskola olyan képességeket, magasabb kötelességérzetet és hivatásosztont fejlesztett ki bennük, amelyeknek a közélet hasznát vette. A szövetkezetek nemcsak önmaguknak, hanem a község, sőt a községek határain túl a magyar közélet számára is neveltek férfiakat.

A szövetkezeti élet hatása tehát nem csak gazdasági téren jelentkezett, ahol jó és olcsó árúk közvetítésével, az üzleti érzék fejlesztésével, a takarékoság szellemének ápolásával felszabadító munkát végzett, mert lehetetlenné tette az áruzsorát s megszüntette, vagy enyhítette a falusi nép kereskedelmi magaráhagyatottságából származott némos következményeket. Nem kevésbé jelentős, sőt némely tekintetben még értékebb eredményeket mutatnak fel a szövetkezetek azon a réven, hogy a falusi életbe bizonyos, eddig hiányzott szolidaritást, testvéries érzést, egészséges világnézetet s új erkölcsi tartalmat vittek.

A szövetkezet létesítésével olyan munkaszerv keletkezett, amely élénkítségét hozott létre a községben, maga körül tömörítette a kispolgárság tenni és haladni vágyó tagjait, akik között a gyakori érintkezés testvéries kötelemet hozott létre, viszont a központ kiküldöttjeivel való személyes tárgyalások nevelően hatottak rájuk. Ezek a férfiak aztán a község ügyeiben és gazdasági kérdéseiben is tisztábban láttak, alkalmazni tudták a szövetkezeti munka tapasztalatait és erkölcsi tanulságait és egyöntetűen foglaltak állást. A tisztségbe betöltésénél nagyobb és tisztultabb látókörből bírálhatták el, hogy ki a legmértöbb. Az árúk szállításával, a forgalom lebonyolításával kapcsolatos követelményekre jobban ügyeltek, így a közutak létesítését és a meglévők gondozását inkább szívükön viselték s ezzel együtt több olyan gazdasági kérdésre kiterjedt a figyelmük, amelyek a falusi élet fejlődésével is szorosan egybefüggnek.

De az egyéni hatásokon kívül közvetlenül is sokat lendítettek a szövetkezetek a falu népjóléti és kulturális érdekein, mert évről-évre jelentékeny adományokat áldoztak kulturális intézmények támogatására és a szűkölködők felségítésére. Szegénysorsu gyermekeket iskoláztatással és könyvekkel segítettek, sokat adakoztak templomokra, ezek hangalapjaira s a községfejlesztés különböző céljaira, bőségesen juttattak a községi szegényeknek s kivették részüket az országos segítő akciókból is.

A szövetkezetek a háború alatt is híven teljesítették kötelességüket. Az átvonuló csapatok nagy elismeréssel nyilatkoztak arról, hogy a szövetkezetek az élelmezés körül segítségükre voltak. A háború idején is általában sokkal enyhébbek voltak a bajok ott, ahol fogyasztási szövetkezet működött, mint másutt. Ezt a a köztudat is felismerte, aminek csalhatatlan bizonyossága volt az a nagy érdeklődés, amely a háború második évében a Hangya-szövetkezetek iránt megnyilvánult. Azok a községek, ahol még nem volt szövetkezet, mind szövetkezetet alakítottak, ugyannyira, hogy a Hangya-szövetkezet tagjainak száma ebben az időben jelentékenyen megszaporodott, s a szövetkezet alakításának nagyobb lendületét csak az áruhiány korlátozta.

A szövetkezetek vezetői a forradalom és a diktatura alatt mindenütt megállották a helyüket. A forradalom és a diktatura végeredményében csak újabb impulzust adott ahhoz, hogy mindenütt igyekezzenek a szövetkezetek védő intézményét kiépíteni, amely a keresztény szellem, az államrend és a nemzeti eszme legjobb várának bizonyult.

Ma már a Hangya szövetkezetek nem csak mint kereskedelmi szervezetek, hanem mint szociális alkotások is mérhetően jelentőségűek a falvak fejlődése, a nevelés és a társadalmi szolidaritás szempontjából. Bennük az ország olyan erkölcsi erőt bír, amely mindig a konstruktív munka és a nemzeti eszme szolgálatára áll s amelylyel minden körülmények között számolni kell.

A „Hangya“ kötelékébe tartozó szövetkezetek fejlődésének krónikája.

1. VIDÉKI SZÖVETKEZETEK.

Az első tíz év.

A legelső szövetkezetet *Balogh Elemér* egy felvidéki tót aju községben, Brogyánban alakította meg 1898. őszén, *Oldenburg Natália hercegasszony*, helybeli földbirtokos pártfogó támogatásával. Ezt az egervári és a hollóházi szövetkezet megalakítása követte. A Bodrogközben *Mailáth József gróf*, Nyitra vármegyében *Meskö Pál* bontja ki a szövetkezeti zászlót és az év végéig a szövetkezetek száma tizenhétre szaporodék.

A következő évben nagyobb arányt vesz a szervező lendület, *Szmracsányi Pál* zsepesi püspök körlevélben buzdítja a papságot; Hont vármegyében *Luánka Oszár* hinti el a szövetkezeti eszme magvait, Erdélyben pedig *Szabó György* nagygyermei plébános csap fel zászlótartónak. A Bodrogközben *bárá Sennyei Béláné, Windischgraets Lajosné hercegné, és gróf Mailáth Józsefné* vezetésével liga alakul a szövetkezeti eszme terjesztésére. A szövetkezetek száma hetvenre emelkedik.

Az eredmény még mindig nem elégti ki az alapítókát. A központ meghívására *Meskö Pál* veszi kezébe a szervező munkát és nagy lendületet ad a fejlődésnek.

A szövetkezet szaporodásának arányában jelentékenek a szövetkezeti eszme ellenségei is. Ennek oka kézenfekvő. A fogyasztó község kezd megkedvelni a „Hangya“ boltokat. Szövetkezeteink működésének hatása alatt a falvakban az árúk ára csökken, azok minősége javul, a kiszolgálás becsületesebb, a mérték pontos, egy szóval: csupa olyan jelenségek ötlenek a falusi fogyasztók szemébe, amelyekről már hosszú idő óta el voltak szokva. Ezek az „aggasztó“ jelenségek megmozdulásra bírták a kereskedőket, akik a „veszélyeztetett magyar kereskedelem“ érdekeinek megvédése céljából a kormánytól a szövetkezetek alakításának eltávolítását kérték. A kormány ezt a túlzott kívánságot nem teljesítette s a szatócsok mozgalma csak arra volt jó, hogy a még eddig szunnyadókat is felrázza és újabb apostolokat szerezzen a szövetkezeti ügynek. Szövetkezeteink száma a kereskedők mozgalma és a közgazgatási, valamint a pénzügyi hatóságok mostoha magatartása ellenére, az 1900. évben már 153-ra szaporodott.

Már az első két év tapasztalatai igazolták, hogy a szövetkezetek életképessége és eredményes működése a jó vezetésen kívül, legelső sorban a lelkiismeretes ellenőrzéstől függ. Ezért a központ már az 1900. évben 6 ellenőrt foglalkoztatott. Az ellenőrzéssel járó sokoldalú munkára rá kellett nevelnünk az embereket; a kiképzésnek

ezt a munkáját *Balogh Elemér* személyesen végezte. Ugyancsak ő vetette meg alapját a szövetkezeteinknél jelenleg is meglévő könyvelési rendszernek.

A szövetkezetek szaporodásának egyik fontos tényezője volt az a szövetkezeti tanfolyam, melyet 1900 júliusában rendezett a Hangya, az Országos Központi Hitel-szövetkezettel karöltve, felkészek és tanítók részére. Ugyanebben az évben honosította meg a kerületi gyűlések is, amelyekben a vidéki szövetkezeti vezetők a központ kiküldöttjeivel folytatott feszelen eszmecsereből felkészést merítettek további munkájukhoz.

A szövetkezetek működéséből szerzett tapasztalatok a Központ igazgatóságát arra az elhatározásra bírták, hogy új szövetkezetet csak akkor rendez be, ha ez alap-tőkéje jó részét már befizette. Noha ez az elvi hatá-rozat a szervező munka gyorsaságát korlátozta, a szövetkezetek száma az 1901. évben mégis 232-re emelke-dett. Minthogy pedig az új szövetkezetek csak az előirt alap-tőke befizetése után kezdhettek meg működésüket, anyagi helyzetük szilárdabbá vált és hitelgényük a köz-ponttal szemben lényegesen csökkent.

Az 1902. év június 12-én megtartott nagyszabású szövetkezeti kongresszus fényes sikereinek ellensúlyozására ellenmozgalom keletkezett, amely működésének irány-látása a szövetkezetek háttérbe szorítását és megrend-szabályozását tűzte ki. Hogy ez a törekvés nagy sikerrel nem járt, annak bizonyossága az, hogy 1902. év végén a falusi szövetkezetek száma elérte a 204-et.

A szövetkezet ellenségeinek tömörülése a szövetke-zeti vezérférjakat is fokozottabb propaganda-munkára készítette. Rőpiratok ezreivel, gazdasági előadásokkal, ismeretterjesztő közleményekkel világoztatták fel a népet a fogyasztási szövetkezetek altruisztikus céljairól. A fal-vak értelmiségének fokozottabb munkára való serken-tése céljából *gróf Károlyi Sándor* jutalomdíjakat alapított. Az eredmény nem is maradt el. A szövetkezetek száma hírtelen felszaporodott 383-ra és ebredéni kezdett a városok fogyasztási közönsége is, ahol a nagyobb üzleti verseny folytán kevésbé volt érezhető az áru-uzsora. Egymás után alakulnak egyes nagyobb városok-ban is a szövetkezetek.

Az 1904. esztendő még hatalmasabban lendületet adott a szövetkezetek szaporodásának. A szövetkezetek nem-zetközi szövetsége útján ez évben Budapesten rendezett kongresszuson a külföldi kiküldöttek is megállapították a magyar szövetkezeti élet fejlettségét. A ritka egyértel-műséggel hozott határozatok pedig arról tettek tanu-bizonyosságot, hogy a szövetkezeti vezetők az elrendő cél-lal tisztában vannak. Ugyanez évben kongresszust tartottak a Hangya kötelékébe tartozó szövetkezetek ve-zetői is, ahol a szövetkezetek kiküldöttei egyhangulag tiltakoztak minden olyan törekvés ellen, melyek a fogyasz-tási szövetkezetek kereskedelmi szabadságát megbéníta-nák. Ebben az évben már 485 működő szövetkezet tartozott a Hangya kötelékéhez.

Az 1905. évben az országos inség és a borus politikai láthatár kedvezőtlen hatással volt a szövetkezeti életre.

Szövetkezeteink száma ebben az évben mégis 577-re emelkedett.

A székyei akció nyomán Erdélyben nagy szövetke-zeti felbuzdulás támadt. Nagyenyedi kiarendeltségünk felállításával Erdély gazdasági életének jelentős új kor-szaka veszi kezdetét. A fogyasztási szövetkezetek szinte nélkülözhetetlen segítőrsai lettek a kormány által meg-indított népmóntó akciónak. Az 1906. év végén már 676 működő szövetkezetről számolhatunk be s ennek az évnek májusában szövetkezeti kongresszust tartottunk. Az ellenőrzési költségeket idáig a Hangya-központ viselte.

Egy évtized küzdelmes munkája után 1907-ben a szövetkezetek már az egész országot behálózták. A vál-ságos pénzügyi és gazdasági viszonyok között a Központ főtekrévése arra irányult, hogy a szövetkezetek alap-tőkéjüket új tagok gyűjtésével növeljék, a hiteleket csök-kentsék, a kintlévőségeket pedig behajtsák. Ennek köszön-hető, hogy a rossz pénzügyi viszonyoknak és a pénz romlásának egyetlen szövetkezet sem esett áldozatul.

Az 1907. év végén szövetkezeteink száma 789.

További fejlődés.

A Hangya-szövetkezetek és a központ között az eleven összekötő kapcsolatot az ellenőrök létesítették, ezek végezték a folyamatos érintkezést, a közvetlen irán-nyítás fáradságos munkáját.

Mint már elmondottuk, az ellenőri osztály első tiszt-viselőit *Balogh Elemér* képezte ki a Hangya pályafuta-sának legelején. A személyes vezetéssel járó fáradozáson kívül a központ viselte az ellenőrzési költségeket is, amelyek a szövetkezetek szaporodásához képest emelk-edtek és igen jelentékeny áldozatokkal terhelték a köz-ponti igazgatást. Nem volt azonban szabad kitérnie ezek elől az áldozatok elől, mert a Hangya üzleti politi-kája csak egy képzett és számára nézve a feladatokhoz mért ellenőri kar közreműködése révén volt érvényesít-hető. Eppen ezért a Hangya készséggel vállalta az ellenőrzés kiterjesztésével és tökéletesítésével járó költségeket.

Az 1906. évi szövetkezeti kongresszus a Hangya áldozatkészségének legteljesebb elismerése mellett azt a határozatot mondotta ki, hogy az ellenőrzési költségekkel a szövetkezeteket kell megterhelni abban az esetben, ha évi forgalmuk 30 százalékánál többet vásárolnak idegen cégeknek. A többlet után a kirovást 1%-ban állapította meg. Ez a határozat vajmi kevéssel csökkentette a Hangya költségeit. Az ellenőrzési költségek, amelyek 1900-ban 2780 K-ra ruagtak, tíz év múlva 1907-ben már megűtük a 90 ezer koronát.

Ebben az évben a Hangya-szövetkezetek már annyira megszaporodtak, hogy a központból való ellenőri tevé-

kenység egyre nagyobb nehézségekbe ütközött. Ellenőrzési kerületeket létesítettünk tehát, megfelelő számú ellenőrök beosztásával. Ezzel az új rendszerrel azt a célt igyekeztünk szolgálni, hogy ellenőreink a szövetkezeteket gyakrabban látogathassák és a vezetőségeket az áru-beszerzésben is támogassák.

A szövetkezeti eszme népszerűsítésére legalkalmasabbnak bizonyult szövetkezeti kongresszus 1908-ban újból összehívta, melynek legfőbb tárgya *Meskó* Pálnak a fogyasztási szövetkezetek legidősebb kérdéseiről tartott nagyszabású előadása volt. Nem csekély jelentőségű esemény volt ennek az esztendőnek az a 31 kerületi értekezlet, amelyeket az ország különböző göcpontjaiban rendeztünk a szövetkezeti vezetőkkel való közvetlen érintkezés, a szövetkezeti adminisztrációban előforduló nehézségek és azok elhárítási módjainak megvitatása céljából. Ezek a kerületi értekezletek a már eddig is szoros viszonyt az anyaintézet és a falusi szövetkezetek között még bensőbbé tették és nagymértékben eloszlaták minden félreértést, amelyek időnként éppen a közvetlen érintkezés hiánya miatt a Hangya és vidéki szövetkezetei között támadhattak. Ugyanezt a célt szolgálták a Hangya akkori hivatalos lapjában: a „Szövetkezésben” sűrűn megjelenő gyakorlati irányú közlemények is.

A szövetkezetek számának jelentősebb növekedése igazgatóságunkat külön ellenőri osztály megszervezésére készítette. Ebben az évben létesített a Hangya Balassagyarmaton kirendeltséget, ami a szövetkezetek számának szaporodása folytán vált szükségessé. Ugyancsak ez évben a szövetkezeti vezetők kiképzésére nagyobb keretben tanfolyamot rendeztünk, melyen 138 tanítóképzédei tanár, igazgató és tanfelügyelő vett részt. Ennek a céltudatos propagandának eredménye volt az, hogy az 1908. év végén szövetkezeteink száma már 788-ra szaporodott, amelyek ellenőreink ügybuzósága révén kivétel nélkül egészséges fejlődést mutattak.

Az 1909. évben megtartott kongresszuson *Andrássy* Kálmán buji szövetkezeti elnök előadása kapcsán vetődött fel a szövetkezeti üzletvezetők részére felállítandó nyugdíjintézet gondolata, amelyet a kongresszus egyhanguan elfogadott ugyan, de a részvétlenség miatt nem volt megvalósítható. Ugyanakkor *Meskó* Pál a szövetkezeti propaganda sajtó útján való kiszélesítéséről tartott előadást.

A Hangya és a szövetkezetek közötti érintkezés közvetlenebbé tételére az 1910. évben kísérletképpen három ellenőri körzetet szerveztünk, hogy ellenőreink a szövetkezeteket lehetőleg 3–4 hetenként meglátogathassák, a szükséges felvilágosításokat, utbaigazításokat megadhassák és felmérésekben örködhessenek a szövetkezetek helyes ügymenetén.

Ellenőreink gyakori látogatásának a szövetkezetek ügyvezetésére gyakorolt kedvező hatását már 1911. évben megállapítottuk. A hatás nemcsak a szövetkezetek fej-

lődésében jelentkezett, hanem fokozta a vezetőség munkaképvét és bizalmát is. Az 1911. esztendő különben is jelentőségteljes volt a szövetkezetek életében. Ez év március hó 15-én nyílt meg az *eredik szövetkezete* a pestmegyei *Dómsód* községben. A megnyitáson résztvettek a működő szövetkezetek kiküldöttjei az ország minden vidékéről, képviselve a kormány és ugyyszólván valamennyi a gazdasági- és országos szervezet és szövetkezeti központ. Az *eredik* szövetkezet megnyitásának jelentős eseményét a Hangya a szövetkezet falába elhelyezett gránit-emléktáblával örökítette meg. Ugyanílyen gránittábla hirdeti a brogyáni szövetkezetnél azt, hogy ez volt a legelső, amely a Hangya kötelekékben kezdte meg működését. Ebben az esztendőben a járványos betegségek miatt a Hangya szokásos évi kongresszusa elmaradt. E helyett azonban a szövetkezetek bőséges kárpótlást nyertek az ország 18 különböző helyén tartott kerületi értekezletekben, amelyeken alkalom nyílt a szövetkezeti életben felmerülő különböző vitás kérdések tisztázására. Az év végén a szövetkezetek száma már 1093.

Az 1912. évi zavaros külpolitikai események a gazdasági életben is mérhető nyomokat vágtak. Virágzó vállalatok rendültek meg alapjaikban, szövetkezetek azonban kellő irányítás nyomán működésüket zavartalanul folytatták. Ujannon berendezett szövetkezetekint a kezdet nehézségein úgy segítettük át, hogy 1–2 hétre díjtalanul rendelkezésükre bocsátottunk egy ellenőrt, aki az üzleti gyakorlatban tapasztalatlan vezetőket utbaigazította. Nagyobb forgalmu szövetkezetek helyes üzletvezetésének biztosítására pedig a magunk képzettebb kereskedelmi alkalmazottait küldöttük ki boltkezelőnek. A boltos-nevelés fontosságának tudatában kiszolgált katonai altisztek részére boltos tanfolyamot rendeztünk, melynek résztvevőit a kereskedelmi kiképzés után szövetkezetekink üzletvezetőivé tettük. Szövetkezetekink száma az 1912. év végén 1195.

A termelők és fogyasztók érdekeinek összeegyeztetésével az értékesítés terén is akcióba léptünk. Kedvező összeköttetésünk révén az 1912. évben szénát, mézet, mákot, paradicsomot stb. értékesítettünk oly áron, amelyekkel a fogyasztók és a termelők egyaránt meg voltak elégedve. Terveztük a gyöngyövények gyűjtését és azok értékesítését is erre a célra a Kolozsvárt rendezett gyöngyövény termelési és kikészítési tanfolyamon két tisztviselőnk képeztük ki.

Az elmúlt év háborús kényszerítő és az elemi csapások okozta nehéz viszonyok szövetkezetekink fokozottabb ellenőrzését tették szükségessé. Nemcsak ellenőreink számát szaporítottuk, hanem egyttal néhány célszerű reformot is meghonosítottunk.

E reformok között legkiemelkedőbb, hogy rendszer körülmények között is minden szövetkezetet legalább tíz hónaponként újra felletároltattunk, ott azonban, ahol bizonyos okoknál fogva a feltár felvétele többször is

szükségesnek mutatkozott, minden alkalommal új leltárt tettünk fel. Ott pedig, ahol bolt-átadás volt, vagy az igazgatóság azt tapasztalta, hogy az új boltos alkalmazatlan, mert hiányzik belőle az üzleti érzés és a kellő jó indulat — az átadástól számítva 4—5 hónap letele után új leltárt tettünk fel. Az újonnan berendezett szövetkezetekhez a boltoskiszegítő-kárnak egyik tagját a boltkezelő kellő kioktatása és az üzletmenet ellenőrzése céljából 8—10 napra díjmentesen kiküldtük, mindemellett megnyitás után már 3—4 hónap múlva újból leltározattunk. Ezen a módon sikerült a szinte elkerülhetlenül felmerülő hibákat már a kezdet kezdetén kiküszöbölőnk.

Hatékonyabb ellenőrzés okából tovább is szaporítottuk az ellenőri körzeteket. Az előző években 30—33 szövetkezet, az 1913. évben már csak 25 szövetkezet tartozott egy-egy ellenőri körzethez. Szövetkezeink számára megbízható boltkezelőkről is gondoskodtunk kiképzett kiszegítőink kihelyezésével. Az 1913. évben már 66 ellenőrről dolgoztunk,* akik egy-egy szövetkezetet évenként átlag ötször látogattak meg. Az állandó éber ellenőrzése folytán immár 1251 működő szövetkezetünk szilárd helytállással, nagyarányú fejlődéssel adott tanúbizonyságot.

Háborús évek.

Az 1914. esztendőben kitört világháború hullámai a szövetkezetekkel is súlyosan éreztették hatásukat. A mozgósítás alkalmával az ellenőri kar kétharmad része azonnal bevonult; munkakörüket az itthonmaradtok csak a legnagyobb erőfeszítéssel tölthették be. Fegyverbe szólítottak szövetkezetieinket mintegy 450 boltkezelőt is. Már-már azt hittük, hogy a nehéz munkával és nagy anyagi áldozatokkal kiépített szövetkezeti hálózat ténlegesen lesz kárthatatlan. Az önségtség ereje azonban ezuttal is diadalmaskodott. Szövetkezeink bonyodalmas gépezete erőnek bizonyult a nehéz időkben ugyanarra, hogy a felmerült bajokat az egész vonalon sikerül orvoslónunk. A nehézségek elhárításánál különösen nagy hasznát tettük az előző években megszerzett boltoskiszegítő-intézménynek.

A háború okozta áruhiány csak akkor volt érezhető, amikor a behozatal egyik-másik cikkből tökéletesen megszűnt a közép-európai hatalmakat körülvevő zárlat miatt, a tartalékkészletek pedig kifogytak. A fogyasztó közönség csak most ébredt igazában tudatára annak, hogy milyen nélkülözhetetlen erőforrást bír a szövetkezetben. Ez a felismerés a szövetkezetek rohamos szaporodására vezetett, úgy, hogy ha technikai akadályok nem gátolják, a Hungaria kötelekében működő szövetkezetek száma megkétszereződött volna.

Pedig az észak-keleti vármegyékben az orosz betörés alkalmával sok szövetkezetünket kifosztottak vagy felgyújtottak, vezetőiket menekülésre kényszerítették. Szeren-

* Az ellenőrök számszerű kimutatásában helyenként látáslagos ellentét az évek folyamán történt előleptelenek, áthelyezések, átminősítések s elbocsájtásokban leli magyarázatát.

csére, a pusztító orosz csapatoknak alig volt idejük meglepedni. Az ellenség kiűzése után ellenőreinket nyomban kiküldöttük a szövetkezetek újjászervezésére és feldúlt szövetkezeiteinket mindenütt helyreállítottuk. Hogy a szövetkezeink száma az első háborús év végén csak 1276-ra szaporodott, az főleg arra vezethető vissza, hogy az áruhiány okozta rohamos áremelkedés folytán az újonnan alakuló szövetkezetektől is kénytelenek voltunk a viszonyoknak megfelelő nagyobb alaptőkét követelni. Kivételes áldozatokat hárítottunk reánk a szállítási nehézségek leküzdése is. Nagysurányi, Csorna, Salgótarján és Tornaia községekben új tranzit raktárakat kellett létesítenünk, hogy szövetkezeink áruellátását közvetlenebbé tegyük.

A világháború okozta gazdasági zavarok mindinkább igazolták a fogyasztási szövetkezetek működésének hézagpótló jelentőségét, mert a beszerzési források kiapadása, a hadiközpontok és a hatóságok által kimerített árukészletek, a vasúti forgalom megszorítása és egyéb nehézségek ellenére a fogyasztó közönségnek a szükségleti cikkekké váló ellátása körül sokkal nyéhébbek voltak a bajok ott, ahol fogyasztási szövetkezet működött, mint másutt. Ennek tulajdonítható a háború második évében a Hungaria-szövetkezetek iránt fokozódottan megnyilvánult érdeklődés és az a mozgalom, amely a szövetkezetek fejlesztése érdekében országszerte megindult.

Az erdélyi invázió folytán 127 szövetkezetünk pusztult el s a szenvedett anyagi károk meghaladták a másfél millió koronát. Kárvallott szövetkezeinket kamatmentes költséggel támogattuk s az ellenség eltávolítása után azonnal megindítottuk az üzemüket. Szövetkezeink száma az 1916. év végén már 1386-ra szaporodott, ellenőreink létszáma azonban újabb behívások folytán 38-ra apadt és így szövetkezeink nem részesülhettek a szokásos beható ellenőrzésben, amelyre pedig a nehéz viszonyok között még inkább rászorultak volna. De szövetkezeink a működésüket zavaró nehézségek ellenére is igen jelentős szolgálatot végeztek az áruzsora ellensúlyozásával. Kemény helytállásuk és működésük kézzel fogható sikere a legjobb propaganda volt életjogsultságuk mellett. A régi szövetkezetekben az új tagok olyan tömegesen szaporodtak, hogy taglétszám megkétszereződött. A Hungaria működésének 20-ik évében már 1707 szövetkezet hirdette a szövetkezeti eszme fényes diadalát.

Forradalom. Megszállás.

A háborús összeomlással egybeeső októberi forradalom a szövetkezeti mozgalomt ugyszólván holtpontra juttatta, mert a forradalom olyan elemeket emelt uralomra, akik a szövetkezeti eszmenek mindenkor ellenségei voltak. Szövetkezeink szabad mozgása s törvényadta jogkörben is korlátozva volt s a forradalmi láz megbénította működésüket. Ebben a nehéz helyzetben a szövetkezeti társadalom az erők egyesítését határozta el. A keresztény szövetkezetek központjának a Hungyára

való beolvasásával a fogyasztási szövetkezeti mozgalom erőnyerésére tett szert, mert ettől fogva egy mederben haladt a földművelő nép és polgárság mozgalma, melynek egyetlen irányítója és központja a Hangya lett. Részt a keresztény központ kötelékébe tartozó szövetkezetek belépése, részint pedig új fogyasztási szövetkezetek alakulása folytán az 1918. év végén 2242 működő szövetkezet tartozott a Hangya kötelékébe. A fájdalmas fegyverletétel után régi kipróbált ellenőreink egy része is visszatért, úgy hogy egyszerre 88 ellenőr végezte nehéz és felelősségteljes munkáját.

A gyászos forradalom nyomán uralomra jutott kommunán az egész ország közigazgatási életét a végpusztulás veszedelmével fenyegette. Jól tudta a proletárdiktatúrának nevezett rémuralom, hogy romboló munkájának legnagyobb akadály a falu népe és ezért fokozott erőszakossággal vette magát a földművelő osztály intézményeire. A régi kipróbált szövetkezeti vezetők erőszakkal távolította el helyükről s olyanok furakodtak a vezetőségre, akik céltudatosan a szövetkezetek megromlására törektek. A nagyarányú erkölcsi és anyagi károkon kívül szövetkezeteink helyzetét a diktatúra súlyossá tette azzal is, hogy alkalmazottainak oly aránytalan nagy fizetéseket állapított meg, amelyek a szövetkezetek erejét messze meghaladták. Bontó céluakat azonban csak részben sikerült elérniök, mert elismeréssel kell megállapítanunk, hogy a szövetkezeti vezetők tulnyomóan nagy részét híven kitartott a szövetkezeti eszme mellett.

A diktatúrától való felszabadulás örömeit keserűvé tette az ellenséges megszállás. A megszállások folytán a Hangya kötelékébe tartozó 2242 szövetkezet közül 618 szövetkezetet a csehek, 641 szövetkezetet a románok, 83 szövetkezetet a szerbek szakítottak el, míg 41 szövetkezetünk az Ausztriának odaigért területen maradt. (E számok a visszavonulások és határkiszáratások folytán változtak. Szerk.)

A proletárdiktatúra bukására következett nemzeti újjáébredés új életre keltette a szövetkezeti mozgalmat is. Falvaink kispolgársága felvillanyozott kedvvel látott hozzá a szövetkezeti szervezkedéshez. A falvak egész serege sietett felkeresni a Hangyát, hogy fogyasztási és értékesítő szövetkezetet alakítsunk. Szervező munkánk eredményeként az év végéig 140 szövetkezet alakult meg.

A lánczerkedelem garázdálkodása arra készítetett bennünket, hogy alaptökén emelésére nagyobb propagandát indítsunk, s alig két hónap alatt szövetkezeteink kerekén 15 millió korona értékű Hangya alapítványi üzletreszt jegyzték.

A végzetes trianoni békeszerződés nagy munkával kiépített szövetkezeti hálózatunkat is megbontotta. Az erőszakkal elszakított országrészekkel 1350 testvérszövetkezettől fosztottak meg s a 2242 szövetkezetünk közül Csonka-Magyarországon csak mintegy 900 maradt!

Szervezkedés a csonka hazában.

Azok a nagy zavarok, melyeket a forradalom, rémuralom és az ellenséges megszállás szövetkezeteink életében okoztak, nehéz feladatok elé állítottak bennünket. A rendkívüli viszonyok mellett szövetkezeteink forgalmának természetszerű s a különböző üzletágak bevezetésével mindinkább fokozódó növekedése, továbbá a szövetkezetek rohamos szaporulata is megkövetelte, hogy szövetkezeteink irányítását és ellenőrzését a legnagyobb mértékben tökéletesítsük és ellenőreink létszámát is ennek megfelelően kiegészítsük. Ebből a célból három tanfolyamot tartottunk, amelyeken 85 új ellenőrt képeztünk ki úgy, hogy ellenőreink létszámát 110-re szaporíthattuk.

Hogy az ellenőrzés alaposabbá tegyük, tizennyolc főellenőri körzetet létesítettünk, élükön főellenőrökkel, kiknek mindegyikéhez 4-4 ellenőrt osztottunk be. A budapest-környéki szövetkezetek ellenőrzésére külön csoportot szerveztünk, amelyet egy főellenőr látott el tiz ellenőrral.

A városi szövetkezeteket is hathatósabb ellenőrzés alá vetettük. Nagyobb községekben és városokban, ahol háromnál több szövetkezet működik, egy-egy ellenőr vezetésével központi összekötő irodát létesítettünk; egyrészt, hogy a vezetőséget nehéz munkájában támogassuk, másrészt, hogy a szövetkezetek áruellátása körül felmerült nehézségeket megszüntethessük. Nagyobb forgalmú szövetkezeteknél a központi ügyvezetői rendszert honosítottuk meg s a szakszerű irányításra ellenőröket helyeztünk ki ügyvezetőikül. Ennek az intézménynek előnye nemcsak a forgalom emelkedésében, hanem az üzlet-eredményben is rövidesen jelentkezett. Ott, ahol az ügyvezetői intézmény nem volt bevezethető, központi alkalmazottaink közül az üzlet vezetésére szakképzett boltkezelőket helyeztünk ki. 1920-ban már 13 szövetkezetünknel volt központi ügyvezető, 14-nél pedig boltkezelő.

Mindeme intézkedéseink igazolják, hogy az ellenőri szervezet fejlesztésére minden áldozatot meghoztunk és ennek tudható be, hogy a forradalom, kommunizmus és a megszállás nyomán keletkezett zavarokat és bajokat ellenőri gardánk egy esztendő alatt helyrehozta és hogy az 1920. év végén kötelékünkbe tartozó 1777 szövetkezet éppen olyan szolid gazdasági és erkölcsi alapon működött, mint a háború előtt.

A rendkívüli viszonyok okozta szállítási nehézségek és bizonytalanságok miatt, de meg azért is, mert rohamosan alakultak új szövetkezetek, szükségessé vált a fővárostól távolabb eső vidékeken a főbb forgalmi központokon kirendeltségek és tranzit-raktárak felállítására. Ez évben létesítettünk 9 új kirendeltséget és három új tranzit-raktárt, amelyek nemcsak a szövetkezeti propaganda céljait szolgálták, hanem a szövetkezetek áruellátását is gyorsabbá és tökéletesebbé tették.

A trianoni békeszerződés végrehajtása az 1921. évben a nyugat-magyarországi 59 szövetkezetet is elragadta tőlünk. Viszont a szerb megszállás alól felszabadított országrterülettel visszakaptunk 27 szövetkezetet, melyek a vezetőség öneléldozó munkája folytán a nehéz megpróbáltatások idejében is sikeresen védtek tagjaik érdekeit.

Szervezési munkánk eredménye az előző évvel szemben visszaesést mutat, mert a Csonka-Magyarorszag területén is már teljesen megszervezett szövetkezeteket az általános helyiséghiany és a kedvezőtlen pénzügyi

Horváth Mihály, a „Hangya” elhalt ügyvezető-igazgatója.

viszonyok miatt megalakítani és munkába állítani nem tudtuk.

Az ugynevezett olcsósági hullám kemény próbára tette szövetkezteinket. Az a gondos és előrelátó politika, amellyel szövetkezteinket mind pénzügyi, mind kereskedelmi téren kezdetől fogva irányítottuk és a jól szervezett ellenőrző munka: most bő kamatot hajtott, mert amikor a valutakilengés a vállalatok egész sorozatát a létalapjaiban megrendítette, a Hangya-központ kötelékében működő 1911 szövetkezet szilárdan állotta a helyét. Szövetkezteink körében a kezdetben támadt nyugtalan-ságot sikerült idejében eloszlatni úgy, hogy szövetke-zeteink kisebb-nagyobb veszteségek árán különösebb fennakadás nélkül folytathatták működésüket.

Fokozatosan kiépítettük a központi ügyvezetői, illetőleg boltkezelői intézményt is úgy, hogy az 1921. évben már 44 szövetkezetnél van központi ügyvezető, illetőleg központi boltkezelő. Ideiglenes kisegítés céljából 51 szövetkezetnél működött központi alkalmazott.

Megelégedéssel állapítjuk meg, hogy szövetkezteink a legbizonytalanabb gazdasági viszonyok között is mindenütt eredményesen feleltek meg árszabályozó hivatásuknak. Erről tanuskodik már az az eredmény is, hogy az általános pénzhiany s a nehéz pénzügyi viszonyok között az 1922. évben 58 új szövetkezetet rendeztünk be s az év végén 1969 működő szövetkezet volt kötelékünkben. Hogy szövetkezteink szaporodása nem volt még nagyobb, ennek a helyiséghiany mellett az volt az oka, hogy a magas árakra való tekintettel a legkisebb községben is legalább 1 millió korona alaptőke befize-

Gruner Ede, a „Hangya” elhalt igazgatója.

téséhez kellett ragaszkodnunk. Inkább mérsékeljük a haladást, semhogy hálózatunkat életképtelen szövetke-zetekkel szaporítsuk.

Legfőbb gondunkat a már meglévő szövetkezetek fejlesztésére és az ellenőrzés kiszélesítésére irányítottuk. Arra igyekeztünk rávenni szövetkezteinket, hogy újabb üzletrészek jegyzetetésével s a tagok szaporításával lehetően emeljék az alaptőkéjüket. Ezzel kapcsolatban állandóan sürgették a kintlevőségek behajtását és a kihitelle-zések végleges beszüntetését. Élénk figyelemmel kísértük, hogy a szövetkezetek árukészlete mindenkor arányban álljon a lebonyolított forgalommal és amennyiben egyes cikkek a szükségletet jóval meghaladó mennyiségben voltak raktáron, azok időben kiárusítottassanak. Egyben iparkodtunk a vezetőséget intenzív gazdálkodásra nevelni, újabb üzletágak bevezetésével és egyes üzletágak bel-terjesztésével.

Törékvésünk elé nagy nehézséget gördített a kormány a „Pénzügyi Központ” kezdeményezésére

az árúelölgek gyűjtését megtiltó rendelete, amely szövetkezeteinket megfosztotta attól a lehetőségtől, hogy tagjaik elégtelen alaptőkéjük kiegészítésére megfelelő forgótőkét szerezhessenek.

Ilyen körülmények között a gazdasági helyzet kényszerítően szükségessé tette az alaptőke növelését. A tőkeemelő mozgalomban ellenőreink kiszállása révén és propaganda-nyomatványainkkal, nemkülönben a *Hangya újsággal* szövetkezeteinket hathatósan támogattuk. Az alaptőke-emelés sikerét előmozdítandó, központunk 25-éves jubileumával kapcsolatban általunk készített jubileumi összevont üzletrészeket bocsátottunk ki különböző címletekben.

Akcióknak eredményeként, az eddig beérkezett adatok szerint, kereken 50 millió korona értékű összevont üzletrészt jegyzett. A *Hangya*-központ alaptőkéjének emelése céljából egyidőben megindított akciónk is elég szép eredményt mutat. Szövetkezeteink eddigi szintén 50 millió korona értékű központi jubileumi üzletrészt jegyeztek. A további jegyzések folyamatban vannak.

Az ellenőri kar kiegészítése céljából az 1922. év folyamán két ízben tartottunk tanfolyamot és 76 új ellenőrt képeztünk ki. A már múlt évben felállított 25 önálló körzetet 51-re egészítettük ki.

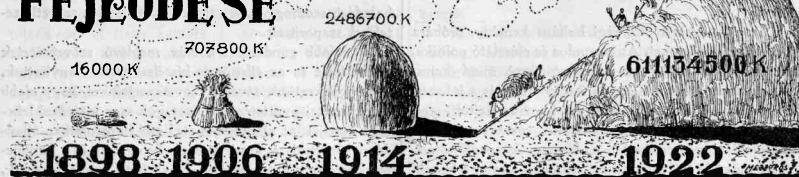
A budapest-környéki szövetkezeteket 7, a városi szövetkezeteket pedig 9 körzethez osztottuk be és 16 erre kiképzett ellenőrből külön csoportot szerveztünk, amely kizáróan a budapest-környéki, illetőleg a városi szövetkezetek intenzív ellenőrzését látja el. Ezeknél a szövetkezeteknél a fősúlyt a kereskedelmi irányításra, a szak-szerű árúkezelésre, az egyöntetű adminisztrációra, valamint a takarékos gazdálkodásra vetjük. Különös gondunk volt a központi ügyvezetői körzet kiépítésére s jelenleg már 12 ilyen körzetet állítottunk fel. 1922-ben a kihelyezett központi ügyvezetők száma 44-re, a boltkezelők száma pedig 23-ra emelkedett.

Az értékesítési üzletgálgal is behatóan foglalkoztunk; szövetkezeiteink figyelmét erre a jól jövedelmező üzlet-ágra sajtónk útján több ízben felhívtuk. Felhívásunk szövetkezeiteink körében megértéssel találkozott, mert szövetkezeiteink közül máris többen foglalkoznak a gabona, gyümölcs, gyógynövény, tojás, tej s tejtermékek és gyapju vételével és eladásával, valamint hulladék (csont, rongy, ócskavas, toll) értékesítéssel.

A *Hangya újság* propagálásával a falusi kultúra fejlesztésének a jövő szövetkezeti nemzedék nevelés-ügyének tettünk hasznos szolgálatot.

A lap fejlődéséről bővebben jelentésünk előző fejezetében (51. lap) számoltunk be.

A »HANGYA« ALAPTŐKÉJÉNEK FEJLŐDÉSE

A „Hangya“ kötelékébe tartozó vidéki szövetkezetek ismertetése.

Alább vármegyénkénti csoportosításban soroljuk fel a Hangya-szövetkezeteket, a szövetkezetek megalkulására, vezetésére és működésére vonatkozó adatok ismertetésével. A rendelkezésünkre álló tér korlátoltsága miatt mellőznünk kell a részletesezt s csupán a szövetkezetek kiemelkedőbb mozzanatait vázoljuk. Legkevesebb, amit minden szövetkezetünkről feljegyeztünk az, hogy mikor alakult, ki indította meg az alapító mozgalmat és mennyi volt a szövetkezet 1921. évi forgalma. Ezeket az adatokat kiegészítettük a vezetés név szerint való felsorolásával, ha erre vonatkozóan évkönyvünk lezárta előtt olyan jelentést kaptunk, amely az újabb személyi változásokat is figyelembe vette.

Semmiképpen sem terheli feleslegesen évkönyvünket a szövetkezeti vezetőférfiak névszerint való felsorolása. Megőrkítésre méltóvá teszi nevüket a maguk hasznos és sikeres buzgólkodásán kívül az a tanulság is, amelyet az olvasó a névsorok áttekintéséből meríthet. Ezek a névsorok bizonyosságai annak, hogy a szövetkezeti eszme a falvak mindennapi életében résztvevő férfiak hatalmas gárdájára támaszkodik. A szövetkezetek élén rendszerint ott látjuk a lelkeszt, a tanítót, a jegyzőt, a földbirtokost; vezérletük alatt tömörülnek a kisgazdák, kisiparosok és munkások, rendszerint ugyanazok, akik a maguk községében a haladás és a közérdek zászlóját viszik. Szövetkezeti társadalmunk a kis csonka országban mintegy 2000 község vezérkarát öleli fel s bátran elmondhatjuk, hogy a falvak színe-java benne van.

Természetesen Csonka-Magyarország területén lévő intézményeinek felsorolásával távolból sem adhatjuk hű és teljes képét a huszonöt-éves munkásság során kiépített szövetkezeti hálózatunknak. Képzett hálózatunk egy nagy és értékes része a békeszerződés következtében elszakadt tőlünk. Elszakított területeinkkel nemcsak szövetkezeti alkotásainkat veszítettük el, hanem működési területünket is és ezzel együtt a fejlődés régi lehetőségeit. Ha a háború előtt megvolt szövetkezeti szervezeteink vezetésének fotográfiáját adhatnánk, ez a legtokéletebb néprajzi kiállítás volna, mert magába foglalná Nagy-Magyarország valamennyi nemzetiségét, amelyek békes megegyezéssel találkoztak és segítettek egymást a szövetkezeti munka területén. A trianoni béke azzal a jelszóval, hogy az elnyomottakat felszabadítja, a szövetkezetek által létrehozott olyan testvéries frigyet bontott szét, amelynek védelmét a most védelem nélkül maradt nemzetiségi kisebbségek éppen úgy élvezték, mint a magyar anyanyelvű honpolgárok. Nagy fáradsággal megszerzett 1350 szövetkezetünk egyszerre való szörnnyű elszakítása a multak sikerein s jövőbeli reményeinken tátongó sebet ütött s negyedszázados évfordulónkat az el nem muló gyász érzésével tölti meg . . .

ABAÚJ-TORNA VÁRMEGYE.

- Abaujkér** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Kallós János r. k. plébános. Évi forgalom 3 millió korona.
- Abaujszántó** Alakult 1916-ban. Zapotoczy J. Konstantin g. kath. lelkes kezdeményezésére. A szövetkezet vezetősége: Göndöcz István ref. lelkes; ügyv.-igazgató, Zapotoczy J. K. gör. kath. esperes. Horváth Géza r. kath. lelkes; Varga László ev. lelkes; Hornyák János, Lessovits István és Szabó József kisgazdák. Évi forgalom 10 millió korona.
- Abaujszolnok** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Artim Lajos g. kath. lelkes. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.

- Abaujvár** Alakult 1910-ben. Kezdeményező M. Mestellér István kisgazda. Évi forgalom 1921-ben 1/4 millió korona.
- Alsógagy** Alakult 1912-ben. Kezdeményező Groholy György tanító. Évi forgalom 1/3 millió korona.
- Alsóvadász** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Makay Kálmán ev. ref. lelkes. Évi forgalom 2/4 millió korona.
- Aszaló** Alakult 1900-ban. Kezdeményező Némethy Béla r. k. plébános. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.
- Bakta** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Csabay István ev. ref. lelkes. Évi forgalom 1921-ben 1/4 millió korona.

- Bódvaszilas** Alakult 1900-ban. Kezdeményező Szilbert vásárol, melyet 1913-ban a mai korak megfelelően kibővíttve felépít. Évi forgalom: 4 1/2 millió korona.
- Boldogkőujfalu** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Müller István tanító. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.
- Boldogkőváraja** Alakult 1897-ben. Kezdeményező Káger József r. k. plébános. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.
- Csenyete** Alakult 1919-ben. Csorba Dező ref. lelkész és Reichmann Tivadar állami tanító kezdeményezésére. Igazgatósági tagok Ujj András elnök, Szendrey József, Jakab János, Adorján János és Kovács András kisbirtokosok. Ügyvezető Reichmann Tivadar áll. tanító. Pénztáros Kavalecz Imre. Évi forgalom 2 millió korona.
- Csobád** Alakult 1905-ben. Szűcs István jegyző kezdeményezésére. 1922-ben szikvízgyárat alapított. Igazgatósága Keenitzky József gör. kath. lelkész, elnök; Kovács Béla körjegyző, F. Szobota István, Bacsó András, ifj. A. Szobota István kiszgádzák. Felügyelő-bizottság: Bacsó István elnök, Szarka István, Szarka János, Pásztor András, Szarka Gábor kiszgádzák. Ügyvezető és könyvelő az elnök, pénztárnok Broda Károly kiszgáda. Évi forgalom 3 millió korona.
- Detek** Alakult 1900-ban. Kezdeményező Telegdi István lelkész. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.
- Fegersző** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Berzsy Ferenc ev. lelkész. Évi forgalom 3/4 millió korona.
- Encs** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Szabó Lajos birtokos. Évi forgalom 6 1/2 millió korona.
- Fáj** Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.
- Felsődobsza** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Ignácz Ferenc kurátor. Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.
- Felsőgagy** Alakult 1918-ban. Répáský József r. kath. lelkész kezdeményezésére. Saját háza, benzinkutató, cseplő-garnitúrájával az egész vidéken végzi a cseplést. A tagoknak egy gabona-triór áll rendelkezésükre. Igazgatóság: Répáský József r. k. lelkész elnök, Gyula József ügyvezető-elnök, Tóth József, Tóth András, Závorszky János kiszgádzák. Felügyelő-bizottság Jedinczy József gépész, Pálincás János, Pálincás József, Képes Mihály, ifj. Bahor József kiszgádzák. Könyvelő id. Majoros János kiszgáda. Pénztárnok Tóth János kiszgáda. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.
- Felsőnovaj** Alakult 1918-ban. Kezdeményező d. Vágó József r. k. plébános. Évi forgalom 11 millió korona.
- Felsővadász** Alakult 1920-ban. Kezdeményező gróf Vay Arthur földbirtokos. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.
- Fony** Alakult 1920-ban. Antalfy Gyula ref. lelkész kezdeményezésére. Ügyvezető igazgató Antalfy Gyula ref. lelkész. Könyvelő Babey Béla. Évi forgalom 5 millió korona.
- Forró** Alakult 1903-ban, Láczy József tanító kezdeményezésére. 1913 óta saját házában. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.
- Fűzér** Alakult 1908-ban. Kezdeményező Kovács Ferenc. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.
- Fűzerkajata** Alakult 1917-ben. Patkós Sándor ref. tanító kezdeményezésére. Saját háza van. Ügyvezető-könyvelő Patkós Sándor ref. tanító. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.
- Fűzerradvány** Évi forgalom 2 1/2 millió korona.
- Gadna** Alakult 1918-ban. Kezdeményező Groholy Emánuel tanító. Évi forgalom 1 millió korona.
- Gagybátor** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Vargha Gyula körjegyző. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.
- Garadna** Alakult 1905-ben. Kezdeményező ifj. Vaskovich Antal lelkész. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.
- Göncz** Alakult 1900-ban. Fury János ref. lelkész kezdeményezésére. Egy főiskolát van. 1921 karácsonyán 51 szegényt látott el lisztrel és cukorral. 1922-ben 25.000 koronát adományozott kulturális célra és 10 szegény gyermeket felruházott. Házának értéke egy millió korona. Igazgatóság: Lánárd Domokos ref. tanító elnök, pénztárnok: Farkas Elek ref. lelkész, könyvelő: Kaszner Andor takarékpénztári könyvelő. Igazgatósági tagok: Kövy József közs. főjegyző, Görgy János, Gönczy István, Fagy Sándor, Károly Ferenc kiszgádzák és Theisz András iparos. Felügyelő-bizottsági tagok: Krausz László postamester elnök, H. Szacsury János és Lukács András kiszgádzák. Évi forgalom 26 millió korona.
- Gönczruszka** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Frenzel Béla ref. lelkész. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.
- Halmaj** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Dorgai Mihály. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.
- Hejcze** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Figula János r. k. plébános. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.
- Hernádkércs** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Edelényi Ede r. k. esperes. Évi forgalom 3 millió kor.
- Hernádpetri** Alakult 1908-ban. Szeresák Károly plébános és Bizicz János erdévéri kezdeményezésére. Saját háza van, amelyet 1916-ban vett meg. 1919-ben a közösgén átvonuló csehek a szövetkezetben fosztogattak, mely kárt a szövetkezet könnyen kihevert. Ügyvezető-igazgató Laczko Ferenc. Az igazgatóság elnöke Hallász András, A szövetkezeti házat megvevő Szekeres Károly r. k. plébános volt szö. elnöknek érdeme. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.
- Hernádszentandrás** Alakult 1910-ben. Kezdeményező Szabó István ref. tanító. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.
- Hernádszurdok** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Kőrösi József. Évi forgalom 2 millió korona.
- Hernádvécse** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Lauf Gyula. Évi forgalom 1921-ben 1 1/4 millió korona.
- Hidasnémeti** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Kertész János r. k. plébános. Évi forgalom kb. 2 1/2 millió korona.
- Hidvégárdó** Alakult 1917-ben. Kezdeményező dr. Gedoon Aladár főispán. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.
- Hollóháza** Alakult 1898-ban. Vetch Gusztáv kezdeményezésére. A szövetkezet tagjai kedénygyári munkások. Ügyvezető-igazgató Fazekas János áll. isk. igazgató. Igazgatósági tagok Kabanik János bíró, Kertész József erdőőr. A felügyelő-bizottság elnöke Kretovics József és Kriszán Béla. Pénztárnok Zsozcsák Gyula. Évi forgalom 5 millió korona.
- Ináncs** Alakult 1901-ben. Évi forgalom 2 millió korona.
- Jósvafő** Alakult 1918-ban. Kezdeményező Fodor Géza. Évi forgalom 2 millió korona.
- Kány és Percse** Alakult 1921-ben. Kezdeményező Mincsik Emil gör. kath. lelkész. Évi forgalom 1821-ben 1/2 millió korona.
- Komját** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Weismann Robert tanító. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.
- Korlát** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Sárközy Lajos ref. lelkész. Évi forgalom 1921-ben 1 1/4 millió korona.
- Kovácsvágás** Alakult 1918-ban. Kónya József ref. lelkész és Bodnár János ref. tanító kezdeményezésére. Saját háza van. A szövetkezet vezetői Urbán Endre elnök és Bodnár István ig.-tag. Évi forgalom 6 millió korona.
- Léh** Alakult 1912-ben, Makovszky Ferenc plébános kezdeményezésére, Hegyi Zsigmond földbirtokos támogatásával. 1919-ben saját házába költözött. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.
- Nagy- és Kisbözsva** Alakult 1921-ben, Csizsár Andor áll. tanító, jelenlegi igazgatósági elnök és könyvelő s Makó Ferenc kezdeményezésére. Igazgatósági tagok: Palágyi István, Kovács Gyula, Menyhárt János és Iván István. Évi forgalom 1 1/4 millió korona.

Nyesta Alakult 1920-ban. Kezdeményező Tamás András gazdálkodó. Évi forgalom 1/2 millió korona.

Nyíri Alakult 1911-ben, Horváth István és Matusz István kezdeményezésére. Igazgatóság: F. Novák József elnök, Szabó István és Kovács János. Felügyelő-bizottsági elnök Novák Imre. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Onga Alakult 1916-ban. Kezdeményező Kovács István ref. lelkész. Évi forgalom 1921-ben 1/4 millió korona.

Pálháza Alakult 1903-ban. Kezdeményező Héthy Sámuel ny. tanító. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.

Pere Alakult 1914-ben. Kezdeményező Lipusz György földmives. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.

Perkupa Alakult 1899-ben. Kezdeményező Fodor György. 1910-ben saját helyiségebe költözött. Ügyvezető Fodor György. Évi forgalom 3 millió korona.

Fuszialaiu Alakult 1912-ben. Kezdeményező Hardá Imre. Évi forgalom 2 millió korona.

Selyeb Alakult 1917-ben. Kezdeményező Kirják Péter körjegyző. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Szala Alakult 1920-ban. Kezdeményező Küllék Gyula föld-birtokos. Évi forgalom 2 millió korona.

Szászfa Alakult 1917-ben. Kezdeményező Frenzel Bertalan ev. ref. lelkész. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Szemere Alakult 1920-ban. Kezdeményező Perlik Lajos körjegyző és B. Kovács Mihály kisbirtokos, o. k. h. pénztáros. Igazgatóság: Perlik Lajos körjegyző, szövetkezeti elnök; igazgatósági tagok Kozlanszky József gézmalomtulajdonos, F. Kovács János, Lengyel József és Farkas János kisbirtokosok; felügyelő-bizottság Ériss Lajos ref. lelkész elnök, Kovács István, Nyíri Ferenc, Szaszák Mihály, B. Kovács Bálint, Szaszák József, Rozmann Pál, Nagy József, Kerekes Mihály kisbirtokosok; könyvelő Kovács J., Dzséz ref. tanító; pénztáros B. Kovács Mihály kisbirtokos. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Szükszó Alakult 1917-ben. Kezdeményező Luckenberger János irodatiszt. Évi forgalom 10 millió korona.

Szin Alakult 1917-ben. Kezdeményező Hága Miklós ref. lelkész. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Szinpetri Alakult 1920-ban. Kezdeményező Dözs Jenő ev. ref. lelkész, szöv. elnök. Évi forgalom 1 1/2 millió kor.

Szögölget Alakult 1904-ben, Kaszás Kálmán tanító kezdeményezésére. 1912-ben házat vett. Igazgatósági tagok: Kovács Ágoston plebános elnök, Dienes József, Horvayz Ferenc, Bubenek József. Felügyelő-bizottság: Úveges Ferenc elnök, Bobaj János, Simkó János, Harasztó Ferenc. Könyvelő Kaszás Kálmán tanító. Évi forgalom 2 1/2 millió kor.

Szöllőszárdó Alakult 1918-ban. Kezdeményező Paulinyi Armin főjegyző. Évi forgalom 2 1/2 millió kor.

Telkibánya-Aranygomb Alakult 1904-ben. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Tomor Alakult 1920-ban. Kezdeményező Zombor Lajos ref. tanító. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.

Tornaszentandrás Alakult 1921-ben. Kezdeményező Horváth Bálint r. k. plebános. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.

Tornyosnémeti Alakult 1904-ben. Kezdeményező Szélig Jenő tanító. Évi forgalom 1 3/4 millió korona.

Vágáshuta Alakult 1920-ban. Kezdeményező Bodnár János tanító. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.

Vizsoly Alakult 1920-ban. Kezdeményező Kerékgyártó Mihály r. k. plebános. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

ARAD VÁRMEGYE.

Almáskamarás Alakult 1901-ben. Évi forgalom 1921-ben 3 millió korona.

Elek Alakult 1920-ban. Kezdeményező Hanthó Jenő alispán. Évi forgalom 1921-ben 2 1/2 millió korona.

Medgyesbodzás Alakult 1912-ben. Kezdeményező Kurucnay Lajos r. k. plebános. Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.

Medgyesgyégháza Alakult 1901-ben, Kovács Lajos fősz. jegyző kezdeményezésére. Igazgatóság: Gyuha András kisbirt. elnök, Hankó János állami iskolai igaz. ügyvezető-igazgató, Szabó Gyula pénztárnok, Aman János, Schida József és Göbblös Pál. Felügyelő-bizottság: Spják Pál, Zellner Ferenc, Pusztai Mátyás, Kvasz Mihály, Moravszky Mátyas és Kristóf János kisbirtokosok. Évi forgalom 10 millió korona.

Nagykamarás Alakult 1900-ban. Kezdeményező Vármegei Gazdasági Egyesület. Évi forgalom 8 millió korona.

Nagykamarás (Bánkut-pusztai). Alakult 1921-ben. Kezdeményező Schleifer Károly. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

BARANYA VÁRMEGYE.

Abaliget Alakult 1920-ban. Kezdeményező Rák Imre körjegyző. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Alsőegerszeg Alakult 1921-ben. Kezdeményező Kiss Lajos kintor-tanító. Évi forgalom 1 millió korona.

Alsómocsolád Alakult 1919-ben. Kezdeményező Mózes András r. k. plebános. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.

Baksa Alakult 1921-ben. Kezdeményező Trohán Béla állami tanító. Évi forgalmáról adat nincs.

Bisse Alakult 1921-ben. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Bogdása Alakult 1921-ben. Évi forgalom 1921-ben 1/3 millió korona.

Botyka és Kispeterd Alakult 1921-ben. Kezdeményezők: Simon Zsigmond lelkész és Kiss Bagoly János birtokos. Évi forgalom 1921-ben 1/4 millió korona.

Császa Alakult 1920-ban. Kezdeményező ifj. Harmath Jenő hitelszövetkezeti tisztviselő. Évi forgalom 1 millió korona.

Czinderybogád Alakult 1921-ben. Kezdeményező Sipos János körjegyző.

Diósvizsló Alakult 1917-ben. Igazgatóság: Soós István ref. lelkész elnök, Lukács Ferenc tanító szöv. könyvelő, Bódi János szöv. pénztárnok, Csomor Lajos és Bakó Péter. 1921-ben saját házába költözött. Évi forgalom 3 millió korona.

Drávacsepely Alakult 1921-ben.

Egerág Alakult 1921-ben. Évi forgalom 3 millió korona.

Egyházasharaszti Alakult 1918-ban. Kőkösi Sándor ref. tanító kezdeményezésére. Igazgató: Kőkösi Sándor ref. tanító, Ügyvezetők: Piski Sándor, Balaskó Béni, Balaskó Péter és Vida István birtokosok. Évi forgalom 1 1/4 millió korona.

Felsőmindszent Alakult 1920-ban, Kristóf József r. k. plebános kezdeményezésére. Igazgatósági elnök Baumann Antal bognármester. Pénztárnok Halbrucker Miklós. Hirt János, Filotás József, Nagy József, Reisz István kisbirtokosok. Gungl Antal vendégelő és Galina György. Felügyelő-bizottság: Illyés Andor postmester elnök, Klier Bertalan, Kondor Gyula tanítók, Schmiéd Lőrinc ácsmester, Brunner Mátyás, ifj. Gaál József, Löffler János, Löffler Péter kisbirtokosok, Koch Ferenc molnár és Schmiéd István cseplőgéptulajdonos. Könyvelő Gábor József. Évi forgalom 1 3/4 millió korona.

Harkány Alakult 1921-ben. Kezdeményező Hike Odón körjegyző. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.

Hegyszentmárton Alakult 1921-ben. Kezdeményező Czina Lajos birtokos.

- Herczegszabar** Alakult 1901-ben. Évi forgalom 4 1/2 millió korona.
- Himesháza** Alakult 1922-ben. Kezdeményező dr. Frey János. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.
- Hosszúhetény** Alakult 1921-ben. Kezdeményező Pelz Árpád n. k. plébános.
- Ibafa** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Tóth József postamester. Évi forgalom 4 millió korona.
- Ipacsfa** Alakult 1918-ban. Kezdeményező Tóth Kálmán ev. ref. lelkész. Évi forgalom 3/4 millió korona.
- Kékcsú** Alakult 1921-ben. Kezdeményező Böszger Izso kántor-tanító.
- Kémes** Alakult 1918-ban. Kezdeményező Koncz Antal ref. lelkész. Évi forgalom 1 millió korona.
- Kiscsány-Osro** Alakult 1918-ban. Kezdeményező Zárvony Elek ev. ref. segédlelkész. Évi forgalom 3/4 millió korona.
- Kisharsány** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Bontoczik Árpád. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.
- Kiskozár** Alakult 1914-ben, Dittler Emil tanító kezdeményezésére. A háború kitörése következtében, miután a tagok nagyobb része bevonult, a szövetkezet megnyitása abbamaradt. 1917-ben újra megalakult és megkezdte működését. 1918 októberében a szerb megszállás elvágta a központi, de a közigazgatási és különböző valutájú pénzek okozta nehézség ellenére a vezetőség a szövetkezetet tartotta s a felszabadulás után 1921. év augusztusában életileg adott magáról. Igazgatóság: Dallos János kisp. elnök, Dittler Emil tanító ügyvezető és könyvelő, Gabrin János, Pucher Mátyás és Kis-Péter Mihály kistörtokok. Felügyelő-bizottság: Klöbucharich Nándor körjegyző elnök, Thököli János, ifj. Vörös István, Samu István, Laczci Péter, Kiss János kistörtokok, Hametter Ferenc asztalos és Herr Ferenc Kovács. Évi forgalom 2 millió korona.
- Kisvaszár** Alakult 1920-ban. Kezdeményezők: Gartner Elek plébános és Szvoboda Ferenc körjegyző. Igazgatóság: Gartner Elek plébános, ügyvezető-elnök és könyvelő, ifj. Baumann József, ifj. Beck József, Pittner József kisp. elnök és Flóri György tékési r. k. tanító. Felügyelő-bizottság: Szvoboda Ferenc körjegyző elnök, id. Frauenholz János, Groll György, Frucht Antal, Demert János, Bódog István kisp. elnök és Weil Henrik tékési ág. ev. tanító. Pénztárnok Frucht József kistörtokok. Évi forgalom 1 1/4 millió korona.
- Komló** Alakult 1921-ben. Kezdeményező Hipp Imre. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.
- Körös** Alakult 1917-ben Kezdeményező Bodá Ferenc. Évi forgalom 3/4 millió korona.
- Kövágószöllő;** Alakult 1921-ben. Kezdeményező Vadász Endre körjegyző. Saját mézszárskéze van. Évi forgalom 3 millió korona.
- Lapáncsa** Alakult 1921-ben. Kezdeményező ifj. Leiszter József. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.
- Lothárd** Alakult 1922-ben. Kezdeményező Voluzárits Ferenc.
- Mágocs** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Gabb Lőrinc. Évi forgalom 1 3/4 millió korona.
- Magyaregregy** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Nemes József tanító. Évi forgalom 1 1/4 millió korona.
- Magyarszék** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Ember Péter. Évi forgalom 3 1/4 millió korona.
- Maráza** Alakult 1921-ben. Kezdeményező Baksay József. Évi forgalom 1921-ben 1/2 millió korona.
- Máriakéménd** Alakult 1912-ben, Fűrész József garda kezdeményezésére. A körbejárt szerb megszállás idején a szövetkezet csaknem felszámolt. Felszabadulása után a központ támogatásával és az alapítóké felelősségével a nehézségek elismutak és a bajokat kiheverte. Igazgatóság: Ulrich György elnök, Baumholzer János, Hoggmann György, Nesz Lőrinc, Schleicher Lajos. Felügyelő-bizottság: Bósz Péter, Fauszt Adam, Fauszt Fülöp, Fauszt
- Henrik, Gerner János, idé. Rerner Bálint, Kolpoh Andrács, Kolpoh György, Fikan Gáspár, Kermeszauer János, Schleicher József és Wágner Mátyás. Évi forgalom 4 millió korona.
- Matty** Alakult 1918-ban. Kezdeményező Melegh Dezső.
- Mecsekjános;** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Wohlmann József garda. Évi forgalom 1/2 millió korona.
- Mekényes** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Henél Sándor jegyző. Évi forgalom 2 1/4 millió korona.
- Nagyárpád** Alakult 1921-ben. Kezdeményező Folber Aladár szöv. elnök.
- Nagybicsérd** Alakult 1921-ben. Kezdeményező Horváth József tanító. Évi forgalom 1 1/4 millió korona.
- Nagyharsány** Alakult 1918-ban, Csökölyi József, Éltető Ferenc és Vizslai Sándor kezdeményezésére. A szerb megszállás alatt állt volt forgalom, felszabadulása után a szövetkezet fellendült. Az igazgatóság elnöke Szekeres József kiszgáza. Ügyvezető Benkó Kálmán ny. áll. tanító. Pénztárnok Vizslai Sándor kiszgáza. Évi forgalom 1921-ben 1/2 millió korona.
- Nagyarád** (Sátorhely). Alakult 1922-ben. A szövetkezet a megszállt békéi fohéregi uradalom központi vezetőségének kezdeményezésére alakult, tagjai az uradalom alkalmazottjai. Igazgatóság: Stettner Pál főszámgazgató elnök, idé. Nottny István ny. urad. felügyelő ügyvezető, Radics Ferenc főtanító, Scheider Rudolf intéző elnök, Oberts Lajos igazgató-tanító, Kozaracs Vince kovácsmester, Fogel Henrich garda, Bircsák Vince hajdu, Csankó Lajos tehénész. Felügyelő-bizottság: ifj. Nottny István igazgatói titkár, Hamberger Jakab urad. könyvelő, Zitterbarth István revizor, Klibeant Antal garda, Pentz Adam főzökész, Heller Antal kocsis, Pap János főfőnök, Marcsa István hajdu, Csankó József folyamár, Vida Péter urad. könyvelő, Wolf Mátyás kocsis, Berger Ignác béres, Schmidt Antal kocsis, Asztalos Károly lakatos és Tury Imre bogárnymester. A szövetkezet könyvelője Gruber János uradalmi könyvelő. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.
- Nagypall** Alakult 1921-ben. Igazgatóság: Agg János elnök, Kungl Ferenc elnök, Stiefel Simon, Vinkler Gáspár és Sniedling Antal. Felügyelő-bizottság: Baumholzer Péter, Buszauer Károly, Elbringer Ferenc, Gerner József, Gerner Ignác és Straub Kristóf. Könyvelő Háttmann Márton tanító. Pénztárnok Tompek Ferenc. Évi forgalom 2 1/4 millió korona.
- Nagyotfalu** Alakult 1922-ben, Toldy Ferenc tanító, Dani István birtokos és Szűcs János birtokos kezdeményezésére. Igazgatóság: Püspöki Sándor, Dani István, Szűcs János, Salgó Sándor, Vastagh István és Toldy Ferenc ügyvezető. Felügyelő-bizottsági elnök Nb. Konyhás István. Évi forgalom 1/2 millió korona.
- Németmárok** Alakult 1921-ben. Kezdeményező Halász János tanító. Évi forgalom 1 1/4 millió korona.
- Óld** Alakult 1918-ban. Kezdeményező K. Nagy József ref. lelkész. Évi forgalom 1921-ben 150 ezer korona.
- Pécs** Alakult 1922-ben. A mozgalom még a szerb megszállás idején indult meg a legnagyobb titokban. Gosztovyi Gyula kormánybiztos-főispán és Légrady Ferenc, a keresztény szocialista párt főtitkára kezdeményezésére. Felszabadulása után a város minden társadalmi rétege belépett a szövetkezetbe. A szövetkezet elnöke Gosztovyi Gyula nyug. kuriai bíró, ügyvéd. Négy hónapi forgalma több mint 15 millió korona.
- Pécsaranyos** Alakult 1922-ben, Vér Mihály birtokos, gazdaköri elnök kezdeményezésére, aki jelenleg a szövetkezet elnöke. Felügyelő-bizottsági elnök Kovács János birtokos, pénztárnok Bagoly József birtokos, könyvelő Jansek Lajos tanító. Évi forgalom 3/4 millió korona.
- Pellérd** Alakult 1921-ben. Kezdeményező Buszaki Imre róm. kath. plébános. Évi forgalom 3 millió korona.
- Ráczkozár** Alakult 1911-ben. Kezdeményező Bene Kálmán körjegyző. Évi forgalom 1921-ben 1 1/4 millió korona.

Ráczpetre Alakult 1921-ben. Kezdeményező Liebelt Ferenc róm. kath. plébános.

Ráczváros Alakult 1921-ben. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Rádfalva Alakult 1921-ben. Kamu József tanító, Harasztói József és P. Pancsó János kezdeményezésére. Igazgatóság: Kamu József elnök, P. Pancsó János szóc. könyvelő, Harasztói József szóc. pénztárnok; Bíró János és Geri János kisbirtokosok. Felügyelő-bizottság: Mihó Lajos elnök, Csoport József, Dömös Sándor, Pancsó János, Tóth Sámuel, Turbék Antal és Benke Péter kisbirtokosok.

Rozsafa Alakult 1921-ben. Kezdeményező Simon Lajos ref. lelkész. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.

Sásd Alakult 1920-ban, Bognár Gyula szőlőgábró, Bálint István főjegyző, Szűcs József esperes-plébános és Preller Nándor iparos kezdeményezésére. 1921-ben saját házába költöztek át a szövetkezet. Igazgatóság: Szűcs József elnök, Orbán József ügyvezető, Fallér János, Vincze Márton, Kenédy József, Pintér István, Szeifler József, László János, Szőke József, Bodó László, Forray Valér, Preller Nándor, Lakatos Zsigmond és Sebők Zsigmond. Felügyelő-bizottság: Bálint István elnök, Véber Mihály, Pintér János, Tringer Adám és Mezey Béla. Évi forgalom 8 millió korona.

Sellye Alakult 1921. Kezdeményezők: Nagy Zsigmond és Schneider Ferenc. Vezetőség: Bodonyi Nándor isk. ig. elnök, Pápe László tdkp. ig. alelnök, Csapó Sándor, Morvay Dezso, Kratovcl István, Bíró Lajos, Takács Lajos, Szabó Ferenc, Brunner Gyula, Vécsey János, Csurgay György, Baláz Pál, Gécz Sámuel, Kiss Géza, Dr. Derlik Imre. Forgalma 1922-ben 20 millió korona.

Siklós Alakult 1917-ben, Horváth Lajos, Mayer János, Schweipert Lőrinc, Böbl Nándor, Vöröss László kezdeményezésére. 1918 júniusában nyílt meg a szövetkezet, néhány hónap múlva a szerb megszállás következtében a központtól elvágva vergődik. 1921 augusztus végén felszabadulván, a központnál jelentkezett és még idejében sikerült a talpraállítást. Igazgatóság: Vadnai Jenő főszoigábró, elnök, Vöröss László polg. isk. tanár, ügyvezető, Bóra László ügyész, Horváth Ferenc járásbírószék tisztviselő, Horváth Lajos iparos, Christof Béla járási szomszéd, Petrovics György iparos, Tunya József és Tapardí János birtokosok. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Siklósnagyfalu Alakult 1918-ban. Kezdeményező Nagy Akos ref. lelkész. Évi forgalom 1921-ben kb. 100 ezer korona.

Somberek Alakult 1921-ben. Igazgatóság: Ridinger György elnök, Szerberling Bálint alelnök, Emmert Péter, Friedrik Adám és Mutschler József, Pénztárnok Müllerlei Ferenc. Könyvelő Bedics Miklós. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Szabadszentkirály Alakult 1921-ben. Kezdeményező Tököli István kisgazda.

Szalatnak Alakult 1920-ban. Kezdeményező Kósa József tanító. Évi forgalom 3/4 millió korona.

Szentiváncs Alakult 1921-ben, Csokonay Péla plébános, szóc. ügyvezető kezdeményezésére.

Szentlőrinc Alakult 1921-ben, Marton Sándor plébános kezdeményezésére. Igazgatóság: Marton Sándor elnök, Honig Aladár alelnök, Riehmer János dr., Sey Pongrácz dr. szóc. ügyész, Krommer Gyula szóc. pénztárnok, ifj. Bócz József, Novák Mihály, Pongrácz András, Máté János, Marton Sándor, Deák Lajos, Pae János, Böröcz Vendel. Felügyelő-bizottság: Csönka János elnök, Szűcs Ernő dr., Czinkó Kornél, Mergl István, Bartha Lajos, Halas Ferenc, Gáti Tóth Ferenc, Balázs János, Jandó János Halas. Könyvelő és ügyvezető Zsinó Ernő. Évi forgalom 5 millió korona.

Szilagy Alakult 1913-ban. Kezdeményező Molnár Tivadar tanító.

Tésény Alakult 1918-ban. Kezdeményező Pál József kisbirtokos. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.

Vajszló Alakult 1918-ban. Kezdeményező Morvay Ferenc. Évi forgalom 5 1/2 millió korona.

Vasárosdombó Alakult 1919-ben. Kezdeményező Bobel János. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.

Véménd Alakult 1921-ben, Gazda Ede körjegyző kezdeményezésére. Igazgatóság: Vilhelm János elnök, Keller Boldizsár h. elnök, Trábert József, Falk György, Friesz János. Pénztárnok Emmert András, Könyvelő Heisz Béla tanító. Felügyelő-bizottság: Kerner Pál elnök, Szélig Antal, Thurek Ferenc, id. Hófi György, Trábert Mennyért, Fridrich József, Till György. Évi forgalom 7 1/2 millió korona.

Virágos Alakult 1921-ben. Kezdeményező Pratsch János tanító. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Vokány Alakult 1921-ben. Kezdeményező Petz Ottó körjegyző. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Zalata Alakult 1921-ben. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.

Zengővárkony Alakult 1921-ben. Kezdeményező Denke Antal tanító. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.

BACS-BODROG VARMEGYE.

Baja Alakult 1918-ban, a bajai Réchenyi-szövetegs kezdeményezésére. A szövetkezet rövid működése után a város a szerbek megszállottak és a szövetkezetet szkeveztmű alá vették. Az 1 évi tartó szkeveztmű alatt 150.000 jugoszláv korona sarcal szűjtötték a szövetkezetet. 1921. év őszén a szerb megszállás alól felszabadulván, rohamos fejlődésnek indult. Alapítóit sokszobosan győzték a forgalom fokozatosan emelkedett. Majd házat vásárolt, abban fiókületet nyílt, ugyanott berendezte megőzadásigéposztályt, melynek a városban három elárusítási helye van. Igazgatóság: Boróczy Kálmán dr. ügyvéd, elnök; Bieber Lajos községi jegyző, ifj. Csátriska Konrád kereskedő, Egri Ferenc, Eszi János, Folkmann János, Gergely Béla, ifj. Neuhinger József és Sámán János földbirtokosok. Kovacs Andor pénzügyintézi tisztviselő, alelnök, Klossy Lajos pénzügyintézi tisztviselő. Elnökhelyettes-ügyvezető Fehérvári Dezso, főpénztárnok Rimler József, könyvelő Bitz Maria. 1922 október 1-éig az árforgalom 21 millió korona.

Felsőcsikéria Alakult 1922-ben.

Herczegszántó Alakult 1912-ben, Makk Géza tanító, a szövetkezet ügyvezető-igazgatójának kezdeményezésére. 1916-ban a szerb megszállás következtében súlyos megpróbáltatásokon ment keresztül a szövetkezet, amelyet csak a verőteljes önfeloldozása mentett meg az elpusztulástól. A felszabadulás első napjaiban megjelent a központi ellenőr és mindent rendben talárván, központi utmutatás szerint fejlődik tovább a szövetkezet. Wildinger Jakab dr. főszentesi tanácsos és Triploszky Gyula főszoigábró egyenként kivessék részüket az irányítási munkájából. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.

Janoshalma Alakult 1919-ben. Kezdeményező Török Ferenc tanító. Évi forgalom 33 millió korona.

Kisszállás Alakult 1920-ban. Kezdeményező Linzer Rezső uradalmi felügyelő. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Madaras Alakult 1918-ban. Kezdeményező Taskovits János dr. segédlelkész. Évi forgalom 4 1/4 millió korona.

Melykut Alakult 1912-ben. Működése kis alapítókéjénél fogva nehézkes. 1916-ban a szerb megszállás következtében a szövetkezet mindenképp hanyatlani kezdett meg elszakították a „Hangya”-központtól. Felszabadulásakor a központ árúkeszletet küldött a szövetkezetnek és azóta lassan, de biztosan terjed mederbe terelődik a forgalom. Évi forgalom 2 3/4 millió korona.

Tataháza Alakult 1921-ben, ifj. Tüske Máté ügyvezető-igazgató kezdeményezésére. Évi forgalom 2 millió korona.

Tómpa A szerb megszállás alatt, mint Szabadka városának egyik tanácsigópnója, arra szorítottok, hogy saját természetén a városban elárúsitotta és a központi pénztár beviszárólt. 1921 augusztusában, midőn a szerb megszállás alól felszabadult, a városba bejárni nem lehetett s a több mint 10.000 főny felgyasztó közönség üzletik híjján batyuosoktól uszóra aron volt kénytelen vásárolni. Miután a lakosság közel 25 kilométernyire fekszik, a tanayválat vezet ferháti égen különösen Mészáros Béla r. k. lelkész buszoklódot

a Szövetkezet elterelése érdekében, amely 2 hétre a szorb megszállás alól való felszabadulás után, szeptember havában megies alakult. Igazgatója: Mészáros Béla lelkész elnök, Winkler Lénárd keletibai plébános, Csernetics István, Csernetics Mátyás gazdálkodók és Patocska István asztalosmester. Felügyelő-bizottság: Varga Antal elnök, Jakab György, Vajzer András, Fischer Mihály, Horvát A. Gábor, Horvát A. Dániel, Horvát A. Simon, Csepcsik Gyula, Sztárek József, Rambola István, Kovács Antal, Kovács János, Sztanik Simon, Pásztor József és Juhasz Ferenc. Évi forgalom 35 millió korona.

Tompa Kelebia. Alakult 1921-ben. Kezdeményező Karvay János főmérnök. Évi forgalom 8 millió korona.

BEREG VARMEGYE.

Barabás Alakult 1910-ben. Alacs Dániel és Vágó György ref. tanítók kezdeményezésére. házuat a tagok maguk építették fel. Évi forgalom 4 millió korona.

Beregjáróc Alakult 1916-ban. Évi forgalom 1921-ben 1/2 millió korona.

Beregsurány Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.

Csaroda Alakult 1918-ban, Lánzy József ref. esperes, Buzinky Ferenc földbírtokos, Csatóry Deszö tákos ref. lelkész, Király Ignác kisgazda és Cserpes Károly kovácmester kezdeményezésére. A cseh megszállás következtében a szövetkezet nem kezdette meg működését. 1919. év végén a község felszabadulása, a megye székhelyéről Beregszászból kimenekült összes hatóságok a községben telepedtek le. Ekkor dr. Kovács Lajos szolgabíró, Radics János vármegyei kórházi gondnok szorgalmazta a szövetkezet megnyitását, melynek vezetést utóbbi elvállalta. A szövetkezet 1920 februárjában megszűnt. Igazgatója: Lánzy József elnök, Orosz Sándor, Kokas Vilmos. Felügyelő-bizottság: Buzinky Ferenc elnök, Kokas József, Kokas Sándor, idb. Nagy Sándor, Kulcsár Lajos és Bedő Pál. Ügyvezető-könyvelő Szász Jenő. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Gelénes Alakult 1921-ben. Kezdeményező Veress Gáspár földbírtokos. Évi forgalom 1 millió korona.

Gergelyi-Ugornya Alakult 1920-ban, Csoknyai Bertalan ügyvezető-igazgató és Rácz Jenő ref. lelkész kezdeményezésére. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Gulács Alakult 1919-ben. Kezdeményező Csatóry Gerzson. Évi forgalom 3 millió korona.

Jánd Alakult 1920-ban. Igazgatója: Toldy Gyula elnök, Horváth Gábor tanító könyvelő, Simon Károly, Kólcsey Menyhért, Kalmár József kisbirtokosok. Fazekas Ferenc igazgató felügyelő-bizottság elnöke. Pénztárnok Mándy István. Évi forgalom 3 millió korona.

Márok és Márokpapi Alakult 1920-ban. Kezdeményező Koncz Bertalan. Évi forgalom 2 millió korona.

Mátyus Alakult 1920-ban. Kezdeményező Szabó Bertalan ev. ref. lelkész. Évi forgalom 1921-ben 1/3 millió korona.

Nagylyón Alakult 1906-ban. Saját háza van. Igazgatója: Laczó András elnök, Szigeti Mihály, Elbert József, Iszak András és Petó István földművesek. Felügyelő-bizottság: Laczó Sándor elnök, Biro István, A. Borbély János, O. Borbély János, Petó János földművesek, Dancs András pénztárnok. Ügyvezető-könyvelő Bán Ernő ref. kántor-tanító. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.

Tarpa Alakult 1917-ben. Kezdeményező Szabó Benjamin. Évi forgalom 9 millió korona.

Tiszaadony Alakult 1920-ban. Kezdeményező Csatóry Zoltán ev. ref. segédlelkész. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.

Tiszakereszény Alakult 1920-ban. Kezdeményező Szászhegyesi Lajos körjegyző. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.

Tiszaszalka Alakult 1918-ban. Előbb a csehek, majd a románok, majd ismét a csehek fenhatósága alá került és csak a szövetkezeti vezetők zsvórtános kitérője mentette meg a szövetkezetet az elpusztulástól. A szövetkezet kihelyezve a megszállók garádköltségeit, forgalma naponta emelkedik úgy, hogy mostani hal forgalma 4-500.000 korona. Szövetkezeti ügyvezető Reho Gyula. Évi forgalom 1922-ben 3 1/2 millió korona.

Vámosatya Alakult 1917-ben. Kezdeményező Lázár Sándor tanító. Évi forgalom 1 millió korona.

Vasárosnamény Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Tóth Mihály és Kántor József. Évi forgalom 9 millió korona.

BÉKÉS VARMEGYE.

Békés Alakult 1915-ben, dr. Hajnal József orvos, Nagy Lajos r. k. tanító és Juhasz János hitelszövetkezet könyvelő kezdeményezésére. A forgalom állandó növekedése ügyvezető-igazgatói állást tett szükségessé, melyre Uferbach Béla megvalasztják. Dacára a román megszállásnak, a vezetőség kitartó és céltudatos irányításával vesztéséig kihelyezte és a forgalom napról-napra emelkedik. Igazgatója: Dr. Hajnal József elnök, Körber Tivadar alelnök, Uferbach Béla ügyvezető, Domokos Gábor, Morvay Mihály. Felügyelő-bizottság: Farkas Gyula elnök, Hents Antal, Róth Antal, Róth Antal, Sajti Lajos. Könyvezető Nagy Lajos. Évi forgalom 1921-ben 4 1/2 millió korona.

Békéscsaba Kisgazdák. Alakult 1918-ban, Kovács János tanító kezdeményezésére. 1919-ben a termelő és értékesítő üzletág felvétele céljából a vasutállomás mellett tárházakat és irodapülöket épít és a telepet iparvágánnyal szereli fel. Üzletkötőbe vonja a gabonafélék, termények és ölelmények adás-vételét, gépraktárt, tűzifa, szén, mész, cement, graptit, csiálattal nagyban és kicsinyben való adás-vételét, valamint a gyógynövény gyűjtését. 1920-ban fölérték a tárhelyi a város legforgalmasabb tere. 1921-ben felállítja az első, 1922-ben a második fióküzletet. Igazgatója: Zsirik András elnök, Szászák Ádám alelnök, Kovács Mihály. Felügyelő-bizottság elnök Kovács János. Ügyvez. dr. Uhrin László. Ügyvezető-igazgató Kovács Lajos. A szövetkezet megnyitása óta alapították sokszorosan felemelt. Évi forgalom 47 millió korona.

Békéscsaba Hangya. Alakult 1918-ban. Kezdeményező dr. Siller Vilmos. Évi forgalom 9 millió korona.

Békéscsaba Nagygerendás. Alakult 1917-ben, Fehér Imre r. k. lelkész kezdeményezésére. Igazgatója: Lavatka József elnök, Hellényi János, Eke István, Kvasz György, Lonovits János és Urbán Pál. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Békéscsaba Dobozmeyer. Alakult 1919-ben. Kezdeményező Marik György. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.

Békéssámsón Alakult 1913-ban, Nagy Mihály plébános szövb. elnök és Gáspár István r. k. tanító szövb. könyvelő kezdeményezésére. Rövid fennállása óta több mint 30.000 koronát juttatott jétékony célokra. Évi forgalom 5 1/2 millió korona.

Békésszentandrás Alakult 1915-ben, Pintér Imre kezdeményezésére. 1919-ben saját háza épült. Igazgatója: dr. Dravay Lajos r. k. ev. epés-plébánosok, c. kanonok elnök, I. Gáspó Imre, Sinka András, Szécsi Albert, Szilágyi Sándor. Felügyelő-bizottság: Ludwigi János tktári ügyvezető elnök, Bagi János, Fazekas J. Ferenc, A. Gáspó Imre, Gáspó János, Hajas Lajos, Karsay Mihály, Kiss J. Mihály, Koszák A. János. Ügyvezető-könyvelő Kiss Ferenc r. k. tanító, Pénztárnok Loránt Gyula r. k. tanító. Évi forgalom 6 millió korona.

Csorvás Alakult 1916-ban. Kezdeményező Sipos András lelkész. Évi forgalom 1921-ben 4 1/2 millió korona.

Doboz Alakult 1907-ben. Kezdeményező Kukola Mihály. Évi forgalom 1/2 millió korona.

Endrőd Alakult 1920-ban, Szébeni László r. k. tanító és Szabó Gusztáv szövb. malom ügyvezető-igazgató kezdeményezésére. 1922-ben úgy fogókat a községben, egyet pedig Varjaospuszán állított fel. Igazgatója: Pintér J. József kis-

gazda elnök, Szabó Gusztáv szövő, malom ügyvezető-igazgató, Uhrin Imre, Hegedűs István kisgazdák, Reguly János mérnök, Németh János, Farkasitszky György földművelés, Szébeni László tanító és Gyuricza Mihály bogárnármester. Felügyelő-bizottság: Bence Sándor tanító elnök, Hanyecz Gy. János, Hanyecz János, Morkó Mátyas, Hegedűs István kisgazdák, Uhrin János, márt. altiszt, Uhrin István cipész, Szabó Elek asztalos, Tuma Flóris szövő, Tukó Gyula ügyvez. Könyvelő Orbók József tanító. Pénztárnok Uhrin Imre. Évi forgalom 4 millió korona.

Endrőd Kondorostanya. Alakult 1903-ban. Évi forgalom 1921-ben 1 1/4 millió korona.

Endrőd Öregszőlő. Alakult 1907-ben. Évi forgalom 1921-ben 1 1/4 millió korona.

Füzesgyarmat Akasztó-pusztá. Alakult 1920-ban. Kezdeményező Frank Ferenc tisztartó. Évi forgalom 1921-ben 1/2 millió korona.

Füzesgyarmat Busca-telep. Alakult 1905-ben. Évi forgalom 5 millió korona.

Füzesgyarmat Földművelés. Alakult 1906-ban. Kezdeményező Helmeczy Lajos. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.

Füzesgyarmat Központ. Alakult 1916-ban. Kezdeményező Király Gáspár. Évi forgalom 6 millió korona.

Füzesgyarmat Polgárok. Alakult 1908-ban. Igazgatóság: Bötki János elnök, K. Nagy Sándor, Parelí János, Csató Sándor. Ügyvezető-pénztáros Barna Gergely. Felügyelő-bizottság: Orbán Lajos dr. elnök, Kovács Lajos, Agóti Lajos, Fekete Márton, Kovács István és Sz. Nagy Sándor. Évi forgalom 4 1/2 millió korona.

Gádoros Alakult 1917-ben. Kezdeményező Nyiry István. Évi forgalom 3 millió korona.

Gyoma Alakult 1920-ban, Feiler Ernő ág. Ielkész kezdeményezésére. 1921-ben saját házába költözik a szövetkezet. 3 fiókja van. Évi forgalom 20 millió korona.

Gyula Alakult 1920-ban, Jantsovits Emil dr. ügyvéd kezdeményezésére. Az 1921-es olcsóság hullám majdhogya felszámolásra kényszerítette a szövetkezetet, azonban a központ támogatása és utmutatása segítségével a szövetkezet máhmar kivehető. 1922-ben hűközléssel állított fel. Igazgatóság: Jantsovits Emil dr. ügyvéd elnök, Méry Gyula gimn. tanár alelnök, szövő, pénztárnok. Szentirmay Mihály áll. tanító ügyvezető-igazgató, Dunder Ferenc r. k. tanító, Zimmer József r. k. kántor-tanító, K. Schriffert József, Csomós István, Kempf Mátyas birtokosok és Csizsar Mihály cipész. Felügyelő-bizottság: Frimósy Károly dr. ügyvéd elnök, L. Kovács János, Sal József birtokosok, Larkó Gábor városi tanácsos, Biró György cizmadia, Balogh János rejt. tanító. Évi forgalom 6 millió korona.

Gyulai vári Alakult 1900-ban. Kezdeményező Lindenberger Károly. Évi forgalom 5 1/2 millió korona.

Kétegyháza Alakult 1917-ben. Kezdeményező Kádas Ferenc. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.

Kondoros Alakult 1909-ben. Évi forgalom 16 millió korona.

Körösladány Alakult 1909-ben, Szegelczik Gábor és Rozsa János kezdeményezésére, akik jelenleg is tagok. Igazgatósági elnök Horváth Gyula főgyűző. Felügyelő-bizottság: Orbók Sztaneko Géza tanító. Könyvelő Rupcsó Károly. Évi forgalom 12 millió korona.

Köröstarcsa Alakult 1903-ban, Penehazy Ferenc községi főgyűző kezdeményezésére; egy fiókja is van. A megszállás idején egy évig el volt zárva a központ és ki volt szolgáltatva idegen cégek kapzsiságának. A megszállás alól felszabadulván, nagy fejlődésnek indult a szövetkezet, ami a vezetés céltudatos munkájának köszönhető. Igazgatóság: Fehér László elnök, Battizy Ferenc, Ladányi László, Puskás Károly. Felügyelő-bizottság: Tóth Pál elnök, Gyaraki László, Gyaraki Antal, Szőke Imre, Szabó M. Sándor, Kis Sándor, Bokor Sándor, Gál Sándor és Tóth Gergely szövő. Pénztárnok. Könyvelő Vigh István községi íktató. Évi forgalom 6 millió korona.

Mezőberény I. Alakult 1909-ben, Jeszenszky Károly rejt. Ielkész kezdeményezésére. Igazgatóság: Jeszenszky Károly elnök, Hegedűs Béla dr., Molnár Károly, Mózes András, pénztárnok Jarosi János, Biskup Ferenc ügyvezető és Molnár János könyvelő. Molnár András, Pilisi Márton, Kovácski Adám és Adamik János. Felügyelő-bizottság: Stefanovics Pál elnök, Gazda András, Práth Márton, Majdán János, Lehoczky György, Tóth Pál, Szokolai Pál és Flávecz Mihály. Évi forgalom 5 1/2 millió korona.

Mezőberény Hanga. Alakult 1917-ben. Évi forgalom 1921-ben 2 3/4 millió korona.

Mezőberény Központ. Alakult 1913-ban. Kezdeményező Ifj. Ledig József. Évi forgalom 7 1/4 millió kor.

Nagyszénás Alakult 1904-ben. Kezdeményező Megyik János gazda. Évi forgalom 1921-ben 2 millió k.

Ókigyós Alakult 1903-ban, gróf Wenckheim Frigyes kezdeményezésére. 1906-ban fiókot állít fel. Igazgatóság: Gramling, Alajos urad. főosztályfőnök elnök, Bokta István kántyi-felügyelő ügyvezető-alelnök, Karsczy István főszámvévo, Zsapka István és Sztany Odón elnök, Peyerl Géza főkerítés pénztárnok, Blaustein Lipót uradalmi kulcsár könyvelő. Felügyelő-bizottság: Bokros István urad. alelnök, Körmendy József kormánybíró, Ruff Deszö szaktákos, Kálmán András és Onadi György igazgató, Szilágyi György főfőgépész, Novotny József kovács, Behán András és Nagy András gazdák, ill. Petrovszky János kriptár. Évi forgalom 5 1/4 millió korona.

Orosháza Alakult 1920-ban, Tóth Sándor iparos kezdeményezésére. A szövetkezet üzletereke vette a mezőgazdasági géparuk értékesítést, valamint a termények bizonyáni értékesítést is. 1922-ben Gyopárhalman fiókot állított fel. Igazgatóság: Bikácsy Antal és Csákos György képviselő elnök, Baranyai Kálmán közs. bíró, Horváth Kálmán rejt. Ielkész, Kovács Andor f. eszeres, Molnár János r. k. eszeres, Torkos Kálmán közs. főgyűző. Felügyelő-bizottság: Tobakh István dr. ügyvéd elnök, Buba István tak. pénztári főintézmény, Balazs Béla polg. isk. tanár, Bella Sándor, Farkas Antal és Jankó László alközpont. Igazgatóság: Pál ev. tanító, Juhász Balázs polg. isk. tanár, Krajcsovics József cizmadia-mester, Tóth Ferenc kántor-tanító, Szössy Gyula szabó, Vörös Imre kispárt. szövő. titkár, szövetkezet 1923 Borscsizky Deszö dr. Évi forgalom 32 millió korona.

Orosháza Monor. Alakult 1918-ban, Balassa János áll. tanító kezdeményezésére. A forradalom és a román megszállás miatt a szövetkezet csak 1920 közepén kezdte meg működését. Igazgatóság: Balassa János elnök, Kun József, Kiss Ferenc, Varga Antal és Beak Mihály szövő. Pénztárnok. Felügyelő-bizottság: Horváth István elnök, Horváth Mihály, Kocsomdy József és Rajky András. Évi forgalom 2 1/4 millió korona.

Ócsöd Alakult 1905-ben, Molnár Benedek és Akócsy Sándor kezdeményezésére. 1908-ban a szövetkezet saját házába költözik. Az 1918-ban a román megszállások szüneteltetett igen érzékeny kárt a szövetkezet kivehető, úgy, hogy most tekintélyes összegű tartalékkal rendelkezik. Igazgatóság: Szűcs Antal elnök, Barany István ügyvezető, Nagy Elek, Akócsy Sándor, Daróczy Sándor, K. Tóth Sándor pénztárnok és Várady Ferenc könyvelő. Felügyelő-bizottság: Tóth László elnök, Solfaly Ferenc, Nagy Károly, Csekő Lajos, Molnár Benedek és Révész László. Évi forgalom 1921-ben 2 3/4 millió korona.

Szarvas VII. tanjai. Alakult 1907-ben. Kezdeményező Falusi Pál ág. ev. tanító. Évi forgalom 4 3/4 millió korona.

Szarvas községi. Alakult 1916-ban, Mendöl Lajos főgimn. tanár, Ielkész kezdeményezésére. 1 fiókja van. Igazgatóság: Mendöl Lajos elnök, Baratos Pál, Fapp István, Raskó Kálmán, Fabriczy György, Csibula János, Komár György, Pribelszky Pál és Litauzsky György. Felügyelő-bizottság: Tömörkényi Deszö elnök, Csinokczy György, Fehér József, Kolló Gusztáv, Gál Ferenc, Szerka Mihály és Rátz Pál. Évi forgalom 19 millió korona.

Szeghalom Alakult 1905-ben, Nagy Sándor községi bíró kezdeményezésére. 1910-ben saját házába költözködött. Igazgatóság: Kuvendy Béla elnök, B. Nagy János, Kapas Károly, K. Kiss Mihály, Nagy Miklós, Kovács Ferenc pénztárnok és Ambrus Lajos ügyvezető. Tuzifa és kovács-szén raktára van. Ugyiszintén mezőgazdasági gépekkel látja el tagjait. Évi forgalom 4 millió korona.

Szentetornya Alakult 1904-ben. Podhradsky Károly felkés kezdeményezésére. A község tanyarendszere, szétszórtsága szükségessé tette a fiók létesítését, melyet 1909-ben meg is nyitott. 1904-ben házat vásárolt, melyet üzleti célra kibővítt, táncteremmel, jégveremmel és tekepályával lát el. 1909-ben a fiók részére is házat vásárolt. Igazgatóság: Cserrák Elemér ev. felkész. elnök, Szepkényi Emil, Arvai György, Boró Antal. Felügyelő-bizottság: Császár György elnök, Csizmadia Sándor, Horváth János, Kovács József, Lovci Mihály és Vass Pál. Évi forgalom 8 millió kor.

Tótkomlós Alakult 1901-ben, Németh Kálmán jegyző és Antal István kezdeményezésére. 1911-ben saját házba költözködik és faterlepet létesít. 1913-ban bővíttette a Komló-szállodát. A román megszállás alatt évi veszteségét könnyen kiheverte. 1921-ben fiókot állított fel. Igazgatóság: Szokolai Pál elnök, Asztalos András alelnök, Mátai Zoltán György, Gyurkovits György, Varga Pál, Schrankó György, Franciszty András. Felügyelő-bizottság: Lehoczyk Pál elnök, Molnár Pál, Lóczy András, Oravecz János, Lopusny György könyvelő, Lehoczyk György pénztárnok. Évi forgalom 47/8 millió kor.

Ujkigyós Alakult 1917-ben. A forradalom és a majd egy évi oltás megszállás fejlődésében kissé visszavetette, de felszabadulás után nagy fejlődésnek indult. Ügyvezető-igazgató Szolomayer Jakab. Átlagosan havonta 2 millió korona.

Vészto Alakult 1902-ben. Kezdeményező Rábay Imre birtokos. Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.

BIHAR VARMEGYE.

Almosd Alakult 1911-ben, Balogh Elemér földbírtokos kezdeményezésére. 1917-ben az eddig bérelt házat megvásárolta. Igazgatóság: Székelylőyi Béla ref. felkész. Somogyi Gábor ny. ref. tanító, Bihar József földbírtokos és Lakatos József kisbírtokos. Évi forgalom 5 millió korona.

Ártánd Alakult 1907-ben Kezdeményező Zsigmond Ferenc ref. felkész. Évi forgalom 2¹/₂ millió korona.

Bagamér Alakult 1908-ban. Kezdeményező Molnár Antal ref. tanító. Évi forgalom 1921-ben 1¹/₂ millió kor.

Bakonszeg Alakult 1918-ban. Kezdeményező Pelbárt József földműves. Évi forgalom 3¹/₂ millió korona.

Báránd Alakult 1911-ben, Szabo József ref. felkész kezdeményezésére, kit az 1922. évi közigyelés örökös tb. elnöké választott. Igazgatóság: Tarsicska Demeter elnök, Kiss Mihály, Nyéki Imre, N. Varga Benjamin és Bodnár Lajos. Pénztárnok Gulyás Miklós, könyvelő Raffaj Lajos tanító. Évi forgalom 7 millió korona.

Bedő Alakult 1907-ben. Kezdeményező Fekete György jegyző. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Berekböszörmény Alakult 1905-ben, Méhes József és Horváth János kezdeményezésére. 1912-ben szövetkezeti házat építettek, melyben az üzleti helyiségek kivül raktárak és üzletvezetői lakások is vannak. A szövetkezet könyvelője Varga Sándor. — Évi forgalom 1921-ben 4 millió korona.

Berettyószentmárton Alakult 1917-ben. Kezdeményező Kiss Antal ref. felkész. Évi forgalom 1¹/₂ millió korona.

Berettyóújfalú Alakult 1912-ben, Zsigovits József jegyző kezdeményezésére. 1920-ban üzleti helyiségeket örökösön megveszté, melyhez 1921-ben modern és tágas raktárhelyiséget épít. Évi forgalom 10 millió korona.

Biharkeresztes Alakult 1908-ban. Évi forgalom 1921-ben 1¹/₂ millió korona.

Biharnagybajom Alakult 1913-ban. Kezdeményező Jeney Zsigmond. Évi forgalom 1921-ben 6 millió korona.

Biharosújfalú Alakult 1912-ben. Kezdeményező Erdős Desző állatorvos. Évi forgalom 3¹/₂ millió korona.

Biharugra Alakult 1903-ban. Kezdeményező Kovács Ferenc. Évi forgalom 6 millió korona.

Boit Alakult 1905-ben. Kezdeményező Mártha János földbírtokos. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Csökmő Alakult 1904-ben. Évi forgalom 4¹/₂ millió korona.

Darusháza Alakult 1920-ban. Igazgatóság: Baljai Aladár, Bujdosó József szövő, könyvelő, Oláh Antal, Berde Demeter pénztárnok és Ballku Imre. Felügyelő-bizottság: L. Harangi Lajos elnök, L. Harangi József, Bagosi Gábor, B. Bagosi Lajos, J. Bagosi Antal, Horváth Sándor, Szőnyi Mihály. Évi forgalom 1 millió korona.

Darvas Alakult 1905-ben. Kezdeményező a Hitelszövetkezet. Évi forgalom 2 millió korona.

Derecske Alakult 1913-ban, Szabó Lajos ref. kántor kezdeményezésére. 1920-ban házat vásárolt. Igazgatóság: Vadon Béla ref. felkész. elnök, Barta Ferenc közs. főjegyző, Szabó Károly közs. jegyző, Nagy Imre ipartestületi elnök, Borcsók Sándor, Takács Sándor és Cseh Sándor kisbírtokosok. Felügyelő-bizottság: Szabó József ref. tanító elnök, Bence Péter ref. ig. tanító, Molnár János ref. tanító, Kiss Zsigmond szabóteremtő, Csató József, Nagy Imre, Tóth Sándor, Zákány József, Csizmadia József és Porokláb András kisbírtokosok. Ügyvezető Lénárt István ref. tanító, könyvelő Milotay Lajos ref. tanító, pénztáros Csizmadia Lajos rendőrbírtos. Évi forgalom 10 millió korona.

Furta Alakult 1903-ban. Kezdeményező Juhasz Imre főbírt. Évi forgalom 1921-ben 1¹/₂ millió korona.

Gáborján Alakult 1905-ben, Töröss László dr. orvos és Miskolczy László ref. felkész kezdeményezésére. 1909-ben telket vásárolt, 1912-ben megveszté a bérbé birt házat és 1914-ben a megvásárolt helyeken egy modern szövetkezeti házat épített. Igazgatóság: Miskolczy László elnök, Kálmánchey Gábor könyvelő, K. Szabó Sándor pénztárnok, Nagy Pál, Gombos András, Cs. Barta Sándor. Felügyelő-bizottság: Szántó Dávid, K. Szántó Sándor, Gyarmati Ferenc, Sz. Gombos Lajos, Sz. Gombos Gyula és K. Barta Károly. Évi forgalom 3¹/₂ millió korona.

Geszt Alakult 1905-ben. Kezdeményező ifj. Tárnok János. Évi forgalom 1921-ben 1¹/₂ millió korona.

Hajdubagos Alakult 1910-ben, Szabó Vince kezdeményezésére. A szövetkezet közs. viszontagságon keresztül menő, ma már a biztos fejlődés útján van, melyet a szövetkezet első vezetőinek céltudatos és erőteljes munkásságának köszönhet. Saját házában a szövetkezet ületlen kívül melléktelepiségekkel, raktárakkal működik. Évi forgalom 6 millió korona.

Hencida Alakult 1905-ben. 1910-ben saját házába költözk. Igazgatóság: Veress Bálint elnök, Hajdu Lajos h. elnök, N. Horváth Sándor, Adány Imre, Koszorus Károly. Felügyelő-bizottság: Benedek Lajos elnök, id. M. Szabó Mihály, id. Oldal János, Adány Sándor, N. Tóth János, Balázs Zsigmond, K. Horváth Imre, H. Szabó Zsigmond és ifj. Oldal János. Könyvelő Horváth Zsigmond, pénztárnok Ó. Szabó Lajos. Évi forgalom 6¹/₂ millió korona.

Iloszapályi Alakult 1904-ben, Imrik Sándor Zoltán főbírt. kath. felkész kezdeményezésére. 1910-ben két épületet emel a szövetkezet céljaira. Nagy bor- és hordókészlettel rendelkezik. Igazgatóság: ifj. Szűcs Imre elnök, Marádi Mihály, Miklós Pál, Rakodits Ferenc. Felügyelő-bizottság: Farago András elnök, Kiss József, Kerek Gábor, Cseh József, Takács András, Kiss Imre, Hajzer Antal, Uveges József. Ügyvezető-igazgató Szabó Béla kántor-pénztárnok. A szövetkezet forgalma napról-napra emelkedik. 1921-ben 2¹/₂ millió, 1922. év első felében 2 millió, júliusban 1 millió, augusztusban 1¹/₂ millió koronát forgalmazott.

Kismarja Alakult 1904-ben. 1909-ben saját házába költözk. Igazgatóság: Sz. Kiss István elnök, Tóth Gábor, Sz. Nagy Károly, Varga András és ifj. S. Janó István. Felügyelő-bizottság: Podor Gyula községi főjegyző elnök, Kovács József, Cs. Janó Lajos, id. S. Janó István, G. Kiss Gyula, Csutoros Károly és Varga Ferenc. Könyvelő Farkas Kálmán. Évi forgalom 7¹/₂ millió korona.

Kokad Alakult 1908-ban, Mikó József ref. tanító kezdeményezésére. Igazgatóság: Bodor Pál ref. felkész ügyvivő-igazgató és könyvelő, Nagy Károly, Péter Gyula, Simon Károly és Holló Antal kisbírtokosok. Felügyelő-bizottság: Schubert Tódor elnök, Biró Vince, Újvárosi Imre, Karcsa Imre, Kovács Kálmán, Nagy József, Kallai Sándor és Hevesi József. Pénztárnok Walner Ferenc ref. tanító. Évi forgalom 2 millió korona.

Komádi Alakult 1907-ben. Évi forgalom 9 millió korona.

Konyár Alakult 1906-ban. Igazgatóság: Bakó Mihály községi főjegyző elnök, Dienes Károly, Fajzi Károly, Fajzi Mihály, Füzessy Ferenc. Felügyelő-bizottság: V. Szalai Gábor rektorantit elnök, Dienes Lajos, Dienes József, Nagy Lajos, Nagy István, Hajnal Imre, Nyíri József, Tripsó Antal, Major István. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Körösnagyvarsány Alakult 1908-ban, a hitelesítve-kezelt kezdeményezésére. 1909-ben saját házába költözik. 1911-ben a szövetkezet céljainak meg-
felelően átépíti. Évi forgalom 4 millió korona.

Körösszakal Alakult 1921-ben. Kezdeményező Bagdi Gyula jegyző. Évi forgalmáról adat nincs.

Körösszegapáti Alakult 1907-ben. 1917-ben ületi helyi-
ségét vásárol. Igazgatóság: Tarsoly Lajos elnök, Madarász Lajos penztárnok, Pápa János, Gyöngyi Lajos és Szűcs Sándor. Felügyelő-bizottság: Hevesi Antal községi bíró elnök, Angi Lajos ref. kántor-tanító ügyvezető-könyvelő, Madarász Lajos penztárnok. Évi forgalom 3 1/4 millió korona.

Kötegyán Alakult 1903-ban. Évi forgalom 6 1/2 millió korona.

Magyarharomorog Alakult 1908-ban. Kezdeményező Gyórfy János földbírtokos. Évi forgalom 1921-ben 1/2 millió korona.

Mehkerek Alakult 1904-ben. Kezdeményező a községi elő-
járóság. Évi forgalom 6 1/2 millió korona.

Mezőgyán Alakult 1915-ben, Juhász Károly jegyző kezde-
ményezésére. Igazgatóság elnöke Ny. Gyenge Mihály. Évi forgalom 1921-ben 2 1/2 millió korona.

Mézpöteréd Alakult 1918-ban. Szóler Sándor tanító kez-
deményezésére. Igazgatóság: Pák Emil r. k. lelkész elnök és könyvelő, Kormos László r. k. tanító penztárnok, Martiny Sándor, Papp Miklós, Sztáin Elek, Váradi György és Veres János. Felügyelő-bizottság: ifj. Átym János, ifj. Dávid György, G. Lupócz János, Magyarai György, Marján János, Oláh Imre, ifj. Pap János, Szilágyi Ábrahám és Váradi József. Évi forgalom 2 millió korona.

Mezősas Alakult 1918-ban. Kezdeményező Balog Sándor gazda. Évi forgalom 3 millió korona.

Monostorpályi Alakult 1917-ben, Szász Imre ref. lelkész kezdeményezésére. Saját házzal rendel-
kezik. Évi forgalom 5 millió korona.

Nagykeréki Alakult 1905-ben, Berey András főbíró kezde-
ményezésére. Igazgatóság: Nagy Ferenc elnök, Lévy Mihály, Gáspár István, Tóth József és Dózsa Imre. Felügyelő-bizottság: Sipos Imre, Sipos Gyula, Kiss István, ifj. Nagy Sándor, Farkas Zsigmond, Dózsa Lajos és Akos Imre. Évi forgalom 2 millió korona.

Nagyeléta Alakult 1907-ben, Maszaj Péter ref. esperes, Soós József ig.-tanító, Guba József és Barna Péter kisbirtokos kezdeményezésére. Évi forgalom 7 millió korona.

Nagyrabé Alakult 1907-ben, Felfő Gusztáv főjegyző kezde-
ményezésére. Igazgatóság: F. Varga Lajos ref. esp. elnök, Török Ambrus, Parti Sándor, Gendé Lajos, Gyarmati János kisgazdák, Láposy Béla tanító könyvelő, P. Dajka Imre penztárnok. Felügyelő-bizottság: Ori József, Billincsi Sándor, Gyenge Lajos, Kövér József, Deujhá József, Papp Imre kisgazdák. Évi forgalom 5 millió korona.

Ókány Alakult 1902-ben. Kezdeményező Nagy Gergely bir-
tokos. Évi forgalom 5 1/4 millió korona.

Pocsaj Alakult 1908-ban. Évi forgalom 6 1/2 millió korona.

Sáp Alakult 1917-ben. Kezdeményező Bujdosó József ref. tanító. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Sárand Alakult 1912-ben. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Sarkad Alakult 1902-ben, Tóth Lajos kisbirtokos kezde-
ményezésére. 1903-ban házat vásárol, 1907-ben fiók-
üzletet nyit, 1912-ben épületi megjelölés kibővíve, átépíti a szöv. céljaira. Szövetkezeti vendéglőjük van. Évi forgalom 16 millió korona.

Sarkadkeresztúr Alakult 1902-ben. Kezdeményező Kiss Imre kisbirtokos. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.

Sárrétudvari Alakult 1918-ban, Földesi Imre gazdaköri elnök és Vida György ref. kántor-tanító kezde-
ményezésére. Saját házzal rendelkezik. Igazgatóság: Földesi Imre elnök, Kádár Sándor, Madár Lajos, Mile Károly, Tósser Mihály, Csibi István és Szóke Károly. Felügyelő-bizottság: Szóke Lajos, Gál Imre, Szabó Márton, Cs. Kiss Lajos, Kiss Béla, Kóti Károly, László János, Döcséi Sándor és Nyíri Lajos. Könyvelő: Vida György. Évi forgalom 1921-ben 4 1/2 millió korona.

Szentpéterszeg Alakult 1920-ban. Kezdeményező Menner Tibor körjegyző. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Szerep Alakult 1918-ban. Kezdeményező az O. K. H. Évi for-
galom 3 1/2 millió korona.

Tépe Alakult 1912-ben. Kezdeményező Kerégyártó László tanító. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Told Alakult 1922-ben, Bonczos Miklós főbíró és Molnár Gyula kisbirtokos kezdeményezésére. Igazgatóság: Horváth Antal elnök, Bonczos Miklós alelnök, Parragh Dávid könyvelő és Puskár Miklós penztárnok, Molnár Gyula, Lévy Lajos és Tándor József. Felügyelő-bizottság: Kollát David, Bonczos Imre, Molnár Károly és Szilágyi János. Évi for-
galom 1 3/4 millió korona.

Ujiráz Alakult 1916-ban. Kezdeményező Derczy István. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Újlela Alakult 1916-ban, Nagy József tanító, Nagy Ferenc jegyző és Kiss János kezdeményezésére. A szövetkezet a tagok terményeit értékesíti. 1922-ben annyira megerősödött, hogy házat vásárolt. Igazgatóság: Kiss János elnök, Nagy Ferenc ügyvezető-könyvelő, Váry Ferenc, Kiss Benjámin, Balogh Benjámin, Orosz Lajos penztárnok. Felügyelő-bizottság: id. Horváth Kálmán elnök, Tóth József, Dobi István, Oláh József, Pala Károly, Katona János, Kiss Antal, Kurucó Mihály és Németh József. Évi forgalom 3 3/4 millió korona.

Váncsod Alakult 1911-ben. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Vértés Alakult 1910-ben, Futó András ref. lelkész kezde-
ményezésére. 1914-ben saját házába költözik. A tagok terményeinek eladását közvetíti. A szövetkezet elnöke és ügyvezetője Kósa Béla ref. lelkész. Évi forgalom 3 1/4 millió korona.

Zsadány Alakult 1904-ben. Kezdeményező Kereki Béla föld-
műves. Évi forgalom 9 millió korona.

Zsáka Alakult 1918-ban, a jelenlegi ügyvezető-igazgató Barcsay Károly dr. kezdeményezésére. A szövetkezet 1922. évi őszén 25 hadiárért látott el tőkélakkal. Az iskolákban pedig 50 darab jutalmukönyvet és 1000 korona készpénzt osztott szét. A szövetkezet elnöke báró Vay László, alelnök Batta Antal. A község előjáróság részéről Eszenyi László főjegyző és G. Gáll Imre főbíró támogatják a szövetkezetet. Évi forgalom 5 1/2 millió korona.

BORSOD VÁRMEGYE.

Abod Alakult 1919-ben. Kezdeményező Bakos János tanító. Évi forgalom 1 1/4 millió korona.

Alsóabrány Alakult 1904-ben. Kezdeményező Okáli László háztulajdonos. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.

Alsószolca Alakult 1920-ban. Kezdeményező Cziger Sámuel. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Andornak Alakult 1920-ban. Kezdeményező Bartha Béla ev. ref. segédlelkész. Évi forgalom 1 millió korona.

Arló Alakult 1918-ban. Kezdeményező Jéger József r. k. lel-
kész. Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.

Arnót Alakult 1920-ban. Kezdeményező Turóczy Zoltán ev. lelkész. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Ároktő Alakult 1918-ban. Kezdeményező a község polgárai. Évi forgalom 1 millió korona.

- Ralaton** Alakult 1908-ban, Pogonyi Bernát róm. kath. lelkész és Kormos János kezdeményezésére. Szöv. cipész-műhelye van. Elnök Kormos János. Évi forgalom 4 millió korona.
- Banhorvát** Alakult 1904-ben, dr. Hebrony József ügyvéd kezdeményezésére. 1907-ben saját házába költöztek a szövetkezet. 1922-ben kulturális célokra több mint 80.000 koronát adott. Igazgatóság: dr. Hebrony József elnök, Lenkey Gyula ref. lelkész ügyv.-igazgató, Nagy Sámuel, Vass János, Pál István, Zsuponyó Zsigmond, Zsuponyó Lajos és Tóth Lajos. Felügyelő-bizottság: Jobbágy József elnök, F. Haraszti István, Jobbágy János, Győrffy József, Antal Zsigmond, Sr. Pocsik István, Pocsik Lajos és Varga András. Évi forgalom 4 millió korona.
- Bélapátfalva** Alakult 1902-ben, Varrallyay László kántor-tanító kezdeményezésére, ki jelenleg a szövetkezet elnöke. Évi forgalom 7 millió korona.
- Bogács** Alakult 1903-ban, Mohács György kántor-tanító kezdeményezésére. 1907-ben saját házába költözködik át. 1912-ben telket vásárol, hogy arra az eddig már szűknék bizonyult helyiségek helyett nagyobbabszámú szövetkezeti házat építhesse. E tervet azonban a közéleti hátkorus meg-husítottá. Igazgatóság: Halász János községi jegyző elnök, Mohács György ügyvezető-igazgató és könyvelő, Farkas András, Cs. Hegyi József és ifj. Daragó József. Felügyelő-bizottság: id. K. Daragó József, Fodor András, Virágh József, Vigh Sándor, Horozsnyik János és Koczka József. A szövetkezet minden évben nagyobb összeget juttat jétékony célokra. Évi forgalom 3 millió korona.
- Boldva** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Batta Antal föld-birtokos. Évi forgalom 4 1/2 millió korona.
- Borsodivánka** Alakult 1905-ben. Kezdeményező Ficzeré János. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.
- Borsodszemere** Alakult 1900-ban. Évi forgalom 1921-ben 1/4 millió korona.
- Borsodszirák** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Kaczi-vanszky Kálmán. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.
- Bóta** Alakult 1902-ben. Kezdeményező Pók Gyula kántor-tanító. Évi forgalom 2 millió korona.
- Bukkaranyos** Alakult 1920-ban, Kardos György jegyző kezdeményezésére. Igazgatóság: Munkácsi János, Fodor Jenő, Réti Flórenc, Kohányi Gábor és Máté János. Felügyelő-bizottság: Sütty Gábor, Kovács Lajos, Csécsi Sándor, Belső Imre, Kánya János, Kovács Ernő, Erzsők János, Csáti Bertalan és Kerekes István. Könyvelő Kálmán Ilona. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.
- Bükkszerác** Alakult 1913-ban. Kezdeményező Szóják Géza. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.
- Cserépfalu** Alakult 1904-ben, Mízer Lajos és Lajos István tanító kezdeményezésére. Egy fiókkal rendelkezik. Ügyvezető-igazgató: Jakab István elnök. A szövetkezet könyvelője Batta József ref. igazg.-tanító. Évi forgalom 6 millió korona.
- Cserépváralfa** Alakult 1904-ben, Takács József községi bíró, Molnár András és Strenyik Lajos erdőőr kezdeményezésére. 1921-ben saját házába költözik. Igazgatóság: Pongó József elnök, Takács József és Molnár János. Felügyelő-bizottság: Orosz Pál, Takács István, ifj. Telekes András, Kopecsnik József M. Molnár Mihály, M. Molnár István, Németh István, F. Molnár József és Molnár Elek. Könyvelő Tusay Dénes kántor-tanító. Évi forgalom 1 millió korona.
- Csernelly** Alakult 1904-ben. Kezdeményező Nemes Antal r. k. plébános. Évi forgalom 3 1/3 millió korona.
- Debréte** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Tobis József. Évi forgalom 1921-ben 1/3 millió korona.
- Dédes** Alakult 1900-ban. Kezdeményező Kolán János r. k. plébános. Évi forgalom 1921-ben 1/4 millió korona.
- Diósgyőr** Alakult 1917-ben. Évi forgalom 1921-ben 3 1/2 millió korona.
- Ujdiósgyőr** Alakult 1920-ban. Vezetőség: Opholczér Béla vasgyári ig. elnök, Bihary György, ny. felü. alelnök, Hilbert Nándor, Volner Antal, Román Károly, Balogh Imre, Földkel Ferenc, Tomkó János, Schneider Rezső ny. felü., Téli Gyula, Zahony János, Kovács Pál, Linckes Károly. 1922-iki forgalma 15 millió korona.
- Disznósd** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Nyizyanszky József tanító. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.
- Disznóshorvát** Alakult 1904-ben, Barna Gyula ref. lelkész kezdeményezésére. A szövetkezet saját házzal rendelkezik. Igazgatóság: Mellett-Barna Gyula ref. lelkész elnök, Kis Varga András, Kis Varga Gyula és Veres András. Felügyelő-bizottság: Dányi István, Benkő János, Gaál István, Kalinka István, Szarka Sámuel, B. Varga Béla, H. Varga István. Pénztárnok Kovács István, könyvelő M. Barna Gyula. Évi forgalmáról adat még nincs.
- Domaháza** Alakult 1913-ban. Kezdeményező Lipták Gyula tanító. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.
- Dövény** Alakult 1921-ben. Évi forgalom 1921-ben 1/3 millió korona.
- Edelény** Alakult 1900-ban, Berzevics György kezdeményezésére. Csakhamar házat vásárolván, rövid idő alatt a szövetkezet céljának megfelelően átépítette. Igazgatóság: Durdon János elnök, Tóth István r. k. lelkész, Kis Benedek János tanító, Majtényi József tanító, Gál József, dr. Farkas Gyula ügyvéd, Nozsticuz Arpád földbirtokos, Turai Pál községi bíró, Arvaj Gy. Pál. Felügyelő-bizottság: Gazdik Ferenc, Melher József, Lipták József, Drótos István. Pénztáros Gál József, könyvelő Gyóni József r. k. segédlelkész. Évi forgalom 3 millió korona.
- Egerfarmsos** Alakult 1907-ben. Kezdeményező Medveczky Kálmán. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.
- Egerlővő** Alakult 1906-ban, Igó Lajos ref. kántor-tanító kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik. Elnök Bodnár Ferenc ref. lelkész. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.
- Emőd** Alakult 1903-ban. Kezdeményező Hortáver Miklós. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.
- Felsőszőlőcsa** Alakult 1905-ben, Fülöp Elek r. k. és Andor Miklós gör. kath. plébános kezdeményezésére. Saját háza van. Igazgatóság: Andor Miklós elnök, Gdnai Mihály pénztárnok, Puskás István bíró, Németh József és Bujdos Ilés kisbirtokosok, Csepessényi János gyárüzemeltető. Felügyelő-bizottság: Demkő István, Tarnai Imre, Figeckai Pál és id. Németh István. Ügyvezető és könyvelő Hortáver Viktor r. k. plébános. Évi forgalom 3 millió korona.
- Galvács** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Rescanszky István. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.
- Gelej** Alakult 1920-ban, Lukács Gyula körjegyző kezdeményezésére. Igazgatóság: Vankuss Gyula elnök, Gaczik Márton, E. Kiss Tamás, Moly Lajos, ifj. Bárony István, Vincze Kálmán, ifj. Kovács Bertalan. Felügyelő-bizottság: Bárony Márton elnök, Makay József, Kovács József, Monóci Sándor, Somogyi József, Pásztor Károly, Lukács Gyula, Kenyeresz Károly és Kiss Lajos. Évi forgalom 4 1/2 millió korona.
- Görömböly** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Orosz József gör. kath. lelkész. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.
- Hangács-Nyomár** Alakult 1900-ban. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.
- Harsány** Alakult 1905-ben, Jekellafussy Viktor r. k. plébános kezdeményezésére. 1910-ben házat vásárolt. Igazgatóság: Sólyom Gyula ref. lelkész ügyvezető, Heinrich István, Székely József, Balázs Lajos, P. Szabó János. Felügyelő-bizottság: Divéki József elnök, Szabó Béla, Kiss Gy. János, Székely Károly, Bárdos Ferenc, Szabó József, Varga András, Valkó József, Garay Lajos és Szikkos János. Könyvelő Bakó István, pénztárnok P. Székely András. Évi forgalom 4 1/2 millió korona.
- Hámor** Alakult 1905-ben. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.
- Hejőbába** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Kubicska György tanító. Évi forgalom 4 1/3 millió korona.
- Hejőcsaba** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Csóry Károly. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Hejökeresztur Alakult 1920-ban, Pankuch János közlegyző kezdeményezésére. Igazgatóság: Rajkovich Sándor gör. kath. lelkes, Csomka Sándor, Varga János, Rágan Lajos, Pregon Lukács és Bendás János. Pénztárnok Miklós József községi bíró, ügyvezető-könyvelő Lukács István tanító. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Hejökürt Alakult 1914-ben. Évi forgalom 1 millió korona.

Hejőpáp Alakult 1917-ben, Asztalos Ferenc közlegyző, Tóth Benedek bíró é. Szilvási János kiskisbirtokos kezdeményezésére. Igazgatóság: Asztalos Ferenc elnök, Szilvási Pál ügyvezető, Szabó Bertalan, Császár Elek, Veszolyi Kalmán, Sólomán Pál, O. Nagy Sándor é. Nyilas Károly pénztárnok. Felügyelő-bizottság: Illéssy Sándor elnök, Veress Imre, Sólomán Lajos, Nyilas Gyula Csákok János, Nagy József, Kiss Károly, Veress Sándor, Nyilas Dániel. Évi forgalom 3 millió korona.

Hejőszalonta Alakult 1920-ban. Kezdeményező Petyke László kántor-tanító. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.

Hodocsépany Alakult 1921-ben, Kruppa Nétusz kezdeményezésére. Igazgatóság: Ochtinskyz András elnök, Kruppa Nétusz ügyvezető, Csepányi Pál, Uthy Bertalan pénztárnok, Papp István, Csepányi Tamás. Felügyelő-bizottság: Tóth Imre elnök, Tóth József, Fűrjes Géza, Csepányi Bárdos Ferenc és Ivacs István. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Igriczi Alakult 1918-ban. Kezdeményező Gecse Albert. Évi forgalom 2 1/4 millió korona.

Irota Alakult 1918-ban. Kezdeményező Gulovics Ernő. Évi forgalom 1921-ben 1/2 millió korona.

Járdánháza Alakult 1920-ban, Jéger József arlóri r. kath. lelkes, Lelőhty József tanító, Jászberényi Ferenc és ifj. Fábian Lajos kezdeményezésére. 1922-ben saját házába költözik. Igazgatóság: Jászberényi Ferenc elnök, Csomós József asszár, Jászberényi Béla, Beencsi Lajos miskó, Dobronovszky Ferenc. Ügyvezető Lelőhty József, pénztárnok Berencsy Emil. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Kács Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.

Keresztéspüspöki Alakult 1912-ben. Kezdeményező Kudász Géza tanító. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Kisgyőr Alakult 1919-ben. Kezdeményező ifj. Bihari Gy. Károly. Évi forgalom 3 millió korona.

Kistálya Alakult 1920-ban, Danassy Gyula r. k. plébános kezdeményezésére. Évi forgalom 2 millió korona.

Kistokaj Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.

Külsőbölcs Alakult 1920-ban. Kezdeményező Nagy János tanító. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Martonyi Alakult 1920-ban. Kezdeményező Szentmártony Dániel ev. ref. lelkes. Évi forgalom 2 millió korona.

Mályinka Alakult 1920-ban, Pataky János ref. lelkes és Szakács Boldizsár tanító kezdeményezésére. A szövetkezet vezetősége: Salamon Gyula ref. lelkes elnök, Pál G. Zsigmond, D. Kulcsár Sámuel, L. Kulcsár Zsigmond, L. Kulcsár Lajos, id. Pál M. András, Császár Pál Lajos, Kis Pál János, D. Kulcsár Zsigmond és Pál G. Lajos. Pénztárnok Furman József. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Meszes Alakult 1920-ban. Kezdeményező Erdős Károly ev. ref. tanító. Évi forgalom 1 millió korona.

Mezőcsát Alakult 1903-ban, Bodolay István ev. ref. lelkes kezdeményezésére. 1906-ban szövetkezeti házat épít. A szövetkezet nagyobb részeitek juttató közművelődési előkora. Évi forgalom 7 millió korona.

Mezőkeresztes Alakult 1903-ban. Kezdeményező Huszty Béla földbíró. Évi forgalom 8 millió korona.

Mezőkövesd Alakult 1899-ben, 1902-ben saját házába költözik a szövetkezet, amelyet 9 tagja vásárol meg számára. 1904-ben kifizette ezt a tartozását és még egy újabb épületet is épített. 1905-ben fióküzletet nyitott, 1910-ben a fölépítet, illetőleg annak épületét emeletre felépít és megmagasabbítja. A román megállás alatt nagyobb anyagi károkat érték a szövetkezetet, amelyekkel azonban felszabadulás után könnyen kihevert. 1919-ben rőtös- és divatrua üzletet nyitott, 1920-ban könyvnyomdát és könyvkötészetet rendezett be. Igazgatóság: Vámos Mihály elnök, Lupták István ügyvezető-igazgató, Abkarovits Jenő, Demeter József, Jacso István, Gáspár István, Lukács János, Lázár Márton és Márton Márton felügyelő-bizottság: Gaál István elnök, Morvay János, Bán Márton, Pető Gy. József, Farkas Mátyas, Bakos Mátyas, Kiss István, K. Molnár Márton, Hajdu R. Gáspár és Gáspár József. Évi forgalom 33 millió korona.

Mezőnagymihály Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Szabó József ev. ref. lelkes. Évi forgalom 2 1/4 millió korona.

Miskolc Alakult 1921-ben, Tóth Zoltán Viktor r. k. lelkes elnöke alatt. A vezetőség egy régi, jó hírnevű üzletet vett meg a központ támogatására, melyet a korak megfelelően, átalakítva megnyitott. Igazgatóság: Othyk Árpád m. kir. őrnagy, a Távirati Iroda miskolci fiókjának vezetője elnök, Borbély Maczey Emil főispán, Cservenkey Andor kirendeltségi főnök, Csintalan József r. k. hitoktató, Dudinskyz Imre szóc, Matolcsy János törvényszéki irodafőtiszt, Neumann Lajos a Nemzeti Hitoktatás igazgatója, Papp Pál közművelődésmunkás, szóc. pénztárnok, Póta István r. kath. kántortanító, Rácz Antal vasárnok, ker. szóc. elnök, Tóth Zoltán Viktor r. kath. káplán alelnök. Felügyelő-bizottság: Vaitzik Emil m. kir. erdőtanácsos elnök, Bogdán Illes közművelődésmester, Csizrák Vencel segédhivatali tiszt, Gebauer Károly kereskedő, Giret József kelmestér, dr. Molnár István ügyvéd, Jobász Imre gyári munkás, Kovács János kir. rakodó, Róbert Emil kincstári főtanácsos, Szalontay József cipész-mester, Szauewien József felügyelő, Uravay Ferenc alezredes, Vidtás János ny. Máv. főfelügyelő. Ügyész dr. Molnár István ügyvéd. Ügyvezető Mauritz Zsigmond Miklós. Könyvelő Matolcsy Béla. Átlagos havi forgalom 3 millió korona.

Miskolc (Martin-telep) Alakult 1917-ben. Évi forgalom 3 millió korona.

Miskolc (Othon-telep) Alakult 1921-ben. Kezdeményező: Schnetzer István. Évi forgalom 3 1/4 millió korona.

Múcsony Alakult 1902-ben. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Nagybarcaza Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Pozsga József ev. ref. lelkes. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Nagycsécs Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Értelmes Gyula közlegyző. Évi forgalom 1 millió korona.

Nagyvisnyó Alakult 1920-ban, Nagy Gyula tanító kezdeményezésére. Igazgatóság: Keöpeczi Nagy Gyula igazgató-tanító, elnök és ügyvezető-könyvelő, ki a szövetkezet kezdeményezője volt, továbbá Nagy B. András, Huszár János, Sáfáry János és Sáfáry István elnökök. Felügyelő-bizottság: Basler Alfréd urad. intéző elnök, Sáfáry Mihály, Kis Csankó Mihály, Kis Gergely Mihály, Huszár András B., Fónagy András K., ifj. Molnár János, Nagy B. Mihály, Kis Gergely Lajos, G. Molnár András, Kis G. András. Átlagos havi forgalom 4 1/2 millió korona.

Nekézseny Alakult 1917-ben. Kezdeményező Rozgonyi László ev. ref. lelkes. Évi forgalom 1 millió korona.

Nemesbikk Alakult 1919-ben. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Noszvaj Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Nagy Lajos kiskisbirtokos. Évi forgalom 1921-ben 2 1/2 millió korona.

Novaj Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Polgáry Lajos községi jegyző. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.

Óhuta Alakult 1918-ban. Kezdeményező: Barna Rezső tanító. Évi forgalom 3 1/4 millió korona.

Ónod Alakult 1920-ban, Vitezer József plébános kezdeményezésére. A szövetkezet elnöke Kovács József. Évi forgalom 4 millió korona.

Ostoros Alakult 1920-ban, Valkóczy János kántor-tanító kezdeményezésére. Ugyanez év végén pincét vásárolt, valamint felállít egy pálinkafőző üstöt. 1922-ben a községi képviselőtestület megszavazta a szövetkezet részére igen jutányos áron egy házfelület, amelyen felépíthetik a szövetkezet házat. A község tejtét és tejtermékeit összegyűjtve, a szövetkezet szállítja be Egerbe. Jétékony célra időnként nagyobb összeget ad. Igazgatóság: Szerencsi József kisbirtokos elnök, Valkóczy János kántor-tanító ügyvezető, Bóta János alelnök, Cseh András és Szerencsi István kisbirtokosok. Felügyelő-bizottság: Nyilas János elnök, Szerencsi József alelnök és Marezis László. Évi forgalom 1 és $\frac{3}{4}$ millió korona, a tejjelzennél $\frac{3}{4}$ millió korona.

Radostyán Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Swinger Rozsáv. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Rakacza Alakult 1907-ben. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Rakacszent Alakult 1920-ban, Kőrössi István ev. rej. lelkész kezdeményezésére. 1922-ben saját házába költözködött a szövetkezet, melynek tekintélyes részét a tagok önkéntes munkájukkal segítettek felépíteni. A szövetkezet elnöke Kőrössi István ref. lelkész. Évi forgalom 1 millió korona.

Répashtuta Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Teleki János pados. Évi forgalom 1921-ben $1\frac{1}{2}$ millió kor.

Rudabánya Alakult 1903-ban, Lehoczki József kántor-tanító és Lipiák József kisgazda kezdeményezésére. 1907-ben megvevői az első házat, melyben jelenleg a fióküzlet van elhelyezve. 1919-ben a második házat vásárolta, melyben jelenleg a főüzlet van. A cseh és román megzallás alatt a szövetkezetet a csapatok kifosztották, a kárt a szöv. ma már teljesen kiheverte. Igazgatóság: Kolos Jenő elnök, Farkas János ügyvezető-könyvelő, Siky József, Samu János, Pókovács István, Bodnár Lajos, Vincze János, Putyer István, Juhász István és Veres Lajos. Évi forgalom 9 millió korona.

Sajóabony Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Elek József ref. lelkész. — Évi forgalom 1921-ben $\frac{3}{4}$ millió korona.

Sajócecség Alakult 1919-ben. Kezdeményező: Berenthó István. Évi forgalom 1921-ben $\frac{3}{4}$ millió korona.

Sajókaza Alakult 1903-ban. Kezdeményező: Simon Pál jegyző. Évi forgalom 1921-ben 3 millió korona.

Sajókerezsztur Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Tárnóki Béla jegyző. Évi forgalom $1\frac{1}{2}$ millió kor.

Sajólad Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Farkas Gyula róm. kath. esperes. Évi forgalom $\frac{3}{4}$ millió korona.

Sajónémeti Alakult 1901-ben. Évi forgalom $1\frac{1}{2}$ millió korona.

Sajóőrös Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Melczér Aladár földbírtokos. Évi forgalom 2 millió korona.

Sajópetri Alakult 1919-ben. Kezdeményező: Polyanaszky Endre. Évi forgalom $2\frac{1}{2}$ millió korona.

Sajószentpéter Alakult 1917-ben. Kezdeményező: Szathmáry Elek jegyző. Évi forgalom 1921. évben $6\frac{3}{4}$ millió korona.

Sajószöged Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Novák Sándor r. kath. plébános. Évi forgalom 1921-ben $\frac{3}{4}$ millió korona.

Sajóvamos Alakult 1901-ben. 1910-ben néhány tag lehetővé tette, hogy házat vásárolhatott. Szövetkezeti könyvtárt állítottak fel. Ügyvezető elnök Mezőcs János r. kath. kántor-tanító. Évi forgalom $2\frac{1}{4}$ millió korona.

Sajóvárkony Alakult 1921-ben, Hizza Gyula r. kath. segéd-lelkész és Szögedi István kezdeményezésére. Igazgatóság: Hagyó Kovács László kisbirtokos, Tassy Ferenc róm. kath. segéd-lelkész ügyvezető, Antal dori István kisbirtokos pénztárnok, Csapó István asztalos-mester. Könyvelő Hindli Károly. Felügyelő-bizottság: Ragályi István elnök. Évi forgalom 1921-ben $1\frac{1}{2}$ millió korona.

Sajóvelezd Alakult 1901-ben, Fővenyess Béla ref. tanító és Ujházy Jobbágy József kezdeményezésére. 1902-ben házat vásárolt a szövetkezet, melyet rakárthelyiségekkel kibővített. Majd néhány hónap múlva nagyobbabbná bőrcipinét épít. 1922-ben a növekvő jóval forgalom szükségessé tette, hogy helyiségeit megnagyobbítsa s ma már rüfös-, fűszer-, rövid- és vasúti osztályokra felosztott nagy-szabású modern helyiségekkel bír. 1916-ban „Hangya Ovoda”-alapot létesített. Évi forgalom $1\frac{1}{2}$ millió korona.

Sály Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Szakáts Pál ev. ref. lelkész. Évi forgalom 1921-ben $1\frac{3}{4}$ millió korona.

Sáta Alakult 1907-ben. Kezdeményező: Lukovszky János róm. kath. plébános. Évi forgalom 2 $\frac{1}{4}$ millió korona.

Szakáld Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Dr. Kőrössi Dániel nagybirtokos. Évi forgalom $1\frac{1}{4}$ millió kor.

Szalonna Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Kovács Béla ev. ref. lelkész. Évi forgalom $2\frac{1}{2}$ millió korona.

Szendró Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Szabó István igazgató-tanító. Évi forgalom 1921-ben $2\frac{1}{2}$ millió korona.

Szeiúrövid Alakult 1900-ban. Kezdeményező: Berzevics György földbírtokos. Évi forgalom 1921-ben $1\frac{1}{2}$ millió korona.

Szentistván Alakult 1901-ben, Kozma János esperes-plébános és Ujhelyi Desző kezdeményezésére és Koncz Antal támogatásával, ki jelenleg is a szövetkezet tárnoka. 1908-ban saját házába költözködött a szövetkezet. 1913-ban még egy új épületet vásároltak. Igazgatóság: Kubicza Lajos plébános, Koncz Antal, Aranyóssy Gábor, Simon Mihály, Koncz Gábor, Felügyelő-bizottság: Antal József, Ferenczi Ferenc, Dobó Alajos, Orosz Sándor, Simon Ámbros, Ferenczi Gábor és Varga Mihály kisbirtokosok. Ügyvezető Hajnal Gyula igazgató-tanító. Évi forgalom $7\frac{1}{2}$ millió korona.

Szilaföld Alakult 1904-ben. Kezdeményező: Vinyovszky Lőrinc jegyző. Évi forgalom 1921-ben $1\frac{1}{2}$ millió korona.

Szilvásvár Alakult 1920-ban. A szöv. saját házában működött. Igazgatóság: Elek Mihály ref. lelkész elnök, ügyvezető-igazgató, aki a szöv. kezdeményezője volt. Szűgyi László ref. igazgató-tanító könyvelő, Berecz Bálint alelnök, Brassó András, Brassó Lajos, Korda Imre. Pénztárnok Kiss Károly. Felügyelő-bizottság: Papp János elnök, id. Bak János, id. Berecz Lajos, Focsik József, Varró Miklós, Orbán Károly, Orbán József, Czákó Zsigmond, Molnár Albert, Géczi Gábor, ifj. Berecz Lajos, Berecz Imre részmint igazgatók, részmint felügyelő-bizottsági tagok. Évi forgalom $4\frac{1}{2}$ millió korona.

Szirma Alakult 1902-ben. Kezdeményező: Szathmáry Elek jegyző. Évi forgalom 1921-ben $\frac{3}{4}$ millió korona.

Szirmabesenyő Alakult 1919-ben, Burkai Pál tanító-élet Pandula Béla plébános adotta. 1903-ban házat és beültetve a szövetkezet. Igazgatóság: Wittner Lajos földbírtokos elnök, Koczán András, Dojcsák István, Fazekas Mihály, Balázs János és Gerges István. Ügyvezető-könyvelő: Borsody Béla MAV s. tiszt. Felügyelő-bizottság: Czákó Desző elnök, Tóth István, Guzi András, Murin János, Mihály János, Gerges János, Kozák János, Komos András, Dojcsák András, Kis István, Semrészky István, Macsuga János, Dojcsák József és Dojcsák János. Évi forgalom 4 millió korona.

Szomolya Alakult 1900-ban. Évi forgalom 1921-ben $\frac{3}{4}$ millió korona.

Szuhakálló Alakult 1901-ben, Drótos Mihály kisbirtokos kezdeményezésére. 1903-ban házat és beültetve a szövetkezet. 1910-ben az épületet megfelelőleg átépítették és az üzlet helyiségén kívül pincét és jégvevőmet állíttak fel. Jétékony célokra nagyobb összegetek ad. Igazgatóság: Magyar Károly elnök, ifj. Beszila János, ifj. Beszila Mihály, Beszila György pénztárnok és Matizs József. Felügyelő-bizottság: Alcsa András elnök, Tamás János, ifj. Mihály és Tóth György. Könyvelő ifj. Magyar András gazdasági elnök. Évi forgalom 2 millió korona.

Szuhogy Alakult 1900-ban. Kezdeményező: Berzevitz György. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Tard Alakult 1902-ben, Jászberényi István tanító kezdeményezésére. 1905-ben saját házába költöztek a szöv. Majd 1921-ben meggyarobbították, illetőleg lakásokat épít a szövetkezet házában. Igazgatóság: Papp András, Szolnoki József, Szendei Bálint, Vajda János és Molnár József. Felügyelő-bizottság: Komáromi Béla, Istvánffy István, Hajdu János, Molnár Pál, Novák István, Joó András és Szeman András. Évi forgalom 2 és 1/2 millió korona.

Tibolddaráoz Alakult 1904-ben, Mátyus István róm. kath. plébános kezdeményezésére. 1906-ban házat vett. Vezetőség: Kerekes Ferenc urad. titkár pénztárnok, Széppalky Ferenc plébános ügyvezető-igazgató, Bók László és Kosa István ig. tagok. Felügyelő-bizottság: Markó Mihály, Kovacsowsky István, Bosták Sándor, Kőruczka Sándor, Pummer János, Somody Béla, Havári János, Bari József, Oczela Jenő, Hegedűs Sándor. Évi forgalom 3 millió korona.

Tiszababolna Alakult 1913-ban. Kezdeményező: Tarnyik László. Évi forgalom 2 millió korona.

Tiszadorogma Alakult 1918-ban. Kezdeményező: Barta István. Évi forgalom 2 millió korona.

Tiszagyulaháza Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Boni-várt Antal tanító. Évi forgalom 1921-
évből 1 millió korona.

Tiszakeszi Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Kiss Elek
év. ref. segédlelkész. Évi forgalom 1921-ben
1 millió korona.

Tiszaoszlár Alakult 1918-ban. Kezdeményező: Kovács
Gyula év. ref. lelkész. Évi forgalom 1 millió
korona.

Tiszapalkonya Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Csizi
Miklós év. ref. tanító. Évi forgalom
2 millió korona.

Tiszaszederkény Alakult 1918-ban. Kezdeményező: V.
Keresztes Jenő. Évi forgalom 2 1/2 mil-
lió korona.

Tiszatarján Alakult 1918-ban. Kezdeményező: Ferenczy
Dániel év. ref. lelkész. Évi forgalom 3 1/2 mil-
lió korona.

Tiszavalk Alakult 1912-ben, Vajda Sándor év. ref. lelkész
és Fővenyessy János ref. kántor-tanító kezdemé-
nyezésére. 1916-ban saját házat vásárolt, 1922-ben pedig a
tagok ingyen közmunkájával kőpincét építettek. Igazgató-
ság: Takács Mihály elnök, Tóth Béla községi írnök ügy-
vezető. Felügyelő-bizottság: Toronykőy Ferenc községi
jegyző elnök. Évi forgalom 1921-ben 2 1/2 millió korona.

Újhuta Alakult 1901-ben. Évi forgalom 1921-ben 3 millió
korona.

Újhuta (Keresztény) Alakult 1917-ben. Évi forgalom 1921.
évből 1 1/2 millió korona.

Uppony Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Gulyás István
róm. kath. plébános. Évi forgalom 3 millió korona.

Vadna (Borsodványa) Alakult 1920-ban, Svinger József év.
ref. lelkész kezdeményezésére. Szabon István rokkani
iparos adott a szövetkezetnek hajlékot. Igazgatóság: Varga
Gábor elnök, Svinger József ref. lelkész, Szabon Sándor
MAV p. felügyelő, Kulcsár István, Varga Pál és Szabon
Mihály kisbirtokosok. Ügyvezető-ig. Góó Pál. Felügyelő-
bizottság: Török Zoltán körgyűző elnök. Pénztárnok:
Balogh András. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Varbo Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Kun József és
Bálint János. Évi forgalom 1921-ben 3 1/2 millió korona.

Vatta Alakult 1903-ban. Kezdeményező: Stábó András év.
ref. lelkész. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Viszló Alakult 1911-ben. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió
korona.

Ziliz Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Tóth József év. ref.
lelkész. Évi forgalom 1 millió korona.

CSANAD VÁRMEGYE

Ambrozzfalva Alakult 1914-ben, Jámber Emil iskola-
igazgató kezdeményezésére. Igazgatósági
elnök és ügyvezető Kántor Pál községi jegyző. Könyvelő
Csima Ernő. Pénztárnok Mitykó Mihály. Évi forgalom
4 millió korona.

Apátfalva Alakult 1920-ban. Évi forgalom 2 1/2 millió
korona.

Battonya Alakult 1918-ban. Kezdeményező: Grósz Antal
róm. kath. esperes. Évi forgalom 20 millió korona.

Csanádalberti Alakult 1906-ban. 1921-ben felépített a szö-
vetkezési házat, melyben modern és tágas
üzlethelyiség, vendéglőhelyiség, tanterem, könyvtár és
udvaron telekelya és nyári tánchelyiség nyert elhelyezést.
Évi forgalom 5 millió korona.

Csanádapáczka Alakult 1904-ben. Évi forgalom 1921-ben
4 1/2 millió korona.

Csanádpalota Alakult 1919-ben. Két főiskola működik.
1922-ben megváltotta a szabonátételező osz-
tályát. Igazgatóság: Téglás József, Krivan József, Moroz
János, Mikulán György, Vancsik András, Rakonczay Bona-
ventur, Szabó Mihály, ifj. Cseh István, Madár József és Z.
Kovács István. Felügyelő-bizottság: Kovács József, Péntek
János, Gyula Ferenc, Halasi Péter Pál, Molnár Géza és
Szikszai András. Évi forgalom 18 millió korona.

Dombiratos Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Papp
Dezső főjegyző. Évi forgalom 6 millió korona.

Földeák Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Kocsis Kálmán
róm. kath. lelkész. Évi forgalom 17 millió korona.

Földeák (Óföldéak) Alakult 1922-ben. Évi forgalmáról adat
még nincs.

Kevermes Alakult 1901-ben. Kezdeményező: Kiss Vilmos
jegyző. Évi forgalom 14 millió korona.

Kunágota Alakult 1918-ban, Saja Imre jegyző kezdeménye-
zésére. 1919-ben az oláh megszállás miatt a köz-
ponttal az összeköttetés megszakadván, csakis a vezetőség
helyes és kitartó irányítása tette lehetővé a tagok áruellát-
ását. 1921-ben fióküzletet nyitott. Igazgatóság: Kelemen
András ügyvezető-elnök, id. Miklós István, Olasz István,
D. Tóth Pál, Sránko Mátyás, Földi János és Kishazi József.
Felügyelő-bizottság: Fülöp Sándor elnök, Csath András,
Váradi Mihály, Kovács Sándor, Kishazi Antal, Pager Lajos,
Kotrocó Antal, Focsik István, Balogh József, id. Maller
János, Miklós Mihály, Bózó Sándor, Szabó Imre, Olasz
Károly és Tóth Kálmán. Évi forgalom 15 millió korona.

Magyarbánhegyes Alakult 1904-ben. 1921-ben saját
házába költöztek a szövetkezet.
Igazgatóság: Kovács Géza plébános elnök, Barta József
ügyvezető, Bozay Béla, Piros Sándor, Kisházy Gyula és
Kálnoki Domokos könyvelő. Felügyelő-bizottság: Acs János
elnök, Keller Gyula, Komondy János, Zachariás Béla,
Kovács Pál, Gazdag Ferenc, Bartha János, Vizi István,
Erdélyi János, Kiss Vendel, Kosaras József és Malik János.
Évi forgalom 6 millió korona.

Makó (Gazd. Szöv.) Alakult 1920-ban. Kezdeményező:
Vajda István. Évi forgalom 5 millió korona.

Makó (Keresztény) Alakult 1913-ban. Évi forgalom 1921.
évből 2 millió korona.

Makó (Rakos) Alakult 1907-ben. Kezdeményező: Antal
János. Évi forgalom 1921-ben 1 3/4 millió korona.

Mezőhegyes Alakult 1917-ben, Kemény Géza jószágigaz-
gató és lovas Asóth Béla jószágfelügyelő
kezdeményezésére. 1918-ban ecel-gyárat rendez be, melytől
1920-ban átépített és modernül berendezett. 1919-ben cipész-
üzemet létesített, 1920-ban bevezetti a sprégyártást, majd
1921-ben szodavis-gyárat állít fel. Ugyanez évben nagybő-
rszabú vendéglőt vett át és üzemet egyidejűleg sörpalacko-
zással kibővítte. A szövetkezet tagjai az állami menésbirtok,
menésintézet és cukorgyár alkalmazottai. A szövetkezetbe
adnak felesleges terményüket értékesítés céljából. 1921-ben
2 főokt állított fel. Évi forgalom 23 millió korona.

Mezőkovácsháza Alakult 1902-ben. Kezdeményező: Spilka Antal főszőlőbíró. Évi forgalom 5 millió korona.

Nagybánnegyes Alakult 1902-ben. — Kezdeményező: dr. Löfelmán Félix orvos. Évi forgalom 9 millió korona.

Nagymajláth Alakult 1900-ban, Soós Károly rév. felkész. kezdeményezésére. 1913-ban házat vásárol, melyet 1922-ben üzletelhelyiséggé átépítettett. Évi forgalom 1921-ben 2¹/₂ millió korona.

Pitvaros Alakult 1900-ban, Saguly János ev. felkész. kezdeményezésére. A szövetkezetek két háza van. Az egyikben a szövetkezet és a faüzlet van, a másikban a vendéglő helyiségei. Évi forgalom 8 millió korona.

Püspöktele Alakult 1918-ban. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Reformátuskovácskőháza Alakult 1912-ben. Kezdeményező: Lengyel János áll. isk. igazgató. A szövetkezet saját házában működik. Igazgatóság: Matsátsay László áll. isk. igazgató elnök, Csabó András, Sarányi Mihály, Szecs Lajos és Turóczi Péter. Felügyelő-bizottság: Szabó Dániel elnök, Soós Antal, Szűcs István, Szundy Béla, Bodí János, Borbély János, Valacsákd György. Könyvelő Baja Sámuel. Évi forgalom 4¹/₂ millió kor.

CSONGRAD VARMEGYE.

Algyő Alakult 1917-ben. Kezdeményező: Teller Ignác áll. isk. igazgató-tanító. Évi forgalom 2¹/₂ millió korona.

Csongrád Alakult 1920-ban, Pistrik Rókus kezdeményezésére. 1921-ben megnyitotta az I-ső számú fiókot. A fő- és fióküzletlen kívül van gépraktár, liszt-, termény-és szén- és faüzlete, valamint könyvkereskedése. Terményértékesítő osztályban gyapju, tengeri, bab és gabonaféléket vesz át tagjaitól. Évi forgalom 1921-ben 17 millió korona.

Csongrád (Bokrospart) Alakult 1914-ben, a tanyai központi gazdákör elnökségének kezdeményezésére. 1916. évben a gazdákörtől eddig bekevert helyiségeket megveszi és erős fejlődésnek indul Kacsicza Gyuszer kisbírtokos, szövetkezt és gazdaköri pénztárnok ügyvezetésével. Évi forgalom 4¹/₂ millió korona.

Hódmezővásárhely Alakult 1920-ban. 1921-ben a város különböző pontjain három fióküzletet nyitott. Igazgatóság: Simon János ügyvezető, Koncz Pál alelnök, Szecs János, Kiss Albert, Csáky Ferenc, Mócsa Károly, Zoltay Béla, Varga János, Engelstaller János. Felügyelő-bizottság: Endrey Antal dr. elnök, Kokovay Andor alelnök, Tóth Ferenc, Szathmáry János, P. Hegedűs Sándor, Tóth József és Lencse Ernő. Évi forgalom 15¹/₂ millió korona.

Hódmezővásárhely (Vásárhelykutas) Alakult 1903-ban ifj. Lázár Sándor, Gregus Máté, Kotormán Lajos és Deli István kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik. Igazgatóság dr. Csiky János elnök, Szabó György alelnök, Kotormán Sándor pénztárnok, Szent Imre, Olasz Márton, Pál Antal, Szabó Gyula tanító ügyvezető-könyvelő. Felügyelő-bizottság: Molnár János elnök, Muzsik István, Bankos Márton, Blaskovics László, Hegedűs József, Gajdán János, Rákos Sándor, Toronyi József, Szabó Sándor, Rózsa Ferenc, Kotormán Imre és Diószeghy Lajos kisgazdák. Évi forgalom 7 millió korona.

Kardoskút Alakult 1903-ban. Kezdeményező: Gyarmati Mihály. Évi forgalom 3¹/₂ millió korona.

Kiskundorozsma (Baromjárás) Alakult 1920-ban, Farkas Antal kezdeményezésére. Igazgatóság: Kiss Pál urad. intéző elnök, Farkas Antal alelnök és Illés Vencel ügyvezető-könyvelő. Évi forgalom 2¹/₂ millió korona.

Kiskundorozsma (Dudástemplom) Alakult 1920-ban, Tarkányi Imre kezdeményezésére. Igazgatóság: Simon Vilmos elnök, Nikolyéni András ügyvezető, Szógi János pénztárnok, Varga János és Vass Imre. Felügyelő-bizottság: ifj. Farkas József elnök, Vass Károly, Tóth József, Simon János és Farkas András. Évi forgalom 1921. évben 2¹/₂ millió korona.

Kiskundorozsma (Forráskút) Alakult 1918-ban, Boross József áll. tanító kezdeményezésére.

Igazgatóság: Boross József áll. iskolai tanító elnök, Dudás Mihály, Szűcs Antal, Földi Mihály és Nagy Mátyás. Felügyelő-bizottság: Soós Mihály, Vass Péter, Török János, Nagy Pál Antal, Balogh Kálmán, Simon János és Borbála Sándor. Pénztárnok Gyuris Károly. Évi forgalom 2¹/₂ millió korona.

Kiskundorozsma (Közsegi) Alakult 1920-ban. Évi forgalom 6 millió korona.

Kiskundorozsma (Zombó) Alakult 1919-ben. Kezdeményező: Maróti István. Évi forgalom 1 millió korona.

Kistelek Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Kardos Alajos káplán. Évi forgalom 1921-ben 5 millió korona.

Mindszent Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1921-ben 1³/₄ millió korona.

Nagymágocs Alakult 1904-ben. Kezdeményező: Dáni József főszélgépfelügyelő. Évi forgalom 1921. évben 5 millió korona.

Öttömös Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Czékus Albert. Évi forgalom 3¹/₂ millió korona.

Sándorfalva Alakult 1918-ban, Osztróvics Odón tanító, Kis Mihály kovácsmester és Dekány János szabómester kezdeményezésére. Igazgatóság: Lepely Emil plébános elnök, Bördögh Ferenc tanító ügyvezető, Barscsy István pénztárnok, ögróf Pallavicini Alfonz K. nagybírtokos, Molnár István jegyző, Török József bírtokos, Dekány János szabómester, Botyán Endre magánzó, Varga József kézműves-egypénztárnok. Felügyelő-bizottság: dr. Gondai Mór orvos elnök, Baa József urad. felügyelő, Boker István ny. isk. igazgató, Boker János tanító, Böhm Péter tanító, Gruber György urad. számtiszt, Szabó Illés községi írnok, Kis Mihály kovácsmester, Szolnoki Gyula bogárnemter, Rovó Mihály, Tóth János, Szaniszló István, Apró Mihály és Jurka Antal bírtokosok, Bihály Gyula gépész és Kovacs András ácsmester. Évi forgalom 6 millió korona.

Szeged (Alóstantya) Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Dobay István tanító. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Szeged (Alsókétszönt) Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Pataky István tanító. Évi forgalom 1921-ben 3 millió korona.

Szeged (Gazdák) Alakult 1917-ben, dr. Zadravcs István plébános kezdeményezésére, saját helyiségében nyitotta meg a szövetkezetet. Még ugyanazon évben átvette a szövetkezet a volt Dévidéki Általános Fogy. Szöv. boltját. Ezután gyors egymásutánban állított fel a tanyákön 11 fiókot. Évi forgalom 1921-ben 17¹/₂ millió korona.

Szeged (5. Nagyvistván) Alakult 1920-ban, Dobay István tanító kezdeményezésére. Évi forgalom 2 millió korona.

Szeged (Rózskefekezés) Alakult 1912-ben. Kezdeményező: Juhasz Antal földbírtokos. Évi forgalom 1921-ben 50 ezer korona.

Szeged (Varostanya) Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Molnár Ferenc. Évi forgalom 1 millió korona.

Szegvár Alakult 1901-ben, Korpás Pál rom. kath. plébános kezdeményezésére. Igazgatóság: Orosz János elnök, Hatvani Endre ny. isk. igazgató alelnök, Berézvári Antal pénztárnok, Hevesy István tanító könyvelő, Kamszky Ferenc gyűgyszerész, dr. Verdon Lajos esperes, Gál Pál, Farkas János, Pitti János kisbírtokosok. Felügyelő-bizottság: László Lajos isk. ev. elnök, Hatvani Pál tanító, Katona János, Bihari József, Szőke Sándor, Szarvas Antal, Bártók Pál, Szarvas István, Pitti István, Hornyik István, Salánki Pál. Évi forgalom 7 millió korona.

Szentes Alakult 1917-ben, Pozsonyi Ferenc kezdeményezésére. A szövet. megnyitása egy faterlep felállításával kapcsolatban történt. Majd a város különböző helyein és a tanyákön időközönként 6 fiókot nyitottak meg. Az I-ső és III. számú fiók háza, a faterlep és egy építendő malom részére vásárolt másfél holdnyi telek a szövetkezet tulajdon. Az oláh megszállás idejében a fióküzlet teljesen kirabolták, azonban a vesztéséget a szövet. rövidesen kivehette. Vezetőség: Sipos Lajos elnök, Hajdu János alelnök, Úgy-

vezetők: Ulrik Ferenc, Halász Szabó Ferenc, Halász József, Székely János, Polgár Lajos, Ibolya Károly, Kátai Pál János és Debreczeni Sándor. A szov. pénztárnoka Mann Vilmos. Félévi forgalom 19 millió korona.

Tápé Alakult 1917-ben, Bagoss Béla eszperes kezdeményezésére. Évi forgalom 4 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Tömörkény Alakult 1918-ban. Évi forgalom 5 millió korona.

ESZTERGOM VÁRMEGYE.

Bajna Alakult 1900-ban. Évi forgalom 3 millió korona.

Bajót Alakult 1913-ban. Évi forgalom 1 $\frac{3}{4}$ millió korona.

Csév Alakult 1913-ban, Stefkó Károly tanító és a plébános kezdeményezésére. Ugyanazon év végén Brühl József esztergomi preláts-kanonok segítségével saját házába költözödhetet a szövetkezet. 1914-ben a házat átépítve, nagyszabású üzemtelenséggel és raktárakkal ellátva, a szövetkezet fokozatos fejlődésnek indult. Az esti gyűlölyökön a tanítók egy-egy órán át ismertetik a szövetkezeteket. Az iskolában a szövetkezet élet ismertetését bevonják a tanítási anyagba. A „Hangya” megalakulása óta megalakult a Hitelszövetkezet és azután pedig a Gyümölcsértékesítő és Szeszifő Szövetkezet. Évi forgalom 6 millió korona.

Dág Alakult 1920-ban. Évi forgalom 2 millió korona.

Dorog Alakult 1919-ben, Kappenstein János körjegyző, Berich Jakab és Kárer Lőrinc kezdeményezésére. 1922-ben a szövetkezet a már előzőleg átalakított saját házába költözött. Igazgatóság: Schmidt Sándor bányafőtanácsos disznóknál, Javorka Mihály elnök és ügyvezető. Pénztáros: Kárer Lőrinc. Könyvelő Fuhrmann Ernő. Ig. tagok: Berberich Jakab, Eiler József, Kampfl Ferenc, Morva Zsidor, Perl József, Wech János. Felügyelő-bizottság: Berberich János, Berberich Márton, Pusmer József, Schmidt József, Resch Ferenc, ifj. Stein Ferenc. Szabert József és Wech Márton. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Dömös Alakult 1917-ben. Lábay Gyula plébános kezdeményezésére. Igazgatóság: dr. Marczán János plébános elnök, Hegedűs Gyula ügyvezető, Pintér Péter, Fabi Lajos és Snider József ig. tagok. Felügyelő-bizottság: Taxner Béla főkapitányi erdőmester elnök, Mócsai Mihály, Mócsai János, Janicsk Mihály, Vitéz János, M. Mohácsi József. Évi forgalom 1921-ben 1 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Erős Alakult 1920-ban. Kezdeményező Harmány József. Évi forgalom 1921-ben $\frac{3}{4}$ millió korona.

Esztergom Alakult 1915-ben Schiller adózást és néhány tisztviselő kezdeményezésére. A legnehezebb időkben Erős Resző főkapitányi jogszábigazgató volt a szövetkezet fāradhatatlan elnöke. A kommunizmus a szövetkezet hiálalételepén közel háromnegyed millió korona kárt okozott. A forradalom után sorba nyitotta meg főközléteit: Cápózelet, rövid-, kézmű- és átvárú-üzlet, hentesüzlet, halászgāt árúk és lényegben és kisnyelben elárúsítási üzlete, talp-, felsőbőrök és cipészkezelő üzlete, összesen 11 üzlet működik a városban. Erdelkegetés vállalt 1920-ban a régi káptalani malomban. Ugyancsak részt vett egy nagyobb méhészet berendezésében is. Az öcsösgāt hullamot baj nélkül feverté ki, egyrészt mert jelentékeny a tartalékállaja, másrészt a Központ anyagi támogatása a helyes mederbe terelte vissza a szövetkezetet. Nagy összeget jutott jótékonyra és segélyekre. Igazgatóság: Mátéfy Viktor elnök, Farkas Elek, Fekete Árpád, Gerendás János, Horváth Mihály, dr. Krasznay Gábor, Kiffer Mihály, Kulich Károly, Szőlgyémny József és Toldy János. Felügyelő-bizottság: Eisinger Ferenc elnök, Borány Ferenc, Bazin Károly, Eiter Odón, Gerendás József, Koller László, Sas Gyula, Szathovits Jenő, Szorgany Gyula, Tóth János, Tótpál István, Ujváry János, Varsányi Ignác. Évi forgalom 1921-ben 48 millió korona.

Keszthely Alakult 1907-ben. Srobrák József plébános és Csupák Ede igazgató-tanító kezdeményezésére. 1912-ben saját házába költözött a szövetkezet, melyet raktárhellyel kibővített. Az 1921. évi vásárlási visszatérítést, 40.000 koronát, a tagok harangbeszerzési-alapra adományozták. Évi forgalom 4 millió korona.

Kirva Alakult 1920-ban, Klima István plébános kezdeményezésére. Igazgatóság: Klima István plébános elnök, Schaeffer Antal ügyvezető, Paul János (középső) könyvelő és ifj. Locher Mihály pénztárnok, Locher János. Felügyelő-bizottság: ifj. Locher János közs. bíró, Czink Matyás, Baumann Ferenc, Lackner János, Király János, Klingner Matyás. 1922-ben korlátozott íttatásért engedélyt kapott. Évi forgalom 1921-ben $\frac{3}{4}$ millió korona.

Lābatlan Alakult 1918-ban, Nagy Lajos és Lenhartovits Szilveszter áll. tanítók kezdeményezésére. Igazgatóság: Gazdag János elnök és pénztárnok, Lenhartovits Szilveszter igazgató-tanító ügyvezető és könyvelő, Tar Sándor, Galba Ferenc és Timár András. Felügyelő-bizottság: Fehérvay Árpád elnök, Szenes István, Hatos István csergeji, ifj. Ördög István és Cserékely Lajos. Évi forgalom 6 millió korona.

Nagysáp Alakult 1919-ben. Kezdeményező Tóth Ignác. Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.

Nyergesújfalu Alakult 1909-ben, Balogh János községi aljegyző kezdeményezésére. A szövetkezet 1916-ig önállóan működött, azonban a körbejött nehézségek miatt 1919-ben kimondották a „Hangya”-hoz való csatlakozásukat, Azóta a szövetkezet nagy fejlődésnek indult, úgy hogy átlagos havi forgalma 1 $\frac{1}{2}$ millió korona. Évi forgalom 1921-ben 2 $\frac{1}{4}$ millió korona.

Pilismarot Alakult 1919-ben, Kuchta János r. k. lelkész és Hollósy Károly rf. lelkész kezdeményezésére. A forradalom, majd a kommun hátráltatta a szövetkezet megnyitását, a román megszállás pedig arra utalta a tevékeny vezetőséget, hogy a berendezési árukat elrejtse, nemhogy üzletet nyisson. A megszállók mégis nyomot kapván az árúkból 4000 korona értékűt elvették. Ezután Póhmos fejlődésnek indult a szövetkezet, 1921-ben főkort állított fel. Majd a cséplési mérleák leküzdésére cséplőgarnitúrát vásárolt, azután pedig egy darálót. Ezt követte egy háznak a megvásárlása, melyet kellőleg átalakított és vendéglővé, tekepallyal és jégveremmel is kibővített. Évi forgalom 10 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Piliszentlélek Alakult 1920-ban. Kezdeményező Szabó János. Évi forgalom 1921-ben 200 ezer kor.

Piszke Alakult 1905-ben, Gerenday Béla udvari tanácsos kezdeményezésére. 1907-ben a szövetkezet saját házába költözött, amelyet 1911-ben üzletvezetői lakással kibővített. Vezetőség: Gerenday Béla udvari tanácsos elnök, Lernevei József áll. isk. igazgató ügyvezető és Stark József föld-birtokos pénztárnok. A felügyelő-bizottság elnöke Bellus Béla községi jegyző. Évi forgalom 4 millió korona.

Sársáp Alakult 1919-ben, Gillicze József jegyző kezdeményezésére. Alapítókérdő szorjvet (leher) pénzen fizetett be, melynek értékelésénél fogva lett csak a „Hangya”, központ hatékony támogatása mellett volt képes a szövetkezet berendezkedni. Igazgatóság: Pósch Sándor urad. intéző elnök, Gyetven Pál plébános ügyvezető, Gabanitz József igazgató-tanító könyvelő, Uveges Márton pénztárnok, Gurin Imre és Kempny János bányamester. Felügyelő-bizottság: Gribács Ignác állomástnök, Gangl Gusztáv bányapénztárnok, Vass és Matcsikéti bányászok és Kókai Károly kisbirtokos. Évi forgalom 2 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Süttő Alakult 1915-ben, Gósi György jegyző kezdeményezésére. Igazgatóság: Klein Ede plébános elnök, ügyvezető és könyvelő, Arly Ferenc köbánya-tulajdonos alelnök, Schenkenleg Lipót hivatalnok pénztárnok, Holdapfi János F. kőáragómester, Wendl Ferenc közs. bíró és Terczer János kisbirtokos. Felügyelő-bizottság: Arly Ferenc köbánya-tulajdonos elnök, Müller Ernő gyártalajdonos, Ormay Henrik és Vezér János nyug. igazgató-tanító, Czecner Márton, Pollammer Konrad, Pollammer János kőáragómesterek, Ráhl Ernő és Wendl János malomtulajdonosok, Szakmáry Ferenc, Szakmáry Lázár és Dick Ignác kisbirtokosok. A szövetkezet a helybéli hadiárvak, hadiözvegyek és rokkantak javára pénzalapot létesített. Évi forgalom 6 millió korona.

Tāt Alakult 1919-ben. Kezdeményező Mátéfy Viktor. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Uny Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1921-ben $\frac{1}{2}$ millió kor.

FEJER VARMEGYE.

Alakult 1920-ban. Kezdeményező Gáncs Zoltán főjegyző. Évi forgalom 4 millió korona.

Adony Alakult 1919-ben. Évi forgalom 10 millió korona.

Adony-Pusztaszabolcs Alakult 1918-ban. Kezdeményező Gamos Vince. Évi forgalom 14 millió korona.

Alap Alakult 1920-ban. Kovács Andor községi főjegyző és Szabó Gyula eszperes-plebános kezdeményezésére. 1921-ben megnyitotta az első főiskolát. 1922. év elején felállította a „Hangya” közkönyvtárat és annak könyveit ingyen bocsátotta olvasásra tagjainak. Évi forgalom 6 1/2 millió kor.

Alcsút Alakult 1903-ban. Kezdeményező Mészoly Győző év. lelkész. Évi forgalom 1921-ben 1 1/3 millió korona.

Bakonyársarkány Alakult 1920-ban. Kezdeményező Dégenhardt Miklós jegyző. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.

Baracska Alakult 1920-ban. Kezdeményező Simon Bertalan. Évi forgalom 4 millió korona.

Bicske Alakult 1903-ban. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Bodajk Alakult 1919-ben. Kezdeményező Szabó József év. lelkész. Évi forgalom 1921-ben 1/2 millió korona.

Csahók Alakult 1919-ben. Kezdeményező Fülöp Mihály. Évi forgalom 3 millió korona.

Csakberény Alakult 1919-ben. Igazgatóság: Rácz István elnök, gróf Merán Fülöp, Tóth János és B. Tóth Mihály. Felügyelő-bizottság: dr. Szőke Károly elnök, Papp Kálmán, Tompa Miklós, Szabó József, Molnár Sándor, Huszár Pál, Rácz Pál, Bekke Vince és Huszár János. Ügyvezető-könyvelő Rácz István. Pénztárnokok: Preszter Károly, Czirák Pál és Roderer Ferenc. Évi forgalom 2 1/2 millió kor.

Csákvér Alakult 1919-ben. Kezdeményező Seilárd Gyula tanár. Évi forgalom 15 1/2 millió korona.

Csókabó Alakult 1920-ban. Kezdeményező Mihalecz Ferenc földbírtokos. Évi forgalom 1 millió korona.

Csösz Alakult 1919-ben. Évi forgalom 2 1/4 millió korona.

Czece Alakult 1919-ben. Kezdeményező Koroknay István év. lelkész. Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.

Diósd Alakult 1919-ben. Évi forgalom 4 1/2 millió korona.

Dunapentele Alakult 1918-ban, Ligday Károly plebános és Gáspár Károly főjegyző kezdeményezésére. A kommunén idején már-már tönkretett szövetkezeti a rémszalmon bukása után a fardhatatlan vezetőség intéi talpraállította. Igazgatóság: Ligday Károly plebános elnök, Gáspár Károly főjegyző, Tóth János, Murgur Mihály, Horváth János és ifj. Nyulfi György. Ügyvezető-igazgató Németh Mihály. A felügyelő-bizottság elnöke Simonyi Nándor földbírtokos. Évi forgalom 6 3/4 millió korona.

Fercsi Alakult 1920-ban, Dömötör István plebános, gróf Wimpfen Siegfried nagybirtokos, Vámosy József, Tamás Alajos és Gruts Mihály tanítók, Farkas János íg-tanító, Raab Károly urad. tisztviselő kezdeményezésére; a község külterkén a szervezést pedig a pusztai r. k. tanítók végezték. Igazgatóság: Dömötör István elnök, Raab Károly ügyvezető, Sztipán József pénztárnok, Vámosy József, Hudula Ferenc és Bulat Tamás. Felügyelő-bizottság: Tschepen Deszö elnök, gróf Wimpfen Siegfried, Lindner Kálmán, Farkas János, Kvaszay Imre, Farkas Sándor, Gévay György, Woleta Zsigmond, Hudula József, Fülöp Ferenc, Varga János, Milansy Károly, Misiszky Ferenc, Boldog István, Verlits Ferenc, Vormündl Rezső és Sanderferi Ferenc. Könyvelő Tamás Alajos. A szövetkezet nagyobb összegetek adományoz jótékony célokra, 1921-ben a község szegényesora tanulóinak felruházására adott nagyobb összeget. Évi forgalom 1921-ben 7 1/2 millió korona.

Erd Alakult 1918-ban, Baranyai Nándor községi főjegyző és Kéry Nándor kezdeményezésére. A szövetkezetnek egy

fiókja van, a vegyes árukon kívül tűzelőanyagok eladásával is foglalkozik. Évi forgalom 18 millió korona.

Faluhativai Alakult 1920-ban. Igazgatóság: Falussy József ref. lelkész elnök, Földes ref. főtanító ügyvezető, M. Pajor István, Molnár Sándor, Csuthy György. Felügyelő-bizottság elnöke Kutassy Jenő községi főjegyző. Pénztárnok Balzi Sándor. Évi forgalom 3 millió korona.

Fehérvárcsurgó Alakult 1919-ben, gróf Károlyi József kezdeményezésére. 1920-ban gróf Károlyi József a szövetkezetnek ingyenes használatra egy épületet adott. A szövetkezet a tagok részére előadókat tart fenn. Minden évben nagyobb összeget juttat jótékony célra. Igazgatóság: Kovács Lajos ref. lelkész elnök, Pintér György plebános ügyvezető és könyvelő, Gutti Gábor, Potyondi Ádám r. k. tanító, Juhasz József és K. Simon Andor pénztárnokok. Felügyelő-bizottság: dr. Knoll Károly főszámlafelügyelő elnök, Kiss F. János, Simon J. József, Simon M. József, Juhasz István, Gutti János, Laki Ferenc, Tombor József, Nagy István, Cséni Imre, Richter Lajos. Az előnyeit Schick Emili főszámlaigazgató, aki 1922 február havig a felügyelő-bizottság elnöke volt, nagyban előmozdította a szövetkezet ügyeit. Évi forgalom 7 millió korona.

Felcsút Alakult 1920-ban, Kapitány Zsigmond tanító kezdeményezésére. A termények értékesítése és a gyögy-növények gyűjtése körül nagyobb tevékenység fejtett ki. Évi forgalom 6 1/2 millió korona.

Füle Alakult 1910-ben. Kezdeményező Harák Béla tanító. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.

Gánt Alakult 1919-ben. Kezdeményező Hergath Alajos tanító. Évi forgalom 1 millió korona.

Gárdony Alakult 1919-ben. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Gyűrő-Kuldó Alakult 1910-ben, Schiffer Imre és Szalay István kezdeményezésére. A szőlőkben felépített fűrteproposnóra és lisztmalmal ellen beszerzésel áron adott részpárt a tagoknak. Ügynektör elnök javadalmazás megalkult a gazdaság, melynek vezetősége a szövetkezet igazgatósága, amely a község kisbirtokos és földnélküliek számára a székesfehérvári káptalan bírtokai haszonbérletbe kapta. 1914-ben saját házába költözködik a szövetkezet. Igazgatóság: Schiffer Imre elnök és könyvelő, Szalay István elnök, Horváth László, Juraszko Imre és Kiss Lajos. Felügyelő-bizottság: Nádhéra Pál r. k. tanító, Keck Ernő plebános pénztáros. Évi forgalom 6 millió korona.

Herczegfalva Alakult 1920-ban, Kovács Ferenc tanító kezdeményezésére. Igazgatóság: Kovács Ferenc elnök, dr. Magyarász Ferenc alelnök, Gerő József, Katzenberger János, Szabó István, Elsaszer István, Weber Márton és Wester Lajos ügyvezető-könyvelő. Felügyelő-bizottság: Gróf Imre elnök, Felsőöry Nagy Pál, Rónay József, Klies János, Elsaszer József, Kaufmann István, Troppert István, Lánási János. Két tétel van a szövetkezet, az egyre a szövetkezeti házat másikkra egy főiskolavezető kezésének felépítését határozta el. Évi forgalom 4 millió korona.

Igar Alakult 1917-ben, Ertl Károly s-jegező kezdeményezésére. 1920-ban házat vásárolt a szövetkezet. Igazgatóság: Fülöp László ref. lelkész elnök és könyvelő, Bogrnár János pénztárnok, Kozma Lajos, Patay József és Varga István. Felügyelő-bizottság: Farkas István, Patay Ferenc, A. Pintér István, Pintér Péter és Tartics István. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Ivánca Alakult 1918-ban, Varga Sándor ref. lelkész kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik. Igazgatóság: Horváth Vince plebános elnök és ügyvezető, Gréncz György pénztárnok, Kovács Andás, Békffy József, ifj. Balogh János, Redy Ferenc és Moharos István. Felügyelő-bizottság: id. Császár Károly elnök, Kelescsányi Fejérfalvay Tibor, Farkas István, ifj. Molnár Péter, Kőszegi József, Somogyi Sándor, Sztoliar Ferenc. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Kajászószentpéter Alakult 1919-ben. Kezdeményező Csapó Béni. Évi forgalom 4 millió korona.

Kálóz Alakult 1919-ben, Varga Kálmán ref. lelkész kezdeményezésére. A szövetkezetnek saját háza van. Igaz-

galóság: gróf Sáschenyi György tb. elnök, Székely Gyula plébános elnök, Vargha Kálmán ref. lelkes alelnök és ügyvezető, Balázs János községi bíró pénztárnok, Bodri István, Szabó István, Pál M. István, H. Bartos János, Pál Mihály. Felügyelő-bizottság: Németh Ferenc községi jegyző elnök, Dipold Jenő, Virágh János, Grits Ferenc, Miskolczi József, Borbás József, Takács József, Bogar István, Tüdő József, Mocher István, Harangozó János, Kajári János, Balogh József, Pál Lajos és Bartos István. Évi forgalom 5 millió korona.

Kápolnásnyék Alakult 1919-ben. Kezdeményező Molnár János. Évi forgalom 5 millió korona.

Kisláng Alakult 1919-ben. Kezdeményező Müller Sándor. Évi forgalom 3 millió korona.

Lovasberény Alakult 1903-ban, Papp János főtanító kezdeményezésére. Igazgatóság: gróf Cziráky Antal v. b. t. t., Krécsy Károly esperes és Urházy Lajos ref. lelkes alelnökök, Papp János főtanító könyvelő. Évi forgalom 1921-ben 3¹/₂ millió korona.

Mány Alakult 1902-ben, Végh János és Deák István kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik. Igazgatóság: Papp Albert, Szabó Imre, Ács Zsigmond, Szauder Mihály és Fuchs Mátya. Felügyelő-bizottság: Barány Lajos, Komon János, Deák István, Korcsek István és Srontag József. Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.

Martonvásár Alakult 1907-ben. Évi forgalom 2³/₄ millió korona.

Moha Alakult 1919-ben. Évi forgalom 3 millió korona.

Mór Alakult 1918-ban, dr. Buder Gyula ügyvéd kezdeményezésére. 1920-ban rőfös- és rövidáru-ostályt nyitott és ugyanazon évben állította fel a papír- és tankönyv-ostályát, valamint a „Hírnagy”-könyvtárát. A szövetkezetnek két fiókja van. 1921-ben a rakthelyiségek kicsinyeknek bizonyultak, úgy hogy felállította központi elosztó rakartát, amely nemcsak a szövetkezet fiókjait látja el áruval, hanem a járásnak hatásgái cikkeit is szétosztja, valamint a gabona-értékesítést is ez bonyolítja le. A „Hírnagy”-újságnak 54 előfizetője van. Évi forgalom 63 millió korona, amiből a gabona-ostályra 3 millió esik.

Nadap Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1921-ben 1¹/₂ millió korona.

Nádasdladány Alakult 1919-ben. Igazgatóság: Bárdossy Lajos elnök, Stupán József alelnök, Markó Sándor, Fister Sándor és Takács József. Felügyelő-bizottság: Kukorely István elnök, Fostner Albert, Aichner Jánosné, Stupán Istvánné, Mészár János, Bóza Imre, Pusztás József, Fülöp József, Kiss Ferenc, K. Szentcs József, Szabó Lajos könyvelő, Angyal Ferenc pénztárnok. Évi forgalom 4³/₄ millió korona.

Nagyperkátá Alakult 1899-ben, gróf György Teréz védnöksége alatt. A szövetkezet saját házában működik. Igazgatóság: Kéri Ferenc pápai kamarás plébános elnök, Basticz István, Készei József, Pulai János, Rajcsányi István, Siba György és Vas Mihály. Felügyelő-bizottság: Góde Elemér, Farkas István, Kriszán Mátya, Metzker János, Plettler József, Tolnai Ferenc és Treyko Gyula. A szövetkezet fenállása óta 5 tanoncot szabadított fel, kik valamennyien nagyperkátai születésűek. A szövetkezet 10 éves jubileuma alkalmából az ünnepi szónok dr. Vass József mostani népjóléti miniszter volt. Évi forgalom 11 millió korona.

Nagyveleg Alakult 1919-ben, Karner Jenő tanító kezdeményezésére. 1921-ben 35.200 korona vásárlási visszatérítést adott tagjainak. Az olcsóság hullám okozta 100.000 korona kárt könyve kiheverte. Évi forgalom 2¹/₂ millió korona.

Pakozd Alakult 1919-ben. Kezdeményező Bódis Lajos ref. lelkes. Évi forgalom 2¹/₂ millió korona.

Pátka Alakult 1919-ben. Évi forgalom 2¹/₂ millió korona.

Polgárdi Alakult 1911-ben, Szabó Sándor ref. igazgató kezdeményezésére. A szövetkezet az ifjúság nevelése érdekében „Szövetkezeti dalárdát” szervezett. Igazgató-

ság: Benedek József ref. lelkes elnök és ügyvezető, Miskai János, Krejcsiv Mihály, Bentsik János és Tóth Péter. A felügyelő-bizottság elnöke Berki János. Évi forgalom 4¹/₂ millió korona.

Ráczkresztúr Alakult 1902-ben. Évi forgalom 3 millió korona.

Sárbogárd Alakult 1919-ben. Kezdeményező: Schmall György r. k. plébános. Évi forgalom 1921-ben 5¹/₂ millió korona.

Sáregres Alakult 1901-ben. Évi forgalom 1921-ben 1¹/₂ millió korona.

Sárkeresztes Alakult 1919-ben. Évi forgalom 1³/₄ millió korona.

Sárkeresztúr Alakult 1920-ban. Kezdeményező Perényi Odón. Évi forgalom 1¹/₂ millió kor.

Sársod Alakult 1900-ban. Igazgatóság: Kasó Lajos kántortanító elnök, Szöllösy István ügyvezető-könyvelő, Szöllösy András pénztárnok, ifj. gróf Esterházy László, Barna János, Szöllösy Mihály, Szöllösy János, Markovits János, Durmitsch József és Raffay György. Felügyelő-bizottság: Nagy Mihály, Bossányi Gusztáv, Tóth Mihály, T. Tóth József és Morva Károly. Évi forgalom 1921-ben 1¹/₂ millió korona.

Sárszentmihály Alakult 1920-ban. Kezdeményező Arany Mihály jegyző. Évi forgalom 1¹/₂ millió korona.

Sárszentmiklós Alakult 1920-ban. Kezdeményező Kherndi Gyula nagybirtokos. Évi forgalom 3 millió korona.

Seregélyes Alakult 1919-ben. Kezdeményező Gamos Vince. Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.

Soponya és Nagyláng Alakult 1919-ben. Kezdeményező Juhos János állatorvos. Évi forgalom 2¹/₂ millió korona.

Sóskút Alakult 1903-ban. Kezdeményező Andretti Károly bányatanácsos. Évi forgalom 5 millió korona.

Sukoró Alakult 1920-ban. Kezdeményező Györgyi János r. k. plébános. Évi forgalom 1921-ben 1¹/₂ millió korona.

Szár Alakult 1920-ban. Kezdeményező Emsberger József r. k. plébános. Évi forgalom 1921-ben 1¹/₂ millió korona.

Százhalombatta Alakult 1907-ben, dr. Matta Árpád földirtokos és Kováts Lajos jegyző kezdeményezésére. Igazgatóság: Dr. Matta Árpád elnök, Kéri Nándor plébános ügyvezető, Creiner István pénztárnok, Radovány Mihály, Tóth György. Felügyelő-bizottság: Stích Antal, Csukits Stankó, Milován Dániel, id. Radovány Izák és Tóth Ferenc. Évi forgalom 4¹/₂ millió korona.

Székesfehérvár Alakult 1901-ben. Évi forgalom 1921-ben 10 millió korona.

Szolgaegyháza Alakult 1920-ban. Kezdeményező dr. Witteher János földirtokos. Évi forgalom 5 millió korona.

Tahajd Alakult 1919-ben, a gazdák kezdeményezésére. A román megállás kelleitette a szövetkezet megnyitását. A községi képviselőtestület segítette fedél alá. Igazgatóság: B. Szabó János ref. lelkes elnök és ügyvezető-könyvelő, Batori Lajos pénztárnok, T. Kun János, Farkas András és Kiss János. Évi forgalom 5 millió korona.

Tárnok Alakult 1917-ben. Kezdeményező Pelczner Mihály r. k. plébános. Évi forgalom 5¹/₂ millió korona.

Tordas Alakult 1904-ben. Áts József segédjegyző kezdeményezésére. 1911-ben telket vásárolt a arra 1913-ban közérővel felépítette a szövetkezeti házat, melyben a hitel-szövetkezet, a földmívelők szövetségének közlihelyisége és a boltkezelő lakása kapott elhelyezést. A szövetkezet telken kiálló épületben van a tejszövetkezet célját szolgáló helyiség. Évi forgalom 4¹/₂ millió korona.

Vajta Alakult 1896-ban, mint keresztény fogyasztási szövetkezet, gróf Zichy Aladár és Fűrész József plébános kez-

deményezésére. Rövid idő alatt házat és telket szerezett. Mészáros István plébános ügyvezető-igazgató működése idején külön bethelyiséget épített, Kiss Lipót plébános ügyvezető-igazgató idejében pedig a régi házat emelte s új csapótelevet látta el. 1920-ban belegett a „Hangya”-központ tagjai közé. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.

Vaj Alakult 1920-ban, Szabó Antal molnár kezdeményezésére. 1922-ben a szövetkezet házat vásárolt, majd megnyitja fiókjait. Igazgatóság: Batta József elnök-ügyvezető, Zsigmond Sándor pénztárnok, Csurgó Béla alelnök, Keresztes Mihály, Kiss István és Buvári Mátyas. Felügyelő-bizottság: Szabó Antal elnök, Ravasz Lajos, Nagy Sámuel, Németh Vince, ifj. Szabó József, Andruska István, Szabó János, Mayer János, Kakas Ignác, Domak Sándor és Kecskés András. Évi forgalom 8 millió korona.

Velence Alakult 1903-ban, báró Mandorff Géza nagybirtokos kezdeményezésére. Saját házzal rendelkezik. Igazgatóság: báró Mandorff Géza, Tóka István plébános ügyvezető. Felügyelő-bizottság: Kovács István községi foggyó elnök, Polya József nyug. tan. könyvelő. Évi forgalom 4 millió korona.

Vértessacska Alakult 1920-ban. Kezdeményező Kaszay Endre győztesrészt. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Vértesszőlős Alakult 1920-ban. Kezdeményező Molnár Márton r. k. plébános. Évi forgalom 5 millió korona.

Zámoly Alakult 1920-ban, Horváth József jegyző kezdeményezésére. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Zichyújfalu Alakult 1912-ben. Kezdeményező Jilek József. Évi forgalom 6 1/2 millió korona.

GÖMÖR ES KISHONT VÁRMEGYE.

Aggtelek Alakult 1918-ban. Kezdeményező Tókos Károly ev. lelkész. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Alsószuha Alakult 1903-ban. Kezdeményező Hubay Lajos ev. lelkész. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.

Bánréve Alakult 1920-ban. Kezdeményező Földföldy Ottmár. Évi forgalom 5 1/2 millió korona.

Gömöröszöllős Alakult 1920-ban. Kezdeményező Szálasi Bertalan. Évi forgalom 1921-ben 400.000 korona.

Hangony Alakult 1920-ban, Sipelki Balás Béla r. k. lelkész és Gaganetz József tanító kezdeményezésére. A szövetkezet Sipos Gyula tattanta fedélhez. Egy fiókja van. Igazgatóság: Koröcs István kántortanító elnök és ügyvezető, Gaganetz József tanító könyvelő. Székely Agoston pénztárnok, Szilágyi László, Szeszlai László. Szilágyi Agoston, Kisgergely Dániel és Horváth Gábor. Felügyelő-bizottság: Kisgergely József, Ranta János, Endrész János, Szilágyi István, Szilágyi János, Székely János, Kisgergely Ágost, Balás János, és Endrész László. Évi forgalom 4 1/2 millió korona.

Imola Alakult 1907-ben. Kezdeményező Tóth Sándor ref. lelkész és Haniszko István tanító. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Kelemér Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.

Málé Alakult 1919-ben. Kezdeményező Pájer János esperes-plébános. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Putnók Alakult 1920-ban, Pájer János esperes-plébános kezdeményezésére. Évi forgalom 12 millió korona.

Ragály Alakult 1920-ban. Kezdeményező Oehschlaeger Ferenc r. k. plébános. Évi forgalom 2 millió korona.

Sajópüspöki Alakult 1920-ban. Kezdeményező Csizsák László bérli. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Szentsimon Alakult 1920-ban. Kezdeményező Balázs Béla kaplán. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.

Szuhafő Alakult 1920-ban. Kezdeményező Koós Elemér ev. lelkész. Évi forgalom 1 millió korona.

Zádorfalva Alakult 1920-ban. Kezdeményező Hubay Kálmán ev. lelkész. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.

GYÖR VÁRMEGYE.

Abda Alakult 1920-ban. 1921-ben a gabonaártekést vezette be. 1922-ben a cseregabonakereskedéssel élerte, hogy a napszámos emberek gabonájukat beszerelhetik a szövetkezetben lisztre, ezáltal érekeny fuvarjadtak takaríthatnak meg. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Alsóvamos és Gyorszabadi Alakult 1920-ban. Kezdeményező Vieth Béla r. k. tanító. Évi forgalom 1921-ben 1 1/4 millió korona.

Ásvány-Ráró Alakult 1898-ban. Évi forgalom 6 millió korona.

Bácsa Alakult 1919-ben. Kezdeményező dr. Luncz János. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Bönyércsútip Alakult 1920-ban. Kezdeményező dr. Mihályfi Ernő földbirtokos. Évi forgalom 13/4 millió korona.

Börös Alakult 1919-ben. Kezdeményező Czaba János. Évi forgalom 1921-ben 1/2 millió korona.

Csanádapálya Alakult 1913-ban. Kezdeményező Németh Imre birtokos. Évi forgalom 2 millió korona.

Csikvánd Alakult 1922-ben. Kezdeményező Horváth Béla ev. lelkész.

Czakóháza Alakult 1920-ban, Parscsmi József áll. tanító kezdeményezésére. 1921-ben saját házába költözködik a szövetkezet. Évi forgalom 2 millió korona.

Dunaszeg Alakult 1900-ban. A szöv. saját helyiségében működik. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Félpécs Alakult 1920-ban, Györfy Béla ev. lelkész és Pósfai Miklós birtokos kezdeményezésére. Igazgatóság: Györfy Béla ev. lelkész elnök, Pósfai Miklós ügyvezető, Szabó Aladar ev. tanító könyvelő, Boros Lajos pénztárnok, Horváth Kálmán, ifj. Hamvay Miklós. Felügyelő-bizottság: Fazek Kálmán elnök. Évi forgalom 1 1/4 millió korona.

Gönyű Alakult 1918-ban. Kezdeményező Wachter Miklós. Évi forgalom 4 1/2 millió korona.

Gyarmat Alakult 1910-ben. Kezdeményező Horváth Ferenc tanító. Évi forgalom 7 millió korona.

Gyömöre Alakult 1920-ban, Glätz Sándor esperes kezdeményezésére. Igazgatóság: Glätz Sándor esperes elnök, Platz Lajos áll. tanító ügyvezető, Németh Károly, Tóth Miklós, ifj., Tóth Lajos, Horváth Miklós, Teller István és Bogár Mihály pénztárnok. Felügyelő-bizottság elnöke: Ákos József áll. elemi népiszkolai igazgató. Évi forgalom 4 millió korona.

Győr Alakult 1919-ben, a győri ker. stoc. párt, illetőleg Juretzky Lajos ig.-tanító kezdeményezésére. A szövetkezetnek 5 fiókja van. Jétékony és kulturális célokra nagyobb összegetek adományozott. Igazgatóság: Varga László elnök, Lindauer Ferenc p. ú. tanácsos és Juretzky Lajos ig.-tanító ügyvezető, dr. Boros Alán foglím. igazgató, Beness György földbirtokos, Varga Pál, László Ferenc, Boros Sándor vendéglős, Orveg Kálmán gyak. isk. tanító, Spáth Gyula városi tanácsos, Simon Miklós főreléisk. igazg. Csabi László portás, Németh Odon varmegyei foggyó, Talos István Hangya kirend. írók és Jolathy Ferenc tisztviselő. Felügyelő-bizottság: Pogátsa János képező tanár elnök, Borz Ádám sztrémányi igazgató, dr. Szily Kálmán községi jegyző, Kocsis József szántamánacos, dr. Török Pál keresk. isk. tanár, Jenéi Alajos pékmester, Lorát Samu cizmadmáster és Borbély Albert szabómester. Ügyvez. dr. Kaszás Jenő ügyvéd, pénztárnok Mayer Sándor ig.-tanító. Évi forgalom 63 millió korona.

Győr (Révialu) Alakult 1919-ben. A szövetkezetnek egy fióküzlete és ezzel kapcsolatban tejesarnoka van. Igazgatóság: dr. Szalay József ügyvéd elnök és ügyvezető, Boros József elektrotechnikus alelnök, Kiss János cipész, Marits

- Mihály kömvésmester és Bátor Jenő magánhivatalnok, Tóth Nándor könyvelő. A szövetkezet jótékony és kulturális célokra nagyobb összegeket adományozott. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.
- Győrasszonyfa** Alakult 1911-ben. Kezdeményező Elbert Gyula. Évi forgalom 2 1/4 millió korona.
- Györsövényház** Alakult 1898-ban, sövényházi Fritzsche Emil nagybirtokos, gardászi főtanasos és Berger Ferenc ig.-tanító kezdeményezésére; előbbi 25 év óta elnöke, utóbbi pedig 25 év óta ügyvezető-igazgatója és könyvelője a szövetkezetnek. Három üzletihelye van. 1900-ban saját házában működik a szövetkezet. Évente nagyobb összegeket juttat jótékony célra. Igazgatóság: sövényházi Fritzsche Emil nagybirtokos, gard. főtanasos elnök, Berger Ferenc ig.-tanító ügyvezető-könyvelő, Halasi József körjegyző, Höck Antal, Böröcsi Mihály, Tiszlavai Ferenc és Arbeiter József kisbirtokosok. Évi forgalom 6 1/2 millió korona.
- Györszemere** Alakult 1920-ban, Varga János plébános kezdeményezésére. Igazgatóság: Bilovits István plébános, Jakab János ref. lelkész, Hnáth Flórián községi jegyző, Tóth Lajos, Németh István, Fejes János, Dell József, Sütöri Mihály és Goda György, Felügyelő-bizottság: Hirtényi Lajos ev. lelkész elnök, Éger Ferenc Máv. főellenőr, Giczi Dezsa, Varga János, Marczali Kálmán, Ballis Ferenc, Sütöri József, Halbak János és Hartl Lajos. Évi forgalom 3 1/4 millió korona.
- Györszentiván** Alakult 1920-ban, dr. Niszler Teodor r. k. plébános kezdeményezésére. Nagyból összegeket juttat kulturális és jótékony célokra. Igazgatóság: dr. Niszler Teodor bencés plébános elnök, Grosz József, Melitics Pál, Skerlanits Mihály, Bunics Mátyás, Tamásits József, Budweiser Károly, Felügyelő-bizottság: Pozsgai Márton, Csifrig József, Juhász Pál, Újvárdi Imre, Lengyel István, Szalai Imre, Stefanits Mátyás, Matusi Mihály, Angyal Endre községi főjegyző és Rikovics Simon. Dobrovich Sándor községi aljegyző, könyvelő, Kulcsik György pénztárnok. Évi forgalom 5 1/2 millió korona.
- Györszentmárton** (Pannónhalm), Alakult 1916-ban. Évi forgalom 1921-ben 7 1/2 millió korona.
- Győrzámoly** Alakult 1898-ban. Igazgatóság: Tóth János főtanító elnök és ügyvezető, Erdélyi Béla, Rácz Zsigmond, Fléner Károly és Csinger János. Felügyelő-bizottság: Szabó Sándor, Tamás Ferenc, Szabó Mihály, Takács Mihály, Jasz Ferenc, Szécsi Mihály és Rácz István pénztárnok. Évi forgalom 2 1/4 millió korona.
- Hédervár** Alakult 1902-ben. Évi forgalom 2 millió korona.
- Kajár** Alakult 1912-ben, Kemény Fülöp r. k. plébános és Kovács Mihály kezdeményezésére. A szövetkezet nagyobb összegeket juttat tagjainak vásárlási visszatérítés címén. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.
- Köny** Alakult 1898-ban. Évi forgalom 4 1/4 millió korona.
- Koronczó** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Rurik Lajos tanító. Évi forgalom 3 1/4 millió korona.
- Kunsziget** Alakult 1919-ben. Évi forgalom 2 millió korona.
- Markotabödöge** Alakult 1898-ban. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.
- Ménfő** Alakult 1913-ban, Limp István földmives kezdeményezésére. Igazgatóság: Horváth György elnök, Horváth András, Saláts József, Keisinger András és Galgóczi József. Melkovits Mihály pénztárnok, ifj. Klánz József könyvelő. Évi forgalom 3 1/4 millió korona.
- Mezőörs** Alakult 1920-ban, Andorka Gábor plébános kezdeményezésére. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.
- Moriczhida** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Mayerhofer Géza jegyző. Évi forgalom 1921-ben 1 1/3 millió korona.
- Nagybaráthegy** Alakult 1916-ban. Kezdeményező Deáky Lajos körjegyző. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

- Nagyécsafalu** Alakult 1915-ben. Kezdeményező Szűcs Géza r. k. plébános. Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.
- Nyuffalu** Alakult 1912-ben, Domonkos István r. k. plébános kezdeményezésére. 1917-ben kibérelte a község tulajdonát képező vendéglőt. A forradalom okozta kárt könnyen kiveherte. Vezetőség: Liszakai Sándor elnök, Csicsay Benedek kántor-tanító ügyvezető és Hangyal István pénztárnok. Évi forgalom 4 1/4 millió korona.
- Öttevény** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Tarnay Andor. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.
- Pázmándfalu** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Németh János. Évi forgalom 1 1/4 millió korona.
- Pér** Alakult 1903-ban. Kezdeményező Takács József ev. tanító. Évi forgalom 3 1/4 millió korona.
- Rábapatonna** Alakult 1898-ban. Évi forgalom 4 1/4 millió korona.
- Rábczakapi** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Nagy Gyula ág. ev. lelkész. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.
- Ravasz** Alakult 1919-ben. Kezdeményező dr. Pammer Odillo. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.
- Sokorópátka** Alakult 1919-ben, sokoróppátkai Szabo István miniszter kezdeményezésére. Évi forgalom 3 millió korona.
- Szerecseny** Alakult 1920-ban, Lukács József kezdeményezésére. Az olcsósági hullám érzékeny veszteséget rövid idő alatt kiveherte, vagy hogy 1922-ben tagjainak nagy összeget fizetett vissza vásárlási visszatérítés címén, valamint jótékony és kulturális célokra is tekintélyes összeget adott. Igazgatóság: Lukács József elnök, Gáti Sámuel ref. tanító ügyvezető, Butkovics István pénztárnok, Weisz Bálint, Lőrincz András, Bolla Viktor, Bogárné Imre. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.
- Táp** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Mohácsy László ev. lelkész. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.
- Tápszentmiklós** Alakult 1919-ben. Évi forg. 1921-ben 1 millió korona.
- Tényőfalu** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Vég József nagybirtokos. Évi forgalom 3 millió korona.
- Tét** Alakult 1920-ban. Kezdeményező dr. Kovácsics Sándor. Évi forgalom 1921-ben 3 1/2 millió korona.
- Ujmalomsok** Alakult 1901-ben. A szövetkezet saját házában működik. Nagyból összegeket juttat kulturális és jótékony célokra. Igazgatóság: Kovács István ev. lelkész elnök és ügyvezető, Nagy István, Ujváry Lajos, Káldi Márton és Zsirái István, Tombóly István ev. tanító könyvelő, Káldi Lajos pénztárnok. Felügyelő-bizottság: Kecséks István, Horváth János, Csapo Mihály, Tóth József, Tóth János, ifj. Tóth Dániel és Némethi János. Évi forgalom 4 1/2 millió korona.

HAJDU VÁRMEGYE.

- Balmazújváros** Alakult 1918-ban, Molnár Béla kezdeményezésére. Az oláh megszállás alatt a szövetkezet vagyonának csaknem felét elrabolták. Felzabálás után fejlődésnek indult a szövetkezet, ugy hogy 1919-ben házat vásárolt, majd pedig megnyitotta modern színvonalú rőfűszálatét. Évi forgalom 31 millió korona.
- Debreczen** Alakult 1919-ben. A szövetkezetnek, mely a földeten kívül a város külföldi részén 5 fölököt állított fel, van mezőgazdasági osztálya és tűzfeltétele. A szövetkezetek irányítását egy központi iródból intézik. A kezdet nehézségein dr. Lindenberger János prelátus-kanonok, Uray Sándor ref. lelkész, Reitz János, Papler Pál és Kresznerics Gy. Ferenc segítettek át a szövetkezetet, úgy hogy mindinkább nagyobb formákat ér el. Évi forgalom 74 millió korona.
- Egyek** Alakult 1915-ben. Kezdeményező Aczél József segéd-lelkész. Évi forgalom 7 millió korona.
- Felsőjózsa** Alakult 1920-ban, Rózsa László körjegyző kezdeményezésére. Igazgatóság: Némethi István elnök, Karla Odón alelnök, Rózsa László, Barati József és

Iglai Mihály. Felügyelő-bizottság: Némethy János elnök, Jónás Márton alelnök, Farkas András és Szigeti István. Némethy István könyvelő, Barati József pénztárnok. Évi forgalom $1\frac{1}{4}$ millió korona.

Földes Alakult 1913-ban, Karácsony Imre ev. lelkész kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik. Évi forgalom 12 millió korona.

Hajduboszörmény Alakult 1917-ben, Bakócsy Endre tanár kezdeményezésére. A szövetkezet eleinte nehézségekkel küzdött, kevés alaptőkéje lévén és csak a központ támogatásával és útmutatása révén tudta a vezetőség a szövetkezetet szélesebb alapokra tenni, úgy hogy ma 14 fiókküldetel bír. Ezek közt könyv- és papír-üveg- és porcellánkereskedése, rőfös-ostalya, temetkezési intézet, két szódavizgyára működik. Jétékony célra éventén legalább 100.000 koronát ad. Évi forgalom 50 millió korona.

Hajdudorog Alakult 1917-ben. Évi forgalom $3\frac{1}{2}$ millió korona.

Hajdúhadház Alakult 1917-ben, Sólómy Antal főjegyző kezdeményezésére. 1922-ben egy fiókküldetelt nyitott. Nagyobb összeget jutattatott jétékony és kulturális célokra. Igazgatóság: tisztelbeli elnök Veszprémy István ügyvéd; Sólómy Antal községi főjegyző, Simon Károly igaztanító ügyvezető, Abrolly József községi főbíró, Hadházy Miklós birtokos, dr. Hadházy Zsigmond ügyvéd nemzetgyűlési képviselő, Kobi Jeremiás birtokosági jegyző, Molnár József birtokos Molnár Zoltán ref. lelkész, Nyóvák József győgszerész, Varró Ferenc tanító, dr. Veszprémy Zoltán ügyvéd. Felügyelő-bizottság: Balogh Antal igaztanító elnök, Balogh Gergely egyházgondnok, Csapó Zsigmond ny. jegyző, Hajdu Sándor birtokos, N. Hajdu Sándor gazdálkodó, Molnár István és Tatar József gazdálkodók, Nagy Tamás tanító, Poroszlay Albert birtokos és Vid. Károly ref. organistakantor. Évi forgalom 8 millió korona.

Hajdunánás Alakult 1914-ben. Kezdeményező Takács Ambrus. Évi forgalom 1921-ben $2\frac{1}{2}$ millió korona.

Hajdusámon Alakult 1910-ben, Kruppa Antal főjegyző kezdeményezésére. Az oláh megzsalás közevetében a központ nem tudta berendezni, addig is sőt és petróleumot osztottak ki, ideiglenes helyiségben. A folszábadulás után 1920-ban újra alakultak és a központ berendezte a szövetkezetet. Azóta a mindinkább fejlődő szövetkezet főzlete mellett két fiók is működik, azonkívül van vendéglője, temetkezési vállalata, könyvtára és tekepályája. Évi forgalom $11\frac{1}{4}$ millió korona.

Hajduszoboszló Alakult 1912-ben, Békéty Lajos ref. lelkész kezdeményezésére. A román betörés alkalmával az üzemhelyiséget felbörték, azt ugyazólván teljesen kirabálták, értékpapírjait, készpénzét elvitték úgy, hogy a felszábadulás után újból kellett nehézségekkel küzdeni, hogy alapították gyűjtseken. A vezetőség és a tagok lelkiismeretessége nem hagyta a szövetkezetet elpusztulni és a súlyos csapást kibeherte. Ma már egy hatalmas házzal rendelkezik. Az állami adógabona-nyújtási akciója kapcsolódott bele, ahol szűz eredményt ért, azóta gabonaárértékcsökkentéssel is foglalkozik. Igazgatóság: Borbély Gábor földbirtokos elnök, Demjén Ferenc ref. lelkész, S. Kovács Sándor földbirtokos, Bor János igaztanító, Czeglédi József, Márton Lajos, Márton József, K. Szilágyi Bálint, B. Nagy János földbirtokosok, B. Nagy Sándor ügyvezető és Cseke Gábor könyvelő. Felügyelő-bizottság: Szabó Antal ref. esperes, Barócza Zsigmond győgszerész, dr. Dajka Ambrus ügyvéd, Muhi Dániel építész, Hercegh Bálint, P. Nagy Lajos, Kiss János, S. Kovács Gábor, Újvári József, Szilágyi János, Lénárd András, Gónczy János, Pinczés Ferenc, Lovas József, Kiss Károly, Makai Péter, Adam János, Széll Gábor, Nanassy Sándor, Keserő János és Csányi Sándor földbirtokosok, Mohácsi Gábor ref. tanító, Husztly Sándor gépész. Évi forgalom $15\frac{1}{2}$ millió korona.

Hajduszóvát Alakult 1904-ben. Évi forgalom 1921-ben 3 millió.

Kaha Alakult 1909-ben, Szász József földműves kezdeményezésére. Néhány hó múlva Bálint Károly támogatásával felépült nagyobb szabású helyiségeit, amelyhez a tagok ingyen munkával és fuvarral hozzájárulnak. Innen rohamo-

san fejlődik a szövetkezet és dacára az olcsósági hullámok okozta kárnak, valamint az oláh betörésnek, mely 100.000 korona veszteséget jelentett, ma már fiókküldetelt nyitott. Évi forgalom 22 millió korona.

Mikepércs Alakult 1916-ban, Mike József közs. bíró kezdeményezésére. A szövetkezet saját helyiségében működik, egy bérelt helyiségben pedig mászárteket állított fel. Olvaskörök a községben nem lévén, a szövetkezet támogatásával megalakult a „Bocskay Olvaskör”, melynek részére egy tágas termet némi felszereléssel és egy „Hangya” könyvszekrényvel ingyen berendezett. Igazgatóság: Vígváry Lajos elnök, Nanassy József, Tőkés Vince községi főjegyző ügyvezető és könyvelő, Szabó Ferenc, Kezdemény János, Fekete János és Fene József. Évi forgalom 1921-ben $1\frac{1}{4}$ millió korona.

Nádudvar Alakult 1915-ben, Dus Dózsef ref. lelkész-tanító kezdeményezésére. 1921-ben fiókküldetelt nyitott. Évi forgalom $2\frac{1}{2}$ millió korona.

Püspökladány Alakult 1900-ban. A szövetkezetnek két fiókja működik. Évi forgalom 6 millió kor.

Tetétlen Alakult 1911-ben. Kezdeményező V. Szutor Dániel főbíró. Évi forgalom 4 millió korona.

Tiszacsege Alakult 1919-ben. Kezdeményező Juhász Elek ref. lelkész. Évi forgalom 1921-ben $1\frac{1}{4}$ millió korona.

Vámospércs Alakult 1918-ban. Kezdeményező Szabó Imre igaztanító. Évi forgalom 6 millió korona.

HEVES VÁRMEGYE.

Abasár Alakult 1904-ben. Kezdeményezők Szabó Ignác, Fülöp I. és Veres István földbirtokosok. Évi forgalom $3\frac{1}{2}$ millió korona.

Adács Alakult 1909-ben. Kezdeményező Sikorsky József r. k. plébános. Évi forgalom 3 millió korona.

Aldebrő Alakult 1900-ban, Simon András bíró és Jakli Gábor földműves kezdeményezésére. Igazgatóság: Márton Mihály elnök, Váner Kálmán ügyvezető, Plósz István, Hermann János, Jakli Sándor. Felügyelő-bizottság: Krecz József elnök, Stumphamer János, Plósz Béla, Plósz Márton, Sömpéger János, Kurimann Mihály, Sveitzer Antal. A szövetkezet saját házában működik. Évi forgalom 4 millió korona.

Apcaz Alakult 1918-ban, Szita Mihály r. k. plébános kezdeményezésére. 1922-ben már saját helyiségű működik a szövetkezet, melyet a vezetőség céltudatos munkájá és a tagok vásárlókészsége modított elő. Évi forgalom 7 millió korona.

Átány Alakult 1892-ben azonban a vezetőség belátta, hogy önállóan nem képes a szövetkezetet céltudatosan vezetni és fejleszteni, 1906-ban belépetek a központ körébe. A szövetkezet saját helyiségében működik. Évi forgalom 1921-ben $1\frac{1}{2}$ millió korona.

Atkár Alakult 1902-ben, R. Boross Lajos földbirtokos kezdeményezésére. 1904-ben nagyobb épületet vásárolt, amelyen fiókküldetelt nyitott. 1911-ben egy újabb telket vett, amelyen 1912-ben modern épületet emeltetett, üzleti helyiség és raktárakkal. Évi forgalom 5 millió korona.

Bátor Alakult 1918-ban. Kezdeményező Lukács Ferenc. Évi forgalom $2\frac{1}{2}$ millió korona.

Bekölcz Alakult 1905-ben. Kezdeményező Fletzer József tanító. Évi forgalom $2\frac{1}{2}$ millió korona.

Besenyőtelek Alakult 1906-ban. Kezdeményező Mikulka József kántor. Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.

Boczonád Alakult 1902-ben. Kezdeményező Énekes János r. k. plébános. Évi forgalom $3\frac{1}{2}$ millió korona.

Bodony Alakult 1918-ban. Kezdeményező Papp István községi jegyző. Évi forgalom 1921-ben $2\frac{1}{2}$ millió korona.

Bükkszék Alakult 1905-ben. Évi forgalom $1\frac{1}{2}$ millió korona.

Bükkszenterzsebet Alakult 1919-ben. Kezdeményező Szabó Ferenc körgyűző. Évi forgalom 2 $\frac{3}{4}$ millió korona.

Csány Alakult 1910-ben, dr. Bertók István plébános, Zölaj János, Láng János és Morzsa Sándor kezdeményezésére. 1922-ben újonnan épült helyiséggel bővült a szövetkezet. Nagyobb összegeket juttat jötekmény célra. Évi forgalom 2 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Demjén Alakult 1920-ban. Kezdeményező Nagy János körgyűző. Évi forgalom 1 $\frac{1}{4}$ millió korona.

Detk Alakult 1902-ben, Hamza János r. k. plébános kezdeményezésére. A szövetkezet 1920-ban megkezdte a felépítést, mindkét féljének a szövetkezet, amelyet megosztottak. Harmath János plébános elnök, Bodor Gyula kántortanító ügyvezető, Dér Sándor, Benedek Antal, Pella György és Dér Sándor híd. Évi forgalom 3 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Domoszló Alakult 1901-ben. Évi forgalom 1921-ben 1 $\frac{1}{4}$ millió korona.

Dormánd Alakult 1920-ban. Kezdeményező Latinovits Mario és Ganz Edé. Évi forgalom 1921-ben 1 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Dorogháza Alakult 1920-ban. Kezdeményező Melicher Kálmán. Évi forgalom 3 $\frac{1}{4}$ millió korona.

Ecsöd Alakult 1917-ben, Kónyos Árpád jegyző és Králík József kaplán kezdeményezésére. A szövetkezet vasúrtól, amelyre a szövetkezetnek megfelelő üzleti és mellék-helyiségeket építettek. Évi forgalom 6 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Eger Alakult 1917-ben, dr. Nagy János c. kanonok, nemzetgyűlési képviselő kezdeményezésére. A szövetkezetnek 4 fiókja működik, azonkívül külön divátváru üzlete van. 1920-ban nagyobbasszúsú házat vásárolt, melyet megfelelőleg átalakítva, elhelyezte benne főüzletet és a divátváru üzletét. Igazgatók: dr. Nagy János c. kanonok, nemzetgyűlési képviselő elnök, Mártony Lajos várm. árvaszéki elnök alelnök, Gáspárdy Gyula t. k. vezérigazgató, Gróny András iparisk. igazgató, Heringh Imre győgyász, Jilek Károly ny. Máv. főfelügyelő, Milinkó István siktetéma intézeti igazgató, Nagy János, Nagy László, Vas István, Vincze János, Podor Ferenc kiszgádák, Perlyak Elemér érsekkardalmi jogszolgáltatás, Török Kálmán dékán-kanonok, Trak Géza h. polgármester. Ugyezt. dr. Dallos István ügyvezető-igazgató Zsiris Sándor, cégjegyző-főkönyvelő Frimdt István. Felügyelő-bizottság: Ványek József m. kir. p. ú. számviteli és Iszt. oszt. főtanácsos elnök, Bíró János, Csutorás Antal, Ferenczy Sándor, Horváth Márton, Jelencsik Imre, ifj. Lipót András, Siller Imre, Szalontai István és Szeredi József kiszgádák, Breznay Imre tanítóképz. tanár, Csillinger Lajos m. kir. p. ú. számv. tanácsos, Felte Sándor tanár, Gombos László kataszteri főfelügyelő, Horánszky József földbíró, Meilinger Odón, Saári Ráfael, Szakács Miklós és Tomory István iparosok, Müller Géza Hevesmegyei Taka-ékpénztári főkönyvelő, Nagy László érsekkard. erdőtanácsos, Orsz. Tibor ny. mezeyi utbiztos, dr. Ott Péter ügyvéd, Pfeiffer Albin ny. urad. főszámv. és Révész Károly tanítóképzései tanár. Évi forgalom 75 millió korona.

Egerbakta Alakult 1910-ben, Buczkó János r. k. plébános kezdeményezésére. A szövetkezet 4-5 fiókkaal működik. Az olcsóság hiúllan okozta kárt kivevete, melyet a vezetőség céltudatos irányításának köszönhet. Évi forgalom 3 $\frac{1}{4}$ millió korona.

Főercsehi Alakult 1917-ben. Kezdeményező Szabó János. Évi forgalom 1 $\frac{1}{4}$ millió korona.

Egerszalók Alakult 1910-ben. Évi forgalom 2 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Egerszalók Alakult 1917-ben. Kezdeményező Vágáys János tanító. Évi forgalom 3 millió korona.

Erdőkövesd Alakult 1902-ben, Pétervására községgel közösen. Bár Orczy Elek kamatmentes kölcsön tette lehetővé az önállóságot. A szövetkezet megszervezésében Rigó Mátyas felkész munkálkodott. Évi forgalom 4 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Erdőtelek Alakult 1903-ban. Kezdeményező Vass József r. k. plébános. Évi forgalom 1921-ben 2 $\frac{1}{2}$ millió kor.

Érk Alakult 1905-ben. A szövetkezet saját házában működik. Igazgatók: dr. Barsy József plébános elnök, Suba József tanító ügyvezető, Almády János, Faragó István, Guláys István és Szűcs János. Évi forgalom 2 millió korona.

Fedemes Alakult 1919-ben. Kezdeményező Tasi Ferenc. Évi forgalom 1 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Feldebő Alakult 1900-ban. Évi forgalom 1921-ben 2 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Felnémet Alakult 1919-ben, Sütő János plébános és Zakar István kiszgáda kezdeményezésére. 1921-ben a szövetkezet házat vásárolt, jötekmény és kulturális célokra nagyobb összeget adt. Évi forgalom 4 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Felsőtárkány Alakult 1903-ban. Évi forgalom 1921-ben 2 $\frac{1}{4}$ millió korona.

Füzesabony Alakult 1901-ben. A szövetkezet a saját házában működik, melyhez az érseki uradalom ingyen téglát, a község lakossága pedig az első fuvarokat adta. Bogdó Ferenc fázadoszást és terve szerint épít azután fel. Két fióküzlete van, s részt vesz az állami gépkocsiban. Évi forgalom 12 millió korona.

Gyöngyös Alakult 1917-ben, dr. Bozsik Pl. plébános kezdeményezésére, a létező város árhlajti ellen. A szövetkezet saját házában kezdte meg működését, majd bérletként átvette a nagytörséde vezetést. 1918-ban a Gazdák Bitosítói Szövetkezetének képviselőit vállalta el. 1919-ben 2 körforgóképpel és több amerikai sajtóval felszerelt könyvnyomdát megvásárolt. A régi ház lassanként kicsinek bizonyult, egy nagyobbasszúsú emeletes házat vásárolt. 1920-ban külön vasúttel állított fel, melyhez később fémöntő-műhelyt rendezett be. Dr. Puky Árpád polgármester rendelkezésére átvette a szövetkezet a város közelméletét, ugyanígy a járásnak sóval való ellátását. Nagy borpincze van. 1921-ben a város főterén újságlárusító pavillont épített, melyben könyveskereskedés, törséde és okmánybíráló-árusítás folyik. A nyomdával kapcsolatban könyvkötészet is létesített. 1922-ben szökratt nyitott, ahol ezekt. szesz italok és éleztő nagybani eladásával is foglalkozik. A város határában elterülő lignitmezők kiaknázására érdekelgetést vállalt. A bánya elvezését a szövetkezet látja el. A városall felszerelésben megvette a mézhomok-téglagyárat. A tasi gőzmalom R.-T.-nél, a Gyöngyös-benei vasúttal is létesített. Érdelksége van s részt vesz több városi vállalkozás végrehajtásában. 5 fióküzlete van. Évi forgalom 108 millió korona.

Gyöngyöshalász Alakult 1900-ban. Évi forgalom 3 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Gyöngyöshalmaj Alakult 1907-ben. Évi forgalom 1 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Gyöngyöspata Alakult 1901-ben. Kezdeményező Dobány Károly esperes-plébános. Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.

Gyöngyössolymos Alakult 1901-ben. Évi forgalom 1921-ben 1 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Hasznos Alakult 1920-ban. Kezdeményező Bárdos István tanító. Évi forgalom 1 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Hasznos-Alsóhuta Alakult 1920-ban, Stolmár Viktor áll. tanító kezdeményezésére. Igazgatók: Melicher István elnök, Bográny József és Király Sándor. Felügyelő-bizottság: Hóltner Mátyas, Vig József, Hóltner János, Odler János, Hóltner Ferenc, Gubala János és Király János. Ügyvezető és könyvelő Stolmár áll. tanító. Évi forgalom 1 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Hatvan Alakult 1919-ben, Samsukker Viktor kezdeményezésére. A hatóságok listáit és a városi szövetkezet végzetéjéi a saját házában működik. Igazgatók: Buczkó János esperes-plébános elnök, Ebneth Simon, Besenyi István, Ficsor Ferenc és Mezei Antal. Felügyelő-bizottság: Deák János községi főjegyző elnök, Lengyel László ügyvezető. Évi forgalom 4 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Heves Alakult 1906-ban, Macskay Emil községi főjegyző és ifj. Fajtor József bírók kezdeményezésére. A szövetkezet a saját házában működik. Igazgatók: Buczkó János esperes-plébános elnök, Ebneth Simon, Besenyi István, Ficsor Ferenc és Mezei Antal. Felügyelő-bizottság: Deák János községi főjegyző elnök, Lengyel László ügyvezető. Évi forgalom 4 $\frac{1}{2}$ millió korona.

- Hevesaranyos** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Hainal Gábor k. tanító. Évi forgalom 2 millió kor.
- Hevesugra** Alakult 1907-ben, ifj. Radics Pál birtokos kezdeményezésére. Igazgatóság: id. Oszvárt József elnök, Zavarkó Gábor községi bíró könyvelő, Dér Albert, Domszalai Mihály és Radics Pál. Felügyelő-bizottság: ifj. Oszvárt József elnök, Medvescy Ferenc, Pintér János, Takács János, Holló Gábor, Oszvárt Alajos. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.
- Hevesvezekény** Alakult 1907-ben. Kezdeményező Miklóssy Zoltán tanító. Évi forgalom 2 millió korona.
- Hort** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Bokk Jenő főjegyző. Évi forgalom 5 millió korona.
- Istenmezeje** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Vágó Lajos r. k. plébános. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.
- Kál** Alakult 1902-ben. Évi forgalom 1921-ben 3 millió korona.
- Kápolna** Alakult 1901-ben. Kezdeményező Ignác Ambrus Évi forgalom 4 millió korona.
- Karácsond** Alakult 1901-ben, Polyák Sándor jegyző, Kis József dr. Holts János lelkész, Palik József és Fehér Balázs kezdeményezésére. Igazgatóság: Bene Mihály plébános elnök és ügyvezető, Holtzer János községi főjegyző pénztárnok, Kiss József, Palik József és Tóth János, Berecz Géza tanító könyvelő. Felügyelő-bizottság: Uracs József, Fehér József bíró, Tóth István, Pecze János, Fehér József hevesi, Bakó Ferenc, Oláh József és Merész László. Évi forgalom 3 millió korona.
- Kerecsend** Alakult 1909-ben. Kezdeményező Licskó János. Évi forgalom 1921-ben 2 1/4 millió korona.
- Kisköre** Alakult 1903-ban, Adamecz István kezdeményezésére. A szövetkezetnek 2 háza, földeikete és mészárszéke van. Az üzleteket a román megváltás alatt teljesen kifosztották, úgy hogy újból kellett azokat beépíteni. Ezt a csapást a vezetőség tevékenysége és a tagoknak szövetkezetihihoz való hűsége révén rövid idő alatt kivehette. Évi forgalom 3 millió korona.
- Kisnána** Alakult 1900-ban. Kezdeményező Rigó Ferenc r. k. plébános. Évi forgalom 4 1/2 millió korona.
- Kompolt** Alakult 1901-ben. Igazgatóság: Mayer János v. földm. miniszter, nemzetgy. képvis. elnök, Szabó Gyula k. tanító ügyvezető, Vizer Ferenc pénztárnok, Dorbach Ferenc h. elnök, Burghardt Lajos, Jéger János és Klein Péter. Felügyelő-bizottság: Jakkel Ferenc, Póser Mihály, Blézer János, Bech Márton, Kilihéber Péter, idősb. Vágner János, Bech Domán, Burghardt Albert és Póser Antal. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.
- Kömlő** Alakult 1903-ban. Évi forgalom 9/10 millió korona.
- Ludas** Alakult 1911-ben. Kezdeményező Czakmány András. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.
- Maczonka** Alakult 1921-ben. Kezdeményező Marsó György földbirtokos. Évi forgalom 1921-ben 1/2 millió kor
- Maklár** Alakult 1917-ben, Baracsi József eszere-plébános, Szabó Gyula főjegyző és Képes István bíró kezdeményezésére. Nevezettek házat vásároltak a szövetkezet részére, melyben megkezdhette működését. Pár hónap múlva a vételár visszafizette a szövetkezet az alapítónak. — A kommunizisták rabolójárátkodásai, a felhagyott értékek elvesztését, az olcsóságí hullámot és a szövetkezet kóbor cigányok által történt kirablása okozta kárt kiveherte a vezetőség kitartó munkája és a tagok hűsége fokozott fejlődést vont maga után. Igazgatóság: Baracsi József eszere-plébános elnök, Szabó Gyula főjegyző, Sumi Ádám, Math Antal közs. pénztárnok, Gell Balint, Koros Antal, Pájer Agoston és Vizi István. Felügyelő-bizottság: Kerekes Za. lelkész elnök, Gell Ferenc, Koros Lajos, Szűcs József, Sebők Lajos tanító, dr. Pozojevich Desző jegyző, Ritter Antal, Lederle Róbert állomásfőnök, Pongor Imre tanító, Haisz Ferenc, Tolvaj Ferenc, Tóth Antal, Szabó László malomtulajdonos, Hupnauer Ferenc, Hoppauer János, Törő János egyházdöntök. Évi forgalom 5 millió korona.
- Markaz** Alakult 1902-ben. Évi forgalom 1921-ben 1 millió koona.
- Mátraballa** Alakult 1916-ban. Évi forgalom 1921-ben 2 1/4 millió korona.
- Mátraderecske** Alakult 1904-ben. Kezdeményező Molnár József tanító. — Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.
- Mézőtárkány** Alakult 1901-ben. 1902-ben házat vásárolt, melyet 1905-ben kibővített és telekpályát állított fel. 1922-ben kocsmiérletet vásárolt. Igazgatóság: Újházy Antal elnök, Kiss Agoston ügyvezető, Gyurkó József, Kovács Miklós, Macskás Agoston, Macskás Mátyás, ifj. Mezey Ferenc, ifj. Mezey Pál, Szalmás János, Polgár Károlyi könyvelő, Kovács B. József pénztárnok. Évi forgalom 4 1/4 millió korona.
- Mikófalva** Alakult 1920-ban, P. Tóth Pacific lelkész, Dorbach Alajos tanító és Kallivoda Kálmán k. tanító kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik, melyet megfelelően kibővített. Igazgatóság: Baranyi András elnök és ügyvezető, Göbölly Gergely, K. Tucsu Gábor, Kovács Gábor Balint, Kovács Feké László, Farkas György könyvelő, K. Nagy Máté pénztárnok. Ha a híres pasztőrök megmaradnak, úgy a szövetkezet nagy fejlődésnek nézhet előre. Évi forgalom 1 1/4 millió korona.
- Nádudjalu** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Csiffary Agoston tanító. Évi forgalom 2 1/4 millió korona.
- Nagybátony** Alakult 1912-ben. Kezdeményező Sulyok Ambrus János gazda. Évi forgalom 4 millió korona.
- Nagyüged** Alakult 1909-ben. Kezdeményező Hallay Imre tanító. Évi forgalom 4 millió korona.
- Nagyiván** Alakult 1907-ben. Évi forgalom 3 1/2 millió kor.
- Nagyréde** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Dick Károly. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.
- Nagytálya** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Stokker Márton. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.
- Pálosvörösmart** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Hornyánszky János kőműves. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.
- Parád** Alakult 1900-ban. 1918-ban házat vásárolt. Évi forgalom 13 millió korona.
- Pásztó** Alakult 1915-ben, Matuszka Mihály eszere-plébános kezdeményezésére. A szövetkezet végzi a hatóságí árú szétosztását, tagjainak pedig vásárlási visszatérítést is nyújt. Igazgatóság: Matuszka Mihály eszere-plébános elnök és ügyvezető, Demecs József, Fekete László, Halama Bertalan, Kaluzsa Kálmán, Nagy M. József, Zeke Gábor. Felügyelő-bizottság: Hollósy Gyula elnök, Alabi István, Brezina Antal, Dobosy Sándor, Markó István, Szabó István, Tari János. Kemény István könyvelő. Évi forgalom 5 1/2 millió korona.
- Pély** Alakult 1907-ben, Rab Agoston kezdeményezésére. 1908-ban telket vásárolt, melyet 1911-ben házat építtettek és azt később kibővítette mészárszékekkel. A román megváltás alatt szenvedett a szövetkezet, melyet azonban kifevett, így hogy 1922-ben egy jól felszerelt fióküzletet nyitott. Igazgatóság: Alberty Vilmos tanító, Drogány Mátyás, Kádár László pénztárnok, birtokosok, Perényi László r. k. lelkész elnök, Rabb Béla építő-vállalkozó. Felügyelő-bizottság elnöke Vona M. Lukács, Rabb Ida könyvelő. Évi forgalom 5 millió korona.
- Péteriavasáta** Alakult 1903-ban, Ivády Béla v. orsz. gyűl. képviselő kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik. Igazgatóság: Ivády Ignác járásbíró-jefi teleklényvezető elnök, Tóth Farkas Vince, Gaál János járásbíró-jefi kezelő könyvelő, Gaál E. Kovács Antal, Bocsi Abraham, Bojtos István pénztárnok, Vince Ignác, Bojtos Sándor és Szántó Péter. Felügyelő-bizottság: Kucsera Pál körjegyző elnök, Fülöp Desző járásbíró-jefi irodatiszt, Bocsi vízi Mátyás, Szabó János cípez, Molnár József, Bocsi József bíró, Tóth Péter, Bojtos bormász János, Bojtos kis József, Csaszmag Sándor, Szántó holló Lajos és Bocsi Joakim. Évi forgalom 1921-ben 3 millió korona.

Poroszló Alakult 1907-ben, Gaál Ferenc ref. lelkész, Szecsőki volt katonai, P. Gacsai Imre, Gaál Pál, Demeter József és S. Szabó János kisgazdák kezdeményezésére. Ugy a főüzlet, valamint a főközségi, saját házában működik. Igazgatóság: poroszlói Graefl Jenő nagybirtokos, nemzetgyűlési képviselő elnök, Jósavay Gábor igy.-tanító és kántor ügyvezető-igazgató, P. Gacsai Imre bíró, Szecsőki István és Gál Pál kisgazdák, Réthy József ref. igy.-tanító könyvelő. Felügyelő-bizottság: Török Dezso r. k. lelkész elnök. Gaál Ferenc ref. tanácsbíró-lelkész, S. Szabó János, Sz. Molnár János, T. Gacsai Imre, Mester István kisbirtokosok. Választmányi tagok: Demeter József, Gál Imre, Nemes Balázs és Gacsai Ferenc kisbirtokosok. Évi forgalom 8¹/₂ millió kor.

Recsk Alakult 1900-ban. 1904-ben ültetőkert kibővítette és 1905-ben szőlővirágvártársa rendezkedett be. 1922-ben udvarán pincét építtetett, házában pedig nagyobbabaszú tancsermet alakítottatott. Évi forgalom 9 millió korona.

Rózsaszentmárton Alakult 1914-ben. Kezdeményező Nagy János kisbirtokos. Évi forgalom 1¹/₂ millió korona.

Sartó Alakult 1901-ben. Kezdeményező Ujhelyi Lajos r. k. plébános. Évi forgalom 8¹/₂ millió korona.

Sirok Alakult 1900-ban. Évi forgalom 1921-ben 2¹/₂ millió korona.

Szajla Alakult 1906-ban, Farkas Ágoston kántortanító kezdeményezésére. Vahalics János támogatásával házat vásárolt, melyet 1911-ben a vezetőség és a tagok ingeny-igás-és kézimunkájával Szójak István kömves-és ácsmester jutányosan felépített. A szövetkezetnek szőlővirága van. Kulturális és jótékony cselekedése nagyobbszámú adományoz. Igazgatóság: Vahalics István elnök, Németh Alajos ügyvezető-könyvelő, Pónyáskó M. János pénztárnok, Szójak István, Tóth Nemes János, ifj. Oravecz János. A felügyelő-bizottság elnöke: Tóth Mihály. Évi forgalom 19¹/₂ millió korona.

Szentdomonkos Alakult 1920-ban. Kezdeményező Szabó Ferenc körjegyző. Évi forgalom 1921-ben 3¹/₂ millió korona.

Szurdokpáspóki Alakult 1912-ben. Kezdeményező Szapann István gazda. Évi forgalom 19¹/₂ millió korona.

Tarjános Alakult 1921-ben. Kezdeményező Balogh István és Sándor János. Évi forgalom 2¹/₂ millió korona.

Tarnabud Alakult 1902-ben. Kezdeményező Énekes János r. k. plébános. Évi forgalom 2¹/₂ millió korona.

Tarnaméra Alakult 1903-ban. Kezdeményező Viczes Endre tanító. Évi forgalom 4¹/₂ millió korona.

Tarnaörs Alakult 1921-ben. Kezdeményező Gumberth Iván főjegyző.

Tarnaszentmária Alakult 1907-ben. Kezdeményező Németh Alajos tanító. Évi forgalom 1921-ben 3¹/₂ millió korona.

Tarnaszentmihály Alakult 1906-ban. Vágássy Gyula plébános kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik. Igazgatóság: Babik József plébános elnök, Tóth P. János pénztárnok, Tóth N. Ignác, Ujváry Ignác, Balázs József és Török Ignác ügyvezető-könyvelő. Évi forgalom 5 millió korona.

Tarnaszadány Alakult 1908-ban, Fodor István tanító kezdeményezésére. A szövetkezet házában a raktárhelyiségeken kívül az ellenőr részére berendezett szobát tart fenn. Igazgatóság: Szabó István elnök, Poroszkai János könyvelő, Csintalan András pénztárnok, Grabec István és Bence Mihály. Évi forgalom 4¹/₂ millió korona.

Terpes Alakult 1911-ben. Évi forgalom 1921-ben 3¹/₂ millió korona.

Tiszafüred Alakult 1918-ban, Fülöp Zoltán főszojgabíró kezdeményezésére. A szervezés munkáját Liptsics Ákos földbírtokos és Györfly János ref. igy.-tanító vette kezébe. A szövetkezet saját házában működik, melyben raktárhelyiségek, iroda, étterem és borozó foglal helyet. A választás dr. Végh József ügyvéd és Györfly János könyvelő érdeme. Az oláh megszállás következtében a központtól

elvágya, hogy az utánpótlásról gondoskodhassék, kénytelen volt kocsin Máramarosra utazni, sőt, Nagyfehérvárra pedig textilárut hozni. Ezen veszélyes szállításkorál egy ízben volt veszélye a szövetkezetnek. 1920-ban megkezdte a gabonagyűjtés bizomonyosságát. Majd a diógyőri vasgyárral kötött szerződést csereskeresésre, termény ellenében vett. 1921-ben megnyitotta vas-, bór-, üveg- és porcellán-üzemét. 1920-ban pedig rübs-és divátárnyalatt nyitott. Géptárára és sőr-lerakata van. Évi forgalom 34 millió korona.

Tiszaigaz Alakult 1917-ben. Kezdeményező Kajári Ferenc ref. lelkész. Évi forgalom 2 millió korona.

Tiszanána (Alsóváros) Alakult 1905-ben. Kezdeményező Kereszty Barna ref. lelkész. Évi forgalom 4¹/₂ millió korona.

Tiszanána (Felsőváros) Alakult 1904-ben. Igazgatóság: Sz. Kovács Gábor elnök, Nagy Ferenc, Nagy Gáspár, Gulács József, Bárány József. Felügyelő-bizottság: Suba Joachim, B. Kiss Imre, Vankó István, Nagy Péter, Vitkóci János, K. Kiss Pál, F. Pap István, Gy. Kiss Gábor, Prókai Pál és Csikós András, Birki Dezso könyvelő, Bartók Gábor pénztárnok. Évi forgalom 5 millió korona.

Tiszaörs Alakult 1917-ben. Kezdeményező Bakos Vince asztalosmester. Évi forgalom 3¹/₂ millió korona.

Tiszaszöllös Alakult 1907-ben, Kiss József ref. tanító kezdeményezésére. 1916-ban saját házába költözött és üzletkört kibővítette. 1919-ben az oláhoktól a megszállás alatt sok kárt szenvedett. Igazgatóság: Fazekas László igy.-tanító elnök és ügyvezető, Varga Péter pénztárnok, Fazekas László tanító könyvelő, Tóth István földbírtokos, Gódr András községi bíró és Fazekas György. Felügyelő-bizottság: Solyom József főjegyző, Varga Sámuel községi irnok. Évi forgalom: 4¹/₂ millió korona.

Tófalu Alakult 1907-ben, Fiák András kántor-tanító és Urbán Gábor tanító kezdeményezésére. Kezdetben a tagok ingyen fuvarral vagy gyalog hozták a szövetkezet árúit, hogy a kezdő szövetkezetnek segítsenek. Ma már saját háza van. Évi forgalom 1 millió korona.

Vamosgyörk Alakult 1919-ben, Szarvas Béla postamester kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik, vas-és ruhanemű-üzemeltet létesítve; van tűzfűtő-és szénkereskedése is. A vasuti állomás büffetjének bérleje. Évi forgalom 10 millió korona.

Váraszó Alakult 1911-ben. Kezdeményező Remenyik Gyula. Évi forgalom 1921-ben 1¹/₂ millió korona.

Vécs Alakult 1904-ben, Izik Gyula kántor-tanító, Minczér András, Mészáros János és Matula Imre kisgazdák kezdeményezésére. 1907-ben házat vett. Igazgatóság: Domoszlay Mihály elnök, Jevozieki Mihály, Minczér György. Felügyelő-bizottság: Mészáros Mihály elnök, Barta István, Barta János, K. Holló László, Molnár Mihály, Gy. Molnár György, Domoszlay Lajos, Kiss János könyvelő, Fehér Ferenc pénztárnok. Évi forgalom 3¹/₂ millió korona.

Verpelé Alakult 1920-ban. Kezdeményező Boldizsár Benedek. Évi forgalom 9¹/₂ millió korona.

Visonta Alakult 1904-ben. Kezdeményező Bene Mátyas. Évi forgalom 5¹/₂ millió korona.

Visznek Alakult 1919-ben. Kezdeményező Hamza Jenő r. k. plébános. Évi forgalom 2¹/₂ millió korona.

Zagyvaszentjakab Alakult 1912-ben. Oroszi István anyagi támogatása mellett házat vásárolt, melyet később raktárakkal és pincével kibővített. Évi forgalom 3 millió korona.

Zaránk Alakult 1902-ben. Évi forgalom 2 millió korona.

HONT VÁRMEGYE.

Berencez Alakult 1905-ben. Évi forgalom 1921-ben 1¹/₂ millió korona.

Drégelypalánk Alakult 1904-ben. Évi forgalom 4 millió korona.

Hont Alakult 1920-ban, Klénánz Ottó lelkész kezdeményezésére. Igazgatóság: Klénánz Ottó lelkész elnök,

Sipos János kántor-tanító alelnök és könyvelő, Gergely Mihály és Gál János. Felügyelő-bizottság: Pasztorek Antal főddörnök, Honti József alelnök, Mayer Péter, Tóth Sándor, Gyurka István, Imre Sándor és Imre Bálint. Évi forgalom 3 1/4 millió korona.

Ipolyvecze Alakult 1920-ban, Remená Sándor kezdeményezésére, de előbb a magyarországi szövetkezeti hálója volt. Évi forgalom 3 millió korona.

Kemencze Alakult 1905-ben, Gálffy István főerdész kezdeményezésére. 1918-ban saját háziba költözött. Évi forgalom 10 1/2 millió korona.

Kőspallag Alakult 1919-ben. Kezdeményező Dariusz Miklós tanító. Évi forgalom 4 millió korona.

Létkés Alakult 1904-ben. A szövetkezet saját házában működik. Igazgatóság: Kovács János elnök, Vitencz Pál pénztárnok, Kiss Lajos községi bíró és ifj. Kiss Lajos. Felügyelő-bizottság: Kolos József Pál, Direr Lajos, Papp János, Kolos József Nándor, Kurali Ferenc és Dudás János. A szövetkezet ügyvezetője Syllaba László tanító. Évi forgalom 5 millió korona.

Máriánosztra Alakult 1906-ban. Kezdeményező Adamesa Viktor római katolikus plébános. Évi forgalom 1921-ben 1 1/4 millió korona.

Nagybörzsöny Alakult 1919-ben. Kertész Lajos községi kezdeményezésére. A szövetkezet vezetője a községi előjáróság. Igazgatóság: Tenkai János közbíró, elnök, Kertész Lajos községi vm. that. biz. tagja ügyvezető, Krébes József közs. pénzt., Turczai Imre közs. hítes, Melich György v. törv. bír. A felügyelő-bizottság elnöke Tenkai János közbíró. Évi forgalom 1921-ben 2 1/4 millió korona.

Nagymaros Alakult 1920-ban. Kezdeményező Rudolf János építész. Évi forgalom 1921-ben 2 1/4 millió korona.

Perőcsény Alakult 1918-ban. Kezdeményező Szabó János. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Szob Alakult 1906-ban, ifj. Skripek József kezdeményezésére. A szövetkezet elődeinek háza vásártal. Igazgatóság: Kéve Károly főszőlőbíró elnök, Dudás János, Ledvényi János, Luczenbacher János, Némedi Ignác és Vörös János. Felügyelő-bizottság: Behalik Vilmos, Fidler János, Fidler József, Gyurkó József, Lacsnay István és Kárpai István. A szövetkezet ügyvezető-könyvelője Lacsnay Ferenc r. k. kántor-tanító. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.

Szokolya Alakult 1918-ban. Kezdeményező Nagy István ref. lelkész. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.

Vámosmikola Alakult 1918-ban. Kezdeményező Mundy Béla. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.

Zebegény Alakult 1919-ben. Évi forgalom 4 1/4 millió korona.

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK VÁRMEGYE.

Abádszalók Alakult 1917-ben, Kalla Sámuel és Kérészy István ref. lelkész kezdeményezésére. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Alattyan Alakult 1906-ban. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Besenyőszög Alakult 1901-ben. A szövetkezet fejlesztésében Ambrus László r. k. plébános és Báthor Kálmán községi főjegyző jártak elől. Utóbbi érdemeinek elismerésül a szövetkezet örökös díszelőnével választotta. Az oláhok az egész szövetkezetet teljesen kirabolták. A szövetkezet saját házában működik és a vezetője bugyimai és a tagok hűsége a kárt kiheverte. Igazgatóság: Kiss Híes községi község elnök, Medgyessy Jenő községi jegyző, Boros Imre községi főbíró, Berényi Mihály, Boros Pál, Hajkai József és Hernek János. Felügyelő-bizottság: Báthor Kálmán községi főjegyző elnök, Csajbád Antal, Mészáros Albert, Nagy Péter és Szabó János. Évi forgalom 5 millió korona.

Csépa Alakult 1902-ben. Évi forgalom 6 1/2 millió korona.

Czibakháza Alakult 1917-ben. Kezdeményező Rác István. Évi forgalom 6 1/4 millió korona.

Dévaványa (Nagy) Alakult 1903-ban. Évi forgalom 6 millió korona.

Dévaványa (Munkások) Alakult 1903-ban. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Fegyvernek Alakult 1920-ban. Kezdeményező Major József főjegyző. Évi forgalom 7 1/2 millió korona.

Fegyvernek (P. u.) Alakult 1921-ben. Kezdeményező Bacsilá Dávid. Évi forgalom 5 1/2 millió korona.

Jakóhalma Alakult 1918-ban. Kezdeményező Bárdos Pál esperes-plébános. Évi forgalom 2 1/4 millió korona.

Janoshida Alakult 1920-ban, Sándor Sándor kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik, azonkívül van egy cseplő garitúrája. Évi forgalom 2 millió korona.

Jászsószentgyörgy Alakult 1912-ben, Birgmeier Győző r. k. segéd-lelkész kezdeményezésére. A tagok gyűléseben Veress János r. k. kántor és R. Fűsek László tanító faradotak. A szövetkezet főkönyv és kulturális célokra nagyobb összegeket adományoz. Igazgatóság: Tót P. István elnök ügyvezető, Nagy Mihály, Varga Ferenc, Varga Károly, Fray Oszkár, ifj. Tót Pál és R. Fűsek László. Felügyelő-bizottság: Tót Károly, Pasztorek István, Tót J. Ferenc, Tugyi Lajos, Szarvák F. János, Fejes Károly, Sipos Imre, R. Fűsek László könyvelő, Kobela László pénztárnok. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Jászapáti Alakult 1918-ban. Kezdeményező dr. Antal Gyula János ügyvéd. Évi forgalom 5 1/4 millió korona.

Jászrokszállás Alakult 1919-ben, Acél József plébános kezdeményezésére. A munkából Magyar Béla jegyző és Kaszab Emánuel akkori főbíró vették ki részüket. Évi forgalom 1921-ben 5 millió korona.

Jászberény Alakult 1900-ban. A szakszerű ellenőrzés és felügyelet arra indította, hogy felveletül kérje a központnál, ami 1915-ben meg is történt, mely időtől kezdve a forgalma évről-évre szaporodott, 1921-ben már fiókot is nyitott. Igazgatóság: Vallus István gazdalmat-tudományos és földbíró elnök, Mosonyi Antal kárpai-pénztári igazgató ügyvezető, Bartha Béla ig.-tanító pénztárnok, dr. Fircicky János városi főbíró, Balla Péter, Kiss Németh István és Kiss Z. József földbírók. Felügyelő-bizottság: K. Révész Imre gyűjtővezető, Erdős István, Hegedűs Győző és Rigó Ferenc földbírók. Évi forgalom 10 millió korona.

Jászdózsa Alakult 1916-ban. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Jászfelsőszentgyörgy Alakult 1922-ben. Kezdeményező Scultety Árpád, főjegyző.

Jászfényszaru Alakult 1918-ban, Winkler Bertalan földbíró, Hebrony Kálmán plébános, dr. Urmenyi József főjegyző, Ballagó Béla malomtulaj., Rimóczy Pál és ifj. Kiss Sándor kisbírók kezdeményezésére. — A szövetkezetnek Rimóczy Pál kisbírók díjtalannal bocsáj-tottsággal sok kárt okozott a szövetkezetnek, a nehézséget azonban szacérenszen túlélte. Évi forgalom 7 1/2 millió korona.

Jászkiser Alakult 1918-ban, Bornemissza Jenő községi főjegyző kezdeményezésére. A kommunizmus és az oláh megszállás sok kárt okozott a szövetkezetnek, az éret kocsin vagy gyalog kellett hozni idegen cépekkel drága árban. Az oláh katonaság a szövetkezetet felnyitotta és az árukat félre pénzben elvették. Az üres szövetkezetet több hónapig zárva kellett tartani. 1920-ban egy idegen cégnél történt felrendelés ellen érzékeny kárt szenvedett a szövetkezet. A központ irányítása mellett a szövetkezet mindeközben erősödik és saját házában működik. Igazgatóság: Göcse József ref. s.-lelkész elnök, Boné Sándor tkpári pénztárnok alelnök, Zong Ferenc kántor-tanító ügyvezető, Tót Sándor tanító könyvelő, Vágó Zénó hivatalnok pénztárnok, Fazekas István kömves-mester és Szabó Sándor községi főbíró. Évi forgalom 6 millió korona.

Jászlady Alakult 1910-ben. Kezdeményező Gazdag Sylvester. Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.

Karczag (Központ) Alakult 1918-ban, Iványi Nagy Árpád kezdeményezésére. A szövetkezetnek két fiókja van, az egyik saját házában működik. Igazgatóság: Török Vince, Szabó Agoston, Nagy János, Szentannai Sámuel, Debreczeni Sándor, Simon Sándor, Csörgő Sándor, K. Tót Imre, Vadai Mihály, Kovács Imre, Sándor László, Kátai Sámuel. Felügyelő-bizottság: János Aladár, Farkas Gyula, Papp Ferenc, Csíkós János, Dobrai János és Király Kálmán. Évi forgalom 18 millió korona.

Karczag (Ujváros) Alakult 1909-ben. A szövetkezet saját házában működik, majd később megveszi a szomszédos telket, melyre iroda és raktárhelyiségeket épít. Évi forgalom 5 millió korona.

Karczag (L) Alakult 1905-ben, Tóth Sándor földbírtokos kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik. Igazgatóság: G. Szabó László elnök, Cs. Szabó Imre alelnök, Király Kálmán ügyvezető, Györi Mihály pénztárnok, Mándoki Imre és Bihari István. Felügyelő-bizottság: Simon Sándor, Hajdu József, Cs. Takács István és Kátai Sámuel. Évi forgalom 1921-ben 9/10 millió korona.

Kendücs Alakult 1917-ben. Kezdeményező Györy Lajos lelkes. Évi forgalom 12 millió korona.

Kisújszállás Alakult 1904-ben, a munkáségyet kezdeményezésére. A szövetkezet eleinte az idegen cégekkel való vásárlás körében teljesen a tönk szélére jutott. Tíz év kellett, hogy bajból kilábaljon. A központ a szövetkezetet talpraállította, úgy hogy 1915-ben egy fiókja nyílt meg és létesítette ugyanakkor a központi szeszfeldét. Majd a fióküzlet számára házat vásárolt. Megnyitja a cipész-műhelyt és felállítja a tarhonyazemet. Gyapjú- és gabonagyűjtésel foglalkozik. Szilveszterkor van a péntek megnyitja a második fiókját. Évi forgalom 11 millió korona.

Kötelek Alakult 1908-ban, Anvander Andor r. k. plébános kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik. Igazgatóság: Köcsög József elnök, Timptel Ferenc r. k. tanító ügyvezető, Barta Pál, Markus Ferenc, Boróh Mihály. Évi forgalom 51/3 millió korona.

Kuncsorba Alakult 1920-ban, Bíró Ferenc, Németh Lajos, Takács Ignác és Kerekes Gábor kezdeményezésére. Igazgatóság: Nagy Sándor községi jegyző elnök, Takács Ignác alelnök, Szucs Antal pénztárnok, Nemes János és Németh Lajos. Felügyelő-bizottság: Szénássy Imre ref. kántor-tanító elnök, Molnár Sándor, L. Nagy Mihály, Kerekes Gábor, Pender Jakab, Papp Imre, Lizi Márton, Nagy Ferenc és Vég László. Évi forgalom 1921-ben 1 millió kor.

Kunhegyes Alakult 1920-ban, Masáth Ferenc ref. lelkes kezdeményezésére. 1921-ben fióküzletet nyitott, 1922-ben bérebevette a község szőlőföldjét, majd szilveszterkor állított fel. Igazgatóság: Masáth Ferenc ref. lelkes elnök, Bényei György, Fehér Gábor, Józsa János gazdálkodók, ifj. Csépek Ferenc földmives, id. Jákó Balázs ny. lelkes, ifj. Jászó János jegyző, Kiss Gábor, ifj. Kiss Lajos iparosok, Párky Artur földbírtokos, Tóth László ügyvezető. Felügyelő-bizottság: dr. Fodor Kálmán ügyvéd elnök, Asztalos Gyula ig.-tanító, Erdődy Emil uszár, István, Kassay Jenő jegyző, K. Tót István és ifj. K. Tót István gazdálkodók, Varga Pál földbírtokos, Nagy László könyvelő, id. Jákó Balázs pénztárnok. Évi forgalom 13 millió korona.

Kunmadaras Alakult 1918-ban. Kezdeményező Agoston Sándor. Évi forgalom 3 millió korona.

Kunszentmárton Alakult 1902-ben, Cseris Demeter kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik, azonkívül egy fióküzlete is van. Jótékony és kulturális célokra nagyobb összeget juttat. Igazgatóság: Sziláh István elnök, Andrács Demeter alelnök, Berta Mátyás könyvelő, Dosa Szilveszter és Gyulay Elek. Felügyelő-bizottság: Devantky József, Józsa Balázs, Kiss György, Pungor Mátyás, Balla János, David Mátyás és Bennár János. Évi forgalom 1921-ben 4 1/2 millió korona.

Mezőtúr Alakult 1918-ban. Kezdeményező dr. Ádám Ferenc ügyvéd. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.

Mezőtúr (Földmives). Alakult 1920-ban önállóan, majd látva a nehézségeket, kimondta a „Hangya”-hoz

való csatlakozást. Gabona- és gyapjúértékesítéssel foglalkozik. Évi forgalom 21 millió korona.

Nagyköri Alakult 1898-ban, Nádás Mihály kezdeményezésére. Rövidesen házat vásárolt. A város uralom, majd az oláh megszállás érzékeny kárt okozott a szövetkezetnek, melyet nehezen hevert ki. Évi forgalom 5 millió korona.

Nagyrev Alakult 1920-ban. A szövetkezet saját házában működik, Tóth László lelkes és Sulye Lajos buzgólkodásából. Szilveszterára van. A szövetkezet jótékony és kulturális célokra nagyobb összeget ad. Igazgatóság: Major Péter, Tóth László lelkes, Somodi Bálint, Kovács Dániel és Rabb Sándor. Felügyelő-bizottság: Sáfáry Bálint, Ebner Gyula főjegyző, Molnár Gyula jegyző, Sulye Lajos, Valki Ferenc, Székely András és Talas László. Évi forgalom 3 millió korona.

Óballa Alakult 1922-ben. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.

Pusztagyenda Alakult 1907-ben. A szövetkezet saját házában működik. Évi forgalom 3 millió korona.

Pusztakengyel Alakult 1922-ben, öv. Baghy Béláné nagybírtokos és Michnik Tibor tanító kezdeményezésére. Évi forgalom 4 millió korona.

Pusztamonostor Alakult 1916-ban, Kmetty Ferenc: L. plébános kezdeményezésére. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Pusztaszentantán Alakult 1920-ban, dr. gróf Almásy Imre nagybírtokos kezdeményezésére, aki helyiséget, felszerelést, fűtést, világítást is az összes fuvarokat, az üzletvezetőnek lakást stb. ingyen adja. Évi forgalom 6 millió korona.

Rákóczifalva Alakult 1908-ban, Demény Márton, Koncz Gáspár és Szatmári Zsigmond kezdeményezésére. 1912-ben házat vásárolt. A kommunén és a román megszállás alatt nagy károkat szenvedett a szövetkezet. Igazgatóság: ifj. Kenyeres Ferenc elnök, Koncz Gáspár alelnök, Sere Kálmán, Góde János, Tóth P. József, Deák János, Sz. Nagy József, Erdei Gergely, Nagy H. Imre pénztárnok, Szurgy János könyvelő. Felügyelő-bizottság: Szarvas János jegyző elnök, Hegyes Ferenc, Csepai György, Borbély Sándor, Perer Gábor, Csabai Lajos, Tóth János, Filemon Ignác, Furman Jenő és Fodor József. Évi forgalom 7 1/2 millió korona.

Szajol Alakult 1920-ban, Renner József k. tanító kezdeményezésére. A rom. kath. Olvasókör ingyen felajánlott helyiségben kezdte meg működését. Később a házat az Olvasókörök felületék kikötése mellett megvásárolta. Évi forgalom 4 millió korona.

Szelevény Alakult 1918-ban. Kezdeményező Hütter Adolf. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Szolnok Alakult 1920-ban, Bihary István k. tanfelügyelő, Kádás László pénzügyi főtanácsos, Gulyás Frigyes Máv. s-tízest, Lévy Gyula városi főjegyző, Matthey Andor postafőnök, Jancsó Kázmér kataszteri nyilvántartó, Gyura Kálmán építész és Aicsér Ferenc nagypáros mozdították elő a szövetkezet megalakulását. A mozgalom a „Keresztény Nemzeti Párt”-ból indult ki, abban az időben, amikor a kommunizmus rémsége legjobban virágzott a városban. Évi forgalom 11 millió korona.

Tiszabó Alakult 1917-ben, Pál Ferenc r. k. lelkes, Erdei Antal és Chikán Pál kezdeményezésére. Az atvönölő oláh katonaság teljesen kirabolta a szövetkezetet. A vezetőseg és a tagok önfeloldozása azonban újra talpraállította a szövetkezetet. Évi forgalom 3 millió korona.

Tiszabura Alakult 1917-ben, Jákó Balázs ref. lelkes kezdeményezésére. Az oláh katonák felrobbanták a szövetkezetet s nagyrészt elpusztították részben elmaradtak, részben elpusztították. Felújítására után a központtal újabb összeköttetésre jutván, lokról-fokra erősödött, úgy hogy a csapát hamarosan kihverte. Évi forgalom 3 1/2 millió kor.

Tiszaderzs Alakult 1917-ben. Kezdeményező Sándor Imre főjegyző. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.

- Tiszaföldvár** Alakult 1905-ben. Kezdeményező Kósa Lajos földműves. Évi forgalom 6 millió korona.
- Tiszaföldvár** (Ösziölő) Alakult 1919-ben. Előbb, mint a tiszaföldvári szövetkezet fiója működött. Atküzde a vörös uralom és oláh megszállás viharait, ma saját házában működik. Évi forgalom 4 1/2 millió korona.
- Tiszainoka** Alakult 1905-ben. Kezdeményező Nagy János gazda. Évi forgalom 2 millió korona.
- Tiszakürt** Alakult 1902-ben. Kezdeményező Kiss László. Évi forgalom 10 millió korona.
- Tiszapüspöki** Alakult 1902-ben. Polgár László földművelő kezdeményezésére. A kommunizmus és az ezt követő oláh megszállás a szövetkezetet anyagilag csaknem megsemmisítette. Az oláh katonák a szövetkezetet teljesen kifosztották, a berendezést pedig összetörték. Ezen időben oláh támogatás mellett és otlalom alatt fénykorát élte a lánckereskedelem. Felszabadulás után ismét bekapcsolódhatott a központi irányításába és ma már a nagy veszteségeket nagybörzészben behozta. Évi forgalom 5 millió kor.
- Tiszaroff** Alakult 1917-ben, Kovács Béla intéző kezdeményezésére. Az oláhok a szövetkezetet kirabolták. A visszavonulás után nagyterületben indult meg a szövetkezet forgalma a azóta lokrol-fokra emelkedik. Igazgatóság: Kovács Béla gazdasági elnök, Roffi Borély György nagybirtokos, Jancsó Géza ny. főszőlőgábor, Németh Vince ref. lelkes, Orosz András községi főjegyző, Radimetzky István dohányfolyt. tiszt, Renke Imre tanító, Mohácséi Bálint, O. Tóth János, H. Szabó István és Boros Ferenc igazgatók. Lakás József arm. tár. könyvelő ügyvezető-könyvelő, Papp András arm. tár. tisztviselő pénztárnok. Felügyelő-bizottság: Roffi Borély Géza nagybirtokos elnök, Csermák Vilmos arm. társulati főmőrnök alelnök, Zitás István arm. tár. pénztárnok, Bodoni Sámuel községi jegyző, Visnyei Gábor községi főbíró, Rédei Miklós községi pénztárnok, Tóth Ignác, Papp Imre, Juhász János, Györi Gyula és Szabó János kisbirtokosok. Évi forgalom 6 millió korona.
- Tiszabán** Alakult 1904-ben, M. Sarkadi Imre, Nagy Gábor, G. Csató Mózes, id. Tóth László, Németh Ambrus kezdeményezésére. 1912-ben saját házába költözökött. Igazgatóság: Komlósi Gábor diszelnök, Papp János elnök és ügyvezető, Bartha Imre alelnök, P. Mező Sándor pénztárnok, M. Csató József, Cz. Hegedűs Sándor, Sipos Lajos, Bagoly József és Mészáros k. könyvelő. Felügyelő-bizottság: G. Györi József elnök, id. Molnár János, Máthé László, Kiss György, J. Györi József, Benke Sándor, Cs. Kiss Lajos, Körössy László és Mező János. Évi forgalom 6 millió korona.
- Tiszasully** Alakult 1909-ben, Klotzber Béla kántor-tanító kezdeményezésére. Igazgatóság: Klotzber Béla elnök és ügyvezető, Császár József, Vallyon János, Katona Dezso, Bószó János, Tóth Gyula. Felügyelő-bizottság: Vereb József elnök, Magyar Kálmán, Patáky József, Vallyon András, ifj. Vallyon Imre, Fehér Károly és Kovács László. Évi forgalom 3 millió korona.
- Tiszaszentimre** Alakult 1915-ben. Kezdeményező Keresztessy Károly ref. lelkes. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.
- Tiszaug** Alakult 1900-ban. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.
- Tiszavárkony** Alakult 1918-ban. Kezdeményező Csira István ig. tanító. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.
- Törökszentmiklós** (Felvévő) Alakult 1900-ban, Kutas Bálint ref. lelkes kezdeményezésére, aki 20 évig vezette mint elnök a szövetkezetet. 1920-ban az Általános Fogvasztási Szövetkezet beolvadt a szövetkezetbe, úgy hogy ma 3 boltja van, mindegyik a saját házában. Évi forgalom 18 millió korona.
- Törökszentmiklós** (Pánthý-ter) Alakult 1900-ban. A szövetkezetnek egy fiókja van. Évi forgalom 11 millió korona.
- Túrkeve** (Csalanzug) Alakult 1904-ben. — Évi forgalom 2 millió korona.
- Túrkeve** (Felsőréz) Alakult 1909-ben. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.
- Túrkeve** (Iparos) Alakult 1917-ben. Évi forgalom 3 1/4 millió korona.
- Túrkeve** (Központi) Alakult 1904-ben, Herczogh Sándor gazd. egyll. elnök, Györfy Sándor bírtokos, Szabó Sándor ref. lelkes, Nagy főjegyző, Márki Lajos kisbirtokos, Fias Vince iparos és Futo József tanító kezdeményezésére. A szövetkezet kulturális előlépt. nagyobb összegűt ad. Járványkórház-alapot létesített. Évi forgalom 9 millió kor.
- Túrkeve** (Munkások) Alakult 1917-ben, a munkáskör kebelében és épületében. A forradalmak és oláh megszállás már-már a tönk szélére vitték. A vezetőző a munkássággal körítve a csapát kiheverte, a házal megvárosította és a munkások részére olvasókört létesített. A szövetkezetnek ma már kétféle van. Évi forgalom 2 millió kor.
- Túrkeve** (V. ker.) Alakult 1912-ben. Évi forgalom 4 millió korona.
- Vezeny** Alakult 1908-ban. Kezdeményező Tanca György földműves. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

KOMÁROM VARMEGYE.

- Ács** Alakult 1919-ben. Kezdeményező gróf Degenfeld Ottó. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.
- Alsógalla** Alakult 1921-ben. Kezdeményező Vásárhelyi Viktor igazgató. Évi forgalom 1921-ben 1 millió kor.
- Baj** Alakult 1910-ben, Laczkovics István tanító kezdeményezésére. A szövetkezetnek borpincéje és szilvagyára van. A kezdet nehézségein az azóta elhunyt Gröber Mihály és Hermann József segítettek át a szövetkezetet. Igazgatóság: Pótló Ferenc elnök, Souamer Mihály, Pótló József, Oller Mátyás és Turi József. Felügyelő-bizottság: Rischl János elnök, Eiseemann György, Géber Ferenc, Luncer József, Weber István, Zandleitner Mátyás és Koblenz Márton. Laczkovics István kántor-tanító ügyvezető-könyvelő. Évi forgalom 1921-ben 1 1/4 millió korona.
- Bana** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Holcenczer István. Évi forgalom 3 millió korona.
- Bána** (Bábolnapusztá) Alakult 1919-ben. Kezdeményező Rieszdorfer László. Évi forgalom 7 1/2 millió korona.
- Bánhida** Alakult 1911-ben. Évi forgalom 6 millió korona.
- Bokod** Alakult 1917-ben. Kezdeményező B. Szűcs Pál. Évi forgalom 2 millió korona.
- Császár** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Gartsik N., Sallay István ref. lelkes, Németh János r. k. segéd-lelkes, Szakál Rezső községi jegyző, Mészáros Miklós ref. főtanító, Pordán Imre, Márkus István, Páksi Pál gazdák. Az első ügyvezető-igazgató, Wolmuth Ferenc r. k. plébános, a proletár-örület felakasztotta. Évi forgalom 2 1/2 millió kor.
- Dad** Alakult 1918-ban. Kezdeményező Vados János r. k. plébános. Évi forgalom 1921-ben 1/2 millió korona.
- Dunaalmás** Alakult 1920-ban. Fole Antal kezdeményezésére. A szövetkezetnek pékműhelye van. Évi forgalom 1921-ben 2 1/2 millió korona.
- Dunaszentmiklós** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Eör János r. k. plébános. Évi forgalom 1921-ben 1/2 millió korona.
- Felsőgalla** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Szafi Imre. Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.
- Gyermely** Alakult 1918-ban, Mészáros Kálmán kezdeményezésére. A szövetkezetnek saját szeszfőzdéje van. Igazgatóság: Szopok Gábor elnök, Katona Zsigmond ig. tanító ügyvezető, Barát József ref. lelkes, Mike Kálmán községi, Bederna Antal, Szabó István, Végli János és Baranyai András pénztárnok. Évi forgalom 3 1/4 millió kor.
- Ilécs** Alakult 1918-ban. Kezdeményező Recsák Géza. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.
- Kecksed** Alakult 1914-ben. Kezdeményező Balázsik Károly. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Kisbér Alakult 1919-ben, Ruisz Gyula kezdeményezésére. Az állami ménesbirtok igazgatósága igen előnyös helyen adott a szövetkezeti helységeket, ahol a fűszerek és vasostályon kívül rőfös- és divátáru-ostályt állított fel. 1922-ben bérbe vette a központi nagy vendéglőt és szállót. A közalkalmazottak áru-elosztását eszközölte. Három fiókja van. Jótékony és kulturális céljokra nagyobb összegeket ad. Évi forgalom 30 millió korona.

Kocs Alakult 1918-ban Sűveg István re. lelkes kezdeményezésére. A szövetség saját házában működik. Évi forgalom 5 millió korona.

Komárom-Ujváros Alakult 1920-ban, Konkoly Thege Béla kezdeményezésére. Egy fiókja van. Két évig végzte az adógabona beszedést. Igazgatóság: Pungor L. elnök, dr. Tóth Zsigmond, Bersuder Sándor, Konkoly Thege Béla, Gravetz Kálmán, Melcsók Károly, Haut János, Marton Imre, Henkel Gáspár, György Gergely. Felügyelő-bizottság: Resz Róbert elnök, dr. Réthy Lajos, Rüdiger István, Fiedler József, Schiffbeck Béla, Hászék Nándor, Dömötör József, Velcz Zsigmond, Streitlenfels Frigyes, Bónya Sándor. Évi forgalom 9 millió korona.

Kömlőd Alakult 1919-ben. Kezdeményező László Dávid, lelkes. Évi forgalom 1921-ben 1½ millió korona.

Környe Alakult 1919-ben. Kezdeményező Pecker József. Évi forgalom 7 millió korona.

Mocsa Alakult 1920-ban, Kócán Lajos főjegyző kezdeményezésére. Igazgatóság: Kócán Lajos főjegyző elnök, Marschall József ifj. tanító ügyvezető és könyvelő, Hömpöli Zsigmond pénztárnok, Rätz Lázár re. főtanító, Gálitz Imre, Lukács Ferenc, Korbán József és Nagy János. Felügyelő-bizottság: Török László elnök, Tóth Jenő adóügyi jegyző, Herczeg István, Berczeli György, Karsai András, Karsai József, Váli Gábor, Molnár Lajos, Szabó József, Herczeg Ferenc, Nagy Lajos, Daróczi János, Bán János és Flaskár Lajos. Évi forgalom 4 millió korona.

Nagyigmánd Alakult 1910-ben. Kezdeményező Pásztor Sándor végrehajtó. Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.

Neszmély Alakult 1920-ban. Kezdeményező Miklóssy Béla kántor-tanító. Évi forgalom 7½ millió korona.

Oroszlány Alakult 1909-ben, Csengey Gyula tanító kezdeményezésére. Szövetkezeti saját házában működik, melyet 1911-ben vásárolt. Ezelőtt Csengey Gyuláné engedte át lakását a szövetkezeti díjtalanul, jótékony célra nagyobb összegeket ad a szövetkezeti. Igazgatóság: Kubicza Pál, Varga Pál, Likavec Izstván, Próza Mihály. Ügyvezető Csengey Gyula tanító. Felügyelő-bizottság: László Zsigmond községi jegyző, Szturhár István, Csulik András, Kriszán Marton, Szturhán János, H. Kostyál János, Kostyál Pál, Kocsoski András, Likacz Mihály, Pis András pénztárnok és Mégis Erzsébet könyvelő. Évi forgalom 6 millió korona.

Szák Alakult 1911-ben, Barabás György, Mészáros Pál és Veréb György kezdeményezésére. Igazgatóság: Magyar Géza elnök ügyvezető és könyvelő, Pusztai József, P. Szabó János, Palkó Mihály és Veréb György. Felügyelő-bizottság: Barabás György elnök, Czechemszter János, Farkas János, Farkas János, Mészáros Ferenc, ifj. Mészáros Mihály, Mohos Lajos, Paveszka István, Pözna Mihály, K. Szabó József, Valkó Marton, Csernyik János. Évi forgalom 2½ millió korona.

Szend Alakult 1906-ban. Kezdeményező Lakosy Kálmán r. k. plébános. Évi forgalom 1½ millió korona.

Szomód Alakult 1919-ben, Geöbl Ernő községi jegyző kezdeményezésére. Évi forgalom 2 millió korona.

Szomor Alakult 1917-ben. Kezdeményező Fényes Béla földbírtokos. Évi forgalom 1921-ben 1¼ millió korona.

Szöny Alakult 1918-ban, Tarczy Zoltán főtanító kezdeményezésére. A lebevégyés okozta kár, majd pedig az oláh megszállás nagy kárt okozott a szövetkezetnek, azonban a vezetőség a legelőket karöltve, a szövetkezeti ismét talpraállította. Egy fióküzlete van. Igazgatóság: Agoston György községi főjegyző elnök, Tarczy Zoltán re. főtanító ügyvezető, Hegedűs János r. k. főtanító, Palla Ottó gépész és kisbirtokos, Grawetz Kálmán nyug. tűzteremtő és B. Szűcs

József kisbirtokos. Felügyelő-bizottság: Veninger Ernő esperes-plébános elnök, Szabó József, Riococky Lajos, Dobi Bálint, Fekete Lajos, Szelei László, Vilám Zsigmond kisgazdák, Swartz Gyula máv. alkalmazott, id. Markovits István nyug. erdész, Fekete János asztalos, Szilágyi János cipész, Jankovics Sándor urad. ispan. Ravasz Zsigmond malomtulajdonos pénztárnok, Szendrői Jenő tanító könyvelő. Évi forgalom 6 millió korona.

Tarján Alakult 1917-ben, Zettler Edé k. tanító kezdeményezésére. Hazat vésárolt a szöv. 1918-ban, melyet megfélemlen kibővített. Igazgatóság: Biedermann József plébános elnök, Uj Ferenc, Kandler Pál, Kiss János, Kiss Zsigmond, Müller Péter, Straubinger Márton, Szalay Károly, Szalinger András, Tebele Ferenc és Weiler Ferenc. Felügyelő-bizottság: Eichardt József elnök, Gál János, Gerencsér András, Heiding Mihály, Hartgen György, Kun Lajos, Martin Mátyás, Petl József, Pertl József, Prech Antal, Rainer Mihály, Schmid Ferenc, Somogyi Gyula, Szentner József, Trezer Mihály, Ujászty Ferenc, Utó István, ifj. Weiler Ferenc, Weiler György. Décsy Ferenc ügyvezető és könyvelő, Schneider Ferenc pénztárnok. Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.

Tata-Tóváros Alakult 1917-ben. Kezdeményező Lengyel István segéd-lelkész. Évi forgalom 16 millió korona.

Vérteskéthely Alakult 1920-ban. Kezdeményező Pásztor Imre. Évi forgalom 1921-ben ¼ millió korona.

Vértessomló Alakult 1919-ben, Neukom János kezdeményezésére. A szöv. saját házában működik. Évi forgalom 1½ millió korona.

Vértesszőlős Alakult 1920-ban, Zachara Gyula r. kath. plébános kezdeményezésére. Évi forgalom 1 millió korona.

Vértestolna Alakult 1920-ban, Moser Imre kántor-tanító kezdeményezésére. Igazgatóság: Moser Imre elnök, Goldschmidt János, Gróf Mihály, Goldschmidt József és Goldschmidt Antal. Felügyelő-bizottság: Czechner János elnök, Wagensommer János, Reszter István, Stockbauer József, Utó Ferenc, Hóbusz Anna tanítónő könyvelő. Évi forgalom 2 millió korona.

MOSON VÁRMEGYE.

Bezenye Alakult 1920-ban. Kezdeményező Hackel József gazda. Évi forgalom 2½ millió korona.

Dunakiliti Alakult 1920-ban. Kezdeményező Németh Viktor földbírtokos. Évi forgalom 6¼ millió korona.

Halászi Alakult 1919-ben, Tóth Sándor főjegyző kezdeményezésére. Évi forgalom 4½ millió korona.

Hegyeshalom Alakult 1920-ban. Kezdeményező Steuer Agoston. Évi forgalom 4½ millió korona.

Lébény Alakult 1920-ban. Kezdeményező Németh Károly. Évi forgalom 7 millió korona.

Lipót Alakult 1898-ban. Évi forgalom 1 millió korona.

Magyaróvár Alakult 1919-ben. Kezdeményező Gál Lajos. Évi forgalom 1921-ben 12 millió korona.

Mecsér Alakult 1901-ben, Németh András kezdeményezésére. 1903-ban saját házába költöztek a szövetkezet, melyet Gláze Sándor plébános elnök és ügyvezető segített elő. Évi forgalom 1921-ben 1½ millió korona.

Moson Alakult 1920-ban, Hamar Imre főjegyző kezdeményezésére. Igazgatóság: Hamar Imre nyug. községi főjegyző elnök, dr. Káhné Loránd gyárigazgató, alelnök, Nagy Sándor áll. tanító ügyvezető és könyvelő, Horváth Miklós postatit., Leybold Károly városi főjegyző, Rozsos József ifj. előmunkás, Unger Károly gyári őntemester, Hutter Károly vendégfől., Litreits János csizmadiaemester és Wimmer Mihály nyug. postafőnök pénztárnok. Felügyelő-bizottság: Helyes Pál gazd. népsík. if. elnök, Hampl Ferenc gyári tisztviselő, Németh Miklós gyári munkás, Rongits János kisbirtokos, Nagy Béla vasuti tisztviselő, Kettner Odón gyári művezető és Rongics Pál kisbirtokos. Évi forgalom 8½ millió korona.

Miosondarnó Alakult 1903-ban, Láng József hédervári tanító kezdeményezésére. 1911-ben házat vásárolt. Igazgatóság: Forika János plébános elnök és ügyvezető, Horváth András bíró, Hartai János és Nagy Ferenc. Felügyelő-bizottság: Horváth Ferenc, Nagy Miklós, Nagy Erazmus, ifj. Karácsony Lajos és Nagy Dezső. Évi forgalom 2 millió korona.

Miosonszentmiklós Alakult 1899-ben, Kollerits Ferenc főtanító tevékenysége mellett házat vásárolt a szövetkezet 1908-ban. Évi forgalom 3 millió korona.

Oroszvár Alakult 1920-ban, Gludovatz Fülöp r. k. plébános kezdeményezésére. Igazgatóság: Gludovatz Fülöp elnök, Marek Béla pénztárnok, Tingl Máttyás, Bartolits István, Fogl József, Herle Lőrinc, Christopharo Károly ág. ev. tanító könyvelő. Felügyelő-bizottság: Taschek János r. k. tanító elnök, Zwickl Antal bíró, Liczinger István, Schneemayer János, Scheller Ferenc, Brunner András, Jaborek István, Siebenstich Máttyás házfedő és Herbszt Antal kastélyfelügyelő. Évi forgalom 6³/₄ millió korona.

Pusztasomorja Alakult 1906-ban. A szövetkezet saját házában működik. Évi forgalom 1³/₄ millió korona.

Rajka Alakult 1920-ban, báró Berg Miksa főispán, Lang András jegyző, Schiszler Mihály bíró, Pintér László plébános, nemzetgyűlési képviselő és Zimmermann János ev. lelkész kezdeményezésére. Igazgatóság: Pintér László plébános és nemzetgyűlési képviselő elnök, Schiszler Mihály, Neuberger György, Hutflesz Máttyás, Stark József, Rumpeltesz Máttyás 52 és Meixner Márton. Felügyelő-bizottság: Zimmermann János ev. lelkész aespere elnök, Wittner István, Schiszler János 89, Wittner Mihály, Oller József, Dax Mihály, Lang Gábor, Lehoffer Károly, dr. Schniemeyer János, Király Gusztáv könyvelő és Hutflesz Máttyás pénztárnok. Évi forgalom 3¹/₂ millió korona.

NÓGRÁD VÁRMEGYE.

Alsó- és Felsőpáp Alakult 1919-ben. Kezdeményező Rehák Máttyás r. k. plébános. Évi forgalom 1¹/₂ millió korona.

Alsópetény Alakult 1910-ben. Kezdeményezők Lалуja I., Sajgó I. és Fedor M. Évi forgalom 2¹/₄ millió

Alsótold Alakult 1920-ban. Kezdeményező Mészáros Dezső földbirtokos. Évi forgalom 1921-ben ³/₄ millió korona.

Baglyasalja Alakult 1918-ban. Kezdeményező Kovács Ignác. Évi forgalom 2 millió korona.

Balassagyarmat Alakult 1919-ben. Kezdeményező Tornáczky Kálmán. Évi forgalom 11 millió korona.

Bárna Alakult 1920-ban. Kezdeményező Vajda Gyula r. k. plébános. Évi forgalom 1921-ben 1¹/₂ millió korona.

Becske Alakult 1918-ban. Kezdeményező Szmatek Kornél. Évi forgalom 3¹/₂ millió korona.

Bér Alakult 1903-ban. Kezdeményező Mihalovits Sámuel ág. ev. lelkész. Évi forgalom 2¹/₂ millió korona.

Berczel Alakult 1903-ban, Kiss János kezdeményezésére. 1904-ben házat vásárolt, melyet 1907-ben megfelelően kibővített. 1908-ban a szomszéd községben fiókot nyitott, mely azonban rövid idő múlva mint önálló „Hangya“-szövetkezet működik. 1910-ben borpincét vásárolt. — Évi forgalom 5¹/₂ millió korona.

Berkenye Alakult 1920-ban. Kezdeményező Totter István tanító. Évi forgalom 1¹/₂ millió korona.

Bokor Alakult 1920-ban. Kezdeményező Szeverényi Samu k. tanító. Évi forgalom 1921-ben ¹/₄ millió korona.

Borsosberény Alakult 1919-ben, Boldizs Gyula r. kath. tanító kezdeményezésére, előbb mint a nagyorosi szövetkezet fiókja működött. Boldizs Gyula r. k. tanító, szövetkezeti ügyvezető munkája és a tagok áldozatkészsége saját házhoz juttatta a szövetkezetet. Évi forgalom 6 millió korona.

Buják Alakult 1904-ben. Kezdeményező Mányai Imre. Évi forgalom 5 millió korona.

Cserhátsurány Alakult 1904-ben. Kezdeményező Negró Adolf birtokos. Évi forgalom 3 millió kor.

Cserhátszentiván Alakult 1917-ben. Évi forgalom 1 millió korona.

Csécse Alakult 1920-ban. Kezdeményező Takács Gyula. Évi forgalom 1921-ben 1¹/₂ millió korona.

Csitár Alakult 1910-ben. Kezdeményező Tariczky Jenő. Évi forgalom 1921-ben. 2¹/₂ millió korona.

Czered Alakult 1905-ben, Fodor János esperes-plébános kezdeményezésére. Igazgatóság: Fodor János esperes-plébános. Kis Simon János, Czene Gál István és Czene Menyhért. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Dejtár Alakult 1906-ban. Évi forgalom 1921-ben 2¹/₂ millió korona.

Diósjenő Alakult 1907-ben. A szövetkezetnek saját telke, valamint a szükséges építkezési anyagok együtt vannak a szövetkezeti ház felépítésére. Évi forgalom 3¹/₄ millió korona.

Ecseg Alakult 1906-ban. Kezdeményező Havanyay Ferenc tanító. Évi forgalom 2 millió korona.

Egyházasdengeleg Alakult 1905-ben. Kezdeményező Milinarcsek János gazda. Évi forgalom 2³/₄ millió korona.

Endrefalva Alakult 1920-ban. Kezdeményező Cservenka Géza k. tanító. Évi forgalom 4¹/₂ millió kor.

Erdőkürt Alakult 1919-ben. Évi forgalom 1921-ben ³/₄ millió korona.

Erdőtarcsa Alakult 1919-ben. Kezdeményező Halász Elemér földbirtokos. Évi forgalom 1921-ben ¹/₂ millió korona.

Érsekvadkert Alakult 1914-ben, Bodross Gyula tanító kezdeményezésére. Évi forgalom 6 millió korona.

Etes Alakult 1920-ban, Fodor Lajos községi bíró kezdeményezésére. Évi forgalom 2 millió korona.

Felsőpetény Alakult 1918-ban. Évi forgalom 1¹/₄ millió korona.

Felsőtold Alakult 1920-ban. Kezdeményező Cselley László földbirtokos. Évi forgalom 1¹/₄ millió korona.

Galgaguta Alakult 1918-ban. Kezdeményező Meskó Károly lelkész. Évi forgalom 2¹/₂ millió korona.

Héhalom Alakult 1903-ban. Évi forgalom 3 millió korona.

Heréd Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Mészáros János. Évi forgalom 4¹/₂ millió korona.

Homokterenye Alakult 1921-ben. Kezdeményező Mészáros István. Évi forgalom 1921-ben ¹/₃ millió korona.

Hugyag Alakult 1904-ben, Pénzes István kezdeményezésére. 1910-ben saját házába költöztek a szövetkezet. 1912-ben a házat megfelelően átépítették és kibővítették. Évi forgalom 1921-ben 1¹/₂ millió korona.

Kálló Alakult 1908-ban, Schloszár János plébános kezdeményezésére. A háboru alatt élénk értékesítési üzletet fejtett ki a szövetkezet Budapesttel. Igazgatóság: Schloszár János esperes-plébános elnök, Vilim László, Csordás János, Tóth János, Otyehel János, Zorkoczy Béla. Felügyelőbizottság: Nagy Károly, Csendes Lajos, Nagy István, Tóth János kálai, Dora József Domaj, Turányi Lajos, Dora Lajos, Kis István, Széles István báró, Koner József b., Koncz István, Széles István káré, Dora József Komár, Tóth Lajos, Ignác Károly, Dora János Domaj, Dornai Zsigmond, id. Koncz P. József, Szikán Melíthon ügyvezető-könyvelő. Évi forgalom 4 millió korona.

Karancsalja Alakult 1904-ben, Jarosek János ig.-tanító, Sulye Dénes kántortanító és Pál Mihály kisbirtokos kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

- Karacsberény** Alakult 1918-ban, Torák Mátyas kisbirtokos kezdeményezésére. A fordalommal, a kommunizmus, valamint a cseh megszállás próbára tette a szövetkezetet, azonban az öntudatos vezetők folytán a szennvedt károkat kiheverte. Igazgatóság: Vincze Imre k. tanító elnök és ügyvezető. Beneditk Mihály pénztárnok, Torák Mátyas, Torák Simon és Fodor István. Felügyelőbizottság: Bencsik Gáspár, Fodor Mátyas, Torák Pál, Fodor Imre, Simon József, Fodor János Pál, Fodor András, Gergely István és Kaszás József. Évi forgalom 2 millió korona.
- Karacskeze** Alakult 1919-ben. Híhő Péter k. tanító kezdeményezésére. 1921-ben házat vásárolt, melyet a szövetkezet céljaira kellőképpen átalakított és kibővített. Évi forgalom 2 millió korona.
- Kazár** Alakult 1918-ban, Csekey Sándor jegyző kezdeményezésére. Dr. Zsolodos Béla földbirtokos tette lehetővé, hogy ma a szövetkezetnek saját háza van. 1920-ban a szomszéd községben fiókot nyitott, mely a tervek megfelelően azóta önálló szövetkezetté fejlődött. A szövetkezet felvirágzóztatásában Baranyay István és Baranyay Miklós vizslási földbirtokosok sokat tettek. Igazgatóság: Dianovszky Szaniszló elnök, ügyvezető és könyvelő, Kovács János marika alelnök, Sándor György, Gece Tamás métnus, Kovács Imre Pál Felügyelőbizottság: Komáromy Barna elnök, Gece György métnus alelnök, Komar Péter, Telek József és Komar Gáspár, Nagy András pénztárnok, Mojses Zsigmond ügyvezető-helyettes. Évi forgalom 4 millió korona.
- Keszeg** Alakult 1919-ben. Baráthi Huszár Elemér nemzetgyűlési képviselő földbirtokos kezdeményezése és támogatása folytán, aki a szövetkezetnek telket ajándékozott, hogy felépíthesse házat. Évi forgalom 4 millió korona.
- Kétdobony** Alakult 1919-ben, Pozsár István körjegyző kezdeményezésére. Igazgatóság: Pozsár István körjegyző elnök, Kovács István, Mrova István, Previz Imre, Illés Illés, Pároczy István és Marcsonyi Sándor. Felügyelőbizottság: Csévári Géza, er. lelkész elnök, Frenyó Lajos góptulajdonos, Sebestény Béla tanító, Maréta Pál és Radvánszki Illés, Katzian Gyula tanító könyvelő, Barna Mihály pénztárnok. Évi forgalom 2 millió korona.
- Kisterenye** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Berzsényi Béla. Évi forgalom 4 1/2 millió korona.
- Kosd** Alakult 1913-ban. Kezdeményező Bogváts N. r. kath. plébános. Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.
- Lapujtó és Karancsapátfalva** Alakult 1905-ben, Makkay György k. tanító és dr. Mocsáry Sándor kezdeményezésére. 1916-ban házat vásárolt a szövetkezet, melyet megfelelő módon kibővített. Igazgatóság: Szilávik Lajos, Horváth Gáspár, Cseh János, Tóth András és Hegedűs János. Felügyelőbizottság: Rozgonyi József, Telek Pál, Horváth Péter, Lantos István, Trizna Gáspár, Telek Gábor és Horváth András. Évi forgalom 2 1/4 millió korona.
- Liptagerge** Alakult 1915-ben. Kezdeményező Krajskák Kálmán tanító. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.
- Litke** Alakult 1901-ben, Saskaéy Ferenc r. kath. plébános kezdeményezésére. A fordalom alatt nagy károkat szenvedett a szövetkezet, melyet azonban ma már kiheverte. Jótékony és kulturális célokra évenként nagy összegeket juttatott. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.
- Lőrinczi** Alakult 1905-ben. Évi forgalom 5 millió korona.
- Luczfalva** Alakult 1904-ben, Ivánka Imre orszgy. képviselő, földbirtokos kezdeményezésére. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.
- Ludány-Széchényhalászi** Alakult 1899-ben. A kommunizmus és a cseh megszállás alatt sokat szenvedett a szövetkezet. Azonban a vezetőség munkája következtében a károkat kiheverte. 1902-ben saját házába költözökött a szövetkezet. Évi forgalom 3 és fél millió korona.
- Magyargéc** Alakult 1918-ban. Kezdeményező Adorján József. Évi forgalom 2 millió korona.
- Magyarnándor** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Magyar György kaplán. Évi forgalom 2 millió korona.
- Márháza** Alakult 1911-ben. Berzsényi Béla mátraverbelyi jegyző kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik. 1919-ben pálinkafőzést állított fel. Évi forgalom 1 millió korona.
- Mátrauovák** Alakult 1918-ban. Kezdeményező Kohary Desző főjegyző. Évi forgalom 7 millió kor.
- Matraszele** Alakult 1903-ban. Kezdeményező Trunkó János. Évi forgalom 5 millió korona.
- Mátraszöllös** Alakult 1918-ban. Kezdeményező Hadrabny Gyula k. tanító. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.
- Mátraverbéc** Alakult 1902-ben, Almásy István földbirtokos kezdeményezésére. A szövetkezetnek saját háza van. Kezdetben két szomszéd községben nyitott fiókkal kezdte meg működését, melyek 1919-ben külfölváltak és mint Hungya-szövetkezetek működnek. A szövetkezet huszéves fennállását 1922-ben azzal ünnepelte, hogy a községtől elreklviralt haragok helyébe a tagok ajakát öntették és ebből az egyiktet a szövetkezet készítette. Évi forgalom 1921-ben 2 1/2 millió korona.
- Nagybárkány** Alakult 1904-ben. Kezdeményező Kovács Pál földműves. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.
- Nagykőényes** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Szemere László. Évi forgalom 2 3/4 millió korona.
- Nagylőcz** Alakult 1903-ban. Polák István plébános, Konrád Odón és Budinszky Károly kántortartó kezdeményezésére. A szövetkezetnek két háza és szodavizgyára van. Évi forgalom 2 3/4 millió korona.
- Nagyoroszi** Alakult 1900-ban. Évi forgalom 10 millió kor.
- Nemti** Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1 1/4 millió korona.
- Nézsza** Alakult 1912-ben. Kezdeményező Szaniszló Ferenc kaplán. Évi forgalom 2 millió korona.
- Nógrád** Alakult 1906-ban. Évi forgalom 5 1/2 millió korona.
- Nógrádmarcal** Alakult 1903-ban. Kezdeményező gróf Mailáth Géza. Évi forgalom 4 millió kor.
- Nógrádszakál** Alakult 1904-ben. Kezdeményező Lepsenyi Miklós r. kath. plébános. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.
- Nógrádvöröcse** Alakult 1917-ben, Luczaska Titusz, Zacsó Rezső egyzó és Karencovics Gyula ny. máv. fellenlőr kezdeményezésére. Évi forgalom 6 1/2 millió korona.
- Nőtincs** Alakult 1909-ben. Kezdeményező dr. Seizovitsky Tibor. Évi forgalom 1921-ben 1 3/4 millió korona.
- Órhalom** Alakult 1903-ban, Győry János földbirtokos kezdeményezésére. Évi forgalom 3 millió korona.
- Ősagárd** Alakult 1920-ban, Evra Lajos saját földbirtokos kezdeményezésére. 1914-ben házat vásárolt, melyet 1920-ban kibővített. Évi forgalom 4 millió korona.
- Palotás** Alakult 1918-ban. Kezdeményező Mravcsik József tanító. Évi forgalom 2 millió korona.
- Patak** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Berta Vince. Évi forgalom 4 millió korona.
- Pencz** Alakult 1905-ben. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.
- Pogony** Alakult 1920-ban, Szalay János aljegyző kezdeményezésére. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.
- Pusztakiskér** Alakult 1912-ben. Kezdeményező Blascsó Ferenc. Évi forgalom 1921-ben 1/2 millió kor.
- Rád** Alakult 1911-ben. Évi forgalom 6 millió korona.
- Rétság** Alakult 1918-ban. Évi forgalom 5 millió korona.

Rimóc Alakult 1920-ban. Kezdeményező Mocsary Ferenc. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Romhány Alakult 1905-ben. Pergi József kezdeményezésére. A szövetkezet elvételét Prónay József nagybirtokos, a szövetkezet elhunyt elnökének köszönheti. Évi forgalom 4 millió korona.

Salgótarján Alakult 1904-ben mint önálló szövetkezet. A szükséges ellenőrzés és központi irányítás hiánya miatt a tónk szélére jutott a szövetkezet, melyből Wabrosch Béla acélgyári főmérnök menette ki a szövetkezetet azzal, hogy 1906-ban kimondatta a Hangyházhoz való bekapcsolást. A Hangya-közponi támogatás, valamint a szövetkezet vezetőségének fáradsáhtalan buzgalma a szövetkezetet talpraállította, úgy hogy 1913-ban házat vásárolhatott. Majd pedig egy különálló rőfűszóval bővítette a szövetkezetet.

Sámsonháza Alakult 1919-ben, Berzensy Béla mátraverebélyi jegyző kezdeményezésére. Előbb a mátraverebélyi szövetkezet fiókja volt. Saját háza van. Évi forgalom 2 millió korona.

Sóshartyán Alakult 1903-ban, Lőrincz János plébános kezdeményezésére. Kezdetben a szövetkezet gyengen működött, mert a tagok nem pártolták a szövetkezetet. Azonban a vezetéség erőves munkája meghozta a kívánt sikert, úgy hogy 1910-ben saját házába költözött a szövetkezet, melyet 1920-ban szilvgyárral kibővített. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Szanda Alakult 1920-ban, Sreter Ferenc kezdeményezésére. A szövetkezet saját telken most építkezik. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Szecsény Alakult 1920-ban, Seczitovszky Béla házelnök, nemzetgyűlési képviselő kezdeményezésére. A járás területén végzi a hatósági közeletást, ügyszénit résztvevő az állami gabonabevásárlási akcióban. Kulturális és jótékony célokra nagyobb összegeket juttat. Évi forgalom 8 1/2 millió korona.

Szendehely Alakult 1905-ben. Kezdeményező Koza István plébános. Saját háza van. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Szirák Alakult 1919-ben. Kezdeményező Ivánka László. Évi forgalom 4 1/2 millió korona.

Szűpaták Alakult 1918-ban, előbb a mátraverebélyi szövetkezet fiókja volt. Évi forgalom 1 1/4 millió korona.

Szűgy Alakult 1903-ban, Hanzely Gyula gazd. főtanácsos, földbírtokos és dr. Paczoly Zoltán vargavegyi főjegyző kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik. Évi forgalom 3 millió korona.

Terény Alakult 1904-ben, Vértés János plébános és Obefő Gusztáv ev. tanító kezdeményezésére. 1905-ben saját házába költözködik a szövetkezet, melyet 1907-ben megfelelően kibővített. A kommunizmus és pénzbeli vezetés okozta károkat a szövetkezet ma már kiveverte. Évi forgalom 4 1/2 millió korona.

Terecske Alakult 1903-ban. Kezdeményező Egressy Aladár. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.

Tolmács Alakult 1904-ben, Florián Márton tanító kezdeményezésére. 1914-ben házat épített a szövetkezet. A tagok kívánásáig alapszabályukat úgy módosították, hogy az igazgatóság és a felügyelő-bizottság egy-egy tagját a központ nevezi ki. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Vanycs Alakult 1918-ban. Kezdeményező Krikszán János. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Varsány Alakult 1917-ben, Bárány János k. bíró kezdeményezésére. A kommunizmus és a román megszállás okozta károkat a vezetéség celfutatos munkája következtében kiveverte. Igazgatóság: Bárány István bajza elnök, Bárány János bajza k. elnök, Bárány Ferenc bajza, Bárány András tanu, Bárány Antal bajza. Felügyelő-bizottság: Bárány István pardsicsk elnök, Bárány János halapi, Bárány János guni, Kis Vince és ifj. Szita Antal. Id. Bobály Mihály pénztárnok, Bárány András bajza könyvelő. Évi forgalom 4 1/2 millió korona.

Vizsás Alakult 1920-ban. Kezdeményező Vincze János. Évi forgalom 1 1/4 millió korona.

Zabar Alakult 1920-ban. Kezdeményezők Spagina József és Simon Benedek. Évi forgalom 2 millió korona.

Zagyvafalva Alakult 1920-ban, Partényi Béla kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik, melynek megerősítését Hochbölzer Ernő bányafogdónok, a szövetkezet elhunyt elnöke és Gress Andor ig-tanító szö. ügyvezető érdeme. Igazgatóság: Fischer Ferenc bányafazgató elnök, Matejcs József máv. főnök, Beczer Pal körjegyző, Nemes Miklós közs. bíró és Pinter István. Felügyelő-bizottság: Jenőffy Irén földbírtokos. Évi forgalom 4 millió korona.

Zagyvaróna Alakult 1919-ben, Kozakovits Ede kezdeményezésére. A pénz felgyűlésénél és a kommun alatt károsodás érte a szövetkezet, amelyet ma már kiveverte. Évi forgalom 5 millió korona.

Zagyvaszántó Alakult 1920-ban. Kezdeményező dr. Tóth Béla róm. kath. plébános. Évi forgalom 4 1/2 millió korona.

PEST-PILIS-SOLT-KISKUN VÁRMEGYE.

Ábony Alakult 1918-ban, Lévy Mihály plébános, Skultety István és Temesköri Gerzson kezdeményezésére. —

A kommunizmus és a román megszállás nagyobb károkat okozott a szövetkezetnek, melyeket azonban a vezetéség celfutatos munkája következtében a szövetkezet ma már kiveverte. Jótékony és idén megfelelően kibővített. Nagyobb összegeket adott. Igazgatóság: Fábian István földbírtokos, volt nemzetgyűlési képviselő elnök, Temesköri Gerzson anyakönyvvezető alelnök, Szaits Gábor ügyvezető, dr. Márton Lajos földbírtokos, Kiss Antal jegyző, Doboz Kálmán pénzügyintézi tisztviselő, Skultety István pénztárnok, Sirkécs Imre gépész és Balázs Joákim kisbírtokos. Felügyelő-bizottság: Kiss Zsigmond f. r. lelkész elnök, Aigner Sándor alelnök, Király Ferenc, Szeben András, Habócs István, Kardos László, Grebelinger Béla, Sanatka Gyula, Csuthy Gyula, Rithovszky Antal, Varga János, Kun István, Kapala Károly, Feké Mihály. Évi forgalom 8 millió korona.

Acsa Alakult 1917-ben. Kezdeményező Margócsy István ág. ev. lelkész. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Akasztó Alakult 1920-ban. Kezdeményezők: Miklóss Kálmán és Horváth Ferenc. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Albertfalva Alakult 1919-ben. Kezdeményező Forgács Henrik. Évi forgalom 1921-ben 1 1/4 millió korona.

Alberti-Irsa Alakult 1919-ben. 1921-ben házat vásárolt, amelyet az idén megfelelően kibővített. Egy fióküzletet működik. Évi forgalom 45 millió korona.

Alpár Alakult 1920-ban, Vargha Elek főjegyző kezdeményezésére. Igazgatóság: Bajáki Károly elnök, Gróf Károly alelnök, Barca Mihály, Kóos Mátyas, Kúrti Mátyas, Beniczik Boldizsár. Felügyelő-bizottság: Magyar Mátyas elnök, H. Szabó Mihály, Nagy Mihály, Varga Mihály, Bíró János, Csikós József, Dinnyés Mihály és Korcz József. Csász Lajos könyvelő és pénztárnok. Kiss Menyherth könyvelő. Évi forgalom 2 millió korona.

Alsódobas Alakult 1908-ban. Évi forgalom 6 millió korona.

Alsónémedi Alakult 1919-ben. Kezdeményező Garai Miklós. Évi forgalom 1921-ben 2 1/2 millió korona.

Anna- és Árpádelep Alakult 1920-ban, id. Tóth Gyula kezdeményezésére. Igazgatóság: id. Horváth Pál, id. Tóth Gyula elnök, Nagy József, Váradí József. Felügyelő-bizottság: Hajts József elnök, Szabó Gergely, Vámos György, Olesz Antal. Ifj. Horváth Pál könyvelő, Enessey Gábor pénztárnok. Évi forgalom 6 millió korona.

Áporka Alakult 1920-ban. Kezdeményező Szaday Sándor. Évi forgalom 2 3/4 millió korona.

Ápostag Alakult 1917-ben. Kezdeményező Boronkai Ferenc. Évi forgalom 8 millió korona.

Ászód Alakult 1920-ban. 1922-ben megnyitotta fióküzletét. Évi forgalom 20 millió korona.

Bag Alakult 1920-ban. Kezdeményező Katona Pál. Évi forgalom 5 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Békásmegegy Alakult 1919-ben. Kezdeményező Vond Károly igaz-tanító. Évi forgalom 1921-ben 3 $\frac{1}{4}$ millió korona.

Bia Alakult 1920-ban. Mészöly László kezdeményezésére. 1922-ben fióküzletet nyitott. Évi forgalom 14 millió korona.

Bogyiszló Alakult 1918-ban. Kezdeményező Tóth Pál ev. ref. lelkész. Évi forgalom 3 $\frac{3}{4}$ millió korona.

Boldog Alakult 1904-ben, Zacher Kálmán jegyző és Kepes József kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik. Évi forgalom 4 millió korona.

Budafok Alakult 1920-ban, Murányi József ev. ref. lelkész kezdeményezésére. A szövetkezetnek két fióküzlete van. Igazgatóság: Janitsch Gyula elnök, Balog János, dr. Czermann Antal, Dalos János, dr. Denczy Árpád pénztárnok, Horváth József alelnök és dr. Horváth György. Felügyelőbizottság: Bossányi Gusztáv elnök, Filó Géza, Fischer Gusztáv, Frank Ferenc, Hubay Antal, Kenbüher Károly, Márcz József, Szanyi Lajos, Tausch István és Ziegler Károly. Évi forgalom: 24 millió korona.

Budajenő-Telki Alakult 1920-ban. Kezdeményező Havas Lajos jegyző. Évi forgalom 4 $\frac{1}{2}$ millió kor.

Budakalász Alakult 1920-ban. Kezdeményező Csermák Sándor. Évi forgalom 4 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Budakeszi Alakult 1919-ben, Frankhauser Antal kezdeményezésére. Igazgatóság: Mohl Lőrinc elnök és ügyvezető, Frits Márton könyvelő, Geiseraud Lőrinc pénztárnok, Roth József alelnök, Stoffer Ferenc, Bechtold Márton, Frankhauser Antal, Felügyelőbizottság: Huber András elnök, Straub Antal, Merkl András, Frank János, Fiedler György, Kleeberg Aladár, Hieder György, Bechtold József, Esterle Mátyas, Czefler György, Mindler Antal, Kriszán Károly, Leber Sebő. Évi forgalom 18 millió korona.

Budaörs Alakult 1920-ban. Kezdeményező Heissenberger Richard káplán. Évi forgalom 6 millió korona.

Budapest (Kébánya) Alakult 1919-ben. Évi forgalom 1921-ben 7 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Budapest (Zugló) Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1921-ben 2 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Bugyi Alakult 1918-ban. Kezdeményező Csáki József róm. kath. plébános. Évi forgalom 1921-ben 4 millió korona.

Császártöltés Alakult 1920-ban. Kezdeményező Zala Sándor tanító. Évi forgalom 1921-ben 2 $\frac{3}{4}$ millió korona.

Csengőd Alakult 1920-ban, Koczoh Zoltán, Horváth Kálmán, Dietz Sándor és Rátonyi Sándor kezdeményezésére. Igazgatóság: Koczoh Zoltán, Horváth Kálmán, Rátonyi Sándor, Roszkovecz Gábor és dr. Mester Attila. Felügyelőbizottság: Bentsik Jenő, id. Buri Lajos, Horváth Gyula, Szabó Árpád, Korkovits Dénes, Rakonczay György, ifj. Horváth Lajos, Horváth Nándor, Somogyi György, Szilama Márton és Vörös József. Évi forgalom 4 millió kor.

Csepel Alakult 1920-ban, dr. Koncz János főjegyző kezdeményezésére. A szövetkezetnek villanymotoros fűrésztelpe van. Évi forgalom 1921-ben 10 millió korona.

Csillaghegy Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Csömör Alakult 1919-ben. Kezdeményező Gosztonyi Gyula. Évi forgalom 6 $\frac{1}{2}$ millió korona,

Csővár Alakult 1908-ban, Pohánka Ódon kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik. Igazgatóság: Glávis István gazdasági elnök és ügyvezető, Kukulci Mihály pénztárnok, Gregus József, Jessin János és Nemezc István. Évi forgalom 2 millió korona.

Czegled Alakult 1918-ban, dr. Rozák Imre főigazgatói tisztségű kezdeményezésére. A kommunizmus és a román megszállás a szövetkezet létét veszélyeztette. Azóta fokozatosan fejlődik és 1922-ben két fióküzlete van. Évi forgalom 47 millió korona.

Czikokta Alakult 1919-ben, Dumanics Mihály kezdeményezésére. Igazgatóság: Blatinický Pál ref. esperes elnök, Piller György közséltaros ügyvezető, Záborszky Zoltán főjegyző és Scheiben János kisbírókocs. Szilankó János pénztárnok, Mohácsy László könyvelő. Felügyelőbizottság elnöke Demonic Mihály. Évi forgalom 1921-ben 4 millió korona.

Dab Alakult 1919-ben, Kovács Sándor jegyző kezdeményezésére. Évi forgalom 3 millió korona.

Domony Alakult 1920-ban, Elefánthy Kálmán községi jegyző kezdeményezésére. 1921-ben saját házába költözött a szövetkezet, melyet 1922-ben eladva, egy nagyobb szabású házat vásárolt, melyet a szövetkezet céljaira kibővített és átalakított. Igazgatóság: Elefánthy Kálmán elnök és ügyvezető, Babinecz József, Remenár Pál, Botyk József és Bazsik Mihály. Felügyelőbizottság: Pado P. m. elnök, Pauló József, Góher János, Pauló Pál p., Faska József, Valentini Pál g., Kmetty Mihály, Branstetter Zsigmond, Pálkás János, Góher Mihály és Valentini János. Szabó Ernő könyvelő, Valentini János h. pénztárnok. Évi forgalom 2 millió korona.

Dömsöd Alakult 1910-ben, mint a „Hangyá” ezredik szövetkezte, Kónya Balázs ref. tanító kezdeményezésére. 1918-ban házat vásárolt. Évi forgalom 22 millió kor.

Dunabogdány Alakult 1909-ben, dr. Hufnagel János pápai kamarás, esperes-plébános kezdeményezésére. 1911-ben fióküzletet nyitott. Évi forgalom 2 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Dunaegyháza Alakult 1917-ben. Kezdeményező Dé Sándor jegyző. Évi forgalom 4 $\frac{1}{2}$ millió kor.

Dunaharaszti Alakult 1908-ban. Kezdeményező Torkos Jenő. Évi forgalom 1921-ben 5 millió kor.

Dunakeszi Alakult 1916-ban. Kezdeményező Bohunka Lajos. Évi forgalom 1921-ben 2 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Dunakisvársány Alakult 1918-ban. Kezdeményező Deák Imre lelkész. Évi forgalom 7 millió kor.

Dunapataj Alakult 1917-ben. Kezdeményező Csikay Imre fűszelgabiró. Évi forgalom 2 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Dunaszentbenedek Alakult 1919-ben. Kezdeményező: Kovács Ferenc, Nagy István. Évi forgalom 1921-ben 3 $\frac{1}{4}$ millió korona.

Dunavecse Alakult 1916-ban, Csikay Imre fűszelgabiró kezdeményezésére. 1920-ban házat vásárolt. Évi forgalom 7 millió korona.

Dusnok Alakult 1920-ban. Kezdeményezők: id. Lenhárd Antal és ifj. Lenhárd Antal. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Ecsér Alakult 1919-ben. Kezdeményező Stehovsky Mihály. Évi forgalom 5 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Ersécsanád Alakult 1920-ban. Kezdeményező Biber Lajos főjegyző. Évi forgalom 1921-ben 1 $\frac{1}{2}$ millió K.

Erzsébetfalva Alakult 1919-ben, Fekete Lajos kezdeményezésére. A szövetkezetnek Kapitány Antal műlakatos-mester adott hajlékot, hogy megkezdhesse működését. 1921-ben házat vásárolt, amelyben fűszer- és textilüzleten kívül központi raktár és irodát rendezett be. A szövetkezetnek 9 földje, azonkívül tüzifa- és széntelepe, valamint péküzeme van. Évi forgalom 56 millió korona.

Fajsz Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1921-ben 2 millió kor.

Farmos Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Felsődabas Alakult 1919-ben. Kezdeményező Massányi József róm. kath. plébános. — Évi forgalom 1 $\frac{1}{4}$ millió korona.

Felsőgöd Alakult 1920-ban. Kezdeményező Korbácska József. Évi forgalom 7 millió korona.

Foktó Alakult 1920-ban. Kezdeményező Kurdy Béla ref. lelkész. Évi forgalom 4 millió korona.

Főc Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Erdélyi Zoltán és Varga Gergely. Évi forgalom 9 millió korona.

Fülepőszállás Alakult 1902-ben. Kezdeményező Pálóczy Béla. Évi forgalom 1921-ben 3 millió kor.

Galgagyörk Alakult 1919-ben. Kezdeményező Babinszky Mihály. Évi forgalom 5 1/2 millió korona.

Galgahévíz Alakult 1920-ban, Resz Béla tanító, Joób János és Kemény Géza plébános kezdeményezésére. Igazgatóság: Kemény Géza plébános elnök, Resz Béla tanító ügyvezető, Hóka Mihály, Péli Mihály és Borbás János. Felügyelő-bizottság: Hadnagy Jenő elnök, Joób János pénztárnok, Danyik Mátys, Hóka István, Dene György, Gódor János, Szegő András, Bozlik Mihály, C. Nagy József, Benedek András, Korik Lajos, Benedek Andor, Kis Pál és Basa István. Évi forgalom 3 millió korona.

Galgamácsa Alakult 1905-ben.

Gáter Alakult 1920-ban, Gál Ferenc kezdeményezésére. — 1921-ben házhelyet vásárolt a szövetkezet. Évi forgalom 2 millió korona.

Géderlak Alakult 1919-ben. Kezdeményező Drozdik Imre római káth. plébános. Évi forgalom 2 1/2 millió kor.

Gomba Alakult 1915-ben. Kezdeményező dr. Domlia Pál orvos. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.

Gödöllő Alakult 1904-ben. Kezdeményező Mick Éde kir. tanácsos. Évi forgalom 30 millió korona.

Gyón Alakult 1918-ban. Kezdeményező Krón Ferenc. — 1922-ben házat vásárolt. — Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.

Gyömör Alakult 1919-ben, Holló Gyula kezdeményezésére. A község előjárósága és Kócán László földbírtokos segítette elő, hogy egyfeljéleg két üzemhelyre ne kezdhetne meg működését. Kulturális és jótékony célra nagyobb összeget adott. Igazgatóság: Székely gróf Teleki Tibor földbírtokos, nemzetgyűlési képviselő elnök, Kócán László földbírtokos alelnök, Holló Gyula ügyvezető, Ballon József, Czövek András, Horváth János, Maklári Zoltán, Mikés János és Tóth István. — Felügyelő-bizottság: Barényi Béla elnök, ifj. Iovag Bakó Károly, Balla Ferenc, Balta Sándor, Czövek Mihály, Deli Gyula, Fruhwirth Ferenc, Kátai Mózes, Konrad Gyula, Loyd János, Miksa István, Plachy István, Pintér Károly, Potondi Mihály, Rakó József, Schusta Gyula és Szilágyi Miklós. Makláry Zoltán könyvelő, Heintzl Károly pénztárnok. Évi forgalom 12 millió korona.

Hajós Alakult 1919-ben, Tittl György kezdeményezésére. A kommunizmus nagy kárt okozott a szövetkezetnek, melyet azonban ma már kiévert. 1922-ben házhelyet vásárolt a szövetkezet. Igazgatóság: Vinyovszky Desző érsek-uradalmi főintéző, Vass Antal kántor-tanító, Fuszenecker József, Kohl József és Pets Tóbiás kisbírtokos. A felügyelő-bizottság elnöke Szendelbach János plébános. Évi forgalom 6 millió korona.

Harta Alakult 1917-ben. Kezdeményező Weber Henrik. Évi forgalom 7 1/2 millió korona.

Hévízgyörk Alakult 1919-ben, Főrhécz Sándor községi főjegyző kezdeményezésére. — Évi forgalom 1921-ben 5 1/2 millió korona.

Homokmégy Alakult 1919-ben, mint önálló szövetkezet, de kellő ellenőrzés és utbaigazítás hiányában a szövetkezet visszafelbontott. A vezetőség még idejében kérte a „Hangyá”-hoz való bekapcsolódását. Évi forgalom 3 1/4 millió korona.

Iklad Alakult 1919-ben. Kezdeményező Mayer Pál lelkész és Reicher Lajos ev. kántor-tanító. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.

Inárcs Alakult 1920-ben. Kezdeményező Fekiaics József igaztanító és Bella József. Évi forgalom 1 millió korona.

Isaszeg Alakult 1919-ben, dr. Nagy József tanár és Richter József r. k. kántor kezdeményezésére. Csajkovszky István községi bíró révén eszközölte a szövetkezet a hatósági áruk szétosztását. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Izsák Alakult 1903-ban, ifj. Tencsa István iparos kezdeményezésére. Mózes László és Magyar István ügybuzgó-sága folytán 1918-ban házat vásárolt. Igazgatóság: Holcsek István elnök, Damásdi Imre, ifj. Damásdi Pál, Lévy Bálint és Nagy Pál. Felügyelő-bizottság: Mózes László elnök, Bogdár László, Ivanics Miklós, Karácsonyi András, Magyar Sándor, Takaró Sándor, Szegedi János, Viktor Imre, Vág Ferenc, Iszak Imre tanító könyvelő, Németh Irén pénztárnok. Évi forgalom 13 millió korona.

Jászkarajenő Alakult 1920-ban, dr. Madarász Adorján főszolgabíró kezdeményezésére. Az iparterület ajánlotta fel helyiségét a szövetkezet céljaira. A hitel-szövetkezet pedig iradhelyiséget adott a szövetkezetnek. Évi forgalom 1921-ben 3 1/2 millió korona.

Jászszentlászló Alakult 1920-ban. Kezdeményező Szepessy Béla főjegyző. Évi forgalom 1921. évben 1 1/2 millió korona.

Kakucs Alakult 1908-ban, Surmann Antal és Ertner József postamester kezdeményezésére. 1910-ben házat vásárolt, melyet 1914-ben megfelelően kibővített. Évi forgalom 2 millió korona.

Kalocsa Alakult 1919-ben. Kezdeményező dr. Máthé Tóth Jenő. Évi forgalom 1921-ben 10 millió korona.

Kartal Alakult 1903-ban, Kerekes Jakó plébános, Fodor Éde kántor-tanító, Petősi Miklós, Mócsa József, Tóth Marton és Zambó Mihály kezdeményezésére. 1911-ben házat vásárolt a szövetkezet. Évi forgalom 4 1/2 millió korona.

Káva Alakult 1919-ben. Kezdeményező dr. Förster Aurél. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.

Kecskemét (Hangya) Alakult 1917-ben, dr. Péch Aladár kezdeményezésére. A szövetkezetnek fűszer-, vas-, valamint rövid- és rőtáru-cikkje van. Forgalmát várososi és 6 tanayi főiskola bonyolítja le. Jótékony és kulturális célokra nagyobb összeget adott a szövetkezet. Évi forgalom 90 millió korona.

Kecskemét (Ker. munkás) Alakult 1920-ban. Évi forgalom 25 millió korona.

Kecskemét (Gazdák) Alakult 1917-ben. — Évi forgalom 27 millió korona

Keczel Alakult 1919-ben, Zsembery Desző kezdeményezésére. 1922-ben főközléletet nyitott. Igazgatóság: Zsembery Desző elnök és ügyvezető, Herczeg István b. alelnök, Grisztel Ferenc, Ferró István, Rózsa János, Fodor Mihály és Herczeg István. Felügyelő-bizottság: Czabán Jenő elnök, Ádám Antal Orosz András, Niki József Lehotky József, Srévníky Antal, Pitus Imre, Páliz Károly, Baliz Mányos, Ugranyecz Pál, Laki Ferenc, Halász György, Fazekas István és Cserni István, Tényi V. István könyvelő, Kovács István pénztárnok. Évi forgalom 13 millió korona.

Kelenvölgy Alakult 1920-ban, Szalóky András kezdeményezésére. Jótékony és kulturális célokra nagyobb összeget adott. Évi forgalom 4 1/2 millió korona.

Kerepes Alakult 1918-ban. Kezdeményező Semsey Zoltán r. k. plébános. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.

Kiskörös Alakult 1916-ban. 1921-ben főközléletet nyitott. A kommunizmus és az oláh megszállás hátráltatta a szövetkezet fejlődését. Évi forgalom 33 millió korona.

Kiskunfegyeháza Alakult 1902-ben, Baghy László kezdeményezésére. 1922-ben átvette a „Move”-üzletét, majd pedig a „Méh”-szövetkezetet is magába olvasztotta. Ezeket kívül 2 fiókot nyitott és így 4 főiskolá rendelkezik. Évi forgalom 30 millió korona.

Kiskunhalas Alakult 1918-ban. — Kezdeményező Hudi András tanító. Évi forgalom 45 millió kor.

Kiskunlaczháza Alakult 1918-ban, ifj. Józsa Ignác lelkész kezdeményezésére. Évi forgalom 8 millió korona.

Kiskunmajsa Alakult 1911. Évi forgalom 18 millió kor.

Kiskunmajsa (Páloskigyós) Alakult 1920-ban, Basity József tanító kezdeményezésére. 1921-ben főközléletet nyitott. Igazgatóság: Furus Vince elnök, Basity József

tanító ügyvezető, Péter Szabó Dávid, Oláh János, Szógi Ferenc, Fodor Antal, Fodor Imre. Felügyelő-bizottság: Csáky József, Gémes András, Szógi Mihály, Vetrő Mihály, Péter Szabó József, Ambrus József, Rácz Fodor Sándor, Bugyi Lajos és Tóth Sándor. Évi forgalom 2¹/₂ millió korona.

Kisnémedi Alakult 1920-ban, Gosztonyi Miklós földbírtokos és Nagy Imre kezdeményezésére. Évi forgalom 3 millió korona.

Kisóroszi Alakult 1919-ben. Kezdeményező ifj. Mikolai Ferenc. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Kispöcsi (Wekerletelep) Alakult 1912-ben. Kezdeményező Szalay József lelkész. Évi forgalom 6 millió kor.

Kissolt Alakult 1920-ban. Kohós Gábor és Kohós József kezdeményezésére. Kulturális célra nagyobb összeget ad a szövetkezet. Évi forgalom 1 millió korona.

Kistarcsa Alakult 1919-ben. Kezdeményező a községi előjáróság. Évi forgalom 6¹/₂ millió korona.

Kocsér Alakult 1903-ban, ifj. Pataky Miklós kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik. Igazgatóság: Lesnyovszky Armand plébános elnök, Márton Imre közigazgató alelnök, Raveay István, C. Bezerente János és Nagy Agoston. Felügyelő-bizottság: Dosa Pál elnök, Adam István, Ú. Béres János, Demeter Bertalan és Urbán Lajos T., Mayerszky Ilona könyvelő, Birikás István B. pénztárnok. Évi forgalom 6 millió korona.

Kóka Alakult 1918-ban. Kezdeményező Szabó Imre tanító. Évi forgalom 3 millió korona.

Kunszentmiklós Alakult 1920-ban, dr. Förster Lajos főszolgabíró, Kovács József esperes-plébános és Kocsán Károly tanító kezdeményezésére. Végzi a határsági áruk szétosztását. Évi forgalom 1921-ben 6¹/₂ millió korona.

Ladánybene Alakult 1917-ben. — Kezdeményező Scultéty Gyula jegyző. Évi forgalom 1 millió korona.

Lajosmizse Alakult 1918-ban. A szövetkezetnek hajlékát a Gazdasági Egyesület saját épületében adott. Igazgatóság: Szórád Mihály elnök, ifj. Szabó Imre és Nagy László O. Felügyelő-bizottság: Beke András, Schliek Gáspár és Kele István. Évi forgalom 8 millió korona.

Maglód Alakult 1920-ban. Kezdeményező Markó Lajos ig.-tanító. Évi forgalom 5¹/₂ millió korona.

Majosháza Alakult 1918-ban, Deák Imre ref. lelkész kezdeményezésére. — Igazgatóság: Tompa Lajos elnök, Molnár András, Pirót Béné, Demény Antal és Pirót Antal. Felügyelő-bizottság: Molnár Károly elnök, Pirót P. Zsigmond, Besz Gábor, K. Kontha András, Pirót Pál, Molnár János és Kontha Gyula. Évi forgalom 4 millió korona.

Majsajakabszállás Alakult 1920-ban, Szaniszló Ferenc plébános és Gyöngyösi Alajos kisbírtokos kezdeményezésére. A szövetkezet analifabé-tanfolyamot tart. Évi forgalom 3 millió korona.

Mende Alakult 1920-ban. Kezdeményező Petrányi Károly jegyző. Évi forgalom 1921-ben 1¹/₂ millió korona.

Miske Alakult 1919-ben, Szekrényessy István főjegyző kezdeményezésére. — Igazgatóság: Szekrényessy István elnök, Perfi Jenő tanító, Horvacek József, Petecz Péter, Tóth István és Schwetz Ferenc. Felügyelő-bizottság: Fischer Lajos, Schwetz István, ifj. Molnár József és Benyada Mihály, Szabó József tanító ügyvezető, Horváth Sándor tanító könyvelő. Évi forgalom 3¹/₂ millió korona.

Mogyoród Alakult 1917-ben, dr. Pesti Frigyes plébános kezdeményezésére. A vezetés és szakértelem hiánya arra bírta a szövetkezet vezetőségét 1920-ban, hogy kerje a „Hangyá”-hoz való csatlakozását és azóta a szövetkezet állandó fejlődésben van. Évi forgalom 4 millió korona.

Monor Alakult 1916-ban. Kezdeményező Lányi József. Évi forgalom 1921-ben 3 millió korona.

Nagykátán Alakult 1918-ban. Kezdeményező Rapcsányi Endre tanító. Évi forgalom 1921-ben 3¹/₂ millió korona.

Nagykörös Alakult 1915-ben. Kezdeményező dr. Tóth Ferenc tanító. Évi forgalom 6³/₄ millió kor.

Nagytarcsa Alakult 1918-ban. Blaskovits Oszkár kántortanító kezdeményezésére. Évi forgalom 4 millió korona.

Nagytetény Alakult 1919-ben, Gadácsy István nyug. hivatalnok, Pentz István igazgató-tanító, Szappa Ferenc máv. hivatalnok kezdeményezésére. Helyiséghez a Nagytetényi Onyegszőly Egylet minj szövetkezet jutattat. Igazgatóság: Macskássy Sámuel főjegyző elnök, Hejtmán János, Höllinger András, Leheri József, Siedler Ferenc, Stiff Károly és Szappa Ferenc. Felügyelő-bizottság: Gadácsy István elnök, Ferschich János esperes-plébános, Fay Ignác ügyvezetés, Pentz István, Bayer Ferenc, Binszer Antal, Gross Ferenc, Gross János, Merli József, Pentz Ferenc, Putz Ferenc Viktor, Schillinger János, Skrbek Antal és Spiller György. Évi forgalom 1921-ben 1¹/₂ millió korona.

Nemesnadudvar Alakult 1920-ban. Kezdeményező Horváth Arpád. Évi forgalom 2¹/₂ millió korona.

Nyáregyháza Alakult 1920-ban. Kezdeményező dr. Manó István. Évi forgalom 5¹/₂ millió korona.

Ócsa Alakult 1917-ben. Kezdeményező Káldy Pál ref. tanító. Évi forgalom 1921-ben 1¹/₂ millió korona.

Ókércske Alakult 1918-ban, Faragó László tanító kezdeményezésére. Igazgatóság: Okos Gyula ref. lelkész elnök, Faragó László alelnök, P. Kiss Ferenc, Lakatos Mihály és Szijj János. Felügyelő-bizottság: Gonda Balázs elnök, Bárány Elek, ifj. Bézy László, Bagó Károly, Kiss Béni im., Korvin József, Nyikos István, G. Szabó Béni, ifj. F. Tóth Lajos, Bartók Ernő ügyvezető, dr. Zsulevits Gyula könyvelő, Varga Ferenc pénztárnok. Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.

Ordas Alakult 1920-ban. Kezdeményező Póka Imre jegyző. Évi forgalom 2¹/₂ millió korona.

Orgovány Alakult 1917-ben. Molnár Gergely ref. lelkész és Szelei János kezdeményezésére. Igazgatóság: Molnár Lajos r. k. lelkész elnök, Szelei János ügyvezető, Hacker Ferenc malomtulajdonos, Józsa Zsigmond és Heródi István. Felügyelő-bizottság: Marjay József adóügyi jegyző, Kiss László közs. pénztárnok, Marossy József, Basty András, Kiss Király Imre, Iljés Gergely ig.-tanító könyvelő, Felföldy Gyula pénztárnok. Évi forgalom 4¹/₂ millió korona.

Örkény Alakult 1910-ban. Kezdeményező Kálmán János ref. lelkész. Évi forgalom 1921-ben 2¹/₂ millió kor.

Órszentmiklós Alakult 1915-ben. Kezdeményező Szabó László közbjegyő. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Páhi Alakult 1917-ben. Kezdeményező Lavet János földműv. Évi forgalom 3 millió korona.

Pálmónostor Alakult 1918-ban, Krébecz József kántortanító kezdeményezésére. Évi forgalom 4 millió korona.

Pátd Alakult 1913-ban. Kezdeményező Berzy József jegyző. Évi forgalom 1921-ben 1¹/₂ millió korona.

Páty Alakult 1910-ban. Kezdeményező Macskássy Sámuel jegyző. Évi forgalom 4 millió korona.

Pereg Alakult 1918-ban. Juhász Kálmán segédjegyző kezdeményezésére. 1922-ben saját házába költözöttök a szövetkezet. Évi forgalom 3 millió korona.

Pécel Alakult 1918-ban, Szabados Gyula r. k. plébános kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik és 3 fióküzletet nyitott. Igazgatóság: Benesch Vilmos „Hangyá” főbírárszóló elnök, Simon András máv. földműv. ügyvezető, Bocsor Lajos máv. irrodásztanítárnok, dr. Benzel József egészségügyi tanácsos és Sallay István asztalosmester. Évi forgalom 13 millió korona.

Pesthidegkút Alakult 1916-ban, Salája György kezdeményezésére. Igazgatóság: Kratzer József elnök, Ormai Antal nyug. isk.-igazgató ügyvezető, Schlaichta Károly, isk.-igazgató pénztárnok, Láng Mihály tanító, László Domokos min. tanácsos, Gyarmati Ferenc nyug. táblabíró,

- Tanner Gáspár, Kalik József, Eszenbach János. Felfüggetlőbizottság; Reichardt András plébános, John János tanító, Germanusz János tanító, Széhn Péter, Kun György, Elischer András és Hell Nándor. Évi forgalom 3 millió korona.
- Pestujhely** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Turner Antal. Évi forgalom 1921-ben 3 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Péteri** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Haluszka Gyula iparos. Évi forgalom 7 millió korona.
- Pilis** Alakult 1919-ben. Pál Miklós kezdeményezésére. Évi forgalom 24 millió korona.
- Piliscsaba** Alakult 1913-ban. Évi forgalom 6 millió kor.
- Piliszsántó** Alakult 1917-ben. Berő Pál kántor-tanító, Posztárszky János közs. pénztárnok és Szpek József kezdeményezésére. Évi forgalom 5 millió korona.
- Pilisszentiván** Alakult 1920-ban, Unger Máté közs. jegyző és Reichardt András plébános kezdeményezésére. A szövetkezet vásárlási visszatérítést ad tagjainak. Igazgatóság; Unger Máté jegyző elnök, Reichardt András plébános alelnök, ifj. Háber Sebő, Menez József, Schuck György és Thaller István. Felfüggetlőbizottság; dr. Téch Miklós nyug. rendőrorvos, Baumgartner József, ifj. Gábeli János, Marlok János, Schuck János, Schuck Pál, Háber János, Stocker István és Pacsnik István. Évi forgalom 8 millió korona.
- Pilisszentkereszt** Alakult 1920-ban, Tóth István kezdeményezésére. Jétékonyi és kulturális célokra nagyobb összegeket ad. Igazgatóság; Janda Győző ig.-tanító elnök, Tóth István főbíró, Pásztorok Sándor érdeke, Spieghelher József bíró és Roob József. Felfüggetlőbizottság; Gaja Márton elnök, Bakay Mihály pénztárnok, ifj. Janda Győző tanító. Évi forgalom 31 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Pilisszentlászló** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Hulják Pál. Évi forgalom 1921-ben 1 millió kor.
- Pöcsmegyer** Alakult 1907-ben, Dumtsa Gyula jegyző kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik. Évi forgalom 2 millió korona.
- Pomáz** Alakult 1919-ben, dr. Koronka Gábor kezdeményezésére. A szövetkezet 2 kibővített üzlettel nyújtja le forgalmát. Évi forgalom 14 millió korona.
- Püspökhatvan** Alakult 1904-ben. Kezdeményező Király-mezey Henrik. Évi forgalom 4 millió K.
- Püspökszilágy** Alakult 1911-ben. Kezdeményező Szabó János. Évi forgalom 2 millió korona.
- Ráczeke** Alakult 1919-ben, dr. Liptay Sándor kezdeményezésére. Évi forgalom 16 millió korona.
- Rákoscsaba** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Hordó Sándor. Évi forgalom 1921-ben 1 $\frac{1}{4}$ millió K.
- Rákosfalva** Alakult 1919-ben. Évi forgalom 12 millió korona.
- Rákoskeresztúr** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Fehér József. Évi forgalom 20 millió korona.
- Rákosliget** Alakult 1919-ben, Debreczeni István kezdeményezésére. 1921-ben fióküzletet nyitott. Tuzifa- és szénraktára van. Igazgatóság; Debreczeni István, Töröcsk Gyula, Reduczy Ferenc, Szizmay Gyula, Stremet György, Schüde Frigyes és Wandra Lajos. Felfüggetlőbizottság; Jantó János, Urge Lajos, Brunner István, Benkó György, Farkas Antal, Hábel Mátyas, Kor László, Lenty Ede, Nagy Lajos, Pintér József, Skonda László és Trilisch Antal. Évi forgalom 8 millió korona.
- Rákospalota** Alakult 1921-ben. A Keresztény Nemzeti Egyesült Part kezdeményezésére. Igazgatóság; dr. Györök Antal orvos elnök és ügyvezető, Schäfer János pénztárnok, Kovács Péter, Liva József, Furgyk György, Weiser László és Zorn János. Felfüggetlőbizottság elnöke Komondy Gyula.
- Rákospentmihály** Alakult 1905-ben. Kezdeményező Kiss Ferenc. Évi forgalom 14 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Sári** Alakult 1918-ban. Kezdeményező Farkas Lénárd és Kurta György. Évi forgalom 4 millió korona.
- Solt** Alakult 1916-ban. Kezdeményező a 48-as olvasókör. Évi forgalom 6 millió korona.
- Soltvadkert** Alakult 1918-ban. Kezdeményező Vásárhelyi Pál. Évi forgalom 20 millió korona.
- Solymár** Alakult 1921-ben. Kezdeményező Gráf Matton és Korencsi Lajos. Évi forgalom 6 millió korona.
- Soroksár** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Sánta Elek és Feuerling Antal. Évi forgalom 4 millió korona.
- Sükösd** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Giszmadia Pál, Glasz József és Markó László. Évi forgalom 2 $\frac{1}{4}$ millió korona.
- Szabadszállás** Alakult 1903-ban. Kezdeményező Péter Sándor. Évi forgalom 8 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Szada** Alakult 1916-ban. Kezdeményező Konnyár Gyula. Évi forgalom 1921-ben 1 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Szakmár** Alakult 1918-ban. Kezdeményező Dereks Gábor. Évi forgalom 2 millió korona.
- Szalkszentmárton** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Wittinger Ernő. Évi forgalom 6 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Szank** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Homoky László. Évi forgalom 2 millió korona.
- Szentendre** Alakult 1916-ban, Korenchy József tanító kezdeményezésére. 1922-ben fióküzletet nyitott. A forradalom alatt károsdás érte a szövetkezetet, melytől azonban kivetve, igazgatóság; Szilovikovszky Emil, nyug. bányafőmérnök elnök, Vajda István ref. lelkész alelnök. A felfüggetlőbizottság elnöke Pányisz János. Évi forgalom 16 millió korona.
- Szentőrinckátá** Alakult 1912-ben, Csomor Sándor jegyző és Szabó József ig.-tanító kezdeményezésére. Jétékonyi és kulturális célokra nagyobb összegeket ad. Igazgatóság; Csomor Sándor elnök és ügyvezető, Gyetvai György, Boroznaki Károly és Szilvika Imre. Évi forgalom 3 millió korona.
- Szentmártonkátá** Alakult 1910-ben. Kezdeményező dr. Székely József. Évi forgalom 3 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Szigetcsép** Alakult 1919-ben, Káldy Miklós és Mercz János kezdeményezésére. Igazgatóság; Fohi János kántor-tanító elnök és ügyvezető, Schneider János, Mauer György, Frit István és Busch Ferenc. Felfüggetlőbizottság; Heim Mihály, Grabner József, Stecker Mihály, Fortner József, Lerner János, Busch József és Hayker Mihály, Brust Lőrinc pénztárnok, Schäfer Lipót könyvelő. Évi forgalom 4 millió korona.
- Szigetmonostor** Alakult 1915-ben. Kezdeményező Erdős Gyula. Évi forgalom 2 millió korona.
- Szigetszentmárton** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Gyenes Gyula. Évi forgalom 1 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Szigetszentmiklós** Alakult 1916-ban. Évi forgalom 12 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Szigetújfalu** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Wagner és Hufnagel István. Évi forgalom 3 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Szód** Alakult 1906-ban. Kezdeményező Mihálik János. Évi forgalom 2 millió korona.
- Taútitófalva** Alakult 1915-ben. Kezdeményező Fülöp Béla. Évi forgalom 5 millió korona.
- Tápiobicske** Alakult 1914-ben. Kezdeményező Berczy József. Évi forgalom 1921-ben 3 millió kor.
- Tápiógyörgye** Alakult 1919-ben, Fodor Izra tanító kezdeményezésére. Igazgatóság; Saklay József kántor-tanító elnök, Boritszky Béla főjegyző, M. Tóth János, J. Tóth János, Schinka András, Kiss Ilés, Schinka József és M. Petro Mihály. Fodor Izra tanító könyvelő. Évi forgalom 24 millió korona.
- Tápióság** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Lendvay Kálmán. Évi forgalom 4 és fél millió korona.

- Tápióság** Alakult 1912-ben. Évi forgalom 4 és fél millió korona.
- Tápiósúly** Alakult 1911-ben. Kezdeményező Kovács Vilmos. Évi forgalom 2 és fél millió korona.
- Tápiószecső** Alakult 1918-ban. Kezdeményező Sinkovits István. Évi forgalom 4 és fél millió korona.
- Tápiószеле** Alakult 1919-ben. Gyógyóvénny-gyűjtéssel is foglalkozik. Jótékony és kulturális célokra nagyobb összegeket ad. Igazgatóság: Benkő Gyula ny. h. államtitkár elnök, Balogh Gyula, Szántha István, Somogyi Károly, ifj. Bitskey Illés, Orisko János, Bene Pál, Javornyik Pál, Tóth István, Szécs János, ifj. Szántó István. Felügyelő-bizottság: dr. Sepsey Mihály orvos elnök, Beke József, Fehér Balázs, K. Gál István, Kovács Márton, Koncez Pál, ifj. Szécs János, Körtcsánky Lajos, Kiss János, Szabó Ferenc és Szeenci Miklós. Verőczy Márton ügyvezető. Évi forgalom 12 millió korona.
- Tápiószеле** (Halez) Alakult 1919-ben. Évi forgalom 1921. évben 1 és fél millió korona.
- Tápiószentmárton** Alakult 1916-ban. Kezdeményező Váralyay Albert. Évi forgalom 1921-ben 1 és egynegyed millió korona.
- Tass** Alakult 1903-ban. Kezdeményező Soltész Nagy Lajos. Évi forgalom 4 millió korona.
- Tatarszentgyörgy** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Halmai József r. kath. plébános. Évi forgalom 4 millió korona.
- Tinnye** Alakult 1911-ben. Gremschberger József kezdeményezésére, 1919-ben házat vásárolt. Igazgatóság: Valkó András elnök, Talács Ferenc ügyvezető, Bacsik István, Rubner Géza és Misérák Lajos. Felügyelő-bizottság: Veur Pál elnök, Miskolczi István, Alsó Miskolcz Zsigmond, Kucsera János, Valkó István. Pausch Ferenc és Kardos Mihály. Évi forgalom 3 millió korona.
- Toalmás** Alakult 1910-ben. Dobossy Sándor ig.-tanító kezdeményezésére. Dobossy Sándor elnök és ügyvezető-igazgató, Vallassy Gyula tanító könyvelő, Keresztési Márton pénztárnok. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.
- Tószeg** Alakult 1920-ban mint „Méh”-szövetkezet, azonban néhány havi működés után „Hangya”-hoz átszatalakozott. 1922-ben főközlélet nyitott. Igazgatóság: Kokovay István elnök, Bitskey Dénes ügyvezető, Töröcsik Pál és Koss István. Felügyelő-bizottság: Bukovszky Ferenc elnök, Mata Lajos, Kovács Pál, Kovács Ferenc, Csutár Vince, Kiss András, Sulycok József, Kugyelka Imre könyvelő. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.
- Tök** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Nagy Vince. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.
- Törökbalint** Alakult 1904-ben. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.
- Tura** Alakult 1906-ban, Sándor József kántor-tanító kezdeményezésére. Társai voltak Kálmán István nemzeti-gyűlési képviselő és gózmalomtulajdonos és Lakó Károly tanító. 1912-ben házat vásárolt, melyet megfelelően kibővítve, elhelyezte főközléletét. Kulturális és jótékony célokra nagyobb összegeket ad. Évi forgalom 10 millió korona.
- Ujhartyán** Alakult 1919-ben, Jeszenszky György kezdeményezésére. Jótékony és kulturális célra nagyobb összeget ad. Igazgatóság: Szóke László tanító elnök és ügyvezető, Elek István, ifj. Máttyás, Keingl Péter és Fianussz Tódor. Felügyelő-bizottság: Radócz József elnök, Assenbrenner János, Fajt Máttyás, Keilnesner Márton, Lauter József, ifj. Jeszenszky Lipót, Rimayer György, Schenk István, Schurmann Antal, Szaller János és Tunner Jakab, Jeszenszky György könyvelő, Schulcz József pénztárnok. Évi forgalom 4 1/2 millió korona.
- Újkécske** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Matuz György. Évi forgalom 1921-ben 3 millió korona.
- Újszász** Alakult 1900-ban, gróf Dessewffy Emil kezdeményezésére. 1908-ban saját házába költözött a szövetkezet. A szövetkezet elnöke dr. Kossuth László orvos. Évi forgalom 12 millió korona.

- Újri** Alakult 1903-ban. Kezdeményező Katolikus olvasókör. Évi forgalom 6 millió korona.
- Uzsdó** Alakult 1920-ban. Foglalkozik tej és tejtermékek értékesítésével, majoranna nagyban való állásfával. Elnök és ügyvezető Fuchs György. Évi forgalom 5 millió korona.
- Ujlő** Alakult 1920-ban, Velasits György tanító kezdeményezésére. Évi forgalom 7 1/2 millió korona.
- Uröm** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Korschey Lajos jegyző. Évi forgalom 1921-ben 9/10 millió korona.
- Vác** Alakult 1917-ben, Györgyffy Ákos és Wolkler János siketnéma-intézeti tanárok kezdeményezésére. 1919-ben az első és 1921-ben a második főközlélet nyitotta meg. Igazgatóság: Pothorányi József elnök, Györgyffy Ákos alelnök és ügyvezető, Horváth Kálmán pénztárnok, Bartoss Endre, Fábian Lajos, Fedor Sándor, dr. Keresztési Dániel, Presán József és Váró Károly. Felügyelő-bizottság: Sommer Gyula elnök, dr. Gergely Mihály, Kurucz József, dr. Meiszner János, Nagy István, Ross Lajos, Szabó Sándor, Szalay László és dr. Slachányi Béla. Évi forgalom 29 millió kor.
- Vácbotyán** Alakult 1904-ben. Kezdeményező Szabó László jegyző. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.
- Váczduka** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Szalacsányi János jegyző. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.
- Váczhartyán** Alakult 1907-ben. Kezdeményező Kopa Lajos körjegyző. Évi forgalom 3 millió kor.
- Váczkisujfalu** Alakult 1904-ben. Kezdeményező Trupp Antal körjegyző. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.
- Váczaúti** Alakult 1906-ban. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.
- Valkó** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Orosz Imre jegyző. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.
- Vasad** Alakult 1918-ban, Károssy Gyula ref. lelkes kezdeményezésére. A kommunizmus és az oláh megszállás működésében és fejlődésében képzett a szövetkezet. Igazgatóság: Károssy Gyula ref. lelkes elnök és könyvelő, Keszi János, Mány Vince, Pirot György és F. Mészáros Daniel. Felügyelő-bizottság: Balogh Károly, Keszi Sándor, Mészáros Károly, ifj. Pirot Károly, A. Mány János, Mány Dániel, Mány János, ifj. Balogh János, Édes János, Jávorzsy Mihály és F. Keszi Sándor. Évi forgalom 3/4 millió korona.
- Vecses** Alakult 1912-ben. Kezdeményező Ráder Imre tanító. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.
- Veregyháza** Alakult 1909-ben. Kezdeményező Nagy Ferenc ref. lelkes. Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.
- Verse** Alakult 1919-ben, Zsigor József kezdeményezésére. A szövetkezeti tagoknak vásárlási visszatérítést ad, de csak tagoknak ad árut. Igazgatóság: Kővér József, Mogyoróssy János, ifj. Steidinger József, Kálmár András és Papp József. Felügyelő-bizottság: Matusev Ferenc, Lőre Imre, Kálmár Ják, Hajlan Károly, Gaspáry József, Hegedűs Lajos, Viczian István, Kovács István, Horvát Ják, Madlena Pál, Németh József és Marton Mihály. Évi forgalom 8 millió korona.
- Zagyvarékás** Alakult 1903-ban. Évi forgalom 1921-ben 2 1/2 millió korona.
- Zámok** Alakult 1919-ben, Csipko Bertalan kántor-tanító, ki a szövetkezet ügyvivő-igazgatója, kezdeményezésére. Évi forgalom 5 millió korona.
- Zsidó** Alakult 1906-ban. Kezdeményező Micsinay György tanító. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

SOMOGY VÁRMEGYE.

- Ádánd** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Hegel Desz. Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.
- Almamelék** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Scheer József földbírtokos. Évi forgalom 1 millió korona.

- Alsók és Csurgósarkad** Alakult 1908-ban. Kezdeményező Kovács István tanító. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.
- Andócs** Alakult 1919-ben. A szent Ferencrendi zárda juttatta hajlékhoz a szövetkezetet. A zárdának kulturális és jótékony célra nagyobb összegeket ad. Igazgatóság: F. Pethő Lénárd elnök és ügyvezető, Hencz Odón bérlo, Frey Nándor tanító, Tita Imre bíró, Tringer János és Úbár Imre kisbirtokosok. Felügyelőbizottság: Simon Gyula kérelmező, Hencz Ferenc bérlo, Kiss Pál kántor-tanító, Kovács József, Horváth Ferenc, Huszár József kisbirtokosok és Dani Sándor bábúto. Évi forgalom 4 1/2 millió korona.
- Attala** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Kéri Elek szentszéki tanácsos. Évi forgalom 1 1/4 millió korona.
- Bahócsa** Alakult 1906-ban. — Évi forgalom 1921-ben 4 1/2 millió korona.
- Bakháza** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Vucskics Imre. Évi forgalom 1921-ben 1/4 millió korona.
- Bajaionbogar** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Schwaab Alfréd nyug. altábornagy. Évi forgalom 13 millió korona.
- Balatonendréd** Alakult 1917-ben. — Kezdeményező Kuti Lajos. Évi forgalom 1 3/4 millió korona.
- Balatonkiliti** Alakult 1910-ben. Kezdeményező Kajel József. Évi forgalom 1921-ben 1 1/4 millió korona.
- Balatonszárszó** Alakult 1920-ban. Évi forgalom 4 millió korona.
- Bálványos** Alakult 1919-ben. Komáromy Gábor tanító, Aigner Dénes jegyző, Sebestény József és Bódi Péter kezdeményezőkre. A szövetkezet elnöke Komáromy Gábor tanító, könyvelője Sebestény József. Évi forgalom 1 3/4 millió korona.
- Barcs** Alakult 1904-ben, gróf Széchenyi Frigyes és Gróf Mihály tanító kezdeményezésére. — 1905-ben házat vásárolt, melyet 1911-ben a kornak megfelelően átépített. Évi forgalom 14 millió korona.
- Baté** Alakult 1923-ban.
- Rélavár** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Fehér József kántor-tanító. Évi forgalom 1921-ben 1/2 millió korona.
- Belezna** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Krénusz János igazgató. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.
- Berzencze** Alakult 1902-ben, Dénes Lajos ig.-tanító kezdeményezésére. Tagjainak vásárlási visszatérítést ad. Terményértékeltetéssel foglalkozik. 1912-ben házat vásárolt, melyben a Hittárszövetkezet és a Gazdákör kapott elhelyezést. Ügyvezető-igazgató Dénes Lajos ig.-tanító. Évi forgalom 4 millió korona.
- Boldogasszonyfa** Alakult 1920-ban. Évi forgalom 4 millió korona.
- Bolhó** Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1921-ben 1 1/4 millió kor.
- Bonnya** Alakult 1922-ben. Kezdeményező Szvath Ferenc.
- Bönönye** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Belárvay Ferenc. Évi forgalom 1921-ben 2 1/4 millió korona.
- Bürös és Várad** Alakult 1921-ben. Évi forgalom 1921. évben 1/2 millió korona.
- Csombárd** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Meidl Dezső. Évi forgalom 1921-ben 1/4 millió korona.
- Csököly** Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.
- Csurgó** Alakult 1908-ban, Fekete Sándor, Boross Ferenc, Cs. Kovács István, Borsnay István, Mezey István és Szalay István kisbirtokosok kezdeményezésére, valamint Danassy György hittanár mint a szervezkedés vezetője. — 1920-ban Nagy János igazgató-tanító munkássága folytán fióküzletet nyitott. A szövetkezet elnöke Vágó Lajos. Károly János kántor-tanító könyvelő és Szigethy György ny. járóőr-mester pénztárnok. Évi forgalom 1921-ben 4 1/2 millió kor.
- Darány** Alakult 1921-ben. Évi forgalom: 3 millió korona.
- Drávafok** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Back Antal lelkes. Évi forgalom 3 millió korona.
- Drávagárdony** Alakult 1921-ben. Igazgatóság: Elekcs Sándor elnök, Csokona József, Kiss István, Oss József és Varga István. Felügyelőbizottság: Gy. András József, ifj. Góndy István, ifj. Boross István elnök, Magda István, Málk István és Tóth János. Könyvelő B. Kriszán József. Pénztárnok Kriszán István. Évi forgalom 2 millió korona.
- Drávatamási** Alakult 1921-ben. Évi forgalom 1 millió korona.
- Ecseny** Alakult 1921-ben. Kezdeményező Péter Illés kizsáka. Évi forgalom 1 1/4 millió korona.
- Edde** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Berky Lajos ref. tanító. Évi forgalom 1 1/4 millió korona.
- Érdőcsökonya** Alakult 1916-ban, gróf Széchenyi Géza és nagyatáji Szabó István kezdeményezésére. Évi forgalom 6 1/2 millió korona.
- Felső-Alsógesed** Alakult 1918-ban, gróf Széchenyi Bertalan, Gulyás Gellért ferencrendi zsidódaftónök és Bitto J. urad. jószágokormányzó kezdeményezésére. Alsógeseden Gyórhé József ref. lelkes, Ambrus János öreg és Tóth Ferenc kisbirtokosok, Felsőgeseden pedig Kisvány János kisbirtokos vette kezébe a szervezést. A kommnál alatt Simon Mihály bíró és Bohemsky Adolf s.-jegyző tett nagy szolgálatot az arbeszerés nehézségeinek leküzdésére. Igazgatóság: Boros János elnök, Kovács János, Filo György, Bedy Karoly, Herbay József, ifj. Ambrus János, Schram Imre, ifj. Kispeti János, Takács József, Simon János. Fő György kisbirtokos pénztárnok, Behonih Győző tanító ügyvezető-könyvelő. Évi forgalom 8 millió korona.
- Felsőmocsolád** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Hoffmann József tanító. — Évi forgalom 1921-ben 1/2 millió korona.
- Felsőszentmárton** Alakult 1921-ben.
- Fonó** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Csepő József. Évi forgalom 1 millió korona.
- Fonyód** Alakult 1913-ban. Kezdeményező Egan Lajos. Évi forgalom 3 millió korona.
- Gige** Alakult 1920-ban, a „Méh” kötelékében, de nem boldogulván, 1922-ben kérte a „Hangya”-hoz való felvételt, azóta fejlődésnek indult. Az igazgatóság elnöke Papp József, Bohemsky Adolf ügyvezető és Pethes Ernő könyvelő, Korcz Ferenc alelnök.
- Görgeteg** Alakult 1916-ban. Kezdeményező Kovács Karoly ref. lelkes. Évi forgalom 1921-ben 1 1/4 millió kor.
- Gyékényes** Alakult 1908-ban. Kezdeményező Koronczy István r. kath. plébános. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.
- Gyöngyösmellék** Alakult 1921-ben. Évi forgalom 2 millió korona.
- Háromfa** Alakult 1918-ban. Kezdeményező Bánfi József. Évi forgalom 1921-ben 7/4 millió korona.
- Hedrehely** Alakult 1919-ben, Kuti Ferenc ref. tanító kezdeményezésére. Évi forgalom 4 1/2 millió korona.
- Hencse** Alakult 1922-ben. Kezdeményező Séri Imre ev. ref. lelkes.
- Hetes** Alakult 1920-ban, Szabó Bálint ref. lelkes és Sipos István tanító kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik, melynek felépítését a tagok ingyen fuvarját és munkája mozdította elő. A szövetkezeti házában a tejcsanak is elhelyezést nyert, ahol a tejtermékek előállításán kívül tojáserítésessel is foglalkozik a szövetkezet. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.
- Homokszentgyörgy** Alakult 1918-ban, Dencsi János kezdeményezésére. A szövetkezet vásárlási visszatérítést ad tagjainak. Igazgatóság: id. Tóth János elnök, Bocs János, Domján József, Abrok József, Dani Ferenc, Berki József, Kherm Pál. Felügyelőbizottság: ifj. Kherm János, Balogh József, id. Kherm János, Kaszás Ferenc, Bojtor István, Kapás János, Szabó József. Bocz József pénztárnok és Bausz István könyvelő. Évi forgalom 2 millió korona.

- Igal** Alakult 1920-ban. — Kezdeményező Gubiano Andor főtanácsos.
- Iharosberény** Alakult 1903-ban. Kezdeményező Borbély Gyula lelkész. Évi forgalom 1 $\frac{1}{4}$ millió kor.
- Inke** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Csönka Imre. Évi forgalom 2 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Istvándi** Alakult 1908-ban. Kezdeményező Takács Ferenc tanító. Évi forgalom 1921-ben $\frac{3}{4}$ millió korona.
- Jákó** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Szadó Ferenc. Évi forgalom 1 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Juta** Alakult mint „Méh”-szövetkezet s 1922-ben lépett a „Hangya” kötelékébe.
- Kadarkút** Alakult 1920-ban. Évi forgalom 5 $\frac{1}{2}$ millió kor.
- Kálmánca** Alakult 1920-ban. — Évi forgalom 2 millió korona.
- Kapoly** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Sövényi Károly tanító. Évi forgalom 1 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Kaposkeresztúr** Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1 millió korona.
- Kaposszerdahely** Alakult 1920-ban. — Kezdeményező Berkenyei Márton. Évi forgalom 1921-ben $\frac{1}{4}$ millió korona.
- Kaposvár** (Mezőgazdasági és Ipari R.-T. és Alk. Munk.) Alakult 1907-ben, de a „Hangya” kötelékébe csak 1919-ben lépett be. Évi forgalom 1921-ben 3 millió kor.
- Karád** Alakult 1920-ban. Évi forgalom 5 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Kastélyosdombó** Alakult 1921-ben. — Évi forgalom 2 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Kercseliget** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Göttmann Boldizsár. Évi forgalom 2 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Kisbajom** Alakult 1921-ben. Kezdeményező Lamocsi Mihály. Évi forgalom 2 $\frac{1}{4}$ millió korona.
- Kisbárapáti** Alakult 1920-ban. — Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.
- Kisújszász** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Weid János. Évi forgalom 1921-ben $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Köröshegy** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Kozma Andor lelkész.
- Kötcsé** Alakult 1920-ban. Évi forgalom $\frac{1}{4}$ millió korona.
- Kutas** Alakult 1920-ban, Papp László és Holl Mihály kezdeményezésére. Igazgatóság: Horváth Sándor elnök, Ferenc József, Polgár József, Nagy József és Pécz József. Felügyelő-bizottság: Mezei Pál elnök, Magda József, Illés János, Tóth Andor, ifj. Nagy István, Juhász Imre és Beköcs Ferenc. Évi forgalom 2 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Lábad** Alakult 1905-ben, gróf Szechenyi Aladár kezdeményezésére. 1918-ban házat vásárolt. 1911-ben két fiókot nyitott meg. Igazgatóság: gróf Szechenyi Aladár elnök, Nemes János, Dér József, Fodor Ferenc és, Kulcsár István cs., Iván János, Kótai József pénztárnok és Kovács Géza ügyvezető-könyvelő. Évi forgalom 7 millió korona.
- Lakócsa és Szentborbás** Alakult 1921-ben. Évi forgalom 1921-ben $\frac{3}{4}$ millió korona.
- Lengyelóti** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Hohner József tanító. Évi forgalom 1921-ben 3 $\frac{1}{2}$ millió kor.
- Liszó** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Baliko József. Évi forgalom 2 millió korona.
- Magyaratád** Alakult 1920-ban. Igazgatóság: Hartmann Ferenc körjegyző elnök, F. Gondör József ügyvezető, Sipos János, Nagy Sándor t. és Nagy Sándor. Felügyelő-bizottság: Jóna József lelkész elnök, Fataky Géza tanító, Kern János tanító, Barta Emil földbírtokos, Sipos Pál, B. Bertalan József, id. Kőmives József, Nagy József pénztáros és Sárosi István s.-lelkész könyvelő. — Évi forgalom 3 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Magyar- és Németújfalú** Alakult 1921-ben. Évi forgalom 2 millió korona.
- Merenye** Alakult 1921-ben. Évi forgalom 1921-ben $\frac{1}{4}$ millió korona.
- Mernye** Alakult 1918-ban. Évi forgalom 2 millió korona.
- Mesztegyő** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Tumbász Lajos körjegyző. Évi forgalom 2 millió kor.
- Mike** Alakult 1906-ban. Kezdeményező Frick Lajos. Évi forgalom 4 millió korona.
- Mosdós** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Szammer Ignác. Évi forgalom 1 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Nágocs** Alakult 1920-ban. Kezdeményező báró Rubidó-Zichy Iván. Évi forgalom 1 millió korona.
- Nagyatád** Alakult 1917-ben, Eged Jenő kir. telekkönyvezető és Grunner József tőkénártai tisztviselő kezdeményezésére. Eged Jenő 1920-ban elhalálozván, az elnöki tiszteet gróf Somssich Géza nagybirtokos vállalta 1922-ig, amikor a vezetést Szalay István vette át. Igazgatóság: Szalay István elnök, Balozsa József alelnök, Balazs János, Barta József, Goricsay Nándor, Horváth József m., Karbuczy József, Krivácsy Ferenc, Mészáros Mihály, Trattner János és Puszkásy Károly ügyvezető. Felügyelő-bizottság: Károlyi Ernő elnök, Soondy Pál, Mezey Károly, Kutor Antal, Tokaji István, Horváth György k., Horváth György m., Barka György, ifj. Dani János, Greller József, Kogler Béla, Tóth Jenő, Vörös Elek, Varga József és Németh István. Évi forgalom 6 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Nagyberény** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Balla Péter ref. lelkész. Évi forgalom 1921-ben 1 $\frac{1}{4}$ millió korona.
- Nagyberki** Alakult 1918-ban. Kezdeményező K'vics József tanító. Évi forgalom 1921-ben $\frac{3}{4}$ millió korona.
- Nagycepely** Alakult 1921-ben. — Kezdeményező Békési József tanító. Évi forgalom 1921-ben $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Nagydobsza** Alakult 1921-ben, Tatar Bálint ref. tanító, Balogh József és Domján József kezdeményezésére. Igazgatóság: Hayden József elnök, Tatar Bálint ügyvezető, Balogh József, Magyar József és Domján József kibirtokosok. Évi forgalom 1 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Nagykorpád** Alakult 1913-ban, Kuti Ferenc ref. tanító, Kis János hitelszövetkezeti pénztárnok és Szabó Ferenc ref. lelkész kezdeményezésére. Kis János saját házában ingyen adott hajlékot a kezdő szövetkezet részére. A tagok egyrésze ingyen fuvarral támogatták a fejlődő szövetkezetet. 1915-ben házat vásárolt. A szövetkezet könyvelője Kis Sándor. Évi forgalom 4 millió korona.
- Nagyszakácsi** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Kövér Lajos. Évi forgalom 6 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Nemesdéd** Alakult 1920-ban, Jindra Teofil ref. tanító kezdeményezésére. 1922-ben házat vásárolt. Igazgatóság: Jindra Teofil ref. tanító elnök, ügyvezető és pénztáros. Kulcsár Dávid, Kulcsár Imre, Nagy Imre és Fajás György kibirtokosok. Felügyelő-bizottság: Horváth Endre ref. lelkész elnök, Füstös István r. k. tanító, Macsek Nándor körjegyző, Józán Károly, Halászi Imre, Kőmives György és Szabó Sándor, Kocsis Ferdinánd községi irnok könyvelő. Évi forgalom 6 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Nemespátró** Alakult 1920-ban, Héricz Sándor tanító kezdeményezésére. Igazgatóság: Mesterházy Sándor ev. esperes elnök, Szemodics István alelnök, Bedők József, D. J., Györfly József Gy., Pápay Ferenc, Vajda János, Dömötörffy József B. Felügyelő-bizottság: Héricz Sándor tanító, Dömötörffy József A., Dömötörffy András E., Dömötörffy István B., Györfly József Gy., Bebék István A., Bebék Ferenc T., Györfly Pál Cs., Szakáll István, Bebék János D. S., Szakáll József G., Györfly Ferenc P., Mesterházy Vilma könyvelő. Évi forgalom $\frac{3}{4}$ millió korona.
- Nemesvid** Alakult 1920-ban. Évi forgalom 4 $\frac{1}{4}$ millió korona.
- Németiád** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Holló Gyula r. k. plébános. Évi forgalom 4 millió korona.
- Öreglak** Alakult 1921-ben. Kezdeményező Krón Agoston. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.
- Pát** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Tóth Sándor földmives. Évi forgalom 1 $\frac{1}{4}$ millió korona.

- Patosfa** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Pintér József tanító. Évi forgalom 1921-ben $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Porrog** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Horváth János közs. bíró. Évi forgalom $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Porrogstankirály** Alakult 1920-ban, Balogh István ev. lelkész és Záborszky Kálmán ev. tanító kezdeményezésére. Évi forgalom 3 millió korona.
- Potony** Alakult 1921-ben. Évi forgalom 1 millió korona.
- Ráksi** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Biczó János községi bíró. Évi forgalom $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Rinyakovácsi** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Szabó József ref. lelkész. Évi forgalom 1921-ben $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Rinyaszentkirály** Alakult 1920-ban, Rákóczi István és Borbás Mihály kezdeményezésére. — A szövetkezetenek Kis József hónapokig adott díjtalanul hájlékok igazgatóság; Rákóczi István elnök, Borbás Mihály, Móró István és Nagy István. Horváth József könyvelő, Kis József pénztárnok. Évi forgalom $3\frac{1}{2}$ millió korona.
- Rinyaujnép** Alakult 1920-ban. — Kezdeményező Gyurkó Ferenc. Évi forgalom $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Ságvár** Alakult 1913-ban. — Kezdeményező Brüller János. Évi forgalom 5 millió korona.
- Sand** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Madár Rezső. Évi forgalom $2\frac{1}{2}$ millió korona.
- Somogyacsa** Alakult 1921-ben. Kezdeményező Suplicz Gábor. Évi forgalom 1921-ben $\frac{1}{2}$ millió kor.
- Somogyaracs** Alakult 1921-ben. Kezdeményező Herbai János. Évi forgalom $\frac{3}{4}$ millió korona.
- Somogyaszaló** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Bodiss Géza. Évi forgalom $1\frac{1}{2}$ millió korona.
- Somogydöröcske** Alakult 1921-ben. Klenner Rezső kántor-tanító kezdeményezésére. — Kulturális és jétékony célra nagyobb összeget ad. Igazgatóság: Klenner Rezső tanító ügyvezető, Hossz Ádám Sebestény, Ruppert Jakab pénztárnok, Hencz Jakab és Sticzel Jakab. Felügyelő-bizottság: Hild József elnök, Reidl Sebestény, Ádám János, Hild Imre, Mész György és Sticzel György. Évi forgalom $2\frac{1}{2}$ millió korona.
- Somogyfajsz** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Berkenyész István. Évi forgalom 1921-ben $\frac{1}{4}$ millió kor.
- Somogyhatvan** Alakult 1921-ben. — Kezdeményezők Vincze Ferenc és Kis Gál János. Évi forgalom 1921-ben $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Somogyhárságy** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Roth József. Évi forgalom $3\frac{1}{2}$ millió korona.
- Somogyjád** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Iszák Aladár. Évi forgalom $\frac{1}{4}$ millió korona.
- Somogyásmon** Alakult 1920-ban, Kerkovits Lajos aljegyző és Kovács Imre kaplán kezdeményezésére. Igazgatóság: H. Gaál István főintéző elnök, Herkovits Lajos ügyvezető, Tombor János, Kelemen János, Kurucz János és Kurucz József. Felügyelő-bizottság: Inó Sándor közigyező elnök, Gelencsér József, Takács Pál, Lantos Lajos, Horváth István és Lanczai János, Szabó József pénztárnok. Évi forgalom 3 millió korona, melyből a „Hanga”-központnál 96/0-ot vásárol.
- Somogyársd** Alakult 1920-ban. Évi forgalom $2\frac{1}{4}$ millió korona.
- Somogyiszl** Alakult 1920-ban, Mayer Gyula plébános kezdeményezésére. Igazgatóság: Oláh József elnök, Feiber Béla kántor-tanító h.-elnök és ügyvezető, Pozsár Pál, Grünwald István, Lammán György. Felügyelő-bizottság: Mayer Gyula plébános elnök, Cizmándi József, Kráihing József, Szakály Ferenc, Kovács Gergely, Hegedűs József és Pozsár János. Pohl Múlnér János tanító könyvelő. Évi forgalom 2 millió korona.
- Somogyiszob** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Szabady Károly. Évi forgalom $3\frac{1}{2}$ millió korona.
- Somogyudvarhely** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Horváth György. Évi forgalom $2\frac{1}{2}$ millió korona.
- Somogyvamos** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Csepreghy Lajosné. Évi forgalom 1 millió kor.
- Somogyvár** Alakult 1920-ban. Kezdeményező ósv. gróf Széchenyi Jánosné. Évi forgalom $\frac{1}{2}$ millió.
- Somogyvisonta** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Máté Lajos. Évi forgalom $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Somogyviszló** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Kiss Tamás. Évi forgalom $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Surd** Alakult 1920-ban. Kezdeményezők Brinner Ferenc és id. Biacs József.
- Szabadhidvég** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Koltay Zsigmond közigyező. Évi forgalom $1\frac{1}{2}$ millió korona.
- Szabadi-Csoma** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Marthy Lajos. Évi forgalom $\frac{1}{2}$ millió
- Szabás** Alakult 1920-ban, Papp József, Boróczy József és Lászy János kezdeményezésére. Igazgatóság: Papp József elnök, Boróczy József, Lászy János ügyvezető-könyvelő, Dore József pénztáros és Pálffy János. Felügyelő-bizottság: Zakonyi Mihály elnök, Boróczy János, Vogronits Antal, Deák József, Barcsy János, Simonits László és Tankó János. Évi forgalom $2\frac{1}{2}$ millió korona.
- Szeenna** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Bussa Antal. Évi forgalom 1921-ben $\frac{3}{4}$ millió korona.
- Szenta** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Gansler János. Igazgatóság: Pintér György elnök, Felső József, Péter István, Horváth János, Takács János. Felügyelő-bizottság: Felső Ferenc, Varga Sándor, Felső Mihály, Keszei-csere Ferenc, Lukács István, Laki Ferenc, Szabics Ferenc, Ball István pénztárnok. Évi forgalom $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Szentlászló** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Pálffy Jenő. Évi forgalom $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Szuzibáizás** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Herbay Pál. Évi forgalom 1921-ben $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Szenyer** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Récsy Ferenc. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.
- Szulok** Alakult 1908-ban. Kezdeményező Bujáskai Károly. 1914-ben fióküzletet nyitott. A szövetkezet elnöke és ügyvezető-könyvelője: Schneider Frigyes ig. kántor-tanító, pénztárnok Grenzer József. Évi forgalom $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Tab** Alakult 1915-ben. Kezdeményező Gyarmathy Ferenc. Évi forgalom 1921-ben 4 millió korona.
- Tapsony** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Erdőssy Károly. Évi forgalom 7 millió korona.
- Teklafalu** Alakult 1921-ben. — Évi forgalom 1921-ben $\frac{1}{4}$ millió korona.
- Tótszentpál-Varjaskér** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Szabady Sándor, Évi forgalom $2\frac{1}{4}$ millió korona.
- Törökkoppány** Alakult 1917-ben. Berényi György főjegyző és Tokab Ferenc bíró kezdeményezésére. Igazgatóság: Hafjós Endre plébános elnök, Tokab Ferenc bíró alelnök. Felügyelő-bizottság: Hollóssy Tamás elnök, Györki György ügyvezető. Évi forgalom $2\frac{1}{2}$ millió korona.
- Várda** Alakult 1920-ban. Évi forgalom $\frac{3}{4}$ millió korona.
- Vásárosbécz** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Tóth Sándor ref. lelkész. Évi forgalom 2 millió kor.
- Vése** Alakult 1920-ban. Évi forgalom $3\frac{1}{4}$ millió korona.
- Vízvár** Alakult 1903-ban. Kezdeményező Lengyel Géza tanító. Évi forgalom $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Zakány** Alakult 1915-ben. Kezdeményező Bozsits György birtokos. A szövetkezetnek cséplőgép-garnitúrája van. Évi forgalom 1921-ben $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Zics** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Harlinger Mihály. Évi forgalom $3\frac{1}{4}$ millió korona.
- Zimány** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Puska Károly tanító. Évi forgalom $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Zseliczkisfaluc** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Tóth Sándor ref. lelkész. Évi forgalom 2 millió K.

SOPRON VÁRMEGYE.

- Acsalag** Alakult 1901-ben. Kezdeményező Karáth Lajos tanító. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.
- Ágfalva** Alakult 1918-ban. Kezdeményező Steiner Nándor. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.
- Agyagos** Alakult 1904-ben. Kezdeményező Csizsár Gáspár szabomester. Évi forgalom 3/4 millió korona.
- Árpás** Alakult 1920-ban. Tóth Lajos tanító kezdeményezésére. Igazgatóság: Vissy János elnök, Tóth Lajos ügyvezető, Nagy Sándor, Pintér Kálmán, Tarró Gyula, Káldy Károly pénztárnok. Felügyelő-bizottság: Gránits István elnök, G. Grecsner Gábor, Kovács Lajos, ifjabb Horváth János, Tompos József, Horváth Mihály, Nagy Antal, Vadás József B. Grecsner József. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.
- Babót** Alakult 1899-ben. Évi forgalom 1921-ben 1 3/4 millió korona.
- Bágyog** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Vissi Gyula káplán. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.
- Balf** Alakult 1904-ben. Kezdeményező Hauz Mátys. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.
- Beled** Alakult 1918-ban. Kezdeményező Molnár Béla föld-birtokos. Évi forgalom 5 1/2 millió korona.
- Bogyszló** Alakult 1901-ben. — Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.
- Bő** Alakult 1910-ben. Kezdeményező Soronics József. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.
- Bük** Alakult 1902-ben. Rozsos Ferenc plébános kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik. — Schulz Imre postamester elnök és ügyvezető. Évi forgalom 7 millió K.
- Csapid** Alakult 1907-ben. Kezdeményező Peszku Károly róm. kath. plébános. Évi forgalom 2 3/4 millió kor.
- Csepreg** Alakult 1897-ben. Évi forgalom 10 1/2 millió korona.
- Csorna** Alakult 1915-ben. Billovits István káplán kezdeményezésére. A szövetkezet 1 főszékhelyt, 1 lisztüzlettel és 3 fiókát rendelkezik. Cipőjavító-műhelyt állított fel. Kultúrát és jótékony célnak nagyobb összeget adott. A „Hangyá”-könyvtárat a tagok díjmentesen vehetik igénybe. Igazgatóság: Pokor Adorján elnök, Kristóf Mihály alelnök, Hensler István könyvelő, Gombás Ferenc pénztárnok, Ekker János, Király István, Kiss László, Molnár Sándor és Nagy György, Felügyelő-bizottság: Kóhály M. Béla elnök, Ehrenwerth Hugo ig.-tanító helyettes ügyvezető. Évi forgalom 20 millió korona.
- Czitrák** Alakult 1900-ban. Évi forgalom 2 millió korona.
- Dénesfa** Alakult 1910-ben. Kezdeményező Kovács László iparos. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.
- Dör** Alakult 1904-ben. Kezdeményezők: Cseh Imre és Kis Sándor tanító. Évi forgalom 1 millió korona.
- Ebergöcz** Alakult 1906-ban. Kezdeményező Horváth István tanító. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.
- Edve** Alakult 1918-ban. Kezdeményező Nagy Dénes tanító. Évi forgalom 2 millió korona.
- Egyházasküla** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Kapuy Elek. Évi forgalom 3 1/4 millió korona.
- Eszterháza** Alakult 1918-ban. Kezdeményező Mester Ferenc gyógyszerész. Évi forgalom 6 millió korona.
- Farád** Alakult 1900-ban. Évi forgalom 1921-ben 1 1/4 millió korona.
- Felsőszék** Alakult 1917-ben, Győry Antal sajtóskali plébános kezdeményezésére. A kommunizmus alatt kért szენvedett, de idők folyamán könnyen kihezverte. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.
- Felsőszakony** Alakult 1912-ben. Kezdeményező Diczek Mihály r. k. plébános. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.
- Fertőendréd** Megalakult 1897-ben. Szabó János kántortanító kezdeményezésére, mint önálló szövetkezet. 1920-ban csatlakozott a „Hangyá”-hoz és azóta erősebb fejlődésnek indult. Évi forgalom 2 1/4 millió korona.

- Fertőhomok** Megalakult 1920-ban, Kulcsár Pál tanító kezdeményezésére. — Igazgatóság: Németh Lajos elnök, Kishorváth Péter, Molnár András, Horváth Vince, Horváth Péter és Horváth István. Évi forgalom 1921-ben félmillió korona.
- Fertőszentmiklós** Megalakult 1918-ban. Mody József r. k. plébános kezdeményezésére. — 1919-ben főközületet állított fel. Évi forgalom 4 1/2 millió kor.
- Fertőszéplak** Megalakult 1907-ben, Horváth István Farkas kezdeményezésére. A szövetkezet saját házzal rendelkezik. Igazgatóság: Kotsis István elnök, Garab Mihály, Horváth István Farkas, Orii József, Horváth János szalaj, Felügyelő-bizottság: Horváth Lajos Farkas elnök, Bón Sándor, Jakács Jákab, Horváth Sándor Miklós, Bogzár Gergeley, Lukács István, Balogh Lajos F., Locsmándi Sándor. Évi forgalom 7 millió korona.
- Győró** Alakult 1900-ban, Tamásy Géza kántor-tanító kezdeményezésére. Évi forgalom 1921-ben 1 1/4 millió kor.
- Hegykő** Alakult 1910-ben, Somogyi Gyula kezdeményezésére. Évi forgalom 7 millió korona.
- Himod** Alakult 1900-ban, Németh Gábor plébános kezdeményezésére. A Dunántul ez volt az első Hangyaszövetkezet. Győr-, Fejér-, Somogy- és Sopronmegyékben alakult szövetkezetek részére a legtöbb üzelvőtölti ki készített ki. 1902-ben saját házába költözött, ezen házat 1914-ben eladta, hogy egy nagyobb szabású házat vásároljon, amelyet tetemes költséggel, a szövetkezet előjárta átalakított. 1918-ban egy újabb házat vásárolt, ahol főközület nyitott. Jótékony célra nagyobb összeget adott. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.
- Horvátzsidány** Alakult 1920-ban, Hagedy János tájégyező kezdeményezésére. Évi forgalom 1921-ben félmillió korona.
- Kapuvár** Alakult 1899-ben. Évi forgalom 13 millió korona.
- Kisfalud** Alakult 1902-ben, dr. Ajkay Béla kezdeményezésére. 1908-ban házat vásárolt, melyet 1912-ben újra felépített, a szövetkezet céljainak megfelelően. Igazgatóság: dr. Ajkay Béla földbirtokos elnök, Füzey János ügyvezető. Évi forgalom 4 millió korona.
- Kópháza** Alakult 1910-ben, Ribarits Lukács kezdeményezésére. Igazgatóság elnöke: Knul János. Ügyvezető-könyvelő: Mayer Richárd tanító. — Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.
- Lócs** Alakult 1917-ben, Horváth János kezdeményezésére. Évi forgalom 1 1/4 millió korona.
- Lövő** Alakult 1920-ban, Bene Pál r. k. plébános kezdeményezésére. Igazgatóság: Bene Pál plébános elnök, Nagy József pénztárnok, Bendli Imre, Bendli József, Nagy Kálmán, Galavits Gábor, Galavits István. Felügyelő-bizottság: Vissi Ferenc körjegyző elnök, Galavits Gyula, Vissi Géza, Gangli József, Kontor Sándor, Kontor Géza, Vissi József, Szalai Béla, Kontor József, Takács Ferenc, Németh István. Évi forgalom 4 1/2 millió korona.
- Magyarkeresztúr** Alakult 1918-ban dr. Bassányi Árpád pipa kamárás plébános, Kiss Lajos ev. tanító és Lukács Károly ig.-tanító kezdeményezésére. Igazgatóság: dr. Bassányi Árpád pápai kamárás plébános elnök, Lukács Károly ig.-tanító ügyvezető-könyvelő, Kiss Lajos ev. tanító pénztárnok, Bali Ferenc, Nagy Péter, Tájos József és Lukács Dénes kibirtokosok. Felügyelő-bizottság: Nagy György, Varga György, Orbán Máté, Tóth János, Káldy Imre, Bali József és Keresi János. — Évi forgalom 5 millió korona.
- Mihályi** Alakult 1920-ban, Baják Lajos körjegyző kezdeményezésére. Évi forgalom 4 millió korona.
- Nagykeresztúr** Alakult 1911-ben, Lukács Lajos ig.-tanító kezdeményezésére. 1914-ben főközületet állított fel, 1918-ban házat vásárolt. Jótékony célra nagyobb összeget adott. Igazgatóság: Polgár Dénes, Bene Mihály, Rozmán Sándor, Ragás Lajos, Szórt György. Ügyvezető-könyvelő Lukács Lajos ig.-tanító, pénztárnok Flázt József. Évi forgalom 9 millió korona.
- Nagy- és Kisgeresd** Alakult 1920-ban, Nagy Kálmán kezdeményezésére. Évi forgalom 2 1/4 millió korona.

Nagylozs Alakult 1907-ben, Balogh Jenő r. k. ig-tanító kezdeményezésére. 1913-ban saját házába költözik be. Kulturális és jótékony célra nagyobb összeget adott. A kommunizmus alatt nagy kárt szenvedett a szövetkezet, melyet azóta kihevert. Igazgatóság: Czifhofer Antal, Lencsés János, Pető Mihály, Tóth Lajos, Mihálycz György. Felügyelő-bizottság: Mihálycz István, Szerecsens István, Kiss József, Balogh Lajos, Jankovics Géza, Kardos Lajos, Szijártó Kálmán, Nagy József, Muraközi Károly, Kaplán könyvelő, Szigeti Gyula pénztárnok. Évi forgalom 5 millió korona.

Nemeskér Alakult 1920-ban, Maschler Ferenc kezdeményezésére. Év forgalom 4 millió korona.

Nemesládony Alakult 1906-ban. Évi forgalom 1921-ben 1½ millió korona.

Nemesvis Alakult 1908-ban. Kezdeményező Papp Antal r. k. plébános. Évi forgalom 2 millió korona.

Oslói Alakult 1901-ben. Kezdeményező Hegedűs Gáspár r. k. plébános. Évi forgalom 7 millió korona.

Páli Alakult 1897-ben mint önálló szövetkezet. 1920-ban belépett a „Hangya” körletébe. Évi forgalom 3 millió kor.

Pásztori Alakult 1911-ben. Kezdeményező Medgyesy Sándor tanító. Évi forgalom ¼ millió korona.

Pereszteg-Sopronszéceny Alakult 1909-ben, Mayer Aladár kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik. Igazgatósági elnök Mayer Aladár. Felügyelő-bizottsági elnök Nemess Sándor esperes-plébános. 1921-ben az igazgatóság elnökvé Zsulonits Gyula kántor-tanítót választották meg. Jótékony és kulturális célokra nagyobb összeget adott. Igazgatósági tag és könyvelő Keneset György. Évi forgalom 4 millió kor.

Pinnye Alakult 1908-ban. Évi forgalom 1 millió korona.

Pusztacsád Alakult 1905-ben. Kezdeményező Schubert Károly. Évi forgalom 1 millió korona.

Rábacsanak Alakult 1907-ben. Évi forgalom 5 millió korona.

Rábapordány Alakult 1898-ban, Horváth Antal esperes-plébános kezdeményezésére. — 1903-ban házat vásárolt. 1905-ben újabb megalakult és csak ekkor lépett be a központ körletébe, amióta állandón fejlődik. 1912-ben az áthelyezett elnök helyére Ivankovics Gyula plébános választották meg, aki 1922-ben betegsége miatt az elnökségről leköszönt, mely után Tóth József főtanítót választották meg elnöknek. Évi forgalom 6 millió korona.

Rábaszovát Alakult 1897-ben. Kezdeményező Kiss János. Évi forgalom 3 millió korona.

Rábatamási Alakult 1913-ban, Pócza Ferenc r. k. plébános kezdeményezésére. Igazgatóság: Pócza Ferenc elnök, Gsonka János, Jászai József, Lovász György, Tálos Ferenc. Felügyelő-bizottsági: Bogmár Pál, Csönka Antal, Csörgős Ferenc, Gaál Sándor, Nagy József, Németh József, Pinter Pál, Sipőz András, Szabó Bálint, Szabó István, Szabó Pál, Szemeti Imre, Tóth József, Véghegyi János, Varga Pál pénztárnok és Jászai Ferenc könyvelő. — Évi forgalom 3½ millió korona.

Répcszemere Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1¼ millió korona.

Sobor Alakult 1908-ban, id. Molnár István kisbirtokos és Dreisziger József r. k. tanító kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik. Évi forgalom 3 millió kor.

Sopron Alakult 1922-ben. Igazgatóság: Blaschek Vilmos főszolgabíró elnök, Ringhoffer Mihály városi tisztviselő, Skerlan Gyula r. k. tanító, Bölöcz Géza szabó-mester, Simóns Mihály délvárosi felügyelő, Klascók Győző polgári iskolai tanár könyvelő, Horváth István villanyipari gépész, Laschober Gusztáv ág. ev. népiskolai igazgató, Baltai Ferenc városépítő tanácsos, Hackl András munkásbiztosító pénztári igazgató alelnök, Riesz Antal posta és távirás főellenőr pénztárnok és Nagy Imre cipész-mester. — Évi forgalom 8 millió korona.

Sopronhorpács és Kislédec Alakult 1920-ban. Kezdeményező: Kovács Péter. Évi forgalom 3 millió korona.

Sopronkövesd A szövetkezet 1897-ben alakult meg önállóan, 1904-ben a központozás csatlakozott. Igazgatóság: Gráczol János, Maráz István, Horváth Mihály, Rupi Sándor plébános, Csígo János. Felügyelő-bizottság: Csígo Sándor, Maráz Sándor, Palla János, Horváth János, Horváth József, Csígo István. Rupi Sándor plébános könyvelő és pénztárnok. Oloca Géza nagybérű sok ingyenveternak segített elő a szövetkezetet. Évi forgalom 3 millió korona.

Sopronnemeti Alakult 1917-ben. Kezdeményező Farkas György. Évi forgalom 3 millió korona.

Szany Alakult 1897-ben, dr. Sinkó István címzetes kanok esperes-plébános kezdeményezésére. 1898-ban főkot nyitott, ahol épületét a deszka-áruval is bennekedeztet — 1907-ben házat vásárolt és átvesz egy üzlet Szentandrásn, melyet fiókká alakított. 1910-ben a szövetkezeti házat emletere építt fel, a szövetkezet céljainak megfelelően. 1911-ben szükségét látja, hogy belépien a „Hangya” körletébe. 1914-ben a főkötele a főtelebe olvadt, ahol az összes raktárak elhelyeztet nyernek. Igazgatóság: Nagy József elnök, Husár Antal, Vincze József, Berkes Imre, Szentes István, Varga István és László József főtanító könyvelő. Évi forgalom 1921-ben 6 millió korona.

Szili Alakult 1918-ban, Horváth Lajos kezdeményezésére. — Az igazgatóság elnöke Horváth Lajos. Ügyvezető Giczi József. Évi forgalom 10 millió korona.

Szilsárkány Alakult 1915-ben. — Kezdeményező Mikolás Kálmán. Évi forgalom 6 millió korona.

Ujkér Alakult 1906-ban Igazgatóság: Kiss István, Németh János, Piger József, Horváth Ferenc b., Horváth Ferenc m. Évi forgalom 2½ millió korona.

Und Alakult 1901-ben. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Vág Alakult 1918-ban. Kezdeményező Borossay József r. k. plébános. Évi forgalom 2½ millió korona.

Vitnyéd Alakult 1906-ban, Németh János prépost-plébános kezdeményezésére. Igazgatóság: Szántó Károly tanító elnök, ügyvezető és könyvelő, Nyikos János, Joancsis János pénztárnok, Tóth Pál b. és Simon Lajos. Felügyelő-bizottság: Nagy József elnök, Horváth József e., Hoffer Tibolcs, Simon Péter, Tóth Zsigmond, Szabó József, Horváth József g., Tóth H. János, Székács Ignác, Békond Florian és Szalay József. Évi forgalom 6 millió korona.

Völcsev Alakult 1920-ban, Hatzinger István plébános és Kőfalvi Antal László körjegyző kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik. Igazgatóság: Hatzinger István plébános elnök, Nagy Lajos, ügyvezető, Kéry Mihály pénztárnok, Kiss Ferenc és Szöke Bálint. Felügyelő-bizottság: Kőfalvi Antal László körjegyző, Kéry Péter, Kéry József, Kiss Daniél, Torkos Lajos, Czupry Jenő, Göndöcs Jenő, Németh Imre és Pacza Lajos. Évi forgalom 4½ millió korona.

Zsebhéza Alakult 1920-ban, Bőjös Pál tanító kezdeményezésére, ki jelenleg a szövetkezet ügyvezető-könyvelője. Évi forgalom 1½ millió korona.

Zsira Alakult 1903-ban, Papp Antal r. k. plébános kezdeményezésére. 1913-ban házat vásárolt. Az igazgatóság elnöke Lukács Gyula. Évi forgalom 5¼ millió korona.

SZABOLCS VÁRMEGYE.

Anarcs Alakult 1920-ban. Kezdeményező Fülep Károly ref. lelkész. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Apágy Alakult 1920-ban. Kezdeményező Szabó Aladár ref. lelkész. Évi forgalom 1921-ben 1½ millió korona.

Báji Alakult 1917-ben. Kezdeményező Jármy Eéla ref. lelkész. Évi forgalom 1921-ben ¾ millió korona.

Baikány Alakult 1918-ban. Kezdeményező Andrássy Kálmán. Évi forgalom 1921-ben 1¼ millió korona.

Ralsa Alakult 1918-ban. Kezdeményező Jámbor Sándor. Évi forgalom 3½ millió korona.

Berkesz Alakult 1906-ban. Kezdeményező Morvay György gazdasztiz. Évi forgalom 1921-ben ¾ millió korona.

Becsyud Alakult 1920-ban. Kezdeményező Tisztóry Sándor körjegyző. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.

Beszterecz Alakult 1920-ban. Pelsőczy Péter tanító kezdeményezésére. Igazgatóság: Gaál János elnök és ügyvezető, Háncs János pénztárnok, Farkas István, Háncs Sándor, Pócz András, Vass Imre, Felügyelő-bizottság: Ballai Sándor, Háncs József, Farkas Tamás, László Imre, Juhász András, Beleszky Lajos ref. tanító könyvelő. Évi forgalom 5 1/2 millió korona.

Bököny Alakult 1914-ben. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.

Buj Alakult 1901-ben. Kezdeményező Andrássy Kálmán. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.

Büdszentmihály Alakult 1906-ban. V. Gal Balázs földműves kezdeményezésére. — 1921-ben házat vásárolt. Igazgatóság: Ajtay Jenő ref. lelkész elnök, Bánkóvy Kornél r. k. lelkész, Dravetszky László, Mészáros József, D. Kiss Sándor, Bagdi Károly, Erdei Péter és Szabó András ref. tanító könyvelő. Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.

Demecser Alakult 1920-ban, Asztalos Péter és László Albert kezdeményezésére. Évi forgalom 6 millió korona.

Dombrád Alakult 1910-ben, Abod Imre kántor-tanító kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik és két fiókkal rendelkezik. Évi forgalom 14 millió korona.

Döge Alakult 1911-ben. Kezdeményező Ölbey Béla főjegyző. Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.

Éncsecs Alakult 1906-ban. Kezdeményező Kenedy Pál tanító. Évi forgalom 1921-ben 1/2 millió korona.

Eperjes Alakult 1920-ban. Szombathy Imre ref. lelkész kezdeményezésére. Igazgatóság: Szombathy Imre ref. lelkész elnök és ügyvezető, Halász József közs. főbíró, ifj. Aros Ferenc masodbíró, b. Halász Bertalan, ifj. sz. Aros András, Varga Aros, ifj. G. Péter József, r. Halász János. Czapulits András, s.-jegyző könyvelő, Halkai Mihály pénztárnok. Felügyelő-bizottság: Halász Ferenc elnök, Makai József, Tóth András, Szabó János és Nagy Lajos.

Érpatlak Alakult 1920-ban. Kezdeményező Levitsky Emanuel. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Fényeslitke Alakult 1920-ban. — Kezdeményező Tenkely József tanító. Évi forgalom 3 millió korona.

Gáva Alakult 1920-ban. Kezdeményező Vattay Sándor jegyző. Évi forgalom 1921-ben 2 3/4 millió korona.

Grégyán Alakult 1918-ban, Vas Mihály ref. lelkész kezdeményezésére. Igazgatóság: Vas Mihály ref. lelkész elnök és ügyvezető, Mezősny Gusztáv földbírtokos, Szilágyi András, Vas Dániel, Pázmán István, sz. Vas János, Szilágyi Lajos, Kéry Kálmán kisbirtokosok és Janka János ref. tanító. Felügyelő-bizottság: Szikra Péter községi főjegyző elnök, Angyal Gyula aljegyző, Vas F. Dániel nagybirtokos, Pázmán Dániel, Fene Miklós, Horváth Gyula, Batári Sándor, Horváth Lajos, Szilágyi Bertalan; Keri István kisbirtokosok. Évi forgalom 5 1/2 millió korona.

Geszteréd Alakult 1920-ban. Kezdeményező Szenassy Zsigmond r. k. plébános. Évi forgalom 2 1/2 millió kor.

Gyulaháza Alakult 1920-ban. A szövetkezet saját helyiséggel, két fiókkal és szilvityárral rendelkezik. A szövetkezet nagyobb alakoknál karolta fel a lakosság térmeit, különösen burgonyában. Igazgatóság: Takács László főjegyző elnök, Batta Gáspár tanító ügyvezető és könyvelő, Barla Gyula földbírtokos és pénztárnok, Janka Tivadar ref. tanító, Lenché Sándor földbérő, Fodor Bertalan gépész, Batta József és Jozsa András földbírtokosok, Nagy Máté és Nagy József kisbirtokosok, id. Pataki József földbírtokos és G. Tóth István gazdálkodó. Felügyelő-bizottság: Bakó Károly ref. lelkész elnök, Szentmiklósi Mihály, Demeter József, Rácz Péter, Somogyi Ferenc és Szabó József földbírtokosok. Évi forgalom 4 millió korona.

Gyüre Alakult 1918-ban. Kezdeményező Árokháti Béla ref. lelkész. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.

Ibrány Alakult 1918-ban, Németi István ref. tanító és Szikszay András ref. lelkész kezdeményezésére. 1920-ban megnyitotta az első fiókját, 1921-ben saját házába költözik

a szövetkezet. Ugyanezen évben megnyitotta a második fiókot, 1922-ben két házzal bír a szövetkezet. Igazgatóság: Szikszay András ref. lelkész, Németi István tanító ügyvezető, Bene Sándor pénztárnok. Felügyelő-bizottság elnöke Bleuer Jenő földbírtokos. Évi forgalom 14 millió korona.

Jéke Alakult 1921-ben. Kezdeményező Liptay László földbírtokos. Évi forgalom 1921-ben 1/2 millió korona.

Kállósménjén Alakult 1921-ben. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Káimánháza Alakult 1917-ben. Kezdeményező Rákos Imre. Évi forgalom 1921-ben 1/2 millió kor.

Kemecse Alakult 1918-ban. Kezdeményező Vitéz Ignác lelkész. Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.

Kékcse Alakult 1920-ban, Tárczy Albert r. k. lelkész és Kéry András ref. lelkész kezdeményezésére. Kulturális és jótékony célra nagyobb összeget ad. Évi forgalom 3 3/4 millió korona.

Kenéz Alakult 1917-ben, Darányi János r. k. plébános, Kohut István gör. kath. és Pataki Sándor ref. lelkész kezdeményezésére. Az oláh megszállás alatti kárt a szövetkezet kiheverte, igazgatóság: Kohut István elnök, Mató János alelnök, Deák Ferenc, Kovács Ferenc, Karakó Barnabás, id. Berel Ferenc, K. Berel Ferenc és Takács József. Felügyelő-bizottság: Bakó András elnök, Bihon György, ifj. Brájer József, Kurucz János, Kriszán Sándor, Nyíri István, Molnár András, Gyurcsák József, Gyurcsák János, ifj. Krúj János, Papp Ferenc könyvelő, Pávay Miklós pénztárnok. Évi forgalom 5 millió korona.

Kisléta Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.

Kisvárd Alakult 1920-ban, Tényi Gyula tanító kezdeményezésére. — A szövetkezet négy fiókkel rendelkezik. Igazgatóság: dr. Mayer György, dr. Varga Lajos, Kovács Lajos, Pethő József, Bellovics Gyula, Kopácsy István, Szentmihályy Imre, Tényi Gyula, Práger Jenő, Szabó Sándor, Zakar Antal, Macza Endre, Dicső Ferenc, N. Klics József, Szombathy Kálmán, Pusztás István, Illés János, Klics Mihály, Szucs György, Erdélyi Károly és Makláry Ferenc. Felügyelő-bizottság: dr. Kastaly Ferenc, Sümeghy Béla, Ortutai Miklós, Lovász Gyula, Kanyó Imre, dr. Klimkó József és Ferenczy Miklós. Évi forgalom 16 millió korona.

Komoró Alakult 1920-ban. Évi forgalom 3/4 millió korona.

Kopocsapáti Alakult 1919-ben, Kiss Gyula kezdeményezésére. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Kötaj Alakult 1920-ban, Kecskeméthy Mihály ig.-tanító, Labai József r. k. kántor-tanító, Radványi Sándor g. k. kántor-tanító és Takács János kisbirtokos, de különösen Oberlander Károly nyíregyházi tisztefőhadnagy kezdeményezésére. Dacára a sok csapásnak, forradalom, proletárdiktatura, román megszállás okokra kárunknak, ma a szövetkezet a legzseb fejlődésben van. Igazgatóság: Sipos Mihály ref. lelkész elnök, dr. Demeter István r. k. lelkész ügyvezető, Labai József, Sziklazi Pál főbíró, Dobranszky Miklós, Petró Lajos és Dobranszky Gyula. Felügyelő-bizottság: Horváth János főjegyző elnök, dr. Jármy Menyhért földbírtokos, Dobranszky Gusztáv, Varga József, Gombos János, Fedor Péter, Galambos János és Stahorszky Mihály. Évi forgalom 3 millió korona.

Kótaj (Stóllék) Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Laskod Alakult 1920-ban, báró Buttler Sándor ny. őrnagy és Hédi János ref. tanító kezdeményezésére. Dacára a szövetkezet különféle kárainak, ma már biztos alakok nyugszik. Ezt elősegítette Okolicsányi József, Jármy Béla és Albert Sándor földbírtokos, akik áldozatkészségüknek többször adtak tanácsot. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Levelek Alakult 1920-ban. — Igazgatóság: Vályi Miklós g. kath. lelkész elnök, Furmann István r. k. lelkész, Sas Pál r. k. tanító ügyvezető, Lichvarcsik István g. kath. tanító pénztárnok. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Mándó Alakult 1920-ban, Müller Hugó községi jegyző kezdeményezésére. Évi forgalom 8 1/2 millió kor.

Máriapócs Alakult 1920-ban, Maxim Athanás kezdeményezésére. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

- Mezőladány** Alakult 1921-ben. Igazgatóság: Nagy László ref. lelkész elnök. Nandrássy Jenő körjegyző. Jakab József r. k. tanító, Jány Sándor ref. tanító könyvelő. Pilecsák János pénztárnok. Évi forgalom 1921-ben $\frac{3}{4}$ millió korona.
- Nagyhalász** Alakult 1920-ban. — Kezdeményező Rittli Gyula községi főjegyző. Évi forgalom 1921. évben 3 millió korona.
- Nagykálló** Alakult 1918-ban. Virányi Sándor főszoigalbíró kezdeményezésére. Évi forgalom 14 millió kor.
- Nagyvarsány** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Juhász Kálmán tanító. Évi forgalom 2 millió K.
- Napkor** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Simkó Lajos jegyző. Évi forgalom 2 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Nyírbrány** Alakult 1917-ben, dr. Máté Gyula g. k. lelkész kezdeményezésére. A szövetkezetnek mészárszéke és listbizományi raklára van. Igazgatóság: Dessewffy Manó nagybirtokos elnök, Tóth János r. k. lelkész ügyvezető, Sereghy János g. kath. lelkész, József pénztárnok, Tóth János, F. Furó János, Papp Demeter kisbirtokosok. Felügyelő-bizottság: Lipták Gyula uradalmi tisztartó elnök, Szabó Miklós birtokos, Hegedűs Béla főjegyző, Fülöp Imre csendőrtisztihelyettes, Acker Károly Alomás-előjáró, Tóth Lajos, Halak János. Gaál Géza, N. Furó Sándor, ifj. Furó György, Junel Jakab, Tasonyi János, Vasas János kisbirtokosok. Évi forgalom 6 millió korona.
- Nyírcsád** Alakult 1917-ben, Marián János g. kath. kántortanító és Szilágyi Péter Pál gör. kath. lelkész kezdeményezésére. A szövetkezet vezetősége: Sebők István ref. lelkész, dr. Kócsy János főjegyző, Balogh János, Várkonyi Ferenc, Csécsy Sámuel, Balaga Mihály, Perékó Imre ref. tanító ügyvezető-könyvelő. Évi forgalom 10 millió K.
- Nyíradony** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Szabó Sándor r. k. plébános. Évi forgalom 1921-ben $1\frac{1}{4}$ millió korona.
- Nyírbakta** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Végheő David. Évi forgalom 5 millió korona.
- Nyírbátor** Alakult 1918-ban. Kezdeményező Rózsa Lőrinc. Évi forgalom 1921-ben 2 $\frac{1}{4}$ millió korona.
- Nyírbétek** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Jászay Bertalan jegyző. Évi forgalom 1921-ben $\frac{3}{4}$ millió korona.
- Nyírbogát** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Szilágyi Imre. Évi forgalom 1921-ben $\frac{1}{3}$ millió korona.
- Nyírbogdány** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Fedor István jegyző. — Évi forgalom 1921-ben $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Nyíregyháza** (Hanga) Alakult 1918-ban, Enekes János (népasi) kanonok, Liptay Jenő földbírtokos és Dessewffy Manó nyíregyházi plébános kezdeményezésére. A szövetkezet saját házzal rendelkezik és 7 főiskolai módok. Igazgatóság: báró Buttler Sándor ny. őrnagy elnök, Oltványi Odón ny. városi főjegyző alelnök, Liptay Jenő földbírtokos, dr. Konthy Gyula városi orvos, dr. Klekner Károly kórházi főorvos, dr. Kromy Károly ügyész, dr. Szeszay Zoltán vármegyei főjegyző, Papp Lajos földbírtokos, Enekes János püspök-kanonok, Bányai Jenő kanonok, Paulik János ev. lelkész, Ehbinder Károly és Híbián Ferenc. Felügyelő-bizottság: Pisszer János építész elnök, Antal Lajos köcsigvártó, Téger Béla tanítóképzési tanár, Leschák Antal ny. postafelügyelő, Ruttkay Gyula kanonok, Orsovsky Gyula isk.-igazgató, Hoche Vilmos magánzó, dr. Bartók Jenő ref. lelkész és Sarvas István vasúti ellenőr. Évi forgalom 40 millió korona.
- Nyíregyháza** (Gardák) Alakult 1918-ban, dr. Sinkó Endre kezdeményezésére. — Igazgatóság: Kovács András elnök, dr. Sinkó Endre ügyvezető, Paulner Márton pénztárnok, Márföldi István, id. Szmolár András, Garai János, id. Komaróski Mihály, L. Kovács János és Benes András. Felügyelő-bizottság: L. Kovács András elnök, id. Zomborsky János, Takács Mihály, Nagy János, Garai József. Évi forgalom 6 millió korona.
- Nyirgelse** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Tóth András. ref. lelkész. Évi forgalom 1921-ben $\frac{3}{4}$ millió kor.
- Nyirgyulaj** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Monszbarth Árpád főjegyző. Évi forgalom $1\frac{1}{4}$ millió kor.
- Nyírbrony** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Gönczy János ref. lelkész. Évi forgalom 2 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Nyírbjókó** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Jantó Sándor ref. lelkész. Évi forgalom 1921-ben 100 ezer kor.
- Nyírkarász** Alakult 1918-ban, Keresztessy Sándor ref. lelkész kezdeményezésére. 1920-ban házat vásárolt. Évi forgalom 2 millió korona.
- Nyírló** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Veress Sándor ref. lelkész. Évi forgalom $1\frac{1}{2}$ millió korona.
- Nyírlugos** Alakult 1917-ben. — Kezdeményező Volvocsák Miklós g. kath. lelkész. Évi forgalom 1921-ben $\frac{3}{4}$ millió korona.
- Nyírmad** Alakult 1912-ben. Kezdeményező Sása Károly tanító. Évi forgalom $3\frac{1}{2}$ millió korona.
- Nyírmartonfalva** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Ahtay Jenő ref. lelkész. Évi forgalom 1921. évben $1\frac{1}{2}$ millió korona.
- Nyírmihálydi** Alakult 1918-ban. Évi forgalom 1921-ben $1\frac{1}{2}$ millió korona.
- Nyírpazony** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Nyerges Ferenc ref. lelkész. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.
- Nyírpiilis** Alakult 1916-ban. Kezdeményező Molnár Pál g. kath. lelkész. Évi forgalom 1921-ben $1\frac{1}{2}$ millió korona.
- Nyírszék** Alakult 1921-ben, Bana Elek áll. tanító kezdeményezésére. Igazgatóság: Bana Elek áll. tanító elnök, ügyvezető és könyvelő, Votkó Mihály pénztárnok, Brezsi András és Onodi Ondó Mihály. — Évi forgalom 4 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Nyirtass** Alakult 1920-ban, Bertalan Imre ref. lelkész kezdeményezésére. — Igazgatóság: Szemerszky János g. kath. lelkész elnök, dr. Kovách Odón földbírtokos alelnök, Makkai Mihály g. kath. tanító, Lukács János, Mayor András, Oroz János, Tömösváry János kisbirtokosok. Felügyelő-bizottság: Szussay József r. k. lelkész, Papp László és Horváth Gusztáv iparosok. Szilágyi Sándor hentes, Szilágyi Mihály, Takács Károly, Jäger József, Zsurkai József és Dombódi József kisbirtokosok. Baglyos István r. k. tanító könyvelő és Lukács István kisbirtokos pénztárnok. Évi forgalom 1921. évben $1\frac{1}{2}$ millió korona.
- Nyirtó** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Adorján István ref. lelkész. Évi forgalom 1921-ben $\frac{3}{4}$ millió korona.
- Nyirtura** Alakult 1920-ban. Igazgatóság: Biri Gábor, Szalontay István, Kántor Imre, Szalontay Sándor elnök, Kreckán Péter, Laskai József ref. tanító ügyvezető, Mátik József r. k. tanító pénztárnok. Felügyelő-bizottság: Pábirán Danielné, Teleki Andrásmé, Kis Gyula, Haladák György, Lefel Gábor, Marton Gábor, Kohán János és Petró Imre. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.
- Ófehértó** Alakult 1918-ban, Jelonkai Zsigmond r. k. tanító jelenlegi elnök és ügyvezető kezdeményezésére. A forradalom, kommunizmus és a román megszállás miatt árut beszerezni nem tudott, ennek következtében a szövetkezet csak a hatóságok áruk elosztásával foglalkozott. Jölefi Ferenc könyvelő, Szatmári Mihály pénztárnok. — Évi forgalom $4\frac{1}{2}$ millió korona.
- Oros** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Sestini Vilmos. Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.
- Ór** Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1921-ben $1\frac{1}{2}$ millió korona.
- Paszab** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Andrásy főjegyző. Évi forgalom 2 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Pátroha** Alakult 1920-ban, Ujhelyi József főjegyző kezdeményezésére. 1921-ben fiókot nyitott. Ügyvezető Mikó Endre. Évi forgalom 9 millió korona.
- Petneháza** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Ablánczy Béla ref. lelkész. Évi forgalom 1921-ben $\frac{3}{4}$ millió kor.
- Pírcse** Alakult 1916-ban. Kezdeményező Balog Sándor főjegyző. Évi forgalom 1921-ben $\frac{3}{4}$ millió korona.
- Pöcspetri** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Jom János. Évi forgalom 2 millió korona.
- Polgár** Alakult 1901-ben, Petrovits Gyula esperes-plébános, Dely Mátyás állatorvos, Borsos János községi főbíró,

és Bartók János kisbirtokos kezdeményezésére. Kulturális és jótékony célokra a szövetkezett nagyobb összeget adott. A község lakosságának szépirodalmi és közgazdasági könyvek-ből könyvtárat állított fel. Az igazgatóság elnöke Nemes Ferenc íb. főszolgabíró, ügyvezető Brankovics István, ügyvezető Sajtos Zoltán. Évi forgalom 5 millió korona.

Prügy Alakult 1911-ben. Kezdeményező Marozs Sándor. Évi forgalom 2 3/4 millió korona.

Rakamaz Alakult 1920-ban. Kezdeményező Papp Endre r. kath. plébános. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Ramocsaháza Alakult 1920-ban. Kezdeményező Bakos Sándor ref. lelkész. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.

Retközberencs Alakult 1920-ban. Kezdeményező Balla Ferenc községi főjegyző. Évi forgalom 1921-ben 1 1/4 millió korona.

Révaranyos Alakult 1919-ben. Kezdeményező Nagy Samu. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.

Rohod Alakult 1921-ben. Kezdeményező Bokross Elek. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.

Sényő Alakult 1920-ban. Kezdeményező ifj. Zoltán István. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.

Szabolcsbáka Alakult 1920-ban. Kezdeményező László Gyula. Évi forgalom 1921-ben 1/2 millió kor.

Szabolcsveresmart Alakult 1911-ben. Vigh János föld-birtokos, Kocsis Péter és Kékedi István kisbirtokosok kezdeményezésére. Igazgatóság: Takács Ferenc ref. kántor-tanító elnök, ügyvezető-könyvelő; Kocsis Ferenc, Kocsis István, Kocsis Péter, P. Nagy Lajos. Felügyelő-bizottság: Debreczeni István, Gál Sámuel, Jubász János, Kocsis György és Bogmár István. Kató István pénztárnok. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Szakoly Alakult 1917-ben. Kezdeményező Kovács József. Évi forgalom 1921-ben 1 3/4 millió korona.

Szekély Alakult 1920-ban. Kezdeményező Hódy Gusztáv. Évi forgalom 2 millió korona.

Timár Alakult 1920-ban, Orsányi Gyula és Vastag Miklós gör. kath. tanító kezdeményezésére. Igazgatóság: Orsányi Gyula malomtulajdonos elnök, Vastag Miklós gör. kath. tanító, Dányi Ferenc, ifj. Czernyák Ferenc, Prokop József, Vata-mányi Deszö. Felügyelő-bizottság: Kutka Lidor gör. kath. esperes, Szikszay János községi jegyző, Sólya Miklós, Román Antal, D. Riczu János, Janovics Antal. Csiztus László, Barkócz János. Vastag Miklós könyvelő, Prokop József pénztárnok. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Tiszaberczel Alakult 1919-ben. Kezdeményező Bajzak L. Ernő. Évi forgalom 6 millió korona.

Tiszabездé Alakult 1920-ban. Kezdeményező Porzolt László lelkész. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.

Tiszabud Alakult 1917-ben. Igazgatóság: Kende Miklós ügyvezető elnök, H. Tamás György, Csaszari András, N. Papp Mihály és Reznek András. Felügyelő-bizottság: Udovák János kántor-tanító elnök, dr. Kornis Ferenc földbirtokos, Opre János, Nagy J. Mihály, Papp Miklós, Toma Mihály, Szabó J. János, Zs. Kerékjártó Mihály, Csor-dás Ferenc, Bulyák Pál és Papp Gábor. Kende Miklós ügy-vezető-könyvelő, Jubász András könyvelő, H. Tamás György pénztárnok. Évi forgalom 7 millió korona.

Tiszadada Alakult 1918-ban. — Kezdeményező Lakatos Miklós k. jegyző. Évi forgalom 2 1/4 millió K.

Tiszadob Alakult 1902-ben. Kezdeményező dr. Gulácsy István. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.

Tiszaeszlár Alakult 1918-ban, Bótha Kálmán r. k. kántor, hitelszövetkezeti könyvelő és Hajdu Mihály kisbirtokos kezdeményezésére. A kommunizmus és a román megszállás alatt sokat szenvedett a szövetkezet. Ma azonban saját háza és fiókja van. Igazgatóság: Kovács Lajos ref. lelkész elnök, Biró Ferenc r. k. lelkész, Beregszászy József ref. tanító, Lengyel János és Csugány Balázs. Felügyelő-bizottság: Beregszászy Nagy Károly közs. jegyző, Jáger József közs. inok, Csuvra Sándor nyug. jegyző, dr. Fosszicz Kálmán földbirtokos, Farkas Ferenc, Jubász Károly, Kapusi

Dániel, Papp Imre, Pasztor László és Ország Miklós. Évi forgalom 5 millió korona.

Tiszakányár Alakult 1920-ban. Kezdeményező Kovács Ferenc tanító. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.

Tiszaladány Alakult 1919-ben. Kezdeményező Sipos József tanító. Évi forgalom 1921-ben 1 millió kor.

Tiszalók Alakult 1917-ben. Kezdeményező dr. Szónyi Béla ügyvéd. Évi forgalom 1921-ben 1 1/4 millió korona.

Tiszanagyfalu Alakult 1921-ben. Nemes Árpád r. k. tanító, Csiba Gábor ref. tanító, Nagy Sándor ref. lelkész és Jászovics Ferenc kezdeményezésére. Igazgatóság: Nagy Sándor ref. lelkész elnök, Nemes Árpád alélnök, Pethő Gábor ügyvezető-jegyző, Jászovics Ferenc könyvelő. Évi forgalom 3 millió korona.

Tiszaszentmárton Alakult 1920-ban, Porzolt Ferenc ref. lelkész kezdeményezésére. Kul-turális és jótékony célokra nagyobb összeget adott. Igaz-gatóság: Porzolt Ferenc ref. lelkész elnök, Putnyok Akos alélnök, Kovács Gábor, Mónus József, Mónus Lajos. Fel-ügyelő-bizottság: L. Kovács András elnök, Mónus Mihály, Vincze Mihály, Perka János, Kovács András, Mónus Ferenc, Kálóbécs Péter. Puturky Akos tanító könyvelő és Szabó Aron kisbirtokos pénztárnok. Évi forgalom 2 millió korona.

Tornospálcza Alakult 1916-ban. Kezdeményező Gutley József. Évi forgalom 1921-ben 2 millió K.

Tuzsér Alakult 1911-ben. Kezdeményező Pelsőczy Lajos tanító. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Újfehértó Alakult 1917-ben, Porzolt István ref. lelkész kezdeményezésére. Igazgatóság: Porzolt István ref. lelkész elnök és ügyvezető, Farkas Pál r. k. lelkész pénztárnok. Mátyás Deszö bankigazgató könyvelő, Nánassy István társaközpénztári igazgató, László Imre földbirtokos, N. Oláh Miklós bírtokos, Moldván Mihály kisbirtokos, Felügyelő-bizottság: Czernyus Elek elnök, Czernyus Zoltán, Nánassy Sándor, Balogh Lajos, Pál János, Grunberger Ignác, Kálmán-egyházi Sándor, Kálmánegyházi Gyula, Nánassy János, Szecsedői József, Trón Gyula. Évi forgalom 7 millió korona.

Újkenéz Alakult 1920-ban. Kezdeményező Ujlaky Lajos ref. lelkész. Évi forgalom 1 millió korona.

Vaja Alakult 1904-ben. Kezdeményező Takács Zsigmond gör. kath. tanító. Évi forgalom 2 millió korona.

Vasmegyer-Tiszarad Alakult 1920-ban. — Kezdeményező Melkó István ref. lelkész. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Vencsellő Alakult 1902-ben. Kezdeményező László Gyula ref. tanító. Évi forgalom 5 1/4 millió korona.

Viss Alakult 1917-ben, Kóhut István g. kath. és Darányi János r. k. lelkész közreműködésével. A kommunizmus a szövetkezetet tönk szélre juttatta, de a vezetőség kitartó munkájára a szövetkezetet talpraállította. Igazgatóság: Horsták Sándor elnök, Kajdy József, Berei Gábor földbirtokos, Folytán Pál könyvelő, Varga Ferenc, Horsták János, Szabó Ferenc alélnök. Felügyelő-bizottság: Bagdi János, Karakó Bertalan, Gordik János, Asztalos János, Sepsí Gyula, Fazekas József, Jubász András. Évi forgalom 2 millió korona.

Zalkod Alakult 1918-ban. — Kezdeményező Darányi János lelkész. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.

Zestér Alakult 1920-ban, Valádi Mátyás ref. lelkész kezdeményezésére. Igazgatóság: Valádi Mátyás elnök és ügyvezető, Dancs József, Pöcsik Kálmán, Mónus Elek pénztárnok, Mátyás István tanító könyvelő, G. Mónus József. Felügyelő-bizottság: Sz. Mónus Lajos, Veres Lajos, Jubász Lajos, Mónus Béni, T. Pöcsik Béla, S. Kovács Károly és Boros Károly. Évi forgalom 2 millió korona.

SZATMÁR VÁRMEGYE.

Botpalád Alakult 1919-ben. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Csaholc Alakult 1920-ban, G. Szabó Mihály ref. lelkész, Vargha Gyula uradalmi ispán és Simon Lajos kisbirtokos kezdeményezésére. Igazgatóság: Pöcsik Bertalan juttatta fedél alá a szövetkezetet. Igazgatóság: G. Szabó

- Mihály elnök és ügyvezető, Vargha Gyula alelnök, Radnóthy László, Vincze Gyula, Vargha Antal. Felügyelő-bizottság: Simon Ferenc elnök, Tegré Károly, Tóth László, Csúri Ferenc, Máté Mihály. Kádat Kálmán könyvelő és Simon Lajos pénztárnok. Évi forgalom 1 1/4 millió korona.
- Csegöld** Alakult 1906-ban. — Kezdeményező Nagy Gábor tanító. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.
- Csengerújfalu** Alakult 1906-ban. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.
- Fábiánháza** Alakult 1919-ben. — Évi forgalom 1921-ben 1 1/4 millió korona.
- Fehérgyarmat** Alakult 1903-ban, Papp Ferenc kezdeményezésére. Igazgatóság: báró Kende Zsigmond nagybirtokos, Jákey Sándor nagybirtokos ny. főispán, Bonemissia Imre ny. városi főjegyző elnök, Christoph Frigyes földbirtokos, Mártonffy Lajos tkpénztári igazgató, Kajdy Gyula városi főbíró, Nics Lajos csempé-észter. Felügyelő-bizottság: Kormány Lajos takarékpénztári pénztárnok, dr. Bakó Ferenc kir. járásbíró, dr. Ascher Kálmán tiszteletbeli vármegyei főorvos irásosorvos és Horváth Jenő felügyelő-vezető. Könyvelő Gacsályi László tkpénztári főkönyvelő. Évi forgalom 10 millió korona.
- Gacsály** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Cseppe Béla ref. lelkész. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.
- Gebe** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Damjanovich Ágoston r. k. plébános. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.
- Gyortelek** Alakult 1903-ban. Kezdeményező Németh Elemér földbirtokos. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.
- Gyúgye** Alakult 1908-ban. Kezdeményező Tóth Gyula ref. lelkész. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.
- Hódász** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Ujlaki Béla lelkész. Évi forgalom 1921-ben 2/4 millió korona.
- Ilk** Alakult 1920-ban. Évi forgalom 3 millió korona.
- Jánk** Alakult 1917-ben, Sáfár Gyula g. kath. tanító kezdeményezésére. Igazgatóság: Verdon János g. kath. lelkész elnök, Krosnyitzky József r. k. lelkész, Gyuday József, Tóth Gyula, Katona János, Szilágyi András, Tukas Károly kisbirtokosok. Felügyelő-bizottság: Vargha József ref. tanító elnök, Nagy Antal, Simon János, Senczy Mihály, Petó Antal, Szakacs Antal, Gyulay János, Tuba Gyula, Tar Aron földbirtokosok, Sáfár Gyula g. kath. tanító könyvelő és Rostas József kisbirtokos pénztárnok. Évi forgalom 3 millió korona.
- Jármí** Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1921-ben 1 millió kor.
- Kántorjánosi** Alakult 1916-ban. Kezdeményező Gánczy József lelkész. Évi forgalom 4 1/2 millió kor.
- Kisar** Alakult 1921-ben. Évi forgalom 1921-ben 1 millió kor.
- Kisnamény** Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1921-ben 2/3-ad millió korona.
- Kispalud** Alakult 1912-ben. — Kezdeményező Angyalossy Dénes. Évi forgalom 3 millió korona.
- Kocsord** Alakult 1911-ben. Kezdeményező Kalydy Ferenc ref. tanító. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.
- Kölce** Alakult 1917-ben, Taliska Gábor ref. lelkész kezdeményezésére. Igazgatóság: Bortnyik György ev. esperes, Taliska Gábor ref. lelkész, Ujhelyi István jegyző, Tóth János földbirtokos. Felügyelő-bizottság: id. Bonis Károly földbirtokos. Tölggyessy Lajos tanító ügyvezető és Hadházy Dániel ref. tanító pénztárnok. Évi forgalom 5 millió korona.
- Kömörö** Alakult 1907-ben. Kezdeményező Hollonay László ref. lelkész. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió kor.
- Mátészalka** Alakult 1916-ban, Suta Pál főszozabírósgági bíró r. k. k. kántor-tanító kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik, majd megvásárolta a mozgószinház összes berendezését és felszerelését és tulajdonosa a mozgószinháznak. Igazgatóság: Fényi László főispán örökös diszjunkt, Kálmán István ref. lelkész elnök, Szilágyi László malommalomlásos alelnök, Deák Sándor ref. kántor-tanító pénztárnok, Tonalka József pinter, Szabó Mihály kisbirtokos, Szabó István fényképező, Tóth Bálint szíjgyártó, Gráf Lajos nyug. gépész, Tóth Károly cipész. Felügyelő-bizottság: dr. Kaprinay Endre kir. közjegyző elnök, Elstner Rezső szoligabíró alelnök, Telesi Kálmán utmester, Képes Gyula Kovács, Lengyel Péter asztalos, Szarkadi Antal vendéglős, id. Csizmadia Ferenc, Mislav Sándor kisbirtokosok. Bertók Béla rom. kath. kántor-tanító könyvelő. Évi forgalom 4 millió korona.
- Matolcs** Alakult 1911-ben. Kezdeményező Kerekes Gyula lelkész. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.
- Méhtelek** Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1 millió korona.
- Mérk** Alakult 1920-ban. Évi forgalom 4 millió korona.
- Milota** Alakult 1917-ben. Évi forgalom 1 1/4 millió korona.
- Nábrád** Alakult 1910-ben önállóan és 10 évi meddő küzdelem után a ref. lelkész kezdeményezésére belépett a „Hangya” kötelekés és szépen fejlődik. Évi forgalom 1921-ben 2/3 millió korona.
- Nagydobos** Alakult 1910-ben, Kovács János ref. kántor-tanító kezdeményezésére. Az átvonulókánál katonaság a szövetkezet feloldta. Ma a szövetkezet virágzásában van, a tagok termelvényeit értékesíti. A szövetkezetnek saját háza van. Két cséplőgéppel rendelkezik. Igazgatóság: báró Perényi Péter elnök, Tóth Antal, Kozár Antal, Kovács László, Lengyel János, Maklári Dániel, Kovács István, Felügyelő-bizottság: Veres István, Kovács Mihály, Kovács Károly, Bodnár Péter, Kovács A. István, Mózes István ügyvezető, Szekeres Sándor könyvelő. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.
- Nagyecsed** Alakult 1905-ben, a szövetkezet saját házában működik. Évi forgalom 4 1/2 millió korona.
- Nyírcsaholy** Alakult 1912-ben, Cservenky István kezdeményezésére. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.
- Nyírcsászár** Alakult 1911-ben. Kezdeményező Szabó Péter tanító. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.
- Nyirderzs** Alakult 1916-ban. Kezdeményező Iváncsó Elek g. k. lelkész. Évi forgalom 1921-ben 2/3 millió k.
- Nyirmegyes** Alakult 1913-ban. Kezdeményező Takács Lajos ref. lelkész. Évi forgalom 1 1/2 millió k.
- Nyirparasznya** Alakult 1917-ben. Gócz Lajos ref. lelkész kezdeményezésére. A szövetkezet saját cséplőgép-garnitúrával rendelkezik. Igazgatóság: Nagy György ügyvezető, Fekesházy Jenő ref. lelkész, Dobránszky Sándor gör. kath. lelkész, Szabó György, Ptituk László. Évi forgalom 2 millió korona.
- Nyírvasvári** Alakult 1920-ban. Bobonka Miklós gör. kath. lelkész kezdeményezésére. Igazgatóság: Papp György elnök, Karsai Imre urad. intéző, Bodnár Mihály, Mandóky György és Selindó György. Felügyelő-bizottság: Mangus Dező körgyógy. elnök, Múlega E. kántor-tanító, B. Nagy István, P. Gajdics János, Szilágyi Mihály, Giba László és Simics György. Évi forgalom 1 1/4 millió korona.
- Olcsva** Alakult 1909-ben. Igazgatóság: Nagy Sándor ref. tanító elnök, Bartha Sándor pénztárnok, Kosa Árpád, Kőlesey Béla és Tóth Károly. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.
- Olcsvapáti** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Főris Lajos ref. lelkész. Évi forgalom 1 3/4 millió korona.
- Opályi** Alakult 1913-ban. Kezdeményező Belényesi István utmester. Igazgatóság: Farkas Lajos elnök, Pénczes Károly, Rácz Sámuel pénztárnok, Molnár Lajos, Senisz Lőrinc, Király István ref. lelkész. Felügyelő-bizottság: Fehérszgy István elnök, Molnár Elek, Borbély János, Vargha Péter, Takács Károly, Uzonyi Lajos, Kossa Károly, Rácz Károly, Farkas János. Terjék István könyvelő. Évi forgalom 1921-ben 1 3/4 millió korona.
- Panyola** Alakult 1904-ben. Kezdeményező Kovács Lajos ref. lelkész. Évi forgalom 2 millió korona.
- Papos** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Földváry Tamás földbirtokos. Évi forgalom 3 millió korona.
- Penészlek** Alakult 1918-ban, Rektor Pál gör. kath. lelkész és Korcsin Mihály gör. kath. tanító kezdeményezésére. Igazgatóság: Plasztán Mihály, Szarvas Mihály, Korcsin Mihály ügyvezető. Felügyelő-bizottság: Gajdics György,

- R. Lengyel János, Hajdúk János főjegyző, ifj. Kiss Mihály főbíró, ifj. Molnár György albíró. A felügyelő-bizottság elnöke Rektor Pál góth. kath. lelkész. Évi forgalom 3 millió korona.
- Penyige** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Mártonffy Géza földbírtokos. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.
- Forcsátina** Alakult 1907-ben. Kezdeményező Petrásko Sándor. Évi forgalom 5 millió korona.
- Rozsály** Alakult 1920-ban, kis- és nagydobronyi dr. Iság Flémér cs. és kir. kamarás, nagybirtokos kezdeményezésére. Nekí köszönhető, hogy a szövetkezet üzlethelyiséghez jutott. Évi forgalom 1921-ben 1/2 millió korona.
- Sonkád** Alakult 1922-ben. Kezdeményező Kocsis Kálmán és Nagy Pál.
- Szamoskér** Alakult 1920-ban, Szondy Lajos, Soós Gyula és Lator Károly kezdeményezésére. Községi és kulturális célokra nagyobb összeget adott. Évi forgalom 2 millió korona.
- Szamoszályi** Alakult 1920-ban, Szabó Béla ref. lelkész kezdeményezésére. A község képviselőtestülete ingyen adott házhelyet a szövetkezetnek. Kulturális és irodalmi célokra nagyobb összeget adott. Igazgatóság: Bálint Béla ref. tanító ügyvezető, aki szövetkezeti működésért 1910-ben miniszteri elismerésben részesült, Szorády János, Ordógh János, Csaba Miklós. Felügyelő-bizottság: Csaba István, Szabó Zoltán földbírtokos, Schwarz Gyula jegyző, Apáthy Sándor, Balassy Pál, Gattyai Antal pénztárnok, Horváth György, Mányi Bertalan, Nagy Bálint és Virág Sándor kisbirtokosok. Évi forgalom 1921-ben 150 ezer korona.
- Szamoszeg** Alakult 1906-ban. Kezdeményező Kun Sándor. Évi forgalom 1921-ben 2 1/2 millió kor.
- Szaimárcséké** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Papp József. Évi forgalom 1 1/4 millió korona.
- Szatmárokörítő** Alakult 1906-ban. Farkas Ernő kezdeményezésére. Az oláh megszállás a szövetkezetet tönkretette. A felszámolóist Miskó Sándor ügyvezető-igazgató mentette meg. Évi forgalom 3 3/4 millió kor.
- Tiszabecs** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Gubacsi Albert földbírtokos. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió kor.
- Tiszaköröd** Alakult 1918-ban. Kezdeményező Fekete Lajos ref. lelkész. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.
- Tyukod** Alakult 1906-ban. Kezdeményező Uray Lajos földbírtokos. Évi forgalom 1921-ben 1 3/4 millió korona.
- Vallaj** Alakult 1920-ban, Becskly Sándor körjegyző kezdeményezésére. A szövetkezetet Schek Pál lendítette fel. A szövetkezet elnöke Linzenböd Mihály. Pénztárnok Reich György r. k. tanító, ügyvezető és könyvelő Schrek Antal. Évi forgalom 1921-ben 1 1/4 millió korona.
- Vitka** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Szépi Béla r. kath. plébános. Évi forgalom 1 3/4 millió korona.
- Zajta** Alakult 1911-ben, Gots Pál, Schwartzkopf Márk, Muszser András kisbirtokosok és Viland József tanító kezdeményezésére. Az oláh megszállás alatt sok szenvedett a szövetkezet. Igazgatóság: Juhász János r. k. plébános elnök, Gots Pál, Gots Antal, Schwartzkopf Márk, Leitner Mátyas kisbirtokosok. Gaál Lajos r. k. kántor-tanító ügyvezető-könyvelő, Leitner Mihály pénztárnok. Felügyelő-bizottság: Bujak Pál, Deák Ferenc, Deák György, Holeyter Pál, Leitner Balázs, Leitner Márton, Mayer Péter, Lics János, Lics József, Privigyey András, Privigyey János és Vieszer Ferenc. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

TOLNA VÁRMEGYE.

- Alsónána** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Wagner József és Kamm Dániel. Évi forgalom 1 millió korona.
- Alsónyék** Alakult 1921-ben. Kezdeményező Mező László jegyző. Évi forgalom 1921-ben 1/2 millió korona.
- Apar** Alakult 1921-ben. Kezdeményező Bittel Péter körjegyző. Évi forgalom 1921-ben 1/2 millió korona.
- Báta** Alakult 1921-ben. Kezdeményező Kreskay József.

- Bátaapáti** Alakult 1921-ben, Oravecz István kezdeményezésére. Igazgatóság: Oravecz István, Csamar Antal, Heberling Jakab, Zlích János és Reining Henrik. Felügyelő-bizottság: Klener Adólf, Kab Jakab, Lovascher Jakab, Rottenbiller Gyula, Müller Jakab, ifj. Stöckel Henrik, Schäfer Sebestyén, Kah Henrik, Rohrer Henrik. Szaknyói József községi jegyző-könyvelő. Évi forgalom 3 1/3 millió korona.
- Bedeg** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Maráczai János kizgazda. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.
- Belecska** Alakult 1921-ben. Kezdeményező Seily Dezső főjegyző. Évi forgalom 1921-ben 1/3 millió korona.
- Bonyhád** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Maar János. Évi forgalom 18 millió korona.
- Bölcske** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Pápay István. Évi forgalom 3 millió korona.
- Csibrák** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Barát György. Évi forgalom 2 millió korona.
- Diosberény** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Nagel János jegyző. Évi forgalom 1 1/3 millió korona.
- Dombóvár** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Tóth Zsiga György. Évi forgalom 26 millió korona.
- Döbrököz** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Leskó Dezső főjegyző. Évi forgalom 5 1/2 millió korona.
- Dörpattan és Zomba** Alakult 1920-ban, báró Rudnyánszky Dezső dr. földbírtokos és gyáros, valamint Forray Aladár közs. főjegyző kezdeményezésére. Báró Rudnyánszky ingyen adott a szövetkezetnek helyiséget. A községbeli birtokosok pedig hosszú időn keresztül ingyen fuvaroztak. 1920. év végén Zomba községben megnyitotta második szanu üzletét. Igazgatóság elnöke Petőcz Zoltán kőrallatoros. Ügyvezető-igazgató Forray Aladár közs. főjegyző. A felügyelő-bizottság elnöke Dáry Frigyes földbírtokos, alelnöke József Dezső gyógyszerész. Évi forgalom 24 millió korona.
- Dunaföldvár** Alakult 1919-ben, Rátkey László volt országgyűlési képviselő, Rajder Pál és Predig János kezdeményezésére. Igazgatóság: Rátkey László elnök, Czobor Imre alelnök, Bodor István, Bójas Imre, Gallay József, Kápolnay József, Kun János és Rajder Pál. — Felügyelő-bizottság: dr. Ringbauer Ferenc elnök, Bejczy Imre, Gallay Imre, Keller Gyula, úrv. Keller Józsefné, Kilián János, Oskay György, Révész György, Spigeli Ferenc, Vastagh Ferenc. A szövetkezet ügyvezető-igazgatója Jehn Győző. Ügyész ifj. Rátkey László dr. Évi forgalom 12 millió korona.
- Dunaszentgyörgy** Alakult 1919-ben. — Kezdeményező dr. Grünwald Elek Dezső közs. orvos. Évi forgalom 11 millió korona.
- Értény** Alakult 1920-ban, Bertics Pál főjegyző, Simonyi Béla jegyző, Völgyi János közs. bíró, Ekcs László és Abraham István kisbirtokosok kezdeményezésére. Évi forgalom 8 millió korona.
- Fadd** Alakult 1908-ban, Pleszky Antal uradalmi jószágkormányzó és Koch Alajos káplán kezdeményezésére. — 1922-ben fiókületet nyitott. Igazgatóság: Gosztonyi Jenő plébános elnök, Lonzer Endre, Major Imre, Keczmar István, Csendes József, Keserő Ferenc, Takács József. Évi forgalom 7 1/2 millió korona.
- Felsőöreg** Alakult 1918-ban. Kezdeményező Asany Károly főjegyző. Évi forgalom 5 millió korona.
- Felsőnyék** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Molnár István főjegyző. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.
- Gerjen** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Madi Kovács Dénes. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.
- Görbő-Pinczehely** Alakult 1921-ben. — Kezdeményező dr. Nagy Károly földbírtokos. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.
- Gyöng** Alakult 1919-ben. Kezdeményező dr. Orbán Márton. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.
- Győre** Alakult 1920-ban, Bucsky Mihály ig.-tanító kezdeményezésére. Igazgatóság: Bucsky Mihály ig.-tanító elnök és ügyvezető, Boros István, Kovács János, Kraft Miklós és Kraft János. Felügyelő-bizottság: Kovács István, Kiss József

- elnök, Gosz János, Kovács József, Márzt Jakob, Horváth Mihály, Schmall János, Verse József pénztárnok és Boros István könyvelő. Évi forgalom 1 $\frac{1}{4}$ millió korona.
- Györköny** Alakult 1921-ben. Kezdeményező Kocsi Mihály földműves. Évi forgalom 1921-ben 1 $\frac{1}{2}$ millió kor.
- Gyulaj** Alakult 1918-ban. Kezdeményező Takács József főjegyző. Évi forgalom 3 millió korona.
- Harcz** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Szolga István r. k. plébános. Évi forgalom 1921-ben $\frac{3}{4}$ millió korona.
- Högyész** Alakult 1920-ban. Kezdeményező gróf Apponyi Géza nagybirtokos. Évi forgalom 8 millió korona.
- Izmeny** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Szabó János. Évi forgalom 3 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Kajdacs** Alakult 1918-ban. Blascsek Gyula urad. intéző, Gillicze Sándor ref. lelkész és Vécsey György kisbirtokos kezdeményezésére. 1921-ben egy uradalmi házrész megvásárolt a szövetkezet részére. Igazgatóság: vitéz Stankovics Pál földbirtokos elnök, Gillicze Sándor ref. lelkész ügyvezető-igazgató. Évi forgalom 3 millió korona.
- Kalazná** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Halmai Emil. Évi forgalom 1 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Kány** Alakult 1920-ban. Kezdeményező ifj. H. Kovács József. Évi forgalom 1 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Keszöhidegkút** Alakult 1920-ban, Greifenstein István körjegyző kezdeményezésére. Évi forgalom 3 millió korona.
- Kisszékeley** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Kurucz József tanító. Évi forgalom 2 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Kistengelicz** Alakult 1913-ban. Kezdeményező Zsigmond Elemér főjegyző. Évi forgalom 5 $\frac{1}{2}$ millió K.
- Kocsola** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Gyűrffy Zoltán főjegyző. Évi forgalom 1 $\frac{1}{4}$ millió korona.
- Koppányszántó** Alakult 1917-ben. A szövetkezet saját helyiségében működik. Igazgatóság: dr. Gere Gábor plébános elnök, Rozsó Imre bíró, Szőke Márton, Nagy József és Kertész Péter kisbirtokosok. Évi forgalom 2 millió korona.
- Kölesd** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Fábán Imre ev. lelkész. Évi forgalom 4 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Kurd** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Stark Mihály főtanító. Évi forgalom 4 millió korona.
- Lengyel** Alakult 1920-ban. Kezdeményező gróf Apponyi Antal nagybirtokos. Évi forgalom 2 $\frac{1}{2}$ millió kor.
- Madocsa** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Mező Benő ref. lelkész. Évi forgalom 4 millió korona.
- Magyarkeze**: Alakult 1919-ben, Teplán Pál kisbirtokos kezdeményezésére, ki jelenleg a szövetkezet pénztárnoka. 1921-ben nagyobb forgalmat ért el gazdasági gépek eladásával. Vezetőség: Püzy József, ifj. Orbán István, Káhnai Lajos és Steiger István. Évi forgalom 3 $\frac{1}{2}$ millió K.
- Medina** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Tóth János. Évi forgalom 3 millió korona.
- Miszla** Alakult 1919-ben, Panitz János, Turák János és Zuboly József kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik. Évi forgalom 3 $\frac{1}{4}$ millió korona.
- Murga** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Neubauer Károly. Évi forgalom 1 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Nagydorog**: Alakult 1918-ban, Joó András ref. lelkész és Imreh Károly ikola-igazgató kezdeményezésére. Gróf Széchenyi Domonkos nagybirtokos, Dobrovics Kálmán intéző előterjesztésre üzemeltetést adott a szövetkezetnek. Községi és kulturális célokra nagyobb összegeket adott. Igazgatóság: gróf Széchenyi Domonkos elnök, Joó András ügyvezető, Dobrovics Kálmán, Imreh Károly, B. Zeeb József, Kovács János, Huzár István. Térmez János pénztárnok. Évi forgalom 8 millió korona.
- Nagykőnyi** Alakult 1918-ban, Szőke Lajos r. k. tanító kezdeményezésére. Igazgatóság: Szőke Lajos elnök, Bauer János, Mező János, Nagy Ferenc pénztárnok. Felügyelő-bizottság: Kapossy Iván elnök, Németh Gyula, Sugár Ferenc, Szigeti Péter, Gergely József, Csima Mihály, Kremmer György. Évi forgalom 1921-ben 1 $\frac{1}{4}$ millió korona.
- Nagymányok** Alakult 1919-ben, Blandi György plébános kezdeményezésére. Jétékony és kulturális célokra nagyobb összegeket adott. Igazgatóság: Blandi György plébános elnök, Steuger József bíró, Hoffmann Adám, ifj. Brüsler Adám kisbirtokos és Reischel János Kovács. Felügyelő-bizottság elnöke: Eicher János kántor-tanító. Évi forgalom 2 $\frac{1}{4}$ millió korona.
- Nagyszékely** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Muth Henrik községi főjegyző. Évi forgalom 6 millió K.
- Nagyszokoly** Alakult 1918-ban. Kezdeményező Kiss Lajos ref. lelkész. Igazgatóság: Kiss Lajos ref. lelkész elnök és ügyvezető, Papp Ferenc alelnök, Szűcs István, Sütő István, Gulyás Adám, Ócsay Imre, Felügyelő-bizottság: Sebők József elnök, Juhász Károly, O. Tóth József, Zsidó István, Varga Imre, Bíró Sándor, Burdohány Imre, Balázs Gyula, Balassa István, Kovács József. Szeszi Desző könyvelő, Szűcs István pénztárnok. Évi forgalom 9 millió korona.
- Némethker** Alakult 1921-ben, ifj. Páner József bíró kezdeményezésére. Igazgatóság: Frost Péter, Stollár Alajos, Nikitits József, ifj. Páner József, Gevics János, Stollár Ferenc, Welskei Károly, Felügyelő-bizottság: Stollár József, Főber Vince, Schlosser János, Főber János, ifj. Páner József, Staub L. József, Molnár György, Kiss István, Bütti Geneoos. Évi forgalom 12 millió korona.
- Öcsény** Alakult 1918-ban. Kezdeményező Szilágyi Béla ref. lelkész. Igazgatóság: Szilágyi Béla ref. lelkész ügyvezető, Győri János ref. rektor könyvelő, Bogár János, Németh István és Róka István. A felügyelő-bizottság elnöke Kiss Gergely főjegyző. Évi forgalom 2 millió korona.
- Paks** Alakult 1919-ben, Klein Antal v. főispán földbirtokos, és Erdődy Andás nemességügyi és ügyvezető földbirtokos kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik és négy fiókkal rendelkezik. A szövetkezet elnöke dr. Kovács Sebestyen Endre földbirtokos. Ügyvezető-igazgató Németh Mihály tanító. Évi forgalom 22 millió korona.
- Pálfa** Alakult 1909-ben, Joó András ref. lelkész kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik, melyben a Gazdakört is berendezte. A szövetkezet elnöke Szánthó Ignác plébános, Mátyás István ev. tanító könyvelő. A felügyelő-bizottság elnöke Gyurcseny János r. k. tanító. Gyere János igazgató-pénztárnok. Évi forgalom 1921-ben 1 millió K.
- Pápa**: Alakult 1918-ban. Kezdeményező Dubniczky László r. k. plébános. Évi forgalom 2 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Regöly** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Palkó István. Évi forgalom 5 millió korona.
- Sárpilis** Alakult 1921-ben. Kezdeményező Marton József tanító. Évi forgalom 2 $\frac{1}{4}$ millió korona.
- Sárszentlőrinc** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Duhár László. Évi forgalom 1 $\frac{1}{4}$ millió korona.
- Simontornya**: Alakult 1918-ban, Lipovitsky István kárbecsülő-főfelügyelő, P. Fábán Faustin, Bóza Sándor lelkészek és Desző Antal adóügyi jegyző kezdeményezésére. Jétékony és kulturális célokra nagyobb összegeket adott. Igazgatóság: P. Fábán Faustin r. k. plébános záradékos elnök, Desző Antal adóügyi jegyző ügyvezető, Lukács János pénztárnok. Évi forgalom 7 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Sioágárd** Alakult 1921-ben. Kezdeményező Kach Alajos r. k. plébános. Évi forgalom 4 millió korona.
- Szakály** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Réber Ferenc főjegyző. Igazgatóság: Réber Ferenc községi főjegyző elnök, Kiss József, Vida Gusztáv, Gámbel József, Szabó Pál, Tiger József jegyző könyvelő és Vida Gusztáv pénztárnok. Felügyelő-bizottság: Kovács Antal eszeps-plébános elnök, Kemény Péter, Ékes Gábor, Vincze János, Lehocz György, Lészák Ferenc, Kincsverő János. Évi forgalom 10 millió K.
- Szaksák** Alakult 1919-ben, Széjjártó László kántor-tanító kezdeményezésére. Igazgatóság: Széjjártó László kántor-tanító elnök, Gulyás József alelnök, Horváth László főjegyző, Darasdi János, Iliá Marton. Felügyelő-bizottság: Acc Lajos, Bán József, Brányi Ignác, Fülöp Imre, Győbe János, Magyar Imre, Marosi Máttyás, Niklai János, Pinter Imre és Sécy

János. Özv. Gáspár Leoné könyvelő, Szabados Lajos pénztárnok. Évi forgalom 7 millió korona.

Szedres Alakult 1911-ben. Kezdeményező dr. Fiáth Tibor báró. Évi forgalom 1921-ben $\frac{3}{4}$ millió korona.

Szekszárd Alakult 1918-ban, dr. Csizmadia Géza kezdeményezésére. A szövetkezetnek saját háza van és egy főiskola működik. Igazgatója: Hock István MAV. felügyelő elnök, Halász Béla takarékpénztári igazgató alelnök és ügyvezető, Góde Lajos ref. lelkes, Horváth Ignác igazgató-tanító, Mosgal Sándor, Nyéki Mihály és Csikó Győző-mayer József kisbirtokosok, id. Debulay Imre és Székely József iparosok. Felügyelő-bizottság: Cservény Lukács cégvezető elnök, Molnár István ny. takarékpénztári igazgató, dr. Mayer Gyula ügyvéd, Flettner Henrik helyemlényestési főkönyvelő, dr. Albersz Reszó ügyvéd, Obermayer András állampénztári főtanácsos, Szeghy Sándor győzszerész, Zalagmond Dezső városi tisztviselő, Vesztergomby Antal és Vági Ferenc kisbirtokosok, Dicenty Lajos ny. törvényszéki irodai igazgató, Mentz János főgimnáziumi tanár, Hetényi Lajos takarékpénztári pénztárnok, Tariós János igazgató-tanító, Tóth Gyula magánzó, Nagy Béla tanfelügyelő, Bajó János ny. irvaszki ültelő, Ugyezt dr. Mayer Gyula ügyvéd. Évi forgalom 52 millió korona.

Tamási Alakult 1917-ben. Kezdeményező dr. Fröhwrth Jenő. Évi forgalom 1921-ben 3 millió korona.

Tengőd Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1921-ben $\frac{3}{4}$ millió korona.

Tevel Alakult 1920-ban. Kezdeményező Kuhl József r. k. plébános. Évi forgalom 1921 $\frac{1}{4}$ millió korona.

Tolna Alakult 1918-ban. Kezdeményező Horváth Ferenc. Évi forgalom 4 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Tótmágyar Alakult 1918-ban, Haypál István v. nemzetgyű. képviselő kezdeményezésére. 1921-ben házat vásárolt, melyhez Nehrebecki Eszebet postamesternő nyújtott segédkezet. Igazgatója: Haypál István elnök, Kéri József alelnök, Duska Lajos pénztárnok, Győri Sándor és Acs Imre. Felügyelő-bizottság: Sz. Hollósi István, Elek János, Egyed István, Bakos Lajos, Somogyi György, Acs Antal, Gy. Szabó János, Győre Pál, F. Szabó József, Horváth György, Tóth Sándor. Ugyvezető-könyvelő Pál István r. k. tanító. Évi forgalom 3 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Udvari Alakult 1920-ban. Kezdeményező Németh Imre tanító. Évi forgalom 1 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Váralja Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1 millió korona.

Várdomb Alakult 1919-ben. Kezdeményező Simon Ferenc jegyző. Évi forgalom 2 millió korona.

TORONTÁL VARGEGYE.

Deszk Alakult 1909-ben. Kezdeményező dr. Gerliczy Ferenc. Évi forgalom 1 millió korona.

Kiszombor Alakult 1917-ben, Matuszka Pál kisbirtokos kezdeményezésére, kinek Okros József ny. népiskolai igazgató segédkezet. Évi forgalom 5 $\frac{1}{2}$ millió kor.

Kübekháza Alakult 1911-ben, Poroszkay Zoltán községi felügyelő és Schwarz Reszó r. kath. kántor, állami iskolai igazgató kezdeményezésére. 1914-ben a szövetkezet céljának megfelelő házat épített, melyben a néház, a hitelszövetkezet, a gazdákör, színjátszó terem és mézárászék nyert elhelyezést. 1922-ben az épületet kibővítette, hogy az ifjúsági körnek két helyiséget adhasson. 1918-ban ismét vásárolt házat. A szerb megállás alatt üldözöttnak volt a szövetkezet vezetősége kitéve, majd arra kényszerítették, hogy a könyvelés szerb nyelven vezetessék és a „Hangya” kötelésköbű kilépre, csatlakozzanak az újjvidéki szerb központhoz. Dacára a fenyegetéseknek, mindkét kívánságot visszautasították. A fenyegetés beváltása a szerbek kivonulásával végződött. Kulturális és jótékony célokra nagyobb összegeket adott. Évi forgalom 5 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Szőreg Alakult 1921-ben. Kezdeményező Bálint Ottó tanító. Évi forgalom 3 $\frac{3}{4}$ millió korona.

Újszentiván Alakult 1917-ben, a helybeli hitelszövetkezet kezdeményezésére. Évi forgalom 3 millió kor.

UNG VARGEGYE.

Záhony Alakult 1921-ben. Évi forgalom 1921-ben $\frac{1}{3}$ millió korona.

VAS VARGEGYE.

Acsád Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1921-ben $\frac{1}{4}$ millió korona.

Alsóság Alakult 1920-ban. Kezdeményező Kiss Lajos r. k. plébános. Évi forgalom 1921-ben $\frac{2}{3}$ millió korona.

Alsószeleste Alakult 1920-ban. Kezdeményező Kondor Sándor. Évi forgalom 1921-ben 1 millió kor.

Andrásfá Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1921-ben $\frac{1}{4}$ millió korona.

Bánavár Alakult 1920-ban. Kezdeményező Berger József. Évi forgalom 5 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Bejcz-Hegyhágyertyános Alakult 1920-ban. Évi forgalom 5 millió kor.

Bozsok Alakult 1920-ban. Kezdeményező Molnár János magánzó. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Bucus Alakult 1920-ban. Kezdeményező Szabó Ernő. Évi forgalom 1 $\frac{3}{4}$ millió korona.

Csanig Alakult 1912-ben. Kezdeményező Horeczky Gyula. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Csehimindszent Alakult 1905-ben. — Évi forgalom $\frac{3}{4}$ millió korona.

Csénye Alakult 1920-ban. Igazgatója: Pittner József föld-birtokos elnök, Soós Pál kántor-tanító, Horváth János, Eredics Gergely és Nagy Károly kisbirtokosok. Felügyelő-bizottság: Nikits Géza plébános elnök, Szabó Lajos, Pup Pál, Horváth János, Nagy Viktor, Czeglédi Ferenc, Horváth András kisbirtokosok. Évi forgalom 1921-ben $\frac{4}{5}$ millió kor.

Csönge Alakult 1920-ban. Kezdeményező Horváth Ernő. Évi forgalom 3 millió korona.

Czellomok Alakult 1919-ben, dr. Kuhar Flóris r. kath. plébános kezdeményezésére. Kulturális és jótékony célokra nagyobb összegeket adott, tagainak vásártáji visszatérítést nyújtott. Igazgatója: dr. Plettnis Ferenc elnök, Szabó Károly, Huchthausn Edé és Dinkgreve Nándor. Évi forgalom 28 millió korona.

Dénesvály Alakult 1914-ben. Évi forgalom 1 millió korona.

Egervölgy Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1 $\frac{1}{2}$ millió kor.

Egyházasaradóc Alakult 1919-ben. Kezdeményező Gerő Andor. Évi forgalom 4 millió korona.

Egyházás- és Hidashöllös. Alakult 1917-ben. — Kezdeményező Tamás Gyula k. tanító. Évi forgalom 1921-ben $\frac{2}{3}$ millió korona.

Egyházaskesző Alakult 1920-ban. Kezdeményező Németh Gyula r. kath. plébános. Évi forgalom 2 millió korona.

Felsőpáty Alakult 1916-ban, Geislingner Béla plébános kezdeményezésére. — Igazgatója: Eberhardt István plébános elnök, Fülöp Kálmán, Mayer László, Takács József és Kiss Zsigmond. Felügyelő-bizottság: Fülöp Lajos elnök, Takács Lajos, Mayer József, Vida János, Horváth József és Gállos Kristóf. Évi forgalom 3 millió korona.

Gasztony Alakult 1919-ben. Kezdeményező Ifj. Németh Pál tanító. Évi forgalom 1 $\frac{1}{4}$ millió korona.

Gércze Alakult 1919-ben. Kezdeményező Völfer Károly r. k. plébános. Évi forgalom 2 $\frac{3}{4}$ millió korona.

Gör Alakult 1917-ben. Kezdeményező Haller József ig. tanító. Évi forgalom 1921-ben $\frac{2}{3}$ millió korona.

Harasztifalu Alakult 1920-ban. — Kezdeményező Vámos József bíró. Évi forgalom 1 millió korona.

Horvátnadajfa Alakult 1921-ben, M. Nagy Bálint nyug. tanító kezdeményezésére. Az igazgatója elnöke Károly János. Ugyvezető-igazgatója M. Nagy Bálint. A felügyelő-bizottság elnöke Kapolyi Kálmán. A szövetkezet saját helyiségekben működik, melynek építési anyagát a tagok ingyen fuvarozták. Évi forgalom 6 millió korona.

Hosszúpereszteg Alakult 1911-ben. — Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Ivancz Alakult 1920-ban, Mikos József kezdeményezésére. A szövetkezet elnöke gróf Sigray Antal. Könyvelője Koltay Sándor tanító. Évi forgalom 2 1/4 millió korona.

Ivánegerszeg Alakult 1920. évben. Kezdeményező Német Gyula tanító. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.

Ják Alakult 1920-ban. Kezdeményező dr. Szabó Tivadar. Évi forgalom 3 millió korona.

Jánosháza Alakult 1920-ban. Lendvay József nyug. állambiztár főpénztárnok kezdeményezésére, kinek Pomper Viktor gépész ipartestületi elnök és Rauch Lajos ipartestületi jegyző nyújtottak segítségét. Évi forgalom 9 millió korona.

Káld Alakult 1919-ben. Kezdeményező Virágh Miklós r. k. plébános. Évi forgalom 4 millió korona.

Kám Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1921-ben 1/4 millió korona.

Kemenyhögész Alakult 1920-ban. — Kezdeményező Döbrönte Ferenc. — Évi forgalom 3 millió korona.

Kemenessmagási Alakult 1923-ban. Kezdeményező Bíró István jegyző. Évi forgalom 3 3/4 millió korona.

Kemenesszentpéter Alakult 1920-ban, Stanzl József kezdeményezésére. Igazgatóság: Stanzl József elnök, Kóvi Sándor, Egyházi Bálint, Pethő Ferenc, Kovács Vince és Kis Jenő tanító elnökök. — Felügyelő-bizottság: Egyházi Jenő, Egyházi Péter, Hegel Deszö, Kövi József, Kövi Jenő, Kozma József, Török József, Szabados János, Török János és Török Dénes. Évi forgalom 1 1/4 millió korona.

Köz Alakult 1920-ban. Kezdeményező Magyar Gyula tanító. Évi forgalom 1921-ben 1/3 millió korona.

Kenyeri Alakult 1920-ban. Szutter Ede kezdeményezésére. Igazgatóság: gróf Cziráky György nagybirtokos elnök, Mód János alelnök, Tóth János pénztárnok, Lakatos Lajos ügyvezető. Évi forgalom 6 millió korona.

Kercza Alakult 1918-ban. Kezdeményező Hodossy Lajos. Évi forgalom 3 1/2 millió korona.

Kisköcsk Alakult 1922-ben, Horváth Gyula tanító kezdeményezésére. Igazgatóság: ifj. Joó Ferenc föld-birtokos elnök, Horváth Gyula ügyvezető, Havasi Sámuel pénztárnok, Keszei Kálmán és Haraszi Péter kisbirtokosok, Felügyelő-bizottság: Szabó Dénes elnök, Horváth Ferenc, Németh Ferenc, Torma György és Sali Mihály kisbirtokosok. Évi forgalom 3 millió korona.

Kis- és Nagysítke Alakult 1920-ban. Kezdeményező Kálmán Ferenc kiskisgáza. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Körmend Alakult 1919-ben. Tomka Jenő kezdeményezésére. Üzlet helyiséghez a dr. Bathányi-Strattmann hercegi uradalom segítségével jutott. Évi forgalom 30 millió korona.

Kőszeg Alakult 1922. Kezdeményező Loparits R. József tanító.

Kőszegszerdahely Alakult 1920-ban. Kezdeményező Bódis István r. k. plébános. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.

Kövesskút-Salfa Alakult 1920-ban. — Évi forgalom 1 1/4 millió korona.

Magyargencs Alakult 1920-ban, Haczky Egon nagybirtokos kezdeményezésére. Tagjainak vásárlási visszatérítést ad. Kulturális és jótékony célokra nagyobb összeget, adományozott. Igazgatóság: Haczky Egon nagybirtokos elnök, Horváth János géptulajdonos ügyvezető és könyvelő, dr. Szentpéteri Kálmán kórosvos pénztárnok. Évi forgalom 5 millió korona.

Meszlen Alakult 1921-ben. Igazgatóság: Takács Gábor elnök, Török József h. elnök, Takács István, Varga József, Hencsey Sándor. Felügyelő-bizottság: Török Mihály plébános, Polgár János ág. ev. lelkész, Györgyi Jenő, Takács

Gyula, Tóth Lajos, Szabó Kálmán, Szalay Lajos, Farkas Sándor, Hufnágel Szilveszter, Takács Dénes, Kovács Irén r. k. kántor-tanítóok ügyvezető-könyvelő, Farkas István pénztárnok. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Mikosszéplak Alakult 1906-ban. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Molnarszecsöd Alakult 1918-ban. Kezdeményező Nádasy Gábor. Évi forgalom 1 millió korona.

Nádasd Alakult 1917-ben, Böröcz Mihály r. k. tanító és Mesterházy Imre tanító kezdeményezésére. Igazgatóság: Mesterházy Imre tanító elnök, Földes György, Németh Cs., Szalay Ferenc, Könyve Gyula, r. k. plébános kisbirtokosok. Mihály Béla segédjegyző könyvelő, Komát Sándor kisbirtokos pénztárnok. Felügyelő-bizottság elnöke dr. Eéry Miklós máv. főtanács. Évi forgalom 1921-ben 1 millió k.

Nagycsákány Alakult 1920-ban. Kezdeményező ifj. Zugovics József. Évi forgalom 2 1/2 millió kor.

Nagykölked Alakult 1920-ban, Oswald János r. k. plébános kezdeményezésére. A szövetkezet házhelyet vásárolt 1922-ben. Igazgatóság: Oswald János plébános elnök, Sákovits István, Molnár János, Horváth János, Veszeloivits István kisbirtokosok és Szabó Gyula bérli. Évi forgalom 2 millió korona.

Nagypöse Alakult 1919-ben. Kezdeményező Pálinkás József. Évi forgalom 1921-ben 1 1/3 millió korona.

Nagyrákos Alakult 1920-ban. Kezdeményező Csukás Endre. Évi forgalom 1 1/3 millió korona.

Nagysimonyi Alakult 1919-ben, Fekete Lajos ny. szádasos, Mód Aladár ev. lelkész, Hegedűs Imre állami tanító kezdeményezésére. Igazgatóság: vitéz Fekete Lajos elnök, Mód Aladár ügyvezető, Kajfár Imre, Bárdossy Dávid, Németh János, Felügyelő-bizottság: Szabó István körjegyző, Szalai József, Somogyi József, Hajts Ferenc és Karácsonyi József. Évi forgalom 1921-ben 1 millió kor.

Nemesböd Alakult 1911-ben. Kezdeményező Sommer János. Évi forgalom 1921-ben 1/3 millió korona.

Nemescső Alakult 1920-ban. Kezdeményező Stróckay Dániel. Évi forgalom 2 1/4 millió korona.

Nemes- és Remphehollos Alakult 1918-ban. Kezdeményező Kuronya István. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.

Nemeskeresztúr Alakult 1902-ben. 1921-ben lépett a saját házában működik. Igazgatóság: Gyarmati Béla tanító elnök, Horváth János, Bertha László, Molnár Bálint és Nagy Ferenc. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Niczk Alakult 1917-ben, Cseh Miklós kezdeményezésére. Az igazgatóság elnöke és ügyvezetője Kocsis Gyula r. k. tanító, pénztárnok Kovács György kisbirtokos. Évi forgalom 5 millió korona.

Nyögér Alakult 1920-ban. Kezdeményező Mészáros Ferenc r. k. plébános. Évi forgalom 1 1/4 millió korona.

Ostffyasszonyfa Alakult 1900-ban, azonban csak 1920. évben lépett Gaudi György r. k. plébános kezdeményezésére a „Hangya” kötelékébe. Míg snalló volt, rojtonon a felszámolás veszélye fenyegette. Ma hatalmasan működő szövetkezet. Ruhával, vassal és gazdasági gépekkel is foglalkozik. Évi forgalom 8 1/2 millió korona.

Ódó Alakult 1896-ban önállóan és sok viszontagságos működés után 1919-ben belépett a „Hangya”-központ kötelékébe. Ezáltal biztosította a szövetkezet fejlődését. Évi forgalom 3 millió korona.

Órimagyarósd Alakult 1920-ban. Kezdeményező Bahát István ev. lelkész. Évi forgalom 1921-ben 1/4 millió korona.

Őriszentpéter Alakult 1917-ben. Kezdeményező Paicsics János. Évi forgalom 1921-ben 1 millió kor.

Pankasz Alakult 1920-ban. Kezdeményező Kulcsár Antal. Évi forgalom 3 millió korona.

Pápoczi-Szentmiklósa Alakult 1920-ban. Kezdeményező Petróvics József jegyző. Évi forgalom 1 1/3 millió korona.

Perenye Alakult 1920-ban. Kezdeményező Csopor Béla tanító. Évi forgalom $\frac{3}{4}$ millió korona.

Pinkamindszent Alakult 1919-ben. Kezdeményező Lelovits Gyula r. k. plébános. Évi forgalom $\frac{3}{4}$ millió korona.

Rábahidvég Alakult 1919-ben. Kezdeményező Székér Antal r. k. plébános. Évi forgalom 5 millió korona.

Répczelak Alakult 1920-ban. Kezdeményező Takács Márton. Évi forgalom 1921-ben $1\frac{1}{2}$ millió korona.

Sárvár Alakult 1897-ben. Évi forgalom 39 millió korona.

Senyhéza Alakult 1920-ban. Kezdeményező Szűcs László esperes. Évi forgalom 2 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Sorokmenti községek (Dömötöri) Alakult 1920-ban. Kezdeményező Schmidt István r. k. plébános. Évi forgalom 2 millió korona.

Sorokútfalu és Sorkipolány Alakult 1920. évben. Kezdeményező Göbri Frigyes. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Szalafő Alakult 1917-ben. Kezdeményező Vikár János ev. lelkész. Évi forgalom 2 $\frac{1}{4}$ millió korona.

Szentgotthárd Alakult 1919-ben. Czencz József főgimnáziumi tanár kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik, két fióktelepe van. Végül a hatósági listát szétosztás és tűzifa eladással is foglalkozik. Évi forgalom 34 millió korona.

Szombathely (Vasmegegyi közalkalmazottak) Alakult 1919. évben, Gyruusz György pénzügyigazgató kezdeményezésére. A szövetkezetnek eleinte közalkalmazottak, később azonban a polgárság is tagjai lettek. Egy fiókkal rendelkezik. Évi forgalom 80 millió korona.

Szöcse Alakult 1920-ban. Kezdeményező Sipos Ágoston r. k. plébános. Évi forgalom 1 millió korona.

Táplánfa Alakult 1900-ban. Kezdeményező ifj. Széchenyi Jenő gróf nagybirtokos. Évi forgalom 2 $\frac{1}{4}$ millió korona.

Telekes Alakult 1912-ben. Évi forgalom $\frac{3}{4}$ millió korona.

Terestyénjakfa Alakult 1920-ban. Kezdeményező Gömbös Miklós főhadnagy. — Évi forgalom 1921-ben $\frac{3}{4}$ millió korona.

Uraútfalu és Szentivánfa Alakult 1920-ban. Milán Gyula kezdeményezésére.

A szövetkezet tagjainak vásárlási visszatérítést adott. Igazgatóság: ifj. Bezeredi Dénes földbírtokos elnök, Ronay B. Gyula ev. lelkész alelnök és ügyvezető, Rozsa Lajos tanító könyvelő, Horváth László kisbirtokos pénztárnok, Ajkay Elemér, Kovacs Sándor, Milan Gyula, Varga Sándor, Keresztény Imre és Róth Kálmán. Felügyelő-bizottság: Kiss Imre ügyvezető elnök, Biczo József, Dömötör János, Kemenes Lajos, Kis Sándor, Markus János, Németh István, Németh Mihály, Németh Miklós, Papp Lajos, Tisler Pál és Balogh Károly. Évi forgalom 4 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Vámoscsalád Alakult 1915-ben. Kezdeményező Németh Gyula főtanító. Évi forgalom $\frac{3}{4}$ millió korona.

Vásárosmiske Alakult 1920-ban. A szövetkezet tagjainak vásárlási visszatérítést nyújt. Igazgatóság: Kaltenacker Károly plébános elnök, Bódy József hercegudalmi fővezér, Nagy Lajos ügyvezető, Falcics István és Szabó Lajos kisbirtokosok. Felügyelő-bizottság: Marácz István elnök, Horváth Ferenc, Horváth Lajos, Stocz Pál, Szabó Pál, Ajkás György, Nagy János. Szatimay János r. k. tanító ügyvezető-könyvelő, Horváth Lajos pénztárnok. Évi forgalom 2 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Vasboldogasszony Alakult 1914-ben. — Igazgatóság: Dörman Ferenc, Gotthard István, Mazzag Ferenc, Gotthard Lajos, Bános Iván, Hegedűs István ügyvezető-könyvelő, Fonyódt József pénztárnok. Felügyelő-bizottság: Kálmán Ferenc, Bánt István, Sándor István és Sándor Márton. Évi forgalom 1921-ben $\frac{3}{2}$ millió korona.

Vashosszúfalu Alakult 1920-ban. Évi forgalom 2 millió korona.

Vasszécsény Alakult 1919-ben. — Kezdeményező Szabó Lőrinc r. k. plébános. Évi forgalom 1921. évben $\frac{3}{4}$ millió korona.

Vát Alakult 1919-ben. Kezdeményező Soós Ferenc uradalmi intéző. Évi forgalom $1\frac{1}{2}$ millió korona.

Velem Alakult 1919-ben, Iványi Deszö tanító kezdeményezésére. Igazgatóság: Iványi Deszö elnök, ügyvezető és könyvelő, Weizenböck József, Francisz József, Tóth János, Tavasz József. Horváth János pénztárnok. A felügyelő-bizottság elnöke Kováts Géza községzserdahelyi tanító. Évi forgalom $\frac{3}{4}$ millió korona.

Vépe Alakult 1911-ben. Kezdeményező Sütő József földműves. Évi forgalom 2 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Vönöczk Alakult 1921-ben. Igazgatóság: Fülöp Károly elnök, Károlyi Sándor, Wagner István, Takács János, Tüzes Antal, Székely Norbert tanító ügyvezető, Kovács Károly s-igyező könyvelő, dr. Spisits László pénztárnok. Felügyelő-bizottság: Nagy Lajos ügyvezető elnök, Heifer József, Galos József, Pethő Péter, Székér Mihály, Ferenczi János, Denes József, Hóbe József, Csuka Gyula, Fritz János, Benkő Lajos, Herbath József. Évi forgalom 4 $\frac{1}{2}$ millió kor.

VESZPREM VARMEGYE.

Ácsteszér Alakult 1920-ban. Kezdeményező Holler Ferenc körjegyző. Évi forgalom 1921-ben 1 millió kor.

Adászerviz Alakult 1918-ban. Kezdeményező Pákány János ref. tanító. Tagjainak vásárlási visszatérítést nyújt. Jótékony és kulturális célokra nagyobb összegeket ad. Évi forgalom 3 millió korona.

Adorjánháza Alakult 1920-ban. Kezdeményező Végő János lelkész. Évi forgalom 1 millió korona.

Ajka Alakult 1920-ban. Kezdeményező Andrányi Péter. Évi forgalom 3 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Bakonybánk Alakult 1920-ban, Ströbel Zoltán földbírtokos kezdeményezésére. A szövetkezet egy fiókkal működik. Igazgatóság: Babics Kálmán tanító elnök, Hunkár Antal földbírtokos, Tóth Lajos állomásefőjáró, Princz István gazdasztali, Törzök Jenő tanító, Rác Lajos, Major Géza, Mező Antal és Csúri József kisbirtokosok. Felügyelő-bizottság: Bakonyvári Tivadar ny. jegyző elnök, Babics Kálmán ig-atanító, Matuscs István tanító, Molnár Mihály, Lednicki János kisbirtokosok. Závor Jenő pénztárnok, Törzök Jenő könyvelő. Évi forgalom 6 millió kor.

Bakonybél Alakult 1911-ben. Kezdeményező Szokoly János jegyző. A szövetkezet saját házában működik. Évi forgalom 4 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Bakonycseryne Alakult 1919-ben, Skrabák Márton kezdeményezésére. Igazgatóság: Vilibor Géza elnök, Csepplák János ügyvezető-könyvelő, Szkolip Imre, Kavicsky János, Kaszner István. Felügyelő-bizottság: Tűske István elnök, Bauer József, Dreksa István, Dreksa József, Páczner János, Vittek János és Vittek Márton. Mihók Lajos pénztárnok. Évi forgalom 3 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Bakonyjakó Alakult 1920-ban. Kezdeményező Lisztner Antal. Évi forgalom 2 $\frac{1}{4}$ millió korona.

Bakonykoppány Alakult 1920-ban. Kezdeményező Kolonics Lipót. — Évi forgalom $1\frac{1}{4}$ millió korona.

Bakonynána Alakult 1916-ban, Bierbauer István vendég- és Bogáthy János r. k. tanító kezdeményezésére. A szövetkezet elnöke Ringstein Lajos, alelnök és ügyvezető-igazgató dr. Fránk Döme lelkész, pénztárnok Hutvagner Mihály. A felügyelő-bizottság elnöke Teke László. Évi forgalom 3 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Bakonyoszlop Alakult 1919-ben. Kezdeményező Hesz Mátyás r. kath. plébános. Évi forgalom 1921-ben $\frac{1}{2}$ millió korona.

Bakonyzentlászó Alakult 1920-ban. Kezdeményező ifj. Soós Pál földműves. Évi forgalom $\frac{3}{4}$ millió korona.

Bakonytamási Alakult 1919-ben. Kezdeményező Padgyas Gyula községi íervező. — Évi forgalom 2 $\frac{1}{2}$ millió korona.

Balatonalmádi Alakult 1916-ban. Kezdeményező Óváry Kálmán földbírtokos. — Évi forgalom 6 $\frac{1}{2}$ millió korona.

- Balatonbozsok** Alakult 1916-ban. Kezdeményező Döb-
rössy Béla tanító. Évi forgalom 1921-ben
3 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Balatonfokajár** Alakult 1906-ban. Kezdeményező Ein-
beck Richárd. Évi forgalom 1921-ben
2 millió korona.
- Balatonkenese** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Borsos
Dező jegyző. Évi forgalom 5 millió kor.
- Bánd** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Unger Ferenc föld-
műves. Évi forgalom 3 millió korona.
- Borsosgyőr** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Szalay
Lajos földbírtokos. Évi forgalom 2 millió k.
- Borszöröcsök** Alakult 1921-ben. Évi forgalom 1 $\frac{1}{2}$ millió
korona.
- Borzavár** Alakult 1919-ben. Évi forgalom 2 $\frac{1}{2}$ millió
korona.
- Csajág** Alakult 1918-ban, Gnet Gyula ref. kántor-tanító
kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában mű-
ködik. Évi forgalom 2 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Csénbánya** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Buchwald
Pál. Évi forgalom 1 millió korona.
- Csesznek** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Kurdi Rudolf
községi jegyző. Évi forgalom 1 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Csetény** Alakult 1917-ben, Balla Endre ref. lelkész kezde-
ményezésére. A szövetkezet saját házában működik,
azonkívül vetőgépe, konkolyválasztó gépe és szövőműhelye
van. Igazgatóság: Balla Endre ref. lelkész elnök és ügy-
vezető, Márkus Márton győgyeszerés, Nagy Sándor pénz-
nok, Jakab J. Sándor, Pongrácz Pál és K. Szirmai Sándor
kisbirtokosok. Felügyelő-bizottság: Holtscher Károly nagy-
bírtokos elnök, Hesz Mátyas bakonyzsolpi plébános, Mészáros
András dudari ref. lelkész, Palfy Ferenc zápai plébános,
Tekle László körjegyző, B. Nagy István, Kálmán János,
N. Tóth Mihály és B. Molnár Sándor kisbirtokosok. Évi
forgalom 4 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Csót** Alakult 1904-ben. Évi forgalom 1921-ben 1 millió
korona.
- Csögle** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Ambrus Benő. Évi
forgalom 2 millió korona.
- Dabrony** Alakult 1918-ban. Kezdeményező Kakas E. József
és Molnár S. Évi forgalom 3 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Dáka** Alakult 1918-ban, Tóssók Árpád tanító, Fodor Károly,
Végh Dániel, Söt Sándor, Süle István és Császár Gy.
Sándor kisbirtokosok kezdeményezésére. Özv. Gróf Bathyány
Ilona juttatta hajlékhoz a szövetkezetet, ahonnan saját
házába költözött. A szövetkezet tagjainak vásárlási vissz-
terítést ad. Évi forgalom 2 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Dég** Alakult 1919-ben, K. Kiss Kálmán ref. kántor-tanító
S kezdeményezésére. Gróf Festetics Sándor nagybirtokos
tette lehetővé, hogy a szövetkezet 1922-ben kiát vásárol-
hatott. Igazgatóság: gróf Festetics Sándor woli miniszter
nagybirtokos elnök, dr. Száva Aladár ösv. alelnök, Rébék
László ref. lelkész ügyvezető, K. Kiss Kálmán könyvelő,
Magasföldi József, Fekete István, Horváth János, Tatar
Károly és Petró János. Felügyelő-bizottság: Kárlner János
r. k. lelkész, Lonkai Zsigmond, Szabó István, Magasföldi
István, Tóth János, Hegedűs Pál, Pannyi István, Vadai
István és Horváth József bíró. Évi forgalom 2 $\frac{1}{2}$ millió kor.
- Devecser** Alakult 1919-ben, Molnár József uradalmi számt-
tás kezdeményezésére. Jótékony és kulturális
célokra nagyobb összegeket adott. Évi forgalom 1 $\frac{1}{2}$ millió k.
- Dudar** Alakult 1919-ben. Igazgatóság: Mészáros András ref.
lelkész ügyvezető, Papp Mihály pénztárnok, Nagy
Mihály, Papp Andor, T. Jakab János, Simon József és Szabó
György. Évi forgalom 1921-ben 1 $\frac{1}{4}$ millió korona.
- Egeralja** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Burján Dénes
kisgazda. Évi forgalom 2 millió korona.
- Enying** Alakult 1918-ban. Kezdeményező Knapp Árpád
takarékpénztári igazgató. Évi forgalom 6 millió k.
- Farkasgyepű** Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1921-ben
200.000 korona.
- Felsőgörzsony** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Bolla
József ref. lelkész. Évi forgalom 1921-ben
1 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Fokszabadi** Alakult 1915-ben. Kezdeményező Pethes István
körjegyző. Évi forgalom 1921-ben 1 millió
korona.
- Gecse** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Nagy Kálmán ev.
lelkész. Évi forgalom 2 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Gicz** Alakult 1919-ben, gróf Jankovich Bésa Endre és neje
nagybirtokosok kezdeményezésére. A szövetkezet meg-
szerveztét Bellosits János titkár eszközölte. A szövetkezet-
nek 70 tagból álló énekkara van. Igazgatóság: Bellosits
János titkár elnök, Gyülling Béla és Csepeli István uradalmi
alkalmazottak, Kiss Albert uradalmi főmestész pénztárnok.
Felügyelő-bizottság: gróf Jankovich Bésa Endre nagy-
birtokos elnök, gróf Jankovich Bésa Endre nagybirtokos,
Molnár György, Simon József, Borbély István, Németh
Lajos, Vörös János, Szeghly Pál, Zsebeházy Lajos, Papp
István és Irmiler Miklós főintéző uradalmi alkalmazottak.
Évi forgalom 1921-ben 1 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Gyulafirátót** Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1921-ben
1 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Hajmáskér** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Németh
Ignác körjegyző.
- Herend** Alakult 1919-ben, Steinhacher József kezdeménye-
zésére. A község 25 évi díjtalan használatra engedte
át egyik épületét, melyet a tagok ingyen munkával és
fuvarozással átépítettek a szövetkezet céljainak. Igazgat-
ság: Eckert Antal elnök, Eckert Ferenc, Eckert Ambrus,
Sztibach József, Rhooscy Resző ügyvezető, Schaner
András pénztárnok. Évi forgalom 3 millió korona.
- Homokbödöge** Alakult 1920-ban, Varga József r. k.
tanító, Weidinger István körjegyző és
Papp Károly kisbirtokos kezdeményezésére. Jótékony és kultu-
rális célokra nagyobb összegeket adott. Igazgatóság: ifj. Gy-
imóthy Gábor elnök, Gyimóthy Lajos ref. tanító ügyvezető
és könyvelő, Kovács Benő pénztárnok. Évi forgalom 2 millió k.
- Jásd** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Egri János tanító. Évi
forgalom 4 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Jászfő** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Felk Viktor esperes-
plébános. Igazgatóság: Világhy András püspökhiv. ad-
intéző elnök, Pápay Gyula körjegyző alelnök, Felk Viktor
esperes-plébános ügyvezető és könyvelő, Langi Ádám
áczmester pénztárnok, Vezér József h. bíró, Lovasi Fülöp közs.
bíró és Képes Tivadar kisbirtokosok. Felügyelő-bizottság:
Lovasi Antal elnök, Szitási András, Szitási Ádám és Tavasz
Ódon kisbirtokosok, Képes János, ifj. Szitási Márton és
Szerényi György iparosok. Évi forgalom 2 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Középiszkáz** Alakult 1919-ben. Kezdeményező Schundl
Károly. Évi forgalom 4 millió korona.
- Kúp** Alakult 1898-ban. Évi forgalom 1 $\frac{1}{2}$ millió korona.
- Külsővát** Alakult 1919-ben, Szentgyörgyi Ignác plébános
kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában
működik. Tagjainak vásárlási visszatérítést ad. Jótékony és
kulturális célokra nagyobb összegeket fordított. Igazgatóság:
Balogh István elnök, Palfy Gyula, Varga József, Nagy József,
Németh Zsigmond, Körömeny József. Ügyvezető: Almási
Károly közs. tanító. Pénztárnok: Tibor József tanító. Évi
forgalom 3 millió korona.
- Lajoskomárom** Alakult 1920-ban, Horváth János r. k.
plébános kezdeményezésére. A szövet-
kezet saját házában működik. Évi forgalom 1921-ben 2 $\frac{1}{2}$
millió korona.
- Lázi** Alakult 1913-ban. Igazgatóság: Mátrai Guidó elnök,
ifj. Samu Ignác, Samu István és id. Horváth István.
Felügyelő-bizottság: Buczó Imre, Kozma József, Németh
Márton, Spirik Sándor, Vallint Károly, Tóth István, Kovács
Béla ügyvezető, Bangha József pénztárnok. Évi forgalom
1921-ben 1 $\frac{1}{4}$ millió korona.
- Lepsény** Alakult 1818-ban. — Kezdeményező Medgyaszay
Vince ref. lelkész. Évi forgalom 4 millió korona.
- Lovászpatona** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Szalay
Mihály lelkész. Évi forgalom 10 millió k.

Magyarpolány Alakult 1920-ban. Kezdeményező Prácer Albert esperes. Évi forgalom 2 1/2 millió K.

Magyarszombathely Alakult 1918-ban, Csáigya Gyula kezdeményezésére. A szövetkezet két főlkével rendelkezik. Igazgatóság: Stróbel Zoltán elnök, Karácsony Miklós, Hunkár Andor, Kolonics László, Csáigya Gyula, Mancha Ferenc, Fejér Kálmán, Varga László, Ifj. Janó István, Puskás Géza, Horváth János. Felügyelő-bizottság: Molnár Gyula elnök, Janos István, Szerbhegy Ferenc, Princz István, Sági Lajos, Kovács József, Tenczer Lajos, Virág Imre és Seress Imre. Harmathy Károly ügyvezető, Mayor Dezso pénztárnok, Székely István könyvelő. Évi forgalom 5 millió K.

Magyar- és Bakonyzentérekirály Alakult 1919-ben. Kezdeményező: Kurdi Rudolf körjegyző. Évi forgalom 1921-ben 1 millió K.

Marczallergelyi Alakult 1918-ban, dr. Mohácsy Lajos ev. lelkész kezdeményezésére. Igazgatóság: dr. Mohácsy Lajos ev. lelkész elnök és ügyvezető, dr. Kiss Pál, Kiss Antal, Szédelyi Ferenc és Szabó József. Németh Lajos könyvelő, Németh Lajosné pénztárnok, Kiss Károly a felügyelő-bizottság elnöke. Évi forgalom 4 millió korona.

Marczaltó Alakult 1919-ben. Kezdeményező Szaffi Aladár körjegyző. Évi forgalom 3 1/4 millió korona.

Márkó Alakult 1917-ben, Molnár Tivadar kezdeményezésére. Igazgatóság: Hopp János elnök, Dunay Vilmos ügyvezető és könyvelő, Geisz Antal, Léber József, Brenner Pál. Felügyelő-bizottság: Szukop Ferenc elnök, Stahli Ferenc, Vinkelman József, Reinfart János, Hopp József és Reinfart Ferenc. Ifj. Vizi Ferenc pénztárnok. — Évi forgalom 2 3/4 millió korona.

Mezőkomárom Alakult 1919-ben. Schlacke Károly kezdeményezésére. Évi forgalom 3 1/2 millió K.

Mezőszentgyörgy Alakult 1917-ben. — Kezdeményező Piznik István. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Mihályháza Alakult 1920-ban. Kezdeményező Leincz Ignác körjegyző. Évi forgalom 2 3/4 millió korona.

Nagyalásony Alakult 1920-ban. Kezdeményező Bódog Tamás körjegyző. Évi forgalom 2 1/2 millió K.

Nagyszergár Alakult 1920-ban. Kezdeményező Ament György. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió K.

Nagygyimót Alakult 1920-ban, Bakos Géza és Németh Gábor kisbirtokosok kezdeményezésére. Igazgatóság: Horváth Imre tanító elnök, Bakos Géza, Ersek Ferenc, Farkas Dániel és Maar Ferenc kisbirtokosok. A felügyelő-bizottság elnöke Petter Viktor tanító. Évi forgalom 1 1/4 millió korona.

Nagypirít Alakult 1920-ban, ifj. Hajmásy Géza kisbirtokos kezdeményezésére. Évi forgalom 1 1/2 millió K.

Nagytevel Alakult 1920-ban, Bakonyi József kántor-tanító kezdeményezésére. — Jótékony és kulturális célokra nagyobb összegeket adományozott. Igazgatóság: Bakonyi József kántor-tanító elnök és ügyvezető. Sélley József könyvelő, Eisenhart János pénztárnok, Gurber János, Herber József, ifj. Unger János, Unger József. Felügyelő-bizottság: Schweihoffer Mihály elnök, Altmann György, Heisler István, Heisler Mátyás, Herber Mátyás, Kostyelik Kajetan, Schreiber Antal, Unger János és Weibl Mátyás. Évi forgalom 3 millió korona.

Nagyvázsony Alakult 1902-ben. Kezdeményező Szakonyi József ref. lelkész. Évi forgalom 6 millió K.

Nemesszalók Alakult 1920-ban. Kezdeményező Magyar János tanító. Évi forgalom 3 millió korona.

Noszlop Alakult 1920-ban, Sebestény Sándor körjegyző kezdeményezésére. Igazgatóság: Hamvay Antal esperes-plebánus elnök, Németh József ref. lelkész, Cziráky József, Bolla Lajos, Trombitás Lajos, Papp Dániel, Mayer Ferenc. Felügyelő-bizottság: Benedek Lipót tanító elnök, Czepek Ferdinánd, Trombitás Sándor, Bójtó Károly, Varjú József, Németh Vince, Acz Antal. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Nyarád Alakult 1920-ban. Kezdeményező Turi István r. k. plebánus. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Olaszfalu Alakult 1919-ben. Évi forgalom 1 1/2 millió kor.

Ósi Alakult 1920-ban, Schmidt Ferenc kezdeményezésére. Igazgatóság: Schmidt Ferenc elnök, Bott Dániel ügyvezető, Baditt Antal, Mészáros Gy. József, Karácsony János, Brand Gyula, ifj. K. Pető József, Erdélyi Ferenc. Felügyelő-bizottság: Kutor Imre, Csizmadia István, H. Schliga János, Varga Sándor, Gillicze János, A. Pákozdy János, S. Dobi János, Borbás József, H. Varga Ferenc, Sütő István, Szűts J. Ferenc és Oláh János. Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Oskú Alakult 1920-ban, Schmid János jegyző és Somogyi József r. k. tanító kezdeményezésére, kikhez Makatura János ev. tanító társult. A szövetkezetnek női propagandabizottsága van, melynek vezetői Rehus Ferencné, övegye Csincsi Józsefné, Csincsi Ferencné és Gáspár Jánosné. A szövetkezet elnöke Schmid János jegyző. Ügyvezető-igazgató Jancsek György kisbirtokos, a felügyelő-bizottság elnöke Szloboda Mihály. Pénztárnok Klübec Elek bognárnester. Évi forgalom 6 millió korona.

Pápa (Keresztény) Alakult 1905-ben, Varga Rezső dohánygyári osztályvezető kezdeményezésére. A szövetkezetnek 5 főlkéje, 2 bérmalma, bérgazdasága s megfelelő ingó és ingatlan felszerelése van. Évi forgalom 50 millió korona.

Pápa („Hangya”) Alakult 1919-ben, Jilek Ferenc ref. iskola-igazgató kezdeményezésére. A szövetkezetnek 1 főlkéje van, kulturális és jótékony célra nagyobb adományokat ad. Igazgatóság: Tar Gyula földművelésügyi igazgató elnök, Jilek Ferenc ref. elemi iskolai igazgató ügyvezető, dr. Lakoz Béla ref. főgimnáziumi tanár, Szűcs Dezso volt nemzetgyűlési képviselő, ref. főgimnáziumi tanár, Hajnóczki Béla ipartestületi elnök, Kunt János építész, Sulyok József magánzó, ifj. Kovács Sándor és Kőszeghy József kisbirtokosok. Felügyelő-bizottság: Sarud György ny. ref. főgimnáziumi tanár elnök, Juhász Imre tanítóképzőintézeti tanár alelnök, Rédey József városi adóhivatali főnök, Kis Tivadar könyvkereskedő, Horváth Elek malomtulajdonos, Koncz Sándor írtáskereskedő, Arvay István és Kocsis Pál iparosok, Giczy Gábor és Szalkács Dániel kisbirtokosok, Kőszeghy Jenő ny. kir. telekkönyvvezető főpénztárnok, Miklósi Sándor ny. áll. tisztviselő könyvelő. Évi forgalom 22 millió korona.

Pápateszér (Bakonyfaljai Gazdák) Alakult 1922-ben, Bellostsi János, gróf Jankovich-Béán Endréné titkáranak kezdeményezésére. A szövetkezetben 10 község gazdái tömörültek és saját házában működik. Foglalkozik gabona- és terménykereskedelemmel. Gabonáért cserél lisztet. Korpá- és sóterakattal rendelkezik. Építőanyag és gépkarát maga van. Husértesztéssel foglalkozik. Igazgatóság: Stenger Gyula plebánus elnök (Pápateszér), Bellostsi János titkár ügyvezető-igazgató (Gicz), Czingszer Antal (Bakonykopány), Scheibelhofer István (Szűcs), V. Kádi Gábor (Csót), Wetztergom Izidor (Bakonyzentivány), Gruber János (Pápateszér), Gyülling Mihály (Bakonytamási), Peidl János (Románd), Gyülling Béla (Gicz), Wetztergom Antal (Bakonygyűrű), Kiss Ferenc (Bakonyag). Felügyelő-bizottság: Zipf György elnök (Románd), Bauer József (Bakonykopány), Kadruzs József (Szűcs), Cseh Antal (Csót), Papp Rudó (Bakonyzentivány), Klecsiz János (Pápateszér) és Gombás Sámuel (Bakonytamási). Évi forgalom 4 millió korona.

Pápaszalmon Alakult 1897-ben. Évi forgalom 1 1/4 millió korona.

Pápaszti Alakult 1919-ben. Kezdeményező Kántós Dezso tanító. Évi forgalom 1921-ben 3 1/2 millió korona.

Peremarton-Berhida Alakult 1900-ban. Kezdeményező Lukács Imre r. kath. plebánus. Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.

Porva Alakult 1919-ben. Kezdeményező Csokonay Zsigmond. Évi forgalom 2 millió korona.

Réde Alakult 1919-ben. Kezdeményező Biró János ref. tanító. Évi forgalom 4 millió korona.

Románd Alakult 1920-ban, Máthé Antal körjegyző kezdeményezésére. Igazgatóság: Lehner János kisbirtokos elnök, Máthé Antal körjegyző ügyvezető, Hahn Károly, Holcinger Ignác, Simmer Lőrinc, Gansberger Ignác kisbirtokosok, Sándor Mátyás kisbirtokos pénztárnok. Évi forgalom 3 millió korona.

Sikátor Alakult 1919-ben. Kezdeményező Pócsa Ferenc ev. lelkész. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.

Stófok Alakult 1916-ban, Decker Aladár nyug. m. v. felügyelő, Erdős János kisbirtokos és Teleki István ny. kántor-tanító kezdeményezésére. A szövetkezet ügyvezető elnöke Szabó László kisbirtokos. — Évi forgalom 15 millió korona.

Somlójenő Alakult 1920-ban. Kapsos Antal. Évi forgalom 1¹/₂ millió korona.

Súr Alakult 1919-ben. Kezdeményező Halmos József. Évi forgalom 1921-ben 2¹/₂ millió korona.

Szentpál Alakult 1908-ban, Juhász István segédjegyző, Zsebényi Károly, Zsebényi József és Gózon Gyula ref. lelkész kezdeményezésére. A szövetkezet tagjainak vásárlási visszatérítést ad. Évi forgalom 5 millió korona.

Szilásbalhas Alakult 1918-ban. Kezdeményező Huszthy János. Évi forgalom 1921-ben 2 millió kor.

Szűcs Alakult 1920-ban. Kezdeményező Eszterházy Dezső jegyző. Évi forgalom 2 millió korona.

Takács Alakult 1918-ban, György János ref. lelkész kezdeményezésére. A közbirtokosság örök időkre ingyen adott helyiséget a szövetkezetnek. Igazgatóság: Bögöthy Károly tanító elnök, Kiss Dénes ügyvezető, Sokoray Jenő pénztárnok, Nagy Imre, Horváth Elek, Bakos József és Szalay Gyula. Felügyelő-bizottság: Pámer István elnök, Lipp János, Kis Elek, Sitt Miklós, ifj. Takács Sándor, Farkas Miklós, Murai Sándor, ifj. Farkas Gyula, Kovács Lajos n. és Tóth Mihály. Évi forgalom 1¹/₂ millió korona.

Tapolczai Alakult 1919-ben. Kezdeményező dr. Mohácsy Lajos. Évi forgalom 2 millió korona.

Tés Alakult 1919-ben. Kezdeményező Görög Ernő ev. lelkész. Évi forgalom 3 millió korona.

Tótvásony Alakult 1903-ban. Kezdeményező Keller Ferenc. Évi forgalom 3¹/₄ millió korona.

Tuskevár Alakult 1896-ban. A szövetkezet saját házában működik. Igazgatóság: Kecséks József elnök, Antal József ügyvezető, Erdős Károly pénztárnok. Évi forgalom 4 millió korona.

Ugod Alakult 1903-ban. Évi forgalom 5 millió korona.

Vanyola Alakult 1920-ban, Nagy Pál r. k. tanító, Németh Miklós, Varga Imre kisbirtokosok és Szabó Ferenc ev. lelkész kezdeményezésére. Igazgatóság: Hauber József kisbirtokos elnök, Pülpő József ev. tanító ügyvezető, Vajda István, Ruzsás Sándor, Németh János, Szabó Ferenc, Hász Imre pénztárnok. Évi forgalom 2 millió korona.

Várpalota Alakult 1913-ban, Makai Zoltán ref. tanító kezdeményezésére. 1916-ban házat vásárolt. Igazgatóság: Hölgye Endre ref. lelkész elnök, Brüll Mátyás közs. pénztárnok ügyvezető. Évi forgalom 12 millió korona.

Vaszár Alakult 1897-ben. Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Veszprém Alakult 1919-ben, Kajdacsy Endre a gazdasági egyesületi igazgatója kezdeményezésére. 1920-ban két fiókot, 1922-ben a harmadik fiókjárat nyitotta meg. A szövetkezet tagjainak vásárlási visszatérítést ad. Igazgatóság: Rék Jenő elnök, Joga Mihály kir. tanácsos és Ráczka Vince ügyvezető-igazgatók, dr. Csolnoky Ferenc alelnök, Kajdacsy Endre, Klein György, Lohonyai István, dr. Pusch Ódon, Proder István, Répási József, Wolf János és Zsummann János. Felügyelő-bizottság: Mattuschék Rikárd elnök, Bertalan Károly, Biczey Károly, Haidecker László, Hajek László, Roszkovets József, Stuhelwölfl Ferenc, dr. Szász Ferenc, dr. Szeifart Vilmos ügyész. Évi forgalom 23 millió K.

Veszprémsvány Alakult 1919-ben. — Évi forgalom 1921-ben 1¹/₄ millió korona.

Zirc Alakult 1918-ban, Lovárdy Alajos ciszterciarendi számv. és Végő Győző kezdeményezésére. A szövetkezetnek két háza van, amelyben a kétérdemlik „Hanga” működik. Évi forgalom 10 millió korona.

ZALA VÁRMEGYE.

Alsóbogod Alakult 1903-ban. — Évi forgalom 1 millió korona.

Alsódörgicse Alakult 1918-ban. Kezdeményező Nyirő Károly. Évi forgalom 1 millió korona.

Badacsonytoma Alakult 1897-ben. — Évi forgalom 1921-ben 2³/₄ millió korona.

Bak Alakult 1920-ban. Kezdeményező Pelikán János. Évi forgalom 1921-ben 1¹/₂ millió korona.

Balatonarács Alakult 1908-ban, Bartos Lajos kezdeményezésére. Csopla Ernő a balatoni szövetség titkára népház felépítésére indított sikeres propagandát, amelyhez a szövetkezet az összes földszinti helyiségek építési költségeivel hozzájárult. Igazgatóság: Mészáros Károly elnök, Komáromy Lőrinc, Szabó Károly, Fejes Zsigmond, ifj. Vargha Imre és László Gábor. Felügyelő-bizottság: Fejes József elnök, ifj. Bóza Sándor alelnök, Tóthory Kálmán, Hauser József, Kiss Gábor, Várjas Károly, Várjas József, Kuti Gábor, Csik Imre. Tóth Sándor könyvelő. Évi forgalom 5¹/₂ millió korona.

Balatoncsicsó Alakult 1902-ben, Magyarits István káplán kezdeményezésére. Igazgatóság: Stejerlein Péter elnök, Ujvári Imre kántor-tanító könyvelő, ki szövetkezeti működésért a Gazdaszövetség részéről két ízben kitüntettetett. Évi forgalom 2 millió korona.

Balatonederics Alakult 1906-ban. Kezdeményező Nedeczky Jenő földbirtokos. Évi forgalom 1921-ben 3¹/₂ millió korona.

Balatunfűred Alakult 1909-ben. Kezdeményező: Gazdakör. Évi forgalom 1921-ben 1¹/₂ millió korona.

Balatunfűred-fürdő Alakult 1916-ban. Kezdeményező a Balatoni Szövetség. Évi forgalom 3¹/₂ millió korona.

Balatonhegye Alakult 1900-ban, Raksányi Károly ref. lelkész és Németh Gerő ref. tanító kezdeményezésére, mint önálló szövetkezet. Majd belépett a Hanga kötelékébe és 1905-ben saját házába költözött. Igazgatóság: Herczeg Lajos ref. lelkész elnök, Balogh Mózes, Major Dénes, Biró Elek, Agoston János. Hegyi Lajos ref. tanító könyvelő. Évi forgalom 1¹/₂ millió korona.

Balatonkövesd Alakult 1907-ben. Kezdeményező Nagy Gábor földbirtokos. Évi forgalom 2¹/₄ millió korona.

Balatonmagyaród Alakult 1921-ben. Kezdeményező Kávé János tanító. Évi forgalom 1¹/₂ millió korona.

Balatonszöllős Alakult 1920-ban, Csefkö Zsigmond ref. kántortanító kezdeményezésére. Igazgatóság: Csefkö Zsigmond ref. kántortanító elnök és ügyvezető, Möröcz Sándor pénztárnok, Berecsky Gyula, Bakos Imre, Földi Gyula. A felügyelő-bizottság elnöke Barthalos Mór ref. lelkész. Évi forgalom 3 millió korona.

Barabásszeg Alakult 1919-ben. Kezdeményező Preszler István. Évi forgalom 3¹/₄ millió korona.

Batyk Alakult 1920-ban. Kezdeményező Takács Imre és Varga I. Évi forgalom 1 millió korona.

Becsehely és Pola Alakult 1921-ben. — Évi forgalom 1921-ben 1¹/₂ millió korona.

Bocska Alakult 1921-ben. — Évi forgalom 1¹/₂ millió korona.

Csabrendek Alakult 1920-ban, Kezdeményező Serák József r. k. plébános. Évi forgalom 1921-ben 1¹/₂ millió korona.

Csörnyeföld Alakult 1921-ben. — Évi forgalom 1921-ben 3¹/₄ millió korona.

Dabroncz Alakult 1919-ben. Kezdeményező Sárváry József tanító. Évi forgalom 1¹/₂ millió korona.

Dióskál Alakult 1920-ban. — Évi forgalom 1921-ben 1¹/₂ millió korona.

Diszel Alakult 1919-ben, Antal Lajos káplán kezdeményezésére. Igazgatóság: ifj. Tóth József okl. gazda elnök és ügyvezető, Bakos József, ifj. Gelencsér József, Horváth Jenő, Takács István kisbirtokosok, Dzs Károly segédjegyző könyvelő, Horváth Károly kisbirtokos pénztárnok. Felügyelő-bizottság: Anyán Kálmán, Egyed József, Gerics János, Horváth János, Illés József, Szabó Gyergy, Trappl Géza, Wolf István kisbirtokosok. Évi forgalom 1921-ben 1 millió K.

Dobri és Kerkaszentkirály Alakult 1921-ben. Évi forgalom 1921. évtében $\frac{1}{3}$ millió korona.

Felső- és Alsószid Alakult 1897-ben önállóan. Füzessi Janos kántortartónak, Fekete Gergely esperes-plébános és Szalai József tákás kezdeményezésére. 1906-ban a tönk szeléről vonta magához a Hangya-központ és azóta fokozatosan fejlődött. A szövetkezet elnöke Lukács Géza körjegyző, Zimondor Ferenc kisbirtokos alelnök, Szőke József tanító ügyvezető, Seí Bodó Elek kisbirtokos pénztárnok. Évi forgalom $3\frac{1}{4}$ millió korona.

Felsőörs Alakult 1913-ban, Kaszás Dániel kezdeményezésére. A szervezet nehézségeit Rásky Imre ref. tanító és Vurgli Gusztáv püspök győzte le. Igazgatóság: Fazekas Mihály ref. lelkész elnök ügyvezető és könyvelő, Horváth Lajos prépost, Rásky Imre ref. tanító, id. Vass György és Pohl Mihály kisbirtokosok. Felügyelő-bizottság: Szalay Károly elnök, Lőrincz Sándor, Lengyel István, Bencsik Dániel, Tálas Géza, Bartl Mihály, id. Korpádi Sándor, Vámos János, Tálas István, Mészáros János és Angyal Gyula. Bagi Imre pénztárnok. Évi forgalom $2\frac{1}{2}$ millió korona.

Garaboncz Alakult 1920-ban. Kezdeményező Bucza Béla tanító. Évi forgalom 3 millió korona.

Gógánfa Alakult 1899-ben. — Évi forgalom $1\frac{1}{2}$ millió korona.

Hahót Alakult 1920-ban. Kezdeményező Kozáry Gyula. Évi forgalom $3\frac{1}{3}$ millió korona.

Kapócs Alakult 1920-ban. Kezdeményező Sándor János. Évi forgalom $1\frac{1}{2}$ millió korona.

Kapitányfaló Alakult 1919-ben. Kezdeményező Döbröczonyi Dezso. — Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.

Kehida Alakult 1919-ben. Kezdeményező Németh József. Évi forgalom 1921-ben $\frac{1}{2}$ millió korona.

Kerkaszentmiklós Alakult 1921-ben. — Évi forgalom $7\frac{1}{2}$ millió korona.

Keszthely Alakult 1919-ben. Kezdeményező Gaál József. Évi forgalom $7\frac{1}{2}$ millió korona.

Kövágóórs Alakult 1919-ben. Kezdeményező dr. Miklós Aladár. Évi forgalom 3 millió korona.

Kustánszeg Alakult 1920-ban. Kezdeményező Somogyi Béla ref. tanító. — Évi forgalom 1921-ben $\frac{1}{2}$ millió korona.

Lenti Alakult 1898-ban. Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.

Lesenczeistvánd Alakult 1901-ben. — Kezdeményező Kemény Ignác tanító. Évi forgalom $\frac{1}{3}$ millió korona.

Lesenczenemetűfalú Alakult 1921-ben. — Kezdeményező Kiss Béla. Évi forgalom $\frac{3}{4}$ millió korona.

Lesenczetomaj Alakult 1902-ben. Kezdeményező Hertelendy István r. kath. plébános. Évi forgalom $\frac{1}{2}$ millió korona.

Letenye Alakult 1920-ban. Évi forgalom 10 millió korona.

Mihályfa-Kisvárhely Alakult 1920-ban. Évi forgalom $\frac{2}{3}$ millió korona.

Molnári Alakult 1921-ben. Kezdeményező Hevesi Jenő igazgató-tanító. Évi forgalom $\frac{1}{2}$ millió korona.

Monostorapáti Alakult 1920-ban. Kezdeményező Zágor Pál r. kath. plébános. — Évi forgalom 1921-ben $\frac{1}{2}$ millió korona.

Monoszló Alakult 1901-ben. Kezdeményező Csékek Kálmán. Évi forgalom 1921-ben $\frac{1}{3}$ millió korona.

Murakeresztúr Alakult 1908-ban. Kezdeményező Csékek Kálmán tanító kezdeményezésére. A szövetkezet gabona-

értékesítéssel is foglalkozik, valamint nagyobb mértékben üzi a könyvkereskedést. Évi forgalom 4 millió korona.

Nagykanizsa Alakult 1919-ben. A szövetkezet vásárlási visszatérítést ad tagjainak. — Igazgatóság: Barzó József, Bencsik József, Csob Jankam, Dienes Jenő, Marai János, dr. Tamás János, Varga István, és Zieger Ferenc. Felügyelő-bizottság: Harsay György, Lányi László, dr. Novai Imre, Tóth Lajos és Lányi Pál. Évi forgalom 26 millió korona.

Nagykapornak Alakult 1920-ban. Kezdeményező Bayer Gyula. Évi forgalom 1921-ben $1\frac{1}{2}$ millió korona.

Nagykutas Alakult 1914-ben. — Évi forgalom 1921-ben $\frac{1}{4}$ millió korona.

Nemesgulács Alakult 1921-ben, Tóth János körjegyző kezdeményezésére. Jétékony és kulturális célokra nagyobb összeget adott. Igazgatóság: dr. Patonyi László ny. kir. ügyész elnök, Tóth János körjegyző alelnök, Tóth Máté földbirtokos pénztárnok, Cságo Ferenc és Welner András földbirtokos, Kálmán István kisbirtokos és Székely János mezőgazdasági napászmós, Gyarmathy Kálmán r. k. tanító könyvelő. Felügyelő-bizottság: Eöry Béla földbirtokos elnök, Novak Ernő bogárnármester, Németh Lajos, Illés Imre, Illés István, Horváth Gyula, Tóth István, Sóstay András, Kovács István és Sági Péter kisbirtokosok, Fülöp Ferenc és Szabó Gyula vincellerek. Évi forgalom 3 millió korona.

Nemespécse Alakult 1917-ben, Fejes Aladár tanító kezdeményezésére. Igazgatóság: Fejes Aladár tanító elnök, dr. Cséry Ernő jegyző könyvelő, Csabi János pénztárnok, id. Kántor Lajos és Keresztes Dániel. Felügyelő-bizottság: Fábian János esperes-plébános, Cseré Sándor és Balázs Dániel. Évi forgalom 2 millió korona.

Nemestördemicz Alakult 1918-ban Kezdeményező Cságoty Pál. — Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.

Nova Alakult 1920-ban. Hajszaányi Adolf r. kath. plébános kezdeményezésére. Kulturális és jétékony célokra nagyobb összeget adott. Évi forgalom $4\frac{1}{2}$ millió korona.

Nyírad Alakult 1897-ben. Évi forgalom $1\frac{1}{2}$ millió korona.

Óhid Alakult 1920-ban. Évi forgalom $\frac{1}{3}$ millió korona.

Páka Alakult 1910-ben. Évi forgalom 1921-ben $1\frac{1}{4}$ millió korona.

Pula Alakult 1919-ben. Kezdeményező Gondör Kálmán. Évi forgalom 1921-ben $\frac{2}{3}$ millió korona.

Rezi Alakult 1898-ban. Évi forgalom 1921-ben $\frac{2}{3}$ millió kor.

Rigács Alakult 1919-ben. Évi forgalom $1\frac{1}{2}$ millió korona.

Salomvár Alakult 1919-ben. Kezdeményező Szele Alajos r. k. plébános. Évi forgalom 1921-ben 1 millió K.

Semjénháza Alakult 1920-ban. Kezdeményező Szilágyi Lajos. Évi forgalom $\frac{1}{4}$ millió korona.

Sójtör Alakult 1920-ban. Kezdeményező Pajthy Elek r. kath. plébános. Évi forgalom $6\frac{1}{2}$ millió korona.

Sümeg Alakult 1919-ben, dr. Zob Mihály ügyvéd kezdeményezésére. Igazgatóság: dr. Zob Mihály elnök, dr. Beóthy István esperes-plébános, Hegyi Elek, Barzó Sándor pénztárnok, Fischer Ferenc alelnök. Felügyelő-bizottság: Fehér Dénes községi főjegyző, Sümegi Tivadar, Krucizsár Imre, Geiger János községi bíró, Herczig Balint, Ferenczi Béla, Kovács József, Császár Jenő könyvelő. Évi forgalom 18 millió korona.

Sümegcsehi Alakult 1919-ben. Kezdeményező Szanyi Ferenc esperes-plébános. — Évi forgalom 1921-ben $\frac{1}{2}$ millió korona.

Sümegprága Alakult 1919-ben. Kezdeményező Kulcsár István bíró. Évi forgalom 1921-ben 1 millió K.

Szentadorján Alakult 1920-ban. Kezdeményező Sárvány József igazgató-tanító. — Évi forgalom 2 1/2 millió korona.

Szentantalfia Alakult 1920-ban. Kezdeményező Nagy Lajos ev. lelkész. Évi forgalom 5 millió korona.

Szentgyörgyvölgy Alakult 1919-ben, Nádasy Benő ref. lelkész kezdeményezésére. Igazgatóság: Zakál Dániel kisbirtokos elnök és könyvelő, Nagy Sándor alelnök, Babolcsay Pál pénztárnok, Nádasy Benő ref. lelkész ügyvezető, Babos Kálmán, Császár Sándor Dénes Sándor, Holyba János, Kovács Ferenc, Magyar József, Nemes Kálmán, Paizs Sándor, Rákos Károly, Salamon Sándor, Tóth Sándor és Zakál Dániel kisbirtokosok. Felügyelőbizottság: Végty Elek elnök, Bankó Kálmán, Cséke Pál, Cséke Sándor, Csótár Gyula, Domján Ferenc, Domján Sándor, Gaál János, Gaál Kálmán, Magyar Ferenc és Török Gyula. Évi forgalom 2 millió korona.

Szentimrefalva Alakult 1921-ben. Évi forgalom 1921-ben 1/4 millió korona.

Szentpéterúr Alakult 1900-ban mint önálló szövetkezet és 20 évi küzködés után, közvetlen a felszámolás előtt, lépett a „Hangya” kötelekebe. A szövetkezet saját házában működik. Évi forgalom 4 millió korona.

Szeptek Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1 millió korona.

Szepeinc Alakult 1920-ban. Kezdeményező Seregely István ev. lelkész. Évi forgalom 2 millió korona.

Szepezd Alakult 1921-ben, Füzik János kántor-tanító, majd pedig Birkás Gáspár nr. főintéző kezdeményezésére. Évi forgalom 1921-ben 1/2 millió korona.

Szigliget Alakult 1918-ban, Lakits József tanító kezdeményezésére. Igazgatóság: Turbék János, Szabó Miklós, Töröki János, Sipos György, Kovács Pál. Felügyelőbizottság: Sente Lajos, Jánka András, Tallán József, Szabó József, Páhi Vince, Ihász Ferenc, Szép Gyula, Marton József, Varga János, Tóth Ferenc és Lakits József ügyvezető. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.

Tapolca Alakult 1919-ben, a hitelszövetkezet igazgatóságának kezdeményezésére. A föületen kívül külön ruházetele, továbbá liszt- és terménykereskedése és még egy fióküzlete van. A szövetkezet kiadója a Tapolcai újságnak. A hatóságú árak járási elosztója. Gyógyóvénnyújtással foglalkozik. Kulturális és jótékony célokra nagyobb összegeket ad. Igazgatóság: Sebestyén Gyula ig.-tanító elnök, Felisch Antal főpenztárnok, dr. Kaszás Károly ügyvéd alelnök, Keszler Zoltán lapperkésző, Koncz József hitelszövetkezeti elnök, Molnár Endre és Vajda Lajos szőlőbirtokosok, Szollár Gáspár és Hobók Ávid kisbirtokosok. Tóth Imre autómester. Felügyelőbizottság: Földes Győző postafőosztás elnök, Aranyó János, Bódi Lajos, Heigl János, Horváth János, Nagy István és Takács István kisbirtokosok, Bajnóczy István hitelszövetkezeti pénztárnok, Brattán József, Csébi Árpád és Szabó József szőlőbirtokosok, Sebestyén Jenő takarékpénztári főkönyvelő, Gyöngy János kassza-pénztárnok, Kovács Iván vendéglős és Fülöp Károly kisiparos. Évi forgalom 42 millió korona.

Tormafölde-Kislakos Alakult 1921-ben, Bedi József kezdeményezésére. Igazgatóság: Horváth Jenő tanító elnök, Bedi József pénztárnok, Zsifák Pál, Szentgyörgyvölgyi József és Fehér Ferenc. Felügyelőbizottság: Boa András elnök, Doma János, Balogh József, Szabó Pál, Makaró János, Makaró Lajos és Lukács Ferenc, Major Sándor tanító ügyvezető-könyvelő. — Évi forgalom 1 millió korona.

Tótszentmárton Alakult 1920-ban, dr. Kovács Sebestyén kezdeményezésére. Évi forgalom 1921-ben 1 3/4 millió korona

Tótszerdahely Alakult 1920-ban. Kezdeményező Nikli András. földműves. Évi forgalom 1921. évben 1 1/2 millió korona.

Túrje Alakult 1919-ben. Kezdeményező Göncz Ede. Évi forgalom 6 millió korona.

Ujtek Alakult 1920-ban. Kezdeményező Hangóczy János r. k. plébános. Évi forgalom 1921-ben 100 ezer korona.

Vonyarczvashegy Alakult 1905-ben, Bujtor Antal kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik, amelyet 1914-ben meggyógyított. Igazgatóság: Angyal Ferenc elnök, Andoró Károly, Bujtor Antal, Balogh Antal pénztárnok és Porkoláb Imre. — Felügyelőbizottság: György Ferenc ny. jegyző, Papp Ferenc, Latics Ferenc, Ferenczi Sándor és Koozs János kántor-tanító ügyvezető-könyvelő. Évi forgalom 3/4 millió korona

Zalaapáti Alakult 1919-ben. Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.

Zalabaksa Alakult 1921-ben. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.

Zalabér Alakult 1919-ben. Kezdeményező Csanádszky György r. k. plébános. Évi forgalom 4 millió korona.

Zalaerdőd Alakult 1919-ben. Évi forgalom 1 1/4 millió K.

Zalaegerszeg Alakult 1919-ben. — Kezdeményező Ódor Géza min. tanácsos. Évi forgalom 13 millió K.

Zalakoppány Alakult 1920-ban. Évi forgalom 1921-ben 1 3/4 millió korona.

Zalalövő Alakult 1917-ben, Veér Vilmos plébános kezdeményezésére. Évi forgalom 1921-ben 2 millió K.

Zalaszántó Alakult 1898-ban. Évi forgalom 2 millió K.

Zalaszántógrót Alakult 1919-ben. Évi forgalom 8 millió K.

Zalatárnok Alakult 1919-ben, Mally Géza tanító kezdeményezésére. Igazgatóság: Ifj. Kovács János, Pulai Ferenc, Fete Károly, Lévai Ferenc és Pulai Ferenc Bertalan. A felügyelőbizottság elnöke: Kiss Kálmán plébános. Tuboly Péter pénztárnok. Évi forgalom 3 millió K.

Zalaúvegk Alakult 1903-ban. A szövetkezet saját házában működik, melyet 1922-ben meggyógyított. Évi forgalom 2 millió korona.

Zánka Alakult 1918-ban. Kezdeményező Szűcs János ref. lelkész. Évi forgalom 1 millió korona.

ZEMPLEN VÁRMEGYE.

Alsó- és Felsőbeczki Alakult 1918-ban. Kezdeményező Molnár László ref. lelkész. Évi forgalom 1921-ben 1/2 millió korona.

Bekes Alakult 1905-ben. Évi forgalom 1/4 millió korona.

Berzék Alakult 1920-ban. Kezdeményező Bonta Ferenc. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.

Bodroghalász Alakult 1920-ban. Kezdeményező Kertész István ref. lelkész. Évi forgalom 2 millió K.

Bodrogkesztrút Alakult 1917-ben. — Kezdeményező Batta János ref. lelkész. Évi forgalom 5 1/2 millió korona.

Bodrogolaszi Alakult 1917-ben. Kezdeményező Halmy Miklós ref. lelkész. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.

Bodrogzsadány Alakult 1921-ben. Kezdeményező Osváth Endre tanító.

Czigánd Alakult 1917-ben. Kezdeményező Kántor Mihály tanító. Évi forgalom 8 1/2 millió korona.

Dámócz Alakult 1917-ben. Kezdeményező Stankánnecz Endre. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.

Erdőbénye Alakult 1916-ban. — Kezdeményező Maliczky József r. k. plébános. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.

- Gesztyely** Alakult 1907-ben. Évi forgalom 2 3/4 millió K.
- Girincs** Alakult 1920-ban. Kezdeményező Potoczky Andor. Évi forgalom 1 1/4 millió korona.
- Golop** Alakult 1903-ban. Kezdeményező Weibandits József. Évi forgalom 2 millió korona.
- Herczegkút** Alakult 1904-ben. Kezdeményező Payer Ferenc. — kath. plébános. — Évi forgalom 1921-ben 1 1/4 millió korona.
- Hernádnémeti** Alakult 1910-ben. Kezdeményező Be-lánszky Endre tanító. — Évi forgalom 5 millió korona.
- Károlyfalva** Alakult 1904-ben, Burger László és Hoch-wart György kisbirtokos kezdeményezésére. Jótékony és kulturális célokra nagyobb összeget adott. Évi forgalom 2 millió korona.
- Kesznyűten** Alakult 1908-ban. Kezdeményező Geese Lajos ref. lelkész. Évi forgalom 18 millió korona.
- Lácza** Alakult 1918-ban. Kezdeményező Kató János. Évi forgalom 1921-ben 1 1/2 millió korona.
- Legyesbénye** Alakult 1907-ben. Évi forgalom 2 3/4 millió korona.
- Litka** Alakult 1917-ben. — Évi forgalom 1921-ben 1 millió korona.
- Mád** Alakult 1915-ben. Kezdeményező Bálint János főjegyző. Évi forgalom 8 millió korona.
- Makkoshotyka** Alakult 1920-ban, dr. Mecner Tibor földbírtokos és Solyomossy József ref. lelkész kezdeményezésére. Igazgatóság: dr. Mecner Tibor földbírtokos elnök, Tamáska János ref. lelkész ügyvezető és könyvelő, Vitányi István, M. Vitányi Gábor és ifj. Szébenyi Sándor, Felügyelő-bizottság: Vitányi József, ifj. Szébenyi Gyula, Szébenyi Károly, Vitányi Miklós, Vitányi Károly, A. Vitányi Gábor, Kanyó Bertalan és ifj. Vitányi Gyula. Évi forgalom 2 millió korona.
- Megyaszó** Alakult 1908-ban. — Évi forgalom 1921-ben 2/3 millió korona.
- Mezőzombor** Alakult 1900-ban. Évi forgalom 1921-ben 1/2 millió korona.
- Mikóháza** Alakult 1917-ben, Andráskó Elek tanító kezdeményezésére. Munkájában támogatatták Maczkó János, K. Géczy Mihály, Tóth János, L. Emri János. Évi forgalom 1921-ben 1 1/4 millió korona.
- Monok** Alakult 1907-ben. Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.
- Nagyrozvagy** Alakult 1905-ben. Évi forgalom 5 1/2 millió korona.
- Olaszlászka** Alakult 1917-ben. Kezdeményező Kvaszinger József tisztartó. — Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.
- Ond** Alakult 1905-ben, Rácz Endre ref. tanító kezdeményezésére. Igazgatóság: Nagy János kisbirtokos elnök, Rácz Endre ref. tanító ügyvezető és könyvelő, Filip András pénztárnok. Évi forgalom 1 millió korona.
- Páczin** Alakult 1911-ben. Kezdeményező Csorba Ferenc ref. lelkész. Évi forgalom 2 1/4 millió korona.
- Rátka** Alakult 1912-ben, Vay Mátyás plébános és Cservenyák Andor kántor-tanító kezdeményezésére. Igazgatóság: Spéder Ignác, Hausel Antal, Tilger Miklós, Stumpf József, Gy. Májér József, Babits János kántor-tanító ügyvezető, Felügyelő-bizottság: Spéder Antal, Birk József, Sajer Ignác, Gintner Antal, Vanner Lajos, Májér Ignác és Miller János. Évi forgalom 2 1/4 millió korona.
- Rice** Alakult 1910-ben. Kezdeményező Kántor Ferenc tanító. Évi forgalom 5 millió korona.
- Rudabányácska** Alakult 1917-ben, Kapossi Kiss Pál gör. kath. lelkész, Prokopp Antal egy-

házi főgondnok és Matyi György kisbirtokos kezdeményezésére. Matyi Mihály boltkezelőt kiváló szövetkezési munkálkodásáért díszoklevéllel és pénzbeli jutalommal ajándékozták meg. Igazgatóság: korponai Komporday Andor gör. kath. lelkész elnök, Prokop Antal, Prokop Mihály. Mikulka János könyvelő, Pehár Mihály pénztárnok. — Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.

Sárospatak Alakult 1899-ben. — Kulturális és jótékony célokra nagyobb összeget adott. 1921-ben fiókületet nyitott. Igazgatóság: Hódossy Béla áll. tan. képző igazgató elnök, Zilahai Kiss Jenő hitelbanki cégevezető ügyvezető, Néményi Gyula hitelbanki fiókvezető helyettes ügyvezető és könyvelő, Zelles Lajos főgimnáziumi tanár pénztárnok, dr. Kerécsy Sándor ügyvéd, Pálos Vilmós Máv. főellenőr, állomásfőnök, Pauliczky István tv. főszolgabíró, Gyulai János áll. elemi iskolai tanító az igazgatóság jegyzője. Felügyelő-bizottság: Szilágyi Benő főgimnáziumi tanár elnök, Csontos József főgimnáziumi igazgató, dr. Batta István főgimnáziumi tanár, Kő Bálint János kisbirtokos, Erdélyi Imre gézmalomtulajdonos. Évi forgalom 30 millió korona.

Sárospatak (Első Keresztény) Alakult 1921-ben. Kezdeményező ifj. Stefán János. — Évi forgalom 1921-ben 2 millió korona.

Sárospatak (Kispatak) Alakult 1899-ben. Kezdeményező dr. Szabó Sándor. Évi forgalom 1921-ben 3/4 millió korona.

Sátoralfajuhely Alakult 1915-ben. — Kezdeményező a törvényhatóság. — Évi forgalom 12 1/2 millió korona.

Semjén Alakult 1905-ben, Nagy Kálmán ref. kántortanító kezdeményezésére. 1912-ben saját házába költözött a szövetkezet. 1922-ben kölcsönkönyvtárt állított fel. — Évi forgalom 4 millió korona.

Szerencs Alakult 1919-ben. Kezdeményező B. Tóth István tanító. Évi forgalom 21 millió korona.

Taktaharkány Alakult 1920-ban. Kezdeményező Jakab Antal tanító. Évi forgalom 4 1/2 millió K.

Taktaszada Alakult 1909-ben, Halmai András, Barcsa József, Láncai József és Léli Ferenc kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik. Igazgatóság: Novák Lajos elnök, Molnár József pénztárnok, Matusz Mihály könyvelő, Léli Ferenc és Barcsa József igazgatók. Évi forgalom 3 millió korona.

Tálya Alakult 1916-ban. Kezdeményező Hezser Emil ref. lelkész. Évi forgalom 3 3/4 millió korona.

Tarcsal Alakult 1904-ben, Bagossy Géza tanító kezdeményezésére. Évi forgalom 4 1/2 millió korona.

Tiszakarad Alakult 1921-ben. Kezdeményező Bocser Géza. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.

Tokaj Alakult 1919-ben. Kezdeményező Tóváry Tamás. Évi forgalom 7 millió korona.

Újcsanálós Alakult 1909-ben Nagy János birtokos kezdeményezésére. A szövetkezet saját házában működik. Igazgatóság: Tavassy Zoltán ev. lelkész elnök, Kőrössy György ref. lelkész, Fülel Sándor ref. tanító, Krajecz István és Juhács István kisbirtokosok, Nagy Pál ev. tanító könyvelő. A felügyelő-bizottság elnöke: Török Pál. Évi forgalom 2 3/4 millió korona.

Vajdácska Alakult 1918-ban. Kezdeményező Palkó András kömvész. Évi forgalom 2 millió korona.

Végardó Alakult 1906-ban. Évi forgalom 1 1/2 millió korona.

Vitány Alakult 1904-ben. Kezdeményező Grundmann János. Évi forgalom 1921-ben 1 3/4 millió korona.

Zempléngárd Alakult 1919-ben, Csopely Jenő, Gőnczy Bertalan és Takács Mihály kezdeményezésére. A szövetkezetnek mészaros- és hentesüzlete is van. Tagjainak terményét értékesíti. Ifjúsági egyesület és falukönyvtár állított fel. Évi forgalom 5 1/2 millió korona.

A megszállt területen lévő szövetkezetek névsora.

Abaujtornamegye

1. Abaujtorny
2. Abaujtornád
3. Abaujtornás
4. Abaujtornás
5. Alsó- és Felsőcsérvár
6. Bányók
7. Bodóly
8. Buzita
9. Csécs
10. Enyiczke
11. Hernádszadány
12. Him
13. Jászóújfalú
14. Kassa
15. Kassabéla
16. Kassahámor
17. Kassamindszent
18. Kassaujfalu
19. Makranc
20. Mislóka
21. Nagyida
22. Pány
23. Perény
24. Petőszinye
25. Pólyi
26. Reste
27. Rozgony
28. Rudnok
29. Sacza
30. Semse
31. Somodi
32. Szádalmás
33. Szádudvarnok
34. Szesztá
35. Torna
36. Tornagörög

Alsófehérmegy

1. Abrudfalva
2. Balázsfalva
3. Borbánd
4. Drassó
5. Kutyafalva
6. Magyarbükös
7. Magyarigen
8. Maroscsúcs
9. Marosújvár
10. Marosnyárfak
11. Nagyenyed
12. Tóvis Máv.
13. Tóvis Hangya
14. Verespatak
15. Vizakna

Aradmegye

1. Aradszentmárton
2. Ágya
3. Borosjenő
4. Borosbés
5. Csáláttelep
6. Erdőhegykisjenő

7. Kispereg
8. Kovászi
9. Körösbökény
10. Magyarpécsek
11. Mácsa
12. Máriaradna
13. Nadab
14. Nagyzérend
15. Öszentanna
16. Ópécsek
17. Pankota
18. Seléndezsözeháza
19. Seprés
20. Szapáriliget
21. Szentlak
22. Szentpál
23. Székudvar
24. Ujpanád
25. Vadász
26. Zimándkő
27. Zimándújfalú
28. Zombárd

Árva megye

1. Felsőzubricza
2. Zázriva

Bácsbodrogmegye

1. Bácskerekhegy
2. Píros
3. Tiszakálmánfalva
4. Ujverbász

Baranyamegye

1. Herczegszőlős
2. Karancs

Barsmegye

1. Aha
2. Alsóhámor
3. Alsófély
4. Alsózece
5. Alsóvár
6. Aranyosmarót
7. Ágó
8. Barsbese
9. Barstaszár
10. Barsvörösvár
11. Brogyán
12. Csata
13. Cseke
14. Csiffár
15. Ebedecz
16. Felsőzece
17. Garamkovácsi
18. Garamlók
19. Garammikola
20. Garamnémeti
21. Garamszentbenedek
22. Garamszentgyörgy
23. Garamvezekény
24. Geletnek

25. Jánoshegy
26. Kisaró
27. Kistapolcsány
28. Kunosvágása
29. Magasmar
30. Mohi
31. Nagykálna
32. Nagymánya
33. Nagysálló
34. Nagyugrócz
35. Nemcsény
36. Néved
37. Óbars
38. Óhaj
39. Oroszka
40. Oroszlány
41. Rendvé
42. Tóhöl
43. Töre
44. Ujbars
45. Ujlőt
46. Verebény
47. Zseliz
48. Zsitvabesenő
49. Zsitvakentész

Bereg megye

1. Barkasó
2. Beregdéda
3. Beregrákos
4. Beregszász
5. Bótrágy
6. Gorond
7. Kajdanó
8. Mezőterebes
9. Nagybéány
10. Nagydobrony
11. Nagygut
12. Nagylucska
13. Nagymogyorós
14. Szernye
15. Vári
16. Várkulcsa

Beszterczenasod- megye

1. Beszterce
2. Borzóprund
3. Borgotihá
4. Felsőbudak
5. Kisrebra
6. Magyarbereg
7. Mittyé
8. Nagylva
9. Nagyrebra
10. Nagysajó
11. Naszód
12. Oláhszentgyörgy
13. Óradna
14. Párva
15. Ragla
16. Sajónagyfalva

Bihar megye

1. Albis
2. Almásfügyvernek
3. Apátkeresztur
4. Alsókocsoba
5. Ant
6. Árpád
7. Barátka
8. Bályok
9. Bátorbénye
10. Belsőnyúlak
11. Berettyócsuhaj
12. Berettyószéplak
13. Béi
14. Belsőnyír
15. Bihar
16. Biharhódszeg
17. Biharhelygáza
18. Biharhosszasz
19. Biharpüspöki
20. Biharváros
21. Biharzentjános
22. Biharajda
23. Borostelek
24. Bors
25. Borszeg
26. Cseffa
27. Csokaj
28. Drágacséke
29. Erdőgyarak
30. Éradony
31. Érbogyoszló
32. Érkésér
33. Érkőbüklet
34. Érmihályfalva
35. Érolasi
36. Érselend
37. Éresmén
38. Étarcsa
39. Feketebátor
40. Feketezörös
41. Feketétó
42. Felsőbarakony
43. Felsőpöjény
44. Fonóháza
45. Fugyivásártelep
46. Gyanta
47. Gyapju
48. Hagymádialva
49. Hegyközsésztár
50. Hegyközkovács
51. Hegyközszentimre
52. Hegyközszentmiklós
53. Hegyközújfalva
54. Illye
55. Inánd
56. Jákóhodos

Bihar megye

57. Jánosd
58. Kardó
59. Kiskereki
60. Kisósi
61. Kisszántó
62. Kisúrdög
63. Kély és Nagykágya
64. Körösfeketetét
65. Köröskisjenő
66. Köröslőrő
67. Körösszeg
68. Köröstarján
69. Készvényes
70. Madarász
71. Magyarcsatka
72. Mezőbikács
73. Mezőszakadát
74. Mezőtelegd
75. Mezőtelki
76. Miklóirtás
77. Micske
78. Nemespetri
79. Nagybátor
80. Nagyszalonta
81. Nagyszántó
82. Nagyvár
83. Nagyvárdai népszöv.
Hangya
84. Nyárló
85. Nyárszeg
86. Nyüved
87. Oláhszentmiklós
88. Ottomány
89. Ókrós
90. Órvend
91. Pántamási
92. Pelbáthida
93. Piskolt
94. Poklostelek
95. Rév
96. Rojt
97. Sárszeg
98. Siter
99. Szalacs
100. Szalárd
101. Szászfalvakösd
102. Stegyesd
103. Szentjob
104. Székelyhid
105. Székelytelek
106. Szombatság
107. Szoldobágy
108. Szunyogd
109. Tasadói
110. Telkesd
111. Tenke
112. Tenkegyérbéd
113. Tulka
114. Váradpálp
115. Vaskoh
116. Vaskohmező
117. Váraduzsopa
118. Váradszőlős
119. Vedresbrány

Brassó megye

1. Barcaújfalu
2. Csernátfalu
3. Brassópáczka
4. Hosszúfalu
5. Krizba
6. Pürkerez
7. Tatrang
8. Zayton

Csanád megye

1. Torna

Csik megye

1. Csatószeg
2. Csikcsicsó
3. Csikmadaras
4. Csikrákos
5. Csikszentdomokos
6. Csikszentimre
7. Csikszentimihály
8. Csikszentmárton
9. Csikszentmiklós
10. Csikszentsimon
11. Csikszenttamás
12. Csikszerecs
13. Csiktaplócza
14. Göröcsfalva
15. Gyergyóalfalu
16. Gyergyóborszék
17. Gyergyószentmiklós
18. Gyergyótölgyes
19. Gyergyóújfalu
20. Gyimesfelsőlak
21. Gyimesközéplak
22. Kászonújfalu
23. Kilyénfalva
24. Kozmás
25. Mádfalva
26. Szárhegy
27. Tusnádfürdő
28. Várdotfalva
29. Zsögöd

Csongrád megye

1. Horgos

Esztergom megye

1. Bart
2. Bény
3. Bucs
4. Ebed
5. Érsekkéty
6. Farnad
7. Karva
8. Kéménd
9. Kisújfalu
10. Kőbölkut
11. Kőhidgyarmat
12. Kural
13. Muzsla
14. Nagyúlvéd
15. Párkány
16. Szőgyén

Fogaras megye

1. Alsóárpás
2. Alsópörumbák
3. Alsóvíst
4. Dragus
5. Dridif
6. Fogaras
7. Opreakarcsizóra
8. Telekírcse
9. Vojla
10. Strézakercizóra

Gömör megye

1. Ajnácskő
2. Alsóbátka
3. Andrásfi
4. Balog
5. Balogivány
6. Berzete
7. Csetnek
8. Csomatelke
9. Deresk
10. Détért
11. Feled
12. Felsővály
13. Gesztete
14. Gömörhosszúsző
15. Gömörispánmező
16. Gömörpányit
17. Gömörszékáros
18. Harmacz
19. Hárskut
20. Hícsnyó
21. Jolsva
22. Jolsvatapolcza
23. Kecő
24. Köhegy
25. Lévárt
26. Lics
27. Melléte
28. Méhi
29. Murányalja
30. Murányhosszúrért
31. Nagyrőcze
32. Nandrás
33. Páskaháza
34. Ratkó
35. Rimapálfalva
36. Rimásmonyi
37. Rimaszécs
38. Rimásrombat
39. Rozsnyó
40. Sajógömör
41. Sajóháza
42. Serke
43. Süvete
44. Szalóc
45. Szillice
46. Szirk
47. Tiszolcz
48. Turcok
49. Várhosszúrért

Győr megye

1. Ballony

Háromszék megye

1. Alsőcsernáton
2. Barátos
3. Barót
4. Beccezk
5. Bélafalva
6. Bodola
7. Bodos
8. Bikfalva
9. Blófn
10. Csomakőrös
11. Dálnok
12. Egerpatak
13. Esztelnek
14. Felsőcsernáton
15. Futásfalva
16. Gelence
17. Gidófalva
18. Haraly
19. Hílib
20. Illyefalva
21. Keresztvár
22. Kézdiálbis
23. Kézdiálmás
24. Kézdikővár
25. Kézdimartonos
26. Kézdimárkosfalva
27. Kézdisárfalva
28. Kézdiszárzapatak
29. Kézdiszentlélek
30. Kézdivásárhely
31. Kisborosnyó
32. Kovásza
33. Kökös
34. Kőpecz
35. Középpajta
36. Lisznyó
37. Málnás
38. Mikóújfalu
39. Nagybaczon
40. Nagyborosnyó
41. Oszdola
42. Páké
43. Sepsiaráros
44. Sepsibodok
45. Sepsibükszad
46. Sepsikalnok
47. Sepsikőrospatak
48. Sepsiszentgyörgy
49. Szarazajta
50. Székelytamásfalva
51. Sztotyor
52. Torja
53. Uzon
54. Zabolá
55. Zágón

Hont megye

1. Bacsófalva
2. Bágyan
3. Bajta
4. Bakabánya
5. Bát
6. Bélabánya
7. Csall

8. Csáb
9. Csábrágybörök
10. Dacsolám
11. Egeg
12. Felsőalmás
13. Felsőbaka
14. Felsőtúr
15. Felsőzsember
16. Garamalló
17. Helemba
18. Hontnadas
19. Hontnémeti
20. Hontszántó
21. Illés
22. Inám
23. Ipolybalog
24. Ipolyfédemes
25. Ipolynagyfalva
26. Ipolygás
27. Ipolyásztó
28. Ipolylyuk
29. Kisgyarmat
30. Kisölvéd
31. Kővár
32. Kőszéppalófa
33. Kőkeszi
34. Letéd
35. Lukanénje
36. Magassajtény
37. Nagypeszek
38. Palást
39. Selmezbánya
40. Szentantal
41. Szénavár
42. Szuhány
43. Tergeny
44. Teszér
45. Zalaba

Hunyad megye

1. Alsógyógy
2. Alpestes
3. Borbátviz
4. Csernakeresztúr
5. Haró
6. Hátszeg
7. Hunyadobra
8. Körösabánya
9. Hobiczaurikány
10. Krisztver
11. Kudzsir
12. Lupény
13. Marosillye
14. Nagyrátpolt
15. Petrozény
16. Puly
17. Sztirgyógy

Kisküküllő megye

1. Ádamos
2. Balafászt
3. Betlenszentmiklós
4. Bonyha
5. Busásbesenyő
6. Csávás

7. Dicsőszentmárton
8. Dányán
9. Egestő
10. Gógán
11. Harangláb
12. Héderfája
13. Hosszúaszó
14. Kerélszentpál
15. Koródszentmárton
16. Küküllőalmás
17. Küküllődombó
18. Küküllővár
19. Magyararslós
20. Nagycserged
21. Nagyend
22. Nagyteremi
23. Radnót
24. Vámosgálfalva

Kolozs megye

1. Ajton
2. Apahida
3. Bánfilyhunyd
4. Bogárteike
5. Bonczhida
6. Cauca
7. Egeres
8. Fejérd
9. Gerővásárhely
10. Hidalmás
11. Kalotaszentkirály
12. Kide
13. Kisesküllő
14. Kolozsborsa
15. Kolozs
16. Kolozsvár
17. Körösfő
18. Középlak
19. Magyarbikal
20. Magyarfenes
21. Magyargyerőmonostor
22. Magyarvalkó
23. Magyarvista
24. Magyarzsombor
25. Makófalva
26. Méra
27. Mocs
28. Nagyesküllő
29. Nagysármás
30. Nagypetri
31. Szucság
32. Tancs
33. Teke
34. Türe
35. Választót
36. Váralmás

Komárom megye

1. Csallóközaranos
2. Csútz
3. Ekecs
4. Fűr
5. Gutta
6. Kanocsa
7. Keszegfalva

8. Kolta
9. Komáromcsécő
10. Komáromszentpéter
11. Kurtakeszi
12. Kürt
13. Megyeres
14. Orsújfalu
15. Ógyalla
16. Szimő
17. Udvard
18. Újgyalla

Krassószöregy- megye

1. Alsólupkó
2. Bálintz
3. Bethlenháza
4. Bokos
5. Bozovits
6. Bulcs
7. Dománnya
8. Érszeg
9. Facsád
10. Felsőlupkó
11. Igazfalva
12. Kismihály
13. Kuptorja
14. Mehádia
15. Nagybodófalva
16. Somsoréve
17. Szapárfalva
18. Szikesfalva
19. Teregova
20. Tyukó

Liptómege

1. Dovalló
2. Királylúbelia
3. Liptószentiván
4. Nagybobrócz
5. Sósó
6. Szentivánbocza
7. Vázseck
8. Vichodna

Máramarosmege

1. Szaploneza

Marostordamege

1. Alsóbölkény
2. Ákosfalva
3. Baczkamadaras
4. Bala
5. Beresztelke
6. Buzaháza
7. Csikfalva
8. Csittszentiván
9. Csókfalva
10. Deményháza
11. Disznajó
12. Erdőcsinád
13. Erdőszentgyörgy
14. Felsőköthér
15. Gegecs

16. Gernyeszeg
17. Görényzentimre
18. Gyulakuta
19. Harasztikerek
20. Havadó
21. Havad
22. Ikland
23. Jobbágyfalva
24. Jobbágytelke
25. Kibéd
26. Kelemetelke
27. Lukáfalva
28. Magyaró
29. Makfalva
30. Marosfelfalu
31. Marosjára
32. Marosárpatak
33. Marosvásárhelyi Hangya
34. Marosvásárhelyi Katonai
35. Márkód
36. Mezőbánd
37. Mezősávás
38. Mezőfele
39. Mezőkőlpény
40. Mezőnémes
41. Mezőmadaras
42. Mezőpágcsa
43. Mezőpanit
44. Mezősámsond
45. Mikháza
46. Nyáregy
47. Nyaradköszvényes
48. Nyaradmagyaros
49. Nyaradremete
50. Nyaradsélye
51. Nyaradszentlászló
52. Nyaradszereda
53. Nyomat
54. Póka
55. Rigmány
56. Sáromberke
57. Sóvárád
58. Szabód
59. Szentgerice
60. Szentháromság
61. Székelyszentistván
62. Székelychet
63. Székelyhodos
64. Székelyvajza
65. Szováta
66. Szóvéd
67. Toldalag
68. Torbosszó
69. Vadad
70. Vadasd
71. Vajdaszentiván

Mosonmege

1. Ilmicz
2. Királyhida
3. Kőpcsanj
4. Mosonszentandrás
5. Mosonytény
6. Nándorujfalva

7. Mosontarcsa
8. Pomogy

Nagyküküllőmege

1. Alsórákos
2. Datk
3. Fehéregyháza
4. Halmágy
5. Kiskapus
6. Köber
7. Mirkvásár
8. Nagymoha
9. Olthévíz
10. Sárpatak
11. Úrmós

Nógrádmegye

1. Alsósztergály
2. Ábelfalva
3. Bussa
4. Divény
5. Ebeczk
6. Felsősztergály
7. Felsőtiszás
8. Felsőpüspöki
9. Gács
10. Gácsfalva
11. Gácsliget
12. Ipolygalsa
13. Ipolyvarbó
14. Kékkő
15. Lost
16. Losoncstamási
17. Mikszátfalva
18. Nagykürtös
19. Nagylám
20. Szinobánya
21. Túrmező
22. Vámosfalva
23. Zsély

Nyitra mege

1. Alsólepassó
2. Alsórécseny
3. Appony
4. Bánkeszi
5. Berencs
6. Berencsbukócz
7. Berencsróna
8. Belpatak
9. Bucsan
10. Cseterőcz
11. Csornok
12. Felsőzélle
13. Galgócz
14. Jablancz
15. Karkócz
16. Kinorány
17. Komját
18. Korlátók
19. Kosaras
20. Leszté
21. Lipótvár
22. Magyarosk

23. Molnos
24. Nagyczény
25. Nagykér
26. Nagypossány
27. Nagykolos
28. Nagykosztolány
29. Nagykoválló
30. Nagymodró
31. Nagypetrós
32. Nagysurány
33. Negyed
34. Nézsafalva
35. Nyitradivék
36. Nyitraegerszeg
37. Nyitrahelyőrség
38. Nyitraújfalv
39. Ózombat
40. Pobedény
41. Póstyén
42. Románfalva
43. Rudóvölgy
44. Sarlókajsa
45. Sándorfá
46. Sissó
47. Szomolánka
48. Tardoskeked
49. Temetvény
50. Tótmegeyer
51. Túrrete
52. Örmény
53. Vágfarkasad
54. Vághosszúfalva
55. Vágkirályfa
56. Vágmedence
57. Vágterbete
58. Verbőcz
59. Vicsápapáti
60. Vigvár
61. Vittencz
62. Zsitvafődémes
63. Zsuk

Pozsony mege

1. Alsódombó
2. Alsókorompa
3. Alsónyárasd
4. Alsószeli
5. Ábrahám
6. Baka
7. Báhony
8. Biksárd
9. Bős
10. Csallóköztárnok
11. Csekész
12. Ceszte
13. Csütörtök
14. Czajla
15. Cziffer
16. Deáki
17. Dercsika
18. Detreköszentmiklós
19. Detreköszentpéter
20. Dunafalu
21. Egyházgelle
22. Egyházkarcsa

23. Éberhard
24. Feketenyék
25. Felsőszeli
26. Fél
27. Gidrafa
28. Hegysur
29. Hídkürt
30. Igrán
31. Illésháza
32. Jóka
33. Kajal
34. Kárpáthals
35. Királyfa
36. Kismácséd
37. Kossuth
38. Magyarbél
39. Magyardiószeg
40. Magyarfalva
41. Nagyfődémes
42. Nagylégh
43. Nagymagyar
44. Nagymácséd
45. Nagysenkőcz
46. Nagyszombat
47. Nádsegy
48. Pered
49. Pozsonyeperves
50. Pozsonyivánka
51. Pozsonymadás
52. Pozsonypüspöki
53. Pozsonyvezekény
54. Réte
55. Rózsavölgy
56. Sáró
57. Sárofa
58. Somorja
59. Stomfa
60. Szeicz
61. Szentmihályfa
62. Talsomnyfalva
63. Tallós
64. Vajka
65. Várkonykék
66. Vága
67. Vásárút
68. Vedrdó
69. Viskélet
70. Zsigárd

Sáros mege

1. Girált
2. Hernádszentistván
3. Kapi
4. Kavacsán
5. Magyarlaproncza
6. Vörösvágás

Sopron mege

1. Bődökut
2. Császárfa
3. Csáva
4. Darázsfalu
5. Feketeváros
6. Felsőpulya
7. Fertőféregyháza

8. Fraknóújtelek
9. Fáles
10. Haracsony
11. Kabold

12. Kismarton
13. Lajtászentmiklós
14. Lakfalva
15. Locsmánd
16. Márczfalva
17. Nagyhöflány
18. Oka
19. Oszlop
20. Pecsényéd
21. Répceszarud
22. Rétfalu
23. Ruszt
24. Savanyúkút
25. Sére
26. Siklós
27. Sopronnyék
28. Sopronőzlak
29. Szabadbárán
30. Szárazvám
31. Szentmargitbánya
32. Szikra
33. Tormafalu (Krensdorff)
34. Veper
35. Vulkapordány
36. Zarány.

Szabolcs megye

1. Eszény
2. Szalóka

Szatmár megye

1. Avasfelsőfalu
2. Bere
3. Bikszád
4. Csengerbagos
5. Dobra
6. Érkörtvélyes
7. Kisbánya
8. Kisbozinta
9. Komorán
10. Közszegmete
11. Lázári
12. Magyarágéres
13. Mezőterem
14. Misztótfalu
15. Nagykaroly
16. Nagypálád
17. Nagysiklós
18. Orozsfalva
19. Óvári
20. Pusztahidegkút
21. Remetemező
22. Sárközújlak
23. Szamoskrassó
24. Szatmár
25. Szainérváralja
26. Tartolcz
27. Vámfalu
28. Vezend

Szeben megye

1. Felek
2. Hőföld

3. Illembák
4. Nagyszében
5. Szakadát

Szepes megye

1. Berkenyéd
2. Bussocz
3. Duránd
4. Heránádalu
5. Hollódomonicz
7. Kakaslomnicz
8. Kojis
9. Korompa
10. Kövesfalva
11. Maldur
12. Malompatak
13. Merény
14. Nagyhársas
15. Nagyőr
16. Rókusz
17. Őrkút
18. Svédvár
19. Szepesbela
20. Szepesremete
21. Szepesztótfalu
22. Tatraalja
23. Toporc
24. Vereshegy

Szerém megye

1. Putinczi

Szilágys megye

1. Bogdánd
2. Diósd
3. Érkátvan
4. Érkávás
5. Érkörös
6. Érmindszent
7. Érszentkirály
8. Érszöllős
9. Felsőszivágy
10. Hadad
11. Halmosd
12. Ipp
13. Kárásztelek
14. Kémer
15. Kraszna
16. Krasznamihályfalva
17. Kusaly
18. Lele
19. Pele
20. Sarnaság
21. Szamosardó
22. Szer
23. Szilagybagos
24. Szilagyballa
25. Szilagysech
26. Szilagynagyfalva
27. Szilagyolymon
28. Szilagyószmon
29. Tasnásdzántó
30. Varsolcz
31. Vármező

32. Vervölgy
33. Zovány
34. Zilah
35. Zsibó

Szolnokdoboka megye

1. Almásmalom
2. Arpástó
3. Betlen
4. Bálványosváralja
5. Dásákna
6. Domokos
7. Fejér
8. Felsőszöcs
9. Kaczkó
10. Kekes
11. Magyarderze
12. Magyarcécs
13. Magyaróbbás
14. Magyarlajos
15. Magyararszarvaskend
16. Pánczélcseh
17. Szék
18. Vicze

Temes megye

1. Babsa
2. Belenceze
3. Bükkfalva
4. Fehértelep
5. Gizellafalu
6. Homokbálványos
7. Homokos
8. Józsefszállás
9. Kevevára
10. Kisbecskerek
11. Lippa
12. Majlátfalu
13. Mosnicza
14. Szakályháza
15. Székelykeve
16. Szinészeg
17. Sztancsafalu
18. Temesjenő
19. Temesrékas
20. Végvár
21. Vinga

Torda aranyos megye

1. Alsójára
2. Aranyosbánya
3. Aranyosgerbegy
4. Aranyosmohács
5. Aranyosrákos
6. Alsószentmihály
7. Bágyon
8. Csegez
9. Felsőszentmihály
10. Felvincz
11. Harasztos
12. Kercsed
13. Kövend

14. Marosludas
15. Mezőmóthes
16. Mezőszengyel
17. Színfalva
18. Székelykocsárd
19. Torda
20. Tordatúr
21. Torockók
22. Torockószentgyörgy
23. Várfalva

Torontál megye

1. Alibunár
2. Alsóttebe
3. Beresztócz
4. Dócz
5. Egyházaskér
6. Feketető
7. Felsőmúzslak
8. Gyála
9. Istvánfőde
10. Jánosfőde
11. Karácsonyfalva
12. Lázárfalu
13. Magyarajdán
14. Nagybibákos
15. Nagylajosfalva
16. Óbáb
17. Ólécz
18. Ópálya
19. Orozslámos
20. Perlést
21. Pusztakeresztúr
22. Sárcsák
23. Tamásfalva
24. Tiszasszentmiklós
25. Tolvárd
26. Torontáltorda
27. Torontálvásárhely
28. Újvár
29. Ürményháza
30. Valkány
31. Zichyfalva
32. Zsombolya

Trencsén megye

1. Alsóricsó
2. Barátszabadi
3. Bánluszány
4. Barossháza
5. Beczkó
6. Bella
7. Bossács
8. Czobolyfalva
9. Cserna
10. Demény
11. Drétoma
12. Fehérhalom
13. Felsőtőlgyes
14. Kalános
15. Kisszanzsóló
16. Kisudvár
17. Kosárfalva
18. Láz
19. Lejtős

20. Lótos
21. Mariko
22. Melisicz
23. Nagybírócz
24. Ösvényes
25. Peredmér
26. Poroszka
27. Rajecz
28. Ribány
29. Szentistvánpatak
30. Sztricsény
31. Terhely
32. Tohány
33. Tornyos
34. Trencsénládány
35. Trencséntéplicz, Hóllak
36. Trencsénvöröskő
37. Vágbesztercze
38. Zsolnalfalva
39. Zayugrócz

Turóc megye

1. Alsóturcsok
2. Blatnicza
3. Felsőtubnya
4. Kisselmező
5. Mosóc
6. Nagyturány
7. Révayfalva
8. Stubbyafurdó
9. Sziklabánya
10. Turócnémeti

Údvarhely megye

1. Agyafalva
2. Alsósfalva
3. Atya
4. Bardócz
5. Bibarczfalva
6. Bordos
7. Bögöz
8. Bősd
9. Erdőfőle
10. Erked
11. Etéd
12. Énlaka
13. Farkaslaka
14. Felsőrákos
15. Felsősfalva
16. Homoródalmás
17. Homoródbene
18. Homoródszentmárton
19. Homoródszentpál
20. Karácsonfalva
21. Kányád
22. Kecsédkisfalud
23. Kisbaczon
24. Kissolymos
25. Kobátfalva
26. Korond
27. Korondpálpataka
28. Lövete
29. Magyarhermány
30. Magyarársákod
31. Máfalva

32. Miklósfalva
33. Nagyalambfalva
34. Nagysólymos
35. Olasztelek
36. Oroszhegy
37. Parajd
38. Petek
39. Rava
40. Siklód
41. Siménfalva
42. Székely- és Magyar-
hidegkut
43. Székelyderzs
44. Székelykeresztúr
45. Székelypálfalva
46. Székelyszenterzsébet
47. Székelyszentkirály
48. Székelyudvarhely
49. Székelyvarság
50. Székelyszombor
51. Telekfalva
52. Újszékely
53. Ülke
54. Vargyas
55. Városfalva
56. Zetelaka

Ugocsamegye

1. Fancsika
2. Nagygyércze
3. Nagyrákóc
4. Nagyszőlős
5. Tiszapéterfalva
6. Túterebes

Ungmege

1. Bés
2. Csap
3. Császlóc
4. Caicser
5. Dobróruszka
6. Józsa
7. Kistéglás
8. Nagykapos
9. Nagy- és Kisselmenz
10. Nagyrát
11. Nagyzalacska
12. Palágy
13. Palló
14. Radvánc
15. Remetevagyárd
16. Sziénfalva
17. Szobránc
18. Szirté
19. Tiba
20. Tíbváralja
21. Tiszasalamon
22. Ubresz
23. Ungnyárad
24. Vaján

Vasmege

1. Gyepűfűzes
2. Felsőőr
3. Monyorókerék
4. Nagyaroslak
5. Némethlőv
6. Némethújvár
7. Óbér
8. Orbánfalva

9. Pinkamiske
10. Pinkaóvár
11. Pöszöny
12. Rábakeresztúr
13. Rábort

Zalamege

1. Légrád

Zemplénmege

1. Abara
2. Agcsernyő
3. Bacskó
4. Bacska
5. Barancs
6. Battyán
7. Bánóc
8. Bély
9. Bodrogszerdahely
10. Bodzásújlak
11. Borsi
12. Csaklyó
13. Csélej
14. Czeke
15. Cziróka-hosszúmező
16. Garany
17. Gálszécs
18. Hardicsa
19. Hegyi
20. Henczfalva
21. Homonna
22. Királyhelmezc
23. Kisdobra
24. Kistornya
25. Kolbása
26. Ladamócz
27. Lasztócz
28. Legenye
29. Lelez
30. Magyarizsép
31. Málca
32. Mezőlaborcz
33. Nagybári
34. Nagygyéres
35. Nagykováczér
36. Nagykövesd
37. Nagymihály
38. Nagytárkány
39. Nátáfalva
40. Opálhegy
41. Órmező
42. Óros
43. Parnó
44. Párdics
45. Pósa
46. Rákócz
47. Szacsúr
48. Szécskeresztúr
49. Szécsmező
50. Szomotor
51. Sztára
52. Tapolyzsép
53. Udva
54. Upor
55. Varanó
56. Varanómező
57. Velejte
58. Zebegnyő
59. Zemplén
60. Zetény

Zólyommege

1. Bacsrík
2. Bábaszék
3. Besztercebánya
4. Breznóbánya
5. Doncottelep
6. Dobronya
7. Dóval
8. Erdőbádony
9. Feketebalog
10. Garamsálfalva
11. Hermánd
12. Keremcse
13. Libetbánya
14. Malakoperecsény
15. Mátjásfalva
16. Mátyásfalva
17. Mosód
18. Nagycsa
19. Nagyszalatnak
20. Palosszabányné
21. Radvány
22. Récske
23. Rudlő
24. Szentjakabfalva
25. Tajó
26. Tótpelsőcz
27. Úrvögy
28. Újmagyórod
29. Vaczek
30. Zólyomszászfalva

A „HANGYA” KÖTELEKÉBE TARTOZÓ FŐVÁROSI SZÖVETKEZETEK.

A magánkereskedelem kapzsúsága legnagyobb mértékben a falvakban érezte kártékony és romboló hatását; a városokban a kereskedők között kifejlődő verseny bizonyos fokig szabályozta az árakat, különösen azokban az időkben, amikor a stabil valuta és normális pénzviszonyok szilárd alapot nyújtottak az árképződésnek. Mindemellett azok a sikerek, amelyeket a falusi fogyasztási szövetkezetek felmutattak, a városi lakosság figyelmét is felhívták a szövetkezetekben való tömörülés előnyeire. Budapesten az 1904-ben létesített „Háztartás”-szövetkezet járult hozzá különösen ahhoz, hogy a polgárság a szolid és megbízható szövetkezeti boltokat megkedvelje. A háborút követő pénzügyi romlás, a valuta ingadozásai és az ezzel kapcsolatos gyors eltolódások egyszerre tágították a nyitottak olyan nyeresékes tevékenységeire, amellyel a fogyasztó közönséget most fölött kizsákmányolták és arra ösztönözték, hogy a fogyasztási szövetkezetek intézményeiben keressen védelmet.

Egymásután nyitak meg a „Háztartás” után a „Pannonia”, a „Kéve”, a „Centrum”, a „Cserkészek”, az „Ügyvedek”, a „Szabóiparosok” fogyasztási szövetkezetei. Az ezekben tömörült tagok száma, valamint a lebonyolított forgalom hű képét mutatja annak a becsület és altruisztikus munkának, amelyre az alapítók vállalkoztak. Ezek a szövetkezetek az időnként beillesztett újabb és újabb üzletágak beállításával elégtit ki a főváros kényes igényű közönségét, a szövetkezetek felkaroltsága pedig azt bizonyítja, hogy bennük helyesen számoltak tag az árak minősége, az árak s illetve a vásárlási visszatérítés formájában megtalálja a számítását.

Az egyes megyék városaiban lévő szövetkezetek felállítására a lökést kétségkívül a fővárosban elterjedt szövetkezetek adták meg, ugye maga a Csonka-Magyarország minden városában van „Hangya”, melyeknek történetét a „Hangya” kötelekébe tartozó vidéki szövetkezetek lejezetében ismertetjük.

A „Háztartás”-szövetkezet.

1904. évben a „Hangya” sikerei nyomán a főváros polgárai a „Hangya”-központoz fordultak s annak a kötelekében kívánták megalakítani az egész székesfőváros területére kiterjedő s főleg a középosztályt magába foglaló fogyasztási szövetkezetet. A „Hangya”-készséggel állott rendelkezésükre s az alakuló közgyűlést 1904 november 9-én meg is tartották. Az alakuló közgyűlés alkalmával a szövetkezet igazgatóságába bevalasztották *Ivánka Oscárt, Balogh Elemert, gróf Eszterházy Móricot, dr. Dömötör Lászlót, Horváth Mihályt, Melkó Bertalant, dr. Pajor Ignácot, Szilassy Zoltánt, Tálos Pált, Vikár Belát*; felügyelő-bizottsági tagok *Kurdán József, Löherer Andor, Elek Emil, dr. Nagy Emil és Tallán Odón* lettek. Az első hónapok munkája a „Háztartás”-nál jóformán csak propaganda-munka volt. Az igazgatóság tagjai közül előbb *Ivánka Oscár, majd Balogh Elemér és dr. Pajor Ignác* már az

alakuló gyűlést megelőzően beható tanulmány tárgyává tették Bécs városának már akkor virágzó nagy fogyasztási szövetkezeteit és a tanulmányutjukból leszárt tapasztalatok alapján láttak hozzá a „Háztartás” szerveztetének kiépítéséhez. Rövidesen megnyitott József-körut 63. szám alatt az első elárusító helyiséget, amikor is a tagok száma nem volt több 369-nél, a jegyzett üzletrész értéke pedig mindössze 30.100 koronát tett ki. 1905 augusztusában nyitotta meg a „Háztartás” a 2. és 3. számú fiókját. Ezek a fiókok egytől-egyet bevaláltak s maig is kielégítően szolgálják a fogyasztó közönség érdekeit. A „Háztartás” első csonka üzletvének forgalma 81.649 K értékű volt. A tagok száma rövidesen felemelkedett 513-ra. Első rendes közgyűlését 1906 október 19-én tartotta meg, am kor is nyilvánvalóvá lett, hogy a gyér anyagi eszközök ellenére az üzleteredmény minden tekintetben kielégítő.

1907. évben már 13 fióküzlete működik a „Háztartás”-nak, tejezemet is berendez és a folyton fokozódó

sükséglethez arányított nagyszabású központi raktárát, fa-, szén- és fuvartelepet állít fel.

A rohamos fejlesztések azonban nem bizonyultak minden tekintetben helyénvalónak. A nagyszámú fiók mindenesetre a tagok kényelmét szolgálta, de viszont egyes fiókok köré csoportosuló tagok száma nem biztosította azok jövedelmességét. A „Háztartás” igazgatósága ez okból szükségesnek tartotta, hogy nagyobb arányú mozgalmat indítson a taggyűjtés s az alapítóké szaporítása érdekében. Mindenekelőtt a lelkes nótágokhoz fordult a gróf Károlyi Lászlóné elnöksége alatt működő Magyar Nők Szövetkezeti Ligáját kérte fel, hogy a fővárosban a fogyasztási szövetkezeti ügynek minél számosabb híveket szerezzenek. A lelkes magyar nők propagandája nem is maradt eredmény nélkül. Ezzel párhuzamosan haladt a belső reformoknak érelyes kézzel való keresztülvitele. 1908 végén a tagok száma 3059-re emelkedett. A világháború kitörése teljesen szilárd alapokon találta ez intézményt. Bár alkalmazzait jelentékeny részét a harctérre szállította a kötelesség, üzletmenete rendes mederben haladt, sőt az 1915–1916-os évek határozottan az emelkedés évi voltak. Ujabb fiókokat nyit nem csupán a fővárosban, de egyes jelentősebb nyaraló telepeken is, mint pl. Gödön, Siófokon, Alagon, Wekerle-telepen stb. 1916-ban *Hlatky* Lajost, a szövetkezet jelenlegi vezérigazgatóját bízták meg az ügyek vezetésével. Ugyancsak ez évben állította fel a „Háztartás” a „Hangya” segélyével a hentesárugyárat és husipari üzemet. Ez időtől kezdve rohamos emelkedésnek indult a szövetkezetnek minden egyes üzletága.

A háboruszerű nyomorúság a főváros lakosságának folyton szélesebb és szélesebb rétegeit vonta a „Háztartás” érdekkörébe, ugyannyira, hogy ez időben a tagfelvételt — tekintettel a nagy arányokban fellépő áruhányra — bizonyos korlátozásoknak kellett alávetni. 1917-ben cipőjavító műhelyt létesít a „Háztartás”. Majd átveszi az Országos Magyar Méhészeti Egyesület vezérképviselést, így egy jelentős mezőgazdasági ág legfőbb értékesítő szervévé válik, — ezzel kapcsolatban a méhészek kaptár és egyéb igényeinek kielégítésére asztalos műhelyt állít fel. A fiókok számát természetesen szaporítani kellett, még pedig nemcsak a főváros területén, hanem — a közhajának engedve — a főváros környékén is. Időközben a „Háztartás” átköltöztözött a „Hangya”-ba beolvadt Keresztény Szövetkezetek Központjának Bakátséri épületébe, ahol egyelőre megfelelő raktár- és irodai helyiségeket tudott szerezni az állandóan növekedő forgalom lebonyolítására.

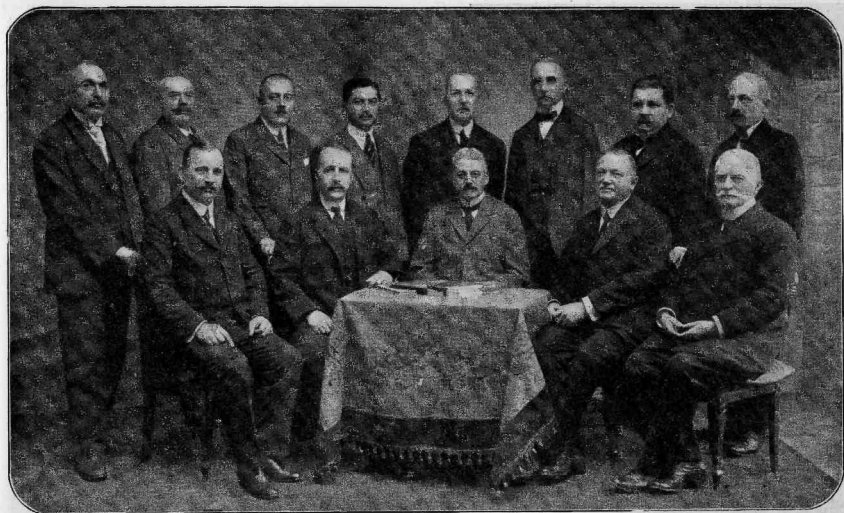
Az 1919. év rendkívül válságos volt a „Háztartás”-ra nézve. Amint ismeretes, a kommunizmus kitörésekor úgy a „Hangya”-t, mint a „Háztartás”-t a bolsevisták kiszajátították. A vezetőség kibirálhatta tagjait egyszerűen szélnek eresztették, vagy alárendelt szerepre kényszerítették. A „Háztartás” vezetését is néhány sorsával elé-

gedetlen, fiatal, kereskedelmi gyakorlattal egyáltalán nem bíró egyén vette át, akik a szovjet-kormány által kinevezett politikai megbízott utasításai szerint kezdték gazdálkodni. Sohase volt rosszabb dolga a „Háztartás” köré csoportosuló fogyasztó közönségnek, mint a kommunizmus idején. Az áruraktárak s a bolthelyiségek csaknem üresek voltak, Pénzért sem lehetett kapni semmit. Félvezérkedések sorozata, ide-oda való kapkodás s e mellett a legnagyobb lelkiismeretlenség jellemezte ezt a kommunista uralmat; csak azoknak volt jó dolga, akik a politikai megbízottakkal szoros barátságot tartottak. Ami élelmiszert a „Háztartás” vidéki összeköttetési révén kapni tudott, azt a szovjet kiválóságai kapták nem is pénzért, hanem ingyen. Az eredménye ennek a rablógazdálkodásnak a kommun bukása után jelentkezett, amidőn kiderült, hogy a politikai megbízottak csatlós-serege három és fél millió korona kárt okozott a „Háztartás”-nak, elprédálta a szövetkezetnek nemcsak az összes alap- és tartaléktőkéjét, hanem még jelentékenyen el is adósította a szövetkezetet.

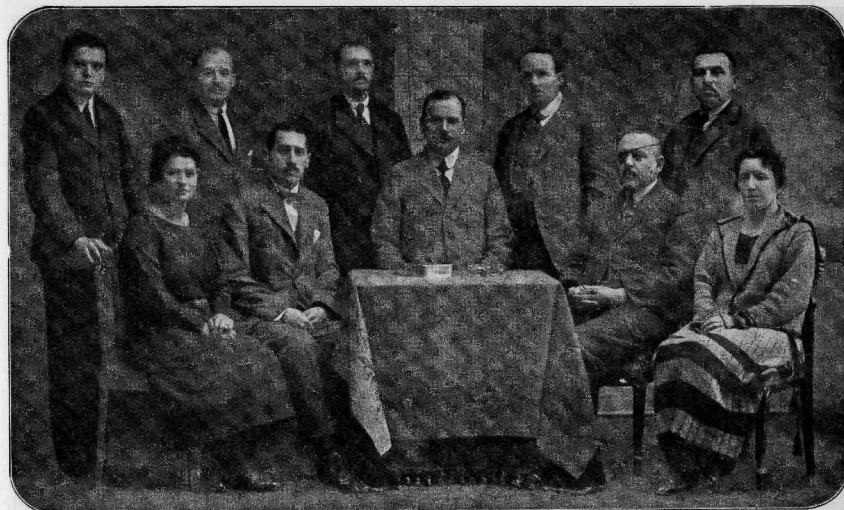
A bolsevizmus bukása után valóságos újjateremtő munka várt a „Háztartás” vezetésére. A működésükben megbénított üzemek is újból megkezdtek munkásságukat, mód nyílt arra is, hogy egyes üzemetek, így a cipőüzemet, faterlepet, tejtelepet a szövetkezet nagyobbítsa, fiókjait szaporítsa. A főváros fogyasztó közönsége, amikor 1920-ban a tagok felvételének korlátozása megszűnt, szinte tömegesen csatlakozott a „Háztartás” zászlaja alá.

A gazdasági életnek ma is sűrűn jelentkező, a legtöbbszor kedvezőtlen hullámzása, nagyon természetesen hatással volt a „Háztartás”-szövetkezet üzletmenetére is. Az 1921. évben fellépett olcsósági hullám, mint valamennyi magyar közgazdasági, főleg kereskedelmi szervezetet, úgy a „Háztartás”-t is készületlenül találta, de alapjaiban egyáltalán nem rendítette meg.

A „Háztartás”-nak ezidőszere 54 fiókjellete van a főváros területén és annak környékén. E fiókjelletek részint fűszerüzletek, részint húselárusító boltok. Van ezenkívül nagyszabású központi faterlepe, az egyik a fővárosban, a másik Újpesten; van tejtelepe, van húszüzeme és husnagygvágó üzeme, amelynek 1922. évi forgalma meghaladta a 100 millió koronát. Az 1922. évi összforgalom 800 millió korona értékű volt. A „Háztartás” ezenkívül a nyugat-európai nagyvárosi szövetkezetek mintájára a nyers terményeket, főzélék- és gyümölcsféléket saját maga dolgozta fel és konzerválta, amiáltal a gyártási haszon is a fogyasztókat illeti meg. Terve vette a „Háztartás” baromfi-fiziláló- és feljavítótelep létesítését is, amelynek megvalósulása azonban egyelőre a mostoha pénzügyi viszonyok miatt halasztást szenved. Ugy mint minden „Hangya” kötelekébe tartozó szövetkezet, a „Háztartás” is jelentékenyen kivieszi részét a jöteknysági és kulturális mozgal-

A „Háztartás” Fogyasztási Szövetkezet igazgatósága.

A „Háztartás” Fogyasztási Szövetkezet főnöki testülete.

A „Háztartás” Fogyasztási Szövetkezet 1. és 2. számú fiókja, VIII., József-körút 63.

A „Háztartás” Fogyasztási Szövetkezet 8. sz. fiók csemege-osztálya, I. Áttila-utca 12.

A „Háztartás” Fogyasztási Szövetkezet 3. számú fiókja, III. ker., Óbuda, Fő-tér 5.

A „Háztartás” Fogyasztási Szövetkezet 10. számú fiókja, I., Horthy Miklós-ut 48.

A „Háztartás” Fogyasztási Szövetkezet 13. számú fiókja, Erzsébetfalva, Sebestyén-u. 2.

A „Háztartás” Fogyasztási Szövetkezet 9. sz. fiók csemege-osztálya, IV., Veres Pálné-u. 9.

A „Háztartás” Fogyasztási Szövetkezet 16. számú fiókja, II. ker., Margit-körút 54.

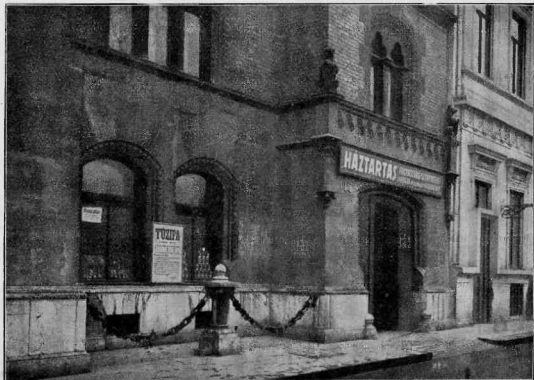
A „Háztartás” Fogyasztási Szövetkezet 17. számú fiókja, IX., Ferenc-körút 2—4.

A „Háztartás” Fogyasztási Szövetkezet 30. számú fiókja, IX., Bakáts-tér 1.

A „Háztartás” Fogyasztási Szövetkezet 19. számú fiókja, VI., Teréz-kört 3.

A „Háztartás” Fogyasztási Szövetkezet 40. számú fiókja, VIII., Szentkirályi-utca 28. r.

A „Háztartás” Fogyasztási Szövetkezet 19. sz. fiók csemege-osztálya, VI., Teréz-kört 3.

makból. A nagyobb kulturintézményeket anyagi segítséggel támogatja, résztvesz jelentékeny közgazdasági vállalatok létesítésében, közcélú adományai évente százazrekre rugnak.

A „Pannónia” keresztény fogyasztási szövetkezet.

A kommunizmus bukása után Budapest keresztény lakossága jogos érdekei védelmére nemcsak társadalmilag, de gazdaságilag is erőteljesebben kezdett szervezkedni, mint a múltban. Ennek a gazdasági szervezkedésnek eredménye volt a „Hangya” kötelekében 1920 január hó 1-én megalakult „Pannónia” keresztény fogyasztási szövetkezet. A szövetkezet megalakításának kezdeményezői a Keresztény Szocialista Gazdasági Párt

cíkket adott el tagjainak, a második év forgalmának értéke 90 millió korona volt, 1922. évben pedig nem kevesebb, mint 354,978.564 korona értékű volt a „Pannónia” által eladott áruk értéke. Ebből csupán ruházati cikkekre 49 millió korona esik. A növekvő forgalomhoz mérten szaporodtak a fiókok is. Az első évben 7, 1921-ben 21, 1922-ben pedig már 37 fiókküzet és árusítóhely bonyolította le a tekintélyes forgalmat. A termelőkkel való közvetlen kapcsolatra kezdetől fogva nagy gondot fordított, úgy hogy ma ez a szövetkezet is jelentékeny tényezője az értékesítésnek. Fokozatosan tér át a saját üzemből való termelésre is. Ma már saját sütődéje és húsfeldolgozó telepe van, amelyek úgy ár, mint minőség tekintetében versenyen kívül állnak a főváros piacán.

Az 1921. év folyamán a szövetkezet igazgatóságai

A Magyar Csérekészék Termelő és Értékesítő Szövetkezetének üzlethelyisége.

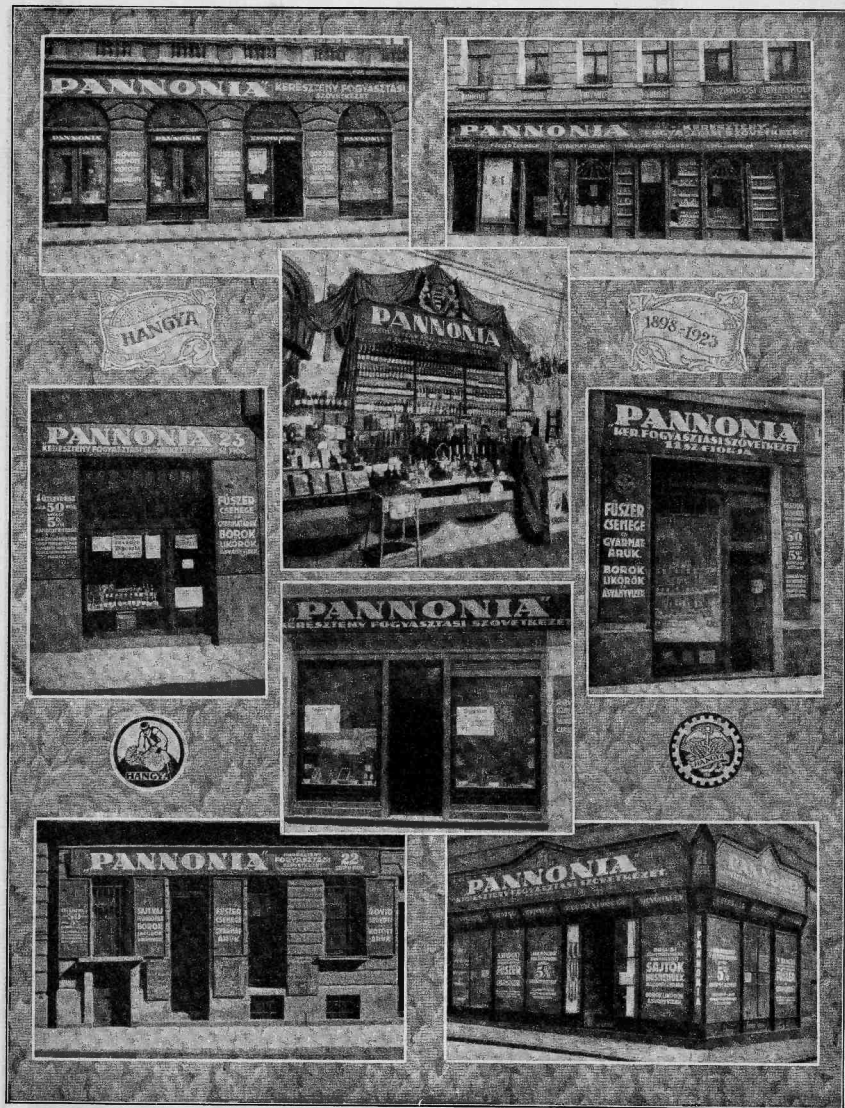
vezérlelriai voltak, az ő soraikból került ki a szövetkezet első s jelenlegi vezetőségének javarésze. Lelkes, odaadó munkájuk eredményeként a „Pannónia” ma a „Hangya”-nak egyik legnagyobb, nap-nap után izmosodó, nagy sikerekkel működő szövetkezet.

Az első évben 10,118 tagja volt a szövetkezetnek, akik 40.494 drb, összesen 2,024.700 korona értékű üzletrészt jegyeztek. Ma alig harmadfélfénnállás után a tagok száma 16.579, 269.087 drb, összesen 13,454.354 korona üzletrészzel. A „Pannónia” tagjai tehát megértették a mostoha idők intó szavát, saját fölös pénzükkel siettek gyarapítani a hasznukra vált intézmény anyagi erejét, pedig, amint említettük is, a szövetkezet tagjai tulnyomó részben fővárosi villamos vasuti alkalmazottak, dohánygyári és téglagyári munkások, kis-pénzü köz- és magántisztviselők.

A szövetkezet nagyarányú fejlődését leginkább a forgalmi adatok világítják meg. Már az első csonka évben 50,381.787 korona értékű háztartási és ruházati

tagjává e elnökévé *Meskö* Pált választották, ugyanakkor vezérigazgatóvá neveztek ki *Ignáth* Józsefet, aki a „Hangya”-nál kezdte pályafutását e kezdetől fogva kereskedelmi s adminisztratív vezetője a szövetkezetnek. Az elnök személye a legnagyobb biztosíték annak, hogy „Pannónia” vezetésében ugyanaz a szellem az irányadó, mint az anyaszövetkezetnél. Az elért üzleti fölösleg visszajut a tagokhoz osztalék és vásárlási visszatérítés formájában (1922-ben 3%), egyrésze azonban jótékony- és közcélokra jut. Az elmúlt 1922. évben pl. közel egy millió koronát fordított erre a célra a szövetkezet.

A „Hangya” törzsökös fáján egyik legerősebb, bő gyümölcsöket igérő ág a „Pannonia”-szövetkezet, mely a „Háztartás”-szövetkezettel együtt eleven cáfolata annak, hogy a s övetkezetek a fejlett kereskedelmi életet elő városokban ne tudnának boldogulni. Ennek éppen ellenkezője igaz. Nemcsak boldogulnak, de virulnak e minden versenytársuk fölött győznek is.

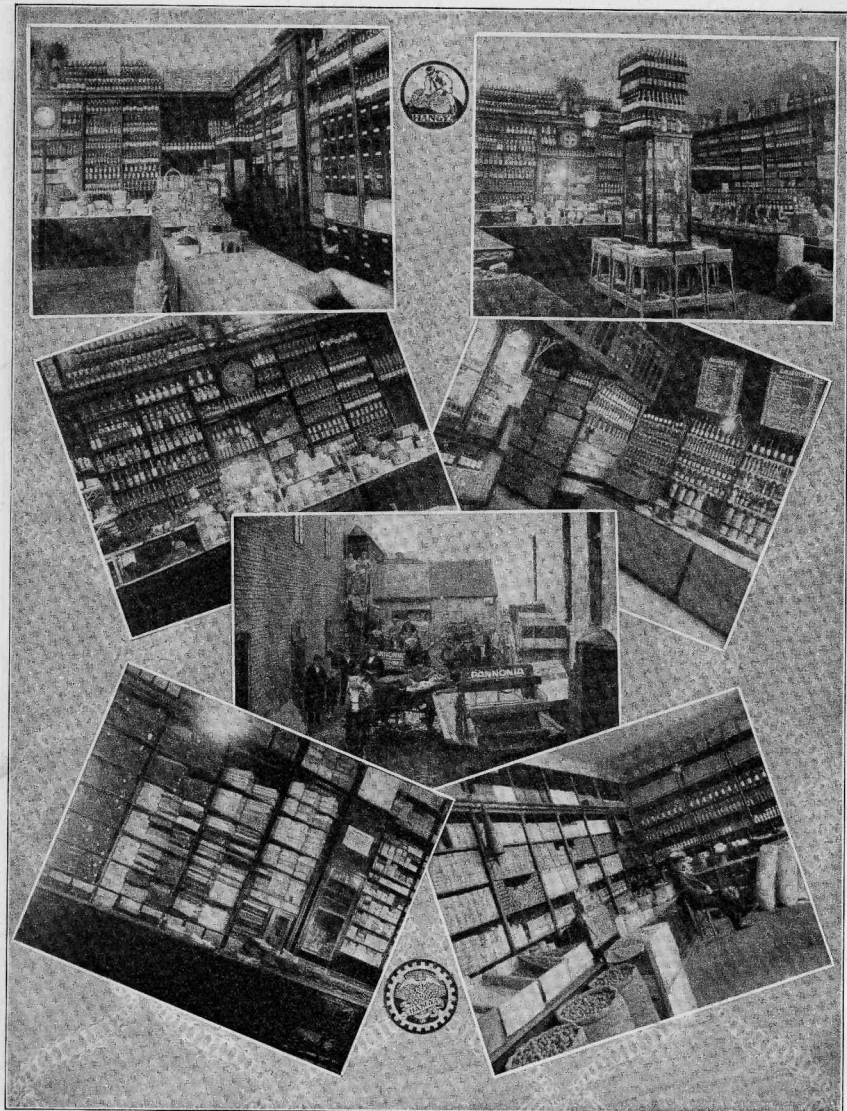
A „Pannonia” Keresztény Fogyasztási Szövetkezet üzlethelyiségei.

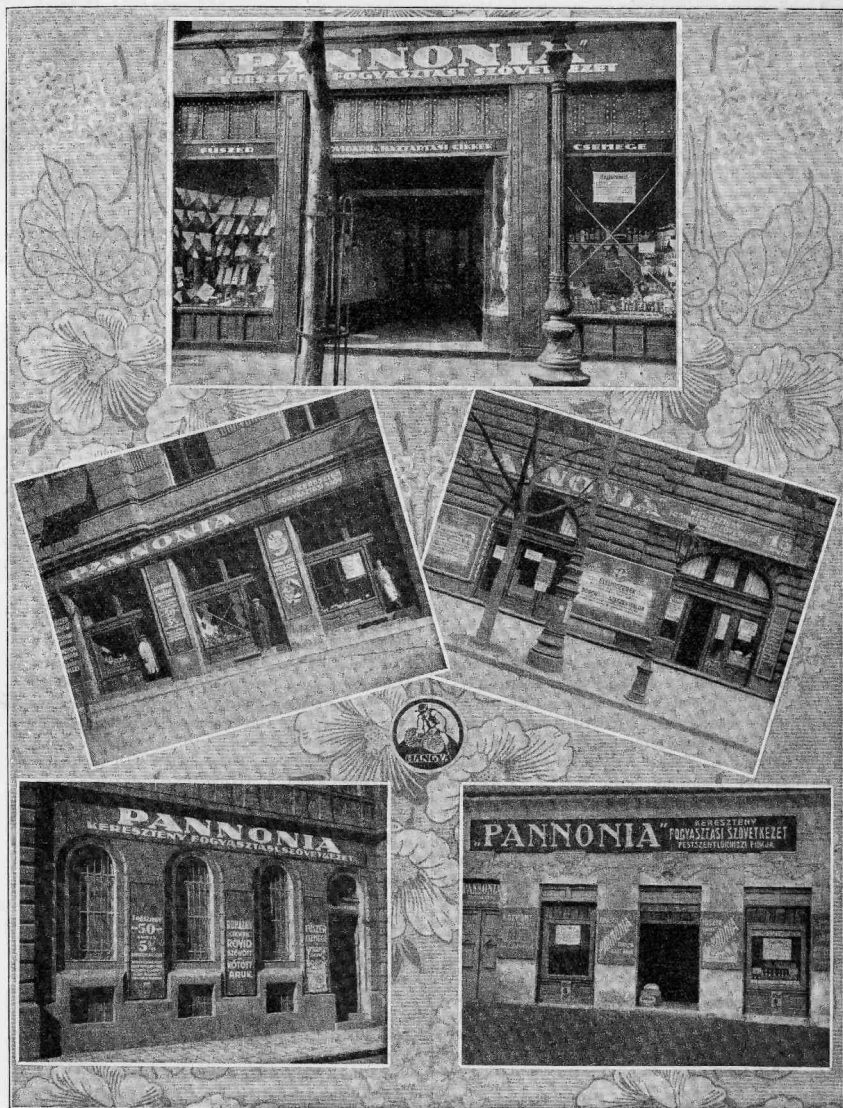
A „Pannónia” Keresztény Fogyasztási Szövetkezet igazgatója.

A „Pannónia” Keresztény Fogyasztási Szövetkezet Felügyelő-bizottsága.

A „Pannonia” Keresztény Fogyasztási Szövetkezet üzlethelyiségeinek belső berendezése.

A „Pannónia” Keresztény Fogyasztási Szövetkezet üzlethelyiségei.

IX*

Magyar Cserkészek Termelő és Értékesítő Szövetkezete.

A magyar cserkészmozgalom, amely 1923 húsvétjában ünnepelte a Cserkész-szövetség fennállásának 10 éves jubileumát, különösen a kommunizmus bukása után, 1919 szeptemberétől kezdődően vett erősebb lendületet és keltett országos érdeklődést. Amilyen mértékben erősödött a mozgalom, épen olyan mértékben vált mindinkább szükségessé egy életképes gazdasági és kereskedelmi szerv létesítése, főképp abból a célból, hogy ez a mindinkább gyarapodó cserkészcsapatokat a szükséges felszerelési eszközökkel elláthassa és a nyári nagy táborozáshoz megkívánt élelmiszeranyagok központi beszerzésével és elosztásával az akkor még rendkívül kevés segédeivel ellátott vezetőségnek segítségére legyen. Mindezeket eddig a gazdasági főttikári hivatal utján bonyolították le úgy, ahogy lehetett. Végre az intézőbizottság megbízásából *Asbóth Sándor* tanító, akit a kultuszminisztériumtól *Ravasz Árpád* akkori szövetségi elnök kért ki a szövetség titkári teendői végzésére, vállalkozott 1920 tavaszán arra, hogy létesít egy ilyen gazdasági szervet. Meg is alakították a Magyar Cserkészek Termelő és Értékesítő Szövetkezetét, melynek igazgatóságát *Peterdy László* nyug. ezredes elnökelete alatt *Asbóth Sándor* ügyvezető-gazgató, *Szakács József* dr. ügyvéd, *Farkas János* dr. és még két tag alkotta. A nagy lelkesedéssel, de annál kevesebb pénzzel megalakult szövetkezet, amely néhány hónapig *Asbóth Sándor* lakásán talált otthont (II. Maros-u. 20), 1920 őszén egy papírkereskedőtől megkapta a IV. ker., Váci-utca 46. szám alatt volt és most is birtokában levő üzlethelyiséget, ahol csemege- és élelmiszerüzletet nyitottak. Itt kilődött — minden jóakarattal mellett is — és majdnem vergődött a kis szövetkezet, teljesen pénz hiányában, miközben a Cserkész-szövetséggel írásbeli szerződést kötött s az igazgatóságba a szövetség kiküldött embereit is, *Ravasz Árpádot* és *Sulyok Jánost* beválasztotta, karácsony után már a felszámolás útján volt, amikor a „Hangya”-központ segítségét kéri az igazgatóság. A „Hangya” előzékenysége s az egész igazgatóság vállvetett munkája rövid idő alatt virágzó, állandó, jó közönsséggel rendelkező, jónévu, szolid üzletet teremtett a szegényes kis boltból, amelynek az 1923 március havi forgalma már 8 millió korona volt, s amely a csemege- és fűszerüzletén kívül gazdag cserkészfelszerelési raktárt tart, s ma már nélkülözhetetlen gazdasági szervévé vált az egész magyarországi cserkészmozgalomnak, amely több mint 15.000 cserkészt számlál. A mai igazgatóság tagjai: elnök: *Ravasz Árpád* igazgató; alelnök: *Bogdán István*, „Hangya” cégvezető; ügyvezető-igazgató: *Szilágyi Dezso*; igazgatók: *Farkas János* dr., *Szakács József* dr., *Papp Gyula* dr., *Sulyok János*, *Bakonyi Gusztáv*, *Victor Gusztáv*, *Ruttkay Albert*, „Hangya” cégvezető és *Aigner István*.

Felügyelő-bizottsági tagok: *Német K. Sándor*, *Borsiczky Sándor* dr., *Török Tivadár*, *Pástory Jenő*, *Mayer Sándor*, *Liebmann Dezso*, *Gerei Lajos*.

A Keresztény Főiskolai Hallgatók „Centrum” Fogyasztási Szövetkezete.

A Keresztény Főiskolai Hallgatók „Centrum” Fogyasztási Szövetkezetét a keresztény főiskolai ifjuságnak az a gondolata hívta életre, hogy az ifjuságnak a keresztény magyarság felszabadítására indított mozgalomát a gazdasági élet terére is ki kell terjesztenie. Három alapító testület: a „Centrum” Ker. Szoc. Főiskolai Hallgatók Szervezete, a „Turul Szövetség” és a „Műgyemtemi Csendőrszázolaji” felhívására az ifjuság habozás nélkül magáévá tette az eszmét s rövid agitáció után saját erejéből több mint felmüllió koronát összehozva, 1920 június hó 5-én megalapította a nagyságában és és szervezetében, az egyetemi ifjuság gazdasági életét tekintve, az egész világon páratlanul álló szövetkezetét: a „Centrum”-ot.

Az igazgatóság tagjai: ifj. *Szilgyi Kálmán* dr. elnök, *Bornemisza Géza* ügyv.-ig., *Tusson János* dr. alelnök, *Balás Károly* dr., *Hutyna Ferenc*, *Kossalka János* dr., *Kuzmík Pál* dr., *Stigmund Elek* dr., *Benkő Gábor*, *Műless István*, *Törös Sándor*, *Velcsöv György*, *Borsódy Sándor*, *Anderlák Ignác*.

A felügyelő-bizottság tagjai: *Heller Farkas* dr. elnök, *Heckler Antal*, *Trautmann Henrik*, *Trajber István*, *Korányi Imre*, *Kovács L. Ödön*, *Nagy Iván*, *Sáray Miklós*, *Tóth Károly*, *Morvay Tíbor*.

Az alapító-gyűlés után az igazgatóság azonnal hozzáfogott a szövetkezet megszervezéséhez és már 1920 június hó folyamán a Műgyemtemen és a Tudományegyetemen egy-egy tejvívocsarnokot és falatozót, július hó 5-én Baross-utcában főüzletet, ugyanezen időben a Műgyemtemen borbély műhelyt nyitott. 1921 szeptember hó folyamán átvette a „Háztartás”-szövetkezet műgyemtemi fiókját és falatozóját. Központ irodája november hó folyamán IX., Ferenc-körút 38. szám alatt szintén a „Háztartás”-szövetkezetétől átvett új helyiségbe került s az utcára nyíló helyiségben cipő- és uszivat üzletet rendezett be, amely 1922 február hó folyamán nyílt meg. Ugyanitt nyert elhelyezést áruosztálya is. 1922. évi nyár folyamán a Köztér-utca 1. szám alatt a Mensa Medica kereszt-épületében nagyobb átalakítások után szeptember hóban cipő-, október hóban sapka- és kalapüzemet rendezett be.

Berendezés alatt áll varró- és mosóintézte. Az 1922. év január hóban megalapította a „Centrum” Kiadóvállalat R.-T.-ot, melynek feladata ifjusági tankönyvek, jegyzetek stb. előállításáa.

Az ifjuság tökérejeének összegyűjtésére és az ifjusági vállalatok támogatására hozta létre a „Centrum”-

hitelszövetkezet, mint az OKH tagját 1922. év augusztus hó folyamán.

Összforgalom:

1920. évben	9,098.119.—	K
1921. „	20,250.214.—	„
1922. „	119,511.685.—	„

Hisszük, hogy a szövetkezet még jelentős intézményekkel és berendezésekkel szaporíthatja a keresztény főiskolai ifjuság gazdasági szervezeteit.

„KÉVE“ Ruházati, Termelő, Értékesítő és Fogyasztási Szövetkezet.

Az 1919. évben alakult. Főzlet: Kossuth Lajos-utca 20. szám alatt van; 1921-ben nyílt meg Kőbányán az I. számú fiókja.

Igazgatószági tagok: elnök: *Szilassy Aladár* dr. v. b. t. t., nyug. közig. biz. II. elnök; alelnökök: *Battenberg Lajos* pt. főigazgató, *Szelényi Aladár* dr. ügyvéd,

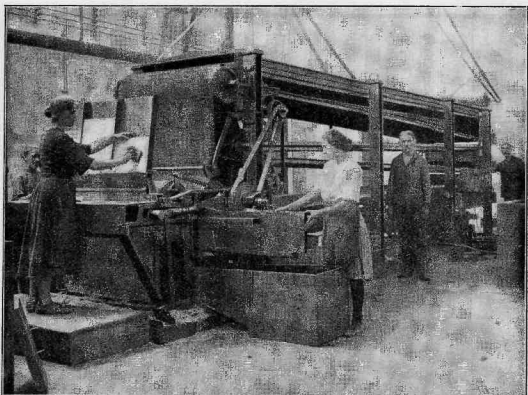
Anderlik Ignác „Hangya“ igazg., *Anka János* az „Élet“ főszerkesztője, *Balázs Balázs* dr. pt. titkár, *Bors Béla* ügyv.-igazg., *Buday Gyula* iparos, *Buder József* „Hangya“ igazg., *Cselláth Géza* dr. nyug. MÁV felügyelő, *Farkas László* dr. földbirtokos, *Grentner Endre* pü. főtanácsos, *Kovács Jenő* dr. Nemz. Hitelintézet igazg., *Joó Aladár* nyug. MÁV felügyelő, *Okolicsányi Zoltán* dr. ügyvéd, *Tormay Cecil* író, *Tarnovszky Andor* PHETE igazg., *Szémann Mihály* a kőbányai ker. szöv. igazgató.

Felügyelő-bizottsági tagok: elnök: *Dombó Károly* „Hangya“ igazg., alelnök: *Mihályffy Győző* a pénzügyintézet központ főtisztviselője, *Dyékiss Emil* postaellenőr, *Gergolovits Vilmos* kereskedő, ifj. *Gonda Béla* MÁV főfelügyelő, *Kovács Pál* „Hangya“ cégvezető, *Liber Endre* szföv. főjegyző, *Mihassin Kálmán* dr. kir. főügyész, *Oberschall Viktor* dr. m. kir. szénbányászati főfelügyelő, *Szász Lajos* vill. vasúti műsz. tan., *Zseltyay Viktor* pt. számv. zsgáló, *Spirk Nándor* „Hangya“ cégvezető.

Forgalom:

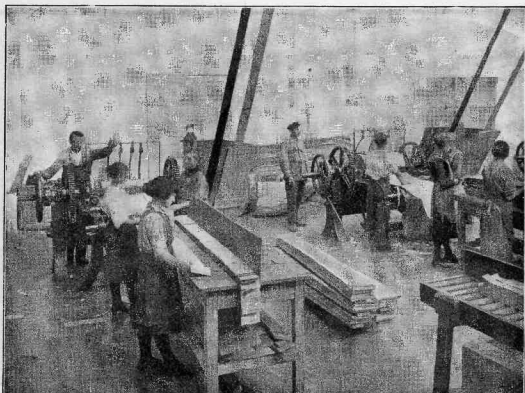
1922. évben	132,734.495	K
1923. „	128,239.270	„

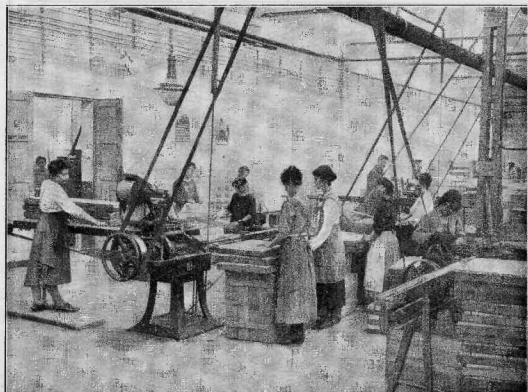
Hangya-Ipar r.-t., Albertfalva.

Gyufagyár. „Simplex” mártógép.

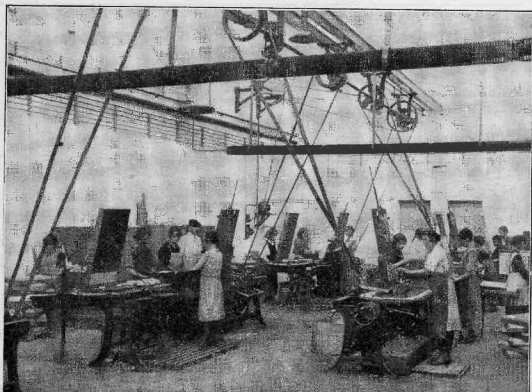
Hangya-Ipar r.-t., Albertfalva.

Gyufagyár. Hántológépek.

Hangya-Ipar r.-t., Albertfalva.

Gyufagyár. Csomagoló gépek.

Hangya-Ipar r.-t., Albertfalva.

Gyufagyár. Gyutatoló gépek.

IV.

A HANGYA-KÖZPONT ÁLTAL LÉTESÍTETT TERMELŐ ÉS ÉRTÉKESÍTŐ VÁLLALATOK

A Hangya-Ipar Részvénytársaság.

A Hangya-Ipar Részvénytársaságot 1916 tavaszán alapította a „Hangya“ Szövetkezeti Központ azért, hogy a kötelékébe tartozó szövetkezetek legfontosabb árucikkeit saját gyáraiban állítsa elő. A részvénytársaság szerény keretek között indult meg 4 millió korona alaptőkével, mely fokozatosan emeltett 1918-ban 10 millióra, 1920-ban 30 millióra, 1921-ben 50 millióra és a jubiláris évben 100 millió koronára. A társaság ma már mintegy 50 millió korona tartalékkal is rendelkezik.

Alakuláskor a részvénytársaság átvette a „Hangya“ budafoki bor- és szeszpincészetét és átvett egy kisterjedelmű szappan- és vegyészeti-gyárat is. Azóta felépítette Budapest mellett albertfalvai ipartelepét, amelyben kibővített és teljesen modern felszereléssel és zsirbontókkal ellátott szappangyárat létesített. A szappangár teljesítőképessége évi 200 vagon szinszappan; berendezkedett a legfinomabb pipereszappanok gyártására is.

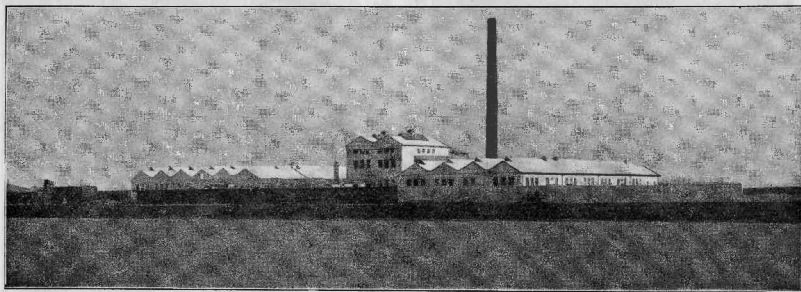
Az albertfalvai gyárban készülnek a háztartási vegyészeti cikkek, mint a cipőkrém, a kékítő, a fém tisztító, tinta stb. és a kozmetikai cikkek.

készít azonkívül a Hangya-Ipar által bevezetett közkedveltségnek örvendő u. n. családi gyufákat. A kenes és kapszlis gyufa gyártására a legrövidebb idő alatt szintén be fog rendezkedni.

Ugyancsak Albertfalván működik a mustárgyár, amely teljesen fedezi a „Hangya“ szövetkezeteinek évi szükségletét.

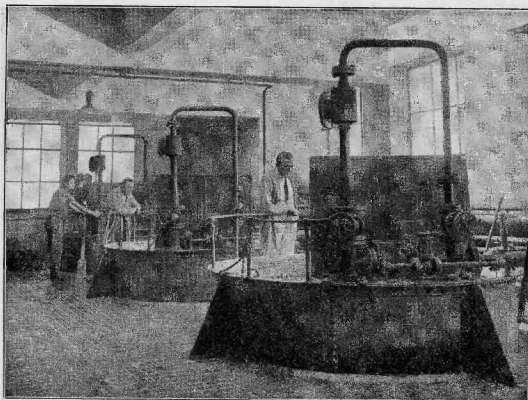
A budafoki borpince, mint ilyen, sajnos, elvesztette jelentőségét, mert az ország nagy borfogyasztó vidékei a szerencsétlen kimenetelű háború után az országtól elszakítottak. Annál nagyobb lendületet vett a likőr-, pálinka-, cognac- és sósorszesz-gyártás, ugyannyira, hogy a telepet egy teljesen modern felszerelésű likörgyárral kellett kibővíteni, amely párolóval, automatikus palackmosóval és minden szükséges felszereléssel el van látva. Itt készülnek a kiváló minőségű és minden versenyen kiálló kittingő krémlikőrök.

Budapesten a IX., Mihálkovics-utca 18. sz. alatt van a Hangya-Ipar R.-T. kefe-, meszoló- és ecsetgyára. Ez szintén ugyszólván a semmiből fejlődött jelentékeny

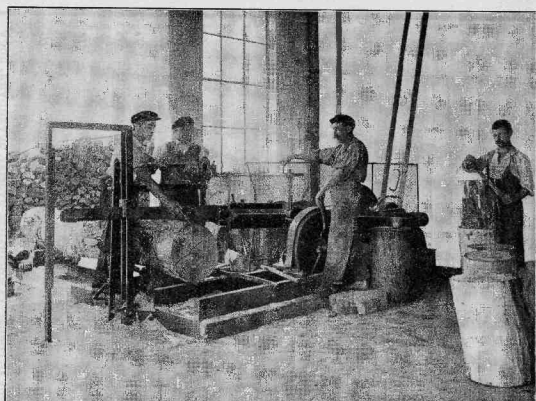
A Hangya-Ipar Részvénytársaság albertfalvai gyártelepe.

1921-ben megnyílt Albertfalván a gyufagyári-üzem, | tényezővé és ma az ország legmodernebb ilyenmő gyárá-
melynek teljesítőképessége 50 millió skatulya svédgyufa ; | nak mondható. A gyár automatikus gépekkel dolgozik

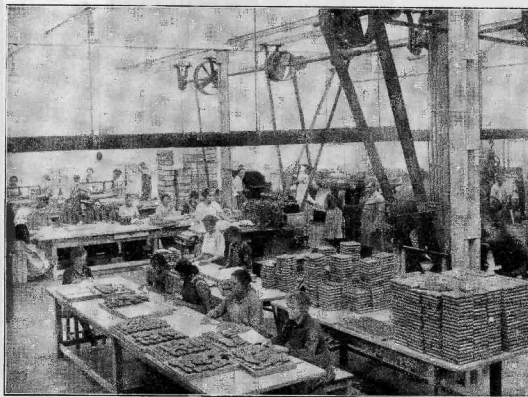
Hangya-Ipar r.-t., Albertfalva.

Szappangyár. Szappanfőző üstök.

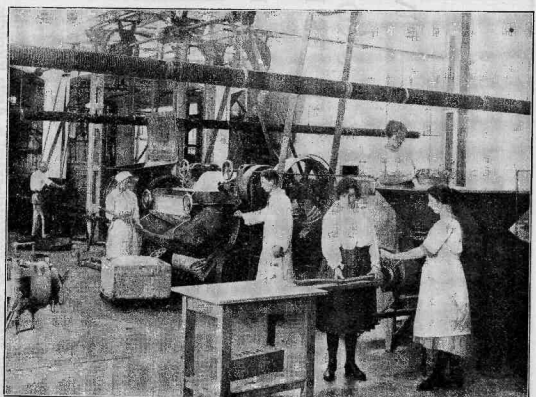
Hangya-Ipar r.-t., Albertfalva.

Gyufagyár. Rönkök felfűrészelése.

Hangya-Ipar r.-t., Albertfalva.

Szappangyár. Pipere-szappanok csomagolása.

Hangya-Ipar r.-t., Albertfalva.

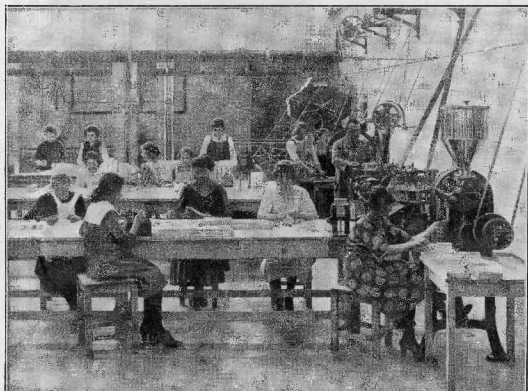
Szappangyár. Pipere-szappan gyártás.

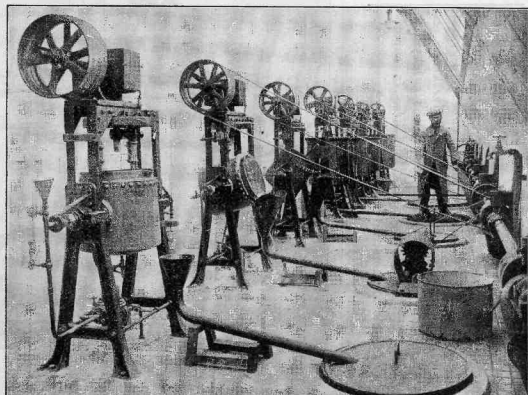
Hangya-Ipar r.-t., Albertfalva.

Vegyszeti gyár.

Cipőkrém, folyékony fémtisztító és kékitő töltése.

Hangya-Ipar r.-t., Albertfalva. Kosmetikai gyár. Fogkrém, kölnivíz és fogpor töltése.

Hangya-Ipar r.-t., Albertfalva.

Vegyszeti gyár. Cipőkrém-féző üstök.

és komplett fagegmunkáló teplel is rendelkezik. Ellátja a „Hangya“ egész szükségletét és azonkívül gyárterményainak felét exportálja.

Az eredetileg Budapesten működő cirokseprű-gyárat Mezőtúrra telepítették ki, ahol az elhelyezkedési és munkásviszonyok kedvezőbbek és közelebb is fekszik a cirokvidékhez. Ennek a gyárnak kibővítése és exportképessé tétele folyamatban van.

1920 óta a Hangya-Ipar R.-T. cirokszakkéreskedelemmel is foglalkozik és a kegygyártáshoz szükséges síkárgyökeret saját üzemében termeli ki. Mind a két termelési ágat kielégítő eredménnyel műveljük.

A kedvezően konjunkturák és munkásviszonyok miatt meg kellett szüntetnünk kételgyárunkat és acélárugyárunkat, a debreceni cukorgyárat pedig beolvastottuk az érdekkörünkhöz tartozó szecseni Magyar

Cacao- és Csokoládégyár R.T.-ba.

A tulajdonunkban lévő mindszenti hengeralmot pedig egyesítettük az Első Törökszentmiklósi Gőzmalom Részvénytársasággal, amelynek részvénytöbbsége kezünkben van. Saját telepein kívül a részvénytársaság tekintélyes érdekeltséggel rendelkezik a következő önálló vállalatoknál:

Első Törökszentmiklósi Gőzmalom Részvénytársaság, Törökszentmiklós;

Magyar Cacao- és Csokoládégyár Részvénytársaság Szecsen;

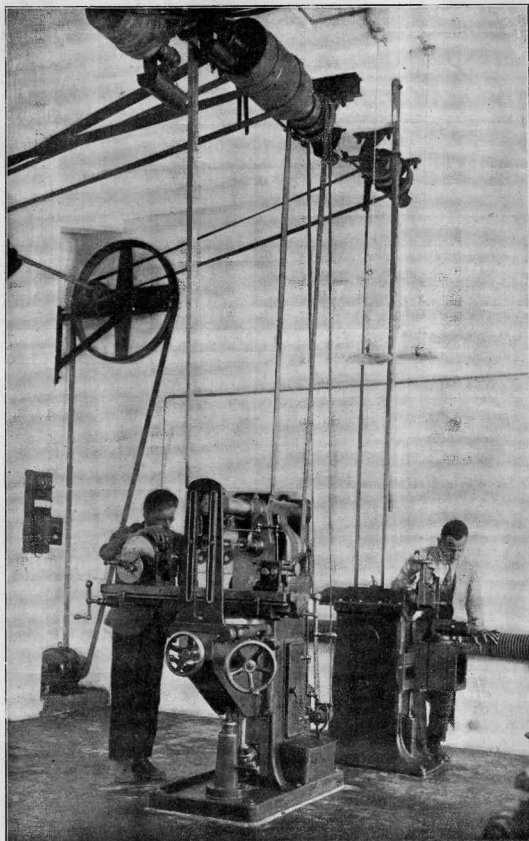
Züzet és Társa Textilművek R.-T. Budapest, (Svájci fehérnemű és konfekció);

Békéscsabai Sertésforgalmi és Husipar Részvénytársaság, Békéscsaba

Mint a legtöbb vállalatot, a Hangya-Ipar Részvénytársaságot is érzékenyen érintette a háború után következett forradalmi állapot s különösen az idegen megszállítás, amely már közvetlenül is érezte hatását, amennyiben a megszállítás alá került területeken lévő virágzó vállalatától, nevezetesen a felsőkocsói szeszfőzdétől, a patakajai bér gazdaságtól és turógyártól, valamint beregszentmiklósi fagegmunkáló-telepétől kénytelen volt megválni.

A kis méretek között megindult részvénytársaság néhány év alatt alig képzelte arányú fejlődést ért el és ma már hatalmas gyártelepeket tart fenn, amelyek átlag ezer alkalmazottnak biztosítanak megélhetést.

A tuloldali forgalmi kimutatás a fokozatos fejlődés hű képét adja.

Hangya-Ipar R.-T., Albertfalva.

Gyufagyár. Szerszámgépek.

A HANGYA-IPAR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG ÁRUFORGALMA:

	1916-BAN		1917-BEN		1918-BAN		1919-BEN		1920-BAN		1921-BEN		1922-BEN	
	KORONA	FILL.	KORONA	FILL.	KORONA	FILL.	KORONA	FILL.	KORONA	FILL.	KORONA	FILL.	KORONA	FILL.
× Bor-osztály	883.392	54	2,607.240	31	6,939.135	26	5,215.189	73	8,430.385	62	9,121.490	61	20,445.681	54
× Szesz-osztály	2,127.703	21	3,489.071	49	5,125.481	14	2,196.696	60	26,314.683	31	101,750.411	04	385,786.920	75
Vegyszeti gyár	278.331	32	732.302	34	1,718.684	81	2,557.269	21	9,545.320	86	14,965.500	45	54,660.677	66
Szappangyár	575.884	75	1,206.637	28	590.865	12	2,203.237	62	20,128.504	65	24,846.016	81	147,345.256	26
× Turógyár, Vámosfalva .	—	—	—	—	628.597	54	—	—	—	—	—	—	—	—
× Cukorkaárugyár, Debrecen	—	—	—	—	688.280	27	635.896	53	1,468.581	35	6,299.064	31	8,275.587	50
Kötélárugyár	—	—	—	—	—	—	56.340	—	2,710.115	11	5,140.395	91	1,440.978	85
Acélárugyár	—	—	—	—	—	—	—	—	784.550	96	590.435	50	2,271.546	73
Kefeárugyár	—	—	—	—	2,209.345	86	4,072.173	44	8,604.780	50	13,535.042	94	42,011.363	71
Budapesti seprőgyár . .	—	—	—	—	736.448	62	1,357.391	14	2,868.260	16	2,521.463	18	—	—
Mezőturi seprőgyár . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,781.917	64	14,389.388	86
Gyufagyár	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13,945.350	05	81,478.512	65
× Mustárgyár	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	237.962	90	744.595	43
Mindszenti hengermalom	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5,392.338	30	7,036.936	45
Osszesen	3,865.311	82	8,035.251	42	18,636.838	62	18,294.194	27	80,855.182	52	200,127.389	64	765,887.446	39

„Futura“ a magyar szövetkezeti központok áruforgalmi részvénytársasága.

A „Hangya“ és az Országos Központi Hitelszövetkezet által országsszerte létesített hitel- és fogyasztási szövetkezetek a hitelnyújtás és az árucsoportosítás terén kiváló eredményeket értek el a hazánk közigazgatási életében rövid idő alatt vezető tényezőkké váltak. Az árugyűjtés és a nemzetközi áruforgalom lebonyolítása terén azonban — sajnos — nem tudtak arra a jelentőségre szert tenni, ami pedig gazdasági életünknek s nevezetesen a többtermelésnek érdekében lett volna. Hogy e téren többféle kísérletezés ellenére is az eredmény elmaradt, annak egyik legfőbb oka az volt, hogy a szövetkezetek az árugyűjtés, az export- és importüzlet megszervezésénél nem követték a központosítás bevált példáját. Mind a hitel-, mind a fogyasztási szövetkezetek felvirágzása Magyarországon akkor indult meg, működésük akkor helyezkedett át biztos és egészséges alpra, amidőn a fogyasztási szövetkezetek vezetésére a „Hangya“-központ, a hitelszövetkezetek vezetésére pedig az O. K. H. megalakult. Ezek a központok azután gondoskodtak arról, hogy a szövetkezetek egyöntetű irányítással, hitel- és áruellátással, megfelelő ellenőrzéssel a közös cél eléérjék. Így érték el a központok a vidéki nagyarányú szövetkezeti hálózattal együtt ama fényes eredményeket, amelyek a magyar szövetkezetnek az egész világ szövetkezeti mozgalmában első helyet biztosítanak.

A szövetkezeteknek az árugyűjtés és értékesítés terén végrehajtott kísérletéinél azonban hiányzott az az erős központ, mely a hazai fogyasztás és a világgiacon szükségletét kellően ismerte, vagy számon tartotta, a szövetkezeteket az árugyűjtés módozataiban és az áru kezelésben s egyáltalán az áruüzlet lebonyolításában kellően irányította, az árugyűjtéshez szükséges hitelt biztosította s az értékesítésnél kellő erővel segítségükre lett volna.

Ezt a régen érzett hiányt kívánta pótolni *Balogh Elemér* kezdesére a „Hangya“ és az O. K. H., amidőn az árugyűjtés, értékesítés, export, import lebonyolítására a „Futurát“ mint a Magyar Szövetkezeti Központok Áruforgalmi Részvénytársaságát 1919. év őszén megalapította.

Az előrebocsátottakon kívül más oka és célja is volt a „Futura“ életrechívásának. A háború és a forradalmi idők tanúságaképpen ugyanis köztudottá vált az a meggyőződés, hogy Magyarország gazdasági és társadalmi működésének alapjainak a keresztény nemzeti és agrár eszmét kell tenni, a nemzeti kereske-

delmet minden irányban ki kell építeni és ezzel módot kell adni arra, hogy hazánk leggyászosabb idejének elmúltával a magyar fajnak ama rétegei, amelyek Magyarország feldarabolása folytán existenciájukat veszítették, illetve amelyek az eddigi rendszer és világnézet folytán a közigazgatási és különösen a kereskedelmi pályát elhanyagolták: a nemzeti kereskedelmi életben, annak produktív ágazataiban elhelyezkedhessenek s a kereskedelem szakismereteiben gyakorlata téve szert, a magyar faj terfgyolálásának a közigazdaság eme területén is hivatott munkái legyenek.

Ilyen felismert szükségletek kielégítésére alakult meg 1919 október 20-án a „Futura“, amelynek részvényesei kizáróan a „Hangya“, az O. K. H. s az azóta már kivált Magyar Mezőgazdák Szövetkezete voltak.

A társaság igazgatósága a nevezett intézmények képviselőiből (*Balogh Elemér, Meskó Pál, Gergely István, Horánszky Deszö dr., Seidl Ambrus dr., Kouács János*) és a kormány kiküldöttjéből alakult s az igazgatóság elnökévé *Ipolyi-Keller Gyulát* választották meg.

A „Futura“ szorosan vett programfeladata elsősorban a mezőgazdasági termékek gyűjtése, az ország belső szükségletének ellátása, az esetleg fennmaradó feleslegnek külföldre való exportálása és külföldről főképpen olyan áruk behozatala, amelyek Magyarországon nem termelteknek s amelyekre gazdasági termelésünk céljaira nélkülözhetetlen szükség van.

A mezőgazdasági termékek közül: gabonafélék, takarmány, gyapju, toll, tojás, gyümölcs, zöldség, burgonya adja a gyűjtőforgalom főanyagát. Ezek közül kivételre főképpen liszt, malata, gyapju, toll, cirok, hagyma, gyümölcs és bor kerül, míg a behozatalban a petróleum, kőszén, benzín, fa (tűzifa és műfa), és kukor és posztó teszi a forgalom túlnyomó részét.

A „Futura“ megalakulása után, kitűzött céljához híven, az árugyűjtés szervezetét építette ki. Minden vármegyében kirendeltséget vagy leányintézetet létesített. A kirendeltségeknek az a feladatuk, hogy a vármegye területén az árugyűjtő szervezet, lehetőleg a szövetkezetek bevonásával, bizományos alapon kiépítsék, a bizományosokat az árugyűjtés munkájába betanítsák, azokat irányítsák és megfelelő hitellel támogassák.

Amint már elmondottuk, a „Futura“ megalapításánál egyik legfontosabb szempont volt az, hogy ez a kereskedelmi intézmény a hitel- és fogyasztási szövetkeze-

teket támogassa abban, hogy az értékesítés feladataira is kiterjeszthessék közhasznú működésüket. A „Futura” vármegyei kirendeltségei tehát a bizományos rendszer kiépítésén elsősorban a szövetkezeteket vették figyelembe s a bizományosokra vállalkozott szövetkezeteket igyekeztek felhasználni arra, hogy működési területeiken a gazdák terményeit összegyűjtésük, kezeljük, azokat mint vagyonrút a központ rendelkezésére bocsássák. A szövetkezeteknek az áruértékesítés terén természetesen szükségük van egy megfelelő központi szervre, amely az árugyűjtéshez szükséges irányítást megadja, és árakat megszabja, a szükséges hitelt biztosítja. Ezt a feladatot látja el a „Futura” amely az értékesítés céljából összegyűjtött terményeket átveszi és a szövetkezet költségeit megfizeti. Ahol erre a szövetkezetek nem vállalkoztak, vagy ilyen feladatok megoldására alkalmasnak nem bizonyultak, ott a „Futura” vidéki szerve magánosokat alkalmazott bizományosoknak.

A szövetkezetek különösen a gabona és gyapju gyűjtésénél működtek közre nagy arányban. Ebben a munkában mintegy 700 vidéki szövetkezet vett részt mint a „Futura” bizományosa és sikeres munkát végeztek.

A „Futura” 1920-ban 25 kirendeltséget alakított és pedig: Debrecenben, Szolnokon, Békéscsabán, Makón, Hódmezővásárhelyen, Szegeden, Kecskeméten, Miskolcon, Balassagyarmaton, Győrött, Sopronban, Szombathelyen, Székesfehérváron, Nagykanizsán, Nyíregyházán, Kaposváron, Szekszárdon, Pécsen, Halason, Magyaróváron, Mátészalkán, Baján, Fehérgyarmaton, Veszprémben és Egerben.

A kirendeltségek közül 1921-ben a gabona kötött forgalmának felszabadulása után a halasit és bajait a szegedi kirendeltségbe, az egri a miskolcihoz, az óvárit és veszprémit a fehérvári és győri kirendeltségekbe olvastottuk be.

Nyomban szervezeteink kiépítése után (1920-ban) a gyapju és gabona kötött forgalmának lebonyolítására kaptunk a kormánytól megbízatást. Ugyancsak 1920-ban a kormány mintegy 200 millió értékű gép előállítását bízta a „Futura”-ra, majd a papiroschozatalt, a napilapok rotációs-páppírral való ellátása céljából.

Mindezeknek a megbízásoknak a „Futura” vállalt kötelezettségéhez képest mindenkor meg tudott felelni. Az 1920. évi gyapju-termésből előirányzott 3 millió kg. helyett mintegy 4 millió kg.-t gyűjtött össze s a kivétel révén, melyet az állam számlájára bonyolított le, jelentékeny hasznot biztosított az állam részére; ezért a kormány írásban is elismerését fejezte ki.

Az 1920. évi gabonatermés összegyűjtését is minden nagyobb nehézség nélkül bonyolította le. Mintegy 4 millió métermáza gabonát gyűjtött s ezzel a közellátást teljes mértékben biztosította. Jöleső éréssel állapíthatjuk meg azt is, hogy noha úgy a gyapjut, mint a gabonát az 1920. évben kötött forgalomban bonyolítottuk le, ez a gyűjtő-munka nem kellett fel a gazdáknak a „Futura”-

val szemben azt az ellenérzést, amely a hadiközpontok iránt bőségesen megnyilatkozott. A „Futura” feladattal kellő eredménnyel, az érdekeltek sérelme nélkül, oldotta meg s ezért a gazdák bizalma nem is csökkent az intézménnyel szemben, sőt, mint a szabadforgalomban bebonyolult, csak erősödött.

Az állami gép- és papirakciót is teljes eredménnyel bonyolítottuk le.

E nagyarányú üzleti feladatok sikeres lebonyolítása után elfoglaltság nélkül megállapíthatjuk, hogy az régi keletű állítás, hogy a magyar elem nagyobb koncepciója kereskedelmi feladatok megszervezésére és keresztültelére nem képes, nem vált be, mert hiszen a „Futura”, amely nehéz körülmények között nagyarányú kereskedelmi feladatokat teljes eredménnyel és meglepedéssel bonyolított le, kizárólag a magyar elemből toborozta alkalmazottait.

A „Futura” első esztendie mérlege 30 milliárd korona forgalmat eredményezett s mintegy 100.000 vagón áru szállítását bonyolította le. Már az első esztendőben sikerült tehát a szabadkereskedelem révén olyan forgalmat biztosítani, amelynek hasznából az intézet anyagilag megerősödött.

Az 1921. évben úgy a gyapju, mint a gabona belső forgalma teljesen felszabadult. A kormány az ellátatlanok részére, kiknek létszáma jelentékenyen csökkent, a szükséges gabonát szabad vásárlás útján szerezte be. Az ellátatlanok gabonaszükségletének fedezésénél a „Futura”-nak 1921. év július 15-étől kezdve csupán az volt a feladata, hogy a kormány által a szabad forgalomban vásárolt gabonát átvette, kifizette, a gabonát tárolta, utasítás szerint megőrölte, a lisztet a kormány intézkedései szerint az ellátatlanok között szétosztotta, a felesleget pedig ugyancsak kormányintézkedésre külföldre exportálta.

A gabona és gyapju kötött forgalmának megszűnésével megdőlt az az elleneink által hirsztelt feltevés, hogy a „Futurát” csak a kötött forgalom tartja fenn. A „Futura” egészséges alapon megszervezett árugyűjtő hálózataival a szabadforgalomban is első helyre került. Az állami vásárlásoknál régi, tökeerős gabonacégek és nagy pénzintézetek áruforgalmi osztályainak teljesítményét a „Futura” gabonagyűjtésének eredménye jóval túlhaladta, ugyannyira, hogy az 1921. évi gabonatermésből több mint 6000 vagón gabonát adott át az állam részére akkor, amikor a legnagyobb cégek csak 200—2000 vagón gabonát szállítottak s csupán egyetlen cég érte el a 3000 vagón mennyiséget.

Jól bevált gyűjtő-szervezetével a „Futura” még azt a további eredményt is elérte, hogy az általa (az 1921. évi termésből) szállított gabona átlagára métermázasánként 50 koronával volt olcsóbb, mint a többi kereskedőé. Az állami ellátatlanok gabonájából származott felesleges nullásliszt kivételéből az államkincstár javára a „Futura” jelentős hasznot is biztosított s így noha az

állam az ellátatlanoknak igen mérsékelt áron bocsátotta rendelkezésükre a lisztet, az akció mégsem ráfizetéssel, hanem haszonnal zárult.

Az 1921. évben indult meg a „Futura“-nak gypaju, malátá és paprika kivitele, nagy hagyma és gyümölcs exportja. Ugyanezekkor több száz vagonsót, cukrot, szövetet, petróleumot és benzint hoztunk be, ezenkívül 4000 vagón tűzfát.

Nehogy a nagyarányú belső árugyűjtő forgalom fennakadást szenvedjen, a behozatali és kiviteli üzletek lebonyolítására a központi kényszerben volt léányintézeteket alapítani. Így az export-importra a „Nostra“ R.-t-ot, a szállítást lebonyolítására a „Wawel“ Nemzetközi Szállítványozási R.-t-ot, a fabehozatalra a Fatermelők Behozatali R.-t-ot alapította, a malátá, hagyma kivitelére s végül a jogszelvény vasuti kocsik kijavításához szükséges anyagok szállítására a Malátá-, Hagyma-, illetve a S. H. S. Syndikátusokat alakította.

Mindenek részvénytársaságok, illetve syndikátusok vagy teljes egészükben, vagy túlnyomó részt a „Futura“ érdekeltiséget alkotják.

Az 1922. évben az árugyűjtés és forgalom még nagyobb arányt ölt. Az egyre jobban érezhetővé vált tőkehiány ellenére is a „Futura“ 1922. évi eredménye előreláthatóan a 100 milliárd forinttal meg fogja közelíteni. A gabona- és gypajuforgalom terén eddig is vezető helyet foglalt el a „Futura“. A gabonából az 1922. év november haváig, tehát az új termésből 3 hónap alatt közel 6000 vagont szállított le az állam részére ugyanakkor, midőn a kereskedő cégektől a kormány ezeit még csak összesen 1500 vagont vásárolt. 1922-ben tehát 3 hónap alatt mutatta fel a „Futura“ a gabonából azt a forgalmat, amelyet az 1921. évben az egész éven át.

A gypajunál is az 1922. évi termésből közel 1 millió kg.-ot sikerült megvásárolnunk s nagyjából ezt külföldön eladnunk. Ugy a gypaju, mint a gabona gyűjtésénél a szabadforgalomban is több száz szövetkezett működik közre, mint bizományos s legfőbb törekvésünk, hogy ezt a munkát mindenütt a szövetkezetek vegyék át.

A Malátá-syndikátus ez évben 1500 vagons malátát vitt ki külföldre, a S. H. S. Syndikátusnál 3000 vagons és 200 lokomotív javításához szükséges anyagot szállítottunk, „Nostra“ Kiviteli Részvénytársaságunk forgalma pedig — főképen lisztből s más áruból — közel 3000 vagonra emelkedett.

Kirendeltségeink közül a kecskeméti, hódmezővásárhelyi, szombathelyi, nagykanizsai és a makói, részvénytársaságokká alakultak át. Eme részvénytársaságok részvényeinek nagyobb része a „Futura“ tulajdonában van. Lehetővé tettük azonban, hogy a vidéki birtokosok és a szövetkezetek is érdekeltiséget vállaljanak.

A felsorolt intézetek közül — a rendes árugyűjtésen kívül — a kecskeméti gyümölcs- és borérettéssel és exportálással, sertéshizlálással; a makói hagyma exportálásával, a szegedi paprika- és ciroküzettel; a debre-

ceni kirendeltség a burgonya- és tollforgalomban ért el nagyobb eredményt.

A zöldségforgalom lebonyolítására az 1922. év tavaszán a Kertgazdasági Részvénytársaságot alapítottuk, mely a budapesti piacon a zöldségellátást, a burgonya-elhelyezést és külföldre gyümölcs- és hagyma-exportot bonyolítja le.

Külföldi szervezetünk a bécsi „Nostra“ Áruforgalmi R.-t. Ebbe a szervezetünkbe osztrák tőke is bekapcsolódott és kivitelünk lebonyolításánál jelentékeny szerepet játszik.

Berlinben, Münchenben, Zürichben, Milanóban, Párisban és Brnűnben megbízottaink vannak.

A „Futura“ 1919-ben 12 millió alaptőkével alakult meg. Ez az alaptőke 1920 tavaszán 26 millióra, 1922. év tavaszán pedig 50 millióra emelkedett, végre 1922 őszén — tekintettel az áremelkedés folytán fokozódott tőkeszükségletre — az alaptőke 150 millióra emelkedett. Budapesti és vidéki léányintézeteink alaptőkéjét szintén 150 millióra kellett emelnünk úgy, hogy ezidőszent a „Futura“ és léányintézeteink alaptőkéje összesen 300 millió koronát tesz ki.

A „Futura“ három évi fennállása alatt nemzeti és jótékony célokra közel 20 millió koronát adományozott. Csak a legutóbbi alkalommal is 500 főiskolai hallgatót több mint 2¹/₂ millió koronával segített tanulmányaik folytatásában.

Intézetünk nagymérvű megerősödését annak köszönhetjük, hogy alapítóink a befizetett alaptőkéjük és nekünk nyújtott hitel után is csak méltányos kamatot számíttanak és munkánk eredményét is az intézet erősítésére fordítják, biztosítván ezzel intézetünk fejlődését és minél nagyobb számú magyar elemnek a kereskedelemben terén való elhelyezkedését.

A „Futura“ alakulása idejében (1919—1920. évben) Csonka-Magyarországon gombamódra támadtak a hasonló célú áruforgalmi kereskedelmi intézmények s nem egy ezek közül az akkori gazdasági viszonyaink között nagy haszonra tett szert. Ezek az intézetek azonban túlnyomórésztben nélkülöztek a vidéki gyűjtőszervezetet és így üzleteik legnagyobb részét csak a budapesti piacokon, főképen a tőzsdén kötötték. Az 1920—1921. évben bekövetkezett árhullámlás ezeknek az intézeteknek túlnyomó részét válságos helyzetbe juttatta. Azok, akik a „Futura“-ban nem szívesen látták az árugyűjtés terén a nagytehtelgű és egészségesen alapon működő nagy szövetkezeti hálózat megjelenését és versenyt, mindenképpen igyekeztek a „Futurát“ is eme vergődő intézetek közé sorolni, vagy részére legalább is hasonló jövőt jósolni. A jóslat azon a vádon alapult, hogy a „Futura“ kihasználva a keresztény és nemzeti irányú, kormánytámogatással monopolisztikus és privilégiumos üzleteket biztosított magának; az intézet éppen ezért nem is életképes és csak addig fog fennállni, amíg a monopolisztikus és privilégiumos üzletek meg nem szűnnek. Jellemző,

hogy addig, míg a háboruban ők: a vádlók bonyolították le az állami megbízásokat, ezeknek a feladatoknak vállalását áldozatnak, érdemnek tüntették fel s most, hogy a magyar faj is részt kívánt ebből a munkából az egyszerre kárhózas monopiólum lett.

A „Futura“ a kötött forgalom idején jött létre s így természetesen első feladata volt, hogy mindazokat az állami megbízásokat és üzletfeladatokat megszerezze a maga részére, amelyeket addig a háborus központok végeztek, amely központokban azok foglaltak helyet, kik ezen a címen a fronttól távol, kedvező viszonyok között éltek át a borzalmas háborus időket és elhelyezkedésük, megélhetésük a központok felszámolása esetén, kereskedelmi ismereteik révén különben is biztosítva volt. Az a cél is szemünk előtt lebegett, hogy az állami megbízásokból folyó kereskedelmi feladatok mintegy gyakorló terül szolgáljanak a háboru után felszabadult katonák és a megszállás folytán hontalanná vált magyar elemek részére. Ezzel tehát módot kívántunk adni arra, hogy a magyar elem a kereskedelem terén megfelelő jártasságra tegyen szert és így a közgazdasági életben való elhelyezkedése a szükséges gyakorlati ismeretek megszerzése révén az állami megbízások befejezése után is biztosítva legyen.

Az ellenünk hangoztatott monopiólumos vádak igaztalanságát bizonyítja még az is, hogy ma, mikor már legalább a belső forgalomban a köztársaság megszűnt, a „Futura“-nak már semmiféle ugynevezett üzleti monopióluma nincsen, hanem a múltból fennmaradt s busás hasznot hajtó monopolizált és privilegizált üzletek most is a bankok kezében vannak, amelyek nagy tőkeerőjük folytán különben is olyan monopiólumokat, olyan privilégiumokat tudnak a maguk üzleti részére biztosítani, amilyeneket semmiféle más kedvezménytel létrehozni nem lehet.

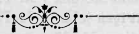
A „Futura“ a vele egy időben létesült hasonló intézményektől még abban is különbözik, hogy árugyűjtő

és értékesítő szervezetét tökéletesen kiépítette s főként az árugyűjtésnél a nagy szövetkezeti központok által kitűnően vezetett vidéki szövetkezeti hálózatra támaszkodott; ezzel az árut közvetlenül a termelőtől, minden felesleges és költséges közvetítő kizárásával gyűjtötte és nem a tőzsdén szerezte be, sem pedig harmadik vagy ötödik kézről. Viszont az értékesítésnél közvetlenül a fogyasztót kereste. Eme, a helyes kereskedelmi elvnek megfelelő működése és teljesítő képessége folytán a legelőnyösebb ajánlatot tette az állami nagy üzletek lebonyolítására és azokat megfelelő versenytárs híján el is nyerte. Végül a „Futura“ a munkájából mutatkozó hasznot teljes egészében a saját fejlesztésére, erősítésére fordította, hogy minél nagyobb sikerrel munkálhassa nemzeti célokat szolgáló feladatait.

A fentiekben röviden felsoroltak és a rövid három év alatt elért erkölcsi és anyagi eredmény, a hatalmas, nagyarányú forgalom eléggé bizonyítja azt, hogy a „Futura“-nak a megalakításához fűzött célokat sikerült elérnie. Ma a „Futura“ az egész országra kiterjedő nagy koncepciójú áruüzletek megszervezésére, lebonyolítására, még külföldi vonatkozásban is teljesen megfelelő. Az elért eredmények reális bizonyítékai annak is, hogy minden ellenkező állítás dacára a magyar faj a közgazdaságnak ezen a terén is megállja a helyét.

Amint a tapasztalat fényesen tanúsítja, szövetkezeteink nagy része az árugyűjtés terén a lefolyt rövid idő alatt és a kezdet nehézségei között is kiváló munkát végzett és nem egy szövetkezetünk van, amely a gyapju-, gabona-, vagy tollgyűjtés lebonyolítása révén még a mai viszonyok között is számottevő, sok milliós eredményt mutatott fel.

Ezen az uton haladva, immár biztosan remélhető, hogy a következetes munka megozza azt a célbavett eredményt, mely a nemzeti kereskedelem kiépítésénél szövetkezeteinknek és a magyar faj érvényesülésének megillető tért és szerepet biztosít.

„Pantodrog“ Magyar Gyógynövény Részvénytársaság.

A gyógyszerek készítésére szükséges vadontermő gyógynövényeket, továbbá az olajtartalmú növényeket hosszú ideig nem részesítették kellő figyelemben nálunk, sőt a gyógyszerárak nyersanyagának legnagyobb része külföldről jött be az országba. A magyar természetben ezen anyagoknak s növényeknek túlnyomó nagy részét meg tudja teremni, még pedig oly nagy mennyiségben, hogy nem csupán a belföldi fogyasztást lehet belőle fedezni, de kivitelle is jelentékeny mennyiség kerülhet. A vadontermő gyógynövények kivitellével az ország kereskedelmi mérlegét lehet javítani s főleg az alsóbb osztályoknak az ily növények egybegyűjtésével új jövedelmező kereseti forrásokat lehet megnyitni. Ezekből a szempontokból kiindulva, a *Hangya* 1918-ban az *Országos Központi Hitelszövetkezettel* és az úgy iránt érdeklődő szakemberekkel kötve, megalakította a „Pantodrog“ Magyar Gyógynövény Részvénytársaságát. Az alapítóje e társaságnak kezdetben 1 millió korona volt, amelyet 1920-ban 1,500.000, 1922-ben 5 millióra, ujabban pedig 50 millió koronára emeltek fel. A részvénytársaság kezdetől fogva a falusi fogyasztási szövetkezeteket, hadi özvegyeket és hadi árvaakat használta fel e nagyfontosságú akcióra, a gyógynövénygyűjtés kiszélesítésére. De nem csupán a vadontermő gyógynövények gyűjtését sorolta céljai közé a „Pantodrog“, hanem ujabban már a gyógynövények természetét is iparkodik megkedveltni szemmel látható nagy eredménnyel, amit leginkább bizonyít a, hogy az alapítás első harmadik esztendejében az évi forgalma a „Pantodrog“-nak alig 1–2 millió korona értékű volt,

1922-ben már 100 millió korona értékét meghaladó gyógynövényt exportált külföldre, míg az 1923. évi kivitelle kerülő gyógynövények értéke el fogja érni az 1 milliárd korona értékét.

A szövetkezetek készséggel karolták fel a „Pantodrog“ által megindított gyógynövénygyűjtő akcióit úgy, hogy ma már száznál több Hangya-szövetkezet foglalkozik rendszeresen gyógynövények begyűjtésével. Ennek megfelelően maga a „Pantodrog“ is iparkodik a szövetkezeti eszmét hathatósan terjeszteni, fejleszteni, ami már magában a szövetkezeti élet terén egy új üzletágnak, az értékesítésnek a meghonosításában is megnyilatkozik. A „Pantodrog“ hivatalos helyiségei Baross-utca 13. szám alatt vannak; a központi vezetés dr. Belegh Péter vezérigazgató kezében van. A „Pantodrog“ jelenlegi igazgatóságának elnöke: *Meskö Pál* a Hangya ügyvezető-igazgatója, alelnökök: dr. *Horánszky Dezső* az O. K. H. vezérigazgatója, dr. *Somjas Lajos* földmívelésügyi államtitkár és *Förster Elemér*. Az igazgatóság tagjai: dr. *Tóth Jenő* földmívelésügyi államtitkár, dr. *Darvas Ferenc*, dr. *Steinecker Ferenc*, *Prihrádnay János*, *Forró Róbert*, dr. *Siegescu József*, *Wilhelm Artur*, *Medve Miklós*, *Bán József*.

A „Pantodrog“ a gyógynövények gyűjtésének és természetének széleskörű kifejlesztésén kívül terve vette a gyógynövények feldolgozását is, főleg azoknak a drog-cikkeknek az előállítását, amelyek eddig külföldről kerültek hozzánk. Ez irányú kísérletei máris szép eredményeket kecsegtetnek.

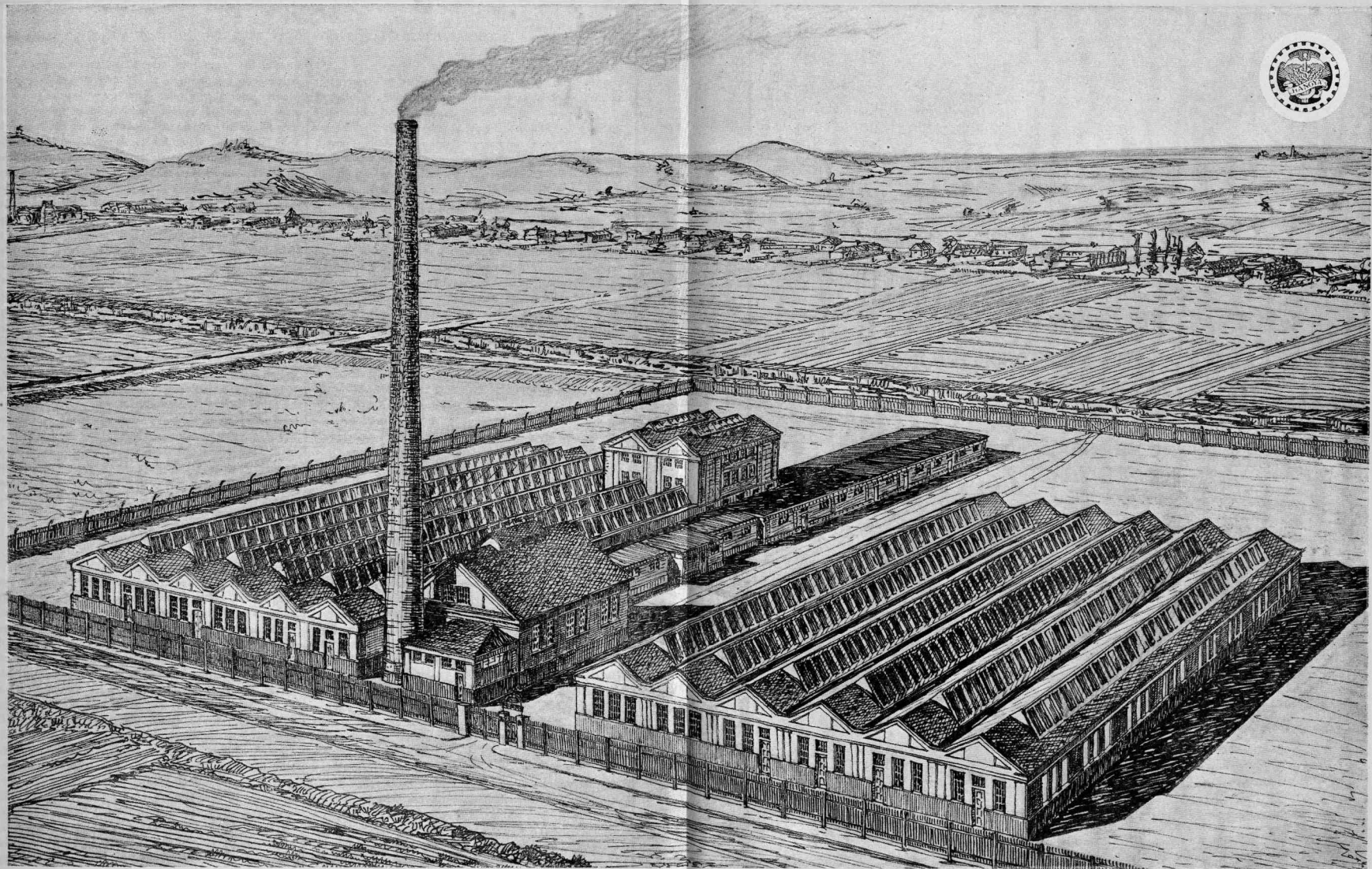
Szövetkezeti Paprikaipar Részvénytársaság.

A *Hangya* és az *Országos Központi Hitelszövetkezet*, hogy a paprika értékesítésének nagyobb lendületet adjanak, hogy a magyar paprika hamisítatlan minőségben és a kereskedelmi szokványoknak megfelelően kerüljön forgalomba s hogy a paprikakivitelnek is lendületet adjanak, 1919-ben megalakították a *Szövetkezeti Paprikaipar Részvénytársaságát*. Az alapítóje 2 millió korona volt, amellyel aránylag e szövetkezeti vállalat igen jelentős eredményeket ért el. Már az első esztendőben 33.429 kilogram elsőrendű, 6340 kilogram másodrendű és 11.337 kilogram harmadrendű paprikát hozott forgalomba 1,173.000 korona értékben. A forgalom a következő esztendők alatt folyton emelkedett, csak az utolsó években mutatkozott bizonyos visszaesés, aminek az oka a kivitellek a külföldi paprika erős versenyé folytán előállott csökkenése. A legutolsó évben 2 és $\frac{1}{2}$ millió korona értékű paprikát juttatott el hamisítatlan minőségben a részvénytársaság a szövetkezetek útján a fogyasztókhoz. A Paprikaipar R.-T. egybéként gondot fordít arra is, hogy a termelők minél kiválóbb fajú paprikát

termeljenék. Úgy a vetőmag, mint egyéb anyagok beszerzése terén is hathatósan kezére jár a paprika-termelőknek.

A termelőknél összevásárolt paprika feldolgozására megfelelő műszaki berendezéseket létesített. E célból megszerelte a *Bátyai Paprikamalom és Növényszárító R.-T.*, valamint a *Fajssi Paprikamalom és Kereskedelmi R.-T.* részvényeinek a többségét. E két vállalatnál motorikus erőre berendezett 10, illetve 7 pár kövesmalom, darálóberendezés, szecskázó és modern szárító áll rendelkezésre. A kellő technikai berendezések teszik lehetővé, hogy a termelőktől közvetlenül összevásárolt paprika hamisítatlanul s a kereskedelmi típusoknak megfelelően jut el a fogyasztókhoz.

A szövetkezet elnöke *Meskö Pál*, a Hangya-szövetkezet ügyvezető-igazgatója, alelnöke *Horánszky Dezső*, az OKH szövetkezet vezérigazgatója; az igazgatóság tagjai ezenkívül: *Balogh Elemér*, *Galler Kristóf*, *Taricsky Jenő*, dr. *Magyar Győző*, dr. *Steinecker Ferenc*, *Valthóra István*, *Mikó Gábor*, *Zsedényi Béla* és *Csik Imre*.

A HANGYA-IPAR R.-T. ALBERTFALVAI GYÁRTELEPE.
(Vegyszeti gyár, Szappangyár, Gyufagyár, Gépműhely.)